

DOCTORIS SUBTILIS ET MARIANI
IOANNIS DUNS SCOTI
ORDINIS FRATRUM MINORUM
OPERA OMNIA

IUSSU ET AUCTORITATE
RMI P. PACIFICI M. PERANTONI
TOTIUS ORDINIS FRATRUM MINORUM MINISTRI GENERALIS

STUDIO ET CURA COMMISSIONIS SCOTISTICAE
AD FIDEM CODICUM EDITA

PRAESIDE
P. CAROLO BALIĆ

SOCIIS
PP.: MARTINO BODEWIG, STANISLAO BUŠELIĆ, PETRO ČAPKUN-DELIĆ, IOANNE JURIC
IOSEPH MONTALVERNE, SEBASTIANO NANNI, BASILIO PERGAMO, FAUSTINO PREZIOSO
IULIO REINHOLD, ODULPHO SCHÄFER

II

95-846

CIVITAS VATICANA

TYPIS POLYGLOTTIS VATICANIS
MCML

DOCTORIS SUBTILIS ET MARIANI
IOANNIS DUNS SCOTI
ORDINIS FRATRUM MINORUM

ORDINATIO

LIBER PRIMUS
DISTINCTIO PRIMA ET SECUNDA

CIVITAS VATICANA

TYPIS POLYGLOTTIS VATICANIS
MCML

PROPRIETAS LITTERARIA

PRAEFATIO

Quae in commentatione historico-critica primo volumini nostrae editionis annexa ediximus, tum circa numerum ac indolem codicum *Ordinationis* tum quoad viam ac rationem a Commissione Scotistica adhibitam, sive in causis lectionum variantium, quibus codices scatent, investigandis sive in regulis normisque stabiliendis ad genuinum textum Duns Scoti dignoscendum atque constituendum, huic quoque alteri volumini adamussim accommodari debent, eo vel magis quia in praedicta commentatione elaboranda haec duo volumina potissimum prae oculis habita sunt. Quae accommodatio ut facilius evadat, et ut paucis exhibeatur via ac ratio a nobis adhibita, hic in forma propositionum ea ad quae pervenimus in nostra investigatione referre iuvat.

1) Textus dist. 1 et 2 ad nos in 91 codicibus et in 33 editionibus pervenit.

2) In dist. 2 huc et illuc occurrunt loci qui verbotenus consonant *Reportationi* I A et *Tractatui de primo principio*, ita tamen ut *Reportatio* seu potius quaterniones praelectionum quas Duns Scotus Parisiis habuit sint veluti fons, *Tractatus* autem rivulus *Ordinationis*.

3) Duns Scotus, qui ad latus socium suum seu familiarem habuit, cui aut singula verba dictabat aut forsitan praecipiebat ut ex quaternionibus suarum praelectionum ad *Ordinationem* transferret illa in quibus *Ordinatio Reportationi* I A verbotenus consonat, suo operi ultimam manum nonnullis in locis haud imposuit.

4) *Ordinationis* codices omnes ex communi editione principe seu apographo proveniunt, ita tamen ut in duas partes dispertiantur, quarum primam cod. A (una cum cod. D pro dist. 1 et 2), alteram vero omnes alii constituunt. Porro codices istius alterius partis in tres praecipuas classes distribuuntur, quae iterum in varias recensiones ac familias dividuntur.

5) Ad genuinum textum Duns Scoti dignoscendum atque constituendum tamquam fundamentum ponitur integra traditio *Ordinationis*, et manuscripta et edita, hac tamen lege ut generatim tamquam auctoritas primaria, dux seu iudex cod. A adhibeatur, quippe qui originem ducat ab exemplari, quod non solum textum sat vicinum apographo continebat, verum etiam ad fidem libri Ioannis Duns Scoti fere ubique recensoris opera emendatum fuit, antequam ab amanuensi transcriberetur.

6) Quoniam recensor cod. A in illis quae *Reportationi* I A ad verbum consonant tam ad librum Duns Scoti quam ad ipsam *Reportationem* manum apponebat ut hic atque illic discrepantias notaret, vel etiam unam alteramve lectionem loco lectionis in suo exemplari existentis assumeret, ideo contigit ut quae in solo cod. A vel in codd. AD leguntur et verbotenus *Reportationi* consonant, non raro inter textus interpolatos collocarentur.

7) Inspectis criteriis internis externisque, ac propositum ipsum auctoris servare volentes, distinctionem primam in tres partes novemque quaestiones, alteram vero in duas partes septemque quaestiones dispertivimus. Item, pro unaquaque distinctione introducta est progressiva numeratio marginalis; numeratio editionis Waddingianae in altero margine paginae ponitur, dum in fine voluminis concordantia inter editionem nostram illamque Waddingianam notatur.

8) Signa in ipsomet textu adhibita reducuntur ad tria, quorum primo ¶ loci ab ipso auctore ad pristinum textum additi indicantur, alii vero duo ¶ pro titulis designandis unice ponuntur, qui sive a nobis sive a codicibus additi sunt.

9) Litteris interspatiatas nomina propria auctorum atque loci illorum fontium qui explicitis adnumerantur, tituli operum et verba sacrae Scripturae litteris italicis seu inclinatis, imprimuntur. Quae in textu maioribus vel minoribus litteris quam ordinariis, seu «corpus 12», exprimuntur, auctoris non sunt.

10) Cum lectiones variarum classium et familiarum *Ordinationis* valde permixtae sint, ita ut earum distributio seiunctaque editio difficultates magnas secum ferat, omnes per modum unius infra textum reproducuntur.

11) In primo apparatu critico ponuntur tum variae adnotationes Duns Scoti tum textus ab ipso deleti, tum denique quidam loci

interpolati. Hisce textibus praemittitur littera minuscula alphabeti latini, qua remittitur ad textum Duns Scoti a nobis constitutum, et quam sequuntur adnotationes: «Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus», «Sequitur textus interpolatus», «Adnotatio Duns Scoti», etc.

12) Apparatus variantium praemittuntur sigla codicum constanter adhibitorum, dum codices atque editiones, huc et illuc adhibita, inter parentheses () collocantur.

13) Codices primae classis, qui viciniore sunt textui a nobis constituto, litteris maiusculis latinis designantur, classis secunda littera graeca Γ, classis tertia littera graeca Λ, cuius tres potiores recensiones litteris Z, Σ et Φ signantur. Sigla codicum ad litteras Γ, Λ, Σ, et Φ spectantia litteris maiusculis latinis altius positae designantur (Γ^{BDLN}).

14) Lectiones numeris in margine interiore positae (5 10 15 ...) indicantur; signum * (P*) indicat lectionem ab ipsomet scriptore correctam esse ad formam lemmatis, signo vero * (P*) designatur lectionem scriptoris alia manu ad formam lemmatis emendatam esse; signum ' (P') significat generatim lectionem originalem codicis esse diversam a forma lemmatis, quae tamen sub ambitu eiusdem lectionis variantis, ab ipsomet scriptore vel alia manu in aliam formam corrigitur; signum = postponitur lectioni delectae quae in uno vel paucis tantummodo codicibus legitur, et cui universorum codicum testimonium subnectitur (apparatus plenior seu positivus), minime tamen omissiones adnotando.

15) Numeris ^{1 2 3} post sigla codicum altius positae designatur lectionem prima, alia et ulteriore manu inductam esse. Ubi autem lectio absque ulla adnotatione (*add.*, *om.*, *adnot.*, *pon.*, etc.) occurrit, numeri designant lectionem e forma lemmatis eductam esse. Numeri puncto supposito (^{1 2 3}) significant simpliciter quod lectio sic signata invenitur in codice in hac forma, et quidem aut prima manu (P¹) aut alia (P²) aut ulteriore (P³) introducta. Lineola signis et numeris laudatis subducta (^{1 2 3}) designat correctionem in margine haberi. Numeri circulo inclusi et ad modum exponentium positi (β^μ) designant textum in appendice ad calcem editionis ita signatae inveniri.

16) Praeter signum ¶, quod notis criticis praemittitur, occurrunt etiam huc atque illuc sequentia signa: ¶ = verba destructa

nunc restituta; [...] = pauca verba destructa et non restituta; [...] = plura verba destructa et non restituta; [] = includunt vel verba iam inter uncas rotundos inclusa, vel quae post longiorem lectionem litteris minoribus imprimuntur, vel alias opportunas illustrationes.

17) Duplex apparatus fontium habetur, quorum prior (littera F signatus) fontes explicitos, alter vero (littera T signatus) fontes implicitos, locos parallelos aliaque huiusmodi complectitur.

Quae hic brevissime exposuimus satis esse videntur ad metiendam atque intelligendam, uno veluti oculorum obtutu, viam et rationem a nobis adhibitam. Si vero ampliores explicationes desiderentur, adiri poterunt annuae relationes variaeque nostrae elucubrationes, ac potissimum disquisitio historico-critica quam volumini primo praemisimus.

Romae, die 15 augusti 1950.

SIGLORUM INTERPRETATIO

SIGLA CODICUM

- A Assisii, bibl. commun., 137
 C Cantuariæ, bibl. eccl. cathedr., A. 13
 D Dantisci (Danzig), bibl. civit., 1968
 I Cantuariæ, bibl. eccl. cathedr., A. 9
 K Trevis (Troyes), bibl. commun., 277
 M Oxonii, bibl. coll. Merton., 66
 O Oxonii, bibl. coll. Merton., 60
 P Parisiis, bibl. nat., lat. 15360
 R Civitas Vaticana, bibl. apost., vat. lat. 882
 S Civitas Vaticana, bibl. apost., vat. lat. 883
 T Tuderti (Todi), bibl. commun., 70
 V Civitas Vaticana, bibl. apost., vat. lat. 876
 X Civitas Vaticana, bibl. apost., vat. lat. 871
 Z Parisiis, bibl. nat., lat. 3114¹
 Γ^{ox} Oxonii, bibl. coll. Balliol., 302
 Γ^{ort} Dertusæ (Tortosa), bibl. eccl. cathedr., 19
 Γ^{val} Valentiae, bibl. eccl. cathedr., 92
 Γ^{par} Parisiis, bibl. nat., lat. 3061
 Λ^{erf} Erfordiae, bibl. civit., F. 121
 Λ^{ar} Barcinone, archiv. Coronae Aragon., Ripoll. 48
 Λ^{ca} Caesenæ, bibl. Malatest., plut. 17 dextr. 2
 Λ^{mo} Monachii (München), bibl. status, lat. 18332
 Λ^{par} Parisiis, bibl. nat., lat. 15857
 Σ^{par} Parisiis, bibl. nat., lat. 15854
 Σ^{mo} Montiscassini, archivum monast. O. S. B., 452
 Φ^{vat} Civitas Vaticana, bibl. apost., Chigi B. VIII. 137
 Φ^{pat} Patavii, bibl. musaei civ., C. M. 109

SIGLA EDITIONUM

- β editio Philippi de Bagnacavallo, Venetiis 1497
 γ editio Gratiani Brixiani, Venetiis 1490
 μ editio Mauricii Hibernici [O'Fihely], Venetiis 1506
 π editio Penketh Thomae, Venetiis 1477-1478
 ρ editio Fratris Rufini, [Venetiis] 1472
 τ editio Trombettae Antonii, Venetiis 1472
 υ editio Waddingi Lucae, Lugduni 1639, et iterum a Vivès Ludovico Parisiis 1893-1894 typis impressa

ALIA SIGLA

- BFS Bibliotheca franciscana scholastica medii aevi, cura Patrum collegii S. Bonaventurae. Ad Claras Aquas, Florentiae, 1903 sqq.
 BGPM Beiträge zur Geschichte der Philosophie (und Theologie) des Mittelalters. Begründet von Clemens Baeumker. Münster i. W. 1891 sqq.
 CSEL Corpus scriptorum ecclesiasticorum latinorum, ed. Academia Vindobonensis. Vindobonae 1866 sqq.
 PG Patrologiae cursus completus, series graeca, accurante J. P. Migne. Parisiis 1857 sqq.
 PhB Les Philosophes belges. Textes et études. Collection publiée par l'Institut Supérieur de Philosophie de l'Université de Louvain. Louvain 1901 sqq.

- PL Patrologiae cursus completus, series latina, accurante J. P. Migne. Parisiis 1844 sqq.
- RBS Rerum Britannicarum medii aevi scriptores, or Chronicles and

memorials of Great Britain and Ireland during the Middle Ages (vulgo « Rolls Series »). London 1858 sqq.

SIGNORUM INTERPRETATIO

IN TEXTU

- [] ab editoribus ad commodum lectoris addita
- [] textus qui habent fundamentum in codd. vel simpliciter sunt ex ipsis sumpti
- [[]] additiones ipsius Duns Scoti

IN APPARATU CRITICO

-] verba textus delecti (lemma) a lectionibus variantibus distinguit
- = lemma a lectionibus variantibus in apparatu positivo distinguit
- | variantes lectiones eiusdem lineae dividit
- ¶ notis criticis praeponitur
- * post sigla codicum significat lectionem ab ipsomet scriptore ad formam lemmatis correctam esse
- * post sigla codicum significat lectionem alia manu ad formam lemmatis correctam esse
- ¹ post sigla codicum significat lectionem manu ipsiusmet scriptoris inductam
- ² post sigla codicum lectionem designat alia manu inductam
- ³ post sigla codicum lectionem ultiore manu inductam dicit
- Notandum quod, ubi lectio absque ulla alia adnotatione (*add.*, *om.*, *not.*, *pon.*, etc.) occurrit, numeris ¹ et ² designatur lectionem e forma lemmatis eductam esse

- (lineola) sub signis * vel *, aut sub numeris ¹ ² ³ posita, indicat correctionem in margine, non vero in textu inveniri
- sub numeris ¹ ² ³ altius positus significat lectionem a prima (¹), aut alia (²), aut ulteriore (³) manu inductam, in codice sola hac forma inveniri, absque transitu seu educatione e lemmate
- ° aut ° post sigla editionum significat lectionem variantem in appendice, sive prima (°), sive altera (°), ad calcem editionis inveniri
- ' post sigla codicum:
- a) in apparatu negativo, lectionem variantem non in formam lemmatis, sed in aliam formam correctam esse indicat;
- b) in apparatu positivo, indicat aut lectionem lemmati aequalem in formam ab ipso diversam correctam esse, aut lectionem a lemmate diversam ad ipsum reductam
- (minus) post sigla ΓΑΣΦ significat omnes codices ad haec sigla spectantes istam lectionem habere, excepto subsequenti
- [] verba destructa nunc restituta designat
- [...] pauca verba destructa et non restituta significat
- [.....] plura verba destructa et non restituta designat
- [] includunt vel singulorum codicum

- lectiones variantes post longiorem lectionem pluribus codicibus communem, vel verba alicuius propositionis iam inter uncus rotundos () inclusae, vel alias opportunas illustrationes
- F praeponitur fontibus a Duns Scoto allegatis
- T praeponitur fontibus tum implicitate allegatis in textu delecto, tum sive explicitate sive implicitate allegatis in locis post textum delectum ante variantes positus, necnon locis parallelis ceterisque illustrationibus

INDISTINCTIO PRIMA

PARS PRIMA

DE OBIECTO FRUITIONIS

QUAESTIO 1

5 UTRUM OBIECTUM FRUITIONIS PER SE SIT FINIS ULTIMUS]

[Q. 1] Circa^a distinctionem primam, ubi Magister tractat de frui et 1
uti, quaero primo de obiecto ipsius fruitionis, et primo, utrum
obiectum fruitionis per se sit finis ultimus¹.

[I] Arguitur quod non:

10 Primo per auctoritatem Augustini 83 *Quaestionum* quaestione
30: «Fruendum est bonis invisibilibus»; sed plura sunt bona in-
visibilia; ergo non tantum est fruendum ultimo fine.

^a Praemittitur rubrica Duns Scoti: § De obiecto fruibili quaeruntur duae quae-
stiones², de ipso frui duae quaestiones³, et de fruite quinque quae-
15 nes⁴. Rubrica. §

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτκγβμν)

6 Circa] *praem.* Veteris ac novae legis etc. Σ *add.* istam Σ | distinctionem primam] p. d. Σ |
tractat] agit ZΛ^{YΣ} 7 uti] *add.* primo de obiecto fruibili duae quaestiones, de ipso frui
(duae — frui om. V²) in se duae quaestiones, de fruite quinque quaestiones (¶ *sign.* Extra. Dimitte
Extra V²) V *add.* quaero primo de obiecto fruibili duas quaestiones, secundo de ipso frui
in se alias duas, tertio de ipso fruite (*add.* et fruibilitate Γ^{BD}) quinque quaestiones Γ^{BD} 7-8 quae-
ro — ultimus] Quaeruntur novem, quorum duo sunt de obiecto fruibili, alia duo de ipso frui
in se, et quinque de ipso fruite. Circa obiectum igitur fruibile quaeruntur duo: primum est
utrum ultimus finis sit per se obiectum fruitionis; secundum, utrum finis ultimus habeat tantum
unam rationem fruibilis, an in ipso sit aliqua distinctio secundum quam voluntas possit eo frui
secundum unam rationem et non secundum aliam. Circa primum (secundum, utrum — Circa primum
om. Σ^U) Σ 7 fruitionis = AZτ frui DCPMSRIVΓΛ^{YHGO}ρτκγβμν *add.* in comparatione ad obiec-
tum P 8 obiectum fruitionis per se = ADA² o. per se f. Z per se (per se om. M²V) o. f.
CPMSRIVΓΛ^{YHGO} *add.* 9 Arguitur] Arguo Γ^NΛ^{YHGO} *praem.* Et Γ^{BD} 10 Primo — Augustini]
Augustinus Z quia Augustinus Αρτκγβ quia secundum Augustinum Σμν 12 tantum est
fruendum] e. t. f. Γ^{BD} e. f. t. DZΛ^{YHGO} t. f. e. VΓ^{LN} fruendum (*add.* est Λ^{O2}) tantum Λ^{GO}
13-15 De obiecto — Rubrica = ACPMSRI(om. I²)V(om. V²)Γ^{LN}γ; ¶ *text. sign.*: Ista rubrica est
extra de manu Scoti A¹ Vacat V². — *Vide etiam ad 7 quoad VΓ^{BD}, ad 7-8 quoad Σ* 13 fruibili]
finali Γ^N | quaeruntur = A quaerendae sunt rell. γ 14 frui = A frui in se rell. γ | duae quae-
stiones, et] et d. q. I duo C | et om. PMSRVΓ^{LN} | fruite] fruibilitate Γ^{LN} 14-15 de² —
quaestiones] quinque de fruite C | quinque quaestiones om. MRIV 15 Rubrica = A

F 6 LOMBARDUS, *Sent.* I d. 1 c. 2. 3 (I 15-20). 10 AUGUST., *De diversis quae.* 83
q. 30 (PL 40, 19).

T ¹ Cf. DUNS SCOTUS, *Lectura* I d. 1 pars 1 q. 1; *Rep.* IA d. 1 pars 1 q. un. ² Cf.
n. 1-61. ³ Cf. *infra* n. 62-158. ⁴ Cf. *infra* n. 159-187.

- 2 Item per rationem: capacitas fruētis est finita quia ratio sive natura subiecti est finita; ergo illa capacitas potest satiari aliquo finito. Sed fruendum est quocumque satiante capacitatem fruētis; ergo etc.
- 3 Item, aliquid est maius capacitate animae, ut Deus, qui sufficit sibi ipsi, et aliquid minus capacitate eius, ut corpus; ergo aliquid est medium, scilicet aequale¹ capacitati eius: illud est minus Deo; ergo habeo propositum, quod non tantum Deo vel ultimo fine est fruendum.
- 4 Item, quaecumque forma satiat capacitatem materiae; ergo quodcumque obiectum satiat capacitatem potentiae. Consequentia probatur, quia potentia per formam receptam in ipsa respicit obiectum; et si forma una recepta satiat intrinsece, sequitur quod obiectum quod respicitur a potentia per illam formam satiat potentiam extrinsece sive terminative. Antecedens probatur, quia si aliqua forma non satiaret capacitatem materiae, stante illa forma in ma-

ADCPMSRIVZ¹BDLN²Λ³YHGO⁴Σ⁵QU⁶(Φ⁷PP⁸PT⁹γβμν)

1 Item] Praeterea Σ | per rationem om. ZΛ²YHGO³Σ 1-2 capacitas — ergo om. Γ⁴B
1 fruētis] in ras. R⁵ fruibilitatis Λ⁶ 1-2 quia — finita om. ZΣ⁷U⁸ | ratio sive natura = AD
natura ratio M' ratio (add. vel natura P⁹; deinde in text. corr. ratio in: natura vel ratio P⁹) CPS² non S' natura
(add. sua Γ¹⁰U¹¹) M¹²Σ¹³U¹⁴ rell. (om. ZΓ¹⁵P¹⁶) edd. 2 subiecti] suppositi Λ¹⁷GO | illa capacitas] c. i. (ista
Λ¹⁸HGO) ZΓ¹⁹BDΛ²⁰Σ | potest satiari] s. p. Σ | aliquo] add. obiecto Φ²¹PP²²γβμν 3-4 Sed — etc. om.
M²³V 3 quocumque] quoque Z quacumque re Λ²⁴H | capacitatem] resc. I²⁵ appetitum Γ²⁶BD |
fruētis] finitas Λ²⁷Y finitam Λ²⁸HGO²⁹Φ³⁰PT³¹ om. Λ³²O 4 etc.] om. Σ add. Confirmatur: capacitas et
potentia animae est finita sicut et ipsa anima est finita, ergo et obiectum adaequatum eius est
finitum; si enim obiectum illius sit infinitum, tunc excedit potentiam animae et per consequens
non est ei adaequatum C³³ 5 Item] Praeterea Σ | est maius] m. e. CPMSR³⁴Γ³⁵LN 5-6 ut —
eius om. V³⁶ 5 qui] quia C 6 et] om. Σ add. etiam I³⁷ | minus] add. a C | aliquid] post est¹
(7) DIA³⁸Y aliquod DΛ³⁹GO aliud Λ⁴⁰B 7 illud] aliud I add. autem Γ⁴¹B⁴²Σ | est²] esset C erit PMSRIV
Γ⁴³LNΛ⁴⁴YHGO⁴⁵ om. Λ⁴⁶O' | Deo] om. P⁴⁷ add. et maius corpore Λ⁴⁸O⁴⁹ 8-9 ergo — fruendum] ergo
Σ etc. (praem. ergo — fruendum Λ⁵⁰O⁵¹) Λ⁵²GO ergo etc. P⁵³ZΛ⁵⁴YH⁵⁵ edd.; ¶ text. sign. litteris a-b V⁵⁶(text. et
mg.) 8 habeo om. C | tantum om. M 10-p. 3, 4 Item — centrum post primo bono (p. 3, 7)
p⁵⁷M⁵⁸Γ⁵⁹B⁶⁰D⁶¹Σ⁶²U⁶³; adnot. Nota quod hic stat quintum argumentum ante quartum, ut patet in re-
sponsione eorundem M⁶⁴ 10 Item] Praeterea Σ | forma] add. naturalis p⁶⁵γβμν 11-13 sa-
tiant — respicit obiectum om. P⁶⁶ 12 respicit] recipit Λ⁶⁷H 13 et = AD et (om. M⁶⁸) ita rell.
edd. | forma una] u. f. CPMIV | recepta om. Z | satiati] add. appetitum R⁶⁹PP⁷⁰γβμν | satiati intrinsece]
i. s. CPMV 14 quod respicitur om. D⁷¹ | a] ab CPMV | potentia] praem. illa CPMV add.
illa I⁷² | satiati] satiet in ras. R⁷³ praem. etiam p⁷⁴γβμν | potentiam] appetitum R⁷⁵I⁷⁶V⁷⁷ZΛ⁷⁸Σ edd.
15 terminative] determinative R⁷⁹ terminativam Λ⁸⁰H add. aliter (aliam M⁸¹SRV comp. C' pon. alias M⁸²
pon. aliter C⁸³) enim (enim om. M⁸⁴) non satiati (¶ sign. in text. et mg. litteris a-b V⁸⁵) CPMS⁸⁶R⁸⁷I⁸⁸V⁸⁹
Λ⁹⁰O⁹¹ 16 satiati P⁹²ZΓ⁹³BD 16-p. 3, 1 capacitatem — in materia] in ras. P⁹⁴ ergo illa (ista Λ⁹⁵YHGO)
stante (add. in materia Λ⁹⁶O⁹⁷) ZΛ⁹⁸Σ 16 capacitatem] appetitum P⁹⁹Γ¹⁰⁰ pon. appetitum R¹⁰¹ | mate-
riae] om. R¹⁰² add. ergo P¹⁰³M¹⁰⁴SR¹⁰⁵I¹⁰⁶Γ

T¹ Cf. ARISTOT., *Metaph.* X t. 19 (I c. 5, 1056a 22-24): «Est itaque aequale quod neque magnum neque parvum, aptum natum magnum aut parvum esse, ... quapropter et medium est».

- teria inclinaretur materia ad aliam formam naturaliter, et per consequens sub ista quiesceret violenter, nam quodcumque prohibens aliquid ab illo ad quod est inclinatio naturalis ipsius est violentum sibi, sicut apparet de quiete gravis extra centrum.
- 5 Item, firmitus assentit intellectus alii vero quam primo vero; 5 ergo a simili intensius potest voluntas assentire alii bono quam primo bono^a.
- [2] Ad oppositum est Augustinus I *De doctrina christiana* cap. 1: 6 «Res quibus fruendum est sunt Pater et Filius et Spiritus Sanctus, 10 et hi tres sunt una res», ergo etc.

^a Sequitur textus interpolatus: Item, Ambrosius¹ super illud ad Gal. 5², «Fructus autem spiritus est caritas, gaudium», etc., dicit quod hic nominat non 'opera' sed 'fructus' quia propter se appetenda sunt; sed quod est propter se appetendum est fruibile; ergo virtutibus convenit frui: sed ipsae non sunt ultimus finis; ergo 15 etc. Et confirmatur ratio, quia bonum per essentiam est debitum fruititionis obiectum; sed virtutes sunt bonum per essentiam.

ADCPMSRIVZ¹BDLN²Λ³YHGO⁴Σ⁵QU⁶(Φ⁷PP⁸PT⁹γβμν)

1 ad aliam post naturaliter Λ²BΣ | formam om. ZΛ³YHGO⁴Σ 2 ista] illa CPMSIVZΓ⁵Λ⁶Y⁷EG
Σ 3 aliquid om. CPMSRI⁸Γ⁹LN | illo] eo Γ¹⁰ alio Λ¹¹GO | est inclinatio naturalis] naturaliter incli-
natur Σ | inclinatio] inclinatus appetitus Z | ipsius] illius Γ¹²N om. Σ 3-4 est violentum sibi] e.
s. v. Σ v. e. s. Λ¹³GO 4 apparet] patet Λ¹⁴GOΣ | centrum] locum suum Φ¹⁵PP¹⁶γβμν 5 Item] Praeterea
Σ | alii] alteri Σ add. creato Λ¹⁷O¹⁸ 6 intensius potest voluntas assentire] p. v. i. a. Γ¹⁹p. i. a.
v. Λ²⁰B | alii] alicui Λ²¹GO | bono] add. creato Λ²²O²³ 7 bono om. Γ²⁴LN 8 Ad oppositum] Con-
tra Σ | est = Α²⁵PP²⁶γβμν | I] post christiana Γ²⁷LN libro D libro primo post christiana M²⁸I om. CPM²⁹
SRVΛ³⁰HGO 9 et¹ om. Λ³¹EG 10 tres om. ZΓ³²BΛ³³YHGO³⁴Σ | sunt om. CP | una] add. summa γ |
ergo etc. om. Σ 11-16 Item, Ambrosius — essentiam = ADCPR³⁵IVZΓ³⁶LNΛ³⁷O³⁸; ¶ text. sign.:
Non in libro Duns A³⁹ Extra I⁴⁰2(text. et mg.)Γ⁴¹B⁴²D⁴³Σ Additio Λ⁴⁴O⁴⁵ litteris a-b P⁴⁶2(text. et mg.)V⁴⁷2(text. et mg.)
[[Huic textui interpolato praem. Ad oppositum (8) — ergo etc. (10) V⁴⁸(signando Vacat)]] 11 illud]
illo verbo Λ⁴⁹O⁵⁰ add. verbum CPR⁵¹I⁵²ZΓ⁵³LN 12 autem om. I | est om. CPR⁵⁴I⁵⁵ZΓ⁵⁶LNΛ⁵⁷O⁵⁸ | etc.] et pax
Λ⁵⁹O⁶⁰ add. et D | quod om. PR⁶¹VZΓ⁶²LN | hic] haec D om. IV | nominat non] non nom. CPR⁶³
VZΓ⁶⁴LNΛ⁶⁵O⁶⁶ non dixit apostolus I | opera] add. spiritus caritas est I 13 quia] quae (post propter
Γ⁶⁷LN) CPR⁶⁸I⁶⁹LNΛ⁷⁰O⁷¹ | se¹ om. Z | appetenda] appetendi I 14 virtutibus resc. Γ⁷²N⁷³ | ergo²]
et sunt plura Λ⁷⁴O⁷⁵ 15-16 fruititionis obiectum] ob. fruibile Λ⁷⁶O⁷⁷ 16 obiectum] ad bonum
Z | bonum] bonae R⁷⁸Γ⁷⁹BD | essentiam] add. ergo per etc. P add. ergo etc. CR⁸⁰VΓ⁸¹LN add. et stet
pro ultimo argumento, scilicet sexto Λ⁸²O⁸³ ¶ et sequitur hic immediate solutio Ad sextum (p. 16,
17) — per essentiam (p. 17, 15)]

F 8 AUGUST., *De doct. christ.* I c. 5 n. 5 (PL 34, 21).

T¹ [AMBROSIASER], *In epist. ad Gal.* c. 5, 22 (PL 17, 368): «Non dixit 'opera spiritus caritas est', sed 'fructus spiritus'; lex enim spiritus haec, quae supra memoravit, fructificat, ut ex his haereditas regni caelorum quaeratur». ² Gal. 5, 22-23; cf. infra n. 63.

II. — AD QUAESTIONEM

- 7 Ad istam quaestionem distinguam primo de fruitione ordinata et in communi sumpta, secundo dicam de obiecto primo fruitionis ordinatae, tertio de obiecto fruitionis in communi, quarto quomodo sit intelligendum fruitionem esse circa finem — sive vere ultimum finem, ut in secundo articulo, sive non vere ultimum, ut in tertio articulo.
- 8 [Art. 1] — De primo dico quod fruitio in communi excedit fruitionem ordinatam, quia quandocumque aliqua potentia non determinatur ex se ad actum ordinatum, actus eius in communi universalior est actu eius speciali ordinato; voluntas autem ex se non determinatur ad ordinatam fruitionem, quod patet, quia perversitas summa potest esse in ea, ut quando utitur fruendis et fruitur utendis, secundum Augustinum 83 *Quaestionum* quaestione 30. Est autem fruitio ordinata qualis nata est esse recta, quando scilicet ordinatur secundum debitas circumstantias, fruitio vero in communi est sive habeat illas circumstantias debitas sive non.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}π^{γβμν})

2 istam quaestionem] q. i. Σ | distinguo DZΣ distinguendo Λ^{H*} | primo] ante distinguam RIV²ZΓ^{BD}ΛΣ om. CPMSV¹Γ^{LN} add. etiam A^{*} 3 subiecto Λ^E | primo] obiecto Λ^{E'} om. VZΓ^ΛY^{EH}Σ 4 ordinato Λ^E | communi] add. et I²ZΛ^{YEH} 5 sit] est Γ^N | sit intelligendum] i. s. RΛ^{GO}Σ | finem] add. ultimum τ add. ut sic ρ | sive] ut scilicet Σ praem. scilicet ρ om. Z¹Λ^{EHGO} add. circa τ | vere] ut Γ^N 6 finem om. I²ZΓ^{BD}ΛΣ | ultimum²] praem. finem I^{*} om. I²ZΛ^{-GO}Σ add. finem Π^{GD}LN 7 articulo om. Λ^{-E}Σ 8 primo] prima S add. articulo P | fruitio] add. vel actus voluntatis Λ^{O2} 9 quandocumque] quodcum (I) Γ^{D*} quando Λ^{HO} | aliqua om. I²ZΛΣ 10 ex se] post ordinatum ZΛ de se ante potentia (9) Σ | ordinatum] ordinatam C^{*} ortum Z determinatum Λ^{E2} | actus eius] e. a. Σ | eius om. Γ^{BD*} 11 universalior est] e. u. Γ^{BD}Σ | actu eius] e. a. Σ add. ut Λ^E add. in CPRI^{*}VΓ^{AG}2 | speciali] om. I²ZΛ^{YHO*}Σ add. et C^{*}Γ^{N*}Λ^{O2} | ordinato] ordinata C^{*}P^{*}Z om. Γ^N 11-12 ex se non determinatur] n. d. ex se ZΛ^{-GO}Σ 12 ordinatam fruitionem] ordinatum finem Λ^G | quod] et Σ 13-14 summa — utendis] potest esse (pot. e.] est π^{γβμν}) in fruendo utendis (add. vel: summa perversitas potest esse in ea, ut quando utitur fruendis, fruitur utendis Λ^{O2}) Λ^{HO}π^{γβμν} 13 summa] post ea CPMSRIVZΓ^{AG} ima C²Γ^{B2} om. Λ^{YB}Σ pon. in via (I) M² 13-14 ut — fruitur] in fruendo Λ^{YB}Σ | utitur — utendis] fruitur utendis et utitur fruendis V 15 30] add. ergo etc. I²V²Λ add. ergo Σ | Est — ordinata om. R² | autem] ergo CPMSR²I^{*}VZΓΣ 16 scilicet om. CM^{*}SRI^{*}VZΓ | debitas circumstantias] c. (om. V²) d. VΛ 16-17 fruitio — circumstantias om. D²V² 17 vero] autem I²Λ^{-Y}Σ om. CPMSRI^{*}V²ZΓ^{AY} | illas] istas (post circumst. Λ^E) Λ^{Y*}EHGOΣ | debitas om. VΓΛΣ

F 14 AUGUST., *De diversis quaest.* 83 q. 30 (PL 40, 19): «Omnis itaque humana perversio est, quod etiam vitium vocatur, fruendis uti velle atque utendis frui. Et rursus omnis ordinatio, quae virtus etiam nominatur, fruendis frui et utendis uti».

- [3] [Art. 2] — Quantum ad secundum¹ videtur esse opinio Avicennae quod fruitio ordinata potest esse circa aliud a fine ultimo. Quod probatur ex dictis eius IX *Metaphysicae* cap. 4, ubi vult quod intelligentia superior per actum suum intelligendi causat inferiorem: tunc autem videtur productum esse perfectum quando attingit suum principium productivum, secundum illam propositionem Procli 35, quod «unumquodque natum est converti ad illud a quo procedit»; in tali autem reditu videtur circulus esse completus et ita perfectio; ergo intelligentia producta perfecte quietatur in intelligentia producente.

Contra istud arguitur sic: potentia non quietatur nisi ubi suum obiectum perfectissime invenitur esse et in summo; potentiae autem fruētis obiectum est ens in communi secundum Avicennam I *Metaphysicae* cap. 5; ergo non quietatur potentia fruens nisi ubi est perfectissimum ens. Hoc est summum tantum^a.

^a Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus: Item, potentia quae inclinatur ad

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}π^{γβμν})

1-10 ¶ Quantum ad — producente sign. om. (= omittendum?) V²Λ^{Y2} 1 Quantum]. Quod Γ^L om. R 2 fruitio ordinata = AD o. f. rell. edd. | aliud] praem. aliquod Λ^{GO} | ultimo om. CM^{*}SRI^{*}ZΓ^{LN} 3 4] X (pon. 4 Λ^{O2}) RΛ^{GO} 4 actum suum] s. a. Σ | causat] causet Λ^EΣ creat DPM^{*}(pon. denuo creat M²)SRI^{BD}Λ^{O*}τ producit π^{γβμν} 4-5 inferiorem] add. et intelligentia prima secundam et secunda tertiam, et sic descendendo usque ad motricem orbis lunae, et illa causat animam rationalem: et anima rationalis fruitur illa motrice et illa alia quae ipsam produxit, et sic deinceps, sed prima quietatur in se ipsa, quia a nullo alio est producta Λ^{O2} 5 autem] enim Γ | videtur productum] p. v. Σ unumquodque productum dicitur I² unumquodque producit Λ^H 7 35] 25 Γ^L 21 Λ^E 53 Λ^H 3 et 15 (not. vel: 35 Λ^{O2}) Λ^{GO} | quod] quia CPMSZΛ^{O2} om. Σ 8 procedit] add. et Γ^{BD} | autem] etiam DCPMSRVΓ^ΛY^{B2GO} enim Σ om. Λ^{B/H} | circulus esse = AD e. c. rell. edd. 9 perfecte] perfecta (ante producta Λ^G) Λ^{G*}O* 11 istud] illud CPRVΓ^{BD}Λ^{YHO*} om. Σ | arguitur sic om. ΛΣ | ubi] ut Λ^G om. Λ^{E2} 11-12 suum obiectum] o. s. (add. adaequatum Λ^{O2}) Λ 12 invenitur esse] est post ubi (11) Λ edd. | esse om. Γ^{BDLN}Σ 12-13 potentiae autem fruētis obiectum = D potentia a. fr. ob. A obiectum (add. autem Γ^{D2}) potentiae fruētis rell. edd. 14 ¶ V, CMSRI^{*}VZΓ^{ΛH} | cap. 5] cap. 1 Z 5 Λ^Y om. CPA^{BH*}(ante Metaphys.) | non quietatur potentia fruens] p. f. n. qu. Σ | ubi] add. ens Λ^B 14-15 ubi — ens] in ente perfectissimo Σ 15 perfectissimum] perfectum (pon. perfectissimum M²Λ^{O2}) MI^{*}VZΛ^{GO} | Hoc — tantum] quod est unum tantum; ergo Σ | summum] summe Λ^O add. bonum R² 16-p. 6, 13 Item — summo = ADCPMSRIVZΓ^ΛY^{B2GO}Σ edd.; ¶ text. sign.: Vacat, sic in libro Duns A¹ Vacat D²(text. et mg.)V²Γ^{D2}(om. Γ^{D2}) 16 Item] Praeterea Σ

F 1-3 AVICENNA, *Metaph.* IX c. 4 (104vb-105rb). 7 PROCLUS [LYCIUS, cognomento DIADOCHUS], *Institutio theologica* c. 34 (ed. PORTUS 431): «Omne quod secundum naturam ad aliquid revertitur, ad illud reversionem facit a quo progressum etiam habuit suae naturae». Cf. etiam codd. Vat. lat. 2419, 93v; 4426, 51ra; 4567, 5r, ubi interpretatio latina a GUIL. DE MOERBECKE facta legitur. 13 AVICENNA, *Metaph.* I c. 6 (72rb).

T¹ Cf. supra n. 7.

- 11 ¶ Confirmatur per simile de materia ad formam: non quiescit nisi sub continente alias, tamen intrinsecum non sic satiat ut obiectum¹. ¶
- 12 Item, intelligentia inferior videns superiorem aut videt eam esse finitam, aut credit eam esse infinitam, aut nec videt eius finitatem nec infinitatem. Si credit eam infinitam, ergo nec beatificatur in ea, quia «stultius nihil dici potest quam quod falsa opinione sit ani-

multa obiecta per se non quietatur in aliquo uno perfecte nisi illud includat omnia per se obiecta quantum possunt perfectissime includi in aliquo uno obiecto; sed potentia fruens inclinatur ad omne ens sicut ad per se obiectum; ergo non perfectissime quietatur in aliquo uno ente nisi includat omnia alia entia quantum possunt includi in aliquo uno. Possunt autem includi perfectissime in uno ente infinito; ergo potentia potest tantum ibi quietari in summo.

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}πτγβμν)

1.3 Confirmatur — obiectum = A¹R²V¹Γ^{BD}Λ^{Y202} [post aliquo uno (12) Γ^D post summo (13) R²V¹Γ^{BD}Λ^{Y202}]; ¶ text. sign.: Extra de manu Scoti A¹ Extra de manu Ioannis R² Extra V²Γ^{BD} 1 Confirmatur per om. Γ^{D2} | formam = A formas R²V¹Γ^{BD}Λ^{Y202} add. quia R²Γ^{BD} add. quae Λ⁰² | quietatur Λ⁰² 2 alias] add. omnes R²Γ^{BD} | sic om. Λ^{Y2} 3 obiectum] om. Γ^{D2} add. extrinsecum Λ⁰² 4-p. 9, 10 ¶ Item — in Deo sign. om (= omittendum?) V²Λ^{Y2} 4 Item] Praeterea Σ 5-6 aut¹ — credit om. D² 5 credit eam esse in ras. Λ^{B2} | eam om. D²Λ⁰ 5-6 aut² — infinitam om. Λ^H 5 nec] non Π^NΛ^{BGO} 6 nec] neque Λ^G aut SΛ^{Y2} | credit] credat Λ^{G0} dicit P² | eam] add. esse M²I²ZI²Λ^{G2} add. credit aut D² | nec² = ACP non rell. edd. | beatificabitur SΛ^{YGO}Φ | in om. CP²M²SR²I²V²Γ^{LN} 7 nihil dici] dici non Σ | quod om. C²Λ^{HO} | falsa] post opinione Γ fruatur C²M²S²R²V² stulta S² 7-p. 7, 1 falsa — beata] a. s. f. o. b. IZ a. s. b. f. o. in ras. P²(pon. eundem text. P²) | opinione sit anima] s. o. a. CMSR² o. a. s. R² 7 sit] fruatur post quod Γ^{LN} praem. fruatur et Λ⁰² 7-p. 7, 1 anima post quod (7) M²Σ 8 per se] ante inclinatur (p. 5, 16) Λ^B om. Σ | uno om. Σ^{QU2} | perfecte] perfecto Σ^U perfectissime Λ^{B2} om. Λ^G 8-9 perfecte — obiecto] obiecto (add. nisi illud includat omnia alia obiecta quantum in aliquo uno possunt Γ^{B2}) includi Γ^B 8-11 nisi — ente om. C 8 illud om. Z | includat] add. unitive Λ⁰² | omnia] add. alia I² 9 per se — includi] illa perfectissime quantum includi possunt Σ | obiecta om. M²V¹Γ^N | quantum] praem. in A²R²Λ^{Y2} | perfectissime] perfecte I² om. V²Λ^{Y2H2GO}(post uno) | includi] post obiecto Γ(quaod Γ^{B2} vide ad 8-9) add. in obiecto Λ^{B2} | obiecto] sicut patet de materia quae non quiescit nisi sub continente alias virtualiter Λ^G om. Λ^{BHO}Σ 9-10 sed potentia om. Λ^{Y2} 9-12 sed — aliquo uno om. Λ^{B2} 10-13 potentia — summo] omnia entia ad quae inclinatur potentia fruens perfectissime contineri possunt solum in primo ente infinito, igitur solum ibi poterit quietari Σ 10 ad² om. Λ^{B2} | obiectum = AD obiecta Λ^{Y22} rell. (quaod Σ vide ad 10-13) edd. 10-11 perfectissime = AD perfecte (parte S²) PMSRIVZIT^{AG2} [ante non (10) DMA^{G2} post quietatur (11) R] 11 nisi = AD nisi illud (id τ) Λ^{Y22} rell. (quaod Σ vide ad 10-13) edd. | omnia] add. illa R | alia om. Λ^{Y2H2GO} | entia om. M²R²V² 12 possunt] in corr. M² possint PV² | includi¹ om. M²V² | includi in aliquo uno] in a. u. incl. RIZ om. Λ^{B2} | aliquo — perfectissime in om. Λ^H | includi² om. I² | includi perfectissime] p. i. RVZIT^N | perfectissime] perfecte I² om. Λ^{Y2H} 12-13 ente infinito] infinito (add. in Λ^{B2}) ente tantum Λ^B 13 potest tantum] t. p. Λ^{Y2HGO} | ibi] post quietari Γ^{N2}Λ^{Y2BO} om. RΓ^NΛ^H

T¹ Cf. supra n. 4.

ma beata » secundum Augustinum X *De civitate* cap. 4¹. Si autem nec videt eius finitatem nec infinitatem, non videt eam perfecte, nec sic est beata. Si autem videt eam finitam, ergo potest intelligere aliquid posse eam excedere: ita autem experimur in nobis quod possumus appetere maius bonum, ultra quodcumque bonum finitum quod ostenditur, vel possumus appetere ultra quodcumque bonum, aliud, quod ostenditur maius bonum, et per consequens potest voluntas appetere amare illud maius bonum, et ita non quietatur in illa intelligentia^a.

- 10 ^a Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus: Item, duco rationem eius² ad oppositum, quia secunda intelligentia non causat tertiam — si sibi concedatur quod causet eam — nisi in virtute primae; ergo non finit eam virtute propria sed virtute aliena. Quod autem finit aliquid ratione alterius, non quietat illud, nec illud quietatur nisi in illo altero; ergo etc.

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}πτγβμν)

1 X] 4 Σ 2 πτγβμν pon. 4 M² om. ADI^{B2D2}Λ^{Y2H} | cap. 4] cap. Σ^U 4 (ante De civ. Λ^{BH}) AΓ^{BD2} Λ^{Y2HO} 2 videt eius] eius considerat post infinitatem Σ | eius om. S 3 est] erit Γ^L not. vel: erit Λ⁰² | finitam] praem. esse ΛΣ add. esse P 4 posse eam] e. p. Γ | eam] ipsam Σ | autem] enim CPMSRIVZIT^Σ | experimur] possumus experiri CPMRI²VZ 5-8 maius — appetere om. Σ^{QU2} 5 maius bonum om. M²ΛΣ^{U2} edd. | ultra quodcumque bonum om. Z 6-7 finitum — quodcumque bonum = A finitum D 7 aliud] aliquod Λ^H om. Σ^{U2} | quod] quo Λ^{BH} | ostenditur] exceditur aliquid Σ^{U2} | maius bonum] magis bon. Λ^{G0} minus bon. Γ^D om. DCP²M² SRI²VZIT^{LN} | et om. CP 8 voluntas] ante potest I²ZI² post appetere CPMV om. SRI²Γ^{BDL}Λ^{ΣU2} | appetere] add. et VΛ^{G02} add. vel πτγβμν | malus] magis Λ^{G0} 9 in illa] in ista Λ^HΣ om. Γ^{D2} add. vel aliqua (al.) praem. in R²Γ^{N2}Λ⁰² add. alia P²R²Γ^{BD} CPMSRIVZIT^{AG2} 10-14 Item — ergo etc. = ADCPMSRIVZIT^{AG2}Σ^{QU} edd.; ¶ text. sign.: Vacat, sic in libro Duns A¹ Vacat, sic Duns R² Vacat D²(text. et mg.) PV²Γ^{BD2}(om. Γ^{D2})Λ⁰² 10 Item] Praeterea Σ 11 non] quae in ras. Γ^{D2} praem. si causet tertiam Λ^B 11-12 non — eam¹] si concedatur sibi quod causet (creet Σ) tertiam, non causat (creet Σ) tertiam (eam Σ) in virtute propria Λ^{Y2}Σ 11 tertiam] istam Λ^{BH} add. in (om. Λ⁰) virtute propria A²τ add. in virtute propria sed in virtute intelligentiae primae I² 11-12 si — eam¹ om. CP²Γ^NΛ^{Y2} 11 si] praem. sed M² praem. et Γ^L | sibi om. D | sibi concedatur] c. s. P²MSRIVZIT^N | quod] non tamen (praem. quod causat eam Γ^{B2}) Γ^B non Γ^{D2} praem. non Γ^D add. non R² 11-12 causet] causat Γ^{BD}Λ^B creet P² 12 eam¹] add. non tamen (add. in Γ^L) virtute propria M²IVZIT^L | nisi] sed I²V¹Γ^{LN}Λ^{Y2HGO}Σ praem. non S² | in om. Σ | in virtute primae] in virtute potentiae primae I²Z aliena I² aliqua (I) Λ^B | virtute¹] add. potentiae (primae D²) igitur non finit eam nisi in virtute D | primae] a qua est (praem. primae Γ^{L2}) Γ^L | ergo] et per consequens Λ^B 12-13 non — aliena om. Λ^{B2} 12 finit] in corr. Z² facit Λ^{G02} sicut D habet Γ^N | virtute² om. CPMRVIT^{B2}Σ 13 Quod autem] Quid autem Z Illud autem quod Σ | finit] facit Γ^NΛ^{G02} | aliquid] aliud R²Λ^{B2}Σ om. Λ^{B2} | ratione] in virtute πτγβμν praem. sub Στ | alterius] praem. finis Λ^Y add. finis R²Γ^{BD}Λ^YΣτ add. ut (praem. finis μν) ultimus finis πτγβμν | quietat illud, nec om. D² 13-14 nec — altero] om. I²Γ^{BD2}Λ^{Y2HGO}Σ; ¶ sign. litteris a-b V²(text. et mg.) | nec illud quietatur om. Λ⁰² 13 illud² = AD (post quietatur, 13-14 D om. D²) 14 etc. om. Σ

F I AUGUST., *De civ. Dei* XI c. 4 n. 2 (PL 41, 319-320; CSEL XL pars I 516, 1-8): «Si enim alternasse semper eius [sc. animae] miseriam et beatitudinem dixerint, necesse est dicant etiam

T¹ Cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio* prol. n. 116 (I 82, 12). ² Cf. supra n. 9.

- 13 Alii arguunt contra istam opinionem¹ sic: anima est imago Dei, ergo capax eius est et particeps esse potest, quia secundum Augustinum XIV *De Trinitate* cap. 8 «eo anima imago Dei est quo capax eius est et particeps esse potest»; quidquid autem est capax Dei per nihil minus Deo satiari potest; ergo etc.

Sed ista ratio non procedit contra philosophos, quia praemissa sumpta de imagine est tantum credita et non naturali ratione cognita²; ratio enim imaginis quam nos concipimus est tantum credita, non autem naturaliter cognita ratione, quia ratio imaginis quam nos concipimus fundatur in anima ad Deum ut trinus est, et ideo non cognoscitur naturaliter, quia nec extremum ad quod est cognoscitur a nobis naturaliter.

ADCPMSRIVZ¹BDLN²Δ³YHGOΣ⁴QU(Φ⁵PP⁶PT⁷PT⁸PT⁹PT¹⁰PT¹¹PT¹²PT¹³PT¹⁴PT¹⁵PT¹⁶PT¹⁷PT¹⁸PT¹⁹PT²⁰PT²¹PT²²PT²³PT²⁴PT²⁵PT²⁶PT²⁷PT²⁸PT²⁹PT³⁰PT³¹PT³²PT³³PT³⁴PT³⁵PT³⁶PT³⁷PT³⁸PT³⁹PT⁴⁰PT⁴¹PT⁴²PT⁴³PT⁴⁴PT⁴⁵PT⁴⁶PT⁴⁷PT⁴⁸PT⁴⁹PT⁵⁰PT⁵¹PT⁵²PT⁵³PT⁵⁴PT⁵⁵PT⁵⁶PT⁵⁷PT⁵⁸PT⁵⁹PT⁶⁰PT⁶¹PT⁶²PT⁶³PT⁶⁴PT⁶⁵PT⁶⁶PT⁶⁷PT⁶⁸PT⁶⁹PT⁷⁰PT⁷¹PT⁷²PT⁷³PT⁷⁴PT⁷⁵PT⁷⁶PT⁷⁷PT⁷⁸PT⁷⁹PT⁸⁰PT⁸¹PT⁸²PT⁸³PT⁸⁴PT⁸⁵PT⁸⁶PT⁸⁷PT⁸⁸PT⁸⁹PT⁹⁰PT⁹¹PT⁹²PT⁹³PT⁹⁴PT⁹⁵PT⁹⁶PT⁹⁷PT⁹⁸PT⁹⁹PT¹⁰⁰PT¹⁰¹PT¹⁰²PT¹⁰³PT¹⁰⁴PT¹⁰⁵PT¹⁰⁶PT¹⁰⁷PT¹⁰⁸PT¹⁰⁹PT¹¹⁰PT¹¹¹PT¹¹²PT¹¹³PT¹¹⁴PT¹¹⁵PT¹¹⁶PT¹¹⁷PT¹¹⁸PT¹¹⁹PT¹²⁰PT¹²¹PT¹²²PT¹²³PT¹²⁴PT¹²⁵PT¹²⁶PT¹²⁷PT¹²⁸PT¹²⁹PT¹³⁰PT¹³¹PT¹³²PT¹³³PT¹³⁴PT¹³⁵PT¹³⁶PT¹³⁷PT¹³⁸PT¹³⁹PT¹⁴⁰PT¹⁴¹PT¹⁴²PT¹⁴³PT¹⁴⁴PT¹⁴⁵PT¹⁴⁶PT¹⁴⁷PT¹⁴⁸PT¹⁴⁹PT¹⁵⁰PT¹⁵¹PT¹⁵²PT¹⁵³PT¹⁵⁴PT¹⁵⁵PT¹⁵⁶PT¹⁵⁷PT¹⁵⁸PT¹⁵⁹PT¹⁶⁰PT¹⁶¹PT¹⁶²PT¹⁶³PT¹⁶⁴PT¹⁶⁵PT¹⁶⁶PT¹⁶⁷PT¹⁶⁸PT¹⁶⁹PT¹⁷⁰PT¹⁷¹PT¹⁷²PT¹⁷³PT¹⁷⁴PT¹⁷⁵PT¹⁷⁶PT¹⁷⁷PT¹⁷⁸PT¹⁷⁹PT¹⁸⁰PT¹⁸¹PT¹⁸²PT¹⁸³PT¹⁸⁴PT¹⁸⁵PT¹⁸⁶PT¹⁸⁷PT¹⁸⁸PT¹⁸⁹PT¹⁹⁰PT¹⁹¹PT¹⁹²PT¹⁹³PT¹⁹⁴PT¹⁹⁵PT¹⁹⁶PT¹⁹⁷PT¹⁹⁸PT¹⁹⁹PT²⁰⁰PT²⁰¹PT²⁰²PT²⁰³PT²⁰⁴PT²⁰⁵PT²⁰⁶PT²⁰⁷PT²⁰⁸PT²⁰⁹PT²¹⁰PT²¹¹PT²¹²PT²¹³PT²¹⁴PT²¹⁵PT²¹⁶PT²¹⁷PT²¹⁸PT²¹⁹PT²²⁰PT²²¹PT²²²PT²²³PT²²⁴PT²²⁵PT²²⁶PT²²⁷PT²²⁸PT²²⁹PT²³⁰PT²³¹PT²³²PT²³³PT²³⁴PT²³⁵PT²³⁶PT²³⁷PT²³⁸PT²³⁹PT²⁴⁰PT²⁴¹PT²⁴²PT²⁴³PT²⁴⁴PT²⁴⁵PT²⁴⁶PT²⁴⁷PT²⁴⁸PT²⁴⁹PT²⁵⁰PT²⁵¹PT²⁵²PT²⁵³PT²⁵⁴PT²⁵⁵PT²⁵⁶PT²⁵⁷PT²⁵⁸PT²⁵⁹PT²⁶⁰PT²⁶¹PT²⁶²PT²⁶³PT²⁶⁴PT²⁶⁵PT²⁶⁶PT²⁶⁷PT²⁶⁸PT²⁶⁹PT²⁷⁰PT²⁷¹PT²⁷²PT²⁷³PT²⁷⁴PT²⁷⁵PT²⁷⁶PT²⁷⁷PT²⁷⁸PT²⁷⁹PT²⁸⁰PT²⁸¹PT²⁸²PT²⁸³PT²⁸⁴PT²⁸⁵PT²⁸⁶PT²⁸⁷PT²⁸⁸PT²⁸⁹PT²⁹⁰PT²⁹¹PT²⁹²PT²⁹³PT²⁹⁴PT²⁹⁵PT²⁹⁶PT²⁹⁷PT²⁹⁸PT²⁹⁹PT³⁰⁰PT³⁰¹PT³⁰²PT³⁰³PT³⁰⁴PT³⁰⁵PT³⁰⁶PT³⁰⁷PT³⁰⁸PT³⁰⁹PT³¹⁰PT³¹¹PT³¹²PT³¹³PT³¹⁴PT³¹⁵PT³¹⁶PT³¹⁷PT³¹⁸PT³¹⁹PT³²⁰PT³²¹PT³²²PT³²³PT³²⁴PT³²⁵PT³²⁶PT³²⁷PT³²⁸PT³²⁹PT³³⁰PT³³¹PT³³²PT³³³PT³³⁴PT³³⁵PT³³⁶PT³³⁷PT³³⁸PT³³⁹PT³⁴⁰PT³⁴¹PT³⁴²PT³⁴³PT³⁴⁴PT³⁴⁵PT³⁴⁶PT³⁴⁷PT³⁴⁸PT³⁴⁹PT³⁵⁰PT³⁵¹PT³⁵²PT³⁵³PT³⁵⁴PT³⁵⁵PT³⁵⁶PT³⁵⁷PT³⁵⁸PT³⁵⁹PT³⁶⁰PT³⁶¹PT³⁶²PT³⁶³PT³⁶⁴PT³⁶⁵PT³⁶⁶PT³⁶⁷PT³⁶⁸PT³⁶⁹PT³⁷⁰PT³⁷¹PT³⁷²PT³⁷³PT³⁷⁴PT³⁷⁵PT³⁷⁶PT³⁷⁷PT³⁷⁸PT³⁷⁹PT³⁸⁰PT³⁸¹PT³⁸²PT³⁸³PT³⁸⁴PT³⁸⁵PT³⁸⁶PT³⁸⁷PT³⁸⁸PT³⁸⁹PT³⁹⁰PT³⁹¹PT³⁹²PT³⁹³PT³⁹⁴PT³⁹⁵PT³⁹⁶PT³⁹⁷PT³⁹⁸PT³⁹⁹PT⁴⁰⁰PT⁴⁰¹PT⁴⁰²PT⁴⁰³PT⁴⁰⁴PT⁴⁰⁵PT⁴⁰⁶PT⁴⁰⁷PT⁴⁰⁸PT⁴⁰⁹PT⁴¹⁰PT⁴¹¹PT⁴¹²PT⁴¹³PT⁴¹⁴PT⁴¹⁵PT⁴¹⁶PT⁴¹⁷PT⁴¹⁸PT⁴¹⁹PT⁴²⁰PT⁴²¹PT⁴²²PT⁴²³PT⁴²⁴PT⁴²⁵PT⁴²⁶PT⁴²⁷PT⁴²⁸PT⁴²⁹PT⁴³⁰PT⁴³¹PT⁴³²PT⁴³³PT⁴³⁴PT⁴³⁵PT⁴³⁶PT⁴³⁷PT⁴³⁸PT⁴³⁹PT⁴⁴⁰PT⁴⁴¹PT⁴⁴²PT⁴⁴³PT⁴⁴⁴PT⁴⁴⁵PT⁴⁴⁶PT⁴⁴⁷PT⁴⁴⁸PT⁴⁴⁹PT⁴⁵⁰PT⁴⁵¹PT⁴⁵²PT⁴⁵³PT⁴⁵⁴PT⁴⁵⁵PT⁴⁵⁶PT⁴⁵⁷PT⁴⁵⁸PT⁴⁵⁹PT⁴⁶⁰PT⁴⁶¹PT⁴⁶²PT⁴⁶³PT⁴⁶⁴PT⁴⁶⁵PT⁴⁶⁶PT⁴⁶⁷PT⁴⁶⁸PT⁴⁶⁹PT⁴⁷⁰PT⁴⁷¹PT⁴⁷²PT⁴⁷³PT⁴⁷⁴PT⁴⁷⁵PT⁴⁷⁶PT⁴⁷⁷PT⁴⁷⁸PT⁴⁷⁹PT⁴⁸⁰PT⁴⁸¹PT⁴⁸²PT⁴⁸³PT⁴⁸⁴PT⁴⁸⁵PT⁴⁸⁶PT⁴⁸⁷PT⁴⁸⁸PT⁴⁸⁹PT⁴⁹⁰PT⁴⁹¹PT⁴⁹²PT⁴⁹³PT⁴⁹⁴PT⁴⁹⁵PT⁴⁹⁶PT⁴⁹⁷PT⁴⁹⁸PT⁴⁹⁹PT⁵⁰⁰PT⁵⁰¹PT⁵⁰²PT⁵⁰³PT⁵⁰⁴PT⁵⁰⁵PT⁵⁰⁶PT⁵⁰⁷PT⁵⁰⁸PT⁵⁰⁹PT⁵¹⁰PT⁵¹¹PT⁵¹²PT⁵¹³PT⁵¹⁴PT⁵¹⁵PT⁵¹⁶PT⁵¹⁷PT⁵¹⁸PT⁵¹⁹PT⁵²⁰PT⁵²¹PT⁵²²PT⁵²³PT⁵²⁴PT⁵²⁵PT⁵²⁶PT⁵²⁷PT⁵²⁸PT⁵²⁹PT⁵³⁰PT⁵³¹PT⁵³²PT⁵³³PT⁵³⁴PT⁵³⁵PT⁵³⁶PT⁵³⁷PT⁵³⁸PT⁵³⁹PT⁵⁴⁰PT⁵⁴¹PT⁵⁴²PT⁵⁴³PT⁵⁴⁴PT⁵⁴⁵PT⁵⁴⁶PT⁵⁴⁷PT⁵⁴⁸PT⁵⁴⁹PT⁵⁵⁰PT⁵⁵¹PT⁵⁵²PT⁵⁵³PT⁵⁵⁴PT⁵⁵⁵PT⁵⁵⁶PT⁵⁵⁷PT⁵⁵⁸PT⁵⁵⁹PT⁵⁶⁰PT⁵⁶¹PT⁵⁶²PT⁵⁶³PT⁵⁶⁴PT⁵⁶⁵PT⁵⁶⁶PT⁵⁶⁷PT⁵⁶⁸PT⁵⁶⁹PT⁵⁷⁰PT⁵⁷¹PT⁵⁷²PT⁵⁷³PT⁵⁷⁴PT⁵⁷⁵PT⁵⁷⁶PT⁵⁷⁷PT⁵⁷⁸PT⁵⁷⁹PT⁵⁸⁰PT⁵⁸¹PT⁵⁸²PT⁵⁸³PT⁵⁸⁴PT⁵⁸⁵PT⁵⁸⁶PT⁵⁸⁷PT⁵⁸⁸PT⁵⁸⁹PT⁵⁹⁰PT⁵⁹¹PT⁵⁹²PT⁵⁹³PT⁵⁹⁴PT⁵⁹⁵PT⁵⁹⁶PT⁵⁹⁷PT⁵⁹⁸PT⁵⁹⁹PT⁶⁰⁰PT⁶⁰¹PT⁶⁰²PT⁶⁰³PT⁶⁰⁴PT⁶⁰⁵PT⁶⁰⁶PT⁶⁰⁷PT⁶⁰⁸PT⁶⁰⁹PT⁶¹⁰PT⁶¹¹PT⁶¹²PT⁶¹³PT⁶¹⁴PT⁶¹⁵PT⁶¹⁶PT⁶¹⁷PT⁶¹⁸PT⁶¹⁹PT⁶²⁰PT⁶²¹PT⁶²²PT⁶²³PT⁶²⁴PT⁶²⁵PT⁶²⁶PT⁶²⁷PT⁶²⁸PT⁶²⁹PT⁶³⁰PT⁶³¹PT⁶³²PT⁶³³PT⁶³⁴PT⁶³⁵PT⁶³⁶PT⁶³⁷PT⁶³⁸PT⁶³⁹PT⁶⁴⁰PT⁶⁴¹PT⁶⁴²PT⁶⁴³PT⁶⁴⁴PT⁶⁴⁵PT⁶⁴⁶PT⁶⁴⁷PT⁶⁴⁸PT⁶⁴⁹PT⁶⁵⁰PT⁶⁵¹PT⁶⁵²PT⁶⁵³PT⁶⁵⁴PT⁶⁵⁵PT⁶⁵⁶PT⁶⁵⁷PT⁶⁵⁸PT⁶⁵⁹PT⁶⁶⁰PT⁶⁶¹PT⁶⁶²PT⁶⁶³PT⁶⁶⁴PT⁶⁶⁵PT⁶⁶⁶PT⁶⁶⁷PT⁶⁶⁸PT⁶⁶⁹PT⁶⁷⁰PT⁶⁷¹PT⁶⁷²PT⁶⁷³PT⁶⁷⁴PT⁶⁷⁵PT⁶⁷⁶PT⁶⁷⁷PT⁶⁷⁸PT⁶⁷⁹PT⁶⁸⁰PT⁶⁸¹PT⁶⁸²PT⁶⁸³PT⁶⁸⁴PT⁶⁸⁵PT⁶⁸⁶PT⁶⁸⁷PT⁶⁸⁸PT⁶⁸⁹PT⁶⁹⁰PT⁶⁹¹PT⁶⁹²PT⁶⁹³PT⁶⁹⁴PT⁶⁹⁵PT⁶⁹⁶PT⁶⁹⁷PT⁶⁹⁸PT⁶⁹⁹PT⁷⁰⁰PT⁷⁰¹PT⁷⁰²PT⁷⁰³PT⁷⁰⁴PT⁷⁰⁵PT⁷⁰⁶PT⁷⁰⁷PT⁷⁰⁸PT⁷⁰⁹PT⁷¹⁰PT⁷¹¹PT⁷¹²PT⁷¹³PT⁷¹⁴PT⁷¹⁵PT⁷¹⁶PT⁷¹⁷PT⁷¹⁸PT⁷¹⁹PT⁷²⁰PT⁷²¹PT⁷²²PT⁷²³PT⁷²⁴PT⁷²⁵PT⁷²⁶PT⁷²⁷PT⁷²⁸PT⁷²⁹PT⁷³⁰PT⁷³¹PT⁷³²PT⁷³³PT⁷³⁴PT⁷³⁵PT⁷³⁶PT⁷³⁷PT⁷³⁸PT⁷³⁹PT⁷⁴⁰PT⁷⁴¹PT⁷⁴²PT⁷⁴³PT⁷⁴⁴PT⁷⁴⁵PT⁷⁴⁶PT⁷⁴⁷PT⁷⁴⁸PT⁷⁴⁹PT⁷⁵⁰PT⁷⁵¹PT⁷⁵²PT⁷⁵³PT⁷⁵⁴PT⁷⁵⁵PT⁷⁵⁶PT⁷⁵⁷PT⁷⁵⁸PT⁷⁵⁹PT⁷⁶⁰PT⁷⁶¹PT⁷⁶²PT⁷⁶³PT⁷⁶⁴PT⁷⁶⁵PT⁷⁶⁶PT⁷⁶⁷PT⁷⁶⁸PT⁷⁶⁹PT⁷⁷⁰PT⁷⁷¹PT⁷⁷²PT⁷⁷³PT⁷⁷⁴PT⁷⁷⁵PT⁷⁷⁶PT⁷⁷⁷PT⁷⁷⁸PT⁷⁷⁹PT⁷⁸⁰PT⁷⁸¹PT⁷⁸²PT⁷⁸³PT⁷⁸⁴PT⁷⁸⁵PT⁷⁸⁶PT⁷⁸⁷PT⁷⁸⁸PT⁷⁸⁹PT⁷⁹⁰PT⁷⁹¹PT⁷⁹²PT⁷⁹³PT⁷⁹⁴PT⁷⁹⁵PT⁷⁹⁶PT⁷⁹⁷PT⁷⁹⁸PT⁷⁹⁹PT⁸⁰⁰PT⁸⁰¹PT⁸⁰²PT⁸⁰³PT⁸⁰⁴PT⁸⁰⁵PT⁸⁰⁶PT⁸⁰⁷PT⁸⁰⁸PT⁸⁰⁹PT⁸¹⁰PT⁸¹¹PT⁸¹²PT⁸¹³PT⁸¹⁴PT⁸¹⁵PT⁸¹⁶PT⁸¹⁷PT⁸¹⁸PT⁸¹⁹PT⁸²⁰PT⁸²¹PT⁸²²PT⁸²³PT⁸²⁴PT⁸²⁵PT⁸²⁶PT⁸²⁷PT⁸²⁸PT⁸²⁹PT⁸³⁰PT⁸³¹PT⁸³²PT⁸³³PT⁸³⁴PT⁸³⁵PT⁸³⁶PT⁸³⁷PT⁸³⁸PT⁸³⁹PT⁸⁴⁰PT⁸⁴¹PT⁸⁴²PT⁸⁴³PT⁸⁴⁴PT⁸⁴⁵PT⁸⁴⁶PT⁸⁴⁷PT⁸⁴⁸PT⁸⁴⁹PT⁸⁵⁰PT⁸⁵¹PT⁸⁵²PT⁸⁵³PT⁸⁵⁴PT⁸⁵⁵PT⁸⁵⁶PT⁸⁵⁷PT⁸⁵⁸PT⁸⁵⁹PT⁸⁶⁰PT⁸⁶¹PT⁸⁶²PT⁸⁶³PT⁸⁶⁴PT⁸⁶⁵PT⁸⁶⁶PT⁸⁶⁷PT⁸⁶⁸PT⁸⁶⁹PT⁸⁷⁰PT⁸⁷¹PT⁸⁷²PT⁸⁷³PT⁸⁷⁴PT⁸⁷⁵PT⁸⁷⁶PT⁸⁷⁷PT⁸⁷⁸PT⁸⁷⁹PT⁸⁸⁰PT⁸⁸¹PT⁸⁸²PT⁸⁸³PT⁸⁸⁴PT⁸⁸⁵PT⁸⁸⁶PT⁸⁸⁷PT⁸⁸⁸PT⁸⁸⁹PT⁸⁹⁰PT⁸⁹¹PT⁸⁹²PT⁸⁹³PT⁸⁹⁴PT⁸⁹⁵PT⁸⁹⁶PT⁸⁹⁷PT⁸⁹⁸PT⁸⁹⁹PT⁹⁰⁰PT⁹⁰¹PT⁹⁰²PT⁹⁰³PT⁹⁰⁴PT⁹⁰⁵PT⁹⁰⁶PT⁹⁰⁷PT⁹⁰⁸PT⁹⁰⁹PT⁹¹⁰PT⁹¹¹PT⁹¹²PT⁹¹³PT⁹¹⁴PT⁹¹⁵PT⁹¹⁶PT⁹¹⁷PT⁹¹⁸PT⁹¹⁹PT⁹²⁰PT⁹²¹PT⁹²²PT⁹²³PT⁹²⁴PT⁹²⁵PT⁹²⁶PT⁹²⁷PT⁹²⁸PT⁹²⁹PT⁹³⁰PT⁹³¹PT⁹³²PT⁹³³PT⁹³⁴PT⁹³⁵PT⁹³⁶PT⁹³⁷PT⁹³⁸PT⁹³⁹PT⁹⁴⁰PT⁹⁴¹PT⁹⁴²PT⁹⁴³PT⁹⁴⁴PT⁹⁴⁵PT⁹⁴⁶PT⁹⁴⁷PT⁹⁴⁸PT⁹⁴⁹PT⁹⁵⁰PT⁹⁵¹PT⁹⁵²PT⁹⁵³PT⁹⁵⁴PT⁹⁵⁵PT⁹⁵⁶PT⁹⁵⁷PT⁹⁵⁸PT⁹⁵⁹PT⁹⁶⁰PT⁹⁶¹PT⁹⁶²PT⁹⁶³PT⁹⁶⁴PT⁹⁶⁵PT⁹⁶⁶PT⁹⁶⁷PT⁹⁶⁸PT⁹⁶⁹PT⁹⁷⁰PT⁹⁷¹PT⁹⁷²PT⁹⁷³PT⁹⁷⁴PT⁹⁷⁵PT⁹⁷⁶PT⁹⁷⁷PT⁹⁷⁸PT⁹⁷⁹PT⁹⁸⁰PT⁹⁸¹PT⁹⁸²PT⁹⁸³PT⁹⁸⁴PT⁹⁸⁵PT⁹⁸⁶PT⁹⁸⁷PT⁹⁸⁸PT⁹⁸⁹PT⁹⁹⁰PT⁹⁹¹PT⁹⁹²PT⁹⁹³PT⁹⁹⁴PT⁹⁹⁵PT⁹⁹⁶PT⁹⁹⁷PT⁹⁹⁸PT⁹⁹⁹PT¹⁰⁰⁰PT¹⁰⁰¹PT¹⁰⁰²PT¹⁰⁰³PT¹⁰⁰⁴PT¹⁰⁰⁵PT¹⁰⁰⁶PT¹⁰⁰⁷PT¹⁰⁰⁸PT¹⁰⁰⁹PT¹⁰¹⁰PT¹⁰¹¹PT¹⁰¹²PT¹⁰¹³PT¹⁰¹⁴PT¹⁰¹⁵PT¹⁰¹⁶PT¹⁰¹⁷PT¹⁰¹⁸PT¹⁰¹⁹PT¹⁰²⁰PT¹⁰²¹PT¹⁰²²PT¹⁰²³PT¹⁰²⁴PT¹⁰²⁵PT¹⁰²⁶PT¹⁰²⁷PT¹⁰²⁸PT¹⁰²⁹PT¹⁰³⁰PT¹⁰³¹PT¹⁰³²PT¹⁰³³PT¹⁰³⁴PT¹⁰³⁵PT¹⁰³⁶PT¹⁰³⁷PT¹⁰³⁸PT¹⁰³⁹PT¹⁰⁴⁰PT¹⁰⁴¹PT¹⁰⁴²PT¹⁰⁴³PT¹⁰⁴⁴PT¹⁰⁴⁵PT¹⁰⁴⁶PT¹⁰⁴⁷PT¹⁰⁴⁸PT¹⁰⁴⁹PT¹⁰⁵⁰PT¹⁰⁵¹PT¹⁰⁵²PT¹⁰⁵³PT¹⁰⁵⁴PT¹⁰⁵⁵PT¹⁰⁵⁶PT¹⁰⁵⁷PT¹⁰⁵⁸PT¹⁰⁵⁹PT¹⁰⁶⁰PT¹⁰⁶¹PT¹⁰⁶²PT¹⁰⁶³PT¹⁰⁶⁴PT¹⁰⁶⁵PT¹⁰⁶⁶PT¹⁰⁶⁷PT¹⁰⁶⁸PT¹⁰⁶⁹PT¹⁰⁷⁰PT¹⁰⁷¹PT¹⁰⁷²PT¹⁰⁷³PT¹⁰⁷⁴PT¹⁰⁷⁵PT¹⁰⁷⁶PT¹⁰⁷⁷PT¹⁰⁷⁸PT¹⁰⁷⁹PT¹⁰⁸⁰PT¹⁰⁸¹PT¹⁰⁸²PT¹⁰⁸³PT¹⁰⁸⁴PT¹⁰⁸⁵PT¹⁰⁸⁶PT¹⁰⁸⁷PT¹⁰⁸⁸PT¹⁰⁸⁹PT¹⁰⁹⁰PT¹⁰⁹¹PT¹⁰⁹²PT¹⁰⁹³PT¹⁰⁹⁴PT¹⁰⁹⁵PT¹⁰⁹⁶PT¹⁰⁹⁷PT¹⁰⁹⁸PT¹⁰⁹⁹PT¹¹⁰⁰PT¹¹⁰¹PT¹¹⁰²PT¹¹⁰³PT¹¹⁰⁴PT¹¹⁰⁵PT¹¹⁰⁶PT¹¹⁰⁷PT¹¹⁰⁸PT¹¹⁰⁹PT¹¹¹⁰PT¹¹¹¹PT¹¹¹²PT¹¹¹³PT¹¹¹⁴PT¹¹¹⁵PT¹¹¹⁶PT¹¹¹⁷PT¹¹¹⁸PT¹¹¹⁹PT¹¹²⁰PT¹¹²¹PT¹¹²²PT¹¹²³PT¹¹²⁴PT¹¹²⁵PT¹¹²⁶PT¹¹²⁷PT¹¹²⁸PT¹¹²⁹PT¹¹³⁰PT¹¹³¹PT¹¹³²PT¹¹³³PT¹¹³⁴PT¹¹³⁵PT¹¹³⁶PT¹¹³⁷PT¹¹³⁸PT¹¹³⁹PT¹¹⁴⁰PT¹¹⁴¹PT¹¹⁴²PT¹¹⁴³PT¹¹⁴⁴PT¹¹⁴⁵PT¹¹⁴⁶PT¹¹⁴⁷PT¹¹⁴⁸PT¹¹⁴⁹PT¹¹⁵⁰PT¹¹⁵¹PT¹¹⁵²PT¹¹⁵³PT¹¹⁵⁴PT¹¹⁵⁵PT¹¹⁵⁶PT¹¹⁵⁷PT¹¹⁵⁸PT¹¹⁵⁹PT¹¹⁶⁰PT¹¹⁶¹PT¹¹⁶²PT¹¹⁶³PT¹¹⁶⁴PT¹¹⁶⁵PT¹¹⁶⁶PT¹¹⁶⁷PT¹¹⁶⁸PT¹¹⁶⁹PT¹¹⁷⁰PT¹¹⁷¹PT¹¹⁷²PT¹¹⁷³PT¹¹⁷⁴PT¹¹⁷⁵PT¹¹⁷⁶PT¹¹⁷⁷PT¹¹⁷⁸PT¹¹⁷⁹PT¹¹⁸⁰PT¹¹⁸¹PT¹¹⁸²PT¹¹⁸³PT¹¹⁸⁴PT¹¹⁸⁵PT¹¹⁸⁶PT¹¹⁸⁷PT¹¹⁸⁸PT¹¹⁸⁹PT

vero propter se ita tantum est assentiendum per voluntatem primo bono propter se.

- 16 [Art. 3] — De tertio articulo¹ dico quod obiectum fruitionis in communi, ut abstrahit ab ordinato et inordinato fine, est finis ultimus: vel verus finis, qui scilicet est finis ultimus ex natura rei, vel finis apparens, finis ultimus qui scilicet ostenditur a ratione errante tamquam finis ultimus, vel finis praestitutus, quem scilicet voluntas ex libertate sua vult tamquam finem ultimum.

Duo prima membra satis patent. Tertium probo, quia sicut in potestate voluntatis est velle vel non velle, ita in potestate eius est modus volendi, scilicet referre vel non referre^a; ergo in potestate sua est aliquod bonum velle propter se, non referendo ad aliud bonum, et ita praestituendo sibi in eo finem.

- 17 [Art. 4] — De quarto articulo² dico quod ratio finis non est ratio propria obiecti fruibilis neque in fruitione ordinata neque in fruitione communiter sumpta. Quod non in ordinata, patet: tum quia respectus non includitur in obiecto beatifico per se in quantum est

^a Sequitur textus interpolatus: quia in cuiuscumque agentis potestate est agere, et modus agendi.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρτπγβμ)

1 ita] sic D² om. Λ² add. et Σ | tantum — voluntatem] per voluntatem assentiendum est tantum Σ | tantum est] e. t. Γ | est assentiendum] a. (asserendum Λ^G) e. I²Λ | per] propter Λ^G 4 ut — fine = AD 5 ultimus¹ — finis² om. V² | ultimus¹] add. in natura rei vel apparens Λ^H | vel — ultimus om. DΣ^U | vel verus] vel deus Λ^E om. Γ^DΛ²H² | verus finis] f. v. CPMRI | finis¹ om. VΓ^DΛ^{YHGO}Σ | qui — finis om. Λ²O² 5-6 qui — finis¹ om. Γ^N | qui — ultimus om. Λ^H 5 ultimus² om. Λ²O² | ex] in Λ^{YHGO} 6 finis¹ om. Γ^{BD}Λ²Λ^HΣ | finis ultimus] om. Λ^{YHGO}Σ vel ultimus Λ² | scilicet om. CMSRI*VZΓ^{BDLN}Λ² 7 finis² om. Λ^{YHGO}Σ | praestitutus] rescr. M¹ praestitus Λ² 8 ultimum] add. vel praestitutum Λ^Gρτ 9 adnot. De hoc super II dist. 28 in fine I² 10 vel non velle om. R²Σ | vel] et R²ΓΛ² | non velle] nolle Λ^H | eius] voluntatis CPMRIVZ 12 sua] eius Λ^H | aliquod bonum velle] v. a. b. Λ²Σ | referendo] add. illud Σ | ad] om. P² add. aliquod Λ² 13 bonum] om. Λ^{YHGO}Σ add. propter hoc Λ^G | praestituendo sibi in eo finem = AD sibi in eo praest. finem Λ^G praest. illud sibi in finem ultimum Σ sibi praest. (add. in eo Λ^O) finem Λ^{YHGO}ρτπγβμ sibi praest. in eo finem (f. in eo τ) rell. τ 15 propria] post est (14) CPMRIVZΓ^{BDLN}Λ² om. ZΓ^L | neque¹] nec Λ²Σ om. C | neque²] nec Λ^HΣ 16 communiter] in communi (post sumpta Σ) Λ²Σ | ordinata] add. fruitione CPMRSRI*VZΓ | quia] add. tunc πγβμ add. sic Φ add. tunc sic ρ 17 includeretur Φρτπγβμ 17-p. 11, 1 per se — beatificum] in quantum beatificum πγβμ om. Λ^HO²Φ per se Λ^H 18-19 quia — agendi = ADCPMSRIVZΓΛ^{GO} add.; ¶ text. sign.: Non in libro Duns A¹ litteris a-b Γ^D 19 agendi] add. quod (praem. per Z) probatur per oppositum, nam sine (sine) in I si in Z) eius potestate non est actus et operatio, nec modus operandi; sed in potestate (non — potestate om. Z) voluntatis est velle aliquod quod ostenditur a ratione nec (ut IZ) simpliciter (add. bonum I²), quia alias (add. non posset velle I², om. I²) non bo-

T¹ Cf. supra n. 7. ² Cf. ibidem.

objectum beatificum, tum quia ille respectus est respectus rationis tantum, sicut et quilibet respectus Dei ad creaturam (respectus autem rationis non potest esse per se obiectum sive ratio per se obiecti fruitionis), tum quia si per impossibile esset aliquod obiectum summum ad quod non ordinaretur ista voluntas sicut ad finem, adhuc illud obiectum quietaret, in quo tamen per positum non est ratio finis. Respectu ergo fruitionis ordinatae ratio finis secundum veritatem non est propria ratio obiecti fruibilis, sed est concomitans obiectum fruibile; in fruitione inordinata finis apparentis ratio finis concomitatur obiectum fruibile ¶ forte in apprehensione praecedit fruitionem eliciendam, quasi ratio obiecti alliciens, aliter ¶, sed in fruitione finis praefixi ratio finis sequitur actum, quia vel dicit modum actus vel modum obiecti ut talis finis praefixus actu terminat actum, quia voluntas volendo illud propter se tribuit sibi rationem finis.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρτπγβμ)

num scientificum (scilicet IZ), nec peccata (peccaret IZ) PIZ [¶ additio sign.: Extra I²(text. et mg.) litteris a-b (b deest) P²]

1 ille] iste Γ^{BD}Λ²GOΣ^U om. Λ² | respectus¹] in corr. Λ^O om. ZΓ^{BL} | est om. I²ZΓ^D* | respectus²] ens ρπβμ om. IΓ^DΛ^{YHGO}Στ 2-3 tantum — rationis om. D 2-4 sicut — fruitionis = AD (sed vide antea omissum per homoiot. in D) respectus autem rationis non potest esse per se obiectum fruitionis M²γ 4 aliquod] aliud CP²Γ²Λ^{YH}Σ praem. aliquid Γ^B om. P' 4-5 summum] add. bonum πγβμ 5 ordinatur Φ | ista] illa CPMVΓ^{BD}Λ²H ita (om. Σ^U) Σ 6 obiectum] add. (cf. 4-5) summum ad quod non ordinaretur [¶ sign. litteris a-b Γ^D1(b om. Γ^D2)] R²Γ^{BD} | tamen] tunc Λ² om. P | per positum om. R²ΓΛ^{YHGO}Σ | esset ΛΣ 7 Respectu] praem. Ex Λ^GO²* | Respectu — finis om. Γ^N 8 non est — sed = ADΓ^L | propria ratio] r. p. Γ^L | sed] tamen Γ^L | est concomitans = AD consequitur Λ^H concomitatur rell. add. 9-10 in fruitione — fruibile om. D²S²Λ^O 9 in fruitione] praem. similiter PI²Z praem. sed V praem. similiter: sed S² add. vero I² add. autem Γ^{BDN}Λ²H² | inordinata] ordinata M² non ordinata I² add. ratio Λ² | finis¹] praem. etiam V om. Z add. etiam CPM²S²R²Γ²Λ^O add. per accidens Λ^Y | apparentis] om. Λ^O add. post concomitatur S²(om. S²) | ratio] praem. et Γ^N om. I² | ratio finis] ideo apparenter Λ^G om. Λ² | finis²] om. M²S²R²Γ²Λ^H finis si finis M² 10 concomitatur] consequitur Λ^H | obiectum] praem. apparenter P²R²VΓ^{BD}Λ²HΣ add. apparenter Λ²O² | fruibile] om. R² add. apparenter (ante obiectum I²) I add. apparentis (bon. apparenter C²) CΓ^N 10-11 forte — aliter = A¹D²PM²R²I(om. I²)VZΓ^{BDL}Λ^{YHGO}Σ^{QU}ρτπγβμ [post fruibile (9) in forma sequenti: vel forte in apprehensione praecedit fruitionem ρτ. In eadem forma eodemque loco habent prima vice μν, repetunt dein hoc loco in forma longiore ut supra]; ¶ text. sign.: Extra hic de manu Scoti A¹ Extra D²Γ²Σ^Q 10 forte] praem. licet M²Γ²Λ^O praem. vel τ praem. et γμν | apprehensione] add. praevia μν 11 eliciendam] elicitam Λ^H | quasi] quia M² | alliciens] alliciendis sive elicientis in ras. P² elicientis R²Γ²Λ^Hτ alliciendis Γ^{BD} eliciens Γ^L add. apparentis P² | aliter = A¹ 11-12 ¶ sed — actum sign. Extra R² 12 vel om. Λ^{YHGO}Σ 13 actus vel modum] om. C² add. agendi Λ^O* | ut] vel R²Γ²Λ^HΣ²Λ^H nec Σ om. D²Λ^HO² | talis finis praefixus] om. I²Λ^{YHGO}Σ add. alliciens Λ^O add. ut Γ^{BD}Λ^H add. vel R² | actu] post actum R actus Σ^Q | terminat] in ras. P² terminet Γ^{LN} finit post actum Λ^H | actum] praem. talem R praem. ipsum πγβμ om. Γ^N 14 quia — finis om. MSR²IVZΓ^{BD}Λ^{YHGO}Σ^{QU}ρτπγβμ | volendo] appetendo CPR²Γ²NΛ^HO² apprehendendo Γ^L | propter] per R² Λ^H | sibi] ei Σ^Q

III. — AD ARGUMENTA PRINCIPALIA

- 18 Ad primum argumentum principale¹ dico quod frui accipitur extensive, pro amore honesti distincto contra amorem utilis et delectabilis, vel 'honesti' dicuntur ibi in plurali non propter pluralitatem essentialium sed propter pluralitatem perfectionum in Deo⁵ fruibilium.
- 19 Ad secundum² dico quod relatio aliqua finita necessario est ad terminum vel obiectum simpliciter infinitum, quia quod est ad finem in quantum tale est finitum, etiam acceptum ut est omnino proximum fini, cum omnibus videlicet quae sufficiunt ad immediate attingendum finem ultimum, et tamen relatio finis, ad quem est illud immediate, non fundatur nisi in infinito. Et hoc frequenter accidit in relationibus proportionum vel proportionalitatum et non similitudinum, quia ibi prima extrema sunt maxime dissimilia. Ita dico in proposito quod inter potentiam et obiectum non est relatio similitudinis sed proportionis, et ideo bene potest capacitas finita esse in natura finita sicut natura est finita et tamen

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}π^γβ^{μν})

2 dicendum CPMV | fruitio Λ^H 3 pro amore | per amorem Λ^Y | distincto | in ras. Λ^{O₂} in corr. Γ^{N₂} distinguendo PR²Γ^L | et | vel R²Γ^{BD} 4 vel | unde Λ^{GO} | honesta | invisibilia Λ^{H₂U} bona IΓ^{D₂}Λ^{E_T} praem. bona (bone Z) Z^YΓ^{N₂}π^γβ^{μν} add. bona M² pon. bona C² | in plurali | pluraliter ZΛ^{YEHGO₂}Σ | plurali | comp. M pluri CV^{*} add. et S 4-5 pluralitatem | pluralitatem π^γγ realitatem ZΛ^{BHGO}* praem. realem Σ 5 propter pluralitatem | pr. pluralitatem π^γγ om. C²P² MR²V | in Deo om. Γ^{LN₂} 7 aliqua | ante relatio Σ post finita CPMSRVT^BΛ^O alia D Λ^B | finita | infinita Λ^H om. Γ^{B₂}Λ^{O₂} | necessario | necessaria Λ^{O₂}Σ^O om. Γ^{D₂}(post est) | est | om. Λ^H add. vel Λ^B 8 vel | ut R add. ad Λ^{BH} | simpliciter om. ZΛ^{YEHGO₂} 9 finitum | infinitum C²P² | etiam | et DΓ^N praem. et Λ^{GO} | ut | nec D item Λ^G | est² om. Σ 10 proximo Z | fini, cum | fundamentum (pon. fini C²) C | videlicet om. Σ 11-12 attingendum — immediate om. I² 11 et om. I²Λ^{HGO} | tamen | cum P 12 finito I²Σ 13 accidit | attingit D | proportionum vel proportionalitatum | proportional. (proportionatum C' pon. proportional. C²) vel (vel in ras. M²) proportionum CPMIZIT^{BD}Λ^Y proportionalitatum (proportionatum Γ^L proportionatis Γ^N) respectu proportionum SRVT^{LN} proportionalium Φ add. | vel | et Λ^H om. Λ^{G₂} | vel proportionalitatum om. Λ^{B₂} 14 et om. D | non om. AD²p | similitudinum | similitudinum (pon. similitudinum Γ^{N₂}) M²SRVT^{LN} | quia | quod Λ^{YBO}Φ | ibi prima | ipsa Λ^{O₂} in ipsis ipsa Λ^G 14-15 dissimilia | difficilia D 15 potentiam et obiectum | o. et p. Σ 16 similitudinis | add. quae tantum habent extrema eiusdem rationis γ | et om. Λ^{GO} | bene potest | p. b. Γ^NΛ^{H₂Σ^O} 16-17 capacitas finita esse | e. c. f. Σ 17 finita esse in natura | in natura esse I²ZIT^{B₂D}Λ^{YEHGO} f. i. n. e. Γ^{D₂} i. n. f. e. Λ^{O₂} | in — natura² | sicut et natura in qua est (e. om. Σ^U) Σ | sicut — finita om. Γ^{N₂} | natura est finita | non est facta M | et | est Λ^{O₂} om. Λ^B

T¹ Cf. supra n. 1. ² Cf. supra n. 2.

ad terminum et obiectum simpliciter infinitum sicut ad correlativum^a.

¶ Contra, obiectum adaequatum satiat. — Respondeo: non adaequatum realiter sed in ratione obiecti; talis adaequatio est secundum proportionem et correspondentiam. ¶

Per idem ad aliud¹ dico quod nihil est maius in ratione obiecti 20

^a Sequitur textus interpolatus: sicut quodcumque ens ad finem quantumcumque sit finitum numquam tamen ad finem ultimum refertur nisi illud ultimum sit infinitum. Vel aliter, et in idem redit, dicendum quod licet appetitus creaturae subiective sit finitus, non tamen obiective, quia est ad infinitum. — Et si arguitur de adaequatione, scilicet quod obiectum adaequatum satiat, dicendum quod duplex est adaequatio, scilicet in entitate, et hoc requirit similitudinem in natura eorum quae adaequantur, et talis non est adaequatio inter potentiam creatam fruitivam et obiectum fruibile; alia est adaequatio secundum proportionem et correspondentiam, quae necessario exigit diversitatem naturarum quae adaequantur, et talis est adaequatio inter potentiam fruitivam et obiectum fruibile. Exemplum, de adaequatione inter materiam et formam².

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}π^γβ^{μν})

1 ad¹ om. I²Λ^H | terminum et | om. I²ZIT^{BD₂}Λ^{YEHGO₂}Σ add. ad Λ^{O₂}γ | simpliciter om. ZΛ^{YEHGO₂}Σ | ad² aliud Λ^H add. suum π^γβ^{μν} 3-5 Contra — correspondentiam = A¹D²P²M²R² IVZIT^{AYEHGO₂}μν [post sit (8) D² post infinitum (9) Iμν]; ¶ text. sign.: Extra de manu Scoti A¹ Extra, non in Duns R² Extra D²I²(text. et mg.)V²Γ^{B₂D₂} Ille Λ^{Y₂} Additio Λ^{O₂} lin. anfractuosa μ. Licet non tradat textum, adnot. tamen: Alii habent hic unam additionem, quae tamen nihil est Λ^{H₂} 3-4 Contra, obiectum adaequatum | Si autem obsunt aequaliter Λ^G | Respondeo | add. quod P²R²Γ^B 3-4 non adaequatum | aliquid quantum non Λ^G | adaequatum | adaequat Γ^{D₂L₂}Λ^{O₂} adaequat Λ^B 4 obiecti | add. talis D²(om. D²)Λ^G | talis | praem. et D² praem. unde Λ^G om. Λ^B | adaequatio est | e. a. P²R²Γ^{AO₂} 5 et correspondentiam | ad extra Λ^B add. Aliter dicitur ad tertium argumentum quod nihil est maius capacitate animae obiective vel negative, est tamen aliquid maius privative Λ^{O₂} 6 idem | illud D | ad aliud dico | d. ad al. (add. dico Σ^{O₂}) Σ | maius | add. igitur I^{*} 7-17 sicut — formam = ADCPMSRIVT^{BDN₂}Λ^{GO₂}γμν [post correlativum (1-2) Γ^{N₂}]; ¶ text. sign.: Non in libro Duns A¹ Extra C²P²I²(text. et mg.) Alia littera. Additio Λ^{O₂} Additio u litteris a-b V²(text. et mg.) Γ^{D₂}(text. et mg.; om. Γ^{D₂}, sed remanet indeleta littera a ante sit finitus, 10) lin. anfractuosa μ. 8-9 finitum — Vel om. D 8 numquam tamen | non quantum C | refertur | terminatur vel refertur Γ^{B₂D₂N₂} | ultimum² | ante illud MRIVT^{BD} om. CPST^{D₂N₂}Λ^G 9 finitum AR^{*} 9-17 Vel aliter — formam | om. MSR²Γ^{N₂}Λ^{G₂}γ; ¶ sign.: Extra, non in Duns R² Additio Γ^{D₂} 9 Vel aliter | in ras. P² add. dicitur D | et — dicendum | potest dici ad secundum et in idem redit cum primo responso I | dicendum | dicendo V² add. est Λ^{O₂} | licet om. R² 10 subiective om. V 11 si = AD cum CPR²IVT^{BD}Λ^{O₂}μν | scilicet — satiat = ADΛ^{O₂} (scilicet om. Λ^{O₂}) | dicendum | dico R² add. est CP 12 adaequatio om. R² 12-13 in natura post adaequantur (13) R²Γ^{BD} 13-14 talis — fruibile = AD de hac verum est quod arguitur. Exemplum inter albedinem et albedinem CPR²IVT^{BD}Λ^{O₂}μν [hac] hoc Λ^{O₂}μν; quod | add. ibi IV; Exemplum — albedinem² om. μν; inter | in re R²; et albedinem om. R²; adnot. Aliud exemplum de nutrimento et nutribili ex II De anima Λ^{O₂} 14-15 secundum — correspondentiam = AD in proportionem CPR²IVT^{BD}Λ^{O₂}μν 15 naturarum | extremorum μν 15-16 quae — fruibile = AD et hoc (haec μν) nullo modo (modo om. Γ^{B₂D}) potest adaequari CPR²IVT^{BD}Λ^{O₂}μν 17 adaequatione | add. quae est R²Γ^{BD} | materiam | numerum Λ^{O₂}(resuit. Λ^{O₃})

T¹ Cf. supra n. 3. ² Cf. infra n. 21.

obiecto proportionato animae; aliquid tamen est maius, hoc est, maiori modo vel meliori attingibile quam possit ab anima attingi, sed ista maioritas non est in obiecto sed in actu. Quod declaro per exemplum: si ponatur aliquod album visibile secundum decem gradus, et ponatur visus capiens illud album et aliam albedinem secundum unum gradum et alius visus perfectior secundum decem gradus, ille secundus visus perfecte capiet illud album quantum ad omnes gradus visibilitatis suae, quia videbit illud obiectum sic album quantum est visibile ex parte obiecti, et tamen si fuerit tertius visus, perfectior illo secundo et acutior, perfectius videbit illud album. Unde non erit ibi excessus ex parte visibilis et obiecti in se vel graduum obiecti, quia idem est simpliciter et uniformiter se habens, sed excessus erit ex parte videntium et actuum videndi.

21 Ad quartum¹ dico quod non quaecumque forma satiat appe-

ADCPMSRIVZ¹Γ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμν)

1 obiecto proportionato] proportionati Λ^{Y2} | proportionato] proposito V | hoc] id Σ
2 maiori — meliori = A meliori modo Λ^B maiori modo rell. edd. | ab anima attingi] att. ab
an. Σ 3-13 ¶ sed — videndi sign. om (= omittendum?) V²Λ^{Y2} 3 declaro] determinate
patet Λ^H 4 per exemplum] in exemplo ΛΣ om. Z | si ponatur] supponatur CPMI¹V | album]
tertium (3m) A | secundum] per Λ^HΣ 4-5 decem] quattuor D¹Γ^{BD}Λ^Oτ 5-6 et¹ — gradum om.
D² 5 et¹ om. ΛΣ | capiens] accipiens Λ^Y 5-6 illud — albedinem] illam (istam Λ^HG) albedi-
nem vel illud (id Λ^O aliud Λ^B om. Γ^{Y2}) album Γ^{BD}Λ illud Σ 5 et²] vel I²Γ^{BD}Λ | aliam = A ta-
men D illam (istam πτγβμν ill. et ill. I²) rell. (quoad Γ^{BD}ΛΣ vide ad 5-6) edd. 6 alius] sensus Λ^O secun-
dus Λ^{G2} | visus] add. ponatur I²Γ^{BD}ΛΣ | perfectior = AD perfectior eo (add. capiens ipsum P²)
CPMSRIV¹Γ^{LN} perfectior (add. in Λ^O) isto (illo Λ^O) ZΛ^{-O}Σ edd. perfectior isto capiens ipsum
Γ^{BD} perfectior eo in exemplo illo Λ^G 7 decem] quattuor D¹Γ^{BD}Λ^Oτ | ille] iste DCPMV
Λ^{G2}Σ | secundus visus] perfectior visus Γ^N secundus gradus Γ^N visus secundus Γ^{N2} perfectus
gradus (gr. om. Z¹) visus Z sensus visus Λ^G 7-8 quantum ad] secundum Λ^{-Y}Σ 8 gradus] add.
perfectae Λ^G | suae = AD eius rell. edd. | quia] ita quod CPI²Γ^{BD}ΛΣ 8-9 obiectum sic album
om. ΛΣ edd. 9 sic] sicut Z om. CP | quantum] praem. in Λ^{G2} 10 tertius] alius Γ^L | per-
fectior — acutior] acutior (actualior Λ^B add. et perfectior Λ^{O2}) illo (isto Λ^{YB}Σ) secundo ZΛΣ edd. |
illo] isto DSRΓ^{YB}Σ | illo secundo om. R² 11 illud] idem SZΛ^{HGO} | album] add. sicut patet
de visu aquilae et hominis respectu solis, quia visus aquilae est acutior visu hominis Λ^{O2} | Un-
de] Et tamen Σ om. Γ^{N2} | erit] est RΛ^{B2HG} om. Λ^B | ibi om. CPM¹SRIVΓ^A-YΣ 11-13 ex —
videndi] ex parte graduum obiecti, sed tantum ex parte actus (a. om. Z) videndi (nor. alia littera habet:
ex parte visibilis et obiecti vel graduum obiecti, quia idem obiectum est simpliciter et uniformiter se habens, sed excessus
erit ex parte videntium et actuum videndi Λ^{O2}) ZΛ^{-G}Σρτπγβμν 11-12 visibilis — vel om. Λ^G 12-13 ¶
in se — habens sign. litteris a-b V²(text. et mg.) | ¶ quia — habens sign. litteris a-b Γ^{BD} 12 uni-
formiter] conformiter Γ^{BD} 13 erit] add. tantum R²Y | videntium et actuum] actus (praem.
videntium et Γ^{BD}) Γ^{BD} | et] praem. etiam S | videndi] hic sequitur ut argumentum quartum: Ad
quintum — voluntatis (p. 16, 9-16) ¶ [correspondenter loco quintum ponunt quartum (tertium Λ^{B2}Σ
quintum M²R²Λ^{H2})] CPM¹SR¹IVZΓ^AYB²H²G²O²Σ [totum argumentum repetit suo loco P²] 14-p. 16,
8 Ad quartum — quaecumque] post argumentum quintum (p. 16, 9-16) ¶ [correspondenter loco quar-
tum ponunt quintum CPI¹ZΓ^N ultimum (pon. quintum Λ^{O2}) MSR¹I²VT^LΛ aliud Γ^{BD} quartum

T¹ Cf. supra n. 4.

titum materiae totaliter extensive, quia tot sunt appetitus mate-
riae ad formas quot sunt formae receptibiles in materia¹; nulla
igitur una forma potest satiare omnes appetitus eius, sed una satiat
perfectissime, scilicet forma perfectissima; illa tamen non satiat
omnes appetitus materiae nisi in illa una forma includerentur omnes
aliae. Ad propositum dico quod unum obiectum potest inclu-
dere omnia obiecta aliquo modo, et ideo solum illud obiectum
perfecte quietat potentiam quantum potest quietari^a. Non tamen
est omnino simile de quiete intra et extra, nam quodcumque re-
ceptivum quietatur intra finito aliquo recepto; sed extra sive ter-
minative non oportet quod in finito quietetur, quia ad perfectius
potest ordinari quam possit in se recipere formaliter; quia finitum
non recipit formam nisi finitam, bene tamen habet obiectum infi-

^a Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus: sicut fuit argutum in secundo
15 articulo contra Avicennam².

ADCPMSRIVZ¹Γ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμν)

(quia ut arg. tertium posuit arg. quintum, p. 16, 9-16) Σ] CPM¹SR¹IVZΓ^AYB²H²G²O²Σ; ¶ sign.
om (= omittendum?) V²Λ^{Y2}

1-2 totaliter — materiae om. D² 1 quia tot] tot enim ΛΣ 2-3 nulla igitur] i. n. Γ^AΛ^{O2}
3 igitur] enim Σ om. Λ^B | una forma] f. u. M²Σ | potest] add. per se πτγβμν | eius] materiae Γ^AΛ^{O2}
Σ om. Λ^{YHGO} 3-5 sed — materiae om. Γ^L 3-4 satiat perfectissime] p. s. Σ add. unum
appetitus Λ^BΣτ 4 scilicet forma perfectissima] si sit perfectissima Σ om. Λ^B | illa tamen
non] ista t. n. Λ^{YGO} non tamen Σ nulla tamen Λ^{BH} | satiat om. Σ 5 appetitus materiae om.
Γ^{BD2}Λ^{YHGO2}Σ | illa] ista Λ^{YGO} ipsa Γ^{BD}Σ | una forma om. Σ 6 aliae] formae (post formā, 5
Λ^Y) Λ^{YH}Σ formae receptibiles (add. in materia Λ^{O2}) Λ^{G2} add. formae Γ^{BD2}Σ | propositum] op-
positionem VT^B | unum] om. MSR¹I²V²ZΓ^NΛ^{YHGO}Σ (post obiectum)Σ aliquod I² | obiectum] op-
positum A 7 omnia] om. I² add. alia CPI²Γ^{BD} add. illa Φρ | solum illud = AD i. s. rell.
edd. 8 potest quietari] q. p. Σ | quietari] quietare Λ^{G2}πτγβμν 9 omnino simile] s. o.
D² add. de materia et forma et potentia et obiecto et Λ^{O2} | quiete] add. vel quietante P² | intra]
intus πτγβμν add. necessaria Γ^L | nam] quia ZΛ 9-10 receptivum] receptum S Γ^N fini-
tum (praem. receptivum add. ut materia Λ^{O2}) Λ^O praem. finitum Λ^Gτ add. finitum Σ 10 finito
aliquo = ADΓ^{BD} a. (add. modo Λ^B) f. rell. edd. 10-11 terminative] determinativo ante sive
(10) Λ^B in tertio Λ^H determinative Λ^{G2} 11 in om. R²Γ^{BD2}Λ^{H2GO} edd. | quietetur] quie-
tatur CMSRI¹V²Γ^{BDN}Σ pon. quietatur P² | ad] add. aliquid Σ 11-12 perfectius potest =
ASRIV (post perfectius add. extra R²I²V²) perfectius potest extra CP' extra (extra post ordinari, 12 Γ^{B2})
perfectius potest P²Γ perfectius extra (e. non M²) potest (posset p) DMZΛΣ edd. 12 possit]
posset Pp potest Γ^AΛ^{O2}(post se) om. Λ^O | finitum] infinitum Γ^N om. Λ^BΣ 13 bene tamen
habet] h. t. b. V t. b. h. ZΛ^{-B} habet tamen Λ^B potest tamen bene esse ad Σ 13-p. 16, 1 in-
finitum] add. I Confessionum (I Conf. I obiective. Unde Augustinus Confessionum I Λ^{O2}) cap. 1 (2 V):
Quia fecisti me (me f. Λ^{O2}) ad te, inquietum (praem. ideo Λ^{O2}) est cor meum donec (add. veniat vel
Λ^{O2}) quiescat in te (¶ sign. in text. et mg.: Extra I² litteris a-b V²) M²IVΛ^{O2} 14-15 sicut — Avi-
cennam = ADCPMSRIVZ¹Γ^{BD2LN}Λ^{-Y}Σ edd.; ¶ text. sign.: Vacat, sic in libro Duns (sic — Duns A¹)
A¹ Vacat V²Z² 14 fuit argutum] a. f. Γ^B 15 articulo = ADR²Λ^G edd. argumento R' rell.

T¹ Cf. ARISTOT., *Physic.* II t. 26 (B c. 2, 194b 9): «in alia autem specie alia materia»; *Me-
taph.* VIII t. 6 (H c. 2, 1043a 12-13): «actus alius alterius materiae»; AVERROES, *Metaph.* XII
com. 11; *De gener. et corrupt.* I com. 22. ² Cf. supra p. 5, 16-6, 13.

nitum. — Cum probatur quod quaelibet forma quietat materiam, quia aliter sub quacumque forma violenter quiesceret¹, dico quod violenta quies numquam est nisi quiescens determinate inclinatur ad oppositum, sicut exemplificatur de gravi respectu descensus deorsum et quiete eius super trabem²; materia autem prima ad nullam formam inclinatur sic determinate, et ideo sub quacumque quiescit; non violenter sed naturaliter quiescit, propter indeterminatam inclinationem ad quamcumque.

- 22 Ad quintum³ dico quod intellectus assentit cuilibet vero secundum evidentiam ipsius veri quam natum est facere de se in intellectu, et ideo non est in potestate intellectus firmiter vel minus firmiter assentire vero sed tantum secundum proportionem ipsius veri moventis; in potestate autem voluntatis est intensius assentire bono vel non assentire, licet imperfectius viso, et ideo consequentia non valet de vero respectu intellectus et de bono respectu voluntatis⁴.

^a Sequitur textus interpolatus: Ad sextum⁴ dicendum quod 'appetere propter se' est dupliciter, vel formaliter, et sic virtutes sunt appetendae de quibus loquitur

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρττγβμν)

1 Cum] *praem.* Et Γ^{BD}Σ | materiam] *add.* suam Λ^BΣ 2 quia aliter] alias Σ | forma *om.* Γ^NΛ^{YHGO}Σ | dicendum CPM 3 violenta quies] q. v. ZΛΣ | numquam] in *corr.* R² non Λ^{GO}Σ *praem.* non R² *om.* Γ^BΣ | determinate inclinatur] i. d. Λ^B *adnot.* de hoc super 2 (?) dist. 13, ad primum principale secundae quaestionis I² 4 ad] *add.* obiectum Λ^B 4-5 deorsum *om.* Γ^{BD}ΣΛ^Y 5 super trabem] super naturalem S sursum Λ^H 5-6 nullam] materialem M^S *add.* unam Λ^{GO} 6 inclinatur sic determinate = AD inclinatur determinate CPMRIVZIT^N determinate (*indeterm.* S² determinante Λ^O) inclinatur ΣΓ^NΛΣ *edd.* 7 sed naturaliter *om.* D² | quiescit² *om.* Λ^HΣ^Q 8 quamcumque] *add.* formam Γ^NΣ 9-16 Ad quintum — voluntatis] *post* videndi (p. 14, 13; *vide ibidem ad* 13) ut argumentum quantum CPM^SSR²IVZIT^NΛ^{YHGO}Σ totum quintum argumentum repetit hic P² 9 quod *om.* Λ^G 10 evidentiam] *add.* rationis R² | veri] rei βμν *om.* VΛ^H | facere de se] de se f. ZΛΣ 11 intellectus] *praem.* ipsius P² (*in textu repetito*) *om.* ZΛ^G *add.* eius Γ^DΣ 11-12 vel minus firmiter *om.* D²Λ^OΣ 12 firmiter Λ^{BH}G | sed] est Λ^G 12-14 sed — assentire¹ *om.* Λ^OΣ 12-13 ipsius veri *om.* D² 13 moventis] *add.* intellectum ρττγβμν 14 bono vel non assentire] *om.* Σ^{QU}Σ *add.* bono I²Λ^H | et *om.* Λ 15 valet] *add.* scilicet Λ^G 15-16 de vero — voluntatis] *om.* Λ^{YHGO}Σ; ¶ sign. litteris a-b V² (*text. et mg.*) Γ^{BD}Σ 15 de² *om.* ΓΛ^OΣ 16 voluntatis] bonitatis Λ^G 17-p. 17, 15 Ad sextum — per essentiam = ADCPR²IZIT^NΛ^OΣ; ¶ *text. sign.*: Non in libro Duns A¹ Extra C²I² (*text. et mg.*) Γ^BΣ Additio Λ^OΣ [*textum transponit immediate post* Item, Ambrosius (p. 3, 11) — per essentiam (p. 3, 16) *adnotando* hic: scilicet solutio sexti argumenti est in margine cum ratione Λ^OΣ; A² tria puncta ante «Ad sextum», ubi notatur «Non in libro Duns», *abradit, et ante* «Ad quintum» (9) *ponit*] 17 Ad sextum dicendum] Solutio Λ^OΣ | sextum] ultimum CPR²IT^NΛ^OΣ sextum et ultimum IZ | dicendum] dico IZIT^NΛ^OΣ *om.* C² | propter] per D 18 est] erit D | dupliciter] duplex PR²

T ¹ Cf. supra n. 4. ² Cf. ibidem. ³ Cf. supra n. 5. ⁴ Cf. supra p. 3, 11-16.

[QUAESTIO 2

UTRUM FINIS ULTIMUS HABEAT TANTUM UNAM RATIONEM FRUIBILIS]

- [Q. 2] Secundo quaero utrum ultimus finis habeat tantum unam rationem fruibilis, an in ipso aliqua sit distinctio secundum quam posset voluntas frui eo secundum unam rationem et non secundum aliam.

[1] Et quod sit in eo talis distinctio, probatio:

Quia I *Ethicorum* cap. 7, in illo paragrapho *Amplius autem quia bonum ultimum*, dicit Philosophus et Commentator quod

10 tur Ambrosius, vel finaliter, et sic solus Deus. Et ad confirmationem dicendum quod ens per essentiam, sive esse tale per essentiam, uno modo distinguitur contra 'per accidens', et sic quaelibet res est illud quod est per essentiam suam; alio modo esse per essentiam distinguitur contra illud quod est ab alio, et sic solus Deus est per essentiam; non enim reducitur ad aliud ens prius quod sit eo perfectius vel mensura, et sic etiam tantum Deus est bonus per essentiam.

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρττγβμν)

3 *adnot.* Quaestio 2 A¹ et multi 3-4 Secundo — quam] Circa secundum arguitur quod in ultimo fine sunt plures rationes fruibiles, ita quod Σ^Q 3 Secundo *om.* Λ^B | quaeritur ΓΛ^BΣ^U 4 fruibilem τ fruibilitatis ρττγβμν | in ipso aliqua sit = AD s. in i. a. I' in i. s. a. I² *rell.* *edd.* 5 posset = ADCP² potest Σ^Q possit P' *rell.* *edd.* [*post* voluntas Λ^YΣ^Qρττγβμν] | frui eo] eo f. CPAΣ | et] *om.* Λ *add.* tamen V | non] *add.* frui eo V 6 aliam] *add.* et arguitur quod in ultimo fine sunt plures rationes fruibiles, ita quod voluntas potest eo frui secundum unam et non secundum aliam (*cf.* ad 3-4 Σ^Q) Σ^U 7 Et — distinctio *om.* Σ | probo Λ^Oττγβμν 8 Quia¹ *om.* Σ | cap. 7] 7 cap. Λ^{GO} cap. 5 (*pon.* 7 P²) CP | illo] primo Λ^HΣ (*post* paragrapho in *ras.*)^{GO} | paragrapho] in *ras.* Λ^HΣ passu V² (*in ras.*; *restit.* V²) I²Λ^OΣ capitulo R *add.* scilicet I²Z 8-9 Amplius — ultimum *om.* Λ^H 8 autem *om.* I²Γ^{BD}ΛΣ | quia] quoniam Γ^{BD} 9 ultimum] aequaliter dicitur enti etc. ρττγβμν | quod] quia Γ^{LN} 10 Et² *om.* IZIT^NΛ^OΣ 11 sive — essentiam *om.* D²Λ^OΣ 11-12 sive — accidens] uno modo distinguitur contra per accidens sive esse tale per essentiam suam contra per accidens Γ^{BD} 11 distinguitur] definitur P dividitur ante uno Λ^OΣ 11-12 contra] ut opponitur ei quod est Λ^OΣ 12 sic] isto modo Γ^{BD} | quaelibet] omnis Λ^OΣ | illud quod est] ens Λ^OΣ | suam *om.* Λ^OΣ 13 esse] est non Λ^OΣ | distinguitur] dividitur CPR²IZIT^NΛ^OΣ *praem.* ut Λ^OΣ | illud — alio] ens per participationem Λ^OΣ 14 per essentiam] ens per essentiam quidquid est, ita sit verissima solutio quaestionis Λ^OΣ *add.* suam D | prius *om.* D 15 mensura] *praem.* in IZ | et — essentiam *om.* IZ | etiam *om.* CPR²IT^NΛ^OΣ

F 8-9 ARISTOT., *Eth. ad Nic.* I c. 7 (A c. 4, 1096a 23-27): «Amplius autem quia bonum aequaliter enti dicitur: etenim in eo quod quid dicitur, ut puta Deus et intellectus; et in quali, virtutes; et in quanto, mensuratum; et in ad aliquid, utile; et in tempore, tempus; et in loco, diacta; et altera talia». 9 EUSTRATIUS, *In Aristotelis Moralia Nicomachia explanationes* I c. 6 (17E): «Sumit enim [Aristoteles] bonum totidem modis dici quot illud quod est: illud vero quod est, decem modis in decem supremis generalissimisque generibus accidit; ponitque in unaquaque denuncupatione boni exemplum, quippe quod in omnibus inveniatur, ut inde pateat bonum etiam quemadmodum id quod est, esse denuncupationibus omnibus commune».

sicut ens et unum sunt in omni genere, ita bonum, et specialiter loquitur ibi de relatione; igitur sicut habet propriam bonitatem, sic et propriam fruibilitatem, et per consequens cum ipsa sit in Deo alia et alia, ibi erit alia et alia ratio fruibilis.

24 Item, sicut unum convertitur cum ente, ita et bonum¹; ergo 5 quando transferuntur ad divina, aequaliter transferuntur. Ergo sicut unum est ibi essenziale et personale, ita bonum et bonitas; ergo sicut in divinis sunt tres unitates, sic tres bonitates, et per consequens habetur propositum².

25 Praeterea, actus non terminatur ad obiectum in quantum nu- 10 meratur nisi obiectum ut est formale obiectum numeretur; sed actus fruendi terminatur ad tres personas in quantum tres; ergo obiectum fruitionis in quantum formale obiectum numeratur.

26 Probatio minoris: credimus Deum in quantum trinus; ergo vide- 15 bimus Deum in quantum trinus, quia visio succedit fidei secundum totam perfectionem eius³; ergo fruemur Deo in quantum trinus.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμν)

1 unum] verum CPMSVΓA unum et verum R obiectum A | omni genere] g. unoquoque
Λ^H | ita] et Λ^H praem. et MSR¹Γ^{VZ}Γ^{LN}* | bonum] praem. est CPM²SRI³VZΓ^{LN}* praem. et Γ^{BD}
N²Σ add. est Λ^{YHGO}* 2 ibi] hic Λ^B om. Γ^{BD}Λ^N 2-3 igitur — sit] sicut Γ^D 2 sicut]
sic V²Λ^Y si (ante igitur R²Γ^B) R²Γ²Γ^{BD}Λ^NΛ^O relatio Σ praem. relatio C²Λ^H add. relatio (post boni-
tatem Λ^{EG}) M²Γ²Γ^NΛ^{EG} 2-3 sic et] et sic D igitur et CPMSRI³VZΓ^{BD}Λ^NΛ^O om. Σ 3 pro-
priam fruibilitatem] f. p. Λ^H post consequens Σ | cum] praem. et Σ | ipsa om. DΣ | sit in Deo]
in Deo s. Σ om. Λ^Y 4 alia²] aliarum C* add. relatio Σ add. saltem personalis Λ^O | ibi erit
alia om. Γ^N | ibi — alia⁴] om. Γ^B alia et alia erit Γ^B | ibi om. Λ^Y | ibi erit] e. (est Λ^O om. Λ^B)
1. Γ^NΛ^YΣ add. in Deo ρτπγβμν | alia³ om. M²V | et alia² om. Γ^{LN}Λ^B | fruibilis] frui Λ^G add.
Probatur, quia quaelibet relatio comparata essentiae vel inter se vel est idem vel alia per se Λ^O
5 Item] Praeterea Γ²Λ^Σ 6 quando] cum Λ²ρτπγβμν | transferuntur¹] transferentur M² trans-
ferantur ρτπγβμν transfertur Δτ | aequaliter] essentialiter DΓ²Γ^{LN}* | transferuntur²] transferan-
tur ρ transferentur πγβμν transfertur Λ transferetur τ 7 unum est ibi] i. e. u. Σ | ita] add.
et Γ^Σ | et bonitas om. Σ 8 ergo sicut = AD s. e. rel. edd. | divinis] Deo ZΛΣ | sunt]
differunt V | sic] ita Λ^OΣ add. et P²Γ²Λ^{HO}Σ | tres³ om. Λ^{YHGO}* 8-9 per consequens om.
Γ 10 Praeterea] Prima D* Item Γ^{BD} | determinatur Λ^{GO}* 11 obiectum² om. Λ^G | nume-
ratur Λ^BΣ 13 formale obiectum = ADΣ o. (om. R²Λ^O*) f. rel. edd. | numeratur] add. quia
sicut intellectio terminatur ad tres, ita fruitio Λ^O 14 trinus] add. est R²Γ² 14-15 ergo —
trinus om. SR²Λ^B 14 ergo] add. sic R²Γ² 15 Deum] eum (ante videbimus, 14-15 Γ) CPM
R²IVΓ² | in quantum trinus om. R²Γ^{LN} | quantum] add. est ZΓ^{BD}Λ^{YO} 15-16 quia — trinus
om. D² 16 perfectionem eius] e. p. Λ^YΣ add. perfectionem V* | fruimur M²R²IV²Z | tri-
nus] trino P² praem. est Γ^B add. quia fruitio sequitur visionem sicut visio sequitur fidem Λ^O

T¹ Cf. ARISTOT., *Metaph.* IV t. 3 (Γ c. 2, 1003b 22-24); VII t. 16 (Z c. 4, 1030b 10-11);
X t. 7 (I c. 2, 1053b 25); *Eth. ad Nic.* I c. 7 (A c. 4, 1096a 23-27). ² Pro n. 23. 24 cf. HEN-
RICUS GAND., *Quodl.* I q. 1 arg. 1. 2 (f. 1A). ³ Cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio prol.* n. 217.
345 (I 151, 8; 226, 1).

Ad oppositum:

In omni ordine essentiali est tantum unum primum, ergo in 27 ordine finium est tantum unus finis¹; fruitio autem est respectu finis; igitur etc.

5 Item, primo efficienti correspondet ultimus finis²; sed tantum 28 est unum efficiens primum, et sub unica ratione; ergo tantum unus finis. — Et confirmatur ratio, quia tanta est unitas efficientis quod non potest una persona efficere non efficiente alia; igitur similiter tanta est unitas finis quod non poterit una persona finire non fi-
10 niente alia, et sequitur propositum. — Ista secunda ratio confir-
matur per Augustinum V *De Trinitate* cap. 7 vel 17: «Pater», inquit, «et Filius sunt unum principium Spiritus Sancti sicut unus creator respectu creaturae».

Item, sicut in Deo est una maiestas, ita et una bonitas; sed 29
15 propter eius maiestatem debetur ei tantum una adoratio, secundum Damascenum 54, ita quod non contingit adorare unam perso-
nam non adorando aliam³; ergo nec contingit frui una persona non fruendo alia.

¹ Sequitur textus interpolatus: ut videtur.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμν)

1 Ad oppositum] Contra Σ 2 omni om. Γ²Σ 3 ordine] praem. omni Γ^{LN} add. essen-
tiali Λ^G edd. | autem] tamen Z 4 etc. om. Σ 5 Item] Praeterea Σ 5-7 sed — finis
om. Λ^H 5-6 tantum est unum] t. u. e. IZ e. u. t. Λ^B e. t. u. Λ^{YO}Σ 6 unica] una M²Γ²
Λ^BΣ | tantum] praem. et Λ^G add. erit I add. est Z 7 Et om. Σ | ratio om. Σ 8 una
persona efficere] e. u. p. Γ²Λ^Σ | non²] nisi VΓ^B 9 tanta om. Λ^BΣ^{GO}Σ | est] erit (ante tanta
Λ^Y) SRIΓ^{LN}Λ^OΣ | finire] frui Λ^O 9-10 finire — alia] sine alia finire Σ | non finiente alia]
a. n. f. SΓ^{LN}Λ^Y | finiente] fruente Λ^O 10 et] igitur P | et sequitur propositum om. Σ
10-13 Ista — creaturae om. MV² 10 Ista] Haec Σ | secunda] etiam IZΣ praem. etiam
Φρτπγβμν om. SRIΓ^BΛ^O | ratio om. Σ 11 V] in ras. P² VII (bon. v Λ^O) Λ^YΣ | De Trini-
tate] Trinitatis CPRΓ^{BD} | cap. 7 vel 17 = A cap. 10 (10 om. D²) 17 D cap. 14 vel 34 ρτπγβμ
cap. 7 SRIZΓ^BΣ^Q 7 cap. Λ^{GO} 7 V²Λ^{YH} cap. 10 (?) in ras. Γ^BΣ cap. 13 τ cap. 14 v cap. et parva
lacuna Σ^V 1 CP* 12 inquit om. SRIΓ^Σ | Spiritus Sancti om. CP²V²Λ² | sicut] add. Pater et
Filius et Spiritus Sanctus sunt P²Γ^{BDN} add. sunt R² 13 respectu creaturae om. CP²V²Λ^{YHGO}
O²Σ 14 Item] Praeterea Σ | sicut] sic Z | et] est (post una² Φ) Φρτπγβμν om. Γ²Λ^τ 15 eius
om. VΛ^BΣ | eius maiestatem] m. e. CPMIZ add. et bonitatem V 16 54] 56 D 50 Λ^B libro
IV Γ^{BD}Λ^H libro I cap. 9 ρτπγβμν 8 τ | contingit] convenit Zρτπγβμν congruit Γ^{BD} 16-17 per-
sonam] add. sine alia vel Σ 17 alias Φρτπγβμν | ergo nec] n. e. Λ | nec] non PVT | contingit]
convenit CΛ^H contingit nec conveniet P congruit Γ^B om. I²Λ^OΣ | persona om. Σ 19 ut
videtur = ADCPMSRI(om. I²)V(om. V²)Γ^τ (ut om. τ); ¶ text. sign. Non in libro Duns A¹

F 11 AUGUST., *De Trin.* V c. 14 n. 15 (PL 42, 921). 16 DAMASC., *De fide orth.* I c. 8
(PG 94, 810).

T¹ Cf. ARISTOT., *Metaph.* II t. 5-9 (α c. 2, 994a 1-944b 16). ² Cf. ib. XII t. 24 (Λ
c. 4, 1070b 30-35); t. 36-37 (c. 7, 1072a 26-27. 1072b 3); AVERROES in h. l.

I. — AD QUAESTIONEM

30 Ista quaestio posset habere quadruplicem difficultatem secundum quadruplicem distinctionem in divinis, quarum prima est distinctio essentiae a persona, secunda distinctio personae a persona, tertia essentiae ab attributis et quarta essentiae ab ideis. De tertia et quarta modo non dicam, quia non est ostensum qualis est illa distinctio nec utrum illa distincta pertineant ad fruitionem¹. Tantum ergo de duabus primis distinctionibus nunc videndum est.

Et quantum ad illas duas distinctiones primo videndum est de fruitione viatoris quantum ad possibilitatem eius, secundo videndum est de fruitione comprehensoris et hoc loquendo de potentia absoluta divina, tertio de fruitione comprehensoris loquendo de potentia creaturae, quarto loquendo de fruitione viatoris et comprehensoris de facto.

II. — DE FRUITIONE VIATORIS QUANTUM AD POSSIBILITATEM EIUS

31 De primo dico quod possibile est viatorem frui essentia divina non fruendo persona, et hoc etiam potest fruitione ordinata. Quod probo, quia secundum Augustinum VII Trinitatis cap. 2 « si es-

ADCPMSRIVZ¹BDLN²Λ³YHGOΣ⁴QU(Φ⁵PP⁶PTT⁷Yβ⁸μ⁹)

2 potest CPΣ [habere] add. modo Λ⁶ [difficultatem] distinctionem (pon. difficultatem Γ^{N2}) C³P⁴M⁵SI⁶V⁷Γ⁸LN⁹ difficultatem D¹ intellectum Σ 3-5 quarum — persona om. M² 4 persona] personis M³PTT⁷Yβ⁸μ⁹ | distinctio² om. M²VΣ⁷ 4-5 a persona] ad personam CM²SR³I⁴Γ⁵L⁶ 5 ab attributis] ad attributum Γ⁴ | et] om. Λ³YHGOΣ⁴ add. attributorum inter se Λ⁶ 6 tertio et quarto Λ⁶ | modo non dicam] m. d. n. I¹ n. d. m. Σ 6-7 qualis est] quae sit Σ 7 illa] ista D¹Λ⁶ add. prima Λ⁶ | illa distinctio] d. i. Σ | nec] et Σ om. D² | distincta] distinctio β⁸μ⁹ om. D | pertineat β⁸μ⁹ pertinent DΓ^{BD} 8 Tantum] om. CPM²SR³I⁴V⁵Γ⁶LN⁹ solum post primis M² | ergo] add. non Λ³ | distinctionibus om. Λ³ | nunc videndum est] n. e. v. V²Λ³ v. e. n. Σ n. dicendum e. PT⁷Yβ⁸μ⁹ e. n. dicendum Λ⁶ om. V¹ 9 illas] istas D¹Λ⁶ | duas om. Λ⁶ | distinctiones om. Λ³ | primo videndum est] v. e. p. Λ⁶ 10 eius om. P⁴Λ³YHGOΣ⁴ 10-11 videndum est] videndum A om. Γ^{BD}Λ⁶ 11 comprehensorum Λ⁶ 11-12 et hoc — comprehensoris om. D² 12 absoluta divina] d. a. Λ⁶GO Dei a. (absolute Σ) Γ^{BD}Λ⁶Σ | tertio] add. videndum est (post fruitione Γ^{LN2}) Γ¹ | comprehensoris] add. et hoc VΓ^LΛ⁶ 13 potentia] add. absoluta divina V¹ add. absoluta Λ⁶ | quarto] praem. et ZΓ^{BD}Λ⁶YHGO | loquendo om. Γ^NΣ 13-14 viatorum et comprehensorum Λ⁶ 14 comprehensoris] add. loquendo CPMV² 16 divina om. DΛΣ 17 etiam potest] est Λ³τ om. I²ZΛ³YΣ add. de PI⁴ add. loquendo de Γ^{N2} 17-18 Quod probo om. Λ³ 18 quia om. CP²MV | secundum] per Λ⁶ | secundum Augustinum] om. D² add. de Λ³ | Trinitatis] De Trinitate (ante VII P) CPMIVZΓ^{LN}Λ⁶GOΣ | cap. 2] 2 cap. Λ⁶ 2 Λ³YHGOΣ⁴ cap. 1 v cap. 1 vel 2 γ cap. 1 vel 5 PT⁷Yβ⁸μ⁹ add. et quinto de parvis M²

F 18 AUGUST., De Trin. VII c. 1 n. 2 (PL 42, 934-935).

T¹ Cf. DUNS SCOTUS, Ordinatio I d. 8 pars 1 q. 4 n. [1-26]; circa ideas in mente divina cf. ib. d. 35 q. un. n. [12-16].

sentia relative dicitur, non est essentia, quia omnis essentia quae relative dicitur est aliquid excepto relativo»; ex quo concludit 3 cap. a: « quapropter si Pater non est aliquid ad se, non est aliquid quod ad alterum dicatur ». Est ergo essentia divina aliquod obiectum conceptibile in cuius conceptu non includitur relatio, ergo sic potest concipi a viatore¹; sed essentia sic concepta habet rationem summi boni, ergo et perfectam rationem fruibilitatis; ergo contingit ea frui etiam ordinate.

Ista ratio confirmatur, quia possibile est concludi ex naturalibus puris esse unum summum bonum² et tamen ex illis naturalibus non concipimus Deum ut trinus est³; ergo circa summum bonum sic cognitum potest habere aliquem actum voluntatis, et non necessario non-ordinatum; ergo habebit actum fruitionis ordinatum circa essentiam et non circa personam ut nos concipimus personam. E converso autem non est possibile, scilicet quod ordinate fruatur persona non fruendo essentia, quia persona includit in ratione sui essentiam.

ADCPMSRIVZ¹BDLN²Λ³YHGOΣ⁴QU(Φ⁵PP⁶PTT⁷Yβ⁸μ⁹)

1 dicitur] dicatur Γ^ΛGO om. Λ⁶ 2 concludit] add. id est Λ⁶ 3 3] 7 P²I² om. Γ^B* | 3 cap.] cap. 3 D²Σ | a] 7 MSRT²Λ³YHGO 3 in ras. I² aliquis (?) Λ³ add. de parvis M² om. DΣ add. | quapropter] a R² add. et M² | Pater — ad se] Pater C' non sit aliquis ad se C² | est¹] sit Λ³ | est²] erit I²Λ³YH 5 conceptibile] complete (add. vel conceptibile Γ^{LN2}) Γ^{BD} | relatio] respectus Γ^B*D 6 essentia sic] si ess. sic Λ³* si ess. sit sic Λ⁶* ess. si sic sit Λ⁶* | concepta] accepta AD | habet rationem] habetur ratio Λ³YHGOΣ⁴ 7 summi] omnis Λ⁶ | perfectam] factam (pon. perfectam P²) P | perfectam rationem] perfecta (add. est Λ³) ratio Λ³YHGOΣ⁴ | fruibilitatis] fruibilis PT⁷Yβ⁸μ⁹ | ergo²] secundum quod Γ^N om. Λ³ 7-8 contingit] convenit PS aliquis potest IZ 8 eam ZΓ^{BD}* | etiam] et CP om. Γ^{BD}*Λ³YHGOΣ⁴Q²U 9 Ista ratio confirmatur] Conf. i. r. Σ Conf. ratio (r. om. Λ⁶) Λ³YHGO | ratio] positio Γ^{BD} | quia] add. per D 9-10 naturalibus puris] p. n. Γ^ΛGO naturalibus (praem. puris P²R²) CPM²SR³I⁴V⁵Σ⁷Q²U 10 bonum om. AD | et om. Λ³GO | et — naturalibus om. V² | ex illis naturalibus om. Σ 11 concipimus] cognoscimus SZΓ^ΛGO cognoscet C cognoscere P cognoscet Λ³YH cognoscet (scit τ) homo Λ⁶Φ add., om. Σ | trinus est] trinus Λ³YHGOΣ⁴ trinum ΣΦ² | bonum] om. Cp add. ut R 12 potest] add. viator M² add. quis Γ^{N2} | aliquem actum voluntatis] voluntas aliq. actum (add. voluntatis Λ⁶) Λ³GOΣ 12-13 et non — actum om. Λ⁶ 13 non-ordinatum] inordinatum CM²R²I²ZΓ^{LN}Λ⁶GOΣ ordinatum P² | ergo habebit] h. e. Σ om. M¹ igitur non (non om. M²) habebit M¹ 14 et] om. Λ³YHGO add. ideo P² | et non om. M² | personam¹] personas PT⁷Yβ⁸μ⁹ | ut — personam om. I² | personam²] personas PT⁷Yβ⁸μ⁹ om. V² add. sicut illi qui colebant ignotum deum; unde Paulus: Quem ignorantes colitis, hunc ego annuntio vobis Λ⁶GO 14-15 E converso autem non est] Non est autem V² 15 scilicet] om. Γ^{BD}Λ³YHGOΣ⁴ add. quasi Γ^N | fruatur AD 16 includit in ratione sui] incl. in r. sua Λ³ in r. sui incl. (concl. P) CPM²SRIVZΓ^ΛGO in sua r. incl. Σ 17 essentiam] om. A add. quia persona est fruibilis essentia ablative Λ⁶

F 3 AUGUST., De Trin. VII c. 1 n. 2 (PL 42, 935).

T¹ Cf. HENRICUS GAND., Quodl. VII q. 4 in corp. (f. 259G). * Cf. ARISTOT., Metaph. II t. 8-9 (α c. 2, 994b 9-16). * Cf. HENRICUS GAND., Summa a. 22 q. 4 in corp. et ad 3 (I f. 133R. 134Y).

33 Secundo dico etiam quod viator potest frui ordinate una persona non fruendo alia. Quod probō, quia respectu trium personarum tres sunt distincti articuli fidei¹; ergo potest concipi una persona cui correspondet unus articulus alia persona non concepta cui correspondet alius articulus, et tunc in illa persona concipitur ratio summi boni; possibile est igitur frui illa persona sic concepta non fruendo alia.

Si dicas quod persona est relativa, igitur non potest concipi nisi suum correlativum concipiatur², respondeo: etsi cognitio relativi requiratur cognitionem sui correlativi, non tamen oportet cognoscen-
tem et fruenter uno relativo cognoscere et frui alio relativo, quia possibile est frui Deo in quantum creator, non fruendo creatura, quae tamen terminat illam relationem. — Similiter, licet Pater dicatur correlative ad Filium et ideo non possit intelligi in quantum Pater non intellecto Filio, non tamen dicitur relative ad Spiritum
Sanctum in quantum Pater; ergo erit possibile concipere Patrem ut Patrem et frui eo, non concipiendo vel fruendo Spiritu Sancto.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμν)

1 dico etiam = ADA^{YH}τ dico Λ^{BG}Σ etiam dico (dico om. Λ^{O*}) rel. ρτπγβμν | potest frui] f. p. CPMSRIVZΓ^N | ordinate om. Σ 2 Quod probō] Probatio Σ om. P³ 3 tres om. Dπγ βμν | tres sunt distincti articuli fidei] t. s. d. f. a. CPMRV t. s. a. d. f. Γ^{LN} s. t. a. d. f. Γ^{BD} s. t. a. f. d. Σ 4 correspondet] respondet Λ^{BG} 4-5 unus — correspondet om. Λ^{B*} | alia — articulus om. Γ^{N*}Λ^G 4 alia persona non concepta] non concepta alia Σ non concipiendo aliam personam (p. om. Λ^{YHGO}) Γ^{BD}Λ^{YHGO} 6 possibile est igitur] i. p. e. Σ | illa = A Λ^{YH} ista D^{*} edd. prima Λ^{O*} una Λ^{O*} rel. 8 Si] Sed Λ^{O*}τ praem. Contra R | quod om. Λ^{GO}Σ | igitur] unde Γ^N 8-9 non potest — concipiatur = AD [[correlativum (9)] relativum AD]] si (sicut I) concipitur suum correlativum (suum correl.] c. s. V unum c. R² unum relat. Γ^L relat. bene Γ^N relat. Γ^{N1}), concipietur et (et] scilicet Γ^{BD*}) alia persona correlative (relat. Γ^{L2} add. concipietur Λ^{B*}) CPMSRI' VΓ^{BD}Λ^{BG} si concipitur, concipietur alia sibi correlative Σ si concipitur (add. et Φρτπγβμν), suum correlativum concipitur (concipietur I²Z) I²ZΛ^{YHO}Φ edd. 9 respondeo] responsio S add. quod M²Λ^{GO}ρτπγβμν | etsi] si Λ^{GO}Σ^{QU*} | relativi] ante cognitio Σ correlativi P^{*} relativa Z 10 requiratur — correlativi om. D^{*} | sui = AD² | correlativi] relativi Γ^N 11 relativo¹] correlativo Γ^N | cognoscere] add. aliud ZΛ^{YO}Φτ | alio] eo ZΛ^{YH*}Φτ suo ρτπγβμν | relativo²] relatio D^{*} correlativo Γ^{BD}ρτπγβμν om. ZΛ^{YHO}Στ 12 non] praem. et R add. tamen Σ 13 tamen] reser. D² om. I²Λ edd. | illam] istam DΛ^{BGO}Σ^Q | relationem] add. Contra responsionem: duorum correlativorum eadem est ratio fruibilitatis numero; sicut impossibile est unum intelligere sine alio, ita et frui uno sine alio (¶ sign. Vacat Λ^{B*}) Λ^{B*} | licet] praem. hic Λ^{BG} add. hic MSRIVΓ^{LN} 14 correlative] ante dicatur (13-14) RΛ^{BG} relative ΛΣ edd. 15 non intellecto Filio] non intelligendo Filium D sine Filio Λ^{YHO}Φ edd. 15-16 non intellecto — Pater om. Γ^{B*} 16 ergo erit] erit ergo (ergo om. Λ^{B*}) VΛ^{BG} igitur est Γ^{BD}Λ^{O*} 16-17 ut Patrem] in quantum Pater Σ

T¹ scilicet, articulus secundus de persona Patris, articulus tertius de persona Filii et articulus quartus de persona Spiritus Sancti. Cf. THOMAS, In articulos fidei et sacramenta Ecclesiae expositio (Opusc. IV, ed. Parmen. XVI 118a). ² Cf. ARISTOT., Praedic. pars 2 [tr. 2 c. 3] (c. 7, 8a 36-37): «si quis aliquid eorum quae sunt ad aliquid definite sciet, et illud ad quod dicitur definite sciturus est». — Cf. etiam HENRICUS GAND., Quodl. II q. 7 in corp. (f. 32C).

[B. — DE FRUITIONE COMPREHENSORIS LOQUENDO DE POTENTIA DEI ABSOLUTA]

[3] De secundo articulo¹ dicitur quod non est possibile loquendo 34 de potentia absoluta Dei quod aliquis comprehensor fruatur essentia divina non fruendo persona.

5 Quod probatur primo de visione², videlicet quod non sit possibile absolute aliquem intellectum videre essentiam divinam nisi videndo personam:

Primo sic, quia cognitio confusa est cognitio imperfecta; visio illius essentiae non potest esse imperfecta; ergo cognitio visiva eius
10 non potest esse confusa. Sed si esset tantum cognitio vel visio — de essentia et non de persona vel essentiae et non personae, esset visio confusa, quia esset alicuius communis ad personas et non illarum personarum, quod videtur inconveniens.

Secundo sic: visio est existentis ut existens est et ut praesens 35 est videnti secundum suam existentiam; et secundum hoc distinguitur visio ab intellectione abstractiva, quae potest esse non-exsistentis, vel existentis non in quantum in se praesens est; et est in intellectu ista distinctio inter intellectionem intuitivam et abstracti-

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμν)

2 adnot. Opinio Henrici V¹ et pauci | loquendo om. IZΓ^{BD}Λ^{YHO}Σ 3 absoluta Dei] Dei a. Γ^{BD}Σ 4 divina om. Λ^{YHO} | non fruendo] et non fruatur Λ^BΣ 5 Quod² = AD Et hoc rel. edd. | de visione] quantum ad visionem Σ 5-8 videlicet — quia] sic Σ 6 videre] videndo P | divinam om. Λ^{YHO} 6-7 nisi videndo] non videndo M²R²I²ZΓ^ΛYHO et non videre Λ^{BG} 8 Primo] praem. Probatur CPMSRIVZΓ^ΛH | visio] praem. et Λ^{BG} add. autem Σρτπγβμν 9 illius] divinae Σ om. Λ | esse imperfecta; ergo cognitio visiva eius = AD esse imperfecta; ergo cognitio eius P¹ esse imperfecta cognitio eius (e. c. C eius om. Γ^B); ergo CMSRI'VZΓ^ΛG esse cognitio imperfecta (i. e. c. Λ^B); ergo Λ^{GO}Σ edd. 10 non potest esse] nec Σ 10-12 Sed si — confusa om. Γ^LΛ^{H2GO2}Σ² 10 tantum cognitio vel visio] visio vel cognitio Σ^{U2} cognitio visiva tantum Σ^{Q2} tantum visio ZΛ^{YH2} | vel] et CPMSRIVΓ^LΛ^{BO2} 10-11 de essentia — personae = A (¶ vel — personae sign. punctis A¹) essentiae et (et] quia Λ^{H2} om. ZΛ^Y) non personae I²ZΛ^{YH2} de essentia et non de persona DCPMSRI'VΓ^LΛ^{BO2}Σ² edd., add. ipsius comprehensoris Λ^{O2} 12 visio] cognitio Σ^{Q2} om. Λ^{YH2}Φτ add. tantum Λ^{O2} | visio — esset om. Λ^B 13 illarum] istarum Λ^{Y*} ipsarum Λ^{GO} | quod videtur inconveniens] ergo Σ om. I²Λ^{YHGO*} 14 Secundo sic] Praeterea Σ | est² om. Λ^{H*}O*Σ 14-15 praesens est] e. p. SΓ 15 est om. I²ΛΣ | videnti om. Λ^{YHO*}(ante et) | secundum²] in I²ZΛ^{YHO} 16 quae] quia Γ^{BD*}Λ^{YHO} 16-17 non-exsistentis, vel existentis] exs. vel non-exs. CPSRI'ZΓ^ΛH^O non-exsistentis D² existentis (add. vel M²) MV^{*} 17 praesens] add. intellectui Σ | est¹] om. DM^{*}Λ^{YHO*}Σ 17-18 in intellectu ista distinctio] haec d. in int. Σ 18 intellectu] in ras. R² intellectione Λ^{GO}τ add. tamen Λ^{B*}G | ista] illa R²(in ras.)Γ^{BD} ita MV om. ZΛ^{YH2O2}

F 2 HENRICUS GAND., Quodl. II q. 7 in corp. (f. 32C); XIII q. 1 in opp. et ad opp. (f. 523 I. 524P) 8 Ib. II q. 7 in corp. (f. 32C). 14 Ib. XIII q. 1 in corp. (f. 523 I. L-M).

T¹ Cf. supra n. 30. ² secundo de fruitione, cf. infra n. 40-41.

vam sicut in parte sensitiva est distinctio inter actum visus et actum phantasiae¹. Est ergo alia cognitio essentiae divinae intuitiva ab illa quae est cognitio abstractiva, quae visio est existentiae eius ut existens est et secundum existentiam eius praesens virtuti cognoscenti; sed essentia divina non existit nisi in persona; ergo non potest esse visio eius nisi in persona.

36 Item, non potest aliquid cognosci cognitione intuitiva in quo sunt aliqua plura distincta ex natura rei nisi etiam omnia illa distincte videantur et perfecte. Exemplum: albedo non videtur distincte nisi videantur omnes partes quae sunt in basi pyramidis, 10 quae partes distinguuntur ex natura rei. Sed personae sunt in essentia et distinguuntur ex natura rei; ergo non distincte videtur essentia nisi videantur personae.

37 Ex his arguitur ad propositum² quantum ad secundam distinctionem, scilicet personarum inter se³, quia si non potest videri essen- 15 tia nisi in persona — et non magis videtur in una persona quam in alia, quia aequae immediate videtur se habere ad quamlibet perso-

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμν)

1 in parte sensitiva] in potentia sensitiva ante inter Λ^H 1-2 est distinctio — phantasiae om. Γ^D 1 distinctio] intentio D² om. Λ^{YH}Σ^O | actum³ om. Λ^{EG} 2-4 Est ergo — existens est] Igitur illa (illa ig. Λ^{GO} Sed illa Σ illa autem Λ^{H2} illa ZΛ^{YBH} om. Γ^D) cognitio (om. Γ^D) essentiae divinae (div. om. Λ^V div. ess. Λ^H) erit (est Γ^DΛ^{EGO}) intuitiva, igitur erit (est Λ^O om. Σ) existentis ut per se (per se om. Σ) existens (add. est Γ^BΛ^{EG}) ZIT^{BD}Λ^{YHGO}Σ [[¶] hic text. sign. Vacat Γ^{D2} et pon. Est ergo — existens est Γ^{D2}] 2 Est ergo alia] Alia ergo est Λ^{O2} | intuitiva] ante essentiae Γ^{D2}LN* intuitivae DMRV | illa] ista ST^{LN}Λ^{O2} 3 abstractiva om. P² | quae²] quia I² | visio] add. intuitiva I²Λ^{O2} | existentiae] essentiae V²Γ^{D2}LNΛ^{O2} pon. essentiae M² add. divinae Λ^{O2} | eius om. Γ^{LN} | ut] existentis ut per se Λ^{O2} add. per se ρτπβμν 4 est om. Γ^{LN}Λ^{O2} | et om. Λ^{EG} | secundum existentiam] s. essentiam V in existentia ZΛΣ | eius om. ZΛΣ^{QU} | praesens = ADA^{O2}Σ^{QU}γ praesentem CPMSRIVIT^τ praesentis ZΛ^{YHGO}ρπβμν 4-5 cognoscenti] in corr. Λ^{H2} cognitivae CPA^O cognoscitivae τ 5 sed — existit] non existit autem essentia (add. divina Λ^{H2}) Λ^{YHO}τ | personis ρτπβμν 6 visio eius] e. v. Λ^O add. intuitiva Λ^{O2} 7 Item] Praeterea Σ | potest om. D² | aliquid — intuitiva] cognosci intuitive illud Σ 8 aliqua] alia Λ^H om. I² | ex] de ZΛ^{YHO}* | etiam om. CPMSRIVIT^ΛΣ^{GO}Σ | omnia om. ZΛ^{YHO}* 8-9 distincte] plura Λ^H 9 videantur] videntur (pon. videantur M²) MV | et perfecte] ante videantur Λ^OΣ om. ZΛ^{YHO}* | albedo] album R² 9-10 distincte] add. et perfecte Λ^O 10 partes] add. eius CPMSRIVIT^ΛΣ^{GO}Σ | quae sunt om. CP²M²SRI²VI^{LN} 11-12 Sed — natura rei om. Λ^{B2}Σ^{QU}ρπβμν 11 personae] add. prout Λ^{B2} 12 et] ut Γ^{LN}Λ^{O2} om. Λ^{B2} 12-13 non distincte videtur essentia] n. v. d. e. R e. n. v. d. Σ 13 videantur personae] p. v. Λ^{B2} videatur persona Λ^H 14 arguo Γ^N | secundam] in ras. R² tertiam D om. Σ 15 scilicet] post quantum (14) Λ^O om. Λ^{YHO}Σ 16 nisi] add. videatur Λ^{B2}Σ | et om. Λ^O | in una om. Z | persona² om. ST^N 17 aequae] essentia Λ^{GO}* 17-p. 25, 1 personam om. Λ^{YHO}

F 7 HENRICUS GAND., Quodl. XIII q. 1 in corp. (f. 523L).

T 1 De cognitione intuitiva et abstractiva cf. infra p. 211 nota 1. 2 Cf. supra n. 34.

3 Cf. supra n. 30.

nam — ergo non potest videri nisi videatur in qualibet persona, et ita non videtur in una persona nisi videatur in alia.

[4] Arguitur etiam ultra quantum ad frui propositum¹, quia volun- 38 tas non potest magis abstrahere obiectum suum quam intellectus ostendere; igitur si intellectus non potest distincte ostendere essentiam sine persona vel personam sine persona, igitur nec voluntas poterit distincte frui.

Et hoc etiam confirmatur sic, quia voluntas non potest habere 39 actum distinctum ex parte obiecti nisi ponatur distinctio ex parte obiecti vel realis vel secundum rationem; sed si intellectus apprehendat indistincte essentiam et personam, non erit distinctio ex parte obiecti nec rei nec rationis; ergo voluntas non potest habere actum distinctum ex parte distinctionis in obiecto primo. Quod non sit distinctio realis ex parte obiecti, patet; quod non sit ratio- 15 nis, probatur, quia intellectus non distincte comprehendit vel non distincte apprehendit hoc et illud; ergo non distinguit hoc et illud.

Ex parte fruitionis arguitur sic: fruitio quietat fruentem; una 40

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμν)

1 videri] add. essentia CPMV 1-2 qualibet — videatur in om. D 1 persona om. Λ^{YHO} Σ^U 2 et — alia om. Λ^{O2} | videtur] videbitur Λ^{Y2} erit visa Λ^H | in¹ om. Λ^{B2}Σ | in² om. Λ^{B2}Σ 3 Arguitur etiam ultra] Ult. e. a. Λ^{YHO} Arg. e. Λ^B praem. Aliter Λ^O | etiam om. Σ | quantum ad frui propositum] ad (om. CPZIT^ΛΣ) propositum quantum ad frui CPR²I²ZIT^{BDLN2}ΛΣ 5 ostendere] ostenderit Λ^H ostendit Λ^{B2} 6 sine persona² om. Λ^{B2} | igitur] sed Λ^B sic Λ^{B2} om. Λ^{YHO} | nec] nisi Λ^Y non (post voluntas Λ^O) Λ^{Y2} 7 poterit distincte frui] d. p. f. Λ^O add. essentia sine persona Λ^{O2}τ add. una sine alia γ 8 Et hoc etiam] Et etiam hoc CPM Et hoc VI^N* Et etiam I Hoc etiam Λ om. Σ | sic om. Σ 9 distinctum] post obiecti R om. M²I²V² add. circa obiectum ρτπβμν | ex parte¹] a parte Λ^{B2} respectu Γ^{N2} | ex parte²] om. D 9-10 ex parte obiecti] in obiecto I²ZΛ^{YHO} 10 vel¹ om. I²ZΛ^{YHO} | realiter] realiter Λ^O re I²ZΛ^{Y2}HO* | secundum rationem] rationis CPMRI^V ratione I²ZΛ^{YHO} 10-11 apprehendit Σρτπβμν 12 habere = ADA^{B2} habere ibi (ibi post distinctum, 13 τ) Σ add. ibi habere rell. 13 actum] praem. aliquem D | ex] a CPMSR²IVIT^{BDLN}*Λ ex a Z² | distinctionis om. Σ | in obiecto primo] obiecti Σ | Quod] praem. Item hoc idem probo sic (hoc — sic om. Γ^{B2}) CMSR²IVIT^{BL} 13-14 Quod — patet] Minor patet de distinctione reali Σ Quod non rei (re ZΛ^{Y2}τ), patet (add. nec ratione τ) ZΛ^{YHO}/Φ add. Quod non realis ex parte obiecti, patet, quia sunt compossibiles essentiae infinitae Λ^{O2} 14 ex] a Γ^N | quod] quia Λ^O praem. patet etiam I² | quod non sit] de distinctione Σ | non²] nec Λ^H nec etiam ρτπβμν | sit² om. I²ZΛ^{YHO} 15 probatur] probo R²IT^{BD} probatio P² Λ^{GO2} patet C² om. C²P²MSR²IVIT^{LN}Λ^{YHO} | quia] add. si Σ | non distincte] non distincte (d. post apprehendit, 16 Σ) P²IV²ZIT^{BDLN}*Λ^{GO}Σ indistincte Λ^O om. D² 15-16 comprehendit vel non distincte apprehendit = A comprehendit vel apprehendit DCMSRV apprehendit vel comprehendit (vel compr. om. P²) P apprehendat vel apprehendit I' comprehendit Λ^{B2}Σ apprehendit (add. nec comprehendit I²) I²ZIT^{YB}HOΣ add. 16 hoc et illud¹ om. (substituendo per nec comprehendit) I²L² | et¹] vel P²(in ras.)IT^{BD}* | hoc et illud² om. Λ^{YHGO}* 17 Ex — sic] Praeterea Σ | arguitur] add. hic R | una] sed Λ^O praem. sed R²I²ZIT^{N2}Λ^{GO}Σ

T 1 Cf. supra n. 34.

persona non perfecte quietat fruitionem fruētis sine alia nec essentia sine persona, quia tunc potentia quietata in illa non posset ulterius quietari; nec in aliquo alio quietari potest, quia ultimate quietatum non est ulterius quietabile, et per consequens illa potentia non posset quietari in alia persona nec frui ea, quod est falsum.

- 41 Item, si quietatur in ista persona sola, et patet quod potest frui alia, ergo vel fruitio alterius personae potest esse cum fruitione istius personae, vel erunt impossibilia, ita quod una non erit cum alia; si primo modo, ergo duo actus eiusdem speciei erunt simul in eadem potentia quorum uterque aequatur capacitati illius potentiae, quod est impossibile; si secundo modo, ergo neuter actus erit fruitio, quia neuter actus poterit esse perpetuus^a.

- 42 [Opinio propria] — Quantum ad istum articulum¹ dico quod de potentia Dei absoluta loquendo non videtur contradictio quin possibile sit ex parte intellectus et ex parte voluntatis quod utrius-

^a Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus: Item, in anima nostra naturaliter est imago Trinitatis; ergo non potest quietari nisi in Trinitate; ergo non potest frui aliquo ordinate nisi Deo trino.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}ρ^{TPY}β^{μν})

1 non — sine alia] perfecte non quietat fruētem sine alia sive fruitionem fruētis Γ^{BD} | fruitionem] potentiam M² | fruitionem fruētis] fruētem Σ om. DI²Λ^{YEHGO} | alia] altera Λ^{VO} 2 potentia] persona Λ^{B*G} 3 quietari; nec om. Φ^{PP}ρ^{TPY}β^{μν} | nec — quietari] in aliquo alio Σ om. Λ^O | potest] posset D posset vel potest A om. ΛΣ 3-5 quia — quietari om. Λ^{B*} 4-5 potentia] persona Λ^O 5 posset] potest AD | quietari in alia persona] in a. p. q. Σ 5-7 quod — alia om. D² 5 quod est falsum om. I²Λ^{YHO*} | est falsum] f. e. VI^{BD}Λ^{BGO*} add. ergo Σ adnot. Alia littera: si comprehensor perfecte quietatur in una persona, stante illa quietatione, tunc posset frui alia Λ^{O*} 6 Item] Praeterea Σ | quietaretur MSIVZΛ^{HΣ} | ista] illa S Γ^{BD}Λ^{Y*}(ista Λ^{Y*})^{BHΣ} una Λ^{GO}ρ^{TPY}β^{μν} | et om. Λ^{GO}ρ | patet quod] om. R² add. tunc Γ^N add. non ρ 7 ergo vel] quia si fruatur vel igitur ρ | vel om. Γ^{B*} | cum fruitione] cum non fruitione (not. alter: cum fruitione S²) C²P²M²SR²V² 8 istius] illius VI^{BD}Λ^{Y*}Σ alterius Λ^{HO} ρ^{TPY}β^{μν} | personae om. ρ^{TPY}β^{μν} | erunt impossibilia] i. e. Λ^O sunt impossibiles Σ | erit] est Γ^NΛ^O 9 modo] add. detur Γ^{BD} 10 eadem potentia] p. e. Γ una p. Λ^O | potentia] persona (bon. potentia C²) C²P²M²R²V² | aequatur] aequabitur Λ^O om. Λ^{B*} pon. proportionatur Λ^{H*} | illius] ipsius Λ^B om. Σ 11 potentiae] add. quorum uterque natus ultimate Λ^{O*} 12 erit] esset CP est D²Γ^ΛΛ^B | actus² om. Σ | poterit] potuerit D posset P potest Λ^O ponitur (not. vel: poterit Λ^{O*}) Λ^O | perpetuus] aeternus ρ^{TPY} 13 dico quod om. I²ZΛΣ 14 absolute Γ | loquendo] ante de (13) Σ om. I²ZΛ^B | video contradictionem R²I²ZΛΣ 15 possibile sit] possit esse Λ^B | ex parte² om. Λ^{HΣ} 15-p. 27, 1 utriusque actum terminet] t. a. u. potentiae post non alia (p. 27, 2) Σ 16-18 Item — trino = ADCPMSRIVZΓ^{Y*}Σ add.; ¶ text. sign.: Vacat, sic in libro Duns A¹ Vacat, sic in Duns R² Vacat V² litteris a-b P² lin. anfractuosa μ 16 Item] Praeterea Σ | in anima nostra naturaliter est] in a. est nat. I²γ mens est I²ZΛ^{Y*}Σ | nostra om. D²SI² 17 ergo¹ — Trinitate om. D² | non²] nec SA^{Y*}Σ om. Λ^{O*} | potest² om. Γ^NΛ^{Y*}Σ 17-18 frui aliquo ordinate] ordinate frui Σ 18 ordinante P

T¹ Cf. supra n. 34.

que actum terminet essentia et non persona vel una persona et non alia, puta quod intellectus videat essentiam et non personam vel unam personam et non aliam, et quod voluntas fruatur essentia et non persona vel una persona et non alia.

- 5 Hoc persuadetur sic^a: ¶ aliquis actus habet primum obiectum 43

^a Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus: Pater prius origine quam generet Filium est perfecte beatus, quia nullam perfectionem sibi intrinsecam habet a persona producta. Beatitudo est perfectio intrinseca personae beatae. Sed si in illo priori sit Pater perfecte beatus, ergo in illo priori habet obiectum ut perfecte beatificans; non autem videtur in illo priori habere essentiam communicatam tribus ut obiectum, sed essentiam absolute, vel essentiam ut est in una persona tantum; per se ergo non est de ratione essentiae ut est obiectum beatificum ut ipsa beatificet in quantum communicata tribus, et ita non videtur contradictio, sive quantum ad fruitionem sive quantum ad visionem.

- 15 ¶ Responsio: habet eam ut in tribus pro obiecto, et tamen primo secundum originem, quia ex se habet illam obiectam sibi, et hoc est esse prius origine; non

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}ρ^{TPY}β^{μν})

1 et¹ = ADΣρ^{TPY}β^{μν} | persona² om. Λ^O | et² om. Λ 2-4 puta — non alia om. Σ 2-3 puta — non aliam om. D 2 et om. Λ^B 3 vel unam personam om. Z | et¹ om. Λ^{GO} | quod om. Γ^{BD*} 4 et¹ om. I²Λ^{HGO} | et² om. I²Λ^{HO} 5 adnot. Istud allegat Ioannes Canonicus R² | Hoc] add. autem Σ | aliquis] omnis (post actus Λ^{HGO}) C²P²V²ZΓ^{BD}Λ^{YEH/GO}Σ fruitionis post actus Λ^{H*} 5-p. 28, 1 primum — et habet om. Λ^{B*} 5 primum obiectum] o. p. Λ^{B*}Σ 6-p. 29, 34 Pater prius — Modus ponendi est iste = ADCPMSRIVZΓ^{Y*}Σ edd. ¶ Item, si (p. 29, 7) — secundo obiecto (p. 29, 34) om. CPM (vide pro his infra respectivas notas criticas) SA^Hγ; habent in mg. Λ^{O*}(om. O²) in append. ρ^{TPY}β^{μν}; ¶ text. sign. in singulis codd. et edd. ut sequitur: A: text. Pater prius (p. 27, 6) — originem (p. 27, 16) sign. Vacat, sic in libro Duns A¹; text. quia ex se (p. 27, 16) — tribus (p. 29, 6) sign. Vacat, sic in libro Duns. Extra de manu Scoti A¹; text. Item, si (p. 29, 7) — est iste (p. 29, 34) et aliquis actus (p. 27, 5) — idem actus (p. 30, 7) sign. Extra de manu Scoti A¹ [sed corr. notam excludendo ex ea text. aliquis actus (p. 27, 5) — idem actus (p. 30, 7)]. — D: text. Pater prius (p. 27, 6) — visionem (p. 27, 14) sign. Vacat D²; text. Responsio (p. 27, 15) — secundo obiecto (p. 29, 34) sign. Extra D². — C: loco textus Item, si (p. 29, 7) — secundo obiecto (p. 29, 34) legitur nota: Item, si intellectus etc. usque ibi: Modus ponendi etc., quare extra o=o C¹. — P: quia ex se (p. 27, 16) — in tribus (p. 29, 6) sign. Extra (loco tra invenitur b) P²; loco textus Item, si (p. 29, 7) — secundo obiecto (p. 29, 34) legitur in textu: Item, si intellectus etc. usque ibi: Modus ponendi etc. — M: loco textus Item, si (p. 29, 7) — secundo obiecto (p. 29, 34) invenitur signum o=o M²(text. et mg.). — R: text. Hoc persuadetur sic (p. 27, 5) et Pater prius (p. 27, 6) — visionem (p. 27, 14) sign. Vacat, sic in Duns R²; text. Responsio (p. 27, 15) — secundo obiecto (p. 29, 34) sign. Extra I²(text. et mg.). — V: text. Pater prius (p. 27, 6) — secundo obiecto (p. 29, 34) sign. Vacat V²(includit Modus ponendi est iste, p. 29, 34 V²); text. quia ex se (p. 27, 16) — secundo obiecto (p. 29, 34) sign. Extra V². — Γ^B: text. Responsio (p. 27, 15) — secundo obiecto (p. 29, 34) sign. Extra Γ^{B*}. — Γ^D: text. Hoc persuadetur sic (p. 27, 5) et Pater prius (p. 27, 6) — visionem (p. 27, 14) sign. Extra Γ^{D*}(om. Γ^{D*}). — Γ^L: text. Hoc persuadetur sic (p. 27, 5) et Pater prius (p. 27, 6) — visionem (p. 27, 14) sign. Vacat Γ^{L*}; text. Responsio (p. 27, 15) — secundo obiecto (p. 29, 34) sign. Extra Γ^{L*}. — Γ^N: text. Responsio (p. 27, 15) — secundo obiecto (p. 29, 34) sign. Extra Γ^{N*}(ex om. Γ^{N*}). — Λ^Y: text. Pater prius (p. 27, 6) — originem (p. 27, 16) sign. Vacat ibi Λ^{Y*}; text. quia ex se (p. 27, 16) — Modus po-

a quo essentialiter dependet, et habet obiectum secundum a quo essentialiter non dependet sed tendit in illud virtute primi obiecti; licet igitur non possit manere ibidem actus idem nisi habeat habi-

autem est ibi prioritas alia secundum quam obiciatur sibi essentia ut in una persona et non ut in alia, sicut nec ipsa in aliquo priori naturae obicitur uni perso-
nae et non alii, sed tantum uni obicitur ex se, alii non ex se.

Contra: quaelibet persona intelligit formaliter intellectu ut est in ipsa, non ut est in alia, nec ut in tribus, ex XV De Trinitate¹; ergo ita videtur quod quaelibet intelligit perfecte intelligendo essentiam ut est in se formaliter; ergo perfecta intellectio, quae est beatifica, non necessario requirit ex se intelligi essentiam ut in tribus.

Probatio consequentiae: non minus ad intellectionem requiritur intelligibile quam intellectus; ergo in perfecte intelligente ex se non minus requiritur quod habeat in se obiectum ut formaliter intelligibile quam quod habeat intellectum in se ut quo intelligat.

Confirmatur ratio, quia si Pater intelligeret beatifica visione essentiam ut in Filio, ergo aliquid quasi reciperet a Filio vel ab aliquo ut in Filio. Consequentia probatur per argumentum Philosophi XII Metaphysicae², quo probat Deum non intelligere aliud a se, quia tunc vilesceret eius intellectus, quia perfectionem reciperet ab intelligibili; ergo ita hic, immo, quod est magis inconueniens, perfectionem simpliciter, ut visionem beatificam, quasi reciperet Pater a tribus personis ut obiectis vel ab aliquo ut in tribus. Et tunc videntur sequi duo absurda:

ADCPMSRIVZΓBΔLNΛYEHGOΣQU(Φ^{PP}ρτπγβμυ)
nendi est iste (p. 29, 34) sign. Extra ille Λ^{Y2}. — Λ^H; text. quia ex se (p. 27, 16) — Modus ponendi est iste (p. 29, 34) quem hab. in mg. Λ^{H2} sign. Haec additio est de manu Scoti Λ^{H2}. — Λ^O; text. Responsio (p. 27, 15) — in tribus (p. 29, 6) sign. Extra Λ^{O2}; text. Item, si (p. 29, 7) — secundo obiecto (p. 29, 34) sign. Extra Λ^{O2}(om. textum et notam Λ^{O3}). — μ; text. Pater prius (p. 27, 6) — secundo obiecto (p. 29, 34) sign. lin. anfractuosa et nota: Nota quod Doctor in originali suo cancellavit totam istam litteram supra quam vides extra, et continuavit sic: 'hoc persuadetur sic: Actus omnis habens primum obiectum' etc. — υ; text. Pater prius (p. 27, 6) — secundo obiecto (p. 29, 34) sign. nota: Nota quod Doctor in originali suo cancellavit totam istam litteram, et continuavit sic: 'hoc persuadetur sic: Actus omnis habens primum obiectum' etc. Ponitur per modum textus quia habetur in antiquis editionibus et vetustis manuscriptis; text. Item, si (p. 29, 7) — secundo obiecto (p. 29, 34) sign. Additio; lectiones variantes huius textus vide in append. B.

1 a quo — obiectum om. P² | essentialiter dependet] d. e. Σ 1-2 et — dependet om. Σ^{U2}
1 habet obiectum om. Σ^{QU2} 2 essentialiter non dependet] n. d. e. Λ^HΣ^{QU2} | primi obiecti] prioris Λ^H 3 posset CPMSIVT^NΣ | ibidem actus idem = A idem actus rell. edd.

T ¹ AUGUST., De Trin. XV c. 7 n. 12 (PL 42, 1065-1066). ² ARISTOT., Metaph. XII t. 51 (Λ c. 9, 1074b 28-35): «Primum quidem igitur si [primum movens] non est intelligentia, sed potentia, rationabile est laboriosum esse ei continuationem intelligentiae. Deinde palam, quia aliud aliquid erit dignius quam intellectus, scilicet intellectivum. Etenim intelligere et intelligentia erunt indignissimum intelligenti. Quare fugiendum haec eadem (etenim non videre quidem quaedam, dignius quam videre), ut si sit optimum intelligentia. Seipsum ergo intelligit, siquidem est potentissimum, et est intelligentia intelligere».

tudinem ad primum obiectum, potest tamen manere idem sine habitudine ad obiectum secundum, quia ab eo non dependet. Exemplum: idem est actus visionis essentiae divinae et aliarum re-

primum quod non omnem perfectionem habet Pater a se, secundum quod non omnis perfectio simpliciter et essentialis sit aliquo modo prior proprietatibus, sed aliqua quasi posterior ipsis personis, puta illa quae est ab obiecto ut in tribus.

Item, si intellectus ut in aliquo producto esset principium beatitudinis Patris, Pater non esset beatus a se, XV Trinitatis 7¹; ergo si essentia ut in producto sit per se obiectum beatitudinis, Pater non erit beatus a se. Consequentia probatur, quia obiectum ut obiectum non minus requiritur ad beatitudinem quam intellectus.

Responsio: requiritur ut praesens sed non ut inexistens; intellectus requiritur ut inexistens, quia eo formaliter intelligit; non sic obiecto. Exemplum: Michael non est beatus nisi intellectu inexistente; est autem beatus obiecto non inexistente, et esset naturaliter beatus si naturaliter haberet obiectum praesens licet non inexistens; non sic de intellectu.

Contra: quaecumque est aliquid a se, tale esset, si per impossibile quodcumque aliud non esset.

Item, Pater aliquid reciperet a Filio vel ab aliquo ut in Filio sicut ab obiecto beatitudinis suae; illud quod est a se non requirit necessario ad sui esse aliquid quod non est a se, et hoc tanta necessitate quanta dependens requirit illud a quo dependet.

Haec ratio bene concludit, quod Pater non tantum ex parte intellectus sed ex parte obiecti habet a se unde sit beatus, et per consequens essentiam ut essentia beatificat; non tamen ut in tribus, quia ita requiritur obiectum praesens a se sicut intellectus a se ad hoc ut sit beatus a se. Sit breve enthymema²: a se est beatus; ergo a se habet obiectum ut beatificum; non autem habet a se illud ut in tribus pro obiecto beatifico, quia tunc ut in Filio per se quasi ageret ad beatitudinem Patris.

Responsio: comparando ad Patrem essentia ut essentia est primum obiectum beatificans licet simul necessario beatificetur in tribus; ita etiam necessario intelligit creaturas, non tamen ab eis exspectat intellectionem, sed ab essentia quam habet a se; ita, comparando ad intellectum creatum, est possibile primum poni sine secundo obiecto. Modus ponendi est iste³: §

ADCPMSRIVZΓBΔLNΛYEHGOΣQU(Φ^{PP}ρτπγβμυ)

1 idem] om. Λ^{GO} add. virtute primi obiecti Φρ 2 obiectum secundum] s. o. ΔΛΣ
3 est] post divinae Λ^{YH}.om. Λ^{H2}(post actus)^{O2}(post visionis) | essentiae divinae] d. e. (e. om. P²) ΠΓ
Λ^H | aliarum om. Λ^H

T ¹ AUGUST., De Trin. XV c. 7 n. 12 (PL 42, 1066). ² Cf. ALANUS DE INSULIS, Regulae de sacra theol. (PL 210, 622): «[Regulae theologicae dicuntur] enthymemata, quasi intus in mente latentia, ab εν [én], quod est intus; time vel timos [θυμός], quod est mens». ³ Cf. BALÍĆ C., Ratio criticae editionis operum omnium I. D. Scoti II, Romae 1941, 106-113.

rum in essentia divina, sed essentia est primum obiectum, res visae sunt secundarium obiectum; non posset autem manere eadem visio nisi esset eiusdem essentiae, posset tamen manere absque hoc quod esset rerum visarum in ea. Sicut ergo Deus sine contradictione potest cooperari ad actum illum in quantum tendit in primum obiectum et non in quantum tendit in secundum, et tamen erit idem actus, ita sine contradictione potest cooperari ad visionem essentiae, quia essentia habet rationem primi obiecti, non cooperando eidem actui visionis vel fruitionis in quantum tendit in personam, et pari ratione in quantum tendit in unam personam et non in aliam. §

44 Per hoc ad argumenta contra istam viam¹. Cum primo dicitur de visione confusa², dico quod universale in creaturis dividitur in suis singularibus; hoc autem quod est 'dividi', est imperfectionis, et ita non competit ei quod est commune in Deo, immo essentia

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμν)

1 in essentia divina = AD in essentia P²M²I²Γ^{-L}Λ^{YHGO} edd. in ea Σ | est] *praem.* in se ρτπγβμν om. Γ^{D*}Λ^{B*} add. in se Φ 1-2 res — obiectum om. Λ^H 1 visae] in se ADΓ^{BD*LN}Λ^{Y*}Σ^U 2 sunt om. Λ^YΣ | secundarium] secundum Λ^{GO}Σ | obiectum om. Λ^{GO}Σ 2-3 eadem — manere om. V² 3 manere] add. eadem Λ^BΣ | hoc] eo Γ^{BD}Λ^H 4 esset rerum visarum] essent res visae (visae] in se Λ^{GO} add. vel esset rerum visarum Λ^{O2}) ZΛ^{-B} edd. | in ea om. Σ | Sicut] Si Λ^{GO} om. Λ^B | sine] absque Rρτπγβμν 4-5 sine contradictione potest] p. s. c. Λ^BΣ 5-7 ad actum — cooperari om. Λ^B 5 illum] in ras. P² primum Λ^BH 5-6 in quantum — et non om. Γ^B 5 in quantum] quo Λ^{GO} 6 et non = AΣ et (add. non D²) D ut non Λ^{GO} non tamen Γ^B non Λ^B rell. edd., add. cooperando in ipsum ρτπγβμν | in quantum om. Λ^{GO} | et²] ibi I | erit] est CPMSRI*VZΓΛ^{GO}Σ 7 idem actus] a. i. I²Λ^{YHGO} 7-8 visionem essentiae] visionem vel fruitionem essentiae Γ^N add. vel fruitionem ρτπγβμν add. non (*praem.* vel ad fruitionem essentiae Λ^{O2}) cooperando ad visionem vel fruitionem personae vel personae (vel pers. om. MV²) unius (u. p. Λ^{O2}) sine alia (¶ sign. in text. et mg. litteris a-b V²) CPMRI*VZΓΛ^{O2} 8 quia essentia] quae Σ add. quasi Λ^{HO} | rationem] *praem.* quasi Γ^{BD}Λ^{YHGO} add. quasi CPMSRIVZΓ^{LN} 8-9 cooperando] comparando (pon. cooperando C²) CPV operando Λ^{B*} om. Γ^D add. ad visionem vel fruitionem personae unius sine alia, quia essentia unius sine alia (unius sine alia om. M¹) habet rationem quasi primi obiecti non comparando M 9-11 eidem actui — in aliam] ad visionem vel fruitionem personae vel unius personae (vel unius pers. om. τ) sine alia, quae personae habent rationem obiecti quasi secundarii Στ 9-10 personam — tendit in om. D | personam] persona Λ^{BH} primam V 10 et¹] om. Γ^B add. ita MSRI*VZΓΛ^{HGO} | pari — tendit] om. MSRI*VZΓΛ^{HGO} add. ita Γ^{N*} | unam personam] una persona MSRI*VZΓ^{LN} unam Λ^YO² una Λ^{HGO} | et²] quod Λ^{HGO} om. CPMSRIVZΛ^Y 11 aliam] alia MSRI*VZΓΛ^{HGO} add. quia personae habent rationem obiecti quasi secundarii πγβμν 12 contra istam viam = AD | Cum primo] Cum ergo Λ^H Quod Λ^{GO} | dicitur] arguitur Γ^D 13 universale] velle Γ^N add. vel commune Λ^{BH}Στ 14 singularibus] *praem.* suppositis vel Λ^B | hoc autem quod est] et sic Σ [autem quod est dividi om. Λ^G | quod est om. Φρ 15 et om. I²Λ^{-B} edd. | ita = AD ideo CPMSRIVZΓ^{-L}ΛΣ edd., add. tale dividi Λ^G | non competit] post Deo Σ non competit CMRV | ei quod est om. Σ | in Deo om. M¹SR*V²

T¹ id est Henrici, cf. supra n. 34.

² Cf. supra n. 34.

divina, quae communis est tribus personis, est de se haec. Ideo igitur est cognitio alicuius universalis abstracti a singularibus confusa et imperfecta, quia obiectum est confusum, divisum in illis quae in ipso confuse concipiuntur. Haec autem cognitio divinae essentiae est distincta, quia eius obiecti est quod est de se hoc, et tamen non oportet in illo distincte concepto personam distincte concipi vel cognosci, quia ipsa non est primus terminus fruitionis vel visionis, ut dictum est¹.

Ad secundum, cum arguitur de essentia existente etc.², dico 45 quod necessarium est terminum visionis esse existens in quantum existens, non tamen oportet quod subsistentia, id est incommunicabilis existentia, sit de ratione termini visionis. Essentia autem divina est de se haec et actu existens licet non includat de sua ratione incommunicabilem subsistentiam, et ideo ipsa ut haec potest 15 terminare visionem absque hoc quod videantur personae. Exemplum: album videtur intuitive in quantum existens et praesens visioni secundum existentiam suam; non oportet tamen album videri tamquam subsistens vel in quantum habet rationem suppo-

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμν)

1 communis est] e. c. Γ^{BD}Σ *praem.* de se ρτπγβμν | tribus personis] p. t. (t. om. I²) CPMSRIZ personis Λ^{YH*GO*} *praem.* in Λ^B | Ideo om. Λ^Oτ 2 igitur — universalis] quid universalis est cognitio alicuius D² | igitur] enim Σ om. Z add. in Deo τ | est] post singularibus Λ^{O2}Σ erit I²Λ^H *praem.* non Γ^{B*}D^{*} om. Λ^O add. non τ | abstracti = ADC²Σ abstracta C' rell. edd. 3 est confusum] c. e. S²V add. et P²(in ras.)R²I²Γ^{-L} add. esse M^{*} add. tunc C | divisum] diversum Γ^BΣ^D 4 confuse om. Λ^G | divinae om. Λ^{-B} 4-5 divinae essentiae] e. d. DΓ^{BD} add. confusa D 5 est distincta] d. e. MSRI*VZΓΛΣ | eius obiecti est = AD eius (om. I²) est obiecti MIVZ est eius (eius om. Γ^{D2}) obiecti RΓ^{BDL} est (add. eius P²) obiecti CPT^NΛ^BΣρτπγβμν eiusdem obiecti S est eius (add. obiecti Λ^{O2}) Λ^{-B}τ | quod] quae Λ^{YHGO} quantum (*praem.* quod Λ^{B2}) Λ^B | est de se] de se est Γ^{BD}Σ add. est Λ^{B2} 6 illo] isto Λ^{GO} ipso Λ^{Y*}Σ add. obiecto M²IZ | concepto] cognito Λ^HΣ | distincte²] distinctam Λ^B om. Λ^{GO*} 7 concipi vel cognosci = A cognosci vel concipi D concipi Γ^NΛ^{YGO} edd. cognosci rell. | ipsa = AD illa I²Λ^{O2} istud τ illud I'Λ^O rell. ρτπγβμν | non est primus terminus] est posterius obiectum Γ^{BD} | primus om. Λ^{YH} 7-8 fruitionis vel visionis] v. (cognitionis Λ^B) vel (nec Λ) f. ΛΣ 8 vel] nec I²Λ 9 secundum] tertium D | cum] quod Λ^O | cum arguitur] cum dicitur ρτπγβμν om. Σ | essentia om. I²Γ^{BD*}Λ | etc.] in ras. Λ^{B2} om. I²Λ^{-B}Σ 10 quod] add. non R^{*} | necesse Λ^{-B}Σ | existens] existentem Λ^H 10-11 in quantum existens om. Σ^{U2} 11-12 subsistentia — existentia in ras. R² 11 id est] ut est P²I²Z scilicet V²Γ^DΛ^{YH*GO} vel Σ om. M^{*}V'Λ^O 12 existentia] extra P² subsistentia Λ^B *praem.* vel in ras. Λ^{O2} | termini] add. vel obiecti intuitivi Λ^{O2} | autem om. MSRI*VZΓ^{-N}Λ^{YHGO*} 13 divina] Dei Λ^G | actu] add. quia Λ^B | de²] in Σ | sua] sui Λ^H 15 visionem] actum visionis Σ | videantur personae] videntur p. CPMSI*V^{*} videatur persona Λ^BΣ 16 intuitive] add. et CPMSRI*VZΓ^B | et] ut (*praem.* et Λ^{B2}) Λ^B 17 visioni = AD visui CPMSRI(om. I²)VZΓΛ^{HGO}Σ edd. | existentiam] essentiam Λ^H subsistentiam Λ^{B*} | oportet tamen] t. o. Γ^NΣ 18 tamquam] in quantum Λ^B

T¹ Cf. supra n. 32.

² Cf. supra n. 35.

siti, quia non habet rationem suppositi nec suppositum in quo est vel videtur. Ad formam igitur argumenti patet, quia licet non sit visio nisi existentis in quantum existens est, et non est existens nisi in persona, non tamen sequitur 'ergo est existentis in quantum est in persona', sed tantum debet inferri quod est subsistentis vel existentis in subsistente.

46 Ad tertium¹ dico quod prima propositio est falsa, nisi quando in illis distinctis ex natura rei ipsum primum visum distinguitur, sicut apparet in exemplo tuo de basi pyramidis, nam albedo et album visum distinguuntur in partes in quibus videntur, et ideo non distincte videtur album nisi istae partes in quibus distinguitur album visum distincte videantur. In proposito autem etsi personae divinae ex natura rei distinguantur, tamen essentia visa non distinguitur in eis, quia est de se haec; ideo potest distincte videri sine illis visis quae subsistunt in ea.

47 Ad illam deductionem ulteriorem de voluntate² etsi non oporteat respondere, quia antecedens est negandum, tamen quia consequentia non videtur necessaria, potest responderi. Cum dicitur quod 'voluntas non plus abstrahit quam intellectus ostendit',

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}πτγβμν)

1 quia — suppositi om. D²P²V | rationem suppositi] om. Λ^{B*} add. in quo est visibilis V²(om. V³)I^{LN}Λ^{O*} add. ut videtur Σ | est] esse Λ^{G*} om. Γ^L 2 vel = A | igitur = ADA^G | quia = AΓ^BΛ^OΣ^τ quod rell. πτγβμν 2-3 non sit visio nisi] visio sit Λ^{B*} add. sit I² 3 est¹ om. Γ^BΛ^{YHG}Σ | et] om. Λ^{HG} | non est existens] ex. n. e. Λ^{YHO*} non est Λ^G praem. essentia Λ^{BH} add. essentia Σ 4 tamen = ADVΣ | est] ens Γ^L praem. essentia Λ^{O*} | existens] ante est Λ^{HO} existens (not. vel: existens] P² pon. existens] M²) C²PMSRIV²Λ^{B*}Λ^{O*} 5 persona] ipsa Λ^G | sed] scilicet Z | inferre Γ^B referri Λ^{G*} 5-6 subsistentis vel existentis] e. vel s. Λ^{H*} existens vel R² existens] Γ^{L*} add. quod est Λ^{BH} 7 dicendum CP | propositio] ante prima CP probatio Λ^O 8 distinctis ex natura rei] ex n. r. d. Λ^BΣ | rei] termini Λ^{GIO*} 9 sicut] ut Λ^G si Γ^{L*} ista ergo Λ^H | apparet] patet Λ^{BGO}Σ | tuo] suo Γ^NΛ^{HO*} om. Λ^{GO*} | de basi] de base Λ^B basis Λ^{GO*} 10 visum] visu D om. Λ^{BH*} | distinguitur (not. vel: distinguuntur P²) CP MIVZIT^BΛ^{YHO}Σ | videntur] videtur DCMSRIVT^BΛ^{YHGO}Σ om. Λ^{B*} 10-11 videntur — in quibus om. Z 11 distincte post album Σ | videretur Λ^{YHO}Σ videntur SA^{B*}G | album] add. visum Γ^{BD} 11-12 album — videantur om. R² 11 nisi — quibus om. Γ^{B*} | istae = ADA^O illae (post partes Σ) CPMSRIVT^{B*}Λ^OΣ add. | quibus] quas Λ^G 11-12 album visum] ante distinguitur (11) R²Γ^D om. Γ^B 12 viderentur R²Γ^{LN}Λ^{YHGO}Σ | autem] tamen Λ^{B*} 13 distinguuntur SRΛ^{HG} distinguitur DT^BΛ^{YO} | tamen essentia] e. t. Σ | essentia] esse V | visa] in ras. R² divina Λ^O 16 illam] istam Λ^{YO} aliam Λ^Bπτγβμν | deductionem] reductionem Λ^H distinctionem D* | ulteriorem om. Σ 16-18 etsi — responderi] om. Λ^{Y*}Σ^{BHGO*}Φ; ¶ sign.: Extra Γ^{LI} Ille Λ^{Y*} litteris a-b V²(ext. et mg.) 17 oportet Γ^{BD}Λ^{H*} | responderi Λ^{Y*}Σ^{O*} | negandum] negatum (ante est Λ^{Y*} pon. negandum M²) MVT^{BD*}Λ^{YHGO*} falsum et iam negatum Σπτγβμν 18 non] modo Z | videtur] est Γ^{BD}Λ^{H*} 19 abstrahat Λ^O

T¹ Cf. supra n. 36. ² Cf. supra n. 38.

dico quod intellectus potest ostendere aliquod obiectum primum voluntati et in isto obiecto primo aliquod per se obiectum et non primum (et vocatur hic 'obiectum primum' totum illud ad quod terminatur actus potentiae et 'obiectum per se' quod includitur per se in obiecto terminante primo). Utraque autem ratio ostensa ibi¹ sufficit ad hoc quod voluntas habeat actum suum circa illud; non enim oportet quod voluntas velit totum primum obiectum ostensum, sed potest velle primum ostensum et potest nolle illud quod ostenditur in illo primo ostenso. Exemplum ponatur tale: in episcopatu ostenditur sacerdotium; talis ostensio sufficit ad hoc quod voluntas habeat velle vel nolle circa sacerdotium, ita quod ex tali ostensione possit habere velle circa episcopatum et non circa sacerdotium; et tamen non est nisi una ostensio, et unius obiecti primi, in quo tamen includitur aliquid ut per se obiectum. Dico quod voluntas non abstrahit universale a singulari, sed voluntati ostenduntur plura volita per intellectum qui est aliquorum plurium inclusorum in primo obiecto, quorum utrumque ut sic ostensum potest voluntas velle.

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}πτγβμν)

1 primum] pon. quod secundum se terminat actum Γ^{D*} 1-2 primum — obiectum om. Λ^{H*} 2-3 voluntati — primum² om. Λ^G 2 in isto] in illo DZΓΛ^{H*}Σ^U ita A | obiecto primo = AD p. o. (o. om. Λ^{H*}O*) rell. (om. Λ^G) add. | aliquid] aliquid CPMSR²IVZ praem. ostendit CP MSR²IVZ praem. est (erit Γ^{D*}Σ^L) R²ΓΛ^{H*}O* | obiectum om. Λ^{O*} | et² = ADA^{YO}τ sed CPMSRIVZ Γ^{BDLN}Λ^BΣπτγβμν 3 et — primum om. Γ^{N*} | vocatur] nominatur Z | hic] hoc Λ^{BO} | illud om. Λ^{YHGO*} 4 terminantur M²VA^B | potentiae = ADγβ | quod] illud quod IZΣγ non primum quod Λ^G om. D | includitur] inclinatur Λ^{Y*} intelligitur vel includitur A 5 se] add. unitive πτγβμν | obiecto om. Λ^{YHGO*} | obiecto terminante primo] p. o. t. Σ | autem om. RΓ^N Λ^B | ostensa ibi] i. o. DΣ 6 suum] primum (praem. suum Λ^{O*}) Λ^{GO} 7 voluntas] add. ut habeat actum primum Λ^G | velit] add. illud M²IZA^{G*} | obiectum = AD 8 sed] quia CP²MSRIVZIT^BΣ | potest¹] add. non P²M²IZΣτ | primum ostensum et potest nolle = ADR² (potest om. D) | illud] aliquid P²Γ^B om. Λ^B | quod] add. non C²P* 9 primo om. C²PMSRIVZIT^BΛ^{YHO}Σ | ostenso] add. et etiam non velle πτγβμν | ponatur tale = AD ponitur tale CPMSRIVZIT^BΛ^{YHO}Σ 10 ostenditur] pon. includitur Γ^{L*} | ostensio] add. omnino I² | ad hoc] ad haec Λ^B om. Λ^{YO} 11 vel] et R²Γ^N | nolle] non velle R²Γ^{BD} 12 potest ΓΣ | haberi Λ^G | circa² om. Λ^{O*} 13 et¹ = ADΣ | et²] om. CPI²VZΛ^{GO} add. ostensio MSRI²T^NΛ^{YHGO}Σ 14 obiectum] add. sed non primum Λ^G | Dico quod = ADVIT^N Dico tamen quod S Dico quod tunc τ Dico tunc quod Γ^{N*} rell. πτγβμν 15 abstrahat Λ^B | universale] velle AI²Γ^{N*} Λ^{H*}Σ^U | a singulari] a singulare AD* assignari Σ^U a particulari vel (add. a Λ^B) singulari Λ^B πτγβμν | voluntati] volita Λ^H 16 volita] obiecta πτγβμν om. I²Λ^{YHGO}Σ 16-17 plurium inclusorum] i. p. Γ 17 primo obiecto] o. p. Γ^{BD} praem. illo P²Γ^{BDN*} | ostensum om. D² 18 velle] praem. sic Γ^{BDLN}Λ^{O*} add. vel non M²I² add. vel non velle βμν add. et non indifferenter Γ^{B*}

T¹ id est, utraque ratio ostensa in obiecto primo voluntati ab intellectu, scilicet ratio obiecti primi et obiecti per se.

- 48 Ad confirmationem, cum dicitur 'obiectum aut differt re aut ratione'¹, dico quod differt ratione. Et cum improbatur quod non, 'quia intellectus non distincte concipit hoc ab illo'², dico quod non oportet ad distinctionem rationis quod intellectus habeat illa sicut objecta distincta, sed sufficit quod in primo objecto concipiat illa.
- 49 Ad aliud de quietatione³ dico quod Pater quietatur in essentia sua ut est in se; nec sequitur 'ergo non potest quietari in ea ut in Filio vel in Spiritu Sancto', immo quietatur in essentia ut communicata est eis, et hoc eadem quietatione qua quietatur in essentia ut in se. Quod enim quietatur primo in aliquo objecto, quietatur in illo in quocumque est secundum illum modum; ita hic, si beatus prius fruatur essentia quam persona, non quietatur ulteriori quietatione quam prius quietabatur sed eadem quietatione, in quantum objectum quietans terminat ut in aliquo et prius non terminavit ut in illo.
- 50 Per hoc ad quintum argumentum⁴ dico quod non erunt ibi duo actus, quia quicumque actus est ibi fruitionis vel visionis, est obiecti primi sub una formali ratione; sed ille unus actus potest

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Δ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρ^ττ^γβ^μυ)

1 confirmationem] probationem Δ^G | aut¹ om. Δ^{EHG} | differet Δ^G | re aut om. Γ^N | aut² in ras. I² vel Z 2 dico — ratione om. Δ^B | Et] Quod M'SI'V'Z Quia I^L Sed R' Tamen Δ^H om. CPM²R²I²V²Γ^{BD}Δ^{YGO} | cum] quando CPM²Γ^N tamen S | improbatur] probatur CPM²SRIV²Z Γ^{BDLN}Δ^Σ edd. | quod non om. Σ 3 illo] isto SA^Y ipso Δ^O 4 oportet] requiritur hoc Σ 4-5 quod — distincta om. Σ 5-6 concipiat] concipiatur M² contineat Γ^N contineantur R²Σ^{QU} 6 illa = ADI^N aliquid MSR(om. R²)I'VZΓ^{BDLN}Δ^Gρ^ττ^γβ^μυ aliud CPM²Γ^N aliquid aliud γ alia qua Σ add. sicut intelligendo hominem intelligitur rationale vel anima, etsi differunt secundum rationem, et intelligendo unum intelligitur aliud Δ^O 7 aliud] illud Γ^OΔ^{YHG} istud Δ^O | dicendum D | quod om. Δ^{YHO} | Pater = AD Pater aeternus rel. edd. 8 sua] scilicet Δ^G add. prius ordine originis et Δ^O | est om. CPMSRI'VZI'Δ^G | nec] om. Δ^B nec videtur nec Δ^B | ergo] add. quod M'SR'V' | in ea] in essentia CP²I²V²Δ^E om. I' | ut²] add. est V²Δ^EΣ 9 in¹ om. MS'Γ^NΔ^O 9-12 in Spiritu — in illo om. Δ^B 9-10 in essentia — qua quietatur om. Δ^B 9 essentia] existentia AD add. sua R² 9-11 ut communicata — essentia ut om. Δ^B 9-10 communicata est eis] est (in V' om. V²) c. eis (eis om. P²) CPMV est eis c. Δ^G 10 est] de D add. in I²Δ^{YGO} 10-11 in essentia] essentia MV in Γ^N om. Γ^N 11 ut] add. est Δ^Gρ^ττ^γβ^μυ | se] add. et ut in se MV' add. et non communicata Δ^O | primo om. Z 12 secundum] per Γ^{BD} 13 prius] primus γ primo (post essentia Σ) Δ^HΣ primum Δ^O | quam = AD² deinde Δ^Eτ postea D' rel. ρ^ττ^γβ^μυ | quietatur] add. in persona Σ 14 quietatione] quietitudine Δ^G | quam — quietatione om. D² | quam] qua Σ | quietatione² om. Σ 15 terminatur Δ^H | et] ut Δ^O 16 terminatur Δ^H | illo] tertio D 17 quintum = AD quantum I² aliud R ultimum (post argumentum Δ^Hτ) I' rel. edd. | argumentum om. Σ 17-18 erunt ibi duo actus om. D² 18 est ibi] post fruitionis D vel Σ om. CP² | ibi om. MR'V 19 formali ratione] r. f. Δ^EΣ | unus actus] a. u. Δ^BΣ

T¹ Cf. supra n. 39. ² Cf. ibidem. ³ Cf. supra n. 40. ⁴ Cf. supra n. 41.

esse omnium vel obiecti per se virtute primi obiecti, vel potest esse tantum ipsius obiecti primi: nec igitur erunt duo actus eiusdem speciei simul, nec successive^a.

IC. — DE FRUITIONE COMPREHENSORIS LOQUENDO DE POTENTIA CREATURAE

- [9] 5 Quantum ad tertium articulum de potentia creaturae¹ dico 51 quod intellectus non potest per potentiam suam naturalem videre essentiam non videndo personam, quia cum intellectus de se sit potentia naturalis et non libera, agente obiecto intellectus agit quantum potest; ergo si obiectum ex parte sui agit manifestando 10 tres personas intellectui, non est in potestate intellectus ut videat aliquid ostensum et aliquid non videat.

^a Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus: Ad aliud de imagine² patet responsio per praedicta³.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Δ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρ^ττ^γβ^μυ)

1 omnium vel obiecti = A omnium (pon. obiecti M²) DCPMR²(in ras.)I'V'ZΓ^N omnia S obiecti (pon. omnium obiectorum Δ^O)I²V²Γ^NΔ^{edd.} et primi et etiam alterius Σ | per] secundum Γ^N | virtute primi obiecti] obiecti virtute Σ | obiecti² om. Δ^{YHGO}(ante primi) | vel potest esse om. Σ 2 tantum] tunc Z | tantum ipsius obiecti primi] primi obiecti tantum post esse¹ (1) Σ | ipsius] unius CPM²SR'V'Z not. alias: unius Γ^D om. I²Δ^{HGO} | nec] non (post igitur Σ) R²I²Γ^NΔ^Σ ut D² 5 Quantum] Quo Γ^{BD} | tertium articulum] aliud (aliud Δ^Y) argumentum (articulum Δ^Y) Δ^{YGO} articulum alium Δ^H 6 quod om. M | per potentiam suam naturalem = AD de potentia sua naturali rel. edd. [in ras. P¹ ante non potest Δ^O] 7 essentiam] add. divinam Δ^G | non] nisi Δ^BΣ praem. et Δ^O | videndo om. Δ^{YHGO} | personam] personas ρ^ττ^γβ^μυ add. si ostendatur sibi essentia in persona Δ^O 8 naturalis] add. immo quietatur in essentia ut communicata est eis (¶ sign. Vacat M²) M add. immo quietatur in essentia ut communicata est eis et hoc eadem quietatione qua quietatur in essentia ut in se (¶ sign. in text. et mg. litteris a-b V²) V | agente obiecto] o. a. Σ add. in intellectum (-cu τ) Στ 9 ergo] praem. tunc Δ^H | obiectum] add. quantum est R | sua Δ^{HGO}Σ 10 tres personas] tertiam personam Δ^G 10-p. 36, 1 personas — Similiter] intellectui D² 10 est] erit Σ | in potestate] ex parte Δ^G 10-11 videat... non videat] non videat... videat Γ^{BDLN} 11 aliquid¹ — videat om. A | videat] pon. signum 8Δ^O(ext. et mg.) 12-13 Ad — praedicta = codd. edd.; ¶ text. sign.: Vacat A²R²V²Γ^D lin. anfractuosa μ 12 aliud] illud I²Γ^DΔ^Σ | patet om. Δ^{YHGO}(post responsio, 12-13) 12-13 patet responsio] r. p. CPMSRIVZ Γ^N add. quia concludit solum de potentia ordinata Dei I² | patet — praedicta] quare (praem. responsonem ρ) supra contra opinionem Avicennae, quaestione prima huius distinctionis Σρ responsonem quare ρτ responsonem quare. Potest dici quod concludit de facto regulariter et de potentia ordinata, licet oppositum esse posset de potentia Dei absoluta βμυ; add. insuper: Vel dicatur quod consequentia non valet, quia licet Deo trino voluntas fruatur, non tamen ut trino. Quare infra solvendo tertium principale huius quaestionis, et supra contra opinionem Avicennae, quaestione prima huius distinctionis, et alibi ut scis ad illud motivum de imagine μυ [¶ Potest dici — de imagine sign.: Additio u lin. anfractuosa μ] 13 per praedicta = A praedicta D' per dicta D² cum dicitur, mens est imago Trinitatis, sequitur quod est capax Trinitatis; sed quod non possit quietari in essentia nisi ut in tribus, non sequitur Γ^N etc. Γ^N rel. τ (quoad Σρττβμυ cf. ad 12-13).

T¹ Cf. supra n. 30. ² Cf. supra p. 26, 16-18. ³ Cf. supra n. 13.

- 52 Similiter nec est in potestate voluntatis ordinate frui sic non fruendo sic, quia sicut non est in potestate voluntatis ut ordinate non fruatur (si enim non frueretur, non impedita in hoc, peccaret et mereretur non frui), ita non est in potestate voluntatis ut ordinate fruatur aliquo et non fruatur quocumque potest frui; et ideo non est in potestate eius ordinate manentis sub aliqua ratione non frui sub qua potest frui^a.

^a Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus: Sed de potestate absoluta voluntatis est magis dubium. Tamen ibi potest dici quod non est in potestate voluntatis frui sic et non sic, quia licet in potestate voluntatis sit aliquis actus ut ponatur in esse vel non ponatur, tamen non est in potestate eius ut actus positus in esse habeat illam condicionem vel non habeat quae naturaliter competit actui ex ratione obiecti. Exemplum: licet in potestate voluntatis sit elicere actum peccati vel non elicere, tamen si actus positus in esse habeat inordinationem, non est in potestate voluntatis ut actus positus sic in esse sit vel non sit inordinatus; actus autem fruitionis quantum est ex natura obiecti primi natus est ut sit trium personarum in essentia, quia — non ponendo aliquod miraculum — ex parte obiecti erit de se trium; igitur non videtur esse in potestate voluntatis ut actus positus in esse sit essentiae ut in tribus vel non ut in tribus.

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Δ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρ^πγ^βμ^ν)

1 nec] non DCPMRIVA^{BH}Σ | est om. Δ^{YGO} | sic] essentia Σ add. et Γ^{BD} 2 frui R^a Γ^{BD} | sic] persona Σ | quia] praem. ergo Δ^H | sicut] sic Δ^{O2} om. Σ | potestate voluntatis] eius potestate Σ add. ordinate Γ^{B2} | ordinate] ante ut DCPMSR'IVZIT^{BDLN2}Δ^O post fruatur (3) Δ^H ordinate manentis (m. o. Δ^{O2}) ante ut R²Δ^O add. 3-5 non fruatur — ordinate om. Σ 3 frueretur] fruatur Δ^O fruatur P 4 meretur DVA^E 5 aliquo et non fruatur om. Z 5-7 fruatur² — frui² sub quacumque ratione vel modo potest frui ipso frui fruatur eo Σ 6 ordinata C*P*MSRIVZIT^{LN}Δ^B | manentis] manens P*M*SRI*VZIT^{LN}Δ^B add. aliquo Δ^{O2} 7 sub qua potest frui om. Δ^{BHGO2} 8-p.38, 17 Sed — insit = codd. add. [[post actum (p. 37, 6) AD]]: ¶ text. sign.: Vacat, sic in libro Duns A¹ Vacat, sic Duns R² Vacat A¹D²(text. et mg.; -cat deest)V² lin. anfractuosa et nota: Sic in originali Doctoris μ Sic in originali Doctoris. Concordia cum ipso supra quaest. 1 art. 3; ibi loquitur de modo ex parte voluntatis, hic ex parte obiecti u 8 absoluta voluntatis] v. a. DA^{GO}Σ 9 est magis dubium] m. e. d. S m. d. e. Γ | Tamen om. I² VΓΔ | Tamen ibi potest] Potest enim Σ 9-10 frui — voluntatis om. Δ^{E2} | frui sic et non sic] sic vel sic frui Σ 10 et] vel Δ^{E2}G | quia] Responsio quod Γ^D | quia licet] licet enim Σ | voluntatis] add. ut terminat actum voluntatis Γ^{BD*} | aliquis om. A 11 ponatur] add. in esse Δ^O | ut] quod Σ 12 illam] istam D*Γ^{BD}Δ^{GO} aliquam I² | illam condicionem] c. i. post habeat Σ | actui] add. vel consequitur actum Δ^{O2} | ex] sub Δ^E om. Γ 13 obiecti] add. quia ex natura essentiae est ut obiecti quod visio eius sit in tribus Δ^{O2} | elicere] eligere M*SR*V Σ | actum peccati post elicere (14) Σ^Q 13-14 vel non elicere om. Σ^U 14 elicere] eligere MSVΣ^Q | actus] add. sic I*Z | in esse om. Δ^E 14-15 habeat — in esse om. Γ^{D2} 14 inordinationem] etiam (om. V²) ordinationem V deordinationem ρ^πγ^βμ^ν add. ex natura sui Σ^ργ^βμ^ν 15 ut actus] quod Σ | sic om. VΓ^{BL}Δ^{YHGO*}(ante positus)Σ | in esse om. Δ^{YHGO*} | deordinatus ρ^πγ^βμ^ν ordinatus I*Δ^O 16 primi] ante obiecti R²I*Γ^{-L}Δ^{BO2} om. CP*MSR'IVZIT^{LN}Δ^H GO' | ut sit] esse Γ^{BD}Σ 17 quia] quare Φ | non] nisi Δ^O om. P* 18 erit] esset (not. vel: erit P²) CP est Δ^{GO*} et Γ^{D*} | trium] trinum M*RV add. personarum τ | non] add. erit ut I*Z | videtur esse] est Δ^H | esse] post potestate CPM*R post voluntatis V om. I*ZΔ^{YGO} 19 essen-

¶ Contra: quidquid non necessario concomitatur actum, est 53 in potestate voluntatis elicentis illum; vel sic: quaecumque non necessario simul respiciuntur ab actu voluntatis, nec etiam ab ipsa voluntate ut elicit actum; vel sic: quaecumque separari possunt ut terminant actum voluntatis, possunt etiam separari respectu potentiae ut elicentis actum. ¶

- [10] Si dicas quod ista ratio concludit quod non est in potestate Dei quod actus sit essentiae et non trium personarum, dico quod non sequitur, nam actus elicitus est in potestate Dei quantum ad aliquam condicionem quae naturaliter sibi 10 competeret ex obiecto et tamen non est in potestate creata quantum ad illam condicionem. Exemplum: in potestate Dei est ut actus elicitus a voluntate peccante referatur ad Deum quia Deus refert illum ad se, non tamen est in pote-

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Δ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρ^πγ^βμ^ν)

tiae] esse D²VΔ^G praem. sic Δ^O | vel — tribus om. Σ^U | vel] et I*Z | non] add. sit (add. ultra essentiae M²I²) CPMSRIVZIT^A | ut² om. CPM*SR*V*ZIT^{D*}Δ^{BGO2}

1-6 Contra — actum = ADCPMSRIVZIT^AΔ^{O2}ρ^πγ^βμ^ν [[post frui (p. 36, 7) AD post frui (p. 36, 9) CPMSIVZ; ¶ notant hi ultimi codd. post frui (p. 36, 9): continua (om. PS² praem. sic vel non sic M²) ly 'frui' cum ly 'sic et non sic', et illud quod interponitur (interposita Z) [scilicet Contra (p. 37, 1) — actum (p. 37, 6)] est instantia (inst. om. IZ) quam extra addidit. Hanc notam delent aut habendo eam in litura aut ponendo Vacat vel Extra P²I²V² (V² relinquit immediate post frui: sic et non sic, cf. Γ infra. C² pon. super 'continua' litteram .a. et postea, interposito textu: Contra (1) — actum (6) litteram .b. — Post frui (p. 36, 7) Γ, ita tamen ut immediate post hoc frui interponant: sic et non sic Γ^{BDLN2}, I^{N2} not. insuper: Littera quae deficit in 'frui' ante paragraphum incipientem 'Contra: quidquid' continuatur ad 'sic vel non sic', quod sequitur in quinta linea (i. e. post actum, p. 37, 6). — Post obiecti (p. 36, 13) Rρ^πγ^βμ^ν (R² not. in fine: sic et non sic, de quo cf. supra notam codicum CPMSIVZ). — Post tribus² (p. 36, 19) Δ^{O2}]; ¶ text. sign. insuper sequentibus notis criticis: ... est instantia quam extra addidit (cf. hic paulo ante dicta) CPMSIVZ Illud quod hic interponitur, est una instantia quam extra addidit S² Extra A²C²P²M²S²I²(ext. et mg.)V²Γ^{BD2LN2}(tra deest) Deficit; invenies in libro f. r... I^{N2} Hanc replicam non habent manuscripti vel editiones antiquae v. Textus cadit sub Vacat pro textu Sed (p. 36, 8) — insit (p. 38, 17) signato R sub lin. anfractuosa et nota pro eodem textu signatis μ 1 actum] add. voluntatis D 2 potestate] potentia ρ^πγ^βμ^ν | illum] istum D sic Z praem. actum P²Γ^{BD} add. actum Γ^{N2} 3 respiciuntur] in corr. V² recipiuntur D² 4 voluntate = AI voluntatis Z | ut¹] sic Z | elicet] elicet D* causat P²Γ^{-N} | actum] actionem Γ^NΔ^{O2} 5 etiam] autem C om. DΓ^NΔ^{O2} 6 elicentis = A elicet rel. ρ^πγ^βμ^ν | actum] praem. illum P²S²Γ^{BD} praem. istum R² add. illum IVZ add. sic et non sic Γ^{BD2LN} add. sic et non sic; sed essentia a persona et persona a persona separari potest ut terminat actum, quia unaquaeque persona habet sufficiens terminativum et quietativum; igitur et respectu potentiae ut elicit actum. — Respondetur quod non oportet ubi obiectum est intuitive visum et ubi actus fruitionis est conformiter elicitus, et non ubi est elicendus Δ^{O2} 7-p.38, 17 ¶ Si dicas — insit sign. Additio Δ^{H2} 7 dicatur Σ | ista] illa (post ratio Γ) CPM* VΓΔ^H | concludat DR | est] sit Σ | in potestate om. Γ^{D2LN2} | quod² = ADΣ ut rel. edd. | actus] add. fruitionis ordinatus Γ^{D2} 8 trium om. Δ^{HO} 8-9 elicitus] alicuius VΓ^{BD*}Δ^{YHGO*} alicuius elicitus ρ^πγ^βμ^ν elicitus vel alicuius A 10 competere] competit DΓ²Δ^{H2} add. etiam I² add. et Δ^H | ex] ab Γ^{BD*}Δ^E | et om. Δ^{GO}Σ | tamen] qui Σ | creata] creaturae Φ^ρπ^γβ^μν | illam] istam D*(post condicionem, 11)Γ^{BD}Δ^{YGO} 11-12 peccante] in ras. R² om. PΓ^L 12 Deus om. M*SR*V² | refert] referet Γ^{B2D*} | illum] istum Δ^{HGO} istam R² add. actum Δ^{H2}Σ edd., add. actum tantum I² | est om. Γ^{BD*}

[D. — DE FRUITIONE COMPREHENSORIS ET VIATORIS LOQUENDO DE FACTO]

- 54 Quantum ad quartum articulum de facto¹ dico quod de facto
erit una visio et una fruitio essentiae in tribus personis. Et hoc
dicit Augustinus I *De Trinitate* cap. 10, in fine: «Neuter sine
altero ostendi potest», et loquitur de Patre et Filio; quod in-
telligendum est de potentia ordinata, de qua locutus est Philippus,
volens Patrem sibi ostendi, quasi potuisset de facto videre Filium
sine Patre. Et tractat ibi Augustinus de verbis Philippi et respon-

state voluntatis quando positus est in esse ut illo utatur ad Deum, quia illo actu
fruitur creatura; non potest autem simul eodem frui alio a Deo et uti illo ad
Deum. — Exemplum tamen istud non videtur bonum, quia actus ille peccantis re-
fertur ab una potentia et non ab alia. Dimittatur ergo exemplum et teneatur
ratio², quia accidens necessario consequens actum positum potest non inesse
manente actu, et hoc subest voluntati divinae, non autem voluntati creatae
elicienti actum; ita dicatur de condicione quam actus natus est habere respectu
obiei secundarii necessario quantum est ex se, non tamen essentialiter; ideo
subest voluntati divinae ut illa condicio non insit.

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}ρτπγβμν)

2 quartum articulum] a. q. D alium art. M^{SR}I^VT^AY^O alium art., scilicet quartum
Λ^G | de facto¹ om. RE | dico quod de facto om. DV² | quod] add. comprehensoris Λ^{O2} 3 erit]
esset (pon. est C²) CP¹ est P²I²Λ^{YHGO}* | una visio et una fruitio = ADS una fruitio et una (u.
om. Λ^B) visio rell. edd. | Et² = ADS 4 De Trinitate] Trinitatis Γ^{BD}Λ^{YH} | 10] in ras. I² 4
(ante cap. Z pon. 10 P²) PM¹VZ 14 M² 8 Λ^Hτ 8 vel 23 πρβ 10 vel 23 γμ pon. 14 C² pon. 4 Λ^{O2} |
in fine] igitur Λ^G add. g. Γ^{BD}Λ^{YH2} add. igitur Λ^{HO} add. quia ρτπγβμν | sine] si Λ^G 5 et¹ om.
Γ^{BD}* 5-6 intelligendum] tenendum Λ^G 6 locutus est] fuit locutus Γ^{BD} loquitur sive locu-
tus est Λ^O 7 Patrem sibi ostendi om. Γ^L | posset Λ^{HO} | videre = AD vidisse (ante de facto Γ^B)
rell. edd. 7-8 Filium sine Patre] Patrem sine Filio vel e converso Σ 8 Et om. CP¹M² |
tractat ibi Augustinus = AD Aug. ibi (ita Λ^H) tr. Λ^B Aug. tr. ibi edd. tractat hoc Aug. Σ
tractat (add. ibi Γ^{N2}) Aug. SRIZI¹ Aug. (add. ibi P²V²) tractat (add. ibi M²Λ^{B2}) CPMVA^B add. I De
Trinitate cap. 10 et super Ioannem, homilia 70 I² | verbo MI 8-p. 39, 1 responsione] praem.
de Γ 9 voluntatis] add. creatae I²Λ^{O2} | ad Deum om. Γ^L 9-11 quia — Deum om. V²
9 illo²] isto Λ^O praem. in Λ^{HO}Σ^{QU} 10 eodem] add. actu Λ^{BH}Σ 10-11 frui — Deum] uti
ad Deum (ad D. om. Λ^{BH}) et frui alio a Deo V²Λ^{YHGO} edd. 11 tamen om. ΛΣ edd. | istud]
illud RI²ZA^O | actus ille] i. a. Σ | ille] potentiae Λ^{GO} | peccantis] potestatis AA^B praem. volun-
tatis γ add. est Σ 11-12 refertur] post et¹ (12) Σ referetur Λ^B add. frequenter M²Zγ
12 potentia] in ras. C² persona ρ pon. persona P²(om. P³) not. alius liber: persona μ add. scilicet
increata Λ^{O2} | et¹ om. DCPMSRIVZA | non om. Σ | alia] add. scilicet creata Λ^{O2} | ergo] om.
Λ^{YHGO}Σ ideo ante Dimittatur Λ^{O2} | exemplum] praem. illud Λ^H add. illud Λ^{YO} edd. | tenea-
tur] tenetur Λ^B detur (pon. teneatur M²) ADCPMSRI²V²ZI²Γ^{BD2}Σ^{Q2} om. Σ^Q 13 accidens] actus
D lacuna Λ^G add. non P²(om. P³) 14 et] quia CI¹N praem. quia Λ^{O2} | hoc] om. Γ^N add. si
Γ^{B2}D²* | autem om. Σ^{QU} | voluntati² om. Σ | creatae] creaturae D²MI²τ 15 natus est] e. n. Σ
16 non tamen] t. n. CPΣ | ideo] et ita Λ^B praem. et DA^GΣ 17 subest] add. essentialiter P²Γ^B |
illa condicio] c. i. Σ add. insit vel γ | non] vera Λ^G | insit] sit Λ^{YHGO}* praem. sic R

F 4 AUGUST., *De Trin.* I c. 8 n. 17 (PL 42, 832). 6 Ioan. 14, 8.

T ¹ Cf. supra n. 30. ² Cf. supra p. 37, 8-11 «dico ... condicionem».

sione Christi. Hoc etiam vult Augustinus XV *De Trinitate* cap. 16:
«Forte omnem scientiam nostram uno simul conspectu videbi-
mus». Et quod dicit 'forte', non refertur ad obiectum beatificum,
sed ad alia videnda in eo¹.

- 5 Similiter de viatore dico quod de facto necessario fruitio habi- 55
tualis ordinata simul est trium personarum licet non actualis;
nullus enim viator nec comprehensor ordinate potest frui una
persona non fruendo alia (hoc est nisi habitualiter fruatur alia,
hoc est quod sit in proxima dispositione ad fruendum alia) si
10 distincte haec concipiatur ab illa; et ideo non stat fruitio unius
personae cum odio alterius personae, quia, sicut dicit Salvator in
Ioanne, qui me odit, et Patrem meum odit.

[II. — AD ARGUMENTA]

[A. — AD ARGUMENTA PRINCIPALIA]

- [12] 15 Ad argumenta principalia. Ad primum de I *Ethicorum*² dico quod 56
bonum uno modo convertitur cum ente, et isto modo potest poni
in quolibet genere; sed bonum ut sic non habet rationem obiecti

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}ρτπγβμν)

1 Augustinus] id est (I) Λ^G in Λ^O om. Λ^{YH2}Σ 2 Forte] ante videbimus (2-3) CPMSR
IVZIT^{LN}Λ^BΣ f. (I) A f. (om. Γ^{BD2}) forte (forte ante videbimus, 2-3) Γ^{BD}Λ^{Y2} scilicet Λ^{YH} in fine (add.
forte ante videbimus, 2-3) Λ^{O2} Λ^O inferiorem forte (forte ante videbimus, 2-3) Λ^G om. D | omnem] add.
inquam Σ add. inquit Λ^Bρτπγβμν | uno] unico IZ om. Γ^B* | simul = ADρτπγβμν | conspectu =
ADρτπγβμν conceptu (praem. contuitu vel R² add. vel contuitu P² add. vel intuitu M²) CPMSRI¹VZA^BΣ
contuitu I²Γ^LΛ^{YB} intuitu (praem. conceptu et Λ^{O2}) Λ^Oτ conceptu vel contuitu I^N contuitu vel con-
ceptu Γ^{BD} 3 dicit] dicitur P om. Λ^{HO}* | beatificum] beneficii V 4 eo] ipso Λ^B essentia
P²(eo P²) 5 dicitur Λ^B | dico quod om. Λ^{YHO}* | dico quod de facto] de facto dico Λ^G |
fruitio] om. Λ^H add. eius Σ 5-6 habitualiter D 6 simul est trium personarum] est respectu
trium personarum simul Γ^{BD} | actualiter D 7 nullus enim] licet enim nullus Λ^O | ordi-
nate potest] p. o. Σ 7-8 potest — persona om. Γ^{BD} 8 hoc est] hoc non est M²S²R²V²*
hoc est non Γ^L et Γ^{BD} om. CPIT^{BDN}Λ^{YHGO}* | hoc est nisi] scilicet saltem Σ | fruatur alia]
om. Σ add. et Γ^{LN} 9 quod] add. maxime Λ^H add. non Λ^{GO}* | ad fruendum] fruendi
Λ^B edd., om. M² 10 haec] hic M² illa I²V²Γ^NΛ^{YBH}Σ ipsa Λ^{GO} ipsae personae vel ipsa es-
sentia Λ^{O2} om. CP² [ante distincte ΣΛ^G post concipiatur I²Λ^{HO}] | concipiatur Λ^{O2} concipitur
MRIVZIT¹ | illa] illo DV²Γ^{BD}Λ^BΣ ea Λ^H hac I² eo (pon. illa P²) CPI^NΛ^{YGO} 11 odio] obiecto
D odio vel obiecto A om. Λ^H fruitioe Λ^{H2} | quia] ideo Σ | sicut om. PA^GΣ 11-12 dicit
Salvator in Ioanne] Salv. d. in Ioanne Λ^{Y2} Salv. in Ioanne d. Σ 12 odit²] etc. I²Z
15 principalia om. Λ^B | de I] primi Λ^{YHGO} primo Λ^{Y2} | de I *Ethicorum* om. Σ 16 conver-
titur — modo om. Λ^{B2} | isto] illo DCPMSIVZIT^{BD}Λ^{B2}HG | isto modo] sic Σ add. bonum SR²I
ZIT^A | potest poni] ponitur Λ^G 17 obiecti om. Γ^{LA}B

F 1 AUGUST., *De Trin.* XV c. 16 n. 26 (PL 42, 1079). 12 Ioan. 15, 23.

T ¹ Cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio* prol. n. 209 (I 143, 15-17). ² Cf. supra n. 23.

fruibilis, et ideo non oportet quod in quocumque sit bonum hoc modo sumptum quod ibi sit proprie ratio obiecti fruibilis. Ratio enim boni fruibilis non est ratio boni in communi sed boni perfecti, quod est bonum non habens defectum, vel saltem secundum apparentiam est tale vel secundum praefixionem voluntatis¹, qualis non est relatio.

57 Ad secundum² dicitur quod illa quae uniformiter respiciunt essentiam et personam, tantum sunt essentialia, si tantum conveniunt personae sunt praecise personalia; quae autem sub alia ratione respiciunt personam et sub alia essentiam sunt essentialia et personalia. Primo modo se habet bonum, secundo modo unum, scilicet indivisio, quae sub una propria ratione pertinet ad essentiam et sub alia ratione propria pertinet ad personas.

Sed contra: istius causam quaerit argumentum³; arguit enim: cum haec duo aequae videantur convertibilia cum ente et ad di-

ADCPMSRIVZ¹BDLN²Λ³YHGO⁴Σ⁵QU(Φ⁶PP⁷PT⁸Π⁹β¹⁰μ¹¹)

1 et om. I²Λ³HGO | sit] est Λ⁴Σ⁵ 2 quod] quia Γ⁶ om. Λ⁷YHGO* | ibi sit proprie] s. i. p. Λ⁸GO⁹ p. s. i. Λ¹⁰YHO s. improprie Λ¹¹G' | proprie ratio obiecti] r. o. p. Γ ratio propria obiecti D | ratio] fruitio vel ratio Λ¹²G | obiecti om. CΛ¹³E 3 enim] autem CPMSRIVZΓ¹⁴LNΣ¹⁵ 4 quod] quia Σ | defectum] om. Γ¹⁶D¹⁷ add. vel vere M¹⁸ add. et hoc vel vere Σ | saltem om. Σ 4-5 secundum — tale] tale secundum apparentiam Λ¹⁹B apparetur Σ 5 est] esse SR²⁰T²¹Z om. V | vel] ut S om. M* | quale Λ²²HΣ 6 relatio] remotio D* respectus (add. vel relatio Λ²³O²⁴) Λ²⁵GO 7 adnot. Henricus, Quodlibet q. 1 Γ²⁶BD²⁷ et pauci | secundum] add. quando dicitur quod unum et bonum aequaliter transferuntur ad divina Λ²⁸O²⁹ | dico D | illa] ista D ea Λ³⁰B om. Σ | respiciunt] recipiunt C*P* 8 tantum sunt] s. t. Σ | essentialia] essentia M³¹V* | si] sed (add. quae D³²) D quae I³³ sed quae π³⁴γ³⁵β³⁶μ³⁷ 8-9 convenient P³⁸Γ³⁹BD 9 praecise] praecipue Λ⁴⁰B tantum Γ⁴¹BD om. Λ⁴²G | alia] aliqua Λ⁴³YH 10 respiciunt personam] p. r. (r.) recipiunt P* CPMSRIVZΓ | personam... essentiam] e. ... p. SI⁴⁴ΛΣ | alia] add. ratione SA⁴⁵G | essentialia] praem. et I⁴⁶Γ⁴⁷BDΛ⁴⁸YHΣ 11 bonum] add. quia non inest bonitas personis nisi per essentiam Λ⁴⁹O⁵⁰ | secundo modo] tertio m. C⁵¹Λ⁵²O⁵³ praem. secundo modo paternitas C⁵⁴ praem. secundo modo se habent proprietates personales Λ⁵⁵O⁵⁶ add. paternitas (numerus Σ paternitas vel numerus ρ numerus vel proprietas τ praem. se habet Λ⁵⁷B π⁵⁸γ⁵⁹β⁶⁰μ⁶¹), tertio modo (add. se habet π⁶²γ⁶³β⁶⁴μ⁶⁵) M⁶⁶Γ⁶⁷BDΛ⁶⁸YHΣ add. 12 scilicet] in ras. Λ⁶⁹H⁷⁰ quia R⁷¹ I⁷²Γ⁷³BDΛ⁷⁴H secundum D* Henricus Quodlibet q. 1 Γ⁷⁵N' quia scilicet Γ⁷⁶N⁷⁷ praem. quia M⁷⁸Σ | quae om. I⁷⁹Γ⁸⁰NΛ⁸¹YHGOΣ | una = ADΓ⁸²N⁸³π⁸⁴γ⁸⁵β⁸⁶μ⁸⁷ | ad essentiam] ad aliam Λ⁸⁸G om. Γ⁸⁹D⁹⁰ 13 ratione propria] p. (prima Σ) r. Λ⁹¹YHOΣ | propria om. DΓ⁹²NΛ⁹³B | pertinet om. I⁹⁴Λ⁹⁵E | personam I⁹⁶Λ⁹⁷G 14 contra] add. quia Σ | istius] huius Σ | arguit] quaerit Λ⁹⁸H | enim] add. sic Λ⁹⁹GO 15 aequae videantur = AD v. ae. Σ aequae videntur CPMSRIVZΓ¹⁰⁰BDΛ¹⁰¹G videntur aequae RΓ¹⁰²BDΛ¹⁰³YHO¹⁰⁴τ videantur esse aequae π¹⁰⁵γ¹⁰⁶β¹⁰⁷μ¹⁰⁸ aequae videntur esse Λ¹⁰⁹B | et] add. aequae Σ 15-p. 41, 1 ad divina transferri] t. ad d. Σ | divina] divinam Λ¹¹⁰O* add. aequaliter Λ¹¹¹G

F. 7 HENRICUS GAND., Quodl. I q. 1 in corp. (f. 1A): «si aliquid sub una et eadem ratione conveniat personae et essentiae, ipsum solum est essentialia, non personale; si vero aliquid solum unicam habeat rationem qua solum uni eorum convenit et non alteri, puta personae et non essentiae, solum erit personale et non essentialia...»

T¹ Cf. supra n. 16. ² Cf. supra n. 24. ³ Cf. ibidem.

vina transferri, ergo aequaliter utrumque erit essentialia tantum vel utrumque personale et essentialia^a.

^a Sequitur textus interpolatus: Ideo est alia responsio, quod obiectum fruitionis oportet quod sit bonitas aliqua quiditativa^b et non perfectio suppositi, quia perfectio suppositi ut distinguitur contra perfectionem quiditativam non est formalis ratio agendi, nec est formalis ratio termini alicuius actionis; perfectio autem quiditativa non est nisi perfectio abstracta a supposito, quae indifferenter de se dicit vel respicit omne suppositum. Et ideo bonitas ut terminat actum fruendi oportet quod sit tantum perfectio quiditativa; unitas autem potest esse et ratio quiditativa et ratio suppositi, quia non dicit de se rationem principii actus nec rationem formalem termini alicuius actus. Est ergo bonum, non quomodocumque sumptum sed bonum quiditative sumptum terminus fruitionis, quia est perfectio quiditativa, quae est essentialis et non ratio suppositi. Sed unitas uno modo est ratio essentialis et alio modo est ratio suppositi; secundo modo non est ratio formalis nec terminus formalis actus fruitionis^{c,d}.

^b Loco quiditativa (4) — fruitionis (15) alius textus interpolatus; vide append. A.

^c Sequitur textus interpolatus; vide append. A.

^d Sequitur textus interpolatus; vide append. A.

ADCPMSRIVZ¹BDLN²Λ³YHGO⁴Σ⁵QU(Φ⁶PP⁷PT⁸Π⁹β¹⁰μ¹¹)

1 ergo] post aequaliter Λ¹²O quod I¹³Γ¹⁴BDΛ¹⁵Y add. quia Λ¹⁶H om. Σ | aequaliter] essentialiter D* om. CPMSRIVZ¹⁷V* (ante ergo) ZΓ praem. et Λ¹⁸O 1-2 aequaliter — essentialia] utrumque erit aequaliter vel tantum essentialia (add. vel essentialia Σ¹⁹O²⁰) et (vel Σ²¹O) personale Σ 1 erit] esset CP om. Λ²²O* 1-2 tantum vel utrumque] om. Λ²³B²⁴ add. erit Γ²⁵N 2 personale et essentialia] ess. (om. Λ²⁶B²⁷) et p. RΓ²⁸BDΛ²⁹ | et essentialia om. P³⁰ 3-15 Ideo — fruitionis = codd. edd. [text. quiditativa (4) — fruitionis (15) om. Λ³¹YHGO³²; ¶ not. Hic defectus in Scoto ad 'aliqua bonitas' (cf. 4). Quare in alia Λ³³Y³⁴ not. pro textu restituto: Additio, et in fine: Ita habet alius ordinarius Λ³⁵O³⁶, sed text. restitutum denuo om. Λ³⁷O³⁸. — De aliquo alio textu codicis Λ³⁹O vide 16]; ¶ text. sign.: Pro hoc album in Scoto A⁴⁰ 4 .l. album in originali (pro quiditativa, 4 — fruitionis, 15) V⁴¹ Vacat P⁴² Hic dimisit Doctor in originali spatium vacuum usque ibi infra 'Ad tertium dico' etc. (cf. p. 42, 1) μ⁴³ litteris a-b P⁴⁴V⁴⁵ (text. et mg. pro quiditativa, 4 — fruitionis, 15 V⁴⁶) Γ⁴⁷B⁴⁸ (text. et mg. pro et non, 4 — fruitionis, 15; om. Γ⁴⁹B⁵⁰) Γ⁵¹D⁵². — Post hunc textum add. insuper textum quemdam R⁵³Λ⁵⁴GOμ⁵⁵; vide 17 et 18 3 Ideo om. Λ⁵⁶YHO* (post est) | obiectum] add. verum MV 4 bonitas aliqua] a. b. Λ⁵⁷YHO 4-5 quia perfectio suppositi om. P⁵⁸Γ⁵⁹BD⁶⁰NΛ⁶¹B⁶² 5 non] nec CPMSRIVZΓ⁶³BDΛ⁶⁴H⁶⁵ 6 ratio¹ — formalis om. Λ⁶⁶B | est] alia P om. SI⁶⁷Λ⁶⁸G | ratio termini] terminus R⁶⁹Γ⁷⁰BDΛ⁷¹B⁷²H⁷³G | termini alicuius actionis] terminandi aliquam rationem Σ | alicuius om. Γ⁷⁴BDΛ⁷⁵H⁷⁶ | actionis] actus (ante alicuius M) CPMV 7 autem quiditativa] om. D⁷⁷ add. essentialis τ 7-8 indifferenter de se] de se i. Σ 8 dicit vel om. Σ⁷⁹π⁸⁰γ⁸¹β⁸²μ⁸³ | Et om. Σ 9 perfectio] bonitas Σ 10 et] etiam Σ om. CPΛ⁸⁴B⁸⁵G | ratio quiditativa] perfectio q. π⁸⁶γ⁸⁷β⁸⁸μ⁸⁹ om. Λ⁹⁰B⁹¹Σ | et² om. MΣ 11 nec] vel D ut Λ⁹²B⁹³ 11-13 Est — quia] Ideo bonum est terminus fruitionis, non quomodocumque sumptum sed tantum quiditative, scilicet ut Σ 12 sumptum¹] suppositum Λ⁹⁴O om. Λ⁹⁵B⁹⁶ | sed — sumptum om. R⁹⁷ | bonum om. IZτ | sumptum²] add. est CPΛ⁹⁸B⁹⁹H¹⁰⁰ 13 quiditativa] add. vel bonum Λ¹⁰¹H¹⁰² | essentialis] praem. ratio I¹⁰³Γ¹⁰⁴BDΣ praem. scilicet ratio Λ¹⁰⁵B¹⁰⁶G add. ratio M¹⁰⁷ | et om. Σ | ratio om. Σ 13-14 Sed — suppositi om. Γ¹⁰⁸L¹⁰⁹ | unitas] voluntas R¹¹⁰Λ¹¹¹G 14 ratio¹ om. Γ¹¹²BD¹¹³ | et] om. Λ¹¹⁴H¹¹⁵OΣ add. non I¹¹⁶Z | alio] aliquo I¹¹⁷Z | est² om. DΓ¹¹⁸BD | suppositi] add. secundo modo est suppositi I¹¹⁹Z add. (post fruitionis, 15 τγ) quia non habet quod sit ratio formalis principii vel termini actionis Λ¹²⁰O¹²¹τγ 15 formalis² om. I¹²²Λ¹²³B¹²⁴GΣ

58 Ad tertium¹ dico quod ly 'in quantum' potest solummodo denotare illud quod sequitur accipi secundum suam rationem formalem, vel, alio modo, ultra hoc potest denotare illud esse rationem formalem inhaerentiae praedicati ad subiectum. Secundo modo accipitur reduplicatio propriissime, quia reduplicatum sive sumatur pro toto se ipso primo sive pro aliquo quod includitur in intellectu eius, accipiendo reduplicationem formaliter semper illud pro quo accipitur, notatur esse formalis ratio inhaerentiae praedicati ad subiectum. [13]

Ad propositum ergo dico quod si reduplicatio ista quantum ad utraque ista accipitur in maiori, ipsa est vera et minor est falsa; si vero pro primo tantum et non pro secundo, minor est vera et maior est falsa.

Et cum probatur minor² secundum primum modum accipiendi ipsam dico quod videbimus tres in quantum tres, hoc est formalis ratio Trinitatis videbitur, sed ipsa Trinitas non est formalis ratio videndi vel causa formalis inhaerentiae praedicati, scilicet fruitionis vel visionis, sed unitas essentiae. Et cum probatur ulterius per credere³ quod est trium in quantum tres sunt, vel trinum in

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτγβμν)

1 ly om. MSRI*VZIT^{BDLN}ΛΣ | potest solummodo] s. p. CPMSRI*VZ | solummodo] solum Γ^{BD}Λ^{H2}Σ om. Λ^H [ante potest Λ^{H2} post denotare (2) Σ] 2 denotare] denominare (pon. denotare C² pon. notare Λ^{O2}) D²CPM*VΛ^{YGO} demonstrare D' pon. denominare Γ^{DI} 2-3 quod — illud om. I² 2 sequitur] add. reduplicationem Λ^{H2GO}τ | sequitur accipi] secundum se accipitur ZΛ^{B2} | suam om. MSRV*ZIT^{BD} | suam rationem] r. s. CPT^{DI}Σ 3 alio modo] etiam (praem. alio modo Λ^{O2}) Λ^Gτ om. Σρτβμν add. etiam Λ^G | potest] etiam Λ^{YH} praem. etiam (et Λ^B) CPMSR²IVZIT^B add. etiam Σ | potest denotare] d. (denominare Λ^G) p. Λ^{BG} | denotare] denominare (post illud Λ^O not. vel: denotare P² pon. notare Λ^{O2}) D²PVΛ^{YGO} nominare C pon. denominare Γ^{DI} | illud] add. quod scilicet sequitur γ 3-4 rationem formalem = ADA^{BG} f. r. rell. edd. 4 ad subiectum om. MSR*VT^LΛ^{YHGO}Σ | Secundo] praem. Et illo Σ 5 accipitur] sumitur ρτγβμν | propriissime] add. sumpta CPMSRIVZIT^{BG}γ add. sumptum Λ^{O2} 6 aliquo] alio Λ^O 7 reduplicationem] add. formalem Λ^{BG} | semper] super Λ^G 10 Ad propositum ergo dico] Dico igitur ad prop. Σ | reduplicatio] reductio DA^G 11 utraque] utramque R¹Z utrumque Γ^{B2}ΣΦ edd. | ista] istam distinctionem R¹ distinctionem I² istorum Φ edd., om. CPMSI*VZIT^{B2N}Σ | accipitur in maiori ante quantum (10) Σ | accipitur RΓ^{LN}Λ^G | ipsa] sic maior Σ add. maior Γ 11-12 est¹ — minor om. Λ^B 11 est² om. RΓΛ^{YHO}Σ 12 vero] igitur D² autem Λ^{YHO} 12-13 minor — falsa] maior est falsa (add. et Λ^Oτ) minor vera Λ^{YHO}τ 13 et] in ras. M² sed V | est om. RVI^BΛ^{BG}Σ 14 Et = AD | minor] maior Λ^G 15 ipsam] eius ΛΣ | formaliter Λ^G 16 Trinitatis] add. quae Γ^{B2D} | Trinitas om. Λ^{YHGO2} | est] erit Λ^{YBH}Σ 17-18 vel causa — visionis] om. I²Λ^{YHGO2}; ¶ sign. litteris a-b V²(text. et mg.)Γ^{B2D2}(b deest) 17 vel] ut Λ^{BG} | formalis om. ρτγβμν | praedicati] add. ad subiectum Λ^{BG}Σ edd. 18 Et = AD | ulterius om. Γ^{DI}Σ 19-p. 43, 1 quod est trium in quantum tres sunt, vel trinum in quantum trinus = A quod est trium (trinum M²) in quantum tres

T ¹ Cf. supra n. 25. ² Cf. supra n. 26. ³ Cf. ibidem.

quantum trinus, dico quod non est simile, quia essentia divina non causat in nobis immediate actum credendi sicut causabit in nobis immediate actum videndi, et hoc est propter imperfectionem intellectus nostrae pro statu isto, quia intelligimus personas distinctas ex creaturis et distinctis actibus. Et ideo quantum ad cognitionem nostram modo potest Trinitas esse ratio formalis cognoscendi; tunc autem erit praecise cognita sicut est, et non erit ratio formalis cognoscendi, quia tunc videbitur per rationem essentiae in se praecise ut per rationem primi obiecti.

10

LB. — AD RATIONES IN OPPOSITUM

[14] Ad rationes in oppositum. Ad primam¹ dico quod est tantum unus ultimus finis in se, tamen ille habet distinctas rationes aliquas quae non sunt formaliter rationes ultimi finis, et ita possibile est frui eo sub ratione ultimi finis non fruendo eo sub illis rationibus. 59

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτγβμν)

sunt (sunt om. MI^{BD}τγ) P²MSRIV'ZIT^Nτγ trinum (praem. primum Λ^O) in quantum (add. est Λ^O) trinus (tr. rescr. D² add. est enim credere trinum in quantum tres sunt Λ^{O2}) DV²ΛΣ trinum in quantum trinus est (add. quod est trium Γ^{N2}) esset credere trinum (¶ ess. cr. tr. sign. Vacat Γ^{N2}) in quantum tres sunt Γ^N trinum in quantum trinus; est enim credere trinum in quantum sunt tres CP' Deum trinum in quantum trinus ρτβμν

2-3 credendi — actum om. Γ^L | sicut — videndi om. P² 2 causabit] post immediate (3) Γ^{BD} causat M² | in nobis] in patria τ om. Γ^{BD}Λ^{YHGO}Σ 3 actum om. Λ^{Y2B2} | imperfectiones Λ^G 4 isto] r... D² illo Λ^{GO} praem. nostro Λ^B om. Γ^{DI} add. nostro Λ^G | quia] quod D quo Λ^O om. Λ^{B2} 4-5 personas distinctas] d. p. Σ 5 distinctis actibus] a. d. Σ praem. ex I²Λ^{BGO}Σ | actibus. Et ideo om. Λ^{B2} | ideo] ita Λ^{Y2HGO}Σ 6 modo] nunc Σ | modo potest] pot. (praem. non Λ^{Y2}) modo CA^{YHO} modo non potest P²(in ras.)Γ^{B2D} | Trinitas esse] e. Trin. Σ 6-7 cognoscendi] cogniti (pon. cognoscendi C²) ADCP*MSR*IVZIT^NΛ^{Y2BH}Σ 7 tunc — cognita om. P² | praecise] praecipue Λ^B | sicut est om. Γ^NΛ^{YHO2} | erit] tantum Γ^BΛ^{Y2}τ om. Λ^{Y2HGO}Σ add. tunc C add. tantum PMSRI*VZIT^BΛ^{O2} 8 ratio formalis] f. r. Σ 9 in se om. Γ^{BD2}Λ^{Y2}H2O2(post tunc, 8) | praecise] ante videbitur (8) Λ^{YH}(rep. hic H2)O post videbitur (8) I² om. Λ^B | per rationem om. Λ^{Y2BH2O} | primi om. ρτγβμν | primi obiecti] o. p. Γ^NΣ add. Vel aliter respondetur: Quando dicitur quod actus fruitionis terminatur ad Deum in quantum trinus in personis, dicendum quod Trinitas non est ratio formalis finiendi nec per consequens fruendi, licet sit terminus et obiectum credendi; unde verum est quod numeratio non est causa terminationis actus fruitionis ad obiectum nec Trinitas, licet fruamur tribus. Et quando probatur de fide quod terminatur ad Deum in quantum trinus, igitur et visio et fruitio fidei succedentes, dico quod non est simile, quia propter imperfectionem intellectus nostri est quod sunt tres actus respectu trium personarum creditarum, quod non erit in intuitiva visione et fruitione ordinata et de facto Λ^{O2} 11 rationes] primum I²Λ^{YHO} | Ad primam] Ad primum Γ^{BD}Λ^B om. I²Λ^{YHO} | tantum = ADρτγβμν 12 tamen ille habet = AD habens tamen in se Σ tamen (tantum Λ^{B2} praem. et P²R²) illud (ille u om. Γ^{BD}) habet in se rell. edd. 13 ita] ideo MSRIV*ZIT^BΛ^H 14 eo] Deo Λ^{BG} om. Λ^H | finis] add. formaliter Φρτγβμν | non om. Λ^{BH} | eo] in corr. V² illo SR²(in ras.)IZT ipso Λ^G illis MA^B | illis rationibus] r. i. Σ

T ¹ Cf. supra n. 27.

60 Ad secundam¹ dico quod sicut dictum est in praecedenti quaestione² quod per accidens est quod in eodem concurrant ratio efficientis et ratio finis, tamen de facto una est ratio formalis ipsius finis sicut est una ratio formalis ipsius efficientis, sed in illa una ratione potest potentia quietari licet non quietetur in rationibus³ personalibus quae sunt in illo fine.

Ad confirmationem cum dicitur 'non potest una persona causare nisi alia causet, ergo una non potest finire actum fruitionis nisi alia finiat'⁴, dico quod non sequitur; bene enim sequitur quod una persona ex natura rei non est finis nisi alia persona sit finis,⁵ sed non sequitur de fine actus ut est elicitus a potentia, quia finis actus ut elicitus est ad quem potentia ut eliciens ordinat actum et propter quem elicit ipsum. Sed finis ex natura rei est bonum, ad quod actus ex natura sui natus est ordinari, non quidem in ratione obiecti quod attingatur per actum sed sicut omnes naturae crea-¹⁵ tae in suo gradu ad finem ultimum ordinantur.

Ad auctoritatem Augustini V De Trinitate⁴, patet quod loquitur ibi de facto et de formali ratione eius.

61 Ad ultimum de adoratione⁵ dico quod una est adoratio ha-

ADCPMSRIVZ¹BDLN²Λ³YHGOΣ⁴QU(Φ⁵PP⁶PT⁷γ⁸β⁹μ¹⁰)

1 secundam = AD 2 CSRIVZ¹LN²Λ³HG⁴ secundum rell. edd. | quod om. Λ⁵GP⁶γ⁸β⁹μ¹⁰ | dictum om. R¹I² 2 quod¹ om. Σ | quod² ut Λ³EG⁴ om. Λ⁵ 3 finis] add. ultimi Λ⁶ 4 ipsius] om. Λ⁵EG⁴ add. efficientis D⁵ 3-4 ipsius — formalis om. Γ⁶N⁷ 4 finis — ipsius om. I⁸ | est una ratio formalis] est Λ⁵GP⁶ et Σ om. Λ⁵HO⁶ | sed] et Σ | una⁷ om. CP⁸ 4-5 una ratione] r. u. Σ 5 potentia quietari] q. p. Σ | licet non quietetur om. Γ⁶D⁷ | rationibus] rationalibus Λ⁸ relationibus (pon. rationibus Λ⁶O⁷) Λ⁶O⁷ 6 illo] isto Λ⁶ ipso Λ⁶ add. in Γ⁶B 7-8 non — alia] una persona non potest creare nisi alia in ras. P⁸ | causare] creare DCRV⁹Γ⁶BDΛΣ 8 causet] creet DPR⁹V⁸ΛΣ pon. creet C⁸ crearet Γ⁶BD 8-9 ergo — finiat] post sequitur¹ (9) [finire (8)... finiat (9)] terminare... terminet Γ⁶BD; pon. ergo (8) — finiat (9) Γ⁶D⁷] Γ⁶B⁸D⁷Λ⁵HO⁶ ergo una non potest frui sine alia et post sequitur¹ (9) add. ergo una potest (1) finire actum nisi alia finiret τ 8 una non potest] n. p. u. M⁸ nec Σ | finire] unire V | actum fruitionis om. Φ | fruitionis om. Λ⁵HO⁶ 9 finiat] finiet MSR¹I²V³Z 10 persona¹ om. Λ⁵HO⁶O⁷Φ⁵PP⁶ | non est ante una Λ⁵HO⁶Φ⁵τ | finis¹ ante ex natura Λ⁵HO⁶Φ⁵τ | persona² om. Λ⁵HO⁶Φ⁵τ 12 elicit] elicitus a potentia Λ⁶ | est] om. Λ⁶O⁷ add. ille I²Λ⁶O⁷Σ | quem] quam ADMVΛ⁶ | ut² = ADP est Λ⁵(om. Λ⁵B²) | et om. P⁸Λ⁶O⁷ 14 sui] sua Λ⁶ rei (not. vel. sua Λ⁶O⁷) I²Γ⁶B⁸Λ⁵O⁷τ 15 attingitur P⁸R⁹I²Γ⁶Λ⁵YΣ 15-16 naturae creatae] in ras. Λ⁵H² verae creaturae Λ⁶ 16 in suo gradu om. Λ⁵H 17 Ad auctoritatem Augustini = AD Ad Augustinum Λ⁵EG⁴Σ De (om. Λ⁵H²) auctoritate Λ⁵H Ad auctoritatem rell. edd. | V De Trinitate] V Trinitatis (post patet R) RI⁶BDΛ⁵Y praem. patet MS add. cap. Σ⁶Q⁷ | patet (ponet Λ⁵H praem. Per hoc Φ⁵τ) ante Ad auctoritatem Λ⁵HO⁶Φ⁵τ | quod] quia Λ⁵HO⁶Φ⁵τ 18 ibi om. Λ⁵HO⁶Φ⁵τβ⁹μ¹⁰ | et de — eius om. I²Γ⁶N⁷ΛΣ | de² om. DCPMSRIVZ¹ 19 de adoratione om. Σ | una est] e. u. Σ

T¹ Cf. supra n. 28. ² Cf. supra n. 14. ³ Cf. supra n. 28. ⁴ Cf. ibidem. ⁵ Cf. supra n. 29.

bitualis trium personarum, quia quicumque adorat unam habitualiter, subicit se toti Trinitati; sed non oportet quod actualiter: non enim oportet quod actualiter cogitet de alia persona quando adorat unam, sicut patet de orante unam personam oratione quae non dirigitur actualiter alteri personae, sicut patet de illo hymno Veni, creator Spiritus, et de multis orationibus in Ecclesia constitutis. Unde orationes Ecclesiae frequenter diriguntur Patri, et in fine inducitur Filius, tamquam mediator; ergo dum aliquis refert actualiter intentionem suam ad adorandum Patrem, non oportet¹⁰ quod actualiter tunc cogitet de Filio vel de Spiritu Sancto, quousque post inducat Filium in adoratione vel cogitatione sua, tamquam scilicet mediatorem. Et sicut est eadem adoratio habitualis, non tamen actualis, ita est eadem fruitio habitualis, licet non necessario eadem actualis.

ADCPMSRIVZ¹BDLN²Λ³YHGOΣ⁴QU(Φ⁵PP⁶PT⁷γ⁸β⁹μ¹⁰)

1 personarum om. Φ | unam] om. D²Γ⁶LN⁷ add. personam Σ 2 subicit se] se (in se Λ⁵) s. Λ⁵EG⁴Σ | sed — actualiter] sed quando actualiter cogitat de una persona Γ⁶BD⁷ add. cogitet de alia persona MV 2-4 sed non — unam¹] sed non oportet quod actualiter cogitat de alia persona quando adorat unam R' sed quando actualiter cogitat de una persona, non oportet quod actualiter cogitet de alia R² 3 non — actualiter] om. CPSI²Γ⁶LN⁷ΛΣ edd.; ¶ sign. Vacat V² | enim] autem MIVZ om. Γ⁶BD⁷ 3-4 ¶ cogitet — unam¹ sign. Vacat V² 3 de alia] de aliqua AP⁸ de una Λ⁶ 3-4 quando adorat unam] om. Λ⁵HO⁶Φ⁵τ; ¶ sign. litteris a-b Γ⁶D⁷ 4 unam¹] aliam Λ⁶ | orante] adorante MRI⁶VZ¹BDLN²Λ³YHGO⁴ adoratione in corr. Λ⁵B² add. ad M⁸SRV¹LN²Λ³Y⁴ | orante unam personam om. Σ | oratione] adoratione Λ⁵HG⁴ om. Λ⁵ 5 non om. Λ⁵H²Σ | actualiter om. Λ⁵HO⁶τ | actualiter — patet de] ad unam personam et non actualiter ad aliam ut in Σ | alteri personae] ad aliam (ante actualiter Λ⁶) Λ⁵GP⁶γ⁸β⁹μ¹⁰ | patet om. Λ⁵HO⁶Φ⁵τ | illo om. Λ⁵V⁸(post hymno)^{HO}Σ | hymno] Christo Λ⁵H add. Pentecostes Σ 6 Spiritus] add. etc. Λ⁵B² 6-7 institutis I²Γ⁶Λ⁵Y⁴EG⁴Σ statutis Λ⁶ 7 Ecclesiae] ecclesiasticae P om. Λ⁶ | frequenter] ut plurimum Σ | dirigimus Λ⁵B² | Patri] ad Patrem V 8 inducitur] introducitur IZ includitur v concluditur R² | Filius] add. ergo Λ⁶ | tamquam = AD sicut rell. edd. | mediator] resc. Λ⁶O⁷ medium Λ⁶ | ergo] unde C om. P⁸ | infert Λ⁶ 9 actualiter] ante refert (8) Γ⁶Σ om. CP 9-10 intentionem — actualiter om. M⁸V⁸ 9 ad adorandum] ad orandum DCP⁸SRIZ¹LN²Λ³BGO⁴Σ⁵ adorando M⁸ | non] nec M⁸ 10 quod] ut Λ⁵HO⁶ | actualiter tunc] t. a. DM⁸IZ | tunc om. Λ⁵B²Σ | de² om. SΛ⁵HO⁶ | Sancto] add. nisi (non Φ) habitualiter Φ⁵PT⁷γ⁸β⁹μ¹⁰ 10-11 quousque post] priusquam Λ⁶ 11 post] prius Γ⁶LN⁷Λ⁶ primo (not. alius liber: post μ) Φ⁵PT⁷γ⁸β⁹μ¹⁰ | adoratione vel cogitatione = A adoratione Filii de cogitatione D cogitatione (cognitione Λ⁶O⁷τ) rell. edd. | sua om. Λ⁵HO⁶ 12 scilicet om. I²VZ¹LN²Λ³BGO⁴Σ | sicut] sic Z | est eadem adoratio] e. est (est om. Λ⁵B²) a. DΛ⁵B² est a. e. Λ⁵HO⁶ est e. oratio V e. oratio est Λ⁶ 13 non tamen] et non CP MV | non tamen actualis om. Λ⁵B² | licet] sed RI⁶BD⁷LN² 14 necessario] add. sit Σ | eadem actualis] a. e. CPMSRIVZ¹Λ³BGO⁴ | actualis] accidentalis τ

[PARS SECUNDA

DE FRUI IN SE

QUAESTIO 1

UTRUM FRUI SIT ALIQUIS ACTUS ELICITUS A VOLUNTATE,
VEL PASSIO RECEPTA IN VOLUNTATE]

[Q. 3]
[1] Consequenter quaero de frui in se, et primo – supposito quod 62
sit aliquid voluntatis praecise – quaero, an sit aliquid actus elicitus
a voluntate, vel passio recepta in voluntate, puta aliqua delectatio¹.

Quod sit delectatio, probō:

10 Quia fructus est ultimum quod expectatur de arbore, et frui
dicitur a fructu; sed ultimum fructus non est ipsa comestio, sed
delectatio, propter quam comeditur et quaeritur fructus. Ergo
similiter est in spiritualibus, quod scilicet fructus est ultimum quod
expectatur de obiecto; sed tale est delectatio; quia delectatio etiam
15 sequitur actum, X *Ethicorum*, ergo est ultimum²; ergo etc.

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{EP}ρ^{TP}γ^βμ^υ)

6 adnot. Quaestio 3 A et multi | Consequenter om. Λ^B | Consequenter quaero de] Circa
ipsum Σ | quaeritur Λ^{BG} | et primo] primo post an (7) Σ 7 quaeritur Σ | an] utrum Σ add.
frui Λ^{OB} 8 vel — voluntate] vel aliquid consequens actum M om. R² | passio] add. aliqua
Σ | aliqua om. Λ^{YHO*} 9 Quod] praem. Et I²Σ | sit om. Σ | probō] probatio SVΛ^{BG} 10 ul-
timum quod] illud quod ultimo (ult.) primo Λ^{GA} Λ^{BG}Σ 10-15 et frui — etc.] et frui di-
citur a fructu; sed ultimus (I) fructus non est ipsa comestio, sed delectatio, propter quam
comeditur; quare fructus et delectatio etiam sequitur actum, X *Ethicorum*, igitur est ultimum
(ig. est ult. om. V²); igitur etc. V; ¶ sign. in text. et mg. litteris a-b et pon. l. d. (= liber Duns):
igitur similiter est in spiritualibus: fructus est ultimum quod expectatur de obiecto; sed tale
est delectatio, quia delectatio sequitur actum, X *Ethicorum* V² (cf. sequentes lectiones variantes);
sign. litteris b-a P² 10-12 et frui — fructus] post de obiecto (14) Λ^G post X *Ethicorum* (15)
Γ^{BD} om. Λ^{YHGO*} (post delectatio¹, 14) Σρ^{TP}γ^βμ^υ 10 et] quia Λ^{OB} 11 ultimus Γ^{BD*} 12 fruc-
tus] add. et delectatio etiam sequitur actum, X (4 Γ^{BD}) *Ethicorum* Γ^{BD} add. quae delectatio [...] actum
sequitur [...] I² 12-15 ¶ Ergo — ergo etc. sign. litteris a-b Γ^{BBD2} (text. et mg.) 12-14 Er-
go — est delectatio om. C²MSR²Γ^{LN*} 12 Ergo om. Γ^{N2} 13 similiter] praem. ita Λ^{BG} om.
D | est¹] erit PIZ esse patet D om. Γ^{BBD2}Λ^{OS} | quod scilicet = AD 14 sed tale est delec-
tatio om. Λ^G | quia] quae I² et CMSΓ^{LN}Λ^G add. et P²I²Z | etiam om. DP²Γ^{BD}ΛΣ 15 ergo
est ultimum om. CPMρ^{TP}γ^βμ^υ | ergo¹ — etc. om. ΛΣ | ultimus Γ^{BD*}

F 15 ARISTOT., *Eth. ad Nic.* X c. 4 (K c. 4, 1174b 31-33): «Perficit autem operationem de-
lectatio, non habitus qui inest, sed ut superveniens quidem finis, velut iuvenibus pulchritudo».

T ¹ Cf. DUNS SCOTUS, *Lectura* I d. 1 pars 2 q. 1; *Rep.* IA d. 1 pars 2 q. 2 ² Cf. HEN-
RICUS GAND., *Quodl.* IV q. 23 in corp. (f. 142G. I); *Summa* a. 50 q. 2 in opp. (II f. 491);
THOMAS, S. *theol.* I-II q. 11 a. 1 in corp. (VI 90ab).

63 Item, ad Galatas 5: *Fructus Spiritus sunt pax, gaudium*, etc. Omnia ista sunt passiones – et praecipue gaudium, quod est delectatio – aut saltem non sunt actus, sed consequentes actum¹; fructu autem per se fruimur; ergo frui est aliquid per se consequens actum, ut videtur^a.

64 Contra:

Voluntas actu elicitu amat Deum; aut ergo propter aliud, et tunc utitur, et ita est perversa, aut propter se, et tunc fruitur (ex definitione 'frui'²), et ita frui est actus.

^a Sequitur textus interpolatus: Tertio, Augustinus X De Trinitate cap. 10: « Fruimur cognitis, in quibus ipsa secundum se voluntas delectata quiescit »³. Delectatio igitur aut est idem quod fruitio, et habetur propositum, aut consequens et posterius (ut passio quaedam), et sic definitio data de frui⁴ non est conveniens, quia posterius non ponitur in definitione prioris nec passio in definitione subiecti⁵.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}ρ^{TP}β^{μν})

1 Item] Praeterea Σ | ad om. Λ^{YHO} | ad Galatas] ad Colossenses (pon. Galatas M²) DMSRI*V ZΓ^L ad Galatas vel ad Colossenses A* | 5] om. Γ^N* add. Galatas D | sunt] est caritas ρ^{TP}β^{μν} om. Γ^{BDLN}*Λ^O 1-3 pax — non sunt om. Λ^{Bz} 1 pax] add. et D^r | gaudium om. Λ^Y 1-2 Omnia ista sunt = AD Omnes illae s. CPM'SV Omnes istae s. M²RIZΓ^{LN}Σ Omnia videntur Γ^D Omnia quae ibi numerantur videntur Γ^B Quae numerantur (enum. Λ^{YHGO}) ibi videntur (add. esse Λ^{BzGO}) Λ^{YHGO} add. 2-3 et praecipue — actum] et praecipue gaudium, quod est delectatio V; ¶ sign. in text. et mg. litteris a-b et pon. 1. d. (= liber Duns): patet de gaudio, aut saltem non sunt actus, sed consequentes actum V² (cf. sequentes lectiones variantes) 2 et praecipue gaudium] patet (praem. et IZ praem. et praecipue Λ^{Oz} praem. ut Φ add., add. praecipue IZ) de gaudio IZΛ^Y B²HGOΣΦ add. | quod est delectatio om. CPA^{YBzHGO}Σ | quod] quia R²Γ^{BD} add. gaudium D² 3 aut — actum om. M²SR²Γ^{LN}* | aut] vel R²Γ^{BD} om. I² 3-4 fructu — fruimur om. C² 4 per se fruimur] f. (fruitur Λ^B) p. se Λ^{BGO}Σ | fruimur] fruitur D' fruuntur D¹ est fruendum (frui? Γ^{Bz}) Γ^{BD}* 9 frui² om. Λ^{Bz}Σ | actus] add. voluntatis elicitus I²; hic sequitur Opinio (p. 57, 16) — Ethicorum (p. 59, 2) in I 10-15 Tertio — subiecti = DCPMSRIVZΓ^{LN}Λ^{HGOz}; ¶ text. sign.: Non Duns R² Extra C²M²I²(text. et mg.) litteris a-b V² 10 Tertio] Item D¹ om. Λ^{H2} add. sic S | Augustinus] arguitur secundum Augustinum Λ^{Oz} | 10] in ras. I² 4 CPZΓ^{BD}Λ^{HGOz} pon. 4 M² 11 ipsa secundum se] propter se ipsa Γ^{BD} propter se Γ^LΛ^{H2} | conquiescit D¹Γ^{LN}Λ^{HGOz} 12 aut¹ om. Γ^{BzDzN}Λ^{Oz} | fruitio] fructus D | et² om. DΛ^{H2} 13 posterius om. Γ^{BD}*Λ^{H2} | quaedam om. Γ^{BD}*Λ^{H2} 14 ponitur] debet poni D | prioris] add. non passio in definitione prioris C 14-15 nec — subiecti om. P² 15 subiecti] add. etc. Λ^{Oz}

F 1 Gal. 5, 22

T¹ Cf. HENRICUS GAND., *Summa* a. 50 q. 2 in corp. (II f. 49 O-50 P); *Quodl.* IV q. 23 in corp. (f. 142H). ² Cf. supra n. 62 («frui in se» est «aliquis actus elicitus a voluntate»). ³ AUGUST., *De Trin.* X c. 10 n. 13 (PL 42, 981): «Fruimur enim cognitis, in quibus voluntas ipsis propter se ipsa delectata conquiescit». ⁴ Cf. supra n. 62 («frui in se» est «passio recepta in voluntate, puta aliqua delectatio»). ⁵ Cf. infra n. 72.

II. — AD QUAESTIONEM

In ista quaestione primo videndum est de ipsis conceptibus 65 et secundo de significato nominis.

[2] Quantum ad primum dico quod sicut in intellectu sunt duo 66
5 actus assentiendi alicui complexo — unus quo assentitur alicui vero propter se, sicut principio, alius quo assentitur alicui vero complexo non propter se sed propter aliud verum, sicut conclusioni — ita in voluntate sunt duo actus assentiendi bono, unus quo assentitur alicui bono propter se, alius quo assentitur alicui bono propter aliud, ad quod illud bonum refertur, sicut conclusioni assentitur propter principium, quia conclusio veritatem suam habet a principio¹. Ista similitudo accipi potest a Philosopho VI *Ethicorum*, ubi dicitur quod «in mente est affirmatio et negatio, sed hoc in appetitu est prosecutio et fuga»; et ita, ultra, sicut in mente

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}ρ^{TP}β^{μν})

2 primum Λ^{EG} | ipsis] istis Γ^{BD}* om. Σ | conceptibus] actibus Σ^{QU} pon. actibus M² 3 et om. Λ^{GO}Σ | de] add. ipso Λ^{EG} 5 unus quo] altero Λ^Y alteri Λ^H aliquando Λ^{BGO} quia Σ 5-6 quo — alius om. C 5 assentitur alicui vero] al. v. ass. Σ al. (add. vero I²) assentimus (itur I²V²Γ² add. vero M²) PMSRIVZΓ | alicui vero] om. Λ^H add. complexo ρ^{TP}β^{μν} 6 alius quo] a. vero q. PMSRI*VZΓ altero Λ^Y alteri vero Λ^BΣ aliquando Λ^{BGO} | assentitur alicui vero] al. ass. Γ 6-7 assentitur — complexo] alicui complexo assentitur CPMSRIVZ om. Σ 6 alicui om. Λ^{GO} 6-7 alicui — sed om. Λ^{YH} | complexo om. ΓΛ^{BGO} add. 7 non propter se sed om. Λ^{Oz} | conclusioni] add. propter principium (pla τ) Φ add., add. non propter se sed propter principium C² 8 voluntate] add. respectu boni Σ | sunt duo] est duplex Σ | bono] praem. huic Γ^N* om. Σ 8-9 unus — bono²] alteri (uni Γ^N praem. uni assentitur RIZ) non assentiendo sed sibi (non — sibi] assentitur M² assentiendo non propter aliud sed Γ^{N2}) propter se, alteri vero bono assentitur (assentientibus V) MSR'T'V'ZΓ^{LN} (assentiendo] pon. adhaerendo Γ^{N2}; assentitur] not. sive: adhaesio Γ^{N2}) altero assentitur bono propter se, altero vero assentitur (v. ass. om. V²) bono CV² uni assentitur non propter aliud sed sibi assentitur propter se, alteri vero bono assentitur (ass. bono Γ^D*) P²(in ras.)R²Γ^{BD} unus actus est assentiendi bono propter se, alius vero assentiendi bono I² 8 unus quo] altero Λ^Y alteri Λ^H aliquando Λ^{BGO} 8-9 assentitur] assentit Σ 9 alicui¹ om. Λ | bono¹ om. Λ^H | alius quo] altero Λ^Y alteri Λ^H aliquando Λ^{BGO} | assentitur alicui] assentit alii Σ om. Λ^{YHGO} assentitur Λ^{Oz} | bono² om. Λ^{BGO} 10 ad quod illud bonum = AD bonum quod ad illud (aliud Λ^B) bonum Λ^{BGO} bonum ad quod Σ bonum v bonum ad quod illud bonum rell. ρ^{TP}β^{μν} 10-11 conclusioni — quia om. Λ^{YHOz} 11 quia om. Λ^{BGO}Σ | conclusio] post principio (12) Λ^H add. enim Λ^{BGO}*Σ | suam om. Λ^{GO}Σ 12 accipi potest] p. a. Γ^{BD}Σ haberi potest post Philosopho Λ^O potest haberi Λ^H accipitur I² accipit Λ^G 13 dicitur] om. Γ^D* add. illud Γ^{N2}γ | quod] add. illud quod Λ^{GOz} | et] vel DCPM'R*TVZΛ^{BGO} 13-14 sed hoc = A hoc (om. Γ^{D2}) sed Γ^D sed RΓ^{LN} hoc (praem. sed Σ^{Oz}) DCPMSIVZΓ^{BN2}Λ^BΣ add. 14 in appetitu est] e. in a. Λ^{BGO}Σ 14-p. 50, 1 est prosecutio — in appetitu om. C² 14 est om. C² | et ita, ultra] ultra tunc Λ^{BGO} | ita] tunc Σ om. C²Γ^{BD}

F 12 ARISTOT., *Eth. ad Nic.* VI c. 3 (Z c. 2, 1139a 21-22).

T¹ Cf. THOMAS, *S. theol.* I q. 83 a. 4 in corp. (V 311b).

est duplex affirmatio, propter se et propter aliud, ita in appetitu
est duplex prosecutio vel adhaesio, et propter se et propter aliud.
67 Est tamen inter haec duplex differentia. Prima, quia illi duo
assensus intellectus distinguuntur ex natura obiectorum; sunt enim
alteri propter alteram evidentiam huius et illius veri, et ideo ha-
bent distincta obiecta sibi correspondentia et ipsos causantia. Hic
autem isti assensus non sunt ex distinctione obiectorum, sed ex
distincto actu potentiae liberae, sic vel sic acceptantis eius obiectum,
quia, sicut prius dictum est¹, in potestate eius est sic vel sic agere,
referendo vel non referendo; et ideo non correspondent istis acti-
bus propria obiecta distincta, sed quodcumque bonum volibile
potest voluntas habere obiectum secundum hunc actum vel se-
cundum illum.

Secunda differentia est quod illi duo assensus intellectus suf-
ficienter dividunt assensum intellectus in communi, nec inter
ipsos est aliquid medium, quia nulla est evidentia media ex parte
objecti a qua possit accipi alia veritas quam veritas principii vel
conclusionis. Praeter autem istos duos assensus voluntatis est
aliquis assensus medius, quia voluntati potest ostendi aliquod

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}πτγβμν)
1 affirmatio] add. et negatio P^RΛ^{BD} add. scilicet I^a add. et Λ^o 1-2 ita — aliud om. Λ^o
2 est om. RAY^H | est duplex] d. (om. C²) e. CSIZA^{EG} | prosecutio] persecutio D processio
Γ^{BD}Λ^L | et¹ = ADA^Hτ scilicet I^a | et²] vel CPMT^V 3 Est] Et (add. est post duplex D²) D | tamen]
autem Λ^o | inter haec] hic Λ^{YHO}* | quia] quod RΛ^B | duo] add. actus V 4 intellectus] in
intellectu D om. Γ^{BD}Λ^{YH}* | obiectorum] verorum Λ^B 5 alteram evidentiam] e. a. Λ^{EG}Σ
add. in natura P^RΓ^{BD} | veri] ante huius M²IZ om. M²SRV²Γ^{LN} 5-6 habent] in corr. P² sunt
CM²V 6-7 Hic autem isti assensus] In voluntate autem Σ add. voluntatis DA^o 7 au-
tem] add. in voluntate Λ^H add. in volitione Λ^o | sunt] om. Σ add. distincti P²Γ^{BD}Λ^{Y2}πτγβμν
8 distincto — liberae] libertate potentiae Σ | acceptantis] attingentis Γ^NΛ^{Y2} add. vel attingen-
tis Λ^o | eius obiectum] o. e. Λ^{EG}Σ 9 prius dictum est] d. e. p. CPMSRIVZIT^{EG}Σ adnot.
Quaestione prima huius distinctionis, articulo 3 I^a | est²] erit Γ^{LN} om. D²Γ^Λ 9-10 agere,
referendo om. Γ^{B2} (ante sic¹, 9) 11 propria] propter D² propter haec Λ^o om. Σ | distincta]
om. Λ^{B2} add. necessario Σ 12 obiectum] ante voluntas Λ^o add. primum (proximum P add.
vel primum P²) CPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{EGO2}Σ 12-13 secundum om. CPR 14 est] add. illa
R | quod] quia Γ^{BD}Λ^HΣ add. quae Γ^L 15 intellectus om. D 16 aliquid] aliquod DC
PΓ^{LN} aliud Λ^{EG} | est² om. Γ^{B2}Λ^o* 17-18 a qua — conclusionis] om. Λ^{YB2H2O2}Σ; ¶ sign.
litteris a-b V² (text. et mg.) Γ^{B2} 17 posset DIZ | principii] in corr. Γ^{BD} principiorum Λ^{H2O2}
propria Λ^o | vel] et Γ^{BD} 18 conclusionis] consequentis v communis Λ^o add. media C²P²
MSR²VI^{LN}* add. scilicet media Λ^o | Praeter autem] Sed praeter Σ | istos] illos V hos Σ |
assensus] praem. actus Γ^L praem. assensus Γ^{L2} praem. modos ρ not. vel: adhaesiones Γ^{N2}
19 aliquis] alius Γ^{BD}* tertius in ras. R² add. alius Γ^{N2}πτγβμν | assensus] add. est D² not. vel:
adhaesio Γ^{N2} | medius] eius alius Λ^H

T¹ Cf. supra n. 16.

bonum absolute apprehensum, non sub ratione alicuius propter
se boni nec propter aliud boni. Voluntas autem circa tale sic
ostensum potest habere aliquem actum, et non necessario inor-
dinatum; ergo potest habere aliquem actum volendi illud absolute,
5 absque relatione ad aliud, aut absque fruitione propter se; et ulte-
rius, potest imperare intellectui ut inquirat quale bonum illud sit
et qualiter volendum, et tunc potest illi sic assentire, — et tota ratio
differentiae hinc et inde est libertas voluntatis et necessitas natu-
ralis ex parte intellectus.

10 Ex his ultra: actus assensus bono propter se est actus perfectus; 68
actum autem perfectum consequitur delectatio, ex X *Ethicorum*;
ergo actum volendi bonum propter se consequitur aliqua delectatio.

Habemus igitur quantum ad propositum quattuor distincta:
actum imperfectum volendi bonum propter aliud, qui vocatur
15 usus, et actum perfectum volendi bonum propter se, qui vocatur
fruitio, et actum neutrum, et delectationem consequentem actum.

[3] De secundo principali¹, cui scilicet istorum convenit hoc no- 69
men 'frui', potest colligi ex auctoritatibus loquentibus de hoc vo-
cabulo 'frui'²; planum est quod non est actus neuter, nec actus usus

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}πτγβμν)

1 bonum] medium D praem. obiectum πτγβμν | comprehensum CP | alicuius = AD
2 boni] bonum C²P² | propter om. Γ^{BD} | aliud] aliquod (add. aliud Λ^o) IZA^o aliud Λ^{EG} |
boni² = AV²Λ^YΣ bonum V² rel. edd. | tale] add. obiectum Σ 3 aliquem om. D | et om.
CM²V 3-4 et non — actum om. AZI^{B2}Σ^{Q2} 4 aliquem] alium CP om. Λ^{YHO}* 5 et
om. Σ 5-6 ulterius] item Λ^o 6 bonum] obiectum AD | illud sit] s. i. Σ 7 potest om.
Λ^{YHGO}* | illi sic assentire] a. i. s. Λ^o i. a. s. Λ^{B2} add. vel sic Σ edd. | sic om. Γ^Λ | assentire]
add. vel dissentire R²Γ^{BD} not. vel: adhaerere Γ^{N2} 8 et¹ om. Γ^{BD}Λ^{YHO}Σ 10 assensus]
assentiendi I² assentire (praem. qui est Λ^o) Λ^o pon. adhaesionis Γ^{N2} | bono] bonus D boni Λ^Hτ
om. Γ^{BD} 11-12 ex X — delectatio om. Λ^{B2O2} 11 ex om. Λ^{B2HG} 12 bonum om. DT^{BD}Λ^L
Λ^o 13 propositum] oppositum M²S² primum Λ^{B2G} | distincta] add. scilicet I²Σ add. quia Λ^oτ
14 volendi = ADΣ^U edd. volendo rel. | qui] quod CP² 15 usus — vocatur om. Λ^{B2} | et
om. Γ^NΣ | volendo IT^{BD}Λ^{YB2HG} | bonum propter se] p. se b. CPMSRIVZIT^{LN} | qui] quod C
16 et¹ om. Σ | neutrum] add. qui vocatur volitio absoluta Λ^{H2} | actum] praem. illum Λ^{EG}
add. perfectum M²I²Σ 17-18 cui — auctoritatibus om. I² 17 cui scilicet] sc. c. Σ | scilicet
om. Λ^{YHO} | istorum] illorum CP om. Σ | conveniat SAΣ | hoc] illud Λ^o istud Λ^B 17-18 hoc
nomen frui om. Γ^{N2} 18-19 potest — frui om. AD 18 potest] praem. hoc (hic Λ^o)
Γ^{B2D}Λ^{YHO} praem. sicut Z edd. | loquentibus = I² loquentium rel. (om. AD) edd. | hoc] isto
Λ^{B2}Σ illo Λ^o 18-19 vocabulo] nomine Φ 19 est¹] add. enim I²Σ | non] nec P²V²Γ^{BD}Λ^N
praem. fruitio πτγβμν add. fruitio Λ^{B2G} | est²] om. P²V²Γ^NΛ^{YHO}* add. actus imperfectus nec Σ
19-p. 52, 1 nec — fruitionis om. Σ 19 actus² om. Γ^{BD}Λ^{YHO}*

F 11 ARISTOT., *Eth. ad Nic.* X^c. 4 (K c. 4, 1174b 14-23).

T¹ Cf. supra n. 65. ² Iste auctoritates sunt Augustini, cf. infra n. 70-72.

est actus fruitionis, sed tantum est altercatio de actu perfecto et delectatione consequente.

Respondeo: aliquae auctoritates videntur dicere quod frui est iste actus perfectus tantum, aliquae quod est delectatio tantum; aliquae quod includit utrumque, et tunc non significat aliquid ens per se⁵ unum, sed unum aggregatione ex duobus entibus vel ens per accidens: nec est hoc inconueniens quod unum nomen significet multa, quia Ilias secundum Philosophum VII *Metaphysicae* potest significare totum bellum troianum.

70 Quod tantum sit actus videtur illa auctoritate Augustini 83¹⁰ *Quaestionum* quaestione 30: «Omnis perversitas, quae vitium¹⁰ nominatur, est uti fruendis et frui utendis». Perversitas formaliter est in actu voluntatis elicito, non in delectatione, quia delectatio non est prava nisi quia actus est pravus, nec delectatio est in potestate delectantis nisi quia actus est in potestate eius¹; peccatum¹⁵

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}ρτπγβμ)

1 est¹ nec Λ^G praem. nec Γ^L add. ergo R²Γ^{D2} | est actus fruitionis om. I³Λ³ρπβμ | actus fruitionis] fruitio Γ^{BD}*Λ^{YHO} | sed om. Λ^{YHO} | tantum est altercatio] a. e. t. Σ a. t. e. Λ^{YHO} | altercatio] in ras. R²Λ^{O2} alteratio D²S²Γ^{D*}Λ^{GO} 2 delectatione] praem. de I²Λ^O | consequente] consequenter Λ^H add. illum Σ add. actum CPMSRIVZΓ^{Λ^{GO2}} add. actum perfectum ρτπγβμ 3 Respondeo] Et de hoc dico quod I² Ratio est quia γ not. alias (altus liber μ): Et ratio est quia aliquae (add. etc. μ) μν | frui om. Λ^{YHO*} | iste] ille Λ^H om. CPMSRIVZΓ^{Λ^{GO2}}Σ 4 actus perfectus tantum] t. a. p. Σ | aliquae¹ — tantum om. Γ^{N2}Λ²² | est om. Σρπγβμ | delectatio] in ras. P² electio (pon. delectatio S²) S delectatio vel electio C 5 utrumque] ambo Λ^{YHO} | aliquid] aliquid Λ^{GO}Σ | ens om. Σ 5-6 ens per se unum] per se u. e. Λ^{GO} per se (add. unum Λ^{O2}) ens Λ^{Y²HO} 6-9 ¶ sed unum — troianum sign. Extra P² 6 unum²] tantum Σ | aggregatione] aggregatum Γ^{BD}Λ^{YHO}Φ edd. | vel] ut CPMSR²IV²ZΓ^{Λ^{H*}} 7-9 nec est — troianum] om. Λ^{Y²BE²GO²} Φ²τ; ¶ sign.: Extra I²(ext. et mg.)Φ² litteris a-b V²(ext. et mg.)Φ² 7 hoc om. Γ^{Λ^{H2}} | multa] plura Γ^{L2}Λ^{H2} om. Γ^{L'} 8 Ilias] post *Metaphysicae* Σ Ylion ρτπγβμ Isaias D² 8-9 potest significare] s. p. Σ 10 Quod] add. autem frui I² | tantum sit] s. t. Σ | videtur] add. sonare I² | illa] ista D²Λ^O ita Λ^G om. Λ^{H2}Σ | auctoritas I²ρπγβμ | auctoritate Augustini] Aug. auct. Γ^{BD*} per Augustinum Σ | Augustini] om. Λ^{YH*}(ante auctoritate)^{O*}Φτ add. dicere ρτπγβμ 11 30] in ras. D² 3 CM²SR²I²VZΓ^{LN}Λ^O 35 M² | Omnis] add. itaque humana ρτπγβμ | perversitas] perversio Λ^{Y^O}Φρπγβμ perversio vel perversitas Λ^H | quae] est quod etiam ρτπγβμ 11-12 nominatur] vocatur Λ^{HGO} 12 est — utendis] fruendis uti velle atque utendis frui ρτπγβμ | et frui utendis om. Λ²² | Perversitas] Perversio vel (aut Z) perversitas CPMSRI²VZΓ^{Λ^{YHO}} add. autem I²Σ 14 actus est pravus] pravus (add. est Λ^{O2}) actus Λ^{HO} | est pravus] om. R² add. quae delectatio est in potestate peccantis (¶ sign. in text. et mg. litteris a-b V²) M²I²V²Z | nec] nisi D² adnot. De hoc bene infra, distinctione 13 articulo primo, contra ultimam opinionem, et super tertium, dist. 15 articulo primo I² 15 delectantis] declarantis Λ^{B*} peccantis IZγ | est] eius (add. est Γ^{D2}) Γ^D om. Γ^{LN2} 15-p. 53, 1 eius — potestate om. R² 15 eius = ADΣ peccantis CPMSIV²ZΓ^{Λ^{H2}} agentis R²V²Γ²Λ^{YEH²GO} edd.

F 8 ARISTOT., *Metaph.* VII t. 13 (Z c. 4, 1030a 6-10); t. 16 (p. 1030b 4-10). 10 AUGUST., *De diversis quaest.* 83 q. 30 (PL 40, 19).

T ¹ Cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio* II d. 42 q. 4 n. [1-2].

autem in quantum peccatum formaliter est in potestate peccantis. Hoc etiam videtur manifeste dicere Augustinus I *De doctrina christiana* cap. 1: «Frui est amore inhaerere alicui rei propter se». Ista inhaesio videtur esse per potentiam motivam inhaerentis, sicut in corporibus (a quibus transumptum est hoc nomen 'inhaerere' ibi¹) inhaesio est virtute inhaerentis^a.

[4] Quod autem frui sit tantum delectatio videtur dicere illa aucto- 71 ritas Augustini I *De Trinitate* cap. 10g: «Plenum gaudium est

^a Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus: Similiter 'inhaesio alicui propter se'

10 non videtur esse per delectationem, quia causa efficiens delectationis videtur esse obiectum delectabile et non finis, et ita non tendit delectans in obiectum propter se. Sed ista ratio non concludit — procedit enim quasi obiectum non possit esse efficiens et finis delectationis — et solvi habet a tenente delectationem esse de essentia beatitudinis, in IV².

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}ρτπγβμ)

1 autem — peccatum om. Λ^{B2} | autem] enim Σ | formaliter est] e. f. CPMVΛ^{EG} | in potestate peccantis om. V² 2 Hoc] praem. Et Λ^{YHO} | etiam] autem Λ^G praem. idem I² add. idem Γ^{LN} | manifeste om. Σ | manifeste dicere Augustinus] m. Aug. d. I²N Aug. m. d. I²N 3 cap. om. Λ^{YHO*} | se] add. ipsam (um μν) Γ^{BDN2}ρτπγβμ 4-6 videtur — inhaesio om. M²SR²I²Z 4 sicut] add. est M² 5 corporalibus I² | a quibus] aliquibus D²C²P²Λ^{Y2B*G} motivis Λ^O | transumptum] translatus VΛ^{YHO} | transumptum — inhaerere] hoc nomen (add. scilicet inhaerere Σ^{Q2}) trans. est Σ | hoc] istud post nomen VΛ^Y om. Λ^{HO} | inhaerere] inhaesionis VΛ^{YH*} in se Λ^{O*} 6 ibi — inhaerentis om. Σ^{Q2}U | ibi om. Γ^LΛ^{BH} | ibi inhaesio] inh. ibi C²P² inhaesio autem P²M²R²I²Γ^{BD} inhaesio enim Λ^{GO} om. C² | est] fit (post inhaerentis Λ^G) Λ^Gτ om. Λ^{O*} 7 frui] fruitio Λ^Oτ om. Λ^{YH}Φ | tantum om. CP²MSV²Λ^O | illa] ista D²Λ^O alia Λ^{EG} om. Λ^H 7-8 illa auctoritas Augustini] Augustinus ΣΦ 8 Augustini om. RΛ^{YHO} | De Trinitate] Trinitatis R Γ^{BD}Λ^{YH} | 10 g] 10 P²(in ras.)Λ^O 48 (pon. x M²) CMSRVZΓ^{LN} 18 Λ^{GO}Σ 11 Λ^H 10 in fine u 10 vel 23 in fine γμ 8 τ 8 vel 23 in fine ρπβ | Plenum] praem. Hoc est enim ρτπγβμ | gaudium] add. nostrum quo amplius non ρτπγβμ 9-14 Similiter — in IV = ADCPMSRIVZΓ^{Λ^{Y2BHG}}Σ edd.; ¶ text. sign.: Vacat, sic in libro Duns A¹ Vacat in Duns R² Vacat ibi Λ^{Y2} Vacat A¹D²V² Extra P² 9 Similiter] Sicut Λ^H om. Σ^{Q2}U 10 non om. Σ | videtur esse¹] habetur Λ^{EG} | esse¹ — videtur om. Λ^{O2} | esse¹] inesse Γ^{LN}Λ^{O2} | per] propter Γ^{BDN}Λ^{HO2}Σ | causa efficiens delectationis] d. c. e. Λ^{Y2H} | videtur²] dicitur Λ^{EG} 11 et non finis] et non finalis ante videtur² (10) Γ^{BD*}Λ^{Y2H} om. Λ^{O*} | et¹ om. CPMSRIZΓ^{LN}Λ^{B*GO2}Σ | finis] finalis Λ^G | non tendit delectans] d. n. t. Σ | delectans] delectatum M²SR²I²VZ delectantis D² 12 ratio] responsio Λ^G | procedit] supponit D probatur Λ^G | procedit enim] quia procedit P | quasi] ac si ΣΦρπγβμ quod DΛ^{Y2BHG}τ | posset Γ 13 efficiens] praem. causa Λ^{EG} | et² om. Λ^{B*G} | solvi habet] h. s. Λ^OΣ solvitur hoc Λ^O | tenente] add. naturaliter I²Z | delectationem esse] quod delectatio sit Σ add. veraciter Λ^{O2}Σ 14 beatitudinis] add. veraciter MSIZΓ add. v¹ sile Λ^{B*} | in IV] ante

F 2 AUGUST., *De doctr. christ.* I c. 4 n. 4 (PL 34, 20). 8 AUGUST., *De Trin.* I c. 8 n. 18 (PL 42, 832): «Hoc est enim plenum gaudium nostrum, quo amplius non est, frui Trinitate, Deo, ad cuius imaginem facti sumus. Propter hoc aliquando ita loquitur de Spiritu Sancto tamquam solus ipse sufficiat ad beatitudinem nostram: et ideo solus sufficit, quia separari a Patre et Filio non potest».

T ¹ 'ibi', id est in Augustino. ² Cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio* IV Suppl. d. 49 pars 1 q. 7 n. [2-7].

frui Trinitate»; quod si non distorqueatur auctoritas ad causalitatem vel ad alium intellectum, quem non sonant verba, gaudium est formaliter delectatio. Similiter et in illa quaestione praeallegata¹ Augustini: «Fruimur illa re de qua capimus voluptatem»; si sit locutio per identitatem vel quasi definitio, tunc 'capere voluptatem' est frui essentialiter.

72 Quod autem frui accipiatur pro utroque, actu scilicet et delectatione simul, probatur ex definitione illa 'frui' X *De Trinitate* cap. 9: «Fruimur cognitis, in quibus voluntas propter se delectata conquiescit». Ad actum enim pertinet quod dicitur 'fruimur cognitis', quia actui voluntatis praesupponitur obiectum cognitum; sed post subditur 'in quibus voluntas delectata conquiescit' etc., quod, si delectatio accideret fruitioni, non debet poni in eius definitione².

Similiter, si ponatur ad beatitudinem essentialiter pertinere et actus et delectatio sequens³, tunc omnes auctoritates quae dicunt

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρττγβμ)
a tenente (13) P²M²R²I²Γ²Λ²Σ² post a tenente (13) Λ²Y²HGO² post delectationem (13) CP' in obiecto (add. insuper in IV ante a tenente, 13 V²) V om. M'SR'I'Z
1 Trinitate] add. Deo ad cuius imaginem facti sumus ρ | quod om. Φ edd. | retorqueatur Φ edd. 1-2 causalitatem] materialitatem D 2 quem] quam V quod D*M*T²NΛ²O* | non] nunc V | sonant] solvant βμ 3 Similiter om. CP² | et] etiam D om. P²Λ²YHO² | illa] ista Γ²LN Λ²Y²HGO² 30 ρττγβμ om. I'ZΣ add. alia I² | quaestione] auctoritate DCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}τ [[post praealleg. (3-4) DΛ²Σ²] praem. auctoritate Augustini Λ²O²; not. alius liber: In ista auctoritate Augustini prius allegata μ 3-4 praeallegata] praeallegata D* primo allegata Λ²HGO² prius allegata Λ²Y²τ allegata R 4 Augustini] dicit Σ om. DΛ²Y²Σ (ante praealleg., 3-4) HGO²Σ (ante quaestione, 3) | Fruimur illa] Frui (add. ergo ρ) dicimur ea ρττγβμ | capimus] concipimus Λ²EG 4-6 si sit — voluptatem om. Λ²O² 5 definitio] distinctio MV om. Λ²B 7 frui om. CP*MSRI*VZΓ^{LN} | actu scilicet] sc. (add. pro Λ²O) a. IZΛ²OΣ praem. pro Λ²Hρττγβμ praem. scilicet pro M² | scilicet om. Λ²YH | et] add. pro R²Λ²-G 8 simul om. Λ²YHO | ex definitione illa] per definitionem illam Σ | frui] praem. de Λ²EGΣ om. Λ²YHO | X] in ras. I² 4 CPMSVZΓ^{LN}Λ²Y²B 4 vel 10 Γ²N 14 Λ²H² | De Trinitate] Trinitatis RΓ^{BD}Λ^{YHO} 9 cap. 9] 9 c. R c. 10 I²(in ras.)τ c. 10 vel 23 ρττγβμ 9 ΣΓ^{LN}* Λ²BO* om. Λ²YH* | voluntas] add. ipsis ρττγβμ | propter se] post conquiescit (10) Γ^{BD} add. ipsa ρττγβμ 10 quiescit Λ²EGΣ | quod = AD est (I) Λ²H cum rell. edd. | dicit Λ²EGΣ 11 actui] in actu Λ²EG | praesupponitur] in corr. R² supponitur Λ²B add. actus intellectus in (in] vel ρττγβμ | sed] quod Σ 12 post] prius D* delectatio ponitur cum I² | subditur] subdividitur vel subditur A subdit ρττγβμ | delectata] praem. propter se M²Λ²-BΦτ add. propter se P²Λ²B | delectata conquiescit om. Σρττγβμ | quiescit CPMΓ^{BD}Λ²EG | etc.] pertinet ad delectationem Γ²N² om. V²Λ² add. pertinet ad delectationem Σ | quod] comp. Λ²B quia Λ²Oτ quare Λ²G 13 debet = AD deberet rell. edd. | definitione] add. Item, Augustinus X Confessionum cap. 9 (23 I²): Beata vita est gaudere de te et ad te (¶ sign. in text. et mg. litteris a-b V²) MI(om. P²)VZ sequitur hic Opinio (p. 57, 16) — Ethicorum (p. 59, 2) R² 14 Similiter, si] Si D | ponitur Σ | et] ad M* om. CPΣ 15 sequens om. ρττγβμ

F 4 AUGUST., *De diversis quaest.* 83 q. 30 (PL 40, 19). 8 AUGUST., *De Trin.* X c. 10 n. 13 (PL 42, 981).

T¹ Cf. supra p. 52, 11. ² Cf. supra p. 48, 10-15. ³ Cf. supra p. 53, 13-14.

frui esse summum praemium vel beatitudinem nostram dicunt eam includere utrumque, et actum et delectationem. Istam minorem dicit illa auctoritas I *De doctrina christiana* cap. 6: «Summa merces est ut ipso perfruamur»^a.

5 Sed de significato vocabuli¹ non est contendendum, quia secundum Augustinum I *Retractationum* cap. 9 «cum res constat, non est vis facienda in nominibus». Res constat quod voluntas ha-

[5] ^a Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus: Quod autem sit magis proprium significatum vocabuli² est difficile probare, tamen aliquo modo potest conici ex usu vocabuli: istud enim vocabulum 'frui' construitur cum ablativo significante obiectum ex vi transitionis, qualis constructio appropriatur verbis significantibus actum, non autem construitur cum obiecto in ablativo ex vi causae, qualis constructio debetur passionibus significatis per verba primo passiva; non enim ita dicitur 'frui Deo' sicut dicitur 'delector Deo' vel 'Deus delectat me', sed 15 dicor 'frui Deo' transitive sicut dicor 'amare Deum', et istud videtur esse magis proprium significatum vocabuli.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρττγβμ)
1 frui] fruitionem Λ²EG | esse summum praemium] s. p. e. Λ²G esse solum nostrum praemium Λ²H | nostram om. Λ²EGΣ 2 eam] ipsam Σ | et] scilicet I²Σ om. Γ²N | Istam] Illam S Γ²PA-Y illam. Unde Γ²B 2-3 Istam minorem] Hoc Σ etc. I² | minorem] in corr. D² immo Λ²EG 3 illa] ista R alia Λ²EG om. D²Γ^{BD}* | illa auctoritas] a. i. Σ | I om. DCPMSRI*V²ZΓ²Λ²EGΣ | cap. 6] quasi in fine ρττγβμ add. quasi in fine γ | 6] 8 Λ²EGγ pon. 37 I² | Summa] praem. Haec ρττγβμ 4 ipsa Λ²EG | fruamur CPMSRI*VZΓ 5 Sed — vocabuli om. Λ²BΣU² | contendendum] in corr. Λ²O² concedendum Λ²G curandum Λ²H 6 I *Retractationum* cap. 9 = Ar I Retr. cap. 14 (pon. V Trinitatis cap. 7 vel 17 μ) γβμ I Retr. (add. cap. 9 D²) DΛ²YH Retr. I Γ²B Retr. (praem. I M²R²I²ZΓ²N²) 14 (I P²I²D² praem. cap. I² om. R²) CPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO} 14 Retr. Σ, V De Trinitate cap. 7 vel 17 ρττγβμ | constat] congruat vel constat Σ^{QU}* 7 non — constat om. D² | facienda] sustinenda Λ²B sustinenda sive facienda Λ²G | Res] rei illius Λ²B' illius rei Λ²B²G praem. Sed I² om. D² add. autem CPT²N | Res constat] Constat autem res scilicet Σ add. autem Λ²EG | quod] quae Λ²H | voluntas] in corr. D² volitum Λ²O* vocabulum Λ²H add. volens Λ²Oτ 8-16 Quod autem — vocabuli = codd. edd.; ¶ text. sign.: Vacat (sed abrasum), sic in libro Duns A¹ Vacat in originali R² Vacat (incipiendo ab Istam minorem, 2-3 D²) A¹(sed abrasum)D²V² lin. anfractuosa μ Ponitur ut additio a Mauritio, tamen habetur in manuscriptis et editionibus antiquis, in quibus nullae sunt additiones v 8 autem sit] s. a. Σ 9 est difficile = ADA²H d. e. rell. edd. | potest conici] c. p. Σ | conici] convinci P²(in ras.)MSRIVΓ^{LN}Λ²GO²1 converti C* cognosci Λ²B definiri Λ²O' om. Γ²L 10 usu] virtute (not. alias: usu I²D²) R²Γ^{BD} add. vel virtute P² | frui om. Λ²YH²O* 11-12 consignantibus Λ²H 12 autem] enim Λ²EGΣ om. MΓ²D* | in] et Λ²EG add. casu Σ 13 constructio om. D²Λ²YHO | primo] in ras. M² pure τβμ om. I 14 fruor] fruitur ZΛ²YH add. in C²M²I² ρττγβμ | dicitur] post Deo² I²B om. VZΓ²NΛ²O* | delector] dilector R delectatur ZΛ²Y | Deo² = AD Λ²H²τγ in Deo Λ²H' rell. ρττγβμ 15 dicor] in corr. Λ²B² dicitur Λ²H | istud] illud Γ^{BD}Λ^{YHO} add. scilicet actus Λ²G add. non M*SR*V* 15-16 videtur esse magis] m. v. e. Λ²O m. esset Λ²H 15 esse] post proprium (16) Γ²LN post vocabuli (16) V om. RΓ^{BD}Σ 16 proprium om. Λ²YHO*

F 3 AUGUST., *De doctr. christ.* I c. 22 n. 35 (PL 34, 32). 6 AUGUST., *Retract.* I c. 15 [14] n. 4 (PL 32, 610; CSEL XXXVI pars II 76, 9-10): «nec de verbis, cum res constet, controversia facienda».

T¹ Cf. supra n. 69, 65. — De variis significationibus vocis 'frui' cf. apud GUIL. DE WARE, *Sent.* I d. 1 q. 1 (cod. Florent. nat. A IV 42, Tra-b). ² Cf. supra n. 69, 65.

bet triplicem actum, et quartum, puta passionem consequentem¹: et duobus actibus nullo modo convenit hoc nomen²; pro alterutro aliorum duorum et pro ambobus simul³ videntur aliqui uti vocabulo, et tunc erit aequivocum, — vel si est univocum, oportet quasdam auctoritates⁴ exponere quod loquuntur causaliter vel concomitantiter.

LII. — AD ARGUMENTA PRINCIPALIA

- 74 Ad primum argumentum⁵ dico quod fructus est ultimum quod exspectatur ab arbore, non ut possidendum corporaliter, sed ut habendum per actum potentiae attingentis illud ut obiectum; primum enim non est fructus in quantum exspectatur ut possidendum sed in quantum exspectatur ut gustandum et actu gustus attingendum, quam gustationem sequitur delectatio: si ergo fructus dicatur quo fruendum est, delectatio non est fructus, sed illud ultimum exspectandum; sed nec delectatio erit frui si primum quo attingo exspectatum ut exspectatum est frui, — quod videtur pro-

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}Κ^ρτ^πβ^μυ)

1 actum] om. Λ^{H*} add. perfectum et imperfectum et neutrum (n. comp.) Λ^G | puta passionem] pass. scilicet Σ 2 et] add. patet quod Σ^ρτ^πβ^μυ | duobus] praem. in I add. vel tribus Γ^{LN} | actibus] add. (= not.?) usu et actu medio Λ^{O*} | convenit] competit CP | nomen] add. frui Λ^{O*}Σ^ρτ^πβ^μυ 2-4 pro — vocabulo, et] igitur convenit vel ambobus aliis vel altero (alteri Σ^{O*}) eorum, et si ambobus simul Σ 2 pro] praem. sed Λ^{O*}Σ^ρτ^πβ^μυ pon. sed Γ^{N*} | alterutro] altero ρ^ρτ^πβ^μυ 3 aliorum] illorum DR²Γ^{BD} | duorum] om. M^SRI*VT^{-L} add. actu perfecto vel pro delectabili Γ^{O*} | et] vel Γ^{BD} sed Φ | videntur aliqui om. Λ^{O*} | aliqui] alii Γ autem (ante videntur R) M^SSRV* praem. autem I* add. isto P² 3-4 vocabulo] praem. isto Γ^{BDN*}Λ^{H*} 4 erit] est RΓ^DΛ^O add. nomen ρ^ρτ^πβ^μυ | oportet] add. multum Λ^{EG} 4-5 quasdam auctoritates = A DΣ a. q. rell. edd. 5 quod] quae SA^G 5-6 concomitantiter] cf. p. 57 ad 16-p. 59, 2 8 Ad primum argumentum] Ad rationes principales in oppositum. Ad primum in oppositum (hoc in oppos. om. Γ^{BD}) Γ^{BD} | argumentum] obiectum CPMSI*V'ZΓ^{LN} argumentum obiectum R in oppositum V² om. Λ^{YHO}Σ add. principale I² | fructus est ultimum] u. (ultimus Γ^B) e. f. Γ^{B*}D* | quod] qui Λ^B 9 ab] de Γ^{BD}Λ^{B*}(in corr.)^G | ab arbore om. Λ^{YHO*} 9-10 ut¹ — potentiae om. Γ^{N*} 9 ut¹ om. Λ^{BHO} | possidendus V | corporaliter] formaliter Λ^{B*} add. uti M^SSR*I* V*Γ^{LN*}(om. N³) | ut² om. M^SSVI^{-N*} 10 contingentis CP*Λ^G 11-12 ut possidendum] ut possessio MSR*IV*Γ^{LN*}Λ^{BGO}Σ om. Λ^{H/O*} possidendum Λ^{H*} 12 ut om. Λ^H | gustandum] add. gustu Λ^B | et] ut (post actu Λ^{B*}) Λ^B aut Λ^H om. Λ^{Y*}O* 13 delectatio] dilectio Λ^B 14 dicatur] dicitur Λ^{BGO} add. illud I²Σ | delectatio] dilectio Λ^B praem. sic Σ | sed] add. consequitur actum quo attingitur Σ 15 sed] similiter Σ^τ | nec] non D | delectatio] dilectio Λ^B add. vel dilectio P² | erit] esset CP* est RΓ^{BD}Λ^{HGO}Σ 15-16 si primum — est frui] si frui est illud quo primo attingitur illud ultimum exspectatum Σ om. D*R² 15 si] sed D*MS*R*IVΓ^{ΛHGO} 16 exspectatum] add. est I² | est frui om. Γ^L | quod] et hoc Σ^U 16-p. 57, 1 quod — exspectatum om. Σ^Q

T¹ Cf. supra n. 68. ² Cf. supra n. 69. ³ Cf. supra n. 70, 71, 72. ⁴ Cf. supra n. 71, 72, vel n. 70, 72. ⁵ Cf. supra n. 62.

babile, cum fructus sit quid exspectatum sub prima ratione, sub qua exspectatur ut a potentia attingendum.

- Ad secundum¹ dico quod auctoritas est in oppositum. Cum enim dicat auctoritas 'non actus esse fructus sed passiones', sequitur quod frui non est delectari, quia fructus est obiectum fruitionis; passio autem non potest esse ita primo obiectum sui, sicut potest esse obiectum actus; ideo frui si est passionis ut obiecti, ut sonat auctoritas, non erit passio, sed actus aliquis, potens illas passiones habere pro obiectis quasi proximis suo primo obiecto. — Et cum dicitur quod 'per se fructu fruimur', non est hoc intelligendum in ratione formali principali, sicut 'calore calet', sed in ratione obiecti, sicut si diceretur quod 'amabili amamus'; in ratione autem causae formalis fruitione fruimur. Auctoritas autem non dicit aliquid consequens actum esse fruitionem, sed fructum, id est fruitionis obiectum.

¶ Opinio quod dilectio et delectatio sunt idem², quattuor ra- 76

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}Κ^ρτ^πβ^μυ)

1 quid = A illud Σ^U | exspectatus CPMSRIVZΓ^{ΛYHO} | prima] illa R²Γ^{BD}Λ^{Y*} edd. ista (add. prima Λ^{O*}) Λ^O om. ΣΦ | ratione] add. illa I² 1-2 sub qua exspectatur ut] qua est Σ 2 qua] om. Γ^{D*} add. ratione sub qua (sub qua om. Λ^{B*}) Λ^B | a potentia attingendum] att. a p. CPMRI* VZ | attingendus Γ^{BD} 3 dico om. Λ^{YHO} | quod om. Λ^{YH*}O | auctoritas] illa auct. post oppositum Σ | in] ad ZΛ^{YHO}Σ 4 auctoritas om. Σ | non actus esse fructus] f. n. e. a. Σ | esse fructus om. Λ^{B*} | sed] om. M^S add. potius Φ^ρτ^πβ^μυ 5 delectari] delectatio τ^γ | fructus] fructum SR add. non M^SΓ^{B*}Λ^{O*} 6 non] add. tunc enim Λ^OΦ^ρτ^β | potest esse ita] p. i. e. CPA^Hi. p. (posset Λ^O) e. Λ^{BGO}Σ | primo] primum (post obiectum Λ^O) CPA^{HGO} om. Λ^B 6-7 sicut potest esse] prout est Λ^G 7 ideo frui si] si igitur frui Σ 7-8 ut¹ — sonat om. Λ^{B*} 8 non praem. tunc Σ | erit] est CPT^{BD} | passionis M^SSR* | sed] add. est (post actus Λ^{BGO}) CPMSRIVZ Λ | actus aliquis] al. act. (add. et Γ^D) DCPMIVZΓ^{BD}Λ^{YHO} 8-9 illas passiones habere] p. i. h. Γ^Hi. i. (istas Λ^{Y*}Σ^Q) p. SAΣ 10 hoc] hic Λ^G om. DA^H 11 in] sub CPMSRIT^{LN*}Λ^{BGO}Σ | formali principali] formali principii DM²Γ^DΛ^{H*} formalis principii (add. activi ρ^ρ) I²Γ^B ρ^ρτ^πβ^μυ formae (in ras. Γ^{N*}) vel principii (add. activi Σ) M^SSR*IVΓ^{LN}Λ^{O*}Σ | sicut] add. ignis DC^ρP²Γ^{BDN*}Λ^{Y*} edd., add. calidum Σ 11-12 calore — sicut om. C²P² | sed — amamus om. SI² 11 in² om. Λ^{BGO} 12 si om. I²VA^H | diceret D dicas Γ^{BD} | quod om. Γ^{BD*}LN | amabile CPMRVZΓ^{ΛYHGO} 12-13 in ratione autem = ADEΣ sed in ratione rell. edd. 13 fruitione fruimur] fruim. fruit. Γ^NΣ | autem] enim Σ om. Λ^{B*} 14 aliquid — fruitionem] fruitionem esse aliquid consequens actum Σ 14-15 id est] et Σ quasi Γ^{BD} add. quasi M²I²Λ^{HGO} 16-p. 59, 2 Opinio quod — Ethicorum = ADR²II^N [post definitione (p. 54, 13) R² post actus (p. 48, 9) I in fine I lib. Add. magnae (f. 176rb) ut append. Γ^N. — De aliquo textu huic simili, quem tradunt post concomitanter (p. 56, 5-6) R²Γ^{BD}Φ^ρP²K, et de altera forma eiusdem textus, quem tradit Γ^{D*}, cf. p. 59, 15-16]; ¶ text. sign.: Extra de manu Scoti, A¹D¹ Extra de manu

T¹ Cf. supra n. 63. ² Pro lin. 16-p. 59, 2 cf. DUNS SCOTUS, Rep. I A d. 1 pars 2 q. 2; Add. magnae I d. 1 q. 3 n. [2-6]. — In DUNS SCOTI Rep. I A (cod. Prag. eccl. cath. 436, C XXI 1, 47vb) notatur hanc opinionem esse Petri de Alvernia, quam tamen in eiusdem Quodl. (cod. Vat. lat. 932, 102ra-170rb) non invenimus.

tionibus: prima, eiusdem potentiae circa idem obiectum est unicus actus; secunda, eandem cognitionem non sequitur immediate nisi idem; tertia, quorum opposita sunt eadem, et ipsa sunt eadem; quarta, habentia eosdem effectus et eadem consequentia sunt eadem. — Differunt ratione sicut ab hoc in illud et e converso; etiam sicut unio et quietatio, privatio divisionis et privatio motus.

Contra: definitio dilectionis II *Rhetoricae* et definitio delectationis I *Rhetoricae* differunt.

Responsio:

Contra de tristitia quadrupliciter: nolle est in Deo et in beatis; nolle non requirit apprehensionem exsistentiae rei, vel est circa illud quod nec existit in re nec apprehenditur existere; nolle intensissimum ante fieri rei; voluntarie nolo.

Contra de dilectione: delectatio est per se obiectum dilectionis, sicut et desiderii praecedentis, IX *Trinitatis* ultimo: «Desiderium inhiantis» etc.

Item, Lucifer potest se summe diligere, XIV *Civitatis* ultimo et Anselmus *De casu diaboli* 3.

Item, intensior dilectio minor delectatio¹.

ADCPMSRIVZΓBDLNΛYEHGOΣQU(Φ^{PP}ρττγβμν)
Ioannis R² Extra D²I²(ext. et mg.) 16 Opinio] Sed forte videtur R² praem. Est I^N | sint I^N 16-p. 58, 1 quattuor rationibus om. II^N
1 prima] tum (tamen I^N) quia II^N add. est quae sunt R² | unicus] unus I unius I^N 2 secunda] tum (tamen I^N) quia II^N | immediate om. II^N 3 tertia] tum (tamen I^N) quia II^N | et om. D²R² 3-5 et — eadem om. I^N 4 quarta] tum quia I 5 Differunt] praem. Et R² add. autem II^N | ab] ad D | in] et ad D² | illud] hoc R² | e converso] ex hoc in illud II^N | etiam] et R² om. II^N 7 Contra] quia I^N | dilectionis] om. D' delectationis D² | Rhetoricae] Ethicorum R² | et om. D 7-8 delectationis] dilectionis DI 8 differunt om. D 9 Responsio] Require I^N add. quare I 10 tristitia] iustitia A | nolle] velle D¹ 11 nolle] velle D et R² add. etiam I | non om. I^N | vel est om. R²I^N | est om. D² 12 illud om. R² | illud quod] quam II^N 12-13 intensissimum] comp. R² 13 nolo] volo I 14 Contra] quarta R² | delectatio] dilectum D 15 Trinitatis] et I ut I^N | ultimo] ultra II^N praem. cap. D 15-16 Desiderium — etc. om. R² 16 inhiantis etc. om. II^N 17 ultimo] vult D² praem. cap. II^N 18 3] praem. cap. II^N 19 Item — delectatio post Ethicorum (p. 59, 2) II^N

F 7 ARISTOT., *Rhet.* II c. 4 (ed. IUNTINA II 29E-F; ed. BEKKER B c. 4, 1380b 35-1381a 2): «Est igitur amare velle alicui bona evenire, non sua sed illius ipsius causa quem diligit, et quantum in eo est, efficere ut illa eveniant: amicus vero ille est qui amat et redamatur». 8 Ib. I c. 11 (ed. IUNTINA II 18B-C; ed. BEKKER A c. 11, 1369b 33-35): «Ponamus igitur voluptatem motum animi quemdam esse, et subitam sub sensumque cadentem instaurationem, ad explendam naturam». 15 AUGUST., *De Trin.* IX c. 12 n. 18 (PL 42, 972). 17 AUGUST., *De civ. Dei* XIV c. 28 (PL 41, 436; CSEL XL pars II 56, 30-57, 26). 18 ANSEL., *De casu diaboli* c. 4 (PL 158, 332-333; ed. SCHMITT I 240-242).

T¹ Cf. ARISTOT., *Eth. ad Nic.* III c. 11 (I¹ c. 12, 1117b 10-11): «quanto utique [fortis] magis virtutem habeat omnem et felicius sit, magis in morte tristior erit».

Contra distinctionem primam rationis¹, aliud agens; contra secundum², unio est relatio. — Solutio X *Ethicorum*^a. §

[QUAESTIO 2

UTRUM FINE APPREHENSO PER INTELLECTUM NECESSE SIT VOLUNTATEM FRUI EO]

[Q. 4] [1] Secundo quaero circa frui de modo eliciendi actum istum, 77 utrum scilicet fine apprehenso per intellectum necesse sit voluntatem frui eo³.

Quod sic, arguitur:

10 Avicenna VIII *Metaphysicae*: «Delectatio est coniunctio convenientis cum convenienti»; finis necessario convenit voluntati; ergo ex coniunctione eius cum voluntate est delectatio, ergo fruitio.

Item, finis movet metaphorice sicut efficiens movet proprie⁴; 78 sed efficiens approximatum passo, non impeditum, de necessitate

15 ^a Loco Opinio quod (p. 57, 16) — X *Ethicorum* (p. 59, 2) *textus interpolati*; vide append. A.

ADCPMSRIVZΓBDLNΛYEHGOΣQU(Φ^{PP}ρττγβμν)
1-2 Contra — Ethicorum om. R² 1 primae I prima I^N | rationis] in re I^N illud D | aliud] ad I^N | agens] add. non in potestate stante I 2 secundo D secunda I | X] V in ras. D² 5 vel 50 A 6 adnot. Quaestio 4 A et multi | quaeritur (ante Secundo Λ²) Λ²QΣ | de modo om. Λ² | istum] suum CPMSRIΓ om. V*Σ 7 fine] sine (pon. fine C²) C om. P* (post apprehenso) add. ultimo Λ²H² | per intellectum om. Λ²YH²O* | necessarium Λ²QΣ 9 arguitur om. CPMS RI*VTΣ 10 VIII] in ras. P² 6 C 9 V 4 (pon. 8 Λ²O²) Λ²O | Metaphysicae] adnot. cap. ultimo circa finem βμν | coniunctio] perceptio Λ²QΣπ apprehensio [not. alias (alius liber μ): coniunctio vel perceptio μν] βμν om. Λ²YH²O* 10-11 convenientis] conveniens βμν 11 finis] add. autem Σ | necessario] add. summae I*Z² 12 est] esset D² sequitur CPMSRIVΓΛ²QΣ | delectatio] in corr. D² add. summa I*Z² | ergo] et per consequens Σ 13 Item] Praeterea Σ | metaphorice] comp. SRI*Γ²LN*Λ²Q add. ex XII Metaphysicae Λ²O² 13-14 movet — efficiens om. I²B² 14 passo] passivo M add. sibi disposito et Λ²O² | impedito M*Λ²O² | de necessitate] necessario Σ 15-16] cf. p. 57 ad 16-p. 59, 2

F 2 ARISTOT., *Eth. ad Nic.* X c. 3 (K c. 2, 1174a 4-8): «Et ita [circa multa] multum studiosum [in graeco: 'studium'] faceremus utique, etsi neque unam inferant delectationem: puta quidem recordari, scire, virtutes habere. Si autem ex necessitate sequentur his delectationes, nihil differt: eligeremus enim utique haec, etsi non fieret utique ab his delectatio». 10 AVICENNA, *Metaph.* VIII c. 7 (101rb).

T¹ Cf. supra p. 58, 5. ² Cf. supra p. 58, 6. ³ Cf. DUNS SCOTUS, *Lectura* I d. 1 pars 2 q. 2; *Rep.* IA d. 1 pars 2 q. 1. ⁴ Cf. ARISTOT., *Metaph.* V t. 2 (Δ c. 2, 1013b 9-11); XII t. 36-37 (A c. 7, 1072a 26-27. 1076b 3); *De gener. et corrupt.* I t. 55 (A c. 7, 324b 13-18); HENRICUS GAND., *Quodl.* I q. 17 in corp. (f. 15A); XIII q. 11 ad 3 (f. 537N).

mouet proprie; ergo finis approximatus, hoc est praesens voluntati, non impeditus, necessario mouet metaphorice.

79 Item, omne mobile praesupponit aliquid immobile¹; ergo actus voluntatis varii et mobiles praesupponunt aliquem actum immobilem; talis non est nisi circa finem, ergo ille est necessario immobilis.

80 Ad oppositum:

Necessitas naturalis non stat cum libertate. Quod probo: quia natura et voluntas sunt principia activa habentia oppositum modum principiandi², ergo cum modo principiandi voluntatis non stat modus principiandi naturae; sed libere voluntas vult finem, ergo non potest necessitate naturali velle finem, nec per consequens aliquo modo necessario.

Assumptum, scilicet quod libere velit voluntas finem, probatur: quia eadem est potentia quae vult finem et illud quod est ad finem, ergo habet eundem modum agendi, quia diversi modi operandi arguunt diversas potentias; libere autem operatur circa ea quae sunt ad finem, ergo etc. — Quod autem sit eadem potentia amborum patet³, quia alias nulla esset potentia entis ad finem volens

^a Sequitur textus interpolatus: quia actus utendi est per se unus actus, ergo per se unus potentiae, respicientis per se utrumque extremum.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Δ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρ^τπ^γβ^μυ)
1 mouet proprie] p. (om. P¹I²) m. PIVZΓ^{BD}Δ^{YH} [proprie om. CP²MSRI*Γ^{LN}Δ^{YH}Σ | approximatus] add. voluntati Δ^O2 | hoc est] et CPMSIΓ^{LN}Δ^{YH} 1-2 hoc est — impeditus] voluntati (in ras. R²) non impeditus (add. et praesens R²) R voluntati et non impeditus nec voluntate impedita Σ add. nec (non Δ^Y) impedita VΔ^{YH}*H*O* add. nec impediens Z* 2 necessario om. PV 3 Item] Praeterea Σ | mobile] add. necessario Δ^O2 | aliquod Δ^{YH} 4 mobiles] add. circa ea quae sunt ad finem Δ^O2 5 talis] praem. sed Δ^{YH}ρ^τπ^γβ^μυ | est necessario] n. e. Δ^{YH}ρ^τπ^γβ^μυ | necessario] necessarius SRΓ^{BDLN}* add. et Γ^L | immobilis] non mobilis SRVT*Δ^{YH} mobilis Z* add. scilicet ultimi finis Δ^O2 6 Ad oppositum] Contra Σ 7 Quod probo] Primo Σ 8 activa om. Γ^{BD} 9-10 cum modo...modus] modus...cum modo Σ 9 voluntatis] voluntas D* naturae R 10 naturae] voluntatis R add. sed modus principiandi naturae est necessario eligere (elicere Δ^Oτ) actum quantum est ex (de Δ^Oτ in Δ^O) se Δ^{YH}ρ^τπ^γβ^μυ | libere voluntas] v. l. PZΓ^{LN}Δ^{YH} 11 necessitate naturali velle finem] v. f. nec. nat. Σ 13 Assumptum] add. modo Δ^O | scilicet om. Γ^{BD}*LN | libere velit voluntas finem] vol. vel. f. l. Σ | voluntas] ante libere Δ^{YH}ρ^τπ^γβ^μυ ante velit Γ om. PZΔ^{YH}ρ^τπ^γβ^μυ 14 quia] quod Δ^{YH} | est potentia] p. e. CPMRIV ZΔ^{YH}ρ^τπ^γβ^μυ | quae] qua Δ^O | illud quod est] ea quae sunt IZ 15 habet] post agendi Δ^O om. Δ^{YH}ρ^τπ^γβ^μυ | operandi] agendi V* praem. vel Δ^O 16 circa om. C*P*M*SR*Γ^L 16-17 ea quae sunt ad om. Δ^{YH}ρ^τπ^γβ^μυ 17 ergo etc. = A ergo et (et) etiam Δ^O om. Γ^{BD} circa finem D² rel. edd. | autem om. Δ^{YH}ρ^τπ^γβ^μυ 18-p. 61, 1 entis — unam om. Γ^B 18 volens] in ras. Δ^{YH}ρ^τπ^γβ^μυ volendi CP*MSRI*VZΓ^{LN}Δ^{YH}ρ^τπ^γβ^μυ volentis Δ^{YH}ρ^τπ^γβ^μυ voluntatis Δ^O 19-20 quia — extremum = ADC PMSRIVZΓΔ^{YH}ρ^τπ^γβ^μυ [post extremum (p. 61, 2) ρ^τπ^γβ^μυ post De anima (p. 61, 3) ZΔ^{YH}ρ^τπ^γβ^μυ rep.

T ¹ Cf. ARISTOT., *Physic.* VIII t. 34-35 (© c. 5, 256a 13-256b 3). ² Cf. ib. II t. 49 (B c. 5, 196b 17-22).

illud propter finem; oportet enim illam esse unam, habentem actum circa utrumque extremum, sicut Philosophus arguit de cognitione sensus communis in II *De anima*¹.

§ Nota, haec ratio² non improbat omnem necessitatem immutabilitatis³ sed tantum necessitatem naturalem; ideo fiat ratio generalius probans ad oppositum, — et tunc in primo articulo⁴ ponitur quod sic, sed Henricus quod libere, alii quod naturaliter fertur in finem: conveniunt in hoc communi 'necessario'⁵, ideo communiter contra eos sunt rationes hic factae contra opinionem in primo articulo⁶, sed contra illum modum 'naturaliter'⁷ specialiter est haec ratio⁸ et Augustinus *Enchiridion* (distinctio 25 secundi libri⁹, hic quaere distinctione 10 g¹⁰). §

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Δ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρ^τπ^γβ^μυ)
post De anima (p. 61, 3) Γ^{BD}]; ¶ text. sign.: Extra A¹(text. et mg.)P²V¹(om. V²) litteris a-b V(om. V²) Γ^{BD}1(om. Γ^{BD}2) punctis P² 19 per se unus actus] u. p. se a. Γ^{BD} u. a. p. se Γ^NΔ^{YH}ρ^τπ^γβ^μυ | actus² om. Δ^{YH}ρ^τπ^γβ^μυ | ergo] add. in text. repetito est Γ^{BD} 20 per se¹] om. Γ^N add. unus (om. Γ^{BD}2) est Γ^{BD} | potentiae] add. est Δ^{YH}ρ^τπ^γβ^μυ | per se utrumque extremum] u. e. p. se Δ^O2 add. quia est obiecti quod habet se ad aliud vel quod vult propter aliud Δ^O2 3 in om. Δ^OΣ 4-12 Nota — distinctione 10 g = ADΓ^{BD} [post immobilis (p. 60, 5) AD post ergo etc. (p. 60, 17) Γ^{BD}]; ¶ text. sign.: Extra hic de manu Scoti A¹ Extra de manu Scoti D Extra A¹D² Vacat Γ^{BD}2 litteris b-a Γ^B2 4 Nota] add. quod Γ^{BD} | probat Γ^{BD} 6 oppositum] opposita Γ^{BD} propositum D 7 Henricus] add. vult D | naturaliter] non D* 8 hac Γ^{BD} 10 illum] istum D 11 secundi] primi codd. 12 libri om. Γ^{BD} | hic] hoc codd. | quaere] add. sed Γ^{BD} | 10] 30 Γ^{BD} add. ibidem D | g] a D²

F ² ARISTOT., *De an.* II t. 146 (Γ c. 2, 426b 15-29). 6-7 THOMAS, *S. theol.* I-II q. 10 a. 2 in corp. (VI 86); HENRICUS GAND., *Quodl.* III q. 17 ad arg. princ. (f. 79H); GODEFRIDUS DE FONT., *Quodl.* VI q. 7 in corp. (ed. HOFFMANS in PhB III 158-159). 7 HENRICUS GAND., *Quodl.* X q. 9 ad 1 (f. 428A); XII q. 5 in corp. et ad arg. 2 (f. 487B.E); cf. etiam *Quodl.* III q. 17 ad arg. princ. (f. 79 I-K); *Summa* a. 47 q. 5 in corp. (II f. 28Z); GODEFRIDUS DE FONT., *Quodl.* VIII q. 16 in corp. (ed. HOFFMANS in PhB IV 164). 7 THOMAS, *S. theol.* I-II q. 10 a. 1 in corp. (VI 83b); GODEFRIDUS DE FONT., *Quodl.* VI q. 8 in corp.; VIII q. 2 in corp. (ed. DE WULF-HOFFMANS in PhB III 176; IV 21-22). 11 AUGUST., *Enchir.* de fide c. 105 n. 28 (PL 40, 281).

T ¹ Cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio* I d. 10 q. un. n. [10]. ² Cf. supra p. 60, 7-12. ³ Cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio* I d. 10 q. un. n. [5]. ⁴ Cf. infra n. 83. ⁵ Cf. ibidem. ⁶ Cf. infra n. 91-133. ⁷ Cf. supra lin. 7. ⁸ Cf. supra p. 60, 7-12. ⁹ Cf. LOMBARDUS, *Sent.* II d. 25 c. 3-4 (I 430). ¹⁰ Cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio* I d. 10 q. un. n. [10]; cf. etiam infra p. 102, 13-14.

II. — AD QUAESTIONEM

- 82 Ista quaestio potest intelligi vel de fine obscure apprehenso in
universali, sicut concipimus beatitudinem in communi, vel ob-
scure apprehenso in particulari, sicut concipimus beatitudinem in
Deo trino; vel de fine clare viso in habente voluntatem elevatam
supernaturaliter, ut in habente voluntatem perfectam per habi-
tum supernaturalem, vel quarto de fine clare viso in non habente
habitum supernaturalem in voluntate, et hoc, posito quod Deus
de potentia absoluta se ostenderet intellectui non dando habitum
aliquem supernaturalem voluntati.

IA. — OPINIO ALIORUM

- 83 [Art. 1] — Quantum ad istos quattuor articulos¹ dicitur pri-
mo quantum ad primum quod voluntas de necessitate fruitur ul-
timo fine sic apprehenso obscure et in universali. Quod probatur
tripliciter:

Primo per illud II *Physicorum*: «Sicut se habet principium in

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρτπγβμν)

2 obscure] absolute ZΛ^{YHGO} obscure et absolute Λ^G 3 universali] add. ut est ens
summe bonum Λ^O 3-4 in communi — beatitudinem om. Λ^O 3-5 vel — trino om. Γ^B
3 vel] ut Λ^Y add. de fine P^{RV}Γ^{BDLN}Λ^{HGO} 4-5 sicut — trino om. R² 5 viso] add. ut ρτβμν
5-6 voluntatem — habente om. M²Λ^B | voluntatem elevatam supernaturaliter = AD s. v. e.
Λ^{BHGO} v. s. e. M²Λ^O rell. edd. 6 ut] et Λ^B id est Σ | in habente voluntatem om. Σ
6-7 per habitum supernaturalem] habitu supernaturali Σ 7 supernaturalem] supernatura-
liter Λ^H add. in voluntate Λ^Bρτπγβμν 7-8 vel quarto — supernaturalem om. D² 8 habi-
tum supernaturalem] s. (om. P²) h. CPMRV | et hoc om. Λ^{HGO} 9 potentia] add. sua ΓΛ^H | se
ostenderet] o. se Σ | ostendat Γ^{BD} 10 aliquem om. Λ^BΣ | aliquem supernaturalem] s. a.
CPMSRIZITΛ^B 11 adnot.: Opinio Gandavi, Quodlibet 3 quaestione 17 A¹ et plures Opinio
Thomae D²Λ^G 12 quattuor om. CP 13 quantum ad primum quod] quod quant. ad pr.
(add. quod Γ^{BD}) CPMSRI*Γ^{BD}Λ^B praem. quod Γ^N* | de necessitate] necessario Σ om. Γ^{BD}(post
fruitur) 13-14 ultimo fine] f. u. Λ^{BGO}Σ 14 sic om. CPMRIV | apprehenso obscure] o. a.
Σ | et om. Σ 15 tripliciter om. DM²Λ^O 16 *Physicorum*] add. (= adnot.) commento 90
a et VI *Ethicorum* commento 6 S² | se habet om. Λ^{YHO}Σ

F 12-p. 63, 15 THOMAS, S. theol. I q. 82 a. 1 in corp. (V 293b); I-II q. 10 a. 2 in corp.
(VI 86); HENRICUS GAND., Quodl. III q. 17 ad arg. princ. (f. 79H); XIII q. 9 in corp. (f. 531P);
GODEFRIDUS DE FONT., Quodl. VI q. 7 in corp. (ed. DE WULF-HOFFMANS in PhB III 158-159).
16 ARISTOT., Physic. II t. 89 (B c. 9, 200a 15-16): «Est autem necessarium et in doctrinis et in
his, quae secundum naturam fiunt, quodammodo similiter».

T¹ Cf. supra n. 82. — De hac materia (n. 83-155) cf. THOMAS S. theol. I q. 82 a. 1. 2;
I-II q. 8 a. 1-3; q. 9 a. 1. 3. 4. 6; q. 10 a. 2; HENRICUS GAND., Quodl. I q. 17; III q. 17; IV
q. 11; IX q. 5; X q. 9; XII q. 5. 26; XIII q. 9. 11; GODEFRIDUS DE FONT., Quodl. VI q. 1. 7. 9;
VIII q. 2. 16; X q. 13. 14.

speculabilibus, sic finis in operabilibus¹; sed intellectus de ne-
cessitate assentit primis principiis speculabilibus; ergo voluntas de
necessitate assentit ultimo fini in operabilibus.

Secundo hoc idem probatur, quia voluntas necessario vult
illud cuius participatione vult quidquid vult; sed participatione
ultimi finis vult quidquid vult; ergo etc. — Probatio minoris, quia
nihil aliud vult nisi in quantum est quoddam bonum; sed omne
aliud bonum videtur esse quaedam participatio ultimi finis, quod
est summum bonum, sicut videtur probari per Augustinum VIII
De Trinitate cap. 5 a: «Tolle bonum hoc et illud bonum», etc.,
«et vide ipsum bonum si potes, bonum omnis boni».

Tertio probatur idem sic: voluntas non potest non velle aliquid
nisi in quo est aliquis defectus boni vel aliqua ratio mali; in fine
ultimo in universali apprehenso non est aliquis defectus boni vel
aliqua ratio mali; ergo etc.^a

^a Sequitur textus interpolatus: Item, Augustinus XIII De Trinitate cap. 3² di-

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρτπγβμν)

1 sic] ita Σ 1-3 sed — operabilibus] om. Σ^{QU} sed in primo est necessitas, ergo Σ^{QU}
2-3 primis — assentit om. D² 2 primis principiis] princ. prim. Γ^{LN} primo principio Λ^O |
speculabilibus] praem. in Γ^NΛ^{BGO} | voluntas] praem. et Λ^{BGO} om. Λ^O 3 ultimo] primo (pon.
ultimo M²) MSR*Γ¹ 4 hoc idem om. Λ^Yτ | hoc idem probatur] sic Λ^{HO} om. Σ | necessario]
necessitate assentit et R 5 sed participatione] particip. autem Λ^{YO} 5-6 sed — quidquid
vult om. Λ^H 6 ultimi om. MΓ^{BD} | etc. om. Λ^BΣ | quia] add. voluntas Λ^O 7 sed omne =
AD omne MSRIT^{LN} est autem τ omne autem rell. ρτπγβμν 8 videtur esse] est Λ^{YHO}τ | quod]
qui Στ add. non Γ^{BD}* 8-9 quod est summum bonum om. Λ^{YHO}* 9 est] autem Λ^G | sicut]
sit Λ^G | videtur probari] probatur Λ^{YHO}τ patet Σ | per] secundum CP 10 De Trinitate]
Trinitatis RΓ^{BD}Λ^{YH} | cap. om. M²SVTΛ^{YH} | 5] 7 D¹ 9 Λ^H 3 Λ^{H2}ρτβ 4 μν add. vel 8 πγβμ | a] g
Γ^{LN} bonum hoc et bonum illud Γ^B* om. DCPM²RIT^{N2}Λ^{H2GO}Σ^{YH}ρτπγβμν add. vel 8 ρ | bo-
num hoc] h. b. Γ^NΛΣ 10-11 hoc et — omnis boni] etc. (praem. hoc et — omnis boni] I²) I
10 hoc — bonum om. D² | et illud bonum om. Λ^Bρτ | bonum² om. ΓΣ | etc. om. MRVT^{B2}Λ^GΣ
11 et vide — potes om. M²R² | si potes] ante et vide R² post vide Σ add. quod est Λ^{BGO} add. et
videbis Λ^O add. itaque (ita Γ^{B2}) Deum videbis non alio bono bonum, sed (sed om. Γ^{B2}) Γ^{B2}ρτπγ
βμν | bonum omnis boni] etc. M om. R² | bonum² om. R²Λ^{B2}Σ 12 probatur om. Λ^H | pro-
batur idem om. Λ^OΣ | aliquid] id post nisi (13) Λ^O praem. hoc R om. Λ^Yτ 13 ratio mali]
malitia CPMSRI*ΓΛ^G add. ergo R² add. sed Σ 13-14 fine ultimo = AD u. f. rell. edd.
14 est] apprehenditur CPMSRIVITΛ^{BGO}Σ 14-15 aliquis — mali] aliqua ratio mali nec aliquis
defectus boni Λ^{HO}τ 14 vel] nec Λ^YΣ 15 ratio mali] malitia (ante aliqua Λ^{BGO}) CPMSRI*
Γ^{LN}Λ^{BGO} | etc. om. Σ 16-p. 64, 16 Item — voluerunt = M²Λ^Gτππ²γββ²μν [[post mortali-
ter (p. 64, 4) Λ^Gτ Item (16) — intelligere (p. 64, 14) destructum in exemplari manuscripto M]];
¶ quoad textum not. Non ponitur ab aliquibus, et ab aliquibus ponitur una quarta ratio, fun-
data super auctoritate Augustini XIII De Trinitate, quae sic incipit: (et sequitur Item — volue-

F 9 AUGUST., De Trin. VIII c. 3 n. 4 (PL 42, 949).

T¹ Cf. ARISTOT., Eth. ad Nic. VII c. 12 (H c. 9, 1151a 16-17). ² AUGUST., De Trin.
XIII c. 3 n. 6 (PL 42, 1018); cf. HENRICUS GAND., Quodl. XIII q. 9 in corp. (f. 531 O).

- 86 [Art. 2] — Quantum ad secundum articulum¹ dicitur quod [3]
fine sic obscure apprehenso in particulari potest voluntas non frui
eo; quod potest probari, quia potest frui aliquo quod scit incom-
possibile tali fini, sicut patet de peccante mortaliter.
- 87 [Art. 3] — Quantum ad tertium articulum² dicitur quod ne-
cessario fruitur fine sic viso propter rationem tertiam ad primum
articulum³, quia nulla ratio mali invenitur in eo, nullus etiam de-
fectus boni in eo reperitur, — et hoc, si videat illum finem visione
practica, quidquid sit de visione speculativa; et additur hic quod
tanta est conexio vel necessitas connexionis quod Deus de potentia
absoluta non potest separare visionem practicam sui a fruitione.
88 [Art. 4] — Quantum ad quartum articulum⁴ dicitur quod im-

cit quod quidam mimus dixit se scire de multis existentibus in theatro quo-
dam, quid omnes vellent, hoc volens intelligere de beatitudine; sed non omnes illi
beatitudinem sive suum finem ultimum vellent si contingenter eum vellent; 15
ergo necessario eum voluerunt.

ADCPMSRIVZI^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρ^πγβ^μ)
runt, p. 63, 16-64, 16). Et debet poni in textu π^Qβ^Q 16 XIII] XII Λ^G | Trinitate] civitate
Λ^G | 3] 9 Λ^G

1 adnot.: Henricus 12 Quodlibet, quaest. 5 A¹Σ^{Q1} Opinio Thomae D² 2 potest voluntas]
v. p. Λ^{QO}Σ 3 eo = AD | quod] hoc Λ^{YQ} edd. | quod potest probari om. Λ^{BHO}Σ | potest pro-
bari] probatur Σ | quia potest frui om. Λ^{B*} | frui aliquo] a. f. Σ | scit = AZΛ^Y sicut D est Λ^G
Σ^{ρπγβμ} sit Λ^{O2} rel. τ 3-4 impossibile D^C*P^M*SR^I* 4 fini] frui (nor. vel: finit Λ^{O2}) Λ^O
Σ | de] in P | mortaliter] add. quia potest habere fruitionem creaturae impossibilem frui-
tioni ultimi finis et summi boni Λ^{O2} 5 adnot.: Godefridus 6 contra Henricum A¹Σ^{Q1} Opi-
nio Thomae D² 5-6 necessario — viso] fine sic clare viso voluntas necessario fruitur, quod
probatum Σ 6 propter] per Λ^QΣ 7 articulum] argumentum D^{*} praem. adductam Λ^G add.
adductam I²Λ^{HO} edd. | quia] quod (praem. eo C²) CP^{*} add. scilicet ibi Σ | invenitur in eo om. Σ |
nullus etiam] nec aliquis Σ | etiam] enim D 8 in eo reperitur] r. in eo ΓΣ om. I²Λ^{YHO} | videat
illum finem] finis videatur Σ 9-11 et additur — fruitione om. Λ^{H2} 9 additur] adducitur
Λ^G | hic] huic ρ^πγβ^μ om. Λ^OΣ 10 conexio vel necessitas connexionis = A conexio D co-
nexionis necessitas Σ in conexione necessitas ρ^πγβ necessitas in (in om. Λ^G) conexione Λ^{H2} rel.
τ^μ add. istorum actuum Λ^{H2} add. istorum actuum. intellectus et voluntatis respectu ultimi fi-
nis clare ostensi Λ^{GO}Φ edd. 11 practicam om. Λ^{O*}ρ^πγβ^μ | sui a fruitione = AD a fruitione
eius. Vide eum Σ a (in Λ^{H2}) fruitione Λ^{H2} rel. edd. 12 adnot.: Godefridus 6 contra Hen-
ricum A¹Σ^{Q1} Opinio Thomae D² | articulum om. Λ^Gρ^πγβ^μ | quod] quia Z 13 mimus]
minus γ om. Λ^G 14 quid] quod τ | omnes] homines Λ^G 15 beatitudinem post vellent¹
π^πγβ^Qμ^Q | suum om. M²τ | finem ultimum] u. f. M² 15-16 eum ... eum] eam ... eam
π^πγβ^Qμ^Q | eum vellent — voluerunt] et non necessario vellent M² 16 ergo] add. non Λ^G

F 1 HENRICUS GAND., *Summa* a. 22 q. 2 in corp. (I f. 130Q). 5 HENRICUS GAND.,
Quodl. XII q. 5 in corp. (f. 487C); THOMAS, *S. theol.* I q. 82 a. 2 in corp. (V 296b). 9 HEN-
RICUS GAND., *Quodl.* XII q. 5 ad 1 (f. 487D); GODEFRIDUS DE FONT., *Quodl.* VI q. 9 in corp.
(ed. DE WULF-HOFFMANS in PhB III 181). 12 GODEFRIDUS DE FONT., *Quodl.* VI q. 9 in corp.
(ed. DE WULF-HOFFMANS in PhB III 179-180); HENRICUS GAND., *Summa* a. 49 q. 6 in corp. (II
f. 43X-Y).

T ¹ Cf. supra n. 82. ² Cf. ibidem. ³ Cf. supra n. 85. ⁴ Cf. supra n. 82.

possibile est voluntatem caritate non elevatam frui fine etiam
viso, quia agere praesupponit esse; ergo agere supernaturale prae-
supponit esse supernaturale; voluntas autem huiusmodi non ha-
bet esse supernaturale, ergo non potest habere actum supernatu-
5 ralem.

Item, tunc posset talis voluntas esse beata. Consequens falsum, 89
quia tunc caritas non esset necessaria ad beatitudinem voluntatis.
Consequentia probatur sic, quia frui fine in particulari viso vide-
tur esse beatitudo vel includere formaliter beatitudinem.

10 || Aliter etiam arguitur sic: visione posita necessario ponitur 90
fruitio, ipsa non posita tollitur; ergo visio est causa totalis frui-
tionis; ergo simpliciter nobilior. Probatio primae consequentiae:
alias tollitur omnis notitia quid sit causa cuius 'per', sine quo non,
quidlibet agat in se. Probatio secundae consequentiae, quia causa
15 aequivoca totalis est perfectior. ||

ADCPMSRIVZI^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρ^πγβ^μ)

1 voluntatem] add. creatam M²Λ^{O2}τ add. carentem (in corr. Λ^{B2}) Λ^B 2 viso] visio D^C*
praem. clare I²Λ^{H2GO2}τ add. clare M² | esse] add. (=adnot.) ex II De anima, quia actus secundus
praesupponit primum Λ^{O2} 2-4 supernaturale — actum om. Σ^{U2} 2-3 praesupponit om. CP^{*}
Σ^{QU2}τ 3-4 voluntas — supernaturale om. Σ^Q 3 autem huiusmodi = AD autem illa Γ^π
γβ^μ illa CPM^{*}RIVZA^{YHO}Σ^{U2} ista SA^{H2O}τ autem M² 6 Item] Praeterea Σ | tunc] in ras. R²
sic CMV si sic (add. tunc P²) PI | possit CP^{*}MI² | posset talis voluntas] t. v. p. Σ | talis om. CP^{*} |
beata] bona D add. sine caritate Φ^P edd., add. Consequens est falsum (Cons. — fals. om. Λ^{GO}), quia
frui fine in particulari viso videtur esse beatitudo vel includere formaliter beatitudinem
(cf. 8-9) Λ^G 6-8 Consequens — probatur sic om. Λ^{H2O2} (om. text. restit. et scribit: Consequentia proba-
tur sic Λ^{O2}) 6 Consequens] add. est I²BDLN²Λ^{BH2G} 7 esset] erit Λ^Bρ^πγβ^μ | voluntatis
om. I² 8 sic om. I²Σ | in particulari] particulariter (praem. sic I²BDN²) CPMSRIVTA^{BGS}
not. vel: clare Λ^{O2} | viso] om. D add. clare Σ 8-9 videtur] dicitur Λ^B 9 beatitudi-
nem] add. consequens est falsum, quia tunc caritas non esset necessaria ad beatitudinem (cf.
ad 6-7) Λ^O 10-15 Aliter — perfectior = ADCPMSRR²IVTA^{O2}μ [[post ignotum (p. 67, 2)
DCPMSRIVμ post a fruitione (p. 64, 11) Λ^{O2}]; ¶ text. sign.: Extra de manu Scoti A¹ Extra
C²P²R²(pro R et R²)(text. et mg.)V²I²B²D² Vacat V²I²N² Additio Λ^{O2} lin. anfractuosa μ 10 Aliter
om. R²I²BD | Aliter etiam] om. CP^{*}MS^{*}RI^{*}VI^{*}LN^{*}Λ^{O2} Aliter S²I² etiam post arguitur P²I²N² | sic]
hic I²B | necessario ponitur] p. n. CPMRIV 11 visio] ipsa R² 12 nobilior] add. quod
est falsum M² 13 notitia] add. et via quod I²DN² | quid] aliquid I²DN² quae R²R²I | cuius]
eius CPMSR^{*}I²N^{*} huius R²R² alicuius I²D om. V | per] om. I²B^{*} add. se R²R²I²DN²Λ^{O2} add. sine
C sequitur spat. vac. P | quo] aliud (I) I²L add. alio PMSR^{*}I 14 quodlibet CPM^{*}SRIVT^L
quilibet R²I²N^{*} | agit D agitur I²L | consequentiae om. R²I²LN² | quia om. R²I²Λ^{O2} 15 to-
talis] tota CPMSR^{*}I²V | perfectior] add. causato R²R²I²DN² add. etc. Λ^{O2}

F 6 GODEFRIDUS DE FONT., *Quodl.* VI q. 9 in corp. (ed. DE WULF-HOFFMANS in PhB
III 181). 10 Ibidem.

LB. — IMPUGNATIO OPINIONIS ALIORUM

91 [Contra art. 1] — Contra primum articulum¹ arguo. § Primo sic: Augustinus I *Retractationum* cap. 9 et 22 f, g dicit quod « nihil est tam in voluntatis potestate quam ipsa voluntas », quod non intelligitur nisi quantum ad actum elicitedum.

92 Ex hoc duae conclusiones: prima, ergo actus voluntatis magis est in potestate voluntatis quam aliquis alius actus; secunda, ergo actus ille est in potestate voluntatis non tantum mediate sed immediate.

Ex prima ultra sic: actus intellectus circa finem est in potestate voluntatis; ergo et actus voluntatis.

Ex secunda ultra sic: ergo si actus voluntatis sit in potestate voluntatis mediante actu alicuius alterius potentiae, multo magis est in potestate voluntatis immediate; sed in potestate voluntatis est velle vel non velle finem mediante actu intellectus; ergo hoc est in potestate voluntatis immediate. Minor patet, quia in potestate voluntatis est avertere intellectum a consideratione finis, quo facto

ADCPMSRIVZ¹BDLN²VEHGO³QU⁴(Φ⁵PP⁶PTT⁷γ⁸β⁹μ¹⁰)

1 adnot. Contra opinionem Henrici A¹ 2 articulum om. D 2-p. 67, 7 Primo — ratio: habent codd. (excepto A¹) edd. totum vel partes diversimode disposita, prout infra notatur. Cod. A vero habet sic: ¶ Primo (2) — elicitedum (5) et ergo si (12) — ignotum (p. 67, 2), sign. in mg. Additio. Vacat, sic in libro Duns; Ex hoc (6) — sic (12) et Responsio (p. 67, 3) — ratio (p. 67, 7), sign. in mg. Extra de manu Scoti; post sic (12): ergo si, etc., verba Scoti, quibus determinatur ordo textus. 3-5 Augustinus — elicitedum] om. A¹; ¶ sign.: Vacat D²V³ Vacat, non scribe (includendo Contra — sic, 2) A⁰² lin. anfractuosa μ 3 cap. om. Z¹BD²Λ³HO 4 voluntatis potestate = AD p. v. rell. (om. A¹) edd. | ipsa voluntas] v. i. Σ 6-11 Ex hoc — actus voluntatis] om. M¹SR²Λ³VEHGO⁴ΣPTT⁵γ⁶β⁷μ⁸ [post ignotum (p. 67, 2) Γ¹L²N³ restit. continuando post actus voluntatis (11): Ex secunda ultra sic: ergo si, etc. (etc.) aliquis Γ¹L²; alias Γ¹N²; insuper indicat hanc transp. litteris b-a et nota: supra ad b Γ¹N², post immediate (16) D¹ continuando: Ex prima (1) ultra sic (add. actus intellectus circa finem est in potestate voluntatis; igitur et actus voluntatis. Ex secunda ultra sic D¹): igitur si actus etc.]; ¶ sign.: Extra de manu Scoti D¹ Extra D¹P²V³Γ⁴B⁵L⁶N⁷ Vacat Λ⁸ Vacat, non scribe A⁰² litteris a-b P² lin. anfractuosa μ 6 duae conclusiones] praemittunt: habentur P² consequuntur R³I⁴ sequuntur Γ¹N²Λ³ inferuntur A¹² sunt μ add. sequuntur M² | prima] add. est P²R³Γ⁴BDN⁵ add. sic M¹I²Λ³H⁴μ pon. conclusio prima C² pon. maior Γ¹D² | ergo] quod M² R³I⁴ om. P²μ 7-10 secunda — intellectus om. A¹ 7-9 secunda — immediate om. Γ¹L² 7 ergo] quod M²R³I⁴ 10-11 actus — actus voluntatis om. D¹Λ²H³ 12-p. 67, 2 Ex secunda — ignotum] om. A¹; ¶ sign.: Vacat V³ Vacat, non scribe A⁰² lin. anfractuosa μ Ponitur a Mauritio ut additio, sed est textus ex antiquis v 12 Ex secunda ultra sic om. D¹M²SR³Λ⁴BDN⁵ΣPTT⁶γ⁷β⁸μ⁹ 13 magis] fortius A¹BDN²ΣPTT³γ⁴β⁵μ⁶ 14 sed] pon. minor Γ¹D² 16 voluntatis = ADΓ¹L² eius rell. (om. A¹) edd. | post immediate explicit nota Vacat (cf. ad 12-p. 67, 2) et sequitur

F 3 AUGUST., *Retract.* I c. 9 [8] n. 3 et c. 22 [21] n. 4 (PL 32, 596. 620; CSEL XXXVI pars II 40, 10-11. 104, 2).

T ¹ Cf. supra n. 83.

voluntas non volet finem, quia non potest habere actum circa ignotum.

Responsio: summe in potestate, quia in libertate immediate; omne aliud mediante aliquo velle, etiam quod non est liberum sed non in potentia contradictionis.

[4] Confirmatur ratio ista, scilicet prima contra opinionem¹, et potest esse secunda ratio, § quia quod non impeditum necessitatur ad agendum, de necessitate removet prohibens actionem si potest; ergo si voluntas non impedita necessitatur ex natura sua ad volendum finem ultimum, removet necessario omne prohibens volitionem illam, si potest remove; prohibens autem hanc volitionem est non-consideratio finis, et hanc potest voluntas remove, faciendo intellectum stare in consideratione finis; ergo voluntas de necessitate faciet intellectum stare in consideratione finis. — Maior² huius argumenti patet, quia illud quod ex se est necessita-

ADCPMSRIVZ¹BDLN²VEHGO³QU⁴(Φ⁵PP⁶PTT⁷γ⁸β⁹μ¹⁰)

Responsio (p. 67, 3) — contradictionis (p. 67, 5) D | Minor] Antecedens CP¹M²SR³I⁴V⁵ add. vel antecedens A⁰²

1 vellet RΓ¹BD²Λ³EG velit A⁰ | quia] add. voluntas I²Λ³HO 2 ignotum] add. igitur si actus intellectus est in quietatione voluntatis, multo magis actus finis, et sic potest non necessario velle finem sed libere, vel non velle simpliciter A⁰². — Hic sequitur Aliter (p. 65, 10) — perfectior (p. 65, 15) DCPMSRIV¹μ 3-5 Responsio — contradictionis = ADΓ¹B²Λ³N⁴ (ante Minor, p. 66, 16 D) ergo summe in meth⁰² (1) ad omne ad mediante ante ergo si actus (p. 66, 12) Λ² (om. A⁰²); ¶ text. sign.: Extra D¹Γ²L³N⁴ Vacat Λ⁵ 3 immediate] add. etc. D 4 aliquo] scilicet Γ¹B² quia scilicet Γ¹L²N³ | etiam] resc. D² om. Γ¹L²N³ | etiam quod] q. e. Γ¹B² | sed] licet Γ¹B² 6-7 Confirmatur — ratio] om. A¹; ¶ sign.: Vacat V³ Vacat, non scribe A⁰² lin. anfractuosa μ 6¹ ratio ista = AΛ⁰ i. r. DMSRIVZ¹Λ²EG edd. ratio illa A¹ ratio CP | scilicet — opinionem = A 6-7 et — ratio om. CP 7-p. 68, 6 ¶ quia — repugnat sign. litteris a-a-a A¹, sed duo prima a raduntur, relicto erronee tertio, et sign. a-a pro Si instetur (p. 69, 1) — in finem (p. 73, 2; cf. p. 69, 20) 7 quod = AΓ¹Λ²HO³ omne agens quod D quodcumque agens CPMSRI¹VΓ²Λ³HO⁴ edd. illud (add. agens Z²) quod ZΛ¹VEGΣ | non impeditum] om. I²Λ³HO⁴ add. si R add. quod M² add. in se A⁰² | necessitatur] necessitatum Γ¹B²D³ add. ex natura sua P 8 de necessitate] necessario post removet P | prohibens] praem. omne PΓ¹D²PTT³γ⁴β⁵μ⁶ om. A¹ | actionem] praem. illam P | potest] add. remove P 9-11 ergo — potest om. P² 9 non impedita] om. I²Λ³HO⁴ add. in se, impedita tamen ab alio A⁰² | necessitatur ZΛ¹VOPTT²γ³β⁴μ⁵ necessitatur A¹ 9-10 ex natura — removet om. Γ¹N² 9 ex natura sua post ultimum (10) Γ¹BD | sua om. A¹VO² 10 finem ultimum] u. f. A¹EG om. CM²SR³I⁴V⁵ | removet necessario] n. r. A¹Σ | necessario om. A¹HO² 10-11 volitionem illam] i. v. CP¹MSRIVZA 11-12 si — volitionem om. V³ 11 remove om. P²V³Γ⁴BDΣ | autem] vel A sed ante prohibens IZΣ om. D¹R² 12 potest voluntas remove] p. r. v. Γ¹ v. p. r. A¹HO 13 intellectum stare] s. i. (i. om. Γ¹N²) Γ¹N²Σ | voluntas] volendo (add. finem Γ¹N²) MSR¹Γ²N³Σ volendo finem I²Z edd. 13-14 voluntas — finis] etc. Γ¹L² | voluntas de necessitate] de n. v. (add. volendo sic finem in universali semper A⁰²) A¹HO 14 de necessitate] necessario Σ | intellectum stare] s. i. Σ | finis] praem. huius I²Z add. quod tamen falsum est A⁰² 15 Maior] add. autem A⁰ | huius argumenti]

T ¹ Cf. supra n. 91-92. ² Cf. supra lin. 7-8.

tum ad agendum, numquam prohibetur nisi per aliquid repugnans vincens eius activam virtutem, sicut apparet de gravi: prohibetur enim a descensu propter aliquid repugnans vincens inclinationem eius, et pari ratione amovet prohibens si potest, quo amoto non impeditum descendit, quia ita necessario removet repugnans effectui sicut ponit effectum cui illud repugnat^a.

^a Sequitur textus a Duns Scotto cancellatus: Confirmatur^b ratio¹: ubicumque est necessaria conexio extremorum, est etiam necessaria conexio omnium mediorum necessario requisitorum ad unionem extremorum, alioquin necessarium dependeret a contingente; sed si voluntas necessario fruatur fine ostenso, erit necessaria conexio extremorum inter se et ex natura ipsorum extremorum, ergo et omnium mediorum; sed unum medium necessario requisitum ad unionem istorum extremorum est intellectio finis², ergo etc. Probatio minoris³: si sit necessaria conexio voluntatis ad finem, est sicut principalis agentis ad obiectum circa quod agit; sed necessitas ad agendum non potest esse in principali agente

^b Textus Confirmatur (7) — praesupposito (p. 71, 5) a Duns Scotto signatur litteris: c — c.

ADCPMSRIVZ¹BDLN²Λ³YEHGO⁴Σ⁵QU⁶(Φ⁷PP⁸π⁹γ¹⁰β¹¹μ¹²)
om. Σ¹³π¹⁴β¹⁵μ¹⁶ add. ultimi ΙΑ¹⁷BHGO¹⁸ρ¹⁹ | illud om. Λ²⁰BHGO²¹Σ²² | quod om. Λ²³O²⁴* | ex se] de se Z ipse Σ²⁵O²⁶
om. CP²⁷*MSR²⁸IV²⁹*Γ³⁰Λ³¹H³²O³³ 15-p. 68, 1 est necessitatum] n. e. Λ³⁴B³⁵* necessitatur CPMSRIVZ³⁶
Λ³⁷B³⁸GO³⁹Σ⁴⁰ necessitas Λ⁴¹O⁴² /
1 repugnans] resc. Λ⁴³Y⁴⁴ om. Ι⁴⁵Λ⁴⁶H⁴⁷O⁴⁸ 2 eius activam virtutem] e. v. a. R a. e. v. V v. e.
a. Λ⁴⁹ virtutem eius Σ⁵⁰ | sicut apparet] sicut patet RΛ⁵¹G⁵² add. exemplum Σ⁵³ 2-3 sicut — vincens
om. M⁵⁴ 2-5 prohibetur — descendit] respectu descensus, in quo si prohibetur per trabem eadem necessitate qua descendit deorsum frangit trabem si potest Σ⁵⁵ 3 repugnans] repugnanti
Z⁵⁶* om. Ι⁵⁷Λ⁵⁸H⁵⁹O⁶⁰* 4 et om. P⁶¹*Γ⁶²BD⁶³* | ratione] necessitate CPMSRI⁶⁴*VZ⁶⁵Γ⁶⁶BDLN⁶⁷Λ⁶⁸YEHGO⁶⁹ add., add. vel
necessitate Λ⁷⁰O⁷¹ | amovet] admovet Γ⁷²B⁷³*D⁷⁴* removet CPΓ⁷⁵N⁷⁶Λ⁷⁷B⁷⁸G⁷⁹ | prohibens] impedimentum Λ⁸⁰B⁸¹G⁸²
praem. impedimentum π⁸³γ⁸⁴β⁸⁵μ⁸⁶ | quo amoto] quo CMSR⁸⁷*V⁸⁸Λ⁸⁹B⁹⁰G⁹¹ qua V⁹²Λ⁹³Y⁹⁴ si (praem. quo amoto Λ⁹⁵O⁹⁶)
Λ⁹⁷H⁹⁸O⁹⁹ 5 impeditum] impeditum est Λ¹⁰⁰H¹⁰¹O¹⁰² impeditur Λ¹⁰³H¹⁰⁴ impedito Λ¹⁰⁵G¹⁰⁶ 5-6 quia — repu-
gnat] om. Λ¹⁰⁷H¹⁰⁸O¹⁰⁹Σ¹¹⁰Q¹¹¹Σ¹¹²U¹¹³τ¹¹⁴; ¶ sign. Extra Σ¹¹⁵Q¹¹⁶; hic sequitur Item (p. 88, 13) — experimur (p. 89,
12-13) Λ¹¹⁷O¹¹⁸ 7-p. 72, 20 et p. 69, 1-90, 2: totum hunc textum om. Λ¹¹⁹Y¹²⁰ ut respectivis locis notatum,
sed not. Hic deficiunt tres rationes Λ¹²¹Y¹²² 7-p. 71, 5 Confirmatur — praesupposito = ADCP
MSRIVZ¹²³Γ¹²⁴Λ¹²⁵B¹²⁶GO¹²⁷π¹²⁸β¹²⁹μ¹³⁰ [post non-intelligere (p. 77, 9) D]; ¶ text. sign.: Vacat, sic in libro
Duns A¹³¹ Vacat D¹³²V¹³³Λ¹³⁴B¹³⁵ Extra Ι¹³⁶(text. et mg.)V¹³⁷ Additio prolixa, sed pulchra valde v lin. anfrac-
tuosa μ¹³⁸ 7 ratio] add. quia CPΓ¹³⁹N¹⁴⁰Λ¹⁴¹B¹⁴² 8 conexio¹ — necessaria om. V¹⁴³ 9 necessario
om. Rρ¹⁴⁴π¹⁴⁵β¹⁴⁶μ¹⁴⁷ 9-10 necessarium dependeret] dependentia necessariorum esset (esset post con-
tingente, 10) Λ¹⁴⁸B¹⁴⁹ 10 sed si voluntas] praem. Minor prima MSR¹⁵⁰*IV¹⁵¹*Z¹⁵²*Λ¹⁵³B¹⁵⁴ adnot. Minor prima
A¹⁵⁵(text. et mg.) add. ut dicit minor prima (add. vera C) CP¹⁵⁶(post ostenso) 11 necessaria] neces-
sario DCPMVΛ¹⁵⁷B¹⁵⁸ om. Z¹⁵⁹* | inter se — extremorum om. R¹⁶⁰*Γ¹⁶¹D¹⁶² 11-13 ergo — extremorum om.
Γ¹⁶³L¹⁶⁴ 12 et om. Γ¹⁶⁵BD¹⁶⁶ 13 istorum] illorum DΓ¹⁶⁷D¹⁶⁸ρ¹⁶⁹π¹⁷⁰β¹⁷¹μ¹⁷² om. Γ¹⁷³BD¹⁷⁴ | istorum extremorum]
e. i. CPMRIVZ¹⁷⁵ | intellectio] intentio Λ¹⁷⁶B¹⁷⁷ ostensio ρ¹⁷⁸π¹⁷⁹β¹⁸⁰μ¹⁸¹ 13-14 necessario MSRIVZ¹⁸²
14 sicut] finis D¹⁸³ | obiectum] praem. primum R¹⁸⁴ praem. ipsum ρ¹⁸⁵π¹⁸⁶β¹⁸⁷μ¹⁸⁸ 15 circa quod
agit om. Λ¹⁸⁹B¹⁹⁰ | sed] praem. minor secunda VZ¹⁹¹* add. minor (praem. sicut dicit M¹⁹²) secunda MS
adnot. minor secunda A¹⁹³(text. et mg.) add. ut dicit minor secunda CP¹⁹⁴*Γ¹⁹⁵N¹⁹⁶Λ¹⁹⁷B¹⁹⁸ | necessitas]
voluntas P¹⁹⁹* virtus ρ²⁰⁰π²⁰¹β²⁰²μ²⁰³ | agendum] cognoscendum D²⁰⁴ 17 c-c = A²⁰⁵V²⁰⁶(cf. p. 80, 7-8 et
p. 81, 14. 15. 19. 20. 21 et p. 82, 3)

T¹ Cf. supra n. 93. ² Cf. infra p. 72, 8-73, 2. ³ Cf. supra lin. 10-12.

[5] ¶ Si instetur^a huic rationi¹ dicendo voluntatem non simpliciter 94
necessario frui fine sed necessitate condicionata, scilicet si osten-
datur, et maior dicatur esse vera de simpliciter necessario agente,

nisi per illud quo formaliter agit; voluntas autem se ipsa agit, ergo in ipsamet
erit necessitas ista ad obiectum. Patet ergo minor prima². — Minor prosyllo-
gismi³ probatur sic: agens principale principaliter nullo necessario agit nisi quo
principaliter agit, alioquin illo necessario ageret quo impossibile est ipsum agere;
non agit autem principaliter nisi illo quod est sibi formalis ratio agendi.

Haec confirmatio⁴ videtur excludere quandam responsionem quae daretur
ad rationem principalem, de necessitate simpliciter et condicionata⁵; nam ista
probat quod si voluntas etiam fine ostenso necessario fruatur, quod hoc est
propter proprias rationes istorum extremorum, quae ex se habent conexionem
necessariam; ergo illa non dependet ab aliquo alio ab extremis, et ita est abso-
luta, etsi extremorum inter se, ergo et omnium mediorum in suo ordine, erit
conexio necessaria.

Responsio: minor prima⁶ falsa est nisi intelligitur de necessitate condicio-
nata, id est quod praesupposita intellectione necessitas fruendi quae sequitur —
quae est necessitas secundum quid, quia dependens ab illa ostensione — illa,

^a Textus Si instetur (1) — in finem (p. 73, 2) a Duns Scotto signatur litteris:
20 a — a.

ADCPMSRIVZ¹BDLN²Λ³YEHGO⁴Σ⁵QU⁶(Φ⁷PP⁸π⁹γ¹⁰β¹¹μ¹²)

1-p. 74, 3 Si instetur — ad illud = ADCPMSRIVZ¹Λ²B³GO⁴π⁵β⁶μ⁷; ¶ text. sign.: Extra
de manu Scoti A⁸ Extra Ι⁹(text. et mg.)V¹⁰ Additio prolixa, sed pulchra valde v lin. anfractuosa μ¹¹
1 Si] add. tenendo conclusionem oppositam quis ρ¹²π¹³β¹⁴μ¹⁵ add. quis VΛ¹⁶B¹⁷G¹⁸ | instet VΛ¹⁹B²⁰GO²¹π²²
β²³μ²⁴ instes CPMSRIZ²⁵LN²⁶ | instetur — voluntatem] dicatur quod voluntas Σ²⁷ | rationi] respon-
sioni Λ²⁸B²⁹GO³⁰ 2 fruatur Σ³¹ 2-3 frui — necessario om. Z³² 2 necessitate condicionata] sub
condicione Σ³³ 3 dicatur] dicitur CPMSRIVZ³⁴Γ³⁵ est Σ³⁶ | esse om. CPMSRIVZ³⁷Γ³⁸Σ³⁹ 4 volun-
tas — agit om. M⁴⁰*SR⁴¹*Γ⁴²Λ⁴³B⁴⁴ | ipsamet] in ras. R⁴⁵ ipsam CPM⁴⁶*SV ipsa ΙΑ⁴⁷B⁴⁸ 5 erit] in ras.
R⁴⁹ est MVT⁵⁰ρ⁵¹π⁵²β⁵³μ⁵⁴ | necessitas] praem. in ras. aliqua R⁵⁵ praem. ipsa ρ⁵⁶π⁵⁷β⁵⁸μ⁵⁹ | ista] illa
DCPMVΓ⁶⁰BD⁶¹* om. Rρ⁶²π⁶³β⁶⁴μ⁶⁵ | ad] add. agendum circa ΙZ⁶⁶ρ⁶⁷π⁶⁸β⁶⁹μ⁷⁰ | minor prima] om. D⁷¹
p. m. D⁷² circumducit linea A | Minor⁷³ Maior Λ⁷⁴B⁷⁵ praem. Prima ΙΑ⁷⁶B⁷⁷ add. secunda Γ⁷⁸B⁷⁹ add.
autem CP⁸⁰ 6 principaliter] principiatum Z⁸¹ primum M⁸²R⁸³(in corr.) om. Γ⁸⁴N⁸⁵ 6-7 nullo —
alioquin om. Γ⁸⁶N⁸⁷ 6 nullo] in ras. V⁸⁸Γ⁸⁹D⁹⁰ non MΓ⁹¹N⁹² | necessario agit] a. n. CP modo (add.
agit D⁹³) D⁹⁴ 7 principaliter] in ras. R⁹⁵ formaliter Γ⁹⁶B⁹⁷(in ras.)LN⁹⁸ om. Γ⁹⁹D¹⁰⁰ formaliter principaliter
Γ¹⁰¹D¹⁰² pon. formaliter V¹⁰³ 8 agit om. SR¹⁰⁴(post autem) | agit autem principaliter] aut. p. a. CP
MIVZΛ¹⁰⁵ aut. a. p. Γ¹⁰⁶ | principaliter om. ρ¹⁰⁷π¹⁰⁸β¹⁰⁹μ¹¹⁰ | formaliter V¹¹¹ 9 Haec confirmatio]
Hoc confirmatur P¹¹²* 9-10 quae — rationem om. v¹¹³ 9 datur P¹¹⁴ 11 ostenso] apprehenso
Λ¹¹⁵B¹¹⁶ | fruatur ΙZ¹¹⁷ | quod¹¹⁸ om. I¹¹⁹ 12 proprias om. D¹²⁰ | istorum om. M¹²¹ 14 etsi] sed si
Λ¹²²B¹²³ | ergo om. ρ¹²⁴π¹²⁵β¹²⁶μ¹²⁷ 15 conexio] add. inter se Γ¹²⁸L¹²⁹ 16 Responsio] Respondetur
quod ρ¹³⁰π¹³¹β¹³²μ¹³³ | prima] probatio (probat?) D¹³⁴ | falsa est] e. f. PΓ¹³⁵ | intelligatur CPMSRIVZ¹³⁶
17 id] hoc RΓ¹³⁷BD¹³⁸ρ¹³⁹π¹⁴⁰β¹⁴¹μ¹⁴² | quod om. D¹⁴³ | supposita CPMSRIVZ¹⁴⁴ | quae sequitur] in ras. R¹⁴⁵
consequetur in ras. Γ¹⁴⁶B¹⁴⁷ sequatur ρ¹⁴⁸π¹⁴⁹β¹⁵⁰μ¹⁵¹ 18 quae om. RIZ¹⁵² | quia] add. est P¹⁵³R¹⁵⁴Γ¹⁵⁵BDN¹⁵⁶ |
ostensione] intellectione (not. alias: ostensione Γ¹⁵⁷D¹⁵⁸) Γ¹⁵⁹BD¹⁶⁰ 20 a — a = A¹⁶¹V¹⁶² a < Γ¹⁶³B¹⁶⁴ (cf. p. 80, 3-4
et p. 81, 4. 12. 21. et p. 82, 2)

T¹ Cf. supra n. 93. ² Cf. supra p. 68, 10-12. ³ Cf. supra p. 68, 15-69, 4.
⁴ Cf. supra p. 68, 7-13. ⁵ Cf. supra lin. 1-3. ⁶ Cf. supra p. 68, 10-12.

respondeo: non solvitur, quia impedibilia non simpliciter necessario agunt sed tantum necessitate condicionata, scilicet si non impediuntur, et in illis est maior vera; ideo in maiori non accipitur

inquam, est ex natura extremorum; quod est breviter dicere: extremorum est necessaria conexio si ostensio praecedat¹. Sed illa minor probatur² de necessitate absoluta ex natura extremorum, ideo ad probationem illam respondeo, ad minorem³, et dico quod in agente principali simpliciter necessario agente nihil est quo necessario agit, nec etiam requisitum ad necessario agere, nisi tantum illud quo principaliter agit, quia in simpliciter necessario agente tota ratio necessitatis est in ipso per illud per quod est agens. Sed in agente principaliter necessario secundum quid sive conditionaliter non est illud sufficiens ratio necessario agendi quod est ratio agendi, sed requiritur aliud a quo dependet illa necessitas, quia non est a sola ratione agentis. Negatur igitur secunda minor⁴, quia non per illud solum quo aliquid principaliter agit, per hoc est necessitas condicionata in agendo, sed per illud cum alio praesupposito. — Ad probationem secundae minoris⁵ dico quod in hoc quod est 'necessario agere' duo includuntur, et respectu 'agere' est dare unum 'quo', scilicet rationem formalem agendi in principali agente, respectu 'necessitatis' non est illa ratio sola, sed cum hoc aliud praesuppositum. Ad formam ergo dico quod non est concedendum quod aliquid sit quo necessario agit, sed ad necessitatem illam requiritur et illud quo agit et aliud quo non agit. Sed quia in proposito a quo dependet necessitas ab eodem dependet et actio, et quo agit eo agit aliquo modo agendi (vel necessario ergo vel contingenter), ideo ad probationem secundae minoris aliter potest dici,

ADCPMSRIVZ¹BDLN²YHGO³Σ⁴QU⁵(Φ⁶ρ⁷π⁸γ⁹β¹⁰μ¹¹)

1 respondeo] rescr. D² dico quod Σ ratio VZ¹Γ²Λ³ρ⁴π⁵ pon. ratio C⁶ add. ratio β⁷μ⁸ add. ista Γ⁹ | solvit Γ¹⁰BL 2 tantum necessitate condicionata] conditionaliter Σ | scilicet si om. D 3 impediuntur Σ impeditur MSRI | est maior vera] e. v. m. Λ¹¹ m. e. v. Σ | ideo] praeterea Σ | non om. Λ¹²ρ¹³ | accipitur] add. simpliciter Σ 4 inquam om. D | est] erit IZ | extremorum¹⁴] add. inter se P¹⁵R¹⁶Γ¹⁷ 5 necessaria] necessario M | ostensio] add. vel intellectio illa Γ¹⁸BD | praecedat] add. vel illa intentio praecedat P¹⁹ 6 illam] istam D²⁰ illius CP MSRIV²¹Γ²²LN²³ istius Γ²⁴BD 7 et om. CPMSRIVZ²⁵Γ²⁶ | quod] add. non M²⁷SR²⁸* | principali] add. non Γ²⁹LN³⁰* 9 quia] praem. sed D om. I 10 illud] id D³¹C 11 illud om. CP³²* 12 quod — agendi om. R³³(post aliud)Γ³⁴L | ratio om. I | illa] ista CPMRV³⁵Γ³⁶N 13 Negetur Γ³⁷ | igitur] etiam Γ³⁸LN | secunda minor] m. s. DCPMSRIVZ³⁹Γ⁴⁰Λ⁴¹ secunda (¶ not. Scotus: minor A⁴²) A | quia⁴³] quod V 14 quo] praem. sub P | aliquid] agens ρ⁴⁴π⁴⁵ρ⁴⁶β⁴⁷μ⁴⁸ 15 alio] aliquo AD CPMSRIVZ⁴⁹* add. in agendo Γ⁵⁰N⁵¹ 16 est om. Γ⁵²B⁵³D⁵⁴* | agere om. ρ⁵⁵π⁵⁶ρ⁵⁷β⁵⁸μ⁵⁹ 18 respectu] add. autem Γ⁶⁰N⁶¹ρ⁶²π⁶³ρ⁶⁴β⁶⁵μ⁶⁶ | ratio sola] s. r. DCPMSRIVZ⁶⁷Γ⁶⁸LN⁶⁹Λ⁷⁰ 20 sit] sine D | quo⁷¹] add. formaliter IZ⁷²Γ⁷³D⁷⁴ | quo⁷⁵] praem. a ρ⁷⁶π⁷⁷ρ⁷⁸β⁷⁹μ⁸⁰ 21 aliud] illud Γ⁸¹B⁸² praem. illud CPMSRIV⁸³* Z⁸⁴Γ⁸⁵D⁸⁶LN⁸⁷Λ⁸⁸* add. praesuppositum PM⁸⁹IZ | Sed om. Γ⁹⁰LN⁹¹ | quia om. CPM⁹²SR⁹³Λ⁹⁴* | proposito] praesupposito I⁹⁵* 21-22 dependet — eodem om. V⁹⁶ 22 eodem] eo CPMSIV⁹⁷Z⁹⁸Γ⁹⁹LN¹⁰⁰Λ¹⁰¹* ea R | et¹⁰² om. CPMSRIVZ¹⁰³Γ¹⁰⁴Λ¹⁰⁵* | quo] quod CP¹⁰⁶(in ras.) | vel om. ρ¹⁰⁷π¹⁰⁸ρ¹⁰⁹β¹¹⁰μ¹¹¹ 23 ergo = ADZ¹¹²(om. Z¹¹³) | contingenter] concomitanter C | ad] quoad P¹¹⁴Γ¹¹⁵D | potest dici] d. p. CPMS RIZ¹¹⁶Γ¹¹⁷Λ¹¹⁸Λ¹¹⁹*

T¹ Cf. infra p. 76, 13-77, 4. ² Cf. supra p. 68, 13-69, 5. ³ Cf. ibidem. ⁴ Cf. supra p. 68, 15-69, 4. ⁵ Cf. supra p. 69, 5-8.

quod 'quidquid necessario agit, necessario removet prohibens si potest', sed: 'quidquid non impeditum necessario agit', etc.¹, ubi specificatur in maiori de necessitate condicionata.

quod illud quo est activum non est quo ipsum agit nisi alio praesupposito, sed est tunc quo necessario agit alio praesupposito.

Contra: in primo instanti naturae est actio praevia, in secundo actio principalis. Quaero qualiter principale agit in secundo. Si contingenter, propositum; si necessario, tunc cum per propriam formam praecise agat, et quia principaliter, et quia illud praeivum nullo modo est sibi ratio agendi, sequitur quod forma sua sit tunc ratio necessario agendi; sed hoc non est nisi ex determinatione formae ad obiectum et actionem in obiectum; ergo extrema ex natura sua habent necessariam conexione, ergo et ad media necessaria². — Item, nihil facit ad agere illud quod ponitur sub condicione, ergo nec ad necessario agere; ergo si est necessitas ex ista condicione, erit et aequae simpliciter.

Responsio ad primum³: agit in secundo nunc naturae necessario, hoc est secundum quid necessario, quia ut secundo, scilicet ut praesupponendo aliud.

Contra: quod quando agit necessario agit, simpliciter necessario agit, quia

ADCPMSRIVZ¹BDLN²YHGO³Σ⁴QU⁵(Φ⁶ρ⁷π⁸γ⁹β¹⁰μ¹¹)

1-2 necessario¹ — quidquid om. Λ²* 1 agit, necessario om. Γ³B⁴* 2 sed] add. additur Σ | etc.] necessario removet prohibens si potest Σ om. Γ⁵BD⁶LN⁷ 3 specificetur Γ⁸DLN⁹* | in maiori om. Σ 4 est¹⁰ om. M¹¹SR¹²Γ¹³N¹⁴* | est¹⁵] add. illud PZ¹⁶ρ¹⁷π¹⁸ρ¹⁹β²⁰μ²¹ 4-5 sed est] est vero Λ²²* et CPMSRIVZ²³Γ²⁴ 5 alio praesupposito] om. R; hic sequitur Conceditur — retrahens (p. 89, 13-14) M²⁵(rep. suo loco M²⁶)SRIV²⁷Γ²⁸LN²⁹Λ³⁰* 6-p. 72, 20 Contra — intellectum = ADIVZ Γ³¹-L³²Λ³³ρ³⁴π³⁵ρ³⁶β³⁷μ³⁸ [post obiectum (p. 88, 6) V³⁹(notando litteras et signa) in fine I lib. Add. magnae (f. 176va) ut append. Γ⁴⁰N]] Contra istam responsionem arguitur sic: Quaere extra (arguitur — extra C⁴¹ pon. Quaere extra: Arguitur sic: in primo instanti naturae est actio praevia, in secundo est actio principalis agentis. Quaero in secundo instanti, qualiter principale agens P⁴²) CP Contra: intellectus naturaliter assentit principio quod est extrinsecum R; ¶ text. sign.: Vacat A⁴³D⁴⁴Λ⁴⁵Λ⁴⁶* Extra I⁴⁷(text. et mg.)V⁴⁸ Additio prolixia, sed pulchra valde v lin. anfractuosa μ 6 Contra] add. istam responsionem arguitur sic IΓ⁴⁹N⁵⁰ρ⁵¹π⁵²ρ⁵³β⁵⁴μ⁵⁵ | secundo] add. est IΓ⁵⁶N⁵⁷ρ⁵⁸π⁵⁹ρ⁶⁰β⁶¹μ⁶² 6-7 principalis] add. agentis IΓ⁶³N⁶⁴ρ⁶⁵π⁶⁶ρ⁶⁷β⁶⁸μ⁶⁹ 7 Quaero] add. tunc in illo secundo instanti IΓ⁷⁰N⁷¹ρ⁷²π⁷³ρ⁷⁴β⁷⁵μ⁷⁶ | principale] add. agens IΓ⁷⁷N⁷⁸ρ⁷⁹π⁸⁰ρ⁸¹β⁸²μ⁸³ | in secundo om. IΓ⁸⁴N⁸⁵ρ⁸⁶π⁸⁷ρ⁸⁸β⁸⁹μ⁹⁰ | contingenter] add. habetur (habet v) IΓ⁹¹-L⁹²ρ⁹³π⁹⁴ρ⁹⁵β⁹⁶μ⁹⁷ 8 tunc cum] c. t. IVZ⁹⁸Γ⁹⁹-L¹⁰⁰Λ¹⁰¹* | per — agat] praec. per propr. f. agat IZ¹⁰²Γ¹⁰³N¹⁰⁴Λ¹⁰⁵* praec. agat secundum f. propr. Γ¹⁰⁶BD | et quia] quare et Γ¹⁰⁷D 9 illud] ipsum ρ¹⁰⁸π¹⁰⁹ρ¹¹⁰β¹¹¹μ¹¹² | praeivum] praemium D principium Γ¹¹³N¹¹⁴ praeivum vel principium I¹¹⁵* primum ρ¹¹⁶π¹¹⁷ρ¹¹⁸β¹¹⁹μ¹²⁰ | est sibi] libero est ρ¹²¹π¹²²ρ¹²³β¹²⁴μ¹²⁵ | sequitur] add. tunc ρ¹²⁶π¹²⁷ρ¹²⁸β¹²⁹μ¹³⁰ 10 tunc om. Λ¹³¹* | ratio necessario agendi] necessaria r. a. I¹³²*Γ¹³³N¹³⁴ρ¹³⁵π¹³⁶ρ¹³⁷β¹³⁸μ¹³⁹ r. a. n. Γ¹⁴⁰BD | non om. Λ¹⁴¹* 11 obiectum et om. D¹⁴²* | et — obiectum om. Γ¹⁴³D 12 nihil facit] universalis Γ¹⁴⁴N¹⁴⁵ praem. illud Γ¹⁴⁶D | ad¹⁴⁷ om. Γ¹⁴⁸D¹⁴⁹N¹⁵⁰ρ¹⁵¹π¹⁵²ρ¹⁵³β¹⁵⁴μ¹⁵⁵ 13 illud om. Λ¹⁵⁶* | condicione] add. quia nec de (ab v) illo dependet agere Λ¹⁵⁷B¹⁵⁸ 13-14 ergo si — simpliciter om. IΓ¹⁵⁹N¹⁶⁰ 13 si om. Z¹⁶¹Γ¹⁶²D 14 et om. VZ¹⁶³Γ¹⁶⁴BD¹⁶⁵ρ¹⁶⁶π¹⁶⁷ρ¹⁶⁸β¹⁶⁹μ¹⁷⁰ | simpliciter] simplex V add. sicut cum condicione D 15 Respondetur IΓ¹⁷¹-L¹⁷²ρ¹⁷³π¹⁷⁴ρ¹⁷⁵β¹⁷⁶μ¹⁷⁷ | primum] add. istorum quod IΓ¹⁷⁸-L¹⁷⁹ρ¹⁸⁰π¹⁸¹ρ¹⁸²β¹⁸³μ¹⁸⁴ | agit — naturae] in secundo nunc nat. agit Γ¹⁸⁵B¹⁸⁶ in secundo signo naturae principale (d¹⁸⁷ v; nat. princ. om. Γ¹⁸⁸D*) agens (a. om. Γ¹⁸⁹D) agit IΓ¹⁹⁰DN¹⁹¹ρ¹⁹²π¹⁹³ρ¹⁹⁴β¹⁹⁵μ¹⁹⁶ | nunc] instanti Λ¹⁹⁷* 15-16 hoc est — secundo] non (add. necessario I¹⁹⁸) simpliciter sed (add. necessario I¹⁹⁹) secundum quid IΓ²⁰⁰N²⁰¹ρ²⁰²π²⁰³ρ²⁰⁴β²⁰⁵μ²⁰⁶ 16 secundo] praem. in Γ²⁰⁷D²⁰⁸Λ²⁰⁹* | ut²¹⁰] nec D²¹¹* om. IΓ²¹²-L²¹³ρ²¹⁴π²¹⁵ρ²¹⁶β²¹⁷μ²¹⁸ | praesupponendo aliud] a. p. IΓ²¹⁹B²²⁰DN²²¹ alio praesupposito Γ²²²B²²³ρ²²⁴π²²⁵ρ²²⁶β²²⁷μ²²⁸ 17 agit²²⁹] om. ρ²³⁰π²³¹ρ²³²β²³³μ²³⁴ add. sicut si Λ²³⁵*

T¹ Cf. supra p. 67, 7-8. ² Cf. infra p. 76, 7-12. ³ Cf. supra lin. 6-12.

95 Si aliter instetur quod maior¹ est vera de illis quae similem necessitatem habent respectu principaliter intenti et respectu eorum quae sunt necessaria ad illud cuius sunt agentia mere naturalia, quae in toto processu usque ad ultimum intentum agunt mere ex necessitate naturali – voluntas autem alio modo respicit finem in quo est omnis bonitas, et ideo necessario, et aliter quodcumque aliud ens in quo est defectus boni, et ideo quodcumque aliud respicit contingenter – contra: impossibile est extremum respicere aliud extremum quacumque necessitate quin tanta necessitate respiciat quodcumque medium necessario requisitum inter illa extrema, 10 alioquin necessarium dependeret necessario a non-necessario; ergo

'necessario' et 'contingenter' determinant agere pro tunc quando causa agit; generans enim necessario generat, licet praesupposita alteratione, quantum est ex sua forma activa. Et tunc ultra: ergo simpliciter necessario quantum est ex forma sua determinatur ad omne medium necessarium; in hoc illud necessario 15 quando potest tendit, ergo necessario quantum vel quando potest tendit in omne medium.

Forte non est in potentia propinqua nisi ad operandum circa cognitum. – Contra: igitur necessario vult intellectionem finis si sibi praesentetur ut obiectum intellectum.

ADCPMSRIVZ¹Γ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρ^{πγβμν})

1 aliter] autem Vp^π om. praem. autem β^{μν} om. Λ^{EG} | aliter instetur] i. a. Σ | vera] add. aliter ab aliis respondetur quod maior est vera ρ^π | similem] aequalem Λ^G 2 respectu² om. Σ 3 cuius] cuiusmodi D^{CPMSR}IVZ¹Γ^{LA}Σ² [rescr. C²P²] | mere naturalia] n. m. Σ 4 quae] quia CPMRIV²Z¹Γ^{LN} quod S | agit D^{MSRIZ}Γ^{LN}* | ex om. Λ^{EG}Σ 5 necessitate naturali] nat. (om. V²) nec. VΣ | autem] igitur Γ^B om. D* | alio modo] aliter Σ 6 et¹ om. RΛ^{EG} | et ideo] quia Σρ^πβ^{μν} 6-7 aliter — in quo] alio modo entia citra finem in quibus ρ^πβ^{μν} 7 ens om. Σ | boni] alicuius bonitatis Σ | et ideo] quia Σρ^πβ^{μν} | quodcumque aliud respicit om. Λ^{EG}Σ 8 est] om. Λ^BΣ add. aliquod R²ρ^πβ^{μν} 9 tanta] eadem Σ 10 medium] necessarium CP² aliud Λ^G om. Λ^B | inter] in Γ^L ad Σ | illa extrema] illud Σ add. quia R 11 dependeret necessario] n. d. Λ^GΣ | a non-necessario om. R² 12 necessario et contingenter] c. et n. II^Nρ^πβ^{μν} | tunc] add. quando sunt cum agere ut scilicet (scil. om. I*) I 13-20 generans — intellectum om. Λ^B 13 enim om. I²Zρ^πβ^{μν} | praesupposita alteratione] praesupponat alterationem II^Lρ^πβ^{μν} 14 tunc] tum Γ^N | ergo] sic IVZ¹Γ^Lρ^πβ^{μν} 15 in] cum ADVZ praem. et DI^Lρ^πβ^{μν} | hoc = ADVZ add. in D 16 quando potest¹ om. Γ^D | quando potest tendit¹] t. quantum (quando Γ^N) p. II^Nρ^πβ^{μν} add. et (etiam Γ^N vel I²) quando potest II^Nρ^πβ^{μν} 16-19 ergo — Contra om. Γ^Nρ^πβ^{μν} 16 quantum] add. potest Γ^{BD} | quantum vel quando potest post medium (17) I 17 medium om. I² 18-20 Forte — intellectum om. V 19 igitur] post necessario Γ^N om. Z | vult om. Z | finis si] esse ρ^πβ^{μν} | sibi praesentetur] s. praesentialiter ρ^πβ^{μν} praem. ista (illa Γ^{BD}) intellectio I²Z¹Γ^{BD} add. ista intellectio I' 20 intellectum] cognitum Iρ^πβ^{μν} intellectum sive cognitum Γ^{BD}

T¹ Cf. supra p. 67, 7-8.

qua necessitate voluntas tendit in finem, ea necessario tendit in ostensionem finis, sine qua impossibile est eam tendere in finem.

Si tertio instetur^a ad minorem¹ quod non-consideratio non proprie prohibet voluntatem a fruendo, potest aliter argui sic: quid- 96 quid necessario quiescit in aliquo sibi praesente, necessario tenet illud sibi praesens si habet et potest; voluntas per te necessario quiescit in fine praesentato; ergo necessario tenet illum semel praesentatum ut sit sibi semper praesens. – Maior probatur inductive: si grave necessario quiescit in centro, necessario facit se praesens 10 centro si potest, et centrum sibi, et necessario tenet illam praesentiam quantum potest. Istud apparet in appetitu sensitivo: si necessario quiescit in delectabili praesente, necessario quantum potest tenet sensum in illo sensibili ut sit sibi praesens ad delectandum. – Probatur etiam maior per rationem, quia^b quod aliquid necessario 15 quiescat in aliquo praesente, est propter convenientiam perfectam

^a Textus Si tertio instetur (3) — ad illud (p. 74, 3) a Duns Scoto signatur litteris: e – e.

^b Hic a Duns Scoto superponitur littera: k.

ADCPMSRIVZ¹Γ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρ^{πγβμν})

1 qua] quacumque R | qua necessitate] eadem necessitate qua Σ | in¹] ad DCPM²R²V om. M' | ea necessario tendit om. Σ | necessario] necessitate (post tendit² Z) CPMR²IVZ¹Γ^{LA}Σ² 2 finis] add. vel insistentiam ostensionis finis Σ | eam] ipsam MSRIVZ¹Γ^{LA}Σ² voluntatem Σ om. Λ^G | tendere in finem] in f. t. Σ 3 tertio om. Λ^{EG} | ad] contra Σ | minorem] maiorem MSR²V² add. aliter ab aliis dicitur ad minorem ρ^πβ^{μν} | non-consideratio] non-considerare Γ^DΣ inconsideratio Σ consideratio D² add. finis R²ρ^πβ^{μν} 4 fruendo] praem. non Λ^G | potest] praem. unde ρ^πβ^{μν} add. autem (post aliter MZ) MRIZ¹Γ^L | argui] add. et concludi (et concl. om. R²) quod voluntas tenebit (velit Γ^DΣ) intellectum (add. necessario Γ^DΣ) in consideratione finis (add. et hoc Γ^{BD}) R²Γ^{BD}ρ^πβ^{μν} | sic] add. ad concludendum (ad c.) et concludi Γ^NΣ quod voluntas tenebit intellectum in consideratione finis (add. et hoc sic Γ^NΣ) IZ¹Γ^NΣ 6 habet et potest] habet Λ^BΣ potest Λ^Gρ^πβ^{μν} | necessario om. CP²(ante per te)MSRVΓ^L 6-7 necessario quiescit] q. n. Γ^NΣ 7 fine] praem. aliquo Σ | praesentato] praesente Zρ^πβ^{μν} praem. sibi Σρ^πβ^{μν} add. sibi Λ^G | illum] ita Λ^G add. finem Γ^N | semel] sibi Λ^G om. Λ^B add. illum I 7-8 praesentatum] praesentialiter Λ^G 8 ut] add. sic CMSR²IVZ¹Γ^L | sit sibi semper] sit semp. sibi MRIVZ¹ Λ^{EG} semp. sit sibi ΣΣ 8-9 Maior — praesens om. Γ^DΣ 8 Maior probatur = AD Prob. m. Σ Probatio maioris (minoris MSV²) CPMRIVZ¹Γ^{BDLN}Λ^{YHGO}ρ^πβ^{μν} 9-10 centro — potest om. D² 10 si potest om. P 10-11 centrum — potest] tenet praesentiam illam Σ 11 Istud] Idem Γ^{BD}Λ^{EG} 11-12 Istud — quiescit] Similiter si appetitus sensitivus quiescit necessario Σ | si necessario om. P² 12 delectabili] sensibili Λ^G appetibili ρ^πβ^{μν} add. sibi Λ^GΣρ^πβ^{μν} add. communi Σ^V 13 sensibili] appetibili ρ^πβ^{μν} 14 Probatur etiam maior] Pr. m. e. Σ Maior probatur D 15 quiescit CPMRIVZ¹Γ^L | aliquo] alio Λ^{EG} add. sibi Σρ^πβ^{μν} | est] praem. hoc Σ om. Λ^BΣ | convenientiam perfectam] p. c. Σ 17 e – e = A¹ V² (cf. p. 80, 11-12 et p. 81, 8. 10. 22 et p. 82, 1) 18 k = A¹ et not. ultra k, sic in libro Duns A¹ (cf. p. 81, 11. 16)

T¹ Cf. supra p. 67, 11-12.

huius ad illud; propter eandem convenientiam videtur aequae necessario appetere sibi coniungi quantum potest; haec autem coniunctio fit in praesentia huius ad illud^a.

- 97 Respondetur^b aliter ad maiorem rationis primae¹ quod ipsa est vera de impedito proprie dicto, quod scilicet prohibetur agere⁵ propter aliud vincens virtutem eius activam²; non sic est hic, sed est quoddam agens aliud, cuius actio est praevia actioni volun-

^a Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus: Probatur^c aliter, quia quod neces-
sario quiescit in praesente, necessario quantum est ex se movetur ad absens,
saltem aptum est, licet impediatur per aliquid; ergo sicut ex illa necessitate ac-
tualiter moveretur si non impediretur, ita si est superius movens movet quae-
cumque inferiora per quae potest tollere impedimenta; tale mobile inferius vo-
luntate est hic intellectus mobilis ad considerationem finis.

^b Textus Respondetur (4) — agit (p. 75, 11) a Duns Scoto signatur litteris: b — b.

^c Textus Probatur (8) — finis (13) a Duns Scoto signatur littera: q.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρ^{TP}γ^βμ)
1 propter] *praem.* ergo Λ^{B2G} *praem.* et R²Σρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ | convenientiam] *om.* Γ^BΛ^{B2G}ρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ *add.*
igitur IZ 1-3 videtur — ad illud] necessario tenebit illud quantum poterit Σ 1 aequae *om.*
ρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ 2 autem] ut (ante haec Λ^G) V²Λ^{B2G} *om.* CPMSRIVZΓ^{AE} 3 fit] in *corr.* D² sit
Λ^{B2G} 4-p. 77, 9 Respondetur — non-intelligere = ADCPMSRIVZΓ^{AE}Σρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ; ¶
text. sign.: Adhuc continue Extra de manu Scoti A¹ Extra I²(*ext. et mg.*)V² Vacat V²Λ^{B2} Vacat, non
scribe Λ^{G2} Additio Λ^{G2} Additio proluxa, sed pulchra valde v lin. *anfractuosa* μ 4 Respondetur
aliter] Aliter resp. Σ Responsio Λ^Gρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ Aliter respondetur ab aliis et probabilius dicendo ρ^{TP}π^{TP}
β^{TP}μ | ad maiorem] quod (*om.* Λ^Gρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ) maior Λ^Gρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ | rationis primae] p. r. DΓ^Bρ^{TP}
π^{TP}β^{TP}μ *om.* Λ^GΣρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ | quod *om.* Λ^Gρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ | ipsa = AD 5 est — dicto] verita-
tem habet de agente necessario proprie impedito cuiusmodi est agens ρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ | impedimento
ACPSIVZΓ^{BD}Λ^{B2}Σ impediens ρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ | dicto *om.* Λ^{G2} | quod] quo RΓ^DΣ quando Λ^Gρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ |
scilicet] aliquid Λ^Gρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ *om.* π^{TP}β^{TP}μ | prohibens ρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ | agere] agens Σ 6 propter aliud]
per Λ^G propter aliquid Λ^{B2} *om.* Λ^Gρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ | propter aliud vincens] ab aliquo vincente Σ | sic] *add.*
autem Σ | est hic] in proposito autem ante non ρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ 7 quoddam *om.* Λ^{G2}ρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ | agens
aliud] al. ag. Λ^GΣρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ | actio] *add.* necessario Z²ρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ 8-13 Probatur — fi-
nis = ADCPMSRIVZΓ^{AE}Σρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ; ¶ text. sign.: Vacat A¹(*ext. et mg.*)R²V²Γ^{B1}(*om.* B²)Λ^{B2} Vacat
in originali Γ^{D1}(*om.* D²) Vacat (*ext.*), sic in libro (*mg.*) Z² Extra D²I²(*ext. et mg.*)V² Additio pro-
luxa, sed pulchra valde v lin. *anfractuosa* μ 8 Probatur] Vel Σ *add.* q. (*cf.* 15) V | quia *om.*
Λ^{B2}(*resit.* B²)Σ 9 necessario] obiecto (*praem.* necessario Λ^{B2}) Λ^{B2} | ad] in Σ *add.* illud Γ^{D2}
10 saltem] *praem.* vel Γ^{N2}Σ *add.* quantum est (*est om.* Γ^{B2}) ex se R²Γ^{BD} | aptum] natum Σ *add.*
natum CPMSRIVZΓ^{AE}β^{TP}μ | est] *om.* P^{*} *add.* moveri R²Γ^{N2}Σ | licet] si non R² | impeditur CP^{*}
M^{*}SR^{*}VΓ^{BDLN} | aliquid] aliud C *add.* aliud PΓ^{BDN2} | illa] ista D^{*}Λ^{B2} 10-11 actualiter move-
retur] m. a. D 11 si¹] in *corr.* P² sed (*pon.* si C²) CI | ita] ista I. *praem.* et D | si est] finis
R² | movens] *add.* necessario P 11-12 quaecumque] omnia Σ 12 tollere = D solvere
CPMSRIVZΓ^{AE}Σρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ tollere vel solvere A | impedita IZ^{*} 12-13 voluntate — mobilis] in
proposito est intellectus respectu voluntatis mobilis ab ipsa R²(*in ras.*)Σ 13 hic] *om.* V *add.*
inferius A^{*} *add.* in proposito Γ^{N2} | mobilis] *add.* ab ipsa Γ^{N2} 14 b-b = A¹(*ext. et mg.*)V²
b Γ^{B2} (*cf.* p. 80, 5-6 et p. 81, 12. 13. 21 et p. 82, 2) 15 q = A¹V² (*cf.* p. 81, 11. 16)

T ¹ Cf. supra p. 67, 7-8. ² Cf. supra p. 67, 15-68, 2.

tatis, et ideo illius cessatio extendendo dicitur impedire voluntatem
a volendo, et de tali maior est falsa. Licet enim agens praesuppo-
nens actionem alterius actioni suae possit illud alterum movere ad
agendum et illo praevio agente ipsum necessario agat necessitate
5 condicionata sive concomitante, non tamen necessario movet il-
lud praevium ad agendum, quia non simpliciter necessario agit,
sicut illud quod dicitur proprie impeditum simpliciter necessario
ageret quantum est ex se, sed tantum necessitate condicionata agit,
scilicet posita actione praevia; exemplum de potentia contingenter
10 agente, et tamen posito actu generante habitum necessitate con-
comitantiae agit.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ)

1 et *om.* ZΛ^{G2}ρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ | illius] post cessatio Γ^{BD} eius Λ^{G2}ρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ *add.* actionis praeviae R²IZρ^{TP}
π^{TP}β^{TP}μ *add.* considerationis praeviae (¶ sign. litteris a-b Γ^{D2}) P²Γ^{-L}Λ^{G2} | extendendo] in *ras.* R²
a considerando Σρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ *om.* Λ^{G2}ρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ *add.* large P^{*}Γ^{D2}ρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ *add.* et large IZ sequitur *spat.*
vac. Λ^{B2} | dicitur] potest Λ^{G2}ρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ 2 de tali] *praem.* loquendo ρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ *add.* impedimento
P^{*}R²ρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ *add.* impedimento loquendo IZΓ^{D2} | maior] minori D' minor D² minor vel maior
A | est falsa] est vera CP² negatur ρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ | Licet enim] Nam lic. Σ 3 actioni suae] s. a.
Λ^{G2}ρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ ante actionem CPMSRIVZΓ^{AE}Σ | posset Γ^{BD}Λ^{G2}Σρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ 4 illo] ipso Λ^{G2}ρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ
ideo AD *praem.* in I | praevio] primo CMRVΓ^{BD}Λ^{B2}G² prius Σ proprio π^{TP} | ipsum] ipsam Z ipsa
Λ^G *om.* Λ^{B2}ρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ *pon.* voluntas Λ^{G2} 5 concomitante] concomitative P²Λ^G concomitantiae MS
RIVZΓ^{BD}ρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ concomitatione (*pon.* concomitante C²) CP' ex communicante Σ² 6 prae-
vium] primum CMRVΓ^{BD}Λ^{B2}G²Σ *add.* primum primum (I) P^{*} | ad agendum] agens Λ^{B2} 6-7 ne-
cessario — simpliciter *om.* Λ^{G2} 6 agit] aget (*mover* Λ^{G2}) Λ^{G2} ageret ρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ 7-8 sicut — ageret
om. Γ^B 7 illud *om.* ρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ | illud quod *om.* Λ^G | dicitur] dicitur π^{TP} diceret ρ^{TP} datur Λ^G | dicitur
proprie] p. d. Σ 7-9 impeditum — praevia *om.* Λ^G 7 impeditum] impedimentum C²PM
impedire D *add.* non Λ^{G2} | simpliciter *om.* Λ^{B2}Σ 8 necessitate condicionata agit] a. n. c. Σ
praem. de Λ^Gρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ | condicionata] diminuta (*not.* vel: condicionata Λ^{G2}) Λ^{G2}ρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ | agit] *om.*
ρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ *add.* illud CPT^LΛ^{G2}ρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ *add.* istud MSRIVZΓ^{BD}Λ^{B2} 9 actione] *add.* primi quae est
suae actioni Σ | praevia] prima Λ^{G2}ρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ agentis praevii ρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ 9-11 ¶ exemplum — agit
sign. Vacat R² 9-10 exemplum — agente] sicut patet in exemplo ρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ 9 potentia] *add.*
volitiva Λ^{G2}ρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ 10-11 et tamen — agit] licet (*add.* enim ρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ) posito actu potentiae con-
tingenter agentis (*add.* necessario ρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ) generetur habitus necessitate concomitantiae, tamen
potentia (p. t. Γ^D) contingenter agens non necessario ponit actum generantem habitum neces-
sitate concomitantiae (generantem — concomitantiae *om.* ρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ) Γ^{BD}ρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ *praem.* licet enim po-
sito actu potentiae contingenter agentis generetur habitus necessitate concomitantiae, tamen
potentia contingenter agens non necessario ponit actum (¶ sign. Vacat Z² Non est in libro Z²) IZ
add. vel sic: exemplum de potentia contingenter agente, et tamen actu posito generante habitum
necessario necessitate concomitantiae (nec. conc.) agit Γ^D Γ^{BD} *add.* vel sic (vel sic *om.* R²): exem-
plum de potentia contingenter agente, licet (*add.* enim R²) posito actu potentiae contingenter
agentis generetur habitus necessitate concomitantiae, tamen potentia contingenter agens non ne-
cessario ponit actum generantem habitum necessitate concomitantiae P²R² [[Videtur R² praeferre
hunc textum illi exemplum (9) — agit (11), quem textum signat Vacat; *cf.* ad 9-11]] 10 et ta-
men] quod tantum Λ^G | generante] generato D^{*} sufficiente Σ *praem.* sufficiente Γ^{N2} *praem.* ne-
cessario Λ^{G2}ρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ *add.* necessario V | habitum] ad generationem habitus Σ 10-11 neces-
sitate concomitantiae agit] necessitate (*assario* Λ^G) concomitative (*tantiae* ρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ) generatur habitus
Λ^{G2}ρ^{TP}π^{TP}β^{TP}μ necessario generatur necessitate concomitante Σ *praem.* de IZ *add.* vel necessario gene-

- 98 Contra^a: necessitas agendi non est nisi per intrinsecum principio activo principali; actio ista praevia non est aliquid intrinsecum activo principali; ergo circumscripto illo est necessitas agendi, et ita absoluta. — Et tunc ut prius¹: si est simpliciter necessitas ad agendum, ergo ad faciendum illud sine quo non potest agere, si tamen illud sit in potestate eius; hic autem est; ergo etc.

Confirmatur: hic non est necessitas actionis ad actionem, quia una non est ratio activa respectu alterius; ergo est propter inclinationem potentiae ad actionem; ergo et ad media requisita est necessario inclinata, quia non est necessaria conexio inter extrema nisi sit etiam necessaria conexio omnium mediorum requisitorum ad conexione extremorum².

- 99 Responsio ad ista³ et ad argumentum principale⁴: hic est ne-

^a Textus Contra (1) — non-intelligere (p. 77, 9) a Duns Scoto signatur litteris: c — c.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρ^πτ^γβ^μυ)
ratur habitus necessitate concomitantiae Γ^{N2} | concomitantiae] concomitante M⁺Λ^{N2} add. necessario Γ^{N2} 11 agit] om. V² add. necessario D

1 Contra] add. istud arguitur sic ρ^πτ^γβ^μυ | inest ρ^πτ^γβ^μυ | per] propter CPMSRIV⁺Z Γ^{BDLN}Λ^{N2} | intrinsecum = AD aliquid intrinsecum Λ^{N2} rell. (om. Λ^{YH}) ρ^πτ^γβ^μυ | principio] primo Λ^{GO}ρ^πτ^γβ^μυ om. I 2 principali om. Γ^{N2}Σ^{U2} 2-3 actio — principali om. Λ^{GO2} (post absoluta, 4)ρ^πτ^γβ^μυ 2 actio] praem. sed R²IA^{O2} om. Σ^{U1} add. autem Σ | ista] illa DC PMSRIVZΓ^{BD}Σ | praevia] posita D prima (not. alias: praevia) υ 2-3 activo] actioni CPMSR⁺II⁺Λ^{N2} actioni vel principio activo Γ^N actioni principali vel principio activo Λ^{O2} active β^μ | activo principali] p. a. Γ^{BD}Σ 3 principali] principii Γ^L add. scilicet voluntati R²ρ^πτ^γβ^μυ | circumscripto] resc. R² add. quocumque alio in Λ^{GO}ρ^πτ^γβ^μυ | circumscripto illo] illa circumscripta Σ illa ρ^πτ^γβ^μυ | et om. Z⁺Λ^{GO}ρ^πτ^γβ^μυ 3-4 et ita absoluta om. Σ 4 tunc] add. reducitur (redditur R²) ratio R²IZρ^πτ^γβ^μυ | ut] sicut ρ^πτ^γβ^μυ | si] add. igitur Γ^{LN}Λ^{O2} 4-5 simpliciter necessitas ad agendum] s. ad ag. n. CP n. s. ad ag. Λ^{GO}ρ^πτ^γβ^μυ 5 ergo] add. circumscripto quocumque alio in voluntate erit necessitas R² | si tamen] et si Σ 6 sit] est Σ | hic] hoc Λ^{GO} | hic autem est] sicut est hic (haec μ) R²(in ras.)ρ^πτ^γβ^μυ add. hic Λ^{GO} add. sic IZ | etc. om. Σ 7 Confirmatur] add. quia Σρ^πτ^γβ^μυ add. istud sic: si ρ^πτ^γβ^μυ | necessitas] add. agentis Σ^{QU} 8 ratio] post activa Γ^{BD2} om. Γ^{DO}Λ^{GO} 9 potentiae] praem. alterius I | actum ρ^πτ^γβ^μυ | ergo] praem. illa necessitas Λ^{GO} | et] etiam D om. P⁺Λ^{GO}Σ | media] mere Λ^{GO} add. necessario Σ | requisita] acquirenda Λ^{GO} | est] erit CPMSRIVZΓ^{BDN}Λ^{N2O2}Σ 10-12 quia — extremorum om. Λ^{GO2} 10 necessario MRIVA^{N2} 10-11 inter — conexio om. P²(post omnium, 11) 11 etiam om. CA^{O2}(renu. O²) | necessaria] necessario D⁺ρ^πτ^γβ^μυ add. omnium P² | conexio om. P² Γ^{BDLN}Λ^{O2} | omnium mediorum] m. o. Rρ^πτ^γβ^μυ add. necessario Λ^{N2}Σρ^πτ^γβ^μυ 13-p. 77, 9 Responsio — non-intelligere om. Λ^{GO}ρ^πτ^γβ^μυ 13-p. 77, 7 Responsio — hic post non-intelligere (p. 77, 9) V²(notando litteras b-a) 13 Responsio] Respondeo D Respondetur Σρ^πτ^γβ^μυ pon. Dicitur M² | principale] add. quod Σ add. sic ρ^πτ^γβ^μυ | hic] haec Λ^{N2}ρ^πτ^γβ^μυ om. D⁺P⁺ 15 c — c = A¹(text. et mg.)V² (cf. p. 80, 7-8 et p. 81, 14. 15. 19. 20. 21 et p. 82, 3)

T¹ Cf. supra p. 67, 7-8. ² Cf. supra p. 72, 8-73, 2. ³ Cf. supra n. 98. ⁴ Cf. supra n. 93.

cessitas condicionata, scilicet alio praesupposito; et concedo quod est per intrinsecum principali agenti et quod ipsa est ad media sicut extremorum inter se, sed totum est condicionatum, scilicet praesupposita ostensione obiecti.

- 5 Contra: agens impedibile non simpliciter necessario agit sed condicionaliter, 'si non sit impeditum'¹, sed tamen necessario removet impedimentum si potest; ergo ita hic. Nec valet responsio prima de proprie impedito 'voluntas non est proprie impedita per non-intelligere'². —

- 10 Item propositiones contra art. 1] g.^a Quaecumque^b c^a potentia circa 100

^a Pro istis propositionibus (10-p. 80, 18) a Duns Scoto adnotatur: Et sunt contra primum articulum opinionis³.

^b Loco g. Quaecumque (10) — quae (p. 82, 8) textus interpolatus: Item contra primum articulum⁴ arguitur, primo sic: quaecumque potentia circa obiectum

- 15 ^c Loco Quaecumque (10) — potest (p. 80, 18) textus interpolatus, alia forma; vide append. A.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρ^πτ^γβ^μυ)

1 scilicet om. Γ^{BD}Λ^N | alio] a primo D⁺ add. sibi Σ | conceditur RΣρ^πτ^γβ^μυ | quod] add. haec necessitas R²ρ^πτ^γβ^μυ 2 per] add. aliquid Γ^{N2}Σ | agente A | ipsa] illa CPMV haec ρ^πτ^γβ^μυ add. necessitas R²ρ^πτ^γβ^μυ | media] add. extremorum Σ 4 posita ρ^πτ^γβ^μυ 5-7 simpliciter — removet om. D² 6 condicionaliter] condicionatus M⁺ add. scilicet Σρ^πτ^γβ^μυ | sit] insit CMR⁺IZ⁺ | impeditum] impeditum D²SRΓ^{DL} impedimentum CPMIV⁺Z | sed = A et Λ^{N2} rell. (om. Λ^{N2}) ρ^πτ^γβ^μυ 7 impedimentum] praem. prohibens vel Σ om. R² | ergo ita] ita igitur est Σ | hic] est in proposito ρ^πτ^γβ^μυ | Nec = Φ⁺ Et sic non Σρ^πτ^γβ^μυ Hic Λ^{N2} rell. (om. Λ^{N2}) 8 prima] ante responsio (7) Σ om. MIV⁺ | proprie] post impedito IZ proprio Pρ^πτ^γβ^μυ | impedito] impedito ACSR⁺Γ^{BDLN}Σ^U impedito D impedimento (not. alius liberi impedito μ alias: impedito υ) PMIV⁺ZA²Σρ^πτ^γβ^μυ | voluntas] add. autem V⁺Γ^{BD} add. enim Σρ^πτ^γβ^μυ | non est proprie] p. n. e. Σ 9 non-intelligere] inconsiderationem intellectus Σ 10-p. 82, 8 et 13-p. 79, 25: g. Quaecumque (10) — quae (p. 82, 8) et Item (13) — ratio (p. 79, 25) = ADI Γ^Nμυ [in fine I lib. Add. magnae (f. 176rb-va) ut append. Γ^N] Item (13) — ratio (p. 79, 25) Γ^B Φ⁺ρ^πτ^γβ^μυ [g. Quaecumque (10) — potest (p. 80, 18)] post volitiones (p. 108, 5) hunc et sequentem textum usque ad obiectum (p. 88, 6) D post minus pulchrum (p. 90, 2) Iμυ, hunc textum habet in mg. inferiore A¹, habent in forma speciali DII^Nμυ, vide 15-16. — Nota, apparet (p. 80, 19) — quae (p. 82, 8)] post volitiones (p. 108, 5) hunc et sequentem textum usque ad obiectum (p. 88, 6) A sed restit. A¹ notando post potest (p. 80, 18): Quare illud quod deberet hic immediate sequi, in folio immediate sequenti in fine quaestionis ad tale signum o= o in secunda columna, quod incipit: 'Nota, apparet g. verior inter istas'. Deinde quando occurrit praefatus textus, scilicet post volitiones (p. 108, 5), dicit: Istud usque ad finem quaestionis deberet poni in folio praecedenti inferius in margine ad tale signum o= o. — Nota, apparet (p. 80, 19) — e converso (p. 82, 6) om. υ, habent in forma speciali II^Nμυ, vide p. 80, 31. — Item (13) — ratio (p. 79, 25)] post minus pulchrum (p. 90, 2) Γ^BΦ⁺ρ^πτ^γβ^μυ ante g. Quaecumque (10) μυ]

Notae criticae: ¶ text. g. Quaecumque (10) — potest (p. 80, 18) sign.: Extra de manu Scoti A¹ Extra D¹ (text. et mg.) Additio. Est tamquam epilogus υ lin. anfractuosa μ; text. Nota, apparet (p. 80, 19) — e converso (p. 82, 6) sign.: Scotus extra. Extra Scotus A¹ Extra. Extra Sco-

T¹ Cf. supra n. 94. ² Cf. supra n. 97. ³ Cf. supra n. 83. ⁴ Cf. ibidem.

obiectum perfectissimum et non circa aliud necessario operatur, necessario continuat operationem quantum potest¹.

tum perfectissimum praesentatum sibi et non circa aliud necessario operatur, necessario circa idem continuat operationem quantum potest²; sed voluntas circa finem ultimum, quod est obiectum perfectissimum, necessario operatur, ergo necessario continuat operationem quantum potest; cuius contrarium experimur, quia voluntas avertit intellectum a consideratione finis ultimi sicut a consideratione aliorum. — Maior³ probatur, et primo sic: eadem est ratio necessario operandi et necessario continuandi operationem, si simpliciter, simpliciter, si quando potest, quando potest⁴. Secundo, quia si potentia principaliter necessario operatur circa obiectum praesens, in ipsa potentia est ratio semper necessario agendi circa illud quantum est ex se, vel quandocumque potest, si potest⁵. Tertio, quia in appetitu sensitivo hoc videmus, et in sensu et in intellectu⁶. In voluntate autem videtur verissima, quia ipsa non cessat ex se agere circa aliquod obiectum nisi convertendo se ad aliud, vel magis conveniens vel perfectius, vel ad quod magis determinatur vel inclinatur, quod impedit operari simul circa illud; sed finis est obiectum perfectissimum, convenientissimum: ad ipsum solum necessitatur, ad ipsum maxime inclinatur, in ipso maxime quietatur et in ipso maxime delectatur; volitio illius stat cum volitione cuiuscumque alterius⁷.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρ^πγ^βμν)
tus D² Extra I²(text. et mg.) lin. anfractuosa μ; text. Item (p. 77, 13) — potest (p. 79, 23) sign.: Illae propositiones cum litteris reducuntur sic in multis libris ad conclusionem, sed non in Scoto AD Extra Scotus D² Extra I²(text. et mg.) Vacat Φ^{FF} Additio v lin. anfractuosa μ; text. Ad primam (p. 82, 7) — quae (p. 82, 8) cadit sub notis criticis p. 82 ad 7-p. 87, 5 positus. 11-12 Et sunt — opinionis = A¹ 13 Item om. I² 13-14 contra primum articulum] ex his (add. praesuppositis I²) I ad principale β^μν om. Γ^NΦ^{FF}ρ^π 14 arguitur, primo sic] arguo sic I om. Γ^{BN}Φ^{FF}ρ^πβ^μν arguitur ultra sic Φ^{FF} [quaecumque] quando Γ^N 14-p. 78, 4 circa — potest] etc. ubi primum g AD (cf. p. 77, 10-78, 2)

3 sibi = Γ^B | et non] quod si ρ^πβ^μν | aliud] illud ρ^πβ^μν 4-6 sed — potest] praem. Minor A om. Φ^{FF}ρ^πβ^μν 5 quod] qui D²Γ^N 7 consideratione] conservatione Γ^N | finis ultimi] u. f. Π^{BN}Φ^{FF}ρ^πβ^μν | sicut] sic μ 7-8 a consideratione om. Π^NΦ^{FF}ρ^πβ^μν 8-10 eadem est — potest²] eadem est ratio etc. (eadem — etc. om. D), ut ibi supra o= o (loco o= o habet D aliud signum, sed om. D²) AD (cf. p. 80, 19-22 et 30) 9 simpliciter² om. Γ^{FF} 10 quando potest² om. Γ^N 10-19 Secundo — alterius om. Γ^N 10-12 Secundo — si potest] Secundo, quia si potentia principaliter etc., ut supra t primum AD (cf. p. 79, 4-7) om. IΦ^{FF}ρ^πβ^μν 13-19 Tertio — alterius] Tertio, sicut supra ibi o= o (o= o om. D) usque 'alterius' AD (cf. p. 80, 22-29 et 30) 13 Tertio] Secundo II^{BN}Φ^{FF}ρ^πβ^μν | quia] sic IΦ^{FF}ρ^πβ^μν | vidimus Φ^{FF} videtur Γ^B | et in sensu om. π^βμν | in³ om. II^{BN}Φ^{FF} 14 autem videtur] quia verum (not. alias: autem videtur Φ^{FF}) Φ^{FF} 14-19 quia ipsa — alterius] etc. ut supra, quare g I (cf. p. 80, 23-29) 15 nisi] non Φ^{FF} | vertendo ρ^πβ^μν | magis conveniens vel perfectius] p. v. m. c. Φ^{FF}ρ^πβ^μν 16 impedit] add. illud ρ^πβ^μν add. illam v 17 illud] istud Φ^{FF} aliud β^μν | obiectum] omnium ρ^πβ^μν | perfectissimum] add. et ρ^πβ^μν 18 ad ipsum] sive Γ^B | maxime¹] solum ρ^πβ^μν | inclinatur] add. et ρ^πβ^μν 18-19 quietatur — maxime = Γ^B 19 volitio] praem. et Φ^{FF}ρ^πβ^μν praem. et similiter Γ^B | illius] eius ρ^πβ^μν

T¹ Cf. infra p. 88, 7-89, 7. ² Cf. supra n. 100. ³ Cf. supra p. 77, 14-78, 4 et infra p. 80, 19. ⁴ Cf. infra p. 80, 19-22. ⁵ Cf. infra p. 80, 22; cf. infra n. 102. ⁶ Cf. infra p. 80, 22-23. ⁷ Cf. infra p. 80, 23-29.

n. Quaecumque potentia circa obiectum praesens necessario 101
quiescit-operatur, ad illud absens quantum est de se necessario
movetur¹; convenientia est causa communis².

t. Si potentia principaliter necessario agit-operatur circa obiec- 102
tum praesens, in ipsa potentia est ratio quantum est ex se semper
necessario agendi circa illud, vel quandocumque potest vel si
potest³.

m. Si extremi est simpliciter necessitas vel quantum est de 103

Item, quicumque appetitus in solum obiectum summe perfectissimum ap-
prehensum necessario tendit, necessario determinat se ad eius apprehensionem
positam continuandam si potest⁴. Virtus istius dependet ex praecedente ratione
immediate⁵. Sed voluntas in finem apprehensum qui est obiectum perfectis-
simum necessario tendit, ergo etc.

Item, quidquid necessario agit posita aliqua actione praevia, necessario de-
terminat se ad illam praevidiam si potest⁶; sed voluntas posita actione praevia
intellectus circa ultimum finem, necessario tendit in ultimum finem; ergo ne-
cessario determinat se ad actionem intellectus sicut ad eius apprehensionem.
Virtus huius rationis est, quia eadem est necessitas ad medium et ad extre-
mum⁷.

Item, quidquid circa obiectum praesens necessario agit, necessario determinat
se ad eius praesentiam si potest⁸.

Item, quicumque appetitus necessario tendit in obiectum cognitum, neces-
sario determinat se ad cognitionem eius si potest⁹.

Ad istud quod adducitur contra primum articulum, quando dicitur 'quae-
cumque potentia' etc.¹⁰, quia illa ratio¹¹.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρ^πγ^βμν)

9-10 Item — tendit] Item, quicumque appetitus in solum etc., ut f (ut f) comp. D) AD (cf. p. 80, 13-15) 9-13 Item — ergo etc.] om. ρ^πβ^μν; ¶ sign. Vacat Φ^{FF} 9 Item] add. tertio Γ^B | summe] summum II^NΦ^{FF} add. et II^N | perfectissimum om. Φ^{FF} 10 se] ad Γ^NΦ^{FF} om. D* | ap-
prehensionem] continuationem Φ^{FF} 11 Virtus istius] lacuna Γ^N 12 obiectum] omnium Γ^N 12-13 perfectionis D 13 etc. om. Γ^N 14-15 Item — potest] Item b AD (cf. p. 80, 5-6) 14 Item] add. quarto Γ^B | posita aliqua] quam Φ^{FF} 15 se om. Φ^{FF}ρ^πβ^μν | illam] istam Φ^{FF} | praevidiam om. ρ^πβ^μν | sed] praem. Minor AD 15-16 praevia intellectus] i. p. II^{BN}Φ^{FF}ρ^πβ^μν 16 finem¹ om. Γ^B | ultimum finem²] illum ρ^πβ^μν 17 se om. II^{BN}Φ^{FF}ρ^πβ^μν | ad¹ om. Γ^Bρ^πβ^μν | actionem intellectus] intellectum II^NΦ^{FF}ρ^πβ^μν | sicut om. v 18 Vir-
tus] Vis ρ^πβ^μν | huiusmodi Γ^N 20-21 Item — potest] Item d praecise AD (cf. p. 80, 9-10) om. II^{BN}Φ^{FF}ρ^πβ^μν 20 Item] add. quinto Γ^B 22-23 Item — potest] Item e praecise AD (cf. p. 80, 11-12) om. II^{BN}Φ^{FF}ρ^πβ^μν 22 Item] add. sexto Γ^B 24-25 Ad istud — ratio = Γ^B Ad istud quod adducitur contra primum articulum quando dicitur 'quaecumque potentia' etc. (cf. p. 77, 10), et postea sicut habes supra de Scoto (cf. p. 82, 8) AD

T¹ Cf. supra p. 74, 8-10. ² Cf. supra p. 73, 14-74, 3. ³ Cf. supra p. 73, 3-13. ⁴ Cf. infra n. 109; p. 81, 1-2. ⁵ Cf. supra p. 77, 14-78, 8 et infra p. 81, 1. ⁶ Cf. infra n. 105. ⁷ Cf. supra p. 72, 8-11. ⁸ Cf. infra n. 107. ⁹ Cf. infra n. 108. ¹⁰ Cf. supra p. 77, 14-78, 4 et infra p. 82, 7. ¹¹ Hic continua cum «est de necessario» etc., infra p. 82, 8 etc.

se ad extremum, similis erit eius necessitas ad quodcumque medium simpliciter necessarium inter illa¹.

104 a. Quidquid non impeditum necessario agit, necessario tollit impedimentum si potest².

105 b. Quidquid necessario agit posita actione praevia, necessario determinat ad illam praevia si potest³. [10]

106 c. Agens principale quocumque posito in secundo, necessario agens, ex principio activo principali necessitatur⁴.

107 d. Quidquid circa obiectum praesens necessario agit, necessario determinat ad eius praesentiam si potest⁵. 10

108 e. Quicumque appetitus necessario tendit in obiectum cognitum, necessario determinat se ad cognitionem eius si potest⁶.

109 f. Quicumque appetitus in solum obiectum summe perfectissimum apprehensum necessario tendit, necessario determinat se ad eius apprehensionem si potest⁷. 15

110 g. Quaecumque potentia circa solum obiectum perfectissimum necessario operatur, necessario operationem continuat quantum potest⁸.

111 Nota^{a b}, apparet g⁹ verior inter istas: tum quia universaliter eadem videtur ratio necessario agendi vel operandi et necessario continuandi, si simpliciter, simpliciter, si quando potest, quando potest; tum per t, supra¹⁰; tum quia in appetitu sensitivo, sensu et intellectu hoc videmus; tum in voluntate videtur verissima, quia ipsa non cessat ex se agere circa aliquod obiectum nisi convertendo se ad aliud, vel perfectius vel magis conveniens, vel ad quod magis determinatur vel inclinatur, quod impedit simul operari circa istud; sed finis est obiectum perfectissimum, convenientissimum: ad ipsum solum necessitatur, ad ipsum maxime inclinatur et in ipso maxime delectatur; volitio eius stat cum volitione cuiuscumque alterius. 25

^a Ante Nota a Duns Scoto ponitur signum: o≡o.

^b Loco Nota (19) — e converso (p. 82, 6) textus interpolatus; vide append. A. 30

ADCPMSRIVZT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρ^τπγβμν)

19 apparet] add. igitur D* | verum D | inter rep. A 19-20 eadem videtur] v. e. D 21 simpliciter¹] sim² D | simpliciter² om. D² 22 tum per t, supra] t... D² 24 ipsa] praem. in A¹ 25 conveniens] quiete D | quod om. AD (sed habet I in text. interpol.; cf. 31) 29 volitio] praem. ideo D 30 o≡o = A¹ (cf. p. 77 ad 10-p. 82, 8 et 13-p. 79, 25)

T¹ Cf. supra p. 72, 8-11; p. 76, 10-12 et p. 68, 7-10. ² Cf. supra p. 67, 7-8. ³ Cf. supra n. 97 et p. 76, 4-6; p. 71, 6-12. ⁴ Cf. supra p. 76, 1-2; p. 68, 13-69, 6-10 et p. 70, 7-10 et p. 71, 6-12. ⁵ Cf. supra n. 96. ⁶ Cf. supra n. 96 et p. 72, 8-73, 2. ⁷ Cf. ibidem. ⁸ Cf. supra n. 100. ⁹ Cf. supra n. 110. 100. ¹⁰ Cf. supra n. 102.

Ex g probata sequitur f¹, saltem intelligendo in praedicato 'ad 112 eius apprehensionem', illam iam positam continuandam. Si accipiat 'ad eius apprehensionem' ponendam si non est posita, sic non sequitur ex g sed probatur per illam rationem supra a a^a, 'contra: impossibile est extremum'²; est autem necessitas ut appetitus tendat in obiectum quando potest, quia non potest nisi in praesens; ergo sic est necessitas respectu cuiuslibet medii quando potest potentia propinqua. — Non sic nunc e³; est universalior, quia non specificat obiectum 'perfectissimum', non 'solum'⁴; probatur 10 tamen ut f⁵, sed supra hic, e e⁶, non probatur primo nisi de apprehensione posita. Deponenda sunt k⁷ et q⁸, sunt quasi una probatio. — d⁹ et b¹⁰ sunt multum universales, unde probantur: a¹¹ satis tractatur¹², est impropria; propria redit in b; sed b et d probantur ex c¹³, cum illa maiore 'contra: impossibile est'¹⁴; deductio fit hic sub, 'Confirmatur ratio'¹⁵. — Ergo stat g; c disputatur; k, q probabiles.

Nota haec quattuor¹⁶ pro glossa multorum supra positorum¹⁷: 113 g bene probatur^{18 b}, et est via evidentior ad conclusionem negativam in primo articulo quaestionis¹⁹; potest etiam g probari ex c hic²⁰, et c probatur hic sub, scilicet ex alia parte²¹, ad c c²². — Ex m hic²³, maiore, et c hic²⁴, facta maiore²⁵, sequitur a, sequitur b, sequitur d et e et f, quarum quaelibet potest esse maior ad conclusionem ne-

^a Loco a a a Duns Scoto ponitur: a <°. .

^b Post probatur a Duns Scoto ponitur signum: o≡o.

ADCPMSRIVZT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρ^τπγβμν)

2 illam iam] tum D 4 illam] istam D* 5 contra — extremum sublineatum est (cf. p. 72, 8) AD 8 e; est] c c D 9 obiectum — solum sublineatum est (cf. p. 80, 13-14) AD 10 hic] habet D* | e e] esse D 11 sunt¹] g D 12 unde] bene D 13 b et d] d et b D 14 contra: impossibile est sublineatum est (cf. p. 72, 8) AD 15 Confirmatur ratio sublineatum est (cf. p. 68, 7) A 16 k] licet D | probabiles] probatur in corr. D² 18 evidentior] eminentior D² | negativam in corr. D² 20 sub] glossa D | ex alia parte sublineatum est A | m om. D² 21-22 sequitur b — maior om. D² 22 quarum] comp. D² 23 a <° = A 24 o≡o = A (cf. p. 77 ad 10-p. 82, 8 et 13-p. 79, 25)

T¹ Cf. supra n. 109. ² Cf. supra p. 72, 8-73, 2 et p. 69, 19-20. ³ Cf. supra n. 108. ⁴ Cf. supra n. 109. ⁵ Cf. supra lin. 4-8. ⁶ Cf. supra n. 96 et p. 73, 16-17. ⁷ Cf. supra p. 73, 14-74, 3 et p. 73, 18. ⁸ Cf. supra p. 74, 8-13. 15. ⁹ Cf. supra n. 107. ¹⁰ Cf. supra n. 105. ¹¹ Cf. supra n. 104. ¹² Cf. supra n. 93-95. 97-99. ¹³ Cf. supra n. 106. ¹⁴ Cf. supra p. 72, 8-11. ¹⁵ id est in columna in libro Scoti, cf. supra p. 68, 7 etc. ¹⁶ Cf. infra lin. 18-20. 20-p. 82, 1. 1-2. 2-6. ¹⁷ Cf. supra n. 94-112. ¹⁸ Cf. supra n. 111. ¹⁹ Cf. supra n. 82. ²⁰ Cf. supra n. 106. ²¹ id est parvi folii additi, scilicet cedulae, recto. ²² Cf. supra p. 76, 1-6, 14-15. ²³ Cf. supra n. 103. ²⁴ Cf. supra n. 106. ²⁵ Cf. supra p. 76, 1-2.

gativam primi articuli. — Ex *n* hic¹ sequitur *e*, quae est maior particularior quam *a* vel *b* vel *d*. — *g* infert velle et intelligere iam posita necessario continuari, duae rationes aliae (prima ex *m* et *c*, secunda ex *n*²) inferunt non posita esse necessario ponenda: secundum³ est maius inconueniens sed minus manifeste sequitur, primum⁴ e converso.

114 Ad primam *g* viam⁵, pro conclusione negativa primi articuli⁶, quae est de necessario continuando velle quantum potest voluntas:

Concedetur conclusio⁷, nec umquam cessat nisi intellectus prius saltem natura cesset considerare finem, etc.

115 Et si arguatur quod voluntas necessario continuabit illud intelligere quantum potest, imperando⁸, — responsio: non sequitur, quia non necessario vult illam intellectionem sicut vult finem⁹.

116 Aliter arguitur: saltem voluntas numquam avertet ab hac intellectione, quia voluntas necessario continuans dependens non destruit imperando illud a quo dependet.

Responsio: dum stat consideratio finis, et per consequens velle eius, offertur aliud confuse, cuius consideratio imperatur a

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρ^πγ^βμ)

1 e om. D | quae est maior] m. q. e. D 2 vel¹ et D 3 ex m] qēz D' quod D² | et] add. in D⁴ 4 inferens D 7-p. 87, 5 Ad primam — ostendentem = ADIVT^{BN}Φ^ρπ^ωβ^μ [post retrahens (p. 89, 14) V' ante Contra secundum articulum (p. 90, 3) IV²(notando ibi: Hic deficit argumentum aliud contra primum articulum, cuius responsio est in signo C ubi est littera b) Γ^BΦ^ρπ^ωβ^μ in fine I lib. Add. magn. (f. 176va-b) ut appendix Γ^N]; ¶ text. sign.: Scotus extra A¹ Extra Scotus D² Extra I²(text. et mg.) V¹Φ² Additio v lin. anfractuosa μ 7 Ad — articuli] Item pro conclusione negativa primi articuli (pr. a.) principali Γ^N dicitur (Item — dicitur om. I²Φ²). Ad primam rationem II^NΦ^F Pro conclusione primi articuli dicitur ad rationem ρ^πω^βμ | g] igitur D om. V | pro conclusione negativa] per conclusionem negativam D² | primi articuli om. V² 8 potest voluntas] v. p. Γ^N 9 Conceditur D²IVT^{BN}ρ^πω^βμ | nec umquam] et dicitur (et dicitur om. V², denuo om. V³) quod (quia Γ^N) numquam IVT^{BN}Φ^ρπ^ωβ^μ 9-10 prius saltem] s. p. DIVT^{BN}Φ^ρπ^ωβ^μ 10 cessat Γ^Nρ^πω^βμ | etc. = A 11 arguitur IVT^{BN} arguat v 11-12 necessario — intelligere] continuabit necessario vel continebit (tinuabit v) illud ρ^πω^βμ 12 imperando] in operando Γ^BΦ^F | responsio] dicitur quod II^{BN}Φ^ρπ^ωβ^μ 14 Aliter arguitur] Et ideo potest aliter argui quod II^{BN}Φ^ρπ^ωβ^μ | numquam] antequam II^N | avertet] add. intellectum ρ^πω^βμ 14-15 intellectione] intentione D intellectione vel consideratione ρ^πω^βμ 15 continuans] praem. ex se DVT^B add. ex se II^NΦ^F add. et ex se etiam (add. in v) illud ρ^πω^βμ | dependens] tendens v 16 imperando] in operando Γ^B praem. illud ρ^πω^βμ 17 Responsio] Dicitur quod II^{BN}Φ^ρπ^ωβ^μ 17-18 et — offertur] stat eius velle, sed (sicut Φ^F) cum offertur (c. off.) quando offeretur Γ^B conferetur Φ^F | II^{BN}Φ^ρπ^ωβ^μ 18 aliud] ad Φ^F praem. aliquid Γ^B om. D²Φ² | confuse om. Φ² | cuius] eius II^{BN}Φ^ρπ^ωβ^μ | consideratio] conservatio Γ^N

T¹ Cf. supra n. 101. ² Cf. supra p. 81, 20-82, 2. ³ Cf. supra lin. 3-4. ⁴ Cf. supra lin. 2-3. ⁵ Cf. supra n. 100, 110, 111. ⁶ Cf. supra n. 82 ⁷ scilicet *g* viae. ⁸ Cf. supra p. 67, 9-14. ⁹ Cf. supra p. 72, 1-8.

voluntate, et sic indirecte avertit intellectum a consideratione finis; et pro nunc pro quo avertitur cessat prius natura consideratio et posterius natura ipsa volitio.

Contra primam responsionem¹: quae est necessitas extremi ad 117 extremum, eadem est ad medium quodlibet necessarium².

Sed hic respondetur in pagina praecedente supra³ quod non est similis habitudo ad aliquod medium qualis ad finem, et tunc concederetur quod possum velle hoc et non illud sine quo non possum velle hoc⁴.

10 Contra aliam responsionem⁵: quarta probatio *g*^{6a}, quia nullum 118 aliud obiectum est perfectius, nec ad quod aeque vel magis necessario inclinetur ut ad istud; volitio perfectior et necessaria et perfectioris et convenientioris magis impedit volitionem minus talis quam e converso.

15 Item, superior potentia inclinat inferiorem concorditer; ergo 119 ubi magis, magis.

Item, si obiectum est necessario volitum, ergo velle eius est 120 determinatius volendum quam quodcumque aliud velle; ergo et

¹ Post *g* a Duns Scoto ponitur signum: o≡o.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρ^πγ^βμ)

1 et sic] tunc (praem. et Γ^{B2}) Γ^B | consideratione] conservatione Γ^N 2 nunc] tunc IVT^{BN} ρ^πω^βμ add. et Γ^B | avertit D | consideratio] conservatio Γ^N 3 natura] nulla Γ^{B2} om. I² | ipsa om. Γ^{BN}Φ^ρπ^ωβ^μ 4 necessitas] add. simpliciter V 5 est] erit V om. Γ^NΦ²ρ^πω^βμ | medium quodlibet necessarium] necessitas ad quodcumque medium simpliciter necessarium inter illa V | quodlibet necessarium om. I²Γ^NΦ^ρπ^ωβ^μ 6 Sed — praecedente] Ad (praem. Sed I²V) hoc dicitur IVT^{BN}Φ^ρπ^ωβ^μ | supra] praem. ut Γ^Bρ^πω^βμ om. V 7 similis] talis D | habitudo] voluntatis ρ^πω^βμ add. voluntatis I²Γ^NΦ^ρπ^ωβ^μ | aliquod om. II^{BN} Φ^ρπ^ωβ^μ | medium] intellectum I²Γ^NΦ^ρπ^ωβ^μ | qualis] add. est II^NΦ^ρπ^ωβ^μ 7-9 et tunc — hoc om. I²Γ^NΦ^ρπ^ωβ^μ 7 et om. V | tunc om. I² 8 concedentur D' conceditur D² 10 aliam] secundam IVT^{BN}Φ^ρπ^ωβ^μ | quarta] supra in corr. D² om. II^{BN}Φ^ρπ^ωβ^μ | probatio g] arguitur II^{BN}Φ^ρπ^ωβ^μ add. arguitur sic: quaecumque potentia circa solum obiectum sibi perfectissimum praesentatum et non circa aliud necessario operatur, necessario continuat operationem quantum potest (cf. p. 77, 14-p. 78, 4; ad hunc textum refertur etiam nota g V¹) V | quia] quod II^N | nullum] nihil Φ²ρ^πω^βμ 11 obiectum om. ρ^πω^βμ | ad] aliquid A | aeque vel magis] magis aeque D aeque V 12 ut] quantum II^B quam Γ^NΦ^ρπ^ωβ^μ | istud] illud Γ^{BN} add. tunc ultra II^BΦ² add. et etiam tunc ultima ρ^πω^βμ add. sed Γ^{B2} 12-13 et necessaria et] ... Φ² 13 convenientioris] cognitionis Φ^F add. obiecti II^{BN}Φ^ρπ^ωβ^μ | volitionem] add. obiecti II^{BN}Φ^ρπ^ωβ^μ 15-16 Item — magis² om. I²Γ^NΦ^ρπ^ωβ^μ 15 concorditer] uniformiter vel concorditer Γ^B 16 magis² om. D 17 ergo om. V | eius om. I²Γ^NΦ^F 18 volendum om. Γ^B 19 o≡o = A¹(text. et mg.) et not. Sic in Scoto A¹ (cf. p. 77 ad 10-p. 82, 8 et 13-p. 79, 25)

T¹ Cf. supra p. 82, 12-13. ² Cf. supra n. 103 et p. 72, 8-11. ³ in cedula, recto, cf. supra p. 72, 1-8. ⁴ Cf. supra p. 72, 8-73, 2. ⁵ Cf. supra p. 82, 17-83, 3. ⁶ Cf. supra p. 80, 23-29.

eius intelligere quam quodcumque aliud intelligere. Utraque consequentia probatur, quia voluntas vult velle propter obiectum et intelligere propter velle.

121 Item, experimur, ad quod obiectum est voluntas pronior, ad eius intelligere impellit.

122 Ideo conceditur quod numquam avertit¹, sed tantum phantasma occurrens, quod non est in potestate voluntatis, III *De libero arbitrio*.

Hic contra secundam responsionem², contra primam³ etiam: semper continuat quantum potest, sed non potest quando occurrit aliud phantasma, cuius motio non subest sibi.

Confirmatur: intellectus separatus semper stabit in consideratione ultimi finis et volitione licet quandoque alterius; bene quidem simul stant⁴.

123 Contra: experimur quod ita libere voluntas convertit intelligentiam a consideratione finis ad aliud obiectum sicut in aliis obiectis.

124 Item, intellectus quantum est de se semper staret in consideratione finis, quia est obiectum maxime motivum; ergo si quandoque cesset, hoc erit per imperium voluntatis.

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρ^πγβ^μ)

1 quam — intelligere om. Φ^{FP}ρ^πγβ^μ | Utraque om. Γ^N 2 quia] quod Γ^N 3 propter] semper V² | propter velle om. D² 4 experimur] om. IΓ^{BN}Φ^{FP}ρ^πγβ^μ add. quod D | ad¹] aliud Γ^N | obiectum om. IΓ^N 4-6 obiectum — quod om. Φ^F 4 est voluntas] v. e. IΓ^{BN}Φ^{FP}ρ^πγβ^μ | pronior] ante voluntas A² in ras. I² comp. Γ^N promptior Γ^B 5 eius] cuius Γ^N | intelligere] add. magis ρ^πγβ^μ 6 conceditur] dicitur IΓ^NΦ^{F2}(post Item, 4)ρ^πγβ^μ | quod] add. voluntas IΓ^NΦ^{FP}ρ^πγβ^μ | avertit] add. se Γ^B add. intellectum ρ^πγβ^μ | tantum om. I²Γ^NΦ^F 7 III *De libero arbitrio*] II (III I²) Liberi arbitrii IΓ²Γ^B om. IΓ^NΦ^{FP}ρ^πγβ^μ 8-9 Hic — semper] Et ideo (Et ideo] Hic contra secundam responsionem, contra primam etiam I²) dicitur quod (add. semper I²) voluntas bene (b. v. ρ^πγβ^μ bene om. I²) IΓ^NΦ^{FP}ρ^πγβ^μ 8 Hic] Hoc DΓ^B | responsionem] rationem D² add. et Γ^B 10 aliud] aliquod Γ^B | cuius motio] quia I quod IΓ^NΦ^{FP}ρ^πγβ^μ sed Φ^F | non subest sibi] sibi n. sub. Γ^B non est sibi sub D² | sibi] igitur (praem. sibi I²) IΓ^N add. nec eius motio (add. ultra subest sibi I²) IΓ^NΦ^{FP}ρ^πγβ^μ 11-12 consideratione] conservatione Γ^N 12 ultimi finis] f. u. (u. om. ρ^πγβ^μ) IΓ^NΦ^{FP}ρ^πγβ^μ | et] in D | licet] sed D | quandoque] quando Φ^{FP}ρ^πγβ^μ praem. sint IΓ^N praem. sit μ^ν praem. sicut β^μ add. sint V² | alterius] add. rationis V² 12-13 bene — stant] quia (add. non I²) bene stant simul IΓ^{BN}Φ^{FP}ρ^πγβ^μ 14 experimur Γ^N | libere voluntas] v. l. Γ^B | avertit IΓ^{BN}Φ^{FP}ρ^πγβ^μ 14-15 intellectionem D² intellectum IΓ^{BN}Φ^{FP}ρ^πγβ^μ 15 in] de IΓ^{BN}Φ^{FP}ρ^πγβ^μ 16-18 intellectus — cesset] cum (praem. tunc I²) ultimus finis sit obiectum maxime (m. s. o. I²Γ^N s. m. o. Γ^B) motivum et perfectissimum (-ctivum I²u. -ctum Φ^{FP}ρ^πγβ^μ) intellectus (add. quantum est de se I²) semper staret in consideratione (conservatione Γ^N) eius; si ergo non stet IΓ^{BN}Φ^{FP}ρ^πγβ^μ | staret — quandoque om. D² 18 erit per] videtur propter IΓ^{BN}Φ^{FP}ρ^πγβ^μ | voluntatis] add. avertentis IΓ^NΦ^{FP}ρ^πγβ^μ

F 7 AUGUST., *De libero arb.* III c. 25 n. 74 (PL 32, 1307); cf. ib. c. 24 n. 73 (ibidem).

T ¹ Cf. supra p. 82, 14-16. ² Cf. supra p. 82, 17-83, 3. ³ Cf. supra p. 82, 12-13.

⁴ Cf. supra p. 80, 29.

Responsio: si finis esset obiectum in se movens vel etiam in propria specie, verum est quod maxime moveret. Nunc autem secundum aliquos movet tantum in alio, quod magis natum est movere ad se in se quam ad illum. Vel per te multa phantasmata simul movent ad conceptum descriptionis eius, ex communibus; ideo minus quam alia obiecta, propter duo: primum, quia (distinctio 3 quaestio 3) difficile est stare in consideratione universalis transcendentis¹; phantasma enim movet magis ad speciem specialissimam², VIII *Trinitatis*: «Cum coeperis cogitare quid veritas, statim obicient se phantasmata»³; secundum, quia difficilius est simul uti illis multis communibus ad descriptionem quam singulis separatim.

Contra istam responsionem⁴: saltem intellectus separatus semper considerat simul ista; similiter secundum Henricum habet proprium conceptum de Deo.

Item ad principale, pro conclusione negativa primi articuli⁵: 127 Damnat⁶ apprehendit finem ultimum. Si necessario vult eum,

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρ^πγβ^μ)

1 Responsio] Dicitur quod Γ^B Dicitur, et (quod ρ^πγβ^μ) bene in hoc, quod IΓ^NΦ^{FP}ρ^πγβ^μ | vel] et I² | etiam om. D 2 specie] add. quod IΓ^{BN}Φ^{FP}ρ^πγβ^μ | quod] quia π^πγβ^μ | moveret om. V² | Nunc] Tunc D² | autem om. I 3 magis om. IΓ^B 3-4 natum est om. I²Γ^N 4 se¹] add. vel ρ^πγβ^μ | quam] quantum D | illum] istum D² alterum IΓ^{BN}Φ^{FP}ρ^πγβ^μ | per] secundum IΓ^{BN}Φ^{FP}ρ^πγβ^μ 5 conceptum] obiectum ρ^πγβ^μ 6 minus] add. movet ρ^πγβ^μ | alia] aliqua V | quia] quod Γ^N 7 distinctio 3 quaestio 3] dist. 8 quaest. 3 (3) spat. vacuum A) ADV om. IΓ^BΦ^{FP}ρ^πγβ^μ ut dicitur dist. 8 quaest. I² adnot. hoc probatur dist. 8 quaest. Γ^B | consideratione] conservatione Γ^N 8-9 speciem specialissimam] conceptum speciei specialissimae Γ^B add. ideo dicit Augustinus IΓ^{BN}Φ^{FP}ρ^πγβ^μ 9 Trinitatis] De Trinitate (Tr.) civitate D²) Dρ^πγβ^μ adnot. cap. 2 vel (volumine u) 3 β^μ 10 veritas] unitas D | se] add. et Γ^B | secundum] add. est IΓ^NΦ^{FP}ρ^πγβ^μ 11 multis communibus] c. m. IΓ^{BN} | omnibus] omnibus DΦ^F om. ρ^πγβ^μ | ad descriptionem] ad Φ^F om. Φ^{F2} 12 separatis I 13 istam] primam ADΓ^B om. V | responsionem] om. V add. arguitur quia IΓ^{BN}Φ^{FP}ρ^πγβ^μ | separatus om. Γ^N 14 considerat] consideraret ρ^πγβ^μ conservat Γ^N | simul ista; similiter] Item V similiter ista responsio non valet IΓ^NΦ^{FP}ρ^πγβ^μ | Henricum] hunc Γ^B 14-15 habet] qui ponit (venit Φ^F) quod possumus habere IΓ^{BN}Φ^{FP}ρ^πγβ^μ 15 proprium conceptum] c. p. Γ^B 16 Item om. ρ^πγβ^μ | ad principale om. IΓ^{BN}Φ^{FP}ρ^πγβ^μ | pro conclusione negativa om. V | articuli] add. sic ρ^πγβ^μ add. arguitur sic IΓ^BΦ^{F2}β^μ 17 velit IΓ^NΦ^{FP}ρ^πγβ^μ vellet Γ^B | eum om. V

F 3 HENRICUS GAND., *Quodl.* I q. 17 in corp. (f. 15A). 9 AUGUST., *De Trin.* VIII c. 2 n. 3 (PL 42, 949): «Noli quaerere quid sit veritas; statim enim se opponent ... nubila phantasmatum». 14 HENRICUS GAND., *Quodl.* IV q. 8 in corp. (f. 98Q-99R).

T ¹ Cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio* I d. 3 pars 1 q. 3 n. [26]. ² Cf. ib. pars 3 q. 1 n. [9]. ³ Ib. pars 1 q. 3 n. [26-27]; d. 8 pars 1 q. 3 n. [13]; d. 3 pars 1 q. 3 n. [24]; pars 3 q. 1 n. [19, 28]. ⁴ Cf. supra n. 125. ⁵ Cf. supra n. 82.

aut ergo amore seu velle amicitiae, vel concupiscentiae. Non primo modo, nam illa fruitio est summe recta; non secundo modo, quia apprehendit illud ut impossibile sibi.

128 Item, si diligere finem necessario elicitur posita intellectione practica et tamen est ibi summa ratio recti et meriti de congruo: 5 quia omnis alius actus voluntatis est acceptabilis et laudabilis non nisi virtute eius, ergo cum merito quocumque staret quod voluntas necessario sequeretur intellectionem practicam, — contra Anselmum *De conceptu virginali* cap. 4.

129 Item, in necessitato ad agendum ex se, sive quandocumque potest agere¹, non potest esse habitus; sic enim posset inesse lapidi, qui non simpliciter necessitatur ad descendere sed quantum est ex se². Ergo in voluntate respectu finis nullus potest esse habitus. Confirmatur de acquisito, quia ille non generaretur nisi ex actu, sed tunc quando agit est necessitata ad agendum in sensu diviso. 15

Conceditur conclusio³ de habitu acquisito. — Sed hoc concordat Philosopho, quod sapientia est habitus supremus.

Probatio quod nec habitus supernaturalis potest esse respectu eius, quia ad quem actum necessitatur, respectu eius non est capax alicuius habitus.

ADCPMSRIVZ¹Γ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρ^πγ^βμ)

1 aut] at Γ^N ostendit Φ^F | ergo] aequae D | ergo — amicitiae] velle amicitiae ergo V | amor Φ^F | seu velle] ei Φ^F om. IΓ^{BN}ρ^πγ^βμ | vel] aut IVΓ^{BN}Φ^Fρ^πγ^βμ add. velle V add. amore Γ^B 1-2 Non — recta] nec — recta post sibi (3) IΓ^NΦ^Fρ^πγ^βμ 2 nam] quia IΓ^{BN}Φ^Fρ^πγ^βμ om. V | nam — secundo modo om. D | illa] talis IΓ^{BN}Φ^Fρ^πγ^βμ om. v | non] nec IVΓ^B 3 illud] ipsum IΓ^{BN} eum Φ^Fρ^πγ^βμ om. V² | impossibile (post sibi Γ^B) IΓ^{BN}Φ^Fρ^πγ^βμ 4 si om. IΓ^N | finem om. IΓ^NΦ^Fρ^πγ^βμ | elicitur] comp. Φ^F ponitur IΓ^Nρ^πγ^βμ μ elicitur seu ponitur Γ^B 5-p. 87, 5 recti — ostendentem om. Γ^N 5 recti] recta ρ^πγ^βμ om. Φ^F 6 voluntatis om. ρ^πγ^βμ | et] sicut (add. et I³) I praem. sicut DVIΓ^BΦ^Fρ^πγ^βμ 8 practica] add. quod est IΓ^BΦ^Fρ^πγ^βμ 10 necessitate DΓ^Bu necessario ρ^πγ^βμ | sive om. I | sive quandocumque] sive quantumcumque D* sine quocumque π^πγ^βμ 10-11 quandocumque — sic om. I² 11 habitus] praem. aliquis IΓ^BΦ^Fρ^πγ^βμ | posset] posset ρ^πγ^βμ 12 non] enim D om. V² | descendendum VIΓ^B 13 nullus] non Γ^B | habitus] add. nec acquisitus (nec acq. om. ρ^πγ^βμ) nec etiam supernaturalis IVΓ^BΦ^Fρ^πγ^βμ 14 nisi om. ρ^πγ^βμ | actibus V 15 divisionis IΦ^Fρ^πγ^βμ 16 Concedatur V | Sed] quia VIΓ^B 16-17 concordat] praem. non v 17 Philosopho] Philosophus D praem. cum IΓ^Bρ^πγ^βμ | quod] quia IΓ^Bρ^πγ^βμ 18-19 Probatio — eius¹] Probatur etiam (et om. Γ^B) de habitu supernaturali IΓ^BΦ^Fρ^πγ^βμ

F 8-9 ANSEL., *De conceptu virg.* c. 4 (PL 158, 436-438; ed. SCHMITT II 143-145). 17 ARISTOT., *Eth. ad Nic.* VI c. 8 (Z c. 7, 1141a 16-20); *Metaph.* I [c. 2] (A c. 2, 983a 6-7): «[sapientia] dea scientiarum est».

T ¹ Cf. supra n. 102. ² Cf. supra p. 67, 15-68, 6; de 'simpliciter' cf. supra p. 70, 7-10. ³ Cf. supra lin. 13.

Responsio: non necessitatur ad dilectionem nunc finis in particulari, nec in patria visi nisi elevetur. — Primum improbat sicut hic contra secundum articulum¹, secundum sicut hic contra tertium².

Contra rationem³ instatur, quia improbat habitum in intellectu. 130 tu. — Conceditur inclinantem, sed non ostendentem⁴.

Item, a priori, omnis potentia una sicut habet obiectum primum unum sic et unum modum respectu obiecti primi; ergo eundem respectu cuiuslibet in quo per se includitur eius primum obiectum.

10 Responsio: aliquem unum habet, qui est per se, sed modi posteriores possunt variari, qui conveniunt potentiae in agendo ex ratione specialium obiectorum; huiusmodi sunt 'necessario' et 'con-

¹ Loco improbat (4) — ostendentem (5) *textus interpolatus*; si ratio valet, non ponetur habitus in intellectu. — Dico quod nec debet poni habitus inclinans, sed bene requiritur habitus ostendens, qui habitus non potest poni in voluntate sed tantum inclinans; ideo ratio bona est de voluntate, non de intellectu. Teneo igitur quod potest voluntas non velle finem in quocumque modo apprehensum, obscure sive clare, sive in universali sive in particulari.

ADCPMSRIVZ¹Γ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρ^πγ^βμ)

1 Responsio] Dicitur (-citur ρ^πγ^βμ) quod IΓ^Bρ^πγ^βμ Dicendum quod Φ^Fπ^π | ad dilectionem nunc] n. ad d. IΓ^BΦ^Fρ^πγ^βμ | nunc] nec DV | in] add. omni D² 2 nec] ut D² | in patria visi] etiam clare visi (nisi μ) in patria IΓ^BΦ^Fρ^πγ^βμ | nisi] add. prius IΓ^BΦ^Fρ^πγ^βμ 2-3 Primum — tertium om. Φ^F | sicut — articulum] in secundo articulo IΓ^Bρ^πγ^βμ 3 sicut — tertium] in (om. I) tertio articulo (art.) om. π^πγ^βμ add. quaest. I) IΓ^Bρ^πγ^βμ 4 rationem] add. positam IΓ^BΦ^Fρ^πγ^βμ 4-5 et 13-18: improbat (4) — ostendentem (5) et qui habitus (15) — de intellectu (17) = AD si ratio (13) — in particulari (18) IΓ^BΦ^Fρ^πγ^βμ; ¶ text. qui habitus (15) — de intellectu (17) sign. Non in Duns A¹; quoad textum codicum et edd. DIΦ^Fμ manent in vigore notae criticae p. 82 ad 7-p. 87, 5 datae 6-p. 88, 6 Item — obiectum = ADI VIΓ^BΦ^F(om. Φ^F)ρ^πγ^βμ [post ergo etc. (p. 93, 4) Φ^Fρ^πγ^βμ post proportionem (p. 95, 13) I post pulchrum (p. 90, 2) V²]; ¶ text. sign.: Extra de manu Duns A¹ Extra Scotus D² Extra I²(text. et mg.)V¹ Vacat Φ^F Additio v lin. anfractuosa μ 6 a priori] om. IΦ^F add. sic ρ^πγ^βμ | potentia] add. etc. D 7 unum¹ om. DV* | et om. DIVΓ^Bρ^πγ^βμ | obiecti primi] p. o. IΓ^BΦ^Fρ^πγ^βμ 8 cuiuscumque I | per se om. I | eius] est I | primum] principium et Φ^F 10 Responsio] Dicitur quod ρ^πγ^βμ Dicitur etiam quod Φ^F Dicitur ad illud (istud Iβ^βμ) quod IΓ^Bβ^βμ | aliquem unum habet] aliquem (praem. voluntas habet modum V²) unum DV voluntas habet aliquem modum unum IΓ^BΦ^Fρ^πγ^βμ 11 possunt variari] sunt varii ρ^πγ^βμ | variare D 11-12 ex ratione] respectu IΦ^Fρ^πγ^βμ 12 huiusmodi] tales DIVΓ^BΦ^Fρ^πγ^βμ praem. et Γ^B 13 valeret ρ^πγ^βμ 14 poneretur ρ^πγ^βμ | intellectu] habitu ρ^πγ^βμ | nec] non Φ^Fρ^πγ^βμ 15 requiritur om. Φ^F | habitus²] add. ostendens AD 16 sed — voluntate om. Φ^F | sed] nisi ut ρ^πγ^βμ 17 Teneo] praem. Et Φ^F 17-18 Teneo — particulari ante Contra secundum articulum (p. 90, 3) Γ^B 17 potest voluntas] v. p. Γ^B | finem] add. ultimum β^βμ | in om. IΓ^Bρ^πγ^βμ | modo om. Φ^F 18 obscure — particulari om. Φ^Fρ^πγ^βμ | sive³ om. IΓ^Bβ^βμ

T ¹ Cf. infra n. 134-135. ² Cf. infra n. 136-140. ³ Cf. supra p. 86, 10-13.

tingenter'. — Sed per se modus est 'libere' ut distinguitur contra naturaliter; 'libere' vero non infert 'contingenter'^a.

132 Item, a priori, quidquid voluntas quaecumque vult necessario si ostenditur, hoc simpliciter necessario vult; patet de voluntate Dei, ubi infinitas ita est ratio necessitatis simpliciter sicut si ostendatur obiectum. §

133 § Item^b, potentia libera per participationem non magis tendit

^a Loco ut (1) — contingenter (2) *textus interpolatus*: Contra, 'naturaliter' et 'contingenter' non inferunt 'libere' sicut inferiora suum superius; ergo non sunt modi speciales contenti sub modo primo qui est 'libere'. — Dicitur quod sic ut comparantur ad voluntatem, licet simpliciter loquendo se habeant 'necessario' et 'libere' sicut excedentia et excessa.

^b Loco Item (7) — pulchrum (p. 90, 2) *textus a Duns Scoto cancellatus*: Item, contra primum articulum¹, omne necessario agens de necessitate agit secundum ultimum potentiae suae, quia sicut non est in potestate eius actio, ita nec modus agendi, scilicet intense vel non intense agere; ergo voluntas de neces-

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Δ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρ^πγβ^{μν})

1-2 et 8-12: ut distinguitur (1) — contingenter (2) et Contra (8) — excessa (12) = AD ut distinguitur (1) — contingenter (2) (*add.* sicut inferiora suum superius. Ergo non sunt modi speciales contenti sub primo modo qui est libere. Dicitur quod sic ut comparantur ad voluntatem, licet simpliciter loquendo se habeant necessario et libere sicut excedentia et excessa V²) V Contra (8) — excessa (12) IΓ^BΦ^{FF}ρ^πγβ^{μν}; ¶ *text.* Contra (8) — excessa (12) qui invenitur post obiectum (6) sign. Contra responsionem proximo praecedentem arguitur sic, sed non est Scoti sicut praecedentia sunt A; quoad *textum codicum* et *edd.* DIV^{FF}μ^ν manent in vigore notae criticae p. 87 ad 6-p. 88, 6 datae 3-6 Item — obiectum om. IΦ^{FF}ρ^πγβ^{μν} 3 quaecumque om. V²Γ^B 5 ita om. V 5-6 ostendatur] ostenditur sibi IΓ^B 6 obiectum] *add.* (= rep.) Nota — proportionem (p. 95, 8-13) IΓ^B 7-p. 89, 7 Item, potentia — contingenter videt = ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Δ^{YHGO}Σ^{QU} *edd.*; ¶ *text.* sign.: Extra de manu Scoti A¹ Vacat D²V¹ Vacat, non scribe Δ⁰² lin. *anfractuosa* μ *adnot.*: Ista questio concordat (?) cum illa, an voluntas creata diligit Deum super omnia, et est in Henrico IV Quodlibet, quaest. 11 (¶ sign. Extra I²) I¹ 7 Item] Praeterea Σ | libera] naturalis IΓ^{N2} | magis] *add.* necessario Σ | intendit CP²V¹Δ² 8 et om. Φ^{FF}ρ^πγβ^{μν} 9 contingenter ... libere] libere ... contingenter IΓ^BΦ^{FF}ρ^πγβ^{μν} | infert Φ^{FF}ρ^πγβ^{μν} | libere om. D 9-10 sicut — libere] vel sic: posterius (rior ρ^πγβ^{μν}) infert primum necessario, non infert libere Φ^{FF}ρ^πγβ^{μν} 10 Dicitur] Videtur Φ^{FF} | quod] quam μ 11 sic ut] sicut μ^ν sic ubi D sic Φ^{FF}ρ^πγβ^{μν} | comparantur] comparatur IΓ^BΦ^{FF}ρ^πγβ^{μν} operatur Φ^{FF} | habeat IΓ^BΦ^{FF}ρ^πγβ^{μν} 13-p. 89, 13 Item — experimur = ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Δ^{YHGO}Σ^{QU} ante Respondetur (p. 74, 4) Δ⁰ ante Item (7, *insimul cum textu* Conceditur, p. 89, 13 — retrahens, p. 89, 14 ADCPZ^πγβ^{μν}) *rell.* ρ^πγβ^{μν}π^πγβ^{μν} *rep.* post retrahens (p. 89, 14) in forma paulo diversa μ]; ¶ *text.* sign.: Vacat, sic in libro Duns A¹ Vacat A¹(cat deest)D²V¹ Vacat, non scribe Δ⁰² lin. *anfractuosa* μ 13 Item] Praeterea Σ Arguitur IΓ^{N2} om. Δ⁰ρ^πγβ^{μν} 14 contra primum articulum] om. IΓ^BΔ²Σ^{QU} *add.* arguitur MSRI²VZΓ^{BD2} | necessario om. Δ² | necessario agens] a. n. CPT^{BD}Δ⁰ | necessitate] necessario RΣ 15 potentiae suae] s. p. IΓ^{BD}Δ²Σ^{QU} | eius actio] sua agere Σ | ita] illa M om. VΓ^{B2}Δ² 15-16 ita — agere] ita nec intensio eius (*not.* alla littera habet: ita — agere ut in *textu* Δ⁰²) Δ^{HO}ρ^πγβ^{μν}(in *repet.* μ) 15 nec] *add.* intensio eius ergo nec ρ^πγβ^{μν} 16 voluntas] *add.* si Σ 16-p. 89, 12 de necessitate] necessario Σ

T¹ Cf. supra n. 83.

in obiectum perfectum quam in aliud obiectum; ergo nec potentia libera per essentiam; non est autem differentia inter finem volitum et alia volita nisi ex parte perfectionis obiecti. Antecedens patet, quia visus, qui est potentia libera per participationem quatenus scilicet actus eius subest imperio voluntatis, non magis necessario videt pulcherrimum quam minus pulchrum; ideo ab utroque aequaliter avertitur et utrumque aequale contingenter videt.

Respondetur quod maior est vera de cognitiva, sed non est vera de appetitiva tendente in obiectum apprehensum a sua cognitiva; magis enim necessario pulcherrimum visum delectat appetitum visivum quam minus pulchrum, et si ille appetitus posset se

sitare volet finem semper intensissime et quantum potest, cuius oppositum experimur. — Conceditur conclusio quando est aequalis apprehensio et nihil retrahens.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Δ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρ^πγβ^{μν})

1 perfectum — obiectum om. V² | aliud] aliquod Δ² | aliud obiectum] minus perfectum Δ⁰ 2 est om. A | finem] summe (pon. finem Δ⁰²) Δ⁰ 3 Antecedens] Consequens Δ^H *praem.* Ergo Σ 4 potentia libera] liber Δ^{HO}τ 5 scilicet om. I²Δ²Σ 6 pulcherrimum] magis pulchrum Δ⁰ *add.* visibile Σγ | minus] non C om. S² | minus pulchrum; ideo] om. M²V² minus pulchrum, quod probo quia M² | pulchrum] pulcherrimum CP | ideo] quod probatur (probo γ) quia Pγ^ν probatio (om. I²) quia I *praem.* et IΓ^{BD} *add.* quia Z 6-7 aequaliter] essentialiter D²CP M²R *add.* per imperium voluntatis Σ 7 avertitur] avertit CPMSRI²ZΓ^{BDLN}Δ² elicitur D² | aequale om. IΓ^{BD2}Δ^{HO} | aequale contingenter videt] v. a. c. Σ | videt] om. V²Δ^{H2}(ante et) *add.* igitur etc. (*add.* insuper minus pulchrum quod probo quia ab utroque, cf. ad 6 M²) CPMSRI²VZΓ^{BD} 8-p. 90, 2 Respondetur — minus pulchrum = ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Δ^{YHGO}Σ^{QU}ρ^πγβ^{μν} [ante Item contra primum articulum (p. 88, 13) M²(notando: b-a M²)S²(notando: Istud debet poni extra inferius, ubi tale signum 2- S²)R IΓ^{LN}Δ²(notando: b-a IΓ^{N2})Δ²; ante Item potentia libera (p. 88, 7) Z; ¶ *text.* sign.: Extra de manu Scoti A¹ Extra I²(text. et mg.)IΓ^{B2} Vacat D²S²Δ² Vacat, non scribe Δ⁰² Additio V¹ litteris a-b P² lin. *anfractuosa* μ; not. Additio deficit IΓ^{N2} (revera nihil deficit, sed *textus transponitur, vide supra*; sed etiam ubi ponit *textum*, not. Deficit, invenitis in libro Ibernici IΓ^{N2}) 8 Respondetur] Respondeo PΓ^{BD} Dicendum Δ⁰ Dicitur Δ⁰ *praem.* Ad istam rationem (responsionem π^π) Φ^{FF}ρ^πγβ^{μν} | maior est vera de] verum est quod Φ^{FF}ρ^πγβ^{μν} | cognitiva] *praem.* potentia Δ⁰²Φ^{FF}ρ^πγβ^{μν} *add.* libera per participationem (*add.* quia talis β^{μν}) non magis tendit in obiectum perfectum quam (*add.* in μν) aliud Φ^{FF}ρ^πγβ^{μν} | sed non] non autem IΓ^{BD} 8-10 sed — cognitiva om. D 8-9 sed — de] non Δ^{GO} | est vera om. IΓ^{LN} 9-10 tendente — cognitiva om. Δ^{GO2} 9 a] cum IΓ^L 10 magis — visum] pulchrum enim magis Δ^{GO} | pulchrum IΓ^{BD} 11 visivum] visus CP IΓ^{BD2} om. Δ^{GO2} | pulcherrimum M²SI² 11-p. 90, 2 et si — pulchrum om. D² 11 et] quod MSR quia IΓ^{BD2} quare Δ² *praem.* quia I om. CZ | ille] iste MΔ² om. Δ^{GO2} | possit AD²VZ 11-p. 90, 1 se — visum] intensius Δ^{GO2} 12 volet] vellet Δ⁰ vult Σ | semper] om. CPΔ²Δ^{HO2} (*post intensissime*) *add.* necessario volet ipsum Σ | intensissime] in *ras.* IΓ^{B2} intensive VΓ^{BD2}(in *ras.*) Δ^{B2} om. Δ^{B2}G | et] in P² | et quantum potest] om. I²Δ^{HO}ρ^πγβ^{μν}(in *repet.* μ) vellet Δ⁰² | poterit Σ | cuius] huius autem Σ 13-14 Conceditur — retrahens = ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Δ²ρ^πγβ^{μν} [post praesupposito (p. 71, 5) M(*rep. hoc loco* M²)SRIVΓ^{LN}Δ²; ¶ *text.* sign.: Vacat, sic in libro Duns A¹ Vacat A¹(cat deest)D²V¹ Extra V¹IΓ^{B2} Instat in originali IΓ^{BD} lin. *anfractuosa* μ 13 Conceditur] *praem.* Item IΓ^{LN} | aequalis] essentialis D²(post apprehensio)CPMSRVZΓ^{LN} essentialis vel aequalis I²

ferre in illud visum actu elicitō, magis necessario se ferret vel ferretur in pulchrius visum quam in minus pulchrum. §

- 134 «Contra art. 2» — Contra secundum articulum^{1a}. Videtur quod rationes primi articuli destruant secundum articulum, nam illa ratio quod in fine ultimo non est defectus aliquis boni nec aliqua malitia², videtur aequē efficaciter concludere de fine in particulari apprehenso, vel efficacius, quia in fine ultimo in particulari apprehenditur tota ratio finis in universali, immo et in solo illo ostenditur posse esse perfectio finis in universali, et ita nullus defectus boni, nec ulla etiam malitia.
- 135 Similiter ratio secunda pro primo membro de participatione³ plus concludit de fine in particulari apprehenso, nam bona creata si sint bona per participationem, verius sunt bona per participationem finis ultimi in particulari quam per participationem eius in

^a Sequitur textus interpolatus: quem concedo esse verum, sed.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρ^πγβ^{μν})

1 visum om. D² | actu elicitō] aliquo (in corr. Λ^{O2} aliquid Λ^O) actu elicitō ante posset (p. 89, 11) CPMSRIZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU} actu elicitō aliquo V | magis necessario] intensus Λ^{O2} 1-2 se ferret vel ferretur = A ferretur D²CP²Γ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU} ferretur (1) Γ^{DN} fertur MS RI'VZ 2 in pulchrius visum = AD²V² in pulchrius Λ^{O2} | in² om. Γ^{B2}D² add. illud I | pulchrum] add. visum CPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}; ¶ not. Quando (praem. Item P) potentia etc. (etc. om. P), quare extra C²P. Quoad transpositionem cf. p. 77 ad 10-p. 82, 8 et 13-p. 79, 25 3 Contra] Quantum ad Γ^{BD} | Videtur] om. Λ^{H2}O² Dico Λ^{H2} 4 articuli] add. etiam secundum ipsum Λ^{O2} | secundum] in corr. D² om. Λ^O | articulum om. Γ^N 4-5 illa ratio] r. i. Σ add. de fine Λ^{EG}ρ^πγβ^{μν} 5 quod — est] de fine ultimo quod in ipso non apprehenditur Σ | defectus aliquis] a. d. Λ^{EG}Σ | aliquis om. I²Λ^{YHO} | boni] praem. alicuius Γ^LΛ^{O2} om. R add. alicuius Γ^L 6 malitia] ratio mali Λ^{EG} | fine] add. ultimo R 7 apprehenso] sicut (praem. apprehenso Λ^{O2}) in universali (add. apprehenso Λ^{O2}) Λ^{YHO} add. quam in universali Σ add. sicut de fine in (in om. MSΓ²Z) universali apprehenso DCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO} | quia om. R | ultimo] add. apprehenso Σ 8 tota om. Λ^{EG} 8-9 immo — universali] post malitia (10) CPZΛ^{YHGO} om. DMSRIΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ; ¶ sign. Vacat P² 8 et] etiam PΛ^{O2} videtur (ut μ) quod μν om. Γ^{N2}Λ^{H2}O² | illo om. C²(ante solo)P 9 ostenditur] dicitur Λ^{H2}O² | universali] add. et in ipso ut sic apprehenditur tota ratio finis, et ita nullus defectus et nulla malitia finis ultimi Λ^{O2} 10 boni om. CPMRVA^{YHO} | nec ulla] nec nulla A nec aliqua Σ et nulla τ nulla rell. ρ^πγβ^{μν} | etiam] in ras. Λ^{O2} esset τ om. Λ^{H2}Σ 11 Similiter] add. illa SΓ²Λ^O add., add. etiam Λ^O add. etiam (etiam om. I²) illa (alia P) CPMRIVZ | ratio secunda] s. r. Γ²Λ^O | pro primo membro] post participatione R om. Σ 12 de] pro MRIVZ | in particulari apprehenso] a. in p. DΣ add. quam in universali Σ | apprehenso om. Λ^{YHGO} 13 si] etsi ρ^πγβ^{μν} | sint] sunt Λ^{HGO} | participationem] add. finis ultimi Λ^{O2} 14 per participationem eius om. Λ^{H2}Σ 15 quem concedo esse verum, sed = ADCPMSRIVZ(om. Z²)Γ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ; ¶ text. sign. Non in libro Duns A¹ | sed] tamen CPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ om. τ

T¹ Cf. supra n. 86. ² Cf. supra n. 85. ³ Cf. supra n. 84.

universali; non enim participant illum in universali nisi quia participant ipsum in particulari, cum participans habeat participatum pro causa vel mensura a qua dependet essentialiter, et dependentia entis realis non est nisi ad ens reale, et ita ad aliquod singulare.

- 5 «Contra art. 3» — Contra tertium articulum¹. Quando prin- 136
cipium elicitivum non necessario elicit, habens illud principium non necessario agit; neque principium elicitivum eodem modo se habens quod prius eliciebat contingenter modo elicit necessario, ergo nec agens habens illud principium necessario aget. Voluntas
10 autem habens eandem caritatem quam modo habet, prius contingenter eliciebat actum fruendi, ergo modo non necessario elicit actum illum, cum nulla sit facta mutatio ex parte eius. Hoc patet in raptu Pauli. Si prius habuit aequalem caritatem cum ea quam habuit in raptu illo, nulla erat mutatio ex parte voluntatis, nec prin-
15 cipii elicitivi; nulla igitur necessitas tunc magis eliciendi quam ante^a. Saltem potuit esse aequalis caritas in raptu et ante.

^a Sequitur textus interpolatus: nec per consequens agendi.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρ^πγβ^{μν})

1-4 non enim — singulare] om. Λ^{H2}; ¶ sign. Extra V¹ 1 non enim — universali om. Σ^{U2} | illum] istum D² ipsum Γ²Λ^{O2} om. Λ^O 1-2 illum — participant om. V²Λ^{B2} 1 nisi om. Λ^O 2 ipsum] illum Λ^{H2}Σ | cum] praem. nam Σ 3 vel mensura] et m. I²Λ^{B2}Σ ut (praem. et mensura Λ^{O2}) Λ^O | dependet essentialiter] e. d. Σ 4 entis] entitatis (not. alius liber: entis μ) Φ²ρ πβ^{μν} | ad¹] aliquid CP² | aliquod] aliquid DCPΛ^O aliud Λ^B illud Λ^O 5 articulum] add. arguitur sic Σ 6 illud principium] om. D² add. elicitivum Σ 7 agit] aget Λ^O elicit CP²MS RI²Γ^{LN}Σ 7-9 neque — aget om. Λ^{O2} 7 neque = ADΣ^{O2} nec CP²MSR sed P²IVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO} add. si Γ^L immo Γ^{DN} 8 quod] quo Λ^{B2}Σ | contingenter] add. actum Λ^{B2} add. | modo elicit necessario = AD² nullo modo el. nec. Λ^{B2} non el. nunc nec. Σ non el. modo nec. Λ^{YH2} modo non el. nec. I²ρ^πγβ^{μν} non modo el. nec. I²Λ^{O2} rell. 9 illud principium] p. i. Σ | necessario aget] a. n. Σ | aget] agit Γ^N ageret CPMRI habet γ add. Si autem necessario non agebat quam prius (quam prius om. Λ^{O2}) Λ^O 10 caritatem] causalitatem R add. prius Γ^{B2}Λ^{O2}β^{μν} 10-11 modo — fruendi] prius eliciebat prius actum fruitionis contingenter Σ 10 habet] in ras. Γ^{DN} om. P²Γ^{B2}Λ^{YHGO} | prius] post modo Λ^B post contingenter (10-11) Λ^{B2} om. D²Γ^{B2} 10-11 contingenter om. Λ^O 11 modo non] n. m. Γ²Λ^O | elicit] elicit Λ^B eligit vel elicit A 12 sit facta mutatio] m. f. s. Σ | immutatio Λ^{O2} | Hoc] add. etiam Σ 13 aequalem] eandem vel aequalem ρ^πγβ^{μν} essentialiter D²M²Γ^L | aequalem caritatem] c. ae. Σ | caritatem] causalitatem (bon. caritatem R²) R capacitatē Γ^L | cum ea] illi Σ om. Λ^{YHO} cum illa Λ^{O2} 14 raptu illo] i. (isto Γ^{BD}Λ^O) r. (r. om. I²) I²Γ^{BD}Λ^{YHO} | illo om. Σ | nulla] non MRΓ^L praem. igitur Γ^{DN} 14-15 erat — igitur om. Γ^{DN} 14 erat] in ras. I² erit CP²MSRI²BN esset ρ^πγβ^{μν} fuit P² | mutatio] immutatio MSRI²Γ^{DN}Λ^B add. necessaria Λ^O add. facta Σ 15 elicitivi] add. saltem usque (usque om. Γ^{B2}) in raptu VΓ^{B2}Λ^{O2} | tunc magis eliciendi = AD e. t. m. (m.) plus Λ^{YHO2} rell. add. 16 ante¹ = AD nunc rell. add. | Saltem potuit] Pot. s. Σ praem. Item CPMSRI²Z Γ²Λ^{YH2} praem. Cum I²Λ^O add., praem. Item cum Λ^O praem. Praeterea Σ | potuit] comp. MA^O

T¹ Cf. supra n. 87.

137 ¶ Vel sic formetur ratio: necessitas agendi non potest esse nisi per aliquid intrinsecum principio activo; per hoc autem quod intellectus nunc videt obiectum, nihil novum est intrinsecum principio activo in fruitione; ergo nec nova necessitas agendi. — Maior probatur: alioquin necessitas agendi non esset per rationem principii activi, et ita per nihil, vel per extrinsecum; et si per extrinsecum, per illud esset agere, quia per quod est necessitas agendi, per illud est agere. — Minor patet: si visio secundum istum nullam habet rationem principii activi respectu fruitionis, nec intellectus, nec aliquid in intellectu; si etiam secundum aliam viam visio habeat aliquam rationem principii activi, non tamen principalis sed secundarii, tunc accipiat maior determinata sic: 'necessitas agendi non est nisi per aliquid intrinsecum principio activo principali'; nam secundarium non dat necessitatem principali, sicut nec determinat ipsum ad agendum, sed e converso, principale agens ex se

ADCPMSRIVZ¹BDLN¹Y²HGO²Σ^{QU}(Φ^{FF}πτγβμν)
 pot¹ (bon. potuit R²) ASRIZI¹ potuerit Λ² edd. potest VI^{BD} | aequalis caritas] aequalitas (aequalis R) caritatis S¹R² eadem caritas et aequalis CP | in raptu et ante] in r. et ante raptum VI^{BD} ante raptum et (etiam Γ^L) in raptu CPIZI¹BDLN¹Λ² edd. igitur (praem. ante raptum sicut in raptu M²) aequalis libertas MSRE² add. igitur aequalis (aeq.) et A² libertas (liberalitas P² add. nunc ut prius Λ²) A² CPIVZI¹BDLN¹Y²HGO²ρ²πτγβμν add. Item saltem potuit esse aequalis caritas ante raptum et in raptu, ergo aequalis libertas μν 17 nec per consequens agendi = ADCPMSRIZI¹BDLN¹Y²HGO²Σ^{QU} edd.; ¶ text. sign. Non est in Scoto A¹ | nec per consequens] per (praem. et Γ^N) c. nec CPI^N add. necessitas CPMSRIZI¹BDLN¹Y²HGO²Σ^{QU} edd.

1-p. 93, 4 Vel sic — ergo etc. = ADCPMSRIVZ¹BDLN¹Y²HGO²Σ^{QU}ρ²πτγβμν; ¶ text. sign.: Extra de manu Scoti A¹ Extra D²I²(text. et mg.)V¹ Additio Λ² lin. anfractuosa μ 1 Vel — ratio] Negativa istius articuli tertii potest sic confirmari (bon. Vel sic formetur ratio μ) β²μν | formetur] formatur DCPMSRIVZ¹BDLN¹Y²HGO² potest formari ante sic Σ 2 aliquid] aliquod Γ^{BD}Δ^{Y²B}β²μν | principio activo] a. p. Δ^{Y²B} ante intrinsecum A² 2-4 per hoc — activo om. D²Δ^{Y²B} 3 nunc] non (bon. nunc R²) M²SRIZI¹ modo Δ^{Y²B} 2 | nunc videt] v. n. Σ | est intrinsecum] intr. inest C inest P 4 agendi] in ras. Δ^{Y²B} add. nec maior CP²MSIVA² | Maior] praem. Haec P²Γ² om. S²I 4-15 Maior — e converso om. Δ^{Y²B} 4-8 Maior — est agere] ex parte principii activi respectu fruitionis nec per aliquid extrinsecum, quia ab illo esset agere; nam per illud idem per quod est necessitas agendi, est etiam agere Σ 4-5 Maior — agendi om. D² 6 et² om. Γ 6-7 et si per extrinsecum om. Δ^{Y²B} 7-8 quia — est agere om. Δ^{Y²B} 7 necessitas] voluntas MVA² 8 si] sed Γ^L quia ρ²πτγβμν praem. quia CPIZA^{Y²B} | visio secundum istum] s. i. v. Σ | istum] istam (add. viam V²Z²) IVZ actum Γ^N add. modum Δ^{Y²B} 8-9 habet rationem] r. h. Δ^{Y²B} 9 principii om. Δ^{Y²B} | nec intellectus om. P 10-11 habet PΓA² 11 aliquam rationem] r. a. Γ 12-13 tunc — principali] praem. et CPMSRIVZI¹BDLN¹Y²HGO²ρ²πτγβμν om. Σ 12 accipitur MSRIZI¹BDLN¹Y²HGO² | determinata om. ρ²πτγβμν 12-p. 93, 4 necessitas — ergo etc.] enim Δ^{Y²B} 14 nam secundarium] sec. autem Σ | nam — principali om. ρ²πτγβμν | necessitatem] activitatem M²SRIZA^{Y²B} 14-15 determinat ipsum] i. d. Σ

F 8 HENRICUS GAND., Quodl. IX q. 5 in corp. (f. 360D); XIII q. 11 in corp. (f. 535 V-Y). 10 THOMAS, S. theol. I-II q. 9 a. 1 in corp. et ad 1. 2 (VI 74b-75a); GODEFRIDUS DE FONT., Quodl. VI q. 7 in corp. (ed. DE WULF-HOFFMANS in PhB III 159).

secundum modum sui utitur secundario, ita quod si nihil in principali excludat contingentiam, tota actio erit contingens. Minor sic est plana, quod per fruitionem nihil est intrinsecum principali principio activo; ergo etc. ¶

- [14] 5 Item, aut finis movet ad istum actum, aut potentia movet. Si 138 finis, patet quod non est necessitas, quia ille finis ad nullum actum creatum necessario movet. Si voluntas^a, tunc arguo: diversa approximatio passi ad agens non causat necessitatem sed tantum intensiorem actionem, sicut patet de calido respectu calefactibilium plus et minus approximatorum; diversa autem praesentia obiecti cogniti, puta visi et non visi, non videtur esse nisi quasi diversa approximatio eius circa quod debet esse actus voluntatis ad voluntatem; ergo istud non diversificat necessitatem et non-necessitatem, sed tantum facit intensiorem et minus intensum actum^b.
- 15 Item, quod dicit in isto articulo quod omnino impossibile 139

^a Sequitur textus a Duns Scotto cancellatus: et illa non habet differentiam ex parte obiecti nisi approximationem maiorem vel minorem.

^b Loco diversa (7) — intensum actum (14) textus interpolatus; vide append. A.

ADCPMSRIVZ¹BDLN¹Y²HGO²Σ^{QU}(Φ^{FF}πτγβμν)

1 sui] suum Σ 2 erit] est DM ens P² | contingens] agens ρ²πτγβμν | Minor] add. etiam Λ² 3 sic om. Σρ²πτγβμν | quod] quia M²RIZI¹BDLN¹Y²HGO²ρ²πτγβμν | fruitionem] visionem Γ^{BD}Σρ²πτγβμν | extrinsecum D | principali] principaliori CP²SI priori MR 4 principio] agenti vel principio Λ² om. Γ^{BD}ρ²πτγβμν | etc. om. Σ 5-7 et 16-17; Item (5) — Si voluntas (7) insimul cum et illa (16) — minorem (17) post intensum actum (14) Δ^{Y²B}Σρ²πτγβμν [retransponunt: ponendo post minorem (17): tunc arguo: diversa approximatio, supra r... Λ²; ponendo: Omittatur illud et incipiatur hic: Praeterea aut finis Σ²; ponendo pro illo textu post actum (14) Vacat et repetendo textum post ergo etc. (4) Δ^{Y²B}; ponendo post minorem (17) in ras. Arguitur r... ut supra Δ^{Y²B}] 5 Item] Praeterea Σ | ad istum actum om. Δ^{Y²B} | istum] illum CPMSIVT¹BDLN¹Y²HGO² talem Λ² primum Δ^{Y²B} | istum actum] a. i. Σ add. necessarium Λ² | movet² om. Στ 5-7 Si — movet om. Γ^N 6 finis¹] om. D² add. movet Λ² | est om. CP | necessitas] necessitatis M²SRA² necessario CP 7 creatum] terminatum Γ^L causatum τ | creatum necessario om. I² | necessario movet] m. n. Σ | tunc arguo] tunc arguitur I² item I²Δ^{Y²B}Σρ²πτγβμν praeterea Σ² infra in ras. (quod est nota critica, cf. ad 5-7 et 16-17) Σ² add. sic Δ^{Y²B}πτγβμν 7-14 diversa — intensum actum rep. in alia forma π²β²μν; cf. 18 8 necessitatem] add. in agente M² add. in principio activo Λ² 9 sicut om. Δ^{Y²B} | videtur] dicitur Γ^N 10 plus] magis Σ | praesentatio V 11 et non visi om. Δ^{Y²B} | diversa om. Λ² 11-12 diversa approximatio] a. d. RA²Σρ²πτγβμν 12 debet] dicitur CP²M²V²Λ² 13 istud] illud Γ^{BD}Δ^{Y²B} om. I²Δ^{Y²B}Σ | necessitatem] actionem per necessariam Σ praem. per I² | non-necessitatem] non-necessariam Σ 14 facit] per Σ om. Λ² | et minus intensum om. Δ^{Y²B} | intensum actum] intensam Σ 15 Item] Praeterea Σ | dicitur VA² 15-p. 94, 1 omnino impossibile est] o. (non R² om. Δ^{Y²B}) e. i. DCPMSRIVZA^{Y²B} i. e. o. (o. om. Λ²) Γ^{BD}Δ^{Y²B}Σ 16-17 et illa — minorem = ADCPMSRIVZ¹BDLN¹Y²HGO²Σ^{QU} edd.; ¶ text. sign. Istud cancellatum est in libro Scoti A¹ 16 et] tunc arguo (add. quia τ) Δ^{Y²B} om. I²Δ^{Y²B}Σρ²πτγβμν | illa] ista D²Δ^{Y²B} 16-17 ex parte] respectu Δ^{Y²B} 17 minorem] add. ut dictum est (add. ergo etc. Δ^{Y²B}) I²Δ^{Y²B}Σρ²πτγβμν add. (cf. ad 5-7 et 16-17) tunc arguo: diversa Σ²

est actum visionis esse sine fruitione¹, non videtur verum, quia quaecumque naturae absolutae distinctae sic se habent quod prior essentialiter potest esse sine posteriori absque contradictione; actus isti 'visio' et 'fruitio' sunt duae naturae absolutae; ergo sine contradictione visio, quae prior est naturaliter, potest esse sine posteriori, scilicet fruitione.

140 Respondetur quod maior est vera de illis absolutis quorum neutrum dependet ab alio nec ambo a tertio; in proposito autem ambo dependent a tertio, ut ab obiecto causante et movente.

Contra: si non dependent a tertio necessario causante ambo, nec necessario causante unum licet causet alterum, adhuc maior erit vera, quia sine contradictione poterit prior esse sine posteriori^a. Ista autem non dependent a tertio necessario causante sim-

^a Sequitur textus interpolatus: vel arguitur sic: quidquid est prius essentialiter alio, potest fieri ab illo agente a quo nec ambo producuntur necessario, nec necessario posterius si prius.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμν)

1 visionis] add. in beatiss² Λ^{Q2} | fruitione] add. in tali agente I²Λ^{YΣ} edd. | non] enim (add. non Λ^{Q2}) Λ^G praem. hoc M²I²Λ^{ρτπγβμν} | verum] unum D^{*} add. in tali agente M² 2 naturae absolutae distinctae] n. d. a. CPM^{*}SIVZΓ^{Λ^BΣ} d. n. a. D a. n. d. Λ^{H0} | sic] praem. essentialiter M²I² | quod] add. una essentialiter est prior alia Σ | prius (pon. prior I^{N2}) CPM^{*}M^{*}SRI^{*}Γ^{Λ^BG} 2-3 prior — contradictione om. V² 3 essentialiter] non dependet a posteriori Σ add. non dependet (-dens M) a (ex CPMSI^{Λ^B}) posteriori (praem. suo V²I^{BD}) CPM^{*}SRIV²Γ^{Λ^{BH2GO2}ρτπγβμν} | potest] praem. et Σ praem. tunc (?) Λ^{O2} praem. tale Pρτπγβμν praem. prius Λ^{BG} praem. tale prius Λ^{H2} | posteriori] illa Σ 3-5 absque contradictione — contradictione] et fruitione R² 3 absque = ADρτπγβμν sine R²V² rell. τ | actus] praem. sed Σ 3-5 actus — contradictione om. M² 4 isti] om. Σ^U add. scilicet Λ^{Q2}Σ^{Q2} edd. | visio] visionis Σ^U visionis vel verbum Σ^{Q*} 4-5 visio — contradictione om. D² 4-6 sunt — fruitione] sic se habent quod (q.) et Σ^Q visio (visio in ras. Σ^{Q2}) essentialiter praecedit fruitionem; ergo Σ 5 prius R 5-6 posteriori om. CPI²ZΛ^{YH0} 6 scilicet] et SRA^B quae est Γ om. CPMIZA^{YH0} | fruitione] fruitio SΓ 7 Respondent Λ^{YH0} 8 alio] altero Λ^{BG} | ambo] add. dependent D 8-9 in — tertio om. D² 8 autem] add. sic D² 9 ambo om. I^{BD*} | a tertio, ut om. Σ 9-10 ut ab — a tertio om. Λ^{B2} 9 causante et movente] m. et (m. et om. I²) c. SII^{Λ^{BG}Σ} | et movente om. ZΛ^{YH0*} 10 dependant Λ^{H0} dependeret V | ambo] alterum V²Λ^{YH*GO*} 10-11 ambo — causante om. DI²Σ^{U2} 11 nec] add. etiam I²Λ^{YH0} | causet] causat Λ^{BG} 12 erit] est DC PMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{BGOΣ} | prior esse] e. p. CPMRIVZΓ^{Λ^{B0}Σ} add. natura Λ^{O2} 13 Ista] in ras. V² Illa MS Ita Λ^{G*} | dependet Λ^G 13-p. 95, 1 causante simpliciter] s. (sic Λ^{B2}) c. VZΛ^{-G} sic (pon. simpliciter M²) caus. CPMSRIΓ² | simpliciter om. Λ^GΣ 14-16 vel arguitur sic — prius = ADCPMSRIVΓ^{Λ^{BH2GO2}Σργμ}; ¶ text. sign.: Non in libro Scoti A¹ Extra P² litteris a-b V² 14 vel arguitur sic om. μ | arguatur Σ | arguitur sic] s. a. CPMRIVΓ^{Λ^{BH2GO2}ργ} | est prius] p. e. I^{BD} post essentialiter Σ | prius om. I^{N2}(post essentialiter) 15 alio] altero Λ^{G*} | ab] not. sive: ex C² | illo] aliquo Λ^{O2} | nec] non Σ | ambo producuntur necessario] n. a. p. Σ 15-16 nec² — prius om. Λ^{H2} | necessario] add. causante Λ^G add. si prius producitur I^{BD2} 16 po-

F 7 HENRICUS GAND., Quodl. XII q. 5 ad 1 (f. 487D).

T ¹ Cf. supra p. 64, 9-11.

pliciter ambo, patet; nec necessario causante posterius si causet prius, quia quidquid absolutum^a potest non necessario causare immediate, potest non necessario causare per causam mediam etiam causatam, quia illa causa media causata non necessitat ipsum ad causandum effectum illius causae mediae absolutum; ergo si non causat necessario absolutum posterius, non causat necessario illud etiam posita causa priori, si qua sit causa.

^a Adnotatio Duns Scoti: ¶ Nota, 'absolutum' excludit hanc instantiam: 'Deus potest non causare album, et ita non causare simile, ergo potest album causare et album non causando simile'; et hanc: 'potest non causare corpus, igitur causare corpus sine figura', si figura tantum dicat multos respectus linearum terminantium superficiem vel superficierum terminantium corpus sicut sanitas dicit multas proportionales. ¶

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμν)

sterius si prius] sine posteriori Σ^{Q*U} | si] etsi C²μ etiam si esset Λ^G sed D | si prius] om. I^{BD2} add. producitur (-cetur I^{BD2}) P²(in ras.)Γ^{Λ^{O2}ρ} add. insuper: vel sic [...] natura absoluta prior, non dependens ab alio vel a particulari essentialiter, potest fieri vel produci in esse ab aliquo a quo nec ambo producuntur nec dependent necessario sine necessaria productione posterioris vel prioris, Λ^{O2}

1 posterius] add. absolutum P²I^{BD} 2 absolutum] om. CPM^{*}SRIV²Λ^{H0}Σ^{Q2U} | non necessario] post immediate (2-3) Σ; adnot. id est contingenter Λ^{O2} 2-3 non — potest om. V² | immediate — causare om. D 3 causare] om. M²SI^{*} add. illud Σ | etiam] et DI^NΛ^{BGO} om. P 3-5 etiam — absolutum om. Λ^H 4 illa] ista R om. Λ^{O2} | necessitat] determinat nec necessitat C necessitat nec determinat (add. etiam P^{*}) P 5 causandum om. Λ^{GO*} | effectum] efficaciam R praem. ipsum CP | illius] istius D^{*} huius Σ om. Λ^{O*} | absolutum] ut patet de sole CPMSRI^{Γ^NΛ^{B2GO2}τ} om. I²Λ^{B*GO*}Σ add. ut patet de sole (¶ sign. Vacat Z²) VZΓ^Nρτπγβμν 5-7 ergo — sit causa om. Λ^{B2} 5 non om. I^{BD*} 6 necessario] praem. immediate I²Λ^O edd., add. immediate Λ^G | absolutum — necessario om. A | absolutum] add. id est fruitionem Λ^{O2} | necessario² om. Λ^O | necessario illud] i. n. Σ 7 etiam = AD² | priori] add. scilicet visione I² | qua] quae CPMSRI^{Γ^N}; adnot. id est visio Λ^{O2} | causa²] om. Σ add. prior Λ^{B2GO} 8-13 Nota, absolutum — proportionales = ADIVΓ^{-L}Λ^{B(om. B2)O2μ} [post causa² (7) A¹IVΓ^{-L}Λ^{B02μ} sed remittit A¹ ad verbum absolutum (2) ponendo litteram a supra absolutum (2) et supra Nota (8), D vero habet textum ante absolutum (2)] Excludit hanc instantiam. Quaere extra C²P; ¶ text. sign.: Extra Scotus A¹ Extra D²(includens quia quidquid, 2)I²(text. et mg.) V²Γ^{B2N2} Vacat Λ^{B2} litteris a-b I^{BD2} (text. et mg.) lin. anfractuosa μ. 8 Nota = Aμ | absolutum] absolute V² praem. hoc quod dico μ om. I | absolutum excludit hanc instantiam] excluditur haec (ista I^N illa Λ^{O2}) instantia per hoc quod dicitur absolutum I^{-L}Λ^{O2} | hanc instantiam] habeat Λ^B 9 potest non] n. p. V^{*}Λ^B | ergo] sicut V | album²] om. Λ^B add. non A^{*} | album causare] c. a. IVΓ^{-L}Λ^{O2μ} 10 et¹ om. Λ^B | causando] praem. a Λ^B | et²] excludit I^{-L}Λ^{O2} in Λ^B | hanc] istam Iμ habens Λ^B add. etiam (vel I^{BD}) Deus I^{-L}Λ^{O2} | potest non] n. p. D | igitur] et ita I^{-L}Λ^{O2} add. potest Λ^B | causare² om. IΓ^{Λ^{O2μ}} 11 tantum] tamen tanto Λ^B | dicit DIVΓ^NΛ^{B02μ} [ante tantum DΛ^{O2μ}] | multo Λ^B 12 terminando Λ^B | sicut] ad (I) Λ^B 13 proportionales] add. etc. Λ^{O2} add. (= rep.) ergo si (5) — sit causa (7) Λ^{B*}; hic sequitur immediate Item (p. 87, 6) — est libere (p. 88, 1) sub eodem Extra I

- 141 [Contra art. 4] — Contra quantum articulum¹ arguitur: quo
aliquis potest simpliciter agere, illud est potentia; ergo si volun-
tas circa finem visum nullum potest habere actum ex naturalibus
suis, habens autem caritatem potest, caritas vel est simpliciter
potentia volitiva circa illud obiectum, vel pars potentiae volitivae,
quorum utrumque est falsum.
- 142 Item, si obiectum volibile minus sufficienter approximatum vel
praesentatum voluntati sufficienter potest terminare actum volun-
tatis, multo magis si idem sit perfectius approximatum vel prae-
sentatum voluntati; ergo si aliquod bonum obscure apprehensum
potest esse volitum a voluntate non elevata per habitum superna-
turalem, multo magis idem obiectum clare visum potest aliquo
actu esse volitum a tali voluntate. Concedo ergo conclusiones ista-
rum rationum².

[C. — OPINIO PROPRIA]

15

- 143 Quantum ad primum articulum³ dico quod sicut voluntas frui-
tur non necessario his quae sunt ad finem, sic nec fine obscure
apprehenso et in universali.

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Δ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρ^πγβ^μ)

1 articulum] *add.* qui dicit quod voluntas non elevata per habitum supernaturalem non pot-
est frui fine ultimo clare viso ρ^πγβ^μ | arguitur] arguo sic Σ^ρπ^γβ^μ *om.* CPMSRIT^Λ | quo] *praem.*
illud P²VZIT^{BD}Λ^{YH}Σ 2 aliquid Γ^{BD}Σ *edd.* | illud] non P² *om.* Σ 2-3 voluntas] *add.* non
elevata caritate Λ^O 3 finem] *add.* ultimum M²IZ | visum] *add.* clare Λ^O 4 caritatem] cau-
salitatem (*pon.* caritatem R²) D⁴R | caritas] causalitas (*pon.* caritas R²) D⁴R *om.* Z | est] erit P²Λ^{YH}
Σ *edd.* esse D 7 Item] Praeterea Σ | obiectum] *praem.* primum P²Z²Γ^D 7-8 approxima-
tum vel praesentatum = D *appr.* vel principiatum A approximatum (*post* voluntati, 8 Σ) *rell.* *edd.*
8 sufficienter *om.* Λ^HΣ | sufficienter potest] p. s. CPMRIVZA^O 9 magis] *add.* plus approxi-
maturum (*add.* *insuper* scilicet clare visum Λ^O) Λ^O | idem] illud DA^{EG} *edd.*, *add.* obiectum I² | sit = AD
est *rell.* *edd.* | perfectius approximatum] *appr.* (*add.* sive Λ^H) perf. Λ^{EG} sufficienter *appr.* ρ^πβ^μ |
vel] in *ras.* Λ^H sive ρ^πγβ^μ et Σ *add.* perfectius ρ^πγβ^μ 9-10 praesentatum] in *corr.* Γ^{BD}Λ^H
praesentatum A 10 ergo si] si e. CPMVA^O | aliquod] ad Λ^O aliud Λ^H | bonum] obiec-
tum (*add.* vel bonum Λ^O) Λ^O *om.* D | obscure] sub (*om.* Λ^H) ratione obscura CPMSRIVZIT^{BD}Λ^{EG}
11 elevata] elicit vel elevata Λ^Y 12 idem] illud DCPMRVIT^{BD}Λ^{EG} | idem obiectum] o.
i. Σ | clare visum = Γ^B clare visum vel clarius visum A clarius visum (*v. c.* Λ^{EG}) *rell.* *edd.*
12-13 aliquo actu esse volitum = AD e. (*a se C' pon.* esse C²) al. (*add.* modo I²) actu vol. CPMS
RIVZIT^NΛ^{YH}Σ al. modo actu e. vol. Γ^N e. al. modo actu vol. Λ^Hρ^πγβ^μ e. vol. al. actu volun-
tatis Λ^Oτ 13 a tali voluntate *om.* CM²SRΣ | tali *om.* Γ^N | conclusionem Γ^{BD}* 13-14 ista-
rum] illarum CP²S *om.* M 16-17 Quantum — necessario *om.* Λ^H 16 dico] Et dico ante
Quantum Σ 16-17 fruitur non necessario] non nec. f. CPMSRIVZIT^{BD}Λ^{EG}Σ 17 fine]
praem. ipso Λ^O *praem.* in Λ^O 17-18 obscure — universali] *om.* Λ^{YH}HO²; ¶ sign. litteris a-b
Γ^{BD} 18 et *om.* CVA^{EG}Σ^{QU}

T¹ Cf. supra n. 88. ² Cf. supra n. 141-142. ³ Cf. supra n. 82.

Quantum ad secundum articulum¹ concedo cum prima opinione² 144
quod non necessario fruitur fine obscure viso et in particulari; nec
quantum ad conclusionem arguitur vel argui debet contra illam, sed
quod rationes positae in primo articulo concludant contra secundum
si valent³, quas tamen non reputo concludere simpliciter. Sed inni-
tens eis in primo articulo, quomodo solvet eas in secundo? immo
et ratio eorum in secundo articulo⁴ videtur contradicere primo ar-
ticulo⁵.

Quantum ad tertium articulum⁶ dico quod voluntas elevata 145
non necessario quantum est ex parte sui fruitur fine sic viso.

Quantum ad quartum⁷ dico quod voluntas non elevata super- 146
naturaliter potest frui illo fine.

[D. — AD ARGUMENTA OPINIONIS ALIORUM]

- [16] Ad argumenta pro opinione⁸. Ad primum⁹ dico quod illud 147
simile concluderet multa falsa, quia concluderet quod sicut as-
sentimus conclusionibus propter principia necessario, sic neces-

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Δ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρ^πγβ^μ)

1 articulum *om.* Λ^{YHO}* | concedo] concordo ρ^πγβ^μ dico D | cum prima opinione] contra
primam opinionem Λ^O 2 fine] sicut S *add.* sicut I² *add.* sic CPMR *add.* ultimo Λ^O | ob-
scure viso et in particulari] v. in p. et o. ZΛ | et *om.* CPMSRIT^Σ 2-6 nec — in secundo
om. M²SRI²Γ^L 2-3 nec — illam *om.* Σ 3-4 arguitur — rationes *om.* M² 3 arguitur vel
argui debet = A arguitur (*ante* quantum Γ^N) P²V²Γ^LΛ^{EG}τ arguo D argui C²V²ZΛ^{YH}ρ^πγβ^μ argu-
menti P²Λ^O | illam] istam I²Λ^H illum Γ^NΣ | sed] *add.* arguitur Γ^{BD} *add.* eo C² 3-4 sed quod]
quia I² *edd.* et Σ 4 concludunt M²Γ^{BD}Σ videntur concludere τ 5 concludere] valere Σ
valere nec concludere ρ^πγβ^μ 5-6 innitens] innitentes Σ utens (*pon.* innitens Γ^{BD}) Γ^{BD} 6 ar-
ticulo] *add.* non video Φ^P *edd.* | solvit M²Λ^Oτ solvent Σ | eas] easdem P²ZΛ^{YH} ad argumenta
pro opinione eadem Σ | secundo] *add.* articulo M²Σρ^πγβ^μ 6-8 immo — articulo] *post* par-
ticulari (2) Γ^NΛ^OΣ *om.* C²V²ZIT^{BD}Λ^{YHO}; ¶ sign. Vacat M² 6-7 immo — secundo *om.* Λ^{EG} |
immo et] sed MSRI^LΛ^OΣ sic P 7 ratio] responsio P 7-8 videtur — articulo *om.* Γ^NΣ
9 articulum *om.* CPMSRIVZIT^Λ *edd.* | dico quod voluntas elevata = AD dico quod fine
clare viso voluntas Σ de fine viso a (*a om.* Γ^N) voluntate elevata dico quod voluntas elevata
Γ^L de fine viso voluntate (voluntas C²) elevata (*add.* dico quod voluntas M²) CMSRI^L de fine viso
(v.) *praem.* clare Λ^Hρ^πγβ^μ *add.* clare τ *add.* voluntate elevata Λ^O *add.* a voluntate elevata P²) dico quod
voluntas elevata (el. *om.* I²) PIVZA *edd.* 10 quantum — viso = AD fruitur quantum est
(est) *post* sua Λ^O *om.* Λ^H *add.* de se et τ) ex parte sua (*add.* et de se Λ^O) *rell.* *edd.* 11 dico quod
om. CMSRI^LΛ^H 12 illo fine] sic viso Σ 14 argumentum Λ^O 15 falsa] *add.* si esset
(esset Σ^O) universaliter (*univ.* *om.* Λ^H) similitudo (*sim.* *univ.* Σ *add.* vera Λ^Oτ) CPMSRIVZIT^ΛΛ^{EG}Σ
Στ [¶ *additio* sign. litteris a-b Γ^{BD}] | quia concluderet] concl. enim Σ | concluderet quod *om.* C²
P²M²SRI²Z² | quod] quia P²Λ^H *om.* Λ^O 15-16 assentimus conclusionibus] c. a. Σ 16 prin-
cipium D | necessario] ante assentimus (15-16) I²Λ^{YHO} *om.* Σ

T¹ Cf. supra n. 82. ² Cf. supra n. 86. ³ Cf. supra n. 134-135. ⁴ Cf. supra
n. 86. ⁵ Cf. supra n. 83. ⁶ Cf. supra n. 82. ⁷ Cf. ibidem. ⁸ Cf. supra n. 83-90.
⁹ Cf. supra n. 83.

sario assentiremus illis quae sunt ad finem propter finem, quod est falsum. Ideo dico quod simile est quoad duo, videlicet quoad ordinem istorum et illorum comparando inter se, et quoad ordinem illorum comparando ad potentias ordinate tendentes in illa: intelligo sic, quod sicut est ordo inter illa vera in se, sic et inter ista bona, et sicut illa vera ordinate sunt sic cognita, sic et ista bona essent sic ordinate volenda. Sed non est simile quantum ad ordinem necessitatis in uno et in alio, comparando ad potentias absolute. Non enim oportet quod voluntas servet illum ordinem in actibus suis qualem volibilia nata sunt habere ex natura sua; neque est assensus similis hinc inde, quia necessitas est in intellectu propter evidentiam obiecti necessario causantis assensum in intellectu: non autem bonitas aliqua obiecti causat necessario assensum voluntatis, sed voluntas libere assentit cuilibet bono, et ita libere assentit maiori bono sicut minori.

148 Ad secundum, cum arguitur de participatione¹, dico quod

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμν)
 1 assentimus Γ^{BD*} | illis | his Γ^{BDΣ} 1-2 quod est falsum om. Γ²Λ^{YHO*} 2-5 quoad duo — intelligo sic om. Λ^{H2O*} 2 duo] secundum D | videlicet] scilicet Λ^{EG}Σ 2-5 ¶ videlicet — intelligo sic sign. Extra Γ²(text. et mg.) 3 istorum] add. intelligibilium Λ^{H2} | comparando = AD 3-4 inter se — illorum om. S² 3 et²] add. etiam CPMS²RIVZΓ^{N2}Λ^{YH2G} 3-7 et quoad — volenda] quia sicut illa sunt ordinate vera, quia conclusiones propter principia, sic et ista sunt ordinate bona, puta quae sunt ad finem propter bonitatem finis (finem Σ^{Q*}); similiter quoad ordinem potentiarum ordine debito in ipsa tendentium, quia sicut intellectus rectus assentit conclusioni propter principium, sic voluntas recta debet velle quae sunt ad finem propter finem (propt. fin. om. Σ^U) Σ 5 intelligo] praem. et PV²Z²Γ^{BDN2} praem. quod Λ^{H2G} om. D² | quod] quia ΙΑ^H | in se] inter se CPRI²Γ²Λ^{EG} add. ordinate (praem. sic τ) cognita Λ^Gτ | ista] illa (post bona¹, 6 Λ^H) CPMI²VZΓ^{BD}Λ^O 6 et¹] add. quod CPMSRI²VZΓ^{YB} | vera ordinate sunt sic] v. sunt o. sic MSRIVΓ^A v. sunt sic o. CPZA^{YHO} sunt vere o. sic Λ^G | sic²] ita Γ²Λ | et² om. Γ²ZA^{YHO} | ista] illa CPMSIVΓ^{BD}Λ^{EHG2} 7 essent] sunt CPMSRI²VZΓ^{AG} | volenda] volita (add. vel volenda Λ^{O2}) P²Γ²Γ²Λ^Y | quantum ad] quoad Σ 8-9 comparando — absolute om. Λ^{H2} 8 ad om. Λ^{GO*} 8-9 absolutas I 9 enim] tamen Λ^{B*G} | servet] post ordinem Λ^O fieret D² habeat Λ^H secundum Λ^Y 10 qualem — habere] quem intellectus in suis et quae volibilia habent Σ | qualem] quale Λ^Y qualiter D om. P² | volibilia] post habere Γ^{AG} resc. D² volita Γ^{BD}Λ^O om. M²SR | nata] nati M²SR om. C² | sua] propria Σ | neque] nec Λ^{HG} quia non Λ^B add. enim IZ 11 est¹] in ras. M²V² om. Γ^{BD*} | hinc] add. et SI²V²ZA^{GO} | est in intellectu] in i. e. Σ 11-12 propter — assensum] propter evidentiam (add. obiecti Λ^{O2}) causantem necessario (nec. caus. Λ^H) istum (illum Λ^{HO}) assensum Λ^{YHO} propter evidentiam causantem assensum vel propter evidentiam obiecti necessario causantis assensum A | propter evidentiam] ex evidentia CPMSRIVZΓ^{AG}Σ 12 obiecti] add. ut Λ^{EG} | in intellectu om. Λ^{YHO*} 12-13 in intellectu — assensum om. Z² 13 bonitas aliqua] a. b. Σ 14-15 cuilibet — assentit om. M² 14 bono om. Λ^{O*} 14-15 et ita — bono] et libere Λ^{O2} | assentit] consentit M² om. Λ^{YH}Σ 15 bono] add. actu Λ^G | sicut] add. et V | minori] add. non sic autem de intellectu, cum sit potentia naturalis non libera Σ 16 cum arguitur om. Σ

T¹ Cf. supra n. 84.

maior est falsa, quia voluntas nihil necessario vult; et ideo non oportet quod necessario velit illud ratione cuius omnia alia vult, si aliquid esset tale. Minor est falsa etiam, quod virtute et participatione ultimi finis vult quidquid vult, quia participatione vel virtute alicuius voluntatem velle aliqua potest intelligi dupliciter: vel virtute eius sive participatione ut efficientis sive ut continentis virtualiter, vel virtute eius ut primi obiecti, propter quod volitum vult alia. Si primo modo intelligatur, non est ad propositum minor assumpta cum maiore, quia illud virtute cuius ut efficientis est aliquid volitum, non oportet esse volitum, sicut illud quod est efficiens alicuius visi non oportet esse visum; non enim oportet quod primo videam Deum oculo corporali si videam colorem, qui est quaedam participatio Dei ut causae efficientis. Si intelligatur secundo modo, scilicet de participatione eius ut primi obiecti voliti, tunc minor est falsa; non enim virtute Dei voliti volo quodcumque volitum, quia tunc omnis actus voluntatis esset actualis usus, referendo illud ad obiectum primum volitum^a.

^a Sequitur textus interpolatus: Cum probas 'sunt participatione bona', dico

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμν)
 1 voluntas nihil] n. v. Λ | necessario vult] v. n. Σ | et om. CPMRVI² 2 omnia alia vult] v. a. Λ^{YHO*} v. o. a. Λ^{O2}Σ 3 esset] est Σ | est falsa etiam] etiam est f. Γ²Γ²Λ^{O2}Σ autem est f. (add. scilicet Λ^{G2}) Λ^G | etiam] ita D 3-4 quod — quidquid vult] om. Λ^{YB2} HO²Στ; ¶ sign.: Vacat P²(om. P² et solum -cat invenitur supra alicuius, 5) litteris a-b V²(text. et mg.)Γ²D² 3 quod] quia (pon. quod C²) CP 4-5 participatione vel om. Λ^G | participatione vel — aliqua] voluntatem velle aliqua participatione alicuius Σ 5 voluntatem velle aliqua] aliquid velle vol. Λ^H | aliqua] aliquid R om. D 6 vel — ut] r... vel (in ras. Λ^{O2}) participatione ut (p. ut Λ^{O2}) Λ^O | virtute om. Σ | eius] post participatione ZΣ om. Λ^B | sive¹] vel CPMSRIVZΓ^{LN} et Λ^G om. Σ | sive participatione om. Γ²Γ²Λ^{YBH} | sive²] vel IZΛΣ add. participatione (virtute Γ² add. seu virtute Λ^G) eius (e. om. Λ^{O*}) CPMSRIVZΓ^{LN}Λ^{GO} add. eius Γ^{B*} | ut² om. D²SA^{O*}τπβμν 6-7 continentis virtualiter] v. c. Λ^{YH}Σ 7 vel virtute eius om. Σρ | virtute] add. seu participatione μν | ut] sicut Σ | primi obiecti] o. p. Λ^{YHO} add. voliti Λ^G 8 volitum] add. voluntas Σ 8-9 alia — maiore om. D² 8 alia] illa IVZΓ^{BD*}Λ^{YH} | intelligatur] intelligitur MS RIVZΓ om. Σ 9 minor] sic minor ante non (8) Σ | assumpta] om. Λ^{YHO}Σ add. est Λ^{B*} | cum] sub Λ^H | virtute] add. vel participatione Λ^{O2} | virtute cuius] cuius (add. virtute et P²) participatione CPMSRIΓ²Λ^{BG}Στ cuius participatione vel virtute cuius V cuius (add. aliquid participatione virtute Γ^{B*}) virtute vel participatione ZΓ^B 10 est aliquid] a. e. Σ^{Q2U} est aliquid est Σ^{Q*} | aliquid om. CP²MSRI²Z²Γ² | non — volitum om. D | sicut] si Λ^O add. nec Σ | sicut illud] om. Γ^{N*} quia Γ^{N2} 11 non¹ — visum om. P² | non¹ om. Λ^{B2}Σ 12 primo om. Γ^ΛΣ | videam¹] video D | videam²] video Λ^O 13 Si] Sed R add. autem Λ^H 14 intelligatur secundo modo] s. m. i. Σ | scilicet = AD | eius = AD | primi om. ADA^{YHO*} 15 voliti¹] cogniti AD | virtute] participatione Σ 16 omnis... esset] omnes... essent Λ^O | esset] erit Γ^{BD*}Λ^L est Γ^N 16-17 actualis] actualiter Λ^O 17 ad] in CPMSRI²VΓ^{DL}Λ^{BG}Σ add. aliud Γ^D | primum] primo CP² om. P² 18-p. 100, 12 Cum probas — verum = ΠΖμ Ad probationem dico (dictur Γ^{LN}) quod illa bona sunt bona (b. om. Γ^{DP*}) participatione sui effective, non formaliter Γ; ¶ text. sign.: Extra Γ²(text. et mg.) litteris a-b Γ^{B2D2} lin. anfractuosa μ 18 Cum] Tu ΙΖμ | boni P

149 Ad tertium¹ dicitur uno modo quod licet non sit ibi defectus alicuius boni nec aliqua malitia et ideo forte non posset voluntas illud nolle, quia obiectum actus nolendi est malum vel defectivum, potest tamen illud bonum perfectum non velle, quia in potestate voluntatis est non tantum sic et sic velle, sed etiam velle et non velle, quia libertas eius est ad agendum vel non agendum. Si enim potest alias potentias imperando movere ad agendum, non tantum sic et sic sed ad determinate agendum et non agendum, non videtur quod minus sit libertas sui respectu sui quantum ad actus determinationem^{a b}. § Et istud videtur posse ostendi per Augu-

quod aequivocatio est de participatione: scilicet effective, et sic verum est; vel formaliter, et sic non est verum.

^a Sequitur textus interpolatus: Augustinus XIII Trinitatis 3², omnes volunt esse beati; ergo necessario volunt ultimum finem, in quo est beatitudo³.

^b Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus: Contra istam responsionem probo, 15 [19]

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}ρ^πγβ^μυ)

1 dico CPMSRIVZΓ^{LN} | ibi om. Γ^{BDLN} | defectus] *praem.* aliquis Λ^{BG} add. huius Γ^L 2 alicuius boni om. Λ^{YHO} | aliqua om. Λ^{YHO} (post malitia) | forte om. Γ²Λ^{HO} | forte non posset] n. f. p. CM^{SR} n. p. f. PΣ 3 nolendi] volendi C^PM^IZ^{*} 4 posset Γ^{BD} | quia] add. forte Γ^{B2} 4-6 quia — non velle om. D² 5 tantum] add. illud Σ | et¹ vel Λ^OΣ | et sic om. CPMSRIZΓ^{LN} | etiam = AD²Σ | velle et om. Σ | et² = AD² vel CPMSRIVZΓ^{LN} 6 libertas eius] e. l. Σ | vel] et Σ 7 aliis potentiis CPMSRIZΓ^{LN}Λ^O | imperando movere] imperare CPMSRIZΓ^{LN} in operando (not. alia littera: alitis potentiis imperare Λ^{O2}) Λ^O 8 sed] add. etiam Στ | ad] aliquid C^PM^R aliud Λ^O om. Λ^{BO} | et² vel Λ^{BO}Σ | et non agendum] om. C^PMSRIZ^{*} V²Γ^{LN} add. ideo multo magis potest se determinare quia Λ^O 9 minor Γ²Λ^OΣ | libertas] bonitas vel libertas R | sui¹ om. Λ^{BG}Σ | respectu sui] om. RΛ^O respectu sui ipsius actus Λ^{O2} 10-p. 101, 3 Et istud — elicited = ADCPMSRIVZΓ^{LN}Λ^{B2H2G}Σ^{PP}ρ^πγβ^μυ Et istud videtur posse (istud vid. posse] hoc potest Λ^O) ostendi per primam rationem (per pr. rat.] comp. Λ^B) contra primum articulum Λ^{B2O}; ¶ text. sign.: Extra de manu Scoti A¹ Extra D²V² Vacat Λ^{B2}(text. et mg.) Ad-ditio Λ^{O2} lin. anfractuosa μ 10 istud] illud Λ^{B2} hoc Σ^{PP}ρ^πγβ^μυ | videtur posse ostendi] videtur velle Λ^{B2} ostendi posset Λ^O posset ostendi ρ^πγβ^μυ 10-p. 101, 1 per Augustinum] Augustinus Λ^{B2H2} illud Augustini ρ^πγβ^μυ om. Λ^O 11 est¹ om. I | scilicet om. IZ^{*} 12 et sic] et μ om. P 13-14 Augustinus — beatitudo = MIVZ; ¶ text sign.: Vacat Γ²Z^{*} Cave M² litteris a-b V²(text. et mg.) 14 necessario] inter V² | volunt] voluit Z add. et IVZ 15-p. 102, 15 Contra — distinctio 10 = ADCPMSRIVZΓ^{LN}Λ^{B2G}Σ^{PP}ρ^πγβ^μυ [post principii (p. 103, 6) C¹(notando litteras a b c d) P^μυ post elicited (p. 101, 3) C¹ rell. ρ^πγβ^μυ. Responsio — distinctio 10 (p. 102, 7-15)] cf. p. 102 ad 7-15 quoad CPMSRZΣ; ¶ text. Contra (p. 100, 15) — reperiri (p. 101, 19) sign. Vacat, sic in Scoto A¹; text. Contra (p. 100, 15) — distinctio 10 (p. 102, 15) sign.: Vacat V²Λ^{B2}(text. et mg.) Extra D²I²(text. et mg.) V²Z²Γ^{BDLN} Additio v lin. anfractuosa μ 15 istam] illam CPS | istam responsionem] hoc Σ | probo] probatio S arguitur Σ om. D²

F I GODEFRIDUS DE FONT., Quodl. VI q. 1 in corp. (ed. DE WULF-HOFFMANS in PhB III 103). 10-p. 101, 1 AUGUST., Retract. I c. 9 [8] n. 3 et c. 22 [21] n. 4 (PL 32, 596. 620; CSEL XXXVI pars II 40, 10-11; 104, 2).

T ¹ Cf. supra n. 85. ² AUGUST., De Trin. XIII c. 3 n. 6 (PL 42, 1018). ³ Cf. supra p. 63, 16-64, 16.

stinum I Retractationum cap. 9 et 22 f, g, ubi vult quod «nihil est tam in potestate voluntatis quam ipsa voluntas», quod non intelligitur nisi quantum ad actum elicited¹. §

quod si potest non velle, potest nolle, quia si non potest nolle, hoc est quia necessario habet in se aliquid cui repugnat illud nolle. Sed illud non potest esse nisi actuale velle; probatio, quia nulla inclinatio habitualis vel aptitudinalis ad volendum repugnat ipsi nolle. Si etiam detur quod illud sit non-nolle, hoc non evadit, quia negatio nulli positivo necessario convenit nisi propter aliquam positionem necessario convenientem illi positivo quam consequitur illa negatio; et tunc illa positio in proposito non potest esse habitualis vel aptitudinalis inclinatio aliqua, quia illam non sequitur non-nolle, sicut nec illi repugnat nolle, quia illud positivum necessario conveniens voluntati propter quod repugnat sibi nolle, erit actuale velle. Si ergo non potest nolle, necessario vult. — Et ista ratio generaliter ostendit quod nulli susceptivo contrariorum, et mediorum si habeant media, repugnat aliqua forma illius generis, sive quod impossibile sit eam inesse, nisi aliqua forma illius generis necessario insit eidem vel aliquid aliud cui virtualiter repugnat illa quam impossibile est inesse. Tale positivum virtualiter repugnans ipsi nolle non potest in proposito reperiri.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}ρ^πγβ^μυ)

1 cap. — f, g] ubi supra, contra primum articulum ρ^πγβ^μυ *praem.* ut supra contra primum articulum μ | cap. om. CPMRIVZΓ | et 22 om. Γ²Λ^{H2} | 22] 12 Σ | f, g om. Γ²Λ^{B2H2G}Σ 2 quam] sicut Λ^O | ipsa] ipsamet Γ^{BD} om. Λ^{H2} 3 elicited] elicitedum ADVΓ^{BD}Σ add. Ideo (Ergo V *praem.* Et Γ^{B2}Λ^{B2O}) dico (dicitur Γ^{BD}) quod libertas est sui (sui est P) respectu sui (resp. sui om. V) sic (sic om. CP¹Γ^{BD}Λ^{H2}) quantum ad actus (actum et Λ^{B2}) determinationem (det. om. Γ^{B2}) CPMSRIVZΓ^{LN}Λ^{B2H2G}μ^υ ¶ [¶ haec additio sign.: Extra V²Γ^{BD} litteris a-b V²(text. et mg.)] 4 quod] quia SΣ 6 velle] nolle R | probatio] probo P primo (not. alius liber: probatio μ) β^μμ^υ om. Σ | habitualis] habitualis P naturalis Λ^O | habitualis vel aptitudinalis] a. vel h. Σ | vel aptitudinalis om. Γ^N 7 ipsi] illi VT^{LN} | etiam] autem D ergo Λ^O | des D | non-nolle] nolle S^{*} non-velle DCPM²IZ^{*}Γ^{LN}Λ^{B2G}Σ | hoc om. Σ 8 aliquam om. CP²MSRIVZΓ^{LN}Λ^{B2G}Σ 9 illi positivo om. Σ | consequetur P^{*} consequatur MSRIZ sequitur μ^υ 10 et om. Λ^Oρ^πγβ^μυ | in proposito post esse Σ | potest] videtur posse Σ habet Λ^{B2G} | aptitudinalis] appetibilis M 11 aliqua om. Σ | illam] istam IZ iam Γ^L om. Λ^{B2} | consequitur Γ^{BD} | non-nolle] nolle V^{*} non-velle PT^{B2D}Λ^{B2G}Σ pon. non-velle Γ^{N2} add. illam Λ^{B2G} | illi] sibi Σ 12 nolle] velle CR | quia] igitur (*praem.* est Λ^O) CPMSRIVZΓ^{LN}Λ^{B2G}Σ | illud om. Λ^O | quod] quam Λ^{B2G} 13 erit — nolle om. Γ^{B2} | erit] est CPT^D | velle] nolle Λ^O | Si ergo] Ergo si (si om. Γ^D) Γ^{B2}Σ 14 generaliter ostendit] o. g. Γ¹ 15 et] vel Γ | habeat Λ^Oρ^πγβ^μυ 15-16 sive quod — generis om. V^{*} 15 sive] sic D²V² om. ρ^πγβ^μυ 16 quod] add. non Γ^{D2} | eam] add. non Λ^OΣ^{QU} | aliqua] alia Λ^{B2}ρ^πγβ^μυ | forma om. V²ΓΣ 17-19 vel aliquid — reperiri post distinctio 10 (p. 102, 15) V^{*}(notando litteras a-b-c-d) 17 aliud om. Γ^BΛ^{B2} | virtualiter] formaliter vel virtualiter Σ | repugnet DSIΣ 17-18 quam — inesse om. Σ 17 est om. R 18 inesse] esse R | Tale] add. autem Σ^Oρ^πγβ^μυ | virtualiter om. Σ | ipsi] illi CPMRIZ 18-p. 102, 7 ipsi — repugnans om. D² 18-19 potest — reperiri] videtur posse esse aliud quam ipsum velle Σ 18 in proposito om. CPM²SRIZΓ^{BDLN} 19 reperiri] add. aliud quam ipsum velle ρ^πγβ^μυ

T ¹ Cf. supra n. 91.

150 ¶ Posset tamen dici quod ipsa voluntas per aliquod velle elic-
citum imperat actionem potentiae inferioris vel prohibet. Non
autem potest sic suspendere omne velle, quia tunc simul nihil vel-
let et aliquid vellet. Sed quidquid sit de suspensione omnis velle,
saltem potest suspendere omnem actum circa istud obiectum per
aliquod velle elicatum, et hoc modo nolo nunc aliquid elicere circa

¶ Responsio: illud repugnans isti nolle est voluntas, quia ipsa non est capax
nisi velle et nolle possibilis; nolle autem finem includit contradictionem, quia
istud non est obiectum possibile huius actus. Exemplum: videre sonum inclu-
dit contradictionem ex ratione actus et obiecti, ideo repugnat visui, et visus sibi,
et determinat sibi non videre hoc, quia visus est visus. Ita hic. Nec est inconve-
niens negare finem posse esse obiectum odii et beatitudinem fugae, sed nec mi-
seria potest esse obiectum concupiscentiae¹, quia secundum Augustinum Enchi-
ridion cap. 105^{2a} « miseri esse nec velle possumus » (distinctio 25 secundi³ et hic
distinctio 10⁴)⁵. ¶

^a Loco 105 a Duns Scotus relinquitur lacuna.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρ^{TP}γ^βμ^υ)

1-p. 103, 6 Posset tamen — genere principii = ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}ρ^{TP}γ^βμ^υ [(ante
Contra istam responsionem (p. 100, 15) C¹(notando litteras a b c d)P₁μ₁]; ¶ text. sign.: Hoc et
extra de manu Scoti A¹ Extra D¹I²(text. et mg.)V²I²D²L²N² Vacat A²E²(text. et mg.) Additio v lin. anfrac-
tuosa et nota: In aliquibus originalibus obiectio et responsio sequentes concedunt hanc respon-
sionem μ 1 Posset — velle om. D² | tamen om. A²Σ | voluntas om. CPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}
ρ^{TP}γ^βμ^υ 2 actionem] actioni (pon. actionem C²) CP²M²R²I²Γ² actiorem (I) Σ² actiones A²ρ²
π²β²μ² add. vel actui (actu I) IZ | potentiae] om. Z' potentiarum Z² | inferiorum Z | vel prohibet.
Non om. A²E² | prohibet] add. actum IZ²D² 3 autem potest] p. a. CPMA²E²G² | sic om. A²
5 istud] illud CPMIZI²Γ²BD 6 aliquod] aliquid A² | velle] nolle M²Γ²B²L²N² non velle eius ρ²
π²β²μ² | et om. V²A²E²G²ρ²π²β²μ² | et hoc modo] puta sic Σ | nolo] volo Σ non volendo
ρ²π²β²μ² non volo β²μ² | nunc] add. hic IZ² add. non Σ²U² | aliquid elicere] el. aliquem actum Σ
7-15 Responsio — distinctio 10] 'Responsio: illud repugnans' quaere extra (q. ext. P¹) C¹P om.
C¹M¹SRZΣ 7 adnot. Vide hanc sententiam in Quodlibet, quaest. 16 articulo primo M² | isti]
ipsi M²A²E²G² illi ρ²π²β²μ² 8 autem om. M²V²I²Γ²BD²L²A²G² | includit] est (add. impossibile et A²G²)
includens M²IV²Γ²A²G² 9 istud] illud D finis M² 10 ratione] re Γ² respectu ρ²π²β²μ² | et¹
om. D²I² | et²] vel Γ²N²ρ²π²β²μ² 11 visus² om. M²IV²Γ²BD²L²N² | hic] hoc Γ²N² in se vel respectu
huius ρ²π²β²μ² praem. est M²A²E²G² 12 sed] sicut M²IV²Γ²A²E²G² 13 quia secundum Augu-
stinum] Augustinus (praem. unde Γ²D² add. in V²Γ²B²) M²IV²Γ² unde Augustinus A²E²G² 14 cap.]
r... V om. M²Γ²A²E²G²ρ²π²β²μ² | 105] cf. lin. 16 | miseri] praem. sicut beati esse volumus ut
M² add. non (n. om. Γ²) solum M²Γ²I²-L²ρ²π²β²μ² | esse] add. nolumus (volumus M²ρ²π²β²μ²) M²Γ²N²
ρ²π²β²μ² | nec] sed nequaquam ρ²π²β²μ² quia (sed Γ²N²) nequaquam (nequam Γ²N²) prorsus I²N²
praem. sed M² add. prorsus Γ²B² | nec velle om. Γ²L² 14-15 distinctio 25 — distinctio 10] et
ponitur libro II distinctione 25 cap. 4, et hic I, distinctione 10 ante miseri (14) I praem. et
ponitur β²μ² om. D²M² 14 25] 15 Γ²D²A²E²G² 14-15 hic distinctio 10] huius dist. 10 A²
huius 10 dist. A² de hoc dist. 10 Γ²L²N² 16 lacuna = A r... V 121 I

T ¹ Cf. GODEFRIDUS DE FONT., *Quodl.* VI q. 1 in corp. (ed. DE WULF-HOFFMANS in PhB
III 97). ² AUGUST., *Enchir.* de fide c. 105 n. 28 (PL 40, 281): « beati esse sic volumus, ut esse
miseri non solum nolumus, sed nequaquam prorsus velle possimus ». ³ Cf. LOMBARDUS,
Sent. II d. 25 c. 3-4 (I 430). ⁴ Cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio I* d. 10 q. un. n. [10]. ⁵ Cf.
supra n. 81.

istud obiectum quousque distinctius ostendatur mihi. Et istud nolle
est quidam actus elicatus, quasi reflexus super velle obiecti, non
quod inest vel infuit, sed quod posset inesse; quod etsi in se non
ostendatur, ostenditur tamen in sua causa, scilicet in obiecto osten-
so, quod natum est esse principium actus in aliquo genere prin-
cipii. ¶

Aliter dicitur ad tertiam rationem praecedentem¹ quod non 151
est probatum quin voluntas possit bonum illud nolle in quo nulla
invenitur ratio mali vel defectus boni, sicut non est probatum quin
10 possit velle illud in quo non reperitur aliqua ratio boni, et hoc vel
prius in re vel in apprehensione quam illud terminet actum vo-
lendi. De hoc forte alias erit sermo².

[20] Ad auctoritatem Augustini XIII *De Trinitate* cap. 3³, omnes 152
volunt esse beati, ergo necessario volunt ultimum finem, in
15 quo est beatitudo⁴, dico quod non intelligit de volitione actuali.
Vult enim quod mimus ille, de quo loquitur, verum dixisset quid
omnes concurrentes voluerunt si dixisset omnibus: « Omnes vul-

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρ^{TP}γ^βμ^υ)

1 istud¹] illud DCPMV²Γ²BD | istud obiectum] o. i. Σ | distinctius] add. quid est nolle
M²IZ² | ostendatur] add. vel (v. om. Σ²U²) per aliquod nolle, puta sic: nolo elicere nunc ali-
quem actum circa istud obiectum quousque distinctius ostendatur Σ | istud²] ille actus est
quod V² illud CPMV²Γ²BD | nolle] velle A² velle vel nolle Σ non velle ρ²π²β²μ² nolle velle β²μ² nolle
non velle μ² 2 velle] nolle DI 3 quod¹] quodquod Σ | inest vel infuit] insit vel infuerit Σ
add. velle M² | vel] add. quod CPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO} add. quia Γ²D² | possit C²PMSRIVZΓ^{BDLN}Σ²
potest Σ² 3-4 in se non ostendatur] n. o. in se Σ 4 in sua causa om. A²E² | scilicet] vel
D praem. quia R 5 in om. Σ 5-6 principii] principali A²DCPA² 7-12 Aliter — sermo]
post determinationem (p. 100, 10) μ² post distinctio 10 (p. 102, 15) ρ²π²β² 7 ad tertiam ratio-
nem] ad tertium principale Σ om. A²YHGO² | tertiam] secundam DI²N² | rationem] responsionem
V | praecedentem om. I²Γ²A²-O²Σ 8-9 voluntas — quin om. V² 8 voluntas] add. non A²E²H² |
bonum ante in quo A²Σ | illud] post nolle Σ om. A²E²H² | nolle] post boni (9) V²A²Y² add. non
possit velle bonum A² | quo] qua Γ²L²N² | nulla] non DI² 8-9 nulla — boni] nullus de-
fectus boni vel ratio mali invenitur Σ 9 invenitur] est A²H²O² 9-10 sicut — boni om. D²
10 posset Γ²L²A²YH²O² | velle] nolle PR | reperitur] invenitur Γ²ρ²π²γ²β²μ² | vel om. Γ²D²A²Σ 11 il-
lud] post actum A²Y² idem CP id A²E²O²Σ 12 De hoc] praem. Et Γ²BD | sermo] add. scilicet in
II, dist. 6 quaest. ultima, et in IV, dist. 49 quaest. 10 γ adnot. quaestione paenultima secundi
libri Γ²B² 13 Augustini] eius (pon. Augustini C²) CP² om. P²MA²O²Σ 13-15 XIII — beatitudo
om. A²YHGO²Σ 13 De Trinitate] Trinitatis RΓ²BD De civitate D² 13-15 ¶ omnes — beati-
tudo sign. litteris a-b V²(text. et mg.) 14 volunt²] add. beatitudinem vel A² 16 mimus]
comp. M²Γ²D²N²Σ²Y² minimus R minus ante verum Σ | loquitur] add. ibi CPMSRIVZΓ^{BDLN}Σ² |
quid] quod DI²Γ²A²-Y² 17-p. 104, 1 Omnes vultis beati esse] Omn. v. e. b. IVZE Omn. b. e.
v. A²YH²O² Beati o. v. e. A²E²G²

F 13 AUGUST., *De Trin.* XIII c. 3 n. 6 (PL 42, 1018).

T ¹ Cf. supra n. 149 et 85. ² Cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio II* d. 6 q. 2 n. [13]; d. 43 q.
un.; IV *Suppl.* d. 49 pars 2 q. 2 n. [4-10]. ³ Cf. supra p. 63, 16-64, 16. ⁴ Cf. supra p. 100, 13-14.

tis beati esse». Non autem omnes tunc concurrentes ad illud spectaculum habuerunt tunc actualiter appetitum beatitudinis, quia nec actualem cogitationem de hoc. Loquitur ergo de volitione habituali vel aptitudinali, qua videlicet ipsa voluntas prompta est ut statim inclinetur ad actum volendi beatitudinem si actualiter sibi offeratur ab intellectu.

- 153 Similiter, auctoritas non est ad propositum. Quia si certum est omnes velle beatitudinem, hoc non est actu amicitiae, volendo bono beatifico sibi bene esse, sed actu concupiscentiae, volendo illud bonum sibi ut sufficiens bonum, quia non est certum voluntates inordinatas habere delectationem ordinatam primi boni in se, sed omnes voluntates, sive ordinatae sive inordinatae, habent concupiscentiam volendi seu voluntatem concupiscendi sibi bonum. Actus autem concupiscentiae non potest esse actus fruitionis, quia omnis concupiscens concupiscit alii quod amat amore amicitiae, et ita actus concupiscentiae non est actus fruitionis, sed solus actus amicitiae. Etsi ergo Augustinus loquitur de actu volendi beatitudinem,

ADCPMSRIVZ¹BDLN²Λ³YHGOΣ⁴QU(Φ⁵PP⁶PT⁷PT⁸β⁹μ¹⁰)

1 beati] bene S²R bene vel beati M | autem] enim CPMRIVZ¹LN²Λ³G⁴Σ habuerunt Λ⁵ | omnes tunc concurrentes] t. (om. M¹) o. c. CPMRIVZ o. c. t. Λ⁶HO 2 tunc om. CPMRV | appetitum] velle (bon. appetitum actualem Λ⁷O⁸) I⁹Λ add. velle vel appetitum V | nec = AD non rell. add. 3 actualem] attingibilem P | cogitationem] comp. RZ¹LN²Λ³YH cognitionem CPMI I⁴LN⁵Λ⁶GO⁷PT⁸β⁹μ¹⁰ | de hoc om. R | ergo] autem CPMRIVZ¹LN²Λ³O⁴ ibi Augustinus Λ⁵G⁶τ add. ibi Λ⁷O⁸Σ 4 vel] et Λ⁹GO | aptitudinali] appetibili MV¹T²LN³* | qua] quam M⁴ quibus Λ⁵G⁶τ quod Λ⁷B | videlicet] comp. A⁸(post voluntas) scilicet Σ om. Λ⁹G¹⁰τ | prompta est] e. p. Σ 5 actualiter om. Σ | sibi om. CPM¹SRIV²LN³Λ⁴GO 5-6 sibi offeratur] o. s. VZ¹LN²Λ³YHOΣ 7 Similiter] Si autem intelligit de volitione actuali Σ | si] etsi Σ om. RA¹O 7-8 certum est omnes velle] omnes velint Σ 8 hoc] sed R | amicitiae] add. scilicet Σ | volendo] add. bonum Λ¹YHGO 8-9 bono beatifico] scilicet bonum obiecto beatifico scilicet beatificari vel I² scilicet obiecto (o.] bono PT actu v) beatifico illud scilicet beatificari sive PTβ⁹μ¹⁰ add. scilicet illud beatificari vel Λ¹GO²τ add. scilicet id universale (u. in ras. Λ³H⁴) Λ⁵H 9 sibi] ei Λ⁶GO om. CV²Λ³YBΣ | bene] bonum Λ⁴H beatum PTβ⁹μ¹⁰ | volendo] add. scilicet Σ 10 sibi om. MR | ut] sicut MRV nec D¹ 10-11 sufficiens — delectationem om. V² 10 sufficiens bonum] b. s. V²Λ³YHOΣ | quia] quod P¹R | quia non] non enim Σ 10-11 voluntates inordinatas] volentes inordinatos D 11 delectationem] dilectionem DCPMSRIV²ZI³Λ⁴YBOΣ | ordinatam] inordinatam Λ⁵B⁶H⁷* om. Λ⁸O⁹ | boni] obiecti Λ¹⁰GO¹¹PTβ¹² | boni in se] in se b. M¹RV² | in se] visi Λ³H om. I⁴N 12 voluntates] volentes DIZ om. MSRI¹LN²Σ | habent ante sive ordinatae Σ 12-13 concupiscentiam volendi seu voluntatem concupiscendi = ADV [[¹ seu vol. concup. sign. litteris a-b V²(text. et mg.)]] concupiscentiam volendi ZA¹YHO voluntatem concupiscentiae volendo Λ²PTβ³μ⁴ voluntatem concupiscendi rell. τ 14-16 non potest — concupiscentiae om. I⁵V⁶* 14 actus fruitionis] f. a. D¹ add. sed solus actus amicitiae (cf. 16-17) CA¹G 15 concupiscens] concupiscentia MSRI¹LN²* 15-16 reconcupiscit — concupiscentiae om. D¹ 15 alii] illi Σ illud Λ⁶G om. P | quod] quem PTβ⁹μ¹⁰ | amicitiae] concupiscentiae Λ⁷G⁸ 15-17 et ita — amicitiae om. I⁹L 17 Etsi ergo] Si ergo Λ¹⁰OΣ Igitur si Λ¹¹G | loquatur SA¹-OΣ pon. loquatur C² 17-p. 105, 1 volendi — de actu¹ om. C²Λ³B⁴

non tamen de actu amicitiae, sed de actu concupiscentiae, et ita non de fruitione, et sic non est ad propositum.

Ad argumentum pro quarto articulo eorum, cum arguunt de 154 agere et esse¹, dico quod ille actus non esset supernaturalis sed naturalis, quia actum aliquem potest voluntas naturaliter elicere circa obiectum qualitercumque ab intellectu ostensum; et quia ille actus non excedit facultatem potentiae, ideo nec obiectum ut terminat actum illius potentiae.

Cum dicitur secundo quod tunc voluntas talis posset esse 155 beata², dico quod non, secundum Augustinum XIII De Trinitate cap. 5g: «Beatus habet quidquid vult et nihil mali vult». Ita intelligenda est haec definitio, quod beatus est qui habet quidquid ordinate potest velle, non tantum quidquid nunc actu vult; tunc enim aliquis viator posset esse beatus pro tunc quando de uno tantum ordinate habito cogitat. Potest autem voluntas ordinate velle habere caritatem, quia potest velle non tantum habere

ADCPMSRIVZ¹BDLN²Λ³YHGOΣ⁴QU(Φ⁵PP⁶PT⁷PT⁸β⁹μ¹⁰)

1 non tamen] hoc non est Σ | amicitiae] add. (= rep., cf. p. 104, 15-17) et ita actus concupiscentiae non est actus fruitionis, sed solus actus amicitiae (¶ sign. Vacat Σ¹O²) Σ³Q | de actu² om. Λ⁴YHOΣ | ita] ideo I⁵BD per consequens Σ om. Λ⁶B 2 non¹] add. est D | de — non om. Λ⁷O⁸ | fruitione] actu fruitionis Σ | sic] ita Λ⁹YH | non² om. Λ¹⁰O¹¹ 3-4 Ad argumentum — et esse] Ad primum pro (pro) probatur Σ¹Q quarto articulo, cum dicitur quod agere supernaturale praesupponit esse supernaturale Σ 3 argumenta I⁵BD | arguunt] arguit MRI¹* arguitur CP dicitur Λ²B³PTβ⁴μ⁵ 4-5 sed naturalis om. Λ⁶O⁷* 5 actum — elicere] voluntas naturaliter potest elicere aliquem actum Σ 6 ab intellectu ostensum] o. ab i. Λ⁸GΣ | et om. RI¹BD²*Λ³BO⁴* 6-7 et quia — obiectum om. D¹ 7 ille] iste Λ⁸YGO idem Λ⁹H 9 Cum dicitur secundo] Ad secundum cum dicitur Σ | quod om. Λ¹⁰YHO | tunc = ADΣ | talis = AD | posset esse = AD esset rell. add. 10 beata] bona D praem. vere P²I³BD add. sine caritate ΣPTβ⁴μ⁵ | non] add. sequitur quia ΣPTβ⁴μ⁵ | secundum Augustinum] Augustinus Λ⁶O 10-11 XIII De Trinitate = ADΣ XIII Trinitatis I⁷BD Trinitatis XIII R De Trinitate XIII (XIII) XII Λ⁸O⁹ pon. XIII Λ¹⁰O¹¹ praem. libro PTβ⁴μ⁵ rell. add. 11 5g] 58 DMSRI¹ZI²BDLN³*Λ⁴G 18 I⁵N⁶ 5 CP¹I²Σ³τ⁴ 5 vel 15 PTβ⁴μ⁵ add. h. Λ⁶G | Beatus] add. est D¹* add. est qui I²Λ³O⁴τ add. igitur non est nisi qui et PTβ⁴μ⁵ | quidquid] omnia quae PTβ⁴μ⁵ | et nihil mali vult om. I⁶B 11-13 et nihil — actu vult om. Λ⁷H⁸ 12 Ita — definitio] quae definitio est sic intelligenda Σ | haec om. DA¹Y²O | est² om. C¹Λ²B³Σ | qui om. Σ 13 potest velle] v. p. (add. vel debet I⁴B⁵) I⁶BD | non] praem. et I⁷BD | tantum] tamen C¹PIV²Λ³B⁴ 14 tunc enim] quia tunc Σ | esse beatus] b. e. MSRI VZ¹LN²Λ³O | pro tunc om. Λ⁴B⁵ 14-15 de uno tantum] t. de u. Σ 15 cogitat] cogitaret Λ⁶H add. sed (et Λ⁷G) beatus est qui habet quidquid ordinate potest velle habere Λ⁸G⁹τ | Posset I¹⁰BD 16 velle¹ om. D²CM³*R | caritatem] causalitatem R | velle²] add. habere fruitionem acceptam Deo (cf. p. 106, 1-2) Λ⁴H 16-p. 106, 1 non tantum — potest velle om. Λ⁵B 16 tantum] add. velle Λ⁶H

F 10 AUGUST., De Trin. XIII c. 5 n. 8 (PL 42, 1020): «Beatus igitur non est nisi qui et habet omnia quae vult, et nihil vult male».

T ¹ Cf. supra n. 88. ² Cf. supra n. 89.

substantiam actus fruendi, sed potest velle habere fruitionem acceptam Deo; si ergo non habet illud, non habet quidquid ordinate potest velle. Qualiter etiam caritas requiratur, non tantum propter gratificationem actus sed propter aliquem gradum perfectionis intrinsecum actui, de hoc inferius distinctione 17¹.

III. — AD ARGUMENTA PRINCIPALIA

156 Ad argumenta principalia. Ad primum² dico quod aliquid est aptitudinaliter conveniens, vel actualiter conveniens. Conveniens aptitudinaliter est quod convenit alicui ex se et quantum est ex natura rei, et tale convenit actualiter omni ei in cuius potestate non est quod ei actualiter aliquid conveniat vel disconveniat; et ideo quidquid convenit alicui naturaliter vel aptitudinaliter, appetitu naturali vel appetitu sensitivo, convenit etiam actualiter. Sed in potestate voluntatis est ut ei aliquid actualiter conveniat vel non conveniat; nihil enim actualiter convenit sibi nisi quod actu placet. 15 Propter hoc nego minorem, cum dicitur 'finis necessario convenit voluntati'; hoc enim non est verum de convenientia actuali, sed aptitudinali.

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτκγβμν)

1 substantiam] gratiam Σ *praem.* solam CPMRI*VZ | actus fruendi] fruitionis sed habere illam a Deo vel non tantum substantiam actus fruitionis Σ 1-2 sed — Deo om. Λ^H 1 velle habere] h. v. CPM*RIA^O 1-2 acceptam Deo] Deo (*praem.* a Λ^G) acc. Λ^{HGO}Σ 2 Deo] *praem.* a CP*MSRIV*IT^L | si ergo = AD e. si *rell.* *edd.* | quidquid] quaecumque P 2-3 ordinate potest] p. o. Σ 3 velle] *add.* et ita non beatus Σ | etiam] autem CPTΛ^{HGO}Σ 4-5 sed — de hoc om. Λ^{Bz} 5 actui] actu Λ^V actum Λ^H activum D*S activi β | 17] 7 M^{PR} 7 Ad argumenta — primum] Ad primum principale Σ 8 aptitudinaliter conveniens, vel actualiter conveniens = AD conveniens alicui actualiter et aptitud. Σ conveniens aptitud. Λ^G conveniens (*add.* alicui ρτκγβμν) aptitud. vel actualiter *rell.* *edd.* | Conveniens³] *add.* alicui Σ 9 est¹ om. CP* | convenit] conveniens Λ^B est conveniens Λ^G | alicui] sibi Σ om. Λ^{YHOz} | et om. IT^{D*}Λ^{YHO} | quantum est om. Σ 10 actualiter] aptitudinaliter CP*MSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ | ei] rei IZ 11 ei] sibi (*post* aliquid Σ) IT²Λ^{YHO}Σ | actualiter] *post* aliquid Λ^{BHG} *post* conveniat Σ^Q *post* disconveniat Σ^U om. Λ^{Oz} | aliquid] ante ei Λ^{YO}Σ *post* conveniat R om. PV | vel disconveniat om. Σ^Q 12 naturaliter vel om. Σπγβμν 12-13 appetitu] appetitui C²V*Λ^Hρτκγβμ | appetitu naturali] n. a. Σ 13 appetitu] appetitui C²Λ^Hρτκγβμν appetitui Λ^H om. Σ | actualiter] naturaliter Λ^G *add.* si non sit defectus (defectio M²) ex parte alterius (*alt.* om. Λ^G) extra (*not.* alius liber: extremi vel actus extra μ alias: extremi vel actus extra υ) M²Λ^G *edd.* 14 ei aliquid actualiter conveniat] al. ei actualiter (actu IT^N) c. ITΛ^{YH}Σ al. act. ei c. S al. ei c. act. (*add.* conveniat Z) CPMRVZ 14-15 ei — non conveniat] aliquid ei conveniat I* | ei — actualiter convenit] quid ei actualiter convenit Λ^{Bz} 15 convenit sibi] s. c. DΣ | placet] *add.* sibi Σ 16 Propter hoc] Per hoc Λ^B Et ideo Σ *praem.* Et IT^{BD} 16-17 convenit voluntati] v. c. MRI*VZ 17 hoc enim] quia hoc CP om. MRV | enim om. SIZITΛ 18 aptitudinali] *add.* et nihil mali vult; ita intelligenda est

T ¹ Cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio* I d. 17 pars 1 q. 1-2. ² Cf. supra n. 77.

[22] Vel aliter: si aptitudinalis sola sufficiat ad delectationem, sed non ad fruitionem; immo fruitione fit conveniens actualiter, sive aptitudinaliter conveniat sive non. Si primum suppositum in hac responsione est verum, neganda est consequentia 'delectatio, ergo 5 fruitio'.

Ad secundum¹ dico quod alius modus agendi est in agere: 'proprie' et 'metaphorice' destruit similitudinem quantum ad necessitatem.

Vel aliter: sicut aliquod agens proprie necessario movet ali- 157 quod contingenter, sic aliquod agens metaphorice necessario movet aliquod contingenter. Ille enim finis qui necessario movet efficiens, puta agens naturale, movet necessario-metaphorice, quia necessario amatur vel appetitur naturaliter; qui autem movet efficiens contingenter, movet contingenter-metaphorice. Hic autem efficiens contingenter efficit et finis contingenter-metaphorice movet. 158

Ad tertium² dico quod illud immobile non oportet esse aliquem actum elicatum. Non enim plures calefactiones variae et mobiles praesupponunt aliquam unam calefactionem immobilem, sed praesupponunt actum primum, puta calorem, qui sit principium sufficiens eliciendi omnes illos actus varios. Ita hic, volitiones

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτκγβμν)

definitio quod beatus est qui habet quidquid ordinate potest velle, non tamen (t.) tantum Λ^H quidquid nunc actu vult (cf. p. 105, 11-13) Λ^{B*HG}

1 Vel aliter = AD Similiter IT^DΛ^{Bz} Arguitur similiter Λ^G Aliter Λ^{B'} *rell.* *edd.* | si] etsi ρτκγβμν licet Σ | aptitudinaliter C*P*M*SA^G aptitudo Σ^Q | delectationem] delectionem Z*IT^{B*} electionem (*pon.* delectionem M²) MR 1-2 sed non] non tamen Σ 2 fruitione] fruitioni IT^Z *praem.* in M²IT^{BD}Λ^{GO} *edd.*, *add.* oportet quod (q.) ut Λ^O M²IT²Λ^{GO} *edd.* | fit] fuit (*pon.* fit C²) CP* sit DM²IT^{BD}Λ^{YGO} *edd.* ut Λ^B 3 aptitudinaliter conveniat] c. a. Σ 4 consequentia] *add.* cum dicitur Λ^Oτ | delectatio] *add.* est DΛ^G 6 est = ADA^{GO} (*ante* modus Λ^{GO}) | in agere] in agente Στ in genere (*add.* scilicet IT²; *not.* vel: agere Λ^{Oz}) CP²IT²VZIT^{BDLN}Λ^{YHGO} om. P' 7 metaphorice] *add.* et sic Λ^{HGO} *add.* ideo Λ^{Oz} 9 Vel] *add.* quod Λ^B | sicut] in ras. P² igitur IT^{Nz} om. IT^{D*} | proprie] *add.* et Λ^G 9-10 proprie — agens om. IT^{Bz} | aliquod] aliquid CPVΛ^OΣ^Q *praem.* et IT²τ om. Λ^V *add.* agens Λ^{EG} 10 sic] ita IT^{Bz} si sit ita Λ^B sed IT^{N*} 10-11 sic — contingenter om. D²V² | movet] moveret SRIZIT^{BDLN} om. πγβμν 11 aliquod] aliquid P² V²Λ^{YGOz}Σ^Q om. Λ^{O'} | Ille] Iste MSV | enim] est Λ^H om. Λ^{O*} 12 agens naturale] n. a. Σ *add.* est finis naturalis qui IT^{LN*}Λ^{Oz} | necessario-metaphorice] *add.* est finis metaphorice Λ^{Oz} 12-15 quia — movet om. V² 14 movet contingenter-metaphorice] metaphorice Σ^{Qz} c.-met. mov. Λ^O met. cont. (c. om. M²) mov. M met. mov. cont. IZ mov. met. Λ^G | Hic] Hoc PM² IT^{BD}Λ^{GO} 14-15 Hic autem efficiens om. R | Hic — contingenter-metaphorice om. D² 18-19 aliquam — praesupponunt om. Σ^Q 19 calorem, qui] caliditatem, quae ρτκγβμν 19-20 principium] *post* sufficiens (20) Λ^{YHO} *add.* efficiens IT^{BD}Λ^{Oz} 20 illos] *post* actus Σ istos D*IT^NΛ^{YO} om. CPMRV

T ¹ Cf. supra n. 78. ² Cf. supra n. 79.

non praesupponunt aliquam unam volitionem immobilem, quia tunc voluntas volens aliquid ad finem semper esset sub duobus actibus, aut saltem sub uno actu referente hoc ad illud, sed praesupponunt actum primum, puta voluntatem, quae est sufficiens ratio eliciendi illas varias volitiones.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FPT}ρττγβμν)

1 aliquam = ADρττγβμν 2 esset] *add.* ad finem C*P* 3 actu om. Λ^{YHO} 4 quae] qui Λ^G 4-5 sufficiens ratio] principium sufficiens vel ratio ρττγβμν sufficiens principium vel ratio Λ^{EG}Σ 5 illas] istas DΛ^{BGO} *praem.* omnes Σρττγβμν | varias volitiones] vol. var. Λ^{YH}Σ rationes (not. vel: volitiones Λ^{O2}) varias Λ^O

[PARS TERTIA

DE FRUENTE

QUAESTIO 1

UTRUM DEO CONVENIAT FRUI]

- [Q. 5] 5 Ultimo circa distinctionem istam primam quaero de fruento, 159
[1] cui scilicet ut subiecto conveniat fruitio¹, et primo utrum Deo conveniat frui.

Quod non, videtur:

Quia fruitio est respectu finis; sed Deus non habet finem; ergo
10 Deo non competit frui.

Contra:

Deus amat se; et non amat se propter aliud, quia tunc uteretur se; ergo fruitur se. Consequentia est plana, quia si amat se, aut ergo utendo, aut fruendo.

160

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FPT}ρττγβμν)

5 *adnot.*: Quaestio 5 A¹ et multi Quaestio 13 Γ^{L2} Quaestio 14 Λ^{B2} 5-6 Ultimo — fruitio] Circa fruentem, cui scilicet ut subiecto convenit fruitio, quaeruntur quinque Σ 5 circa — primam om. Λ^{YHO} | distinctionem istam] i. d. MRΓ^{-L}Λ^G | quaeritur CPMSRIVZΓΛ [[ante Ultimo Λ^{YHO}]] | fruento] fruibilitate PΓ^{B*DLN}Λ^G fruitione τγ fruititioni (l) ρ 6 subiecto] obiecto (pon. subiecto Λ^{O2}) Λ^{GO} | et primo] et primum Λ^B primum est Σ *add.* quaeritur ZΛ^{YHO} 7 frui] fruitio T fruitio vel frui R 8 videtur om. Σ 10 Deo] sibi post competit ρττγβμν om. P* | Deo non competit frui] etc. Λ^{YHO} 12 et] sed Λ^G | amat se² om. Λ^{YHO*} 12-13 propter aliud — amat se om. D² | quia tunc uteretur se] om. Λ^{YH2GO2}; ¶ sign. litteris a-b V²(*text. et mg.*) 13 se¹] alio M²S²RVA^{H2} om. Λ^Bτ *add.* et frueretur alio Σρ 13-14 Consequentia — fruendo] om. I²Λ^{YH2O2}; ¶ sign.: Vacat I² litteris a-b V²(*text. et mg.*)Γ^{D2} 13 est] probatur sive est Γ^{BD} om. ρττγβμν | se³ om. CPM²VΣ^Q | ergo³ = AD 14 utendo, aut fruendo] f. aut u. PΓ^{BD} *add.* igitur etc. Λ^{H2}

T ¹ Cf. DUNS SCOTUS, *Lectura* I d. 1 pars. 3 q. 1-5; *Rep.* IA d. 1 pars 3 q. 1-3.

[QUAESTIO 2]

UTRUM VIATOR FRUATUR]

161 Secundo quaero utrum viator fruatur.

Quod non, videtur:

Quia viator tantum habet actum desiderii respectu boni ab-
sentis; sed actus desiderii non est actus fruitionis. Cuius proba-
tio est, quia desiderium est actus concupiscentiae, fruitio autem
est actus amicitiae; ergo etc.

162 Contra:

«Frui est amore inhaerere alicui propter se», ut dicit Augu-
stinus, et habetur in littera; sed sic viator inhaeret Deo; ergo
potest frui Deo.

[QUAESTIO 3]

UTRUM PECCATOR FRUATUR]

163 Tertio quaeritur utrum peccator fruatur.

Et videtur quod non:

Quia quod non innitur alicui immobili, non fruitur, nec quie-
scit; sed peccator non innitur alicui bono immobili: probatio, quia

ADCPMSRIVZ¹Γ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρττγβμ)

3 adnot.: Quaestio 2 Λ^{Y2H2} Quaestio 6 A¹ et multi Quaestio 14 Γ^{L2} Quaestio 15 A^{B2} | quaero |
quaeritur CPMRIZA^{YHO} om. Σ | viator fruatur | viatori conveniat frui CP 4 videtur om. CP
Γ^{BD}Λ^OΣ 5 tantum habet | h. t. (e. om. M*) MRIZA^{YHO} | desiderii | add. quia M² add. boni ρ
6-7 fruitionis — est actus om. A^{B2} 6 Cuius om. Γ²Λ^{YB2HO} 7 est¹ om. Γ²Λ^{YB2HGO} | concupi-
scendi Λ^{YHO} 7-8 fruitio autem est actus om. D² 7 autem om. RΓ^{BD} 8 amicitiae |
adnot. De ratione verae amicitiae bene tractat Henricus, Quodlibeto X quaest. 12 Γ² | etc. om. Σ
10 amore inhaerere alicui | am. al. i. Λ^H al. am. i. V add. rei Λ^{EG}ρττγβμ 10-11 ut dicit Au-
gustinus] secundum Augustinum Σ 10 dicit] ait SΓΛ^Y 11 sic viator] v. s. Σ 12 pot-
est frui] f. p. Σ | potest frui Deo] etc. (praem. potest frui Deo Λ^{O2}) Γ²Λ^{YHO} 15 adnot.: Quaestio 3
Λ^{Y2H2} Quaestio 7 A¹ et multi Quaestio 15 Γ^{L2} Quaestio 16 A^{B2} | quaeritur | quaero CPMSRI*
VZ om. Σ 16 Et videtur om. Σ 17 quod om. Γ^{N*}Λ^{YHO*} | innitur] unitur sive innitur
Γ^{BD} | alicui | add. bono RΓ^{BDN}Λ^{EGO2}Σ 17-18 non fruitur — immobili] igitur non quiescit et
per consequens non fruitur (bon. non fruitur — immobili, 17-18 Λ^{O2}) Λ^{YHO}Φρττγβμ praem. sed mobili;
ergo non quiescit et per consequens τ praem. sed mobili Λ^{YH} add. sed mobili P^MΓ¹Λ^{O2}Σ
13 non om. D²P²Γ^{B*} | probatio] consequens ostenditur Λ^{YHO} antecedens ostenditur Φρττγβμ
om. IZγ 18-p. 111, 1 probatio — est mobilis om. CP²M²SRV

F 10-11 AUGUST., *De doctr. christ.* I c. 4 n. 4 (PL 34, 20). 11 LOMBARDUS, *Sent.* I d. 1
c. 2 (I 15).

innitur creaturae, quae est mobilis, nam *omnis creatura vanitati
subiecta est*; ergo non quiescit, nec fruitur.

Item, qui vult alium uti actu suo, non fruitur eo; sed peccator 164
vult Deum uti actu suo; ergo non fruitur eo. Maior ostenditur,
5 quia qui vult alium uti actu suo, non appetiatur ipsum ut sum-
mum bonum; ergo non fruitur illo. Minor ostenditur, quia pecca-
tor vult esse actum suum; ergo vult illum esse a Deo, cum nihil
esse possit nisi a Deo; ergo vult Deum uti illo, quia Deus utitur
omni eo quod est ab eo.

10 Contra:

Augustinus 83 *Quaestionum* quaestione 30: «Omnis perversio,
quae vitium nominatur, est uti fruendis et frui utendis»¹; ergo pos-
sibile est peccatorem frui utendis.

165

ADCPMSRIVZ¹Γ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρττγβμ)

1 est mobilis] m. e. IZΛ^{YHO} | mobilis] mutabilis M²Λ^{EG}Σ | nam] quia Λ^{YHO} anima (I) Z |
vanitati] varietati ρτβμ 2 subiecta est] e. s. CPMSRIVZ subdita est Λ^{BHG} | ergo — fruitur om.
Λ^{YHO} | non] nec CP | nec] add. per consequens Z 3 Item] Praeterea Σ adnot. Suppositum
contra quod procedit hoc argumentum, est quod peccans mortaliter fruitur actu suo, quod
Doctor negat postea Γ² | eo om. A 4-5 ergo — actu suo om. Γ^{N2}Λ^{B2} 4 non fruitur eo] etc.
Γ^L om. Σ | ostenditur] probatur Σ videtur Z² 5 alium] in ras. D² illum CP² praem. illum MV |
uti actu suo om. D² | actu suo] s. a. Σ | non] praem. iam P²SIZΓ^ΛΣ | ipsum = AD illum ρτβμ
illud (post bonum, 6 ρ) rel. ρτ 5-6 summum] divinum Γ^{LN} 6 ostenditur] etiam probatur
Σ | quia om. CP 7 illum] ipsum Λ^{EG}ρττγβμ | illum esse] e. i. CPMRV 8 esse possit] p.
(posset Γ^N) e. Γ^ΛΣ | ergo = AD et (et om. Γ^{N2}) si hoc, ergo (ergo hoc Γ^{N*}) rel. edd. | illo] isto
MVA^O add. actu P²Γ^{BD} 8-11 quia — Augustinus 83 om. D² 11 Omnis om. CP²M²V | per-
versitas IZ 11-12 perversio, quae] itaque humana perversio est quod ρττγβμ 12 quae vi-
tium nominatur om. ZΛ^Y | nominatur — utendis] vocatur fruendis uti velle atque utendis frui
ρττγβμ | uti fruendis] frui utendis CPA^{YEG} | fruendis... utendis] fruendum... utendum Γ^L | frui
utendis] u. f. MV uti fruendis CPA^{YEG} 13 peccatorem] add. uti fruendis et Σ | utendis]
add. quare etc. Λ^O

F 1-2 Rom. 8, 20: «Vanitati enim creatura subiecta est»; Eccl. 3, 19: «cuncta subiacent
vanitati». 11 AUGUST., *De diversis quaest.* 83 q. 30 (PL 40, 19).

T¹ Cf. supra n. 70.

[QUAESTIO 4]

UTRUM BRUTA FRUANTUR]

166 Quarto quaeritur utrum bruta fruuntur.

Et videtur quod sic, per Augustinum, ubi prius, 83 *Quaestio-*
num quaestione 30, ubi dicit quod «frui qualibet corporali volup-
tate, non absurde aestimantur et bestiae».

167 Contra:

«Frui est amore inhaerere alicui propter se»¹; sed bruta non ha-
bent amorem, quia nec voluntatem, nec inhaerent alicui rei prop-
ter se, sed propter bonum eorum; ergo non fruuntur.

10

[QUAESTIO 5]

UTRUM OMNIA FRUANTUR]

168 Quinto quaeritur utrum omnia fruuntur.

Quod sic, videtur:

Quia omnia bonum appetunt amore naturali, I *Ethicorum*; et
aliquod bonum non propter aliud²; ergo fruuntur.

169 Contra:

«Fruimur cognitivis»³; sed non omnia cognoscunt; ergo etc.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}ρ^πγβ^μ)

3 adnot.: Quaestio 4 Λ^{YH2} Quaestio 8 A¹ et multi Quaestio 16 Γ^{L2} Quaestio 17 Λ^{B2} |
quaeritur om. Σ | bruta fruuntur] f. b. Σ 4 Et om. Γ^{BD}Λ^{YHO}Σ | videtur om. Σ | per Augusti-
num, ubi prius] Augustinus Σ 4-5 83 Quaestionum om. CPMRI*VZ 5 30] 34 R om. A |
ubi om. CPM*RI*VZA^OΣ | dicit om. Σ | quod om. Γ²Λ^{YHO}Σ | frui] add. et frui quidem cibo et ρ |
corporali om. Γ^{LN} 5-6 corporali voluptate] v. c. A^O re corporali Σ add. et Γ^N* | voluptate,
non om. Γ^D* 6 et om. Λ^{YHGO}* 8 amore inhaerere alicui = ADRΣ am. al. i. CPMIVZ
A^G al. (add. rei π^πγβ^μ) am. i. ΣΓA^{-G} edd. 8-10 sed — propter se om. R 9 voluntatem]
voluptatem D | alicui om. Λ | rei om. CPMV 10 bonum eorum] amorem proprium Σ |
ergo non fruuntur om. P* | non fruuntur] etc. Λ^{YHO} 13 adnot.: Quaestio 5 Λ^{YH2} Quaestio 9
A¹ et multi Quaestio 18 Λ^{B2} 14 videtur om. Λ²Σ^πγβ^μ 15 omnia] add. bona CPM*RV* |
bona Λ^H*O^πβ | I *Ethicorum* om. Λ^{YH2}O* 16 aliquod] add. est I*Z 18 Fruuntur D*CM*S
RA^O | cognoscunt] cognoscuntur (pon. cognoscunt C²) CPS*RI*V*Z | ergo etc.] ergo Σ om. Γ^{LN}

F 4 AUGUST., *De diversis quaest.* 83 q. 30 (PL 40, 19). 8 AUGUST., *De doctr. christ.* I c. 4
n. 4 (PL 34, 20). 15 ARISTOT., *Eth. ad Nic.* I c. 1 (A c. 1, 1094a 2-3): «bene enuntiaverunt
[philosophi] bonum, quod omnia appetunt». 18 AUGUST., *De Trin.* X c. 10 n. 13 (PL 42, 981).

T ¹ Cf. supra n. 70.

² Cf. ARISTOT., *Eth. ad Nic.* I c. 7 (A c. 4, 1096b 13-14).

³ Cf. supra n. 72.

II. — AD QUAESTIONES INSIMUL]

[2] Ad solutionem istarum quaestionum praemitto quoddam exem- 170
plum, quomodo videlicet corpora diversimode quietantur¹. Ulti-
mus enim terminus quietis corporum gravium est centrum. Huic
autem centro, tamquam termino ultimo, adhaeret aliquod corpus
grave per se et primo, puta terra, quae non per naturam alterius
corporis adhaeret a quo participet gravitatem et istam adhaesionem.

Aliquod autem corpus adhaeret centro immobiliter et per se, 171
sed non primo, quia adhaeret per gravitatem et adhaesionem par-
ticipatam a terra. Per se tamen adhaeret, quia per formam intrinse-
cam et firmiter vel immobiliter, quia quasi est intrinsecum terrae
quae primo quiescit, utpote lapides et metalla in visceribus terrae;
et talia licet non primo, tamen perfecte quiescunt, quia perfecte
coniuncta sunt centro mediante primo quiescente, cui sunt quasi
perfecte unita.

Aliquod corpus, tertio modo, adhaeret centro mediante terra 172
cui unitur, sed mobiliter et non firmiter, ut grave aliquod existens
in superficie terrae; et tale licet vere quiescat ad tempus, non ta-
men ita determinatur ad quietem sicut corpus quiescens secundo
modo.

Quarto modo, potest aliquod corpus adhaerere uniformiter 173
corpori proximo, et respectu illius quiescere, et non quiescere re-

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}ρ^πγβ^μ)

2 istarum] harum Σ | praemitto] praem. primo Λ^G add. primo γ 3 videlicet] scilicet Γ^{N2}
(in corr.)Λ^{H2} om. Σ 3-4 Ultimus] in corr. M² Ulterius D*VΓ^{LN}Λ^{B*} 4 enim = ADE
4-8 ¶ Huic — per se sign. litteris a-b Γ^{D2} 5 autem — ultimo om. Λ^{YHO}* | termino ultimo]
u. t. Σ | inhaeret Γ^{BD}*Λ^N 6 per se et primo] pr. et per se I*Z add. et (et Γ^{N2}) innititur CP
MSRI*VZI^{BDLN}Λ^{O2} add. et immobiliter Λ^G add. et immobiliter et innititur Λ^{H2} 7 adhaeret —
adhaesionem] a quo accipiat gravitatem vel adhaesionem adhaeret Σ | adhaeret] om. P* add.
alicui I*VZ add. aliquo M*RY add. centro Λ^H | participet] percipiet S | et istam adhaesionem
om. R | istam] illam CPMSVΓ^{BD}Λ^H 8 centro] om. CPR add. et SVT | immobiliter et per se
om. Λ^{YHO}* | et om. CPSRI^{LN}Λ^{HO2}Σ 9 sed] et Λ^E' om. Λ^{YH2}HO* | primo] add. sed Λ^E* | quia]
add. hoc S add. huic τ | adhaeret om. Λ^{YHO}* | adhaesionem] adhaerentiam CPMI*V 9-10 par-
ticipatam] add. et istam adhaesionem habet R 10-11 quia — est intrinsecum om. Λ^{B2} |
intrinsecam] add. et inclinatam Λ^G 11 vel immobiliter om. Λ^{YH2}HO*Σ | vel] et M²Λ^{O2} |
quasi est] e. q. M²Λ^{E2}Σ 13 quia] et RVτ 14 centro] add. et PM*SRIV*ZI^{BDLN}Λ^{HGO}
14-16 mediante — centro om. Λ^{B2} 14 quiescente] add. quiescunt I²Λ^{E2}HO* | cui sunt om.
Λ^{HO}* 15 perfecte unita] unita (univa Γ^{L2} iuncta Γ^{BD}) p. Γ 17 unitur] in corr. Λ^{B2} innititur
Γ^{BD}Λ^G praem. et Γ^D 18 et om. I²Λ^{HO} | licet vere] v. l. M*RV* | tempus] praem. aliquod
Λ^{HO}ρ^πβ^μ 22-p. 114, 1 et respectu — proximo om. D* 22 et] om. Λ^{YHO}* add. tamen Λ^G
edd. | non quiescere om. Λ^{O2}

T ¹ Pro n. 170-178 cf. ARGIDIUS ROM., *Sent.* I d. 1 princ. 3 q. 1 in corp. (14ra-b).

spectu universi si illud cui proximo adhaeret non uniformiter adhaereat centro, verbi gratia de homine iacente in navi: etsi in potestate corporis esset se ipsum quietare, illud corpus grave quod se ipsum finaliter quietaret in aliquo tali mobili, non autem in centro, nec mediate nec immediate, inordinate se quietaret, quia etsi quantum ex se est quietaret se propter sui firmam adhaesionem tali corpori mobili, non tamen adhaeret illi cui secundum naturam suam adhaerere deberet ut quietaretur.

- 174 Ad propositum applicando, ponderi corporis correspondet voluntas in spiritualibus, quia «sicut pondere corpus, sic animus amore fertur quocumque fertur», secundum Augustinum V *De civitate* cap. 28. Centrum quod ex natura sua est ultimate quietativum, est finis ultimus; unde ait ille sapiens quod «Deus est sphaera intellectualis, cuius centrum ubique et circumferentia nusquam»¹ — secundum veritatem. Huic centro voluntas divina primo et per se, quia non participatione cuiuscumque alterius a

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}πτγβμν)
2 iacente] moto Λ^{Q*} om. A | navi] add. moto Λ^Q 3 corporis] navis RΓ^L hominis (not. vel: corporis Γ^{N2}) Γ^N praem. hominis vel M² | se ipsum quietare] q. se i. Σ praem. per πγ 3-4 illud — quietaret om. Γ^{N2} 3 grave om. Γ^{N2} | quod] per Γ^LΛ^Q om. Λ^Q 4 finaliter] in corr. D* firmiter τ | aliquo] add. loco Λ^H | non autem] et non Σ 5 nec¹ om. MSRVS | mediate nec immediate] i. n. m. Σ | inordinate] et ordinate Γ^L ordinate Λ^{B*} praem. sed Λ^{O2} om. P* 6 est] ante ex IZΓ^{BDN2}ΛΣ om. SRΓ^{LN'} | sui] suam Vγβμν | firmam] comp. R om. D* 6-7 adhaesionem — illi om. R 7 non tamen] t. (om. Λ^{O*}) n. SΓΛΣ 9 applicando om. Λ^{YHO*} 10 spiritualibus] comp. DPZΓ^{LN}Λ^Y spritalibus (I) A spiritalibus CMSRI*V 10-12 quia — cap. 28] om. Λ^{YH2}; ¶ sign.: Vacat V¹(om. V²) litteris a-b V²(text. et mg.) adnot. Amor meus pondus meum, eo feror quocumque feror. Deus est sphaera cuius centrum est ubique, circumferentia nusquam. Hermes et Empedocles v 10 quia] nam Σ enim post sicut R om. MSIVZΓ^{BD2LN} Λ^B | pondere corpus = AD c. p. Λ^{H2}rell. (om. Λ^Y) edd. | animus] add. et voluntas Λ^{BG}πτγβμν add. voluntatis Σ 11 quocumque fertur om. Γ^{B2D2}Σ^{QU2} | secundum Augustinum] ut ait Augustinus πργβμν Augustinus SRΓ^{ΛB2G} | V] II (pon. V Λ^{O2}) Λ^OΦρ XI I²Λ^{B2}πτγβμν XXI Λ^BΓΣ 11-12 De civitate] Trinitatis Γ^D add. Dei Λ^Oπτγβμν 12 Centrum] add. autem Γ^{D2}Σ | quod om. Σ | ex natura sua] post est Γ^{BD} post quietativum (12-13) Σ | sua] sui Λ^Yπτγβμν om. Γ^{N2} | est om. M*(post ultmate)I*Σ 12-13 quietatum M*VΛ^H quietans Λ^{BG} 13-15 unde — nusquam] om. (sed. cf. p. 115 ad 3) CPMRSIVΓ^{LN}Λ^{Y2HGO2}(post veritatem, 15)Σ unde ait ille sapiens V² 13 ille] iste D* quidam Λ^{O2} 14 intellectualis] comp. D intelligibilis ZΛ^{Y2O2} | ubique] om. D' est ubique D² add. est ZΓ^{BD}Λ^{Y2O2} | et om. Λ^{Y2O2} 15 Huic] add. autem Σ | Huic centro] om. D add. primo per se immobiliter a se et necessario adhaeret Σ 16 et per se] om. Λ^{YH2O*} add. et necessario Λ^{O*} add. adhaeret P | participatione] per participationem CPMVΓ^{BD} | cuiuscumque] cuiuslibet Λ^O alicuius πργβμν quibuscumque S

F 11 AUGUST., *De civ. Dei* XI c. 28 (PL 41, 342; CSEL XL pars I 555, 1-2): «Ita enim corpus pondere, sicut animus amore fertur, quocumque fertur». 13 Ps.-HERMES TRISMEGISTUS, *Liber XXIV philosophorum* prop. 2 (ed. BAEUMKER in BGPM XXV 208): «Deus est sphaera infinita, cuius centrum est ubique, circumferentia nusquam».

T ¹ Cf. ALANUS DE INSULIS, *Regulae de sacra theol.* reg. 7 (PL 210, 627).

se, immobiliter et necessario adhaeret^a, quia ista voluntas, non per habitum, nec per actum differentem, nec in virtute alicuius causae superioris, perfectissime et necessario amat illud bonum summum.

- In secundo gradu est voluntas creata beata, quae non primo 175 sed participando a Deo, per se tamen, quia per formam suam intrinsecam, adhaeret firmiter huic bono, et hoc quia facta est quasi intrinseca voluntati primo quiescenti, quia in eius beneplacito semper manens.
- [3] In tertio gradu est voluntas iusti viatoris, qui licet innitatur 176 divinae voluntati et mediante illa bono summo, in quo quiescit ipsa voluntas, non tamen firmiter et immobiliter adhaeret beneplacito ipsius voluntatis; unde nunc adhaeret illi bono, et nunc avertitur ab illo bono. — Sed hic est quoddam dissimile tertio mem-

^a Sequitur textus interpolatus: Unde Commentator V Physicorum commento 15 89¹ dicit quod dispositio entis simpliciter necessarii est ut non sit propter eius actionem sed actio propter ipsum, et iste modus invenitur in rebus simpliciter aeternis.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}πτγβμν)
1 adhaeret om. Σ | ista = AD ipsa CPMSRIVZΓA edd. | voluntas] om. I²Λ^{YH}Σ add. divina Λ^{O2} | non] nec Γ^{ΛO2} om. Λ^{O'} 2 differentem] add. a (om. γ) se Σεργβμν | in om. CP | alicuius om. Λ^{YHO*} | causae om. Γ^{BD2LN} 3 perfectissime — summum] p. a. i. s. b. et n. Λ^{BG} am. nec. istud sum. bon. perf. Σ | illud] istud CPMSRI*VZΓ^{LN}Λ^B | summum] om. I²Λ^{YH2O} add. unde (ut Z praem. supra A) ait ille (iste S) sapiens quod (quia Γ^{LN}*) Deus est sphaera intellectualis (int.] comp. CRVΓ^{LN}Λ^{H2}Σ^{QU2} intelligibilis PMSIZA^{Y2} intelligibilium Λ^G), cuius centrum ubique (ub.] verum Z) est (e. u. Λ^G) et (et om. Γ^{LN}) circumferentia nusquam [¶ sign.: Extra I²(text. et mg.)V² lin. anfractuosa μ; adnot. Hic sapiens fuit Hermes Trimegistri et Empedocles vel Secundus Philosophus secundum diversos doctores. Vide Alanum in Maximis μ] ACPMSRIVZΓ^{LN}Λ^{Y2B2} H2GΣ^{QU2}γγμ 4 beata] unita τ 5 tamen, quia] tamquam P² | suam om. Λ^{YHO*} 6-8 et hoc — manens om. M²SRΓ^{LN}Σ 9 qui] quae DCPMSRIVZΓA^O | innititur MSRI*V²Z 10 bono summo] s. b. I²Γ^NΛ^{BG}Σ | summo om. Λ^{YHO2} | quo] add. primo Φ 10-11 quiescit ipsa voluntas] ipsa (add. voluntas Λ^{O2}) quiescit Λ^{YHO} 11 ipsa voluntas om. I² | non tamen] t. n. CPMRSVΓ^{LN}Λ^{YH}Σ | firmiter] formaliter Γ^{LN}* | et immobiliter = AD | adhaeret] inhaeret Λ^{YH}Φ add. illi bono vel πργβμν 12 ipsius] istius Λ^{HO} illius I²VΓA^Y huius Σ 12-13 unde — ab illo] et per consequens nec firmiter illi Σ 12 illi] isti I²Λ^{BH} ita P² om. Γ^{D2} | bono om. I²Λ^{YH2O*} | et nunc = AΛ^{BG} nunc enim MV' nunc V²rell. (quoad Σ cf. ad 12-13) edd. 13 ab illo bono] a b. i. Z om. Λ^{YH2O'} ab i. summo b. Λ^{O2} | bono om. I²Λ^Bπτγβμν | hic] hoc MVA^B πργβμν in hoc Λ^GΣτ | est om. Γ^{LN2} | quoddam] quiddam V²Γ^B om. Λ^Gτ 13-p. 116, 1 tertio membro] ante est (13) Σ post corporibus (p. 116, 1) Λ^{BG} tertii membri post corporibus (p. 116, 1) πργβμν praem. in P 14-17 Unde — aeternis = DMIVZΓ^{BD}Λ^{O2} [post summum (3) D]; ¶ text. sign.: Non est in libro r... Z² Vacat V¹(om. V²)Z² Extra M²I²(text. et mg.) litteris a-b V²(text. et mg.) 14 Unde] praem. Supra D | V] II D 14-15 commento 89 om. D 15 89 om. Γ^{BD2} | dicit] ante Commentator (14) D ait ante Commentator (14) Γ^{BD} | necessaria D necessarium V | sit] sint Z 16 actio] add. sit D | ipsum] istum D' illum D² | iste] ille D² | modus] motus V

T ¹ AVERROES, *Physic.* II com. 88.

bro in corporibus¹; quia ibi manente forma qua corpus quiescit potest ipsum non quiescere, hic autem ponitur forma qua quiescit destrui simul cum aversione voluntatis a centro.

177 In quarto gradu est peccans mortaliter, qui licet quantum est ex parte actus voluntatis se quietantis vehementer inhaereat alicui alii a Deo, ita quod nec mediante illo nec immediate inhaeret Deo, tamen ex parte obiecti non potest simpliciter quietari; immo sicut quiescens respectu navis et non respectu centri non quiescit simpliciter, quia non respectu ultimi quiescentis in universo, ita voluntas quietans se quantum potest in aliquo obiecto alio a Deo non simpliciter quietatur, quia non respectu eius quod est in universo ultimate et perfectissime quietativum voluntatis. Quod etiam patet, quia voluntas ibi numquam satiatur, quantumcumque firmiter se immergat in illud propter se amando.

178 Ex his ad propositas quaestiones dico quod frui vel dicit delectationem, vel dicit actum inhaerendi obiecto propter se, quem concomitatur quietatio delectationis, sive qui est ipsa delectatio vel quietatio, hoc est actus ultimate terminans potentiam in quan-

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρττγβμν)

1 corporibus] corporalibus SRI²VZA^{YHO} | ibi] in corporalibus Λ^G in Λ^O | manente] me¹⁰ (not. vel: manente Λ^{H2}) Λ^{HG} | forma] praem. eadem Λ^{H2} | corpus] add. manifeste M²SI¹V² 2 hic] add. scilicet in voluntate Λ^{H2} | autem] in ras. P²om. MSRIVZΓ^{LN2}Λ^{BGO}Σ^{QU2} | ponitur] post quiescit (3) Σ oportet Λ^Gρτβμν | formam Λ^Gρτβμν 3 quiescit] quievit ZΛ^{YBG}Σ praem. voluntas Λ^{BG}Σ add. et Λ^{B*} add. qua M¹ add. id est gratia M² | destrui om. D² | simul] comp. D in simul Λ^{BG} | aversione Λ^B 4 qui] quia MSVΣ | est²] om. R add. ex se id est Σ 5 actus om. CPMSRI VZΓΣ | voluntatis] add. suae Γ^{BD2} | quietantis] quiescentis Γ^{LN}Λ^{O2} add. dum Λ^G | adhaereat Γ⁶ nec¹] nunc Λ^G om. Λ^{B*} add. non I² add. a Deo M² | illo om. CPM² | nec immediate om. I² | immediate] non (om. Λ^{B*}H²) mediante MSRV²Γ^LΛ^{BHG}Σ add. illo MSRV²Γ^{LN}Λ^{B2H2} | adhaeret Γ^BΛ^O 7 tamen] add. quantum est Λ^{O2} 8-9 simpliciter] finaliter (add. et simpliciter Λ^{O2}) Λ^O 9 quiescentis] quietantis Λ^{BG}Σ 9-10 in — quietans om. D | voluntas] bonitas M²RV 10 aliquo obiecto alio = ADρττγβμν aliquo (obiecto I²) alio (aliquo R) CPMSRIVZΓ^{LN}Σ obiecto (aliquo Γ^{BD2}) alio Γ^{BD}Λ^{YHO}τ alio obiecto Λ^G alio Λ^B 11 non] om. R add. est Λ^G | est] post perfectissime (12) Σ esset D | in universo] post perfectissime (12) Λ^{BG} post voluntatis (12) Σ 12 ultimate et perfectissime] om. Λ^{YHO} ultimum et perfectissimum Λ^{O2} | perfecte Λ^{B2G} perfectione Λ^{B'} | voluntatis om. Λ^H 13 ibi] ante patet (12-13) Λ^{BG} post numquam CPI²Γ^{BN}Λ^Y om. MSRI¹VΓ^{DL}Λ^{HO} | satiatur] praem. ita (add. plene Λ^{O2}) MSI²VZI^{DL}Λ^O praem. voluntas Λ^G add. ita R 14 amando] add. ipsum Λ^OΦ add. illud ρττγβμν 15 adnot. Ad primam, secundam, tertiam quaestiones A¹ | quaestiones] add. scilicet ad quaestionem quintam, sextam et septimam Λ^{O2} | dico quod om. Λ^{YHO2} 15-16 delectationem, vel dicit om. Λ^{HO}ρτβμν 16 dicit om. CPMSRIVZΓΣ 17 quietatio delectationis] d. q. Γ^{PA}B^{GS} delectatio Λ^H | qui] quae (pon. qua non Λ^{O2}) I²Λ^OΣ propria quae Γ^L quo Λ^{B*}G quia MSRI¹V² 17-18 delectatio vel quietatio = A delectatio [¶] not. I. d. (= liber Duns): quietatio V²] DCPMSRIVZA^{HG}γ quietatio (not. vel: delectatio Λ^{O2}) Γ^{LA}Y^{HO}Σρττβμν 18 hoc] hic CP²Γ^{LN}Λ^O id Σ | actus] affectus Γ^L

T¹ Cf. supra n. 172.

tum potentia se ipsam terminat actu suo; ita quod de ratione fruitionis si dicit actum, non videtur esse quod ipsa quietet potentiam in quantum est ex parte obiecti, sed in quantum est ex parte potentiae, alicui obiecto propter se inhaerentis: ita quod voluntas divina simpliciter fruitur, et necessario, et per se, et primo; voluntas autem creata beata fruitur simpliciter, et perpetuo, et per se, sed non primo; voluntas viatoris iusta fruitur simpliciter, et per se, sed non immobiliter, neque primo. Voluntas peccantis mortaliter fruitur simpliciter, quia quantum est ex parte voluntatis se ipsam quietaret, et quietat, in obiecto quod propter se amat; sed non simpliciter quietat quantum est ex parte obiecti, nec frui illud requirit, sed quia obiectum non est quietativum sicut potentia actu suo se quietat in eo, ideo est fruitio inordinata.

Sed tunc est dubitatio, quo obiecto peccans mortaliter fruitur, 179 scilicet an actu suo, an obiecto sui actus.

Respondeo: dico quod communiter fruitur se ipso, quia obiec-

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρττγβμν)

1 potentia] add. est Σ^Q | ipsa Αβμ. | terminat] not. alius liber (alias υ): quietat μν | actu suo om. M²(ante terminat)SRI²V²Γ^{LN2}(ante terminat) | quod om. V²Γ^{DLN}* | ratione] add. istius ultimae Λ^Gτ 2 si dicit actum om. Λ^{HO}ρτβ | esse om. P²MSRI²V²Γ 3 in... in om. Σ | est¹ — in quantum om. Λ^{B2} 3-4 potentiae om. Λ^G 4 alicui om. CPI²BD²Λ^{YHO2} | obiecto om. MSR VT^{LN}Λ^{B2}Σ | propter] per Γ^{BD}Λ^Oγ | inhaerentis] add. dico igitur quod voluntas divina et creata frui potest (possunt ρ) et (et om. Σ^{Y2}) comprehensoris et viatoris iusti vel peccatoris Σρ | ita quod] ita tamen quod Σ, itaque DSRI²Γ^{LA}Y^{B2}(in corr.)^{HG} et ita Λ^O add. quod Λ^G add. quantum est ex parte actus quietantis potentiam et etiam quantum est ex parte obiecti ultimate quietantis Λ^{O2} | voluntas] praem. sola Λ^Oτ 5 simpliciter] post fruitur I²Λ^{YHO}Σ om. Λ^G | et necessario — et primo] in ras. I² et (om. Z) per se et primo et (et om. CPM²VΛ^{B2}) necessario CPMSRVZIΓ^{LA} primo per se et necessario Σ et propter se et primo et simpliciter et necessario Λ^G 6 autem om. Λ^{YHO}Σ | creata] post beata CPMSIVZIΓ^{LA} om. Λ^{YHO} add. bene Λ^G | simpliciter, et perpetuo] et p. et s. Λ^H | et¹ om. Σ | perpetuo] proprie I² add. vel immobiliter Σ | per se] propter se Λ^B add. et immobiliter I² | sed om. CP 6-7 sed non — per se om. Γ^{N2} 7-8 voluntas — primo om. C 7 iusta] iusti Λ^{B2} edd. insta D² om. Γ^{BD}* | per] propter Λ^{BG} 8 immobiliter, neque primo] i. nec p. Γ^{BD} p. nec i. Σ 9 quia] et MRV¹ om. V²Σρττβμν | est] post voluntatis CPM²SRI²VZ om. Λ^B | voluntatis] sua quae Σ praem. quietantis Λ^G add. quietantis edd. 9-10 se ipsam quietaret, et quietat = A quietaret se ipsam (-sa Γ^BΛ^Y) et (etiam Γ^B om. Λ^Y) se (se om. I) quietat (-taret Γ^{LA}Y) MSRIZIΓ^{LA} se ipsam quantum (quoniam μν) quietatur ρττβμν quietare se, ipsa se quietat VΛ^B se ipsam (-sa Λ^{HGO} add. se Λ^{HGO}τ) quietat DΛ^{HGO}Στ ipsa se quietat CP 10 sed] et M licet Λ^O 11 quietat = AD quietatur CP²MSRIVZΓ^{BD2}LNΛΣ edd. | nec] ut (pon. nec C²) CPMSRI²Γ^{LN} cuius D 11-12 illud requirit] r. (requirit Σ^Q) i. Σ | requirit Γ^{LN}* requiritur μ 12 est] om. RI²D² add. de se ρττβμν | sicut] sed Σρ 13 suo] praem. proprio τ add. proprio Λ^G | se quietat] q. se (ante actu, 12 Σ) Λ^GΣ | in om. M²RV | eo = AD illo Γ^{BD} ipso rell. edd. 14 dubitatio] dubium Γ^{BD}Σ 14-15 quo — actus] utrum fruatur actu suo an obiecto actus vel quo Σ 15 scilicet] post an CPMSRIVZΓ^{BD}Λ^{YHO} om. Λ^{BG} 16-p. 118, 1 Respondeo — actus om. M²V² 16 Respondeo om. Σ | dico quod om. CP²I²V²Λ^{YHO2} 16-p. 118, 1 obiectum sui actus] o. a. s. CV²Λ^{YHO}Σ a. s. o. Λ^{B2G} a. o. s. Λ^{B'}

tum sui actus amat amore concupiscentiae. Quia omnem amorem concupiscentiae praecedit amor amicitiae, et per consequens aliquid aliud amat amore amicitiae, illud aliud est ipsemet, cui ut amato amore amicitiae concupiscit illud obiectum. Non ergo fruitur obiecto sui actus, nec per consequens ipso actu, super quem non oportet primo reflecti. Haec est sententia Augustini *De civitate Dei* libro XIV cap. 28 sive ultimo, a: «Duas civitates fecerunt duo amores: civitatem diaboli amor sui usque ad contemptum Dei, civitatem Dei amor Dei usque ad contemptum sui», et *Super Genesim* libro XI cap. 8 d. Igitur prima radix ibi est, quod peccans fruitur se¹.

180 Ad quaestionem paenultimam² dici potest quod appetitus sensitivus licet aliquantulum alicui inhaereat propter se, id est non propter alterum negative, quia non est eius referre ad aliud, non tamen contrarie, quia non appetitur obiectum ut non-referibile ad aliud; 15

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Δ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρ^τπ^γβ^μυ)

1-3 amore — amat om. (excepto Quia — amicitiae, 1-2 de quo ad 1-2) Γ^N 1-5 Quia — per consequens] et per consequens Δ^B 1-2 Quia — amicitiae] post amicitiae (3) CPMSR*VTΛ^{GO} post amicitiae (4) I' praem. et per consequens aliquid aliud (aliud om. Δ^O) amat amore amicitiae Δ^{HGO} om. I²Δ^YΣ; ¶ sign. litteris a-b V²(ext. et mg.) 3 aliud¹ om. I'Σ^τ | amat] amatum Δ^{YB} H²O* | aliud²] autem CP^M*RI²VΛ^{BGO} praem. autem I'Γ^{DB}ρ^τπ^γβ^μυ | aliud est ipsemet] scilicet Σ | ut] nec D* om. VΛ^G 3-4 ut — amicitiae] ante ipso actu (5) Δ^{BH}* (notando b-a)^G om. I²Δ^YΣ 4 amicitiae] concupiscentiae CP^M*SIV add. amore concupiscentiae R | concupiscit] appetit I²Δ^{YB}H²G competit Δ^OΣ | illud obiectum] o. i. Σ | Non ergo] Igitur non Σ Unde non Δ^Oρ^τπ^γβ^μυ | ergo om. Δ^{YB}H* 5 sui actus = ADρ^τπ^γβ^μυ a. (actui R) s. Δ^BΣ tell. τ | nec] et Γ^{LN}* | ipso actu] actu suo Σ 6 sententia] summa (pon. sententia Γ^NΣ) D*SI^N 6-7 De civitate] post XIV (7) Δ^YΣ Civitatis Γ^D 7 Dei om. CPMVI^{BD}Δ^BΣ | libro om. Δ^{YHGO}Σ | 28 sive ultimo = AD 28 (add. vel ultimo Δ^OΣ) CPMSRII²Δ^OΣ^Oρ^τπ^γβ^μυ 18 Γ^NΔ^{BHGO} 7 Σ^U ultimo VZΓ^BΔ^Yτ ultimo 28 (pon. 34 et insuper: *Super Genesim* lib. 5, cap. 8 Γ^DΣ) Γ^D | a om. CPMI²VT^BΔ^{YHGO}*Σ | Duas] Duas Δ^G praem. dicit Δ^Bp praem. quod π^γβ^μυ 8 duos Δ^G 8-9 diaboli — contemptum sui] Dei amor Dei usque ad contemptum sui, civitatem diaboli amor sui usque ad contemptum Dei Σ | contemptum... contemptum] contentum... contentum Δ^BG 9 Dei¹ — contemptum om. D*Z 9-10 civitatem — cap. 8 d] praem. et Γ^DΣ om. Δ^Y; ¶ sign. litteris a-b V²(ext. et mg.) Γ^BBD² | et Super — cap. 8 d] post sive ultimo (7) Δ^BG om. Δ^HΣΣ 10 XI = SRA^Bμ^υ II AD CPMIVZΓ^{BD}(in ras.)^{LN}Δ^{BGO}ρ^τπ^γβ | d om. CPMSRIVZΔ^HΣ | Igitur om. D*CP^AIA^G 12 quaestionem paenultimam] p. q. Σ 13 licet] ante quod (12) Σ om. Γ^NΣ | alicui] post inhaereat Δ^YΣ actu Δ^G | id est] primo M² et DRA^G om. I²Δ^H* 14 negative post propter se (13) Σ | non est eius] eius n. est Σ | referri A 15 non om. R²I²Z | appetitur] appetitur (pon. appetitur C² not. vel: appetitur P²) CPMSRIV apprehenditur Δ^G | non-referibile] non referre Δ^G referibile M²

F 6 AUGUST., *De civ. Dei* XIV c. 28 (PL 41, 436; CSEL XI pars II 56, 30-57, 1). 9-10 AUGUST., *De Gen. ad litt.* XI c. 15 n. 20 (PL 34, 437; CSEL XXVIII pars II 347, 27-348, 17).

T ¹ Cf. THOMAS, S. theol. I-II q. 77 a. 4 (VII 66a-b). ² Cf. supra n. 166.

ideo abusive dicitur frui propter non-relationem, non tamen proprie, quia non irreferibiliter inhaeret. Similiter nec amore inhaeret, quia eius proprie non est amare. Similiter nec proprie inhaeret, quia non se applicat obiecto, sed quasi infigitur vi obiecti, quia non ducit, sed ducitur, secundum Damascenum cap. 19. Et sequendo dictam parabolam de quietatione corporum¹, posset dici quod appetitus sensitivus assimilatur ferro quasi infixio adamantis attrahentis, et sic nec in centro mediate nec immediate quietato, nec in aliquo alio, vi illa quae esset quietativa in centro, vel intrinseca quietativa in aliquo quasi in centro, sed tantum vi extrinsecae quietantis. Ita hic, vis obiecti quietat, non autem illa intrinseca quietativa in centro vel quasi in centro, quae est quasi sola libertas, quae non convenit appetitui sensitivo².

Ad ultimam quaestionem³ patet ex his. Quia si ab appetitu sensitivo negetur frui proprie, qui tamen magis convenit cum vo-

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Δ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρ^τπ^γβ^μυ)

1-2 propter — proprie] propter non referentem (add. propter non relationem, non tamen proprie sive Δ^OΣ) Δ^O 2 non om. Γ^B*D^BN²Δ^H | irreferibiliter] ibi referibiliter Z referibiliter (pon. irreferibiliter C²) CPSRI^AΔ^{GO}Σ refertur M²V² | Similiter — inhaeret] Nec similiter inhaeret amore Σ om. R 3 quia — inhaeret om. Γ^B*Δ^B* 4 quia¹ om. Σ^QU | non se applicat] n. a. se Γ se n. a. Δ^O | vi obiecti] in obiectum Δ^O 5 ducit, sed om. M² | Damascenum] Augustinum et Damascenum Γ^D add. lib. 2 Γ^DΔ^O edd., add. lib. 3 I² adnot. Hoc dictum Damasceni bene exponitur infra dist. 17 quaest. 3 ibi: «Ad aliud de appetitu» etc. I² | cap. 19] cap. 21 (add. et cap. 19 Δ^OΣ) Δ^O cap. 24 ρ^τπ^γβ^μυ om. Δ^BGΣ | 19] om. Δ^H 9 Δ^HΣ pon. 21 Γ^DΔ^O spatium vacuum Δ^Y 6 parabolam] not. alias: similitudinem U 7 similatur Δ^YOρ^τπ^γβ | ferro quasi] q. f. Σ | quasi om. RA^BG 8 adamantis] adamantiae D | attrahentis = D attractus C^PM²SRVZΓ^{LN}Δ^{YHGO}Σ attracto C² P²M²Γ^{BD}Δ^{BGO} edd. attrahentis vel vi attractus A | nec¹] non Σ om. Γ^DΔ^O | in centro] post quietato (9) Σ add. nec I²Γ^{BD}Δ^O | nec²] vel M²SRI^AVZΓ^{LN}Δ^BG 9 quietato] quietatur (pon. quietato C²) DCPMSRII^AΔ^BHGOΣΣ | nec] vel MSRI^AVZΓ^{LN}Δ^BHGO | alio, vi] intrinseca visio Δ^G 10 in¹] om. Σ^{QU} intrinsece in Σ^U | in centro — quietativa om. D 10-12 vel intrinseca — in centro¹ om. C²P²M²SRI^{LN}Σ [[Quoad M: alia quaedam manus, sentiens hunc defectum, iam antea posuerat in marg. textum aliquem correspondentem verbotenus illi 'non — sensitivo' (11-13); sed hic textus marginalis postea signatus est 'Vacat' et positus est textus deficienti correspondens]] 10 intrinseca quietativa om. Δ^HΣ | in aliquo] in alio Σ^U vi alia Δ^B om. I²Δ^Hρ^τπ^γβ^μυ 11 tantum] add. quasi Δ^BGρ^τπ^γβ^μυ | hic] haec Δ^H om. DI^AΓ^D* 12 autem] quod Δ^H quia Δ^OΦ add. quod Δ^G add. quia Γ^DΣ | illa] ista DA^O praem. vis Γ^DΔ^OΣ om. P² add. vis sit Δ^HG add. sit Δ^OΣ add. est Γ^NΣ 12-13 quae — libertas om. Δ^OΣ 13 quasi] post sola Σ om. CP^AI²V²Δ^OΣ 14-p. 120, 6 Ad — sensitivo] post distinctione 41 (p. 123, 13) MS²V (rep. illic I² sed sign. Vacat. Extra I²) Ad ultimam quaestionem C² om. S²RE [[sed not. Ad quaestionem quintam patet solutio ex r... abusive dicentis (?) frui r... abusive sicut convenit appetitui r... Σ^QΣ]] 14 Ad — ex his] Ex his (his om. Δ^G) patet ad ult. quaest. (q. om. Δ^YΣ) IZΔ 15 qui] quod MI²V quia I²

F 5 DAMASC., *De fide orth.* II c. 22 (PG 94, 946).

T ¹ Cf. supra n. 173. ² Cf. HENRICUS GAND., *Quodl.* IX q. 5 in corp. (f. 361G-H); IV q. 11 in corp. (f. 101 O); GODEFRIDUS DE FONT., *Quodl.* VIII q. 16 in corp. (ed. HOFFMANS in PhB IV 146. 158). ³ Cf. supra n. 168.

luntate cuius est frui quam appetitus naturalis, quia actus appetitus sensitivi sequitur actum cognoscendi sicut actus voluntatis — non sic autem actus appetitus naturalis, si quis actus est eius — sequitur quod habenti solum appetitum naturalem non conveniat frui proprie, immo nec sic abusive sicut convenit appetitui sensitivo.

III. — AD ARGUMENTA PRINCIPALIA

182 Ad argumenta. Ad illud primae quaestionis¹ dico sicut dictum est quaestione prima huius distinctionis articulo quarto², quod ratio finis non est propria ratio fruibilis, sed ratio illius boni absoluti, cui competit ratio finis. Licet igitur Deus non sit finis sui, tamen respectu suae voluntatis est obiectum illud absolutum, cui nata est competere ratio finis, quia est summum bonum; non tamen potest sibi competere ratio finis respectu sui (sicut nec respectu sui est finis), sed respectu omnium fruibilium, qualia sunt omnia bona ordinabilia ad aliud.

Si obiciatur, quomodo igitur Deus dicitur agere propter finem, et etiam quod superioris agentis est superior finis, respondeo: respectu nullius est causa finalis aliqua nisi respectu eius sit causa

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρττγβμν)
1 cuius] add. proprie ρττγβμν | cuius est] cui convenit C² | cuius est frui] om. P²MS²Γ^{LN};
add. proprie C²Γ^{DN} | quia actus] actus enim C² 1-2 actus appetitus sensitivi] alicuius appetitus sensitivus Λ^Q 2 actus] et actus ante sicut C² | voluntatis] add. actum intelligendi Γ^{DN}
Λ^H add. actum intellectus M²Γ^N 3 autem] alius Λ^H aliquis Λ^O om. ZI^{BD}Λ^Y | si quis actus est] si tamen sit aliquis actus C² secundum quod actus est M² sequitur actus D | est] sit ante actus³ P²I²ZI^{BD}Λ om. P²Γ^{LN}*(ante actus³) | eius] ille I²Λ^H iste Λ^O om. MS²I²V 4 sequitur] in ras. P² praem. ex quo C²(om. C³) | quod habenti] ex habitu Γ^{LN}* 5 proprie om. C²ZI^{BD}Λ^{LN} Λ^O 8 illud] primum Σ | dico] om. Λ^H*τ add. quod CPMSRI*VZI^{DN} 9 quaestione prima] p. q. Σ praem. in CPMRIVZIT^Σ | prima] quarta (add. et prima Λ^H) Λ^HΦ^P | huius distinctionis] d. h. Λ^OΣ 10 quod] quia CPM²R om. Λ^{YHO}* | propria ratio] r. p. (proprie Λ^O) Γ^Λ^O | ratio³] ratione M²S²V*Γ^{LN} 11 competit] convenit PM²RIA^Y add. nata est convenire M² add. absolute Λ^O 11-13 non sit — summum] sit CP 12 suae om. Λ^{EG} | absolutum om. Λ^{YHGO}*Σ 13 finis] add. respectu sui (frui Λ^H) Λ^H^O 13-14 quia — finis om. MSRV*Γ^{LN}Λ^{HO}Σ 13 bonum] add. sui est sicut nec respectu Λ^O add. et ultimum τ 13-14 non — sui] non tamen potest competere sibi respectu finis tamen Λ^H* om. Λ^{EG} 14 potest] add. dici Λ^O | sui] frui CPMSRVZI^{LN}Λ^{YHGO}*Στ fruitionis Λ^O2 sui vel (vel om. Γ^{DN}2 sui vel om. I²) frui I²-L 14-15 sicut — est om. Λ^O 15 fruibilium] finibillium βμν fruibilium vel (fr. vel om. I²) finibillium I 16 omnia = AD | ordinabilia] in corr. Λ^H2 comp. C ordinata P 17 obicitur Λ^HΣ 18 etiam om. Σ | superioris agentis] a. s. Λ^YΣ | superior finis] f. s. Λ^{YHO}Σ add. secundum quod dicitur in sequenti quaestione, articulo secundo Λ^O2 19 nullius] in corr. Λ^H2 illius Λ^O | causa finalis aliqua] c. a. f. Λ^{EG} aliquid c. f. Σ | respectu³ om. Σ | eius] cuius ZA^{YHGO}*Σ illius Λ^O add. cuius Γ^Λ^O | sit] est Z²Γ^ΛY^{YHGO}Σ

T¹ Cf. supra n. 159. ² Cf. supra n. 17.

efficiens, quia causalitas causae finalis est movere efficiens ad agendum; Dei igitur ineffectibilis nihil est causa finalis. Sed illud primum dictum¹ vulgariter debet intelligi, quod agit propter finem effectus; non autem propter finem sui, quia non est agens sui. Similiter secundum dictum² debet intelligi de fine effectus, quia agens superius ordinat non se sed effectum suum ad finem universaliorum; et ita ille finis superior est agentis, non ut finis eius, sed ad quem ordinat illud quod agit.

Ad argumentum secundae quaestionis³ dico quod praeter actum desiderii qui est respectu non habiti, quo viator iustus appetit Deum sibi actu concupiscentiae, habet iustus alium actum amicitiae, volendo Deo in se bene esse, et hic actus amicitiae est fruitio, non autem ille qui est desiderii; et iste secundus proprie est caritatis, non autem primus, qui est actus desiderandi, sicut dicetur in tertio libro distinctione 26⁴. Maior igitur est falsa.

Ad primum argumentum tertiae quaestionis⁵ potest exponi maior, quia inhaerens mobili non quiescit simpliciter, licet quantum est ex parte sui se quietet in illo, et ita concedenda est conclusio, quia peccans mortaliter non simpliciter quietatur, licet quan-

¹ Loco 26 a Duns Scoto relinquitur lacuna.

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρττγβμν)
1 quia — efficiens] rep. I² om. M²V² 2 Dei igitur] ig. Dei M²Σ Def autem M² | nihil] nulla DCP non Λ^{EG} | finalis] efficiens (praem. finalis vel Γ^N2 add. aut finalis I² sed om. denuo I²) MSRV*Γ^{LN}Λ^{HO} finalis vel (v. om. Γ^{DN}) efficiens Γ^{DN}Λ^G 2-3 illud primum dictum] d. i. p. Σ 3 vulgariter] vulgatum SRIZA^O vulgare P²Γ^{BD} 4-5 non autem — effectus om. Λ^{EG} 4 autem om. Λ^H^O | quia non est agens sui om. P²Σ | quia] qui ZI^{BD}Λ^{YHGO}* | non² om. ZI^{BD}Λ^{YH}2(restit. Λ^{EG})*Λ^O* | sui² om. ZI^{BD}Λ^{YHGO}*(sequens Similiter abrasum ob restituendum hoc sui, pon. in mg. Λ^O2) 6 suum om. Λ^{YHO}* 6-7 universaliorum] comp. M²Γ^L ulteriores I²Γ^NΛ^Yτ add. et (ut ZA^{YHO} vel Σ^U add.) superiorem DCPMSRIVZIT^{YHGO}Σ^U add. 7 ille] iste CPMVI^{DN}Λ^{HO} | ille finis] f. i. Σ 9 argumenta CPMSRIVZIT^Λ 10 est] add. actus M²RI*ZI^{BD} | respectu om. M²R 11 sibi] ante Deum IZA^{EG}Σ om. ρττγβμν 11-12 habet — amicitiae¹ om. D² 11 alium] aliquem (pon. alium Γ^{DN}2) Γ^{BD} 12 Deum Γ^LΣ | in se bene] b. in se Γ^{BD}Λ^N* | hic] huiusmodi CPMZI*Z huius RV | amicitiae² om. I²Γ^{BD}Λ^{YHO} 13 iste] ille DCPMSVA^{BHG} | secundus] sensus (pon. secundus R²) MR 13-14 proprie est] e. p. CPMRIVZ 14 caritatis] caritas P² causalitatis RV* praem. actus Σ | actus om. Λ^{YHGO}* | desiderandi] desiderii IVT^Λ^{HO} | sicut] ut Λ^O hoc Λ^{EG} 15 in tertio libro] lib. tert. Γ^{BD}Σ | distinctione om. IΛ^{BHG} | 26 = Λ^H2τ 29 γ 10 Φ adnot. 27 et 28 μ lacuna ARVA^Y | Maior — falsa om. Λ^{YHGO}Σ 16 primum] add. autem D add. igitur Γ^N | argumentum om. Σ 17 quia inhaerens mobili] quod quiescens immobili Σ 18 sua Σ | illo] ipso Λ^{EG} 18-19 conclusio] haec Λ^H praem. haec ρττγβμν 19 quia] quod RI*VZI^{BD}ΛΣ | quietatur] quiescit Γ^{BD}Λ^O 20 quoad hanc lacunam cf. ad 15

T¹ Cf. supra p. 120, 17. ² Cf. supra p. 120, 18. ³ Cf. supra n. 161. ⁴ Cf. DUNS SCOTUS, Ordinatio III Suppl. d. 26 q. un. n. [17]. ⁵ Cf. supra n. 163.

tum est ex parte sui, actu suo quietare ultimate, se quietet in mobili. Si addatur quod nihil fruitur aliquo nisi simpliciter quietetur in illo, negandum est, sed oportet addi: 'nisi quietetur quantum est ex parte actus ipsius', quo scilicet inhaeret obiecto; et etiam: 'quantum est ex parte obiecti', in fruitione ordinata. Neque debet hic intelligi quietatio summa, quia omni quietatione viae sequitur maior patriae, sed propter actum irreferibilem acceptantem obiectum.

185 Ad secundum¹ potest maior negari, quia licet amore ordinato nullus fruatur aliquo nisi quo non vult aliquem uti sed frui, tamen amore inordinato potest bene aliquis frui quo non vult alium frui sed tantum uti, vel illud nullo modo amare, sicut apparet de zelotypia inordinata. — Ad probationem maioris potest dici quod licet fruens appetiatur fruibile sicut summum bonum, non tamen vult illud ab omnibus sic appetiari quando inordinate fruitur; non ergo sequitur: 'vult illud esse summum bonum vel amat illud quasi summum bonum, ergo vult alios sic amare illud'.

Aliter potest responderi negando minorem. — Ad probationem, cum dicitur 'vult fruibile esse, ergo vult illud esse a Deo', non se-

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}Κ^{PT}Υ^βμ^υ)

1 est om. D^{RI}Λ^{0*} | sui] ipsius SA-⁰Σ sui ipsius Λ⁰ add. se Λ⁰ add. in se CPMSRIVZΓ add. intendit enim se Λ⁰ | quietare] se quiescere D quiescere Λ^{B*}G* om. CPMSRIVZΓΣ add. volens Λ^{B*}Φ^p add. volentis Λ^{B*}H^κΥ^βμ^υ | ultimate, se quietet] se quietaret (pon. se intendat et quietetur) se ultimate quamvis etc. Λ^{B*} | Λ^{B*} intendat et se quietet quamvis ultimate Λ⁰ | se] sese Γ^{LN} et sic Λ⁰² | quietet] quiescet Γ^{BN*}Λ⁰ quiescit P* 2 aliquo = ADI² | simpliciter] ultimate Γ^{BD} 3 in illo — quietetur om. D* | in illo om. ΣΓΛΣ | oportet addi] addendum (attendum Λ⁰²) est CPMSRIVZΓΛ^{HO} | addi] addere Σ add., add. unum Σ | nisi] non I^Z add. simpliciter π^τΥ^βμ^υ | nisi quietetur om. P²M²SV²Γ^{BDLN}Λ^{HO} 3-4 nisi — est om. R 4-5 actus — ex parte om. D 4 actus] r... Γ^{N*} om. SZ | scilicet om. Σ | inhaereat Γ^{BD} | etiam om. Γ^{BD}LN 5 ordinata] add. vel non quietetur sicut est ex parte actus ipsius quo scilicet inhaeret obiecto D | Neque] Nec CP²IZΓ^{BD} Λ⁰Σ Non P²MV praem. Et Γ^{LN} 6 hic om. Λ^{B*}G | summa] suprema Λ^{B*} | omni quietatione = A Λ^{B*}Σ omni quietationi Γ^{LS} omni Λ^{YH*} omnium quietationum (pon. omnem quietationem C²) CPMSRIVZΓ^{LN} omnem quietationem DI²Γ^{BD}Λ^{H2GO} add. | sequitur] pon. videtur M² 7 irreferibilem] in ras. Γ^{DB} reflexibilem Γ^{B*} irreferibilem Λ^{H2} pon. irreferibilem M² add. ita π^τΥ^βμ^υ | acceptantem] quo acceptatur Σ 9 maior negari] n. m. PA^{GO}Σ 10-11 nullus — inordinato om. I² 10 nullus] in ras. Λ^{B*} intellectus Λ⁰ | nisi quo om. Λ⁰ 10-12 sed frui — uti om. R 11 potest bene] b. p. PMSIZΓΛ^{H2}Σ | vult om. Λ⁰ 12 illud om. CPM²RV | apparet] patet Λ^{B*}Σ 13 inordinata om. MSRV | maioris] add. bene Γ^N 14 bonum om. Σ^{QU} | tamen] tantum I^Z 15 vult om. Λ⁰ | sic] ante ab omnibus Λ^{YHO} om. Γ^{B*}D²LN* | quando] quia (pon. quando Λ⁰²) Λ^{YHO} 15-16 non ergo] unde non Σ 16 illud² om. Λ^{YHO} | quasi] sicut Σ 17 bonum om. Λ⁰ | alios] aliquos (not. vel: alios P²) CPMSRI²V²ZΓ^{LN}Λ^{B*}G 19 cum dicitur om. CPA | fruibile] fruientem Λ^H fruibilitatem Λ^{B*} add. sive actum suum Γ^{N2} | ergo] add. scili-

T¹ Cf. supra n. 164.

quitur. Nec etiam sequitur: 'vult illud esse a Deo, ergo vult Deum uti actu illo'. Et causa defectus utriusque consequentiae est, quia non oportet volentem antecedens velle consequens quando consequens non includitur per se in antecedente sed tantum sequitur per locum extrinsecum. Ita est in proposito.

Ad auctoritatem Augustini pro quarta quaestione¹ patet 186 quod exponenda est eius auctoritas de fruitione abusiva, sive extendendo nomen fruitionis, quia appetitus sensitivus non refert intelligendo negative, non contrarie, quia non inhaeret obiecto tamquam irreferibili², quia, licet irreferibili a se, hoc est impotentiae naturalis in ipso, non bonitatis obiective vel in acceptatione potentiae. De differentia istorum, scilicet non-referri negative, contrarie et privative, dicitur libro secundo distinctione 41^{3a}.

¹ Loco 41 a Duns Scoto relinquitur lacuna.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}Κ^{PT}Υ^βμ^υ)

cet R | non] nec R 19-p. 123, 1 non sequitur ante vult fruibile (p. 122, 19) CPA [[non] add. enim Λ⁰²; non sequitur rep. hoc suo loco Λ⁰²]

1 Nec etiam sequitur om. Σ^U | etiam om. CP²Σ^{QU} | sequitur] add. secundo Σ | illud — vult om. Λ^H 2 actu = A | Et om. Λ^{YHO*} 3 quando] quia M²SI²V²ZΛ^{YHO} 4 per se om. I²Λ^{HO*} | tantum sequitur] s. t. Σ 5 Ita est in proposito] In p. i. e. Γ^B om. R | est om. ΣΓ^{DLN} 6 Ad — patet] Ad quartam quaestionem patet ad auctoritatem Augustini ad quartam quaestionem Γ^D Ad argumentum quartae quaestionis patet Γ^{DB} | pro quarta quaestione patet] ad quartam quaestionem patet (ante Ad auctoritatem Γ^{LN}) MSRVZΓ^{LN}Δ 7 quod] quia SIΓ^{LN} Λ^{YH} | est] ante exponenda Σ sit Γ^{BD} | eius] verius P² om. Γ^{BD} | eius auctoritas om. I²Λ^{YHO}Σ | sive om. DA^{B*} 8 nomen fruitionis = AD nomen frui (f. om. Γ^{DB}) CPMSRIVZΓΛ^{H2GO}Σ^τ fruitionem (not. alius liber: nomen frui μ) Λ⁰π^τΥ^βμ^υ frui ρ 8-9 quia — contrarie] ad omnem actum non referibilem quod aliquo modo convenire potest (pot. conv. ρ) appetitui sensitivo, puta negative, tamen non contrarie, ut dictum est Σ^p [[¶ Eandem lectionem ac Σ^p ponunt in mg. μ^υ cum nota: alius liber μ. alia littera υ, in appendice π⁰β⁰ cum nota ante textum: Multi textus habent, et post textum: et a multis sic legitur Parisius. Tamen apud maiorem partem legentium sic habetur post praedictum verbum 'frui', et repetitur textus ut supra in textu delecto]] 8 quia] add. licet Γ^{N2} | sensitivus] add. licet Γ^D | refert] referat Γ^{DN2} add. nisi CPT²BD²Λ^{H2}τ^υ 9 non] add. tamen Γ^{BN2} 9-12 quia — potentiae om. Σ 9 non² om. Λ^{H*} 10 quia, licet irreferibili om. D² 10-11 licet — naturalis] hoc est impossibile M²V²ρ 10 irreferibili²] irreferibile RA^B irreferibilia P² add. hoc Λ^G 10-11 impotentiae] in corr. Γ^{BD2}Δ⁰² impotentia in corr. Γ^{LS} | impotentiae naturalis] in ras. Λ^{H2} impossibile SR in potentia naturali π^τΥ^β potestate naturali Φ praem. ratione π⁰β⁰ 11 non] praem. et M² om. Λ^{H*} add. tamen Γ^{BD} | bonitatis] libertatis M² praem. ratione I²Γ^{BD} add. | obiective = AR obiecti Λ^G obiecti vere obiective (obiective om. C²M²I²) CPMIV obiecti vere (add. vel obiective Γ^{N2}) rell. add. | acceptatione] comp. APMIVZΓ^{DB}Δ⁰ acceptatione CRT²Λ^YG 12 potentiae] praem. sit nota Λ^{0*}ρ add. vel sic: quia inhaeret potentiae (pot. om. M²) obiecto tamquam irreferibili, quia hoc est impossibile in ipso nisi ratio bonitatis obiecti vere vel in acceptatione nota sit M²K add. licet irreferibili a se hoc est potestate naturali in ipso non tamen ratione bonitatis obiecti vere vel in acceptatione potentiae ρ | differentia] add.

T¹ Cf. supra n. 166. ² Cf. supra n. 180. ³ Cf. Duns Scotus, *Ordinatio* II d. 41 q. un. n. [3].

187 Ad argumentum quaestionis ultimae¹ patet quod licet appetitus naturalis alicui inhaereat propter se negative, non tamen contrarie ut in pluribus, et si quandoque contrarie, non tamen amore inhaeret; nec etiam proprie inhaeret, sed ab ipso dante naturam quasi infigitur ipsi obiecto, non quidem per actum elicatum aliud a natura, sicut est in appetitu etiam sensitivo, sed per inclinationem habitualement naturae. Unde sicut dictum est², minus sibi convenit frui quam appetitui sensitivo, qui per actum elicatum quasi obiecto iam cognito inhaeret, sed non libere; appetitus autem naturalis sine omni cognitione perpetuo inclinatur.

Ex dictis de frui, et specialiter in quaestione tertia huius distinctionis (scilicet 'utrum frui sit actus elicatus a voluntate, vel passio recepta in voluntate, puta delectatio'³), patere potest de uti, qui est actus voluntatis imperfectior, ad frui sicut ad actum perfectiorem eiusdem potentiae ordinatus.

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}π^{γβμν})
autem Σ | istorum | illorum (-arum Γ^{BD}) CPMVIT^{BD} quorum Λ^H | scilicet = ADΣ (post non-referri Σ) | negative] negate M* add. et Γ^{BD} 12-13 contrarie et privative] p. et c. Λ 13 libro secundo] s. l. Λ^HΣ in secundo D praem. in Λ^GΣ | secundo] tertio Γ^{BD}* | distinctione om. I²Λ^H* | 41 = γβμν 40 π 7 Λ^H* 4 τ 3 M²Γ^B* 2 Γ^N* lacuna AA^{YH}; sequitur hic (cf. p. 119 ad 14-p. 120, 6) Ad ultimam (p. 119, 14) — sensitivo (p. 120, 6) MS²V; rep. hic praedictum textum (¶ sign. Vacat, Extra I³) I² 14 quoad hanc lacunam cf. ad 13

1 quaestionis ultimae] u. q. CPMRIVZIT^{BD}Λ^HΣ | patet] dico R | quod] quia SII^{BL}Λ^{YH} 2 naturalis] ille Λ^O | alicui inhaereat] i. a. Σ 3 et] sed VΛ^{EG} | contrarie] add. ut appetitus naturalis finis ultimi Γ^N* 4 inhaeret] ante amore (3) Σ inhaereat Λ^G add. sed π^{γβμν} | etiam om. R 5 ipsi] illi Λ^Yπ^{γβμν} om. CP 6 etiam] post sensitivo Λ^B' om. CPM*Γ^{BD}*LN Λ^B*Σ 6-8 sed per — sensitivo om. Σ^{QU}* 7 habitualement] habitualis M*RV* praem. etiam R | naturae om. Γ^{LN}* | Unde] ut M*SR*V* om. Π^N* | dictum = ADA^O praedictum Σ^U* rell. (om. Σ^Q) edd. 7-9 minus — inhaeret] inhaeret minus S om. M*V* 7-8 sibi convenit frui] s. f. c. CP c. s. (s. om. Λ^O*) f. M²Λ^OΣ^U* 8 qui] quia M²Σ add. iste Σ 9 inhaeret] praem. immobiliter M² add. immobiliter I²ZIT^{BDN}Λ^H* | sed] licet π^{γβμν} om. τ 11 tertia] ante quaestione Σ secunda Λ^B om. Λ^H' prima Λ^H* 12-13 scilicet — delectatio = ADI² (¶ sign. Extra I²) 14 qui] quis Λ^G | voluntatis imperfectior] i. v. Λ^{YH}* praem. quidam V²Λ^{YH}* add. quidam P add. quod C 15 eiusdem potentiae om. Λ^{YH}* | ordinatus] ordinatur P* add. Et sic finitur prima distinctio secundum Ordinationem AD add. Et sic patet Λ^H

T¹ Cf. supra n. 168. ² Cf. supra n. 181. ³ Cf. supra n. 62-76.

INDISTINCTIO SECUNDA

PARS PRIMA

DE ESSE DEI ET EIUS UNITATE

QUAESTIO 1

5 UTRUM IN ENTIBUS SIT ALIQUID EXSISTENS ACTU INFINITUM]

[Q. 1]
[1]

Circa secundam distinctionem quaero primo de his quae pertinent ad unitatem Dei, et primo^a, utrum in entibus sit aliquid existens actu infinitum^{1b}.

^a Loco Circa (6) — primo (7) *textus interpolatus*: Hoc itaque vera ac pia fide tenendum est². Circa istam secundam distinctionem, in qua Magister agit de esse Dei et eius unitate, et personarum pluralitate³, quaeruntur septem⁴; nam circa primam partem quaeruntur tria, duo de eius essentia⁵ et unum de eius unitate⁶. Primum est.

^b Huic titulo iuxta ponitur *textus interpolatus*: Utrum sit aliquod ens simpliciter primum. Quod non: entia se habent ut numeri⁷, et non est aliquis numerus primus in perfectione, quia nec maximus. Contra: II Metaphysicae⁸, primum efficiens, igitur primum actuale; primum finis, igitur primum bonum⁹. — Secundo, utrum prioritas simpliciter possit convenire essentiis alterius rationis. Quod sic: posterioritas convenit, et correlativa commultiplicantur. Contra: omnis multitudo reducitur ad unum¹⁰. — Tertio, utrum ens simpliciter primum sit infinitum

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}π^{γβμν})

6 adnot. Distinctio 2, quaestio 1 A¹ et multi 6-7 et 9-13: Circa (6) — et primo (7) = AD CPMRIVZIT^A edd. [[μν praemittunt distinctioni secundae Hoc (9) — tenendum est (10), in forma tamen ampliore. Circa (10) — Primum est (13) ponunt in mg. tamquam aliam lectionem]] Hoc (9) — Primum est (13) Σ 6 secundam distinctionem] d. s. DCPRZIT^{YHG} praem. hanc Λ^O | quaeritur Λ^{EG} | primo om. Λ^O 9 vera ac om. Σ^U 14-p. 126, 15 Utrum — infra = I¹; ¶ text. sign. Extra I² 14 Utrum] praem. Iuxta hoc quaero I² | ens om. I¹(restit. I²) 17 efficiens] add. est I² 19 posterioritas rescr. I² | convenit om. I¹(restit. I²) 20 unum] add. Quare de his in Reportatione Parisiensi I²

T¹ Cf. DUNS SCOTUS, *Lectura* I d. 2 pars 1 q. 1; *Rep.* I A d. 2 pars 1 q. 1-3. ² LOMBAR-
DUS, *Sent.* I d. 2 c. 1 n. 17 (I 20). ³ Ib. c. 1-5 n. 17-34 (p. 20-29). ⁴ Cf. n. 1. 10. 157.
191. 197. 201. 212. ⁵ Cf. n. 1. 10. ⁶ Cf. infra n. 157. ⁷ Cf. ARISTOT., *Metaph.* VIII
t. 10 (H c. 3, 1043b 33): «aliqua sunt numeri substantiae». ⁸ Ib. II t. 6 (α c. 2, 994a 11-19); t.
8-9 (p. 994b 9-16). ⁹ Cf. DUNS SCOTUS, *Add. magnae* I d. 2. pars 1 q. 1 n. [1]. ¹⁰ Cf.
ib. q. 2 n. [2]. — Cf. PROCLUS, *Institutio theologica* c. 5 (ed. PORTUS 416): «Omnis multitudo
posterior est ipso uno»; Ps.-DIONYSIUS, *De div. nom.* c. 5 § 6; c. 13 § 2 (PG 3, 819-822. 978;
ed. THÉRY II 240. 287).

187 Ad argumentum quaestionis ultimae¹ patet quod licet appetitus naturalis alicui inhaereat propter se negative, non tamen contrarie ut in pluribus, et si quandoque contrarie, non tamen amore inhaeret; nec etiam proprie inhaeret, sed ab ipso dante naturam quasi infigitur ipsi obiecto, non quidem per actum elicatum aliud a natura, sicut est in appetitu etiam sensitivo, sed per inclinationem habitualement naturae. Unde sicut dictum est², minus sibi convenit frui quam appetitui sensitivo, qui per actum elicatum quasi obiecto iam cognito inhaeret, sed non libere; appetitus autem naturalis sine omni cognitione perpetuo inclinatur.

Ex dictis de frui, et specialiter in quaestione tertia huius distinctionis (scilicet 'utrum frui sit actus elicatus a voluntate, vel passio recepta in voluntate, puta delectatio'³), patere potest de uti, qui est actus voluntatis imperfectior, ad frui sicut ad actum perfectiorem eiusdem potentiae ordinatus.

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}π^πγ^βμ^υ)
autem Σ | istorum | illorum (-arum Γ^{BD}) CPMVΓ^{BD} quorum Λ^H | scilicet = ADΣ (post non-referrī Σ) | negative] negate M* add. et Γ^{BD} 12-13 contrarie et privative] p. et c. Λ 13 libro secundo] s. l. Λ^HΣ in secundo D praem. in Λ^{GO}Σ | secundo] tertio Γ^{BD}* | distinctione om. I²Λ^H* | 41 = γβμυ 40 π 7 Λ^H* 4 τ 3 M²Γ^B* 2 Γ^N* lacuna AA^{YG}; sequitur hic (cf. p. 119 ad 14-p. 120, 6) Ad ultimam (p. 119, 14) — sensitivo (p. 120, 6) MS²V; rep. hic praedictum textum (¶ sign. Vacat, Extra I³) I² 14 quoad hanc lacunam cf. ad 13

1 quaestionis ultimae] u. q. CPMRIVZIT^{BD}Λ^HΣ | patet] dico R | quod] quia SIΓ^{BL}Λ^{YH} 2 naturalis] ille Λ^O | alicui inhaereat] i. a. Σ 3 et] sed VΛ^{BG} | contrarie] add. ut appetitus naturalis finis ultimi Γ^N* 4 inhaeret] ante amore (3) Σ inhaereat Λ^G add. sed π^πγ^βμ^υ | etiam om. R 5 ipsi] illi Λ^Yπ^πγ^βμ^υ om. CP 6 etiam] post sensitivo Λ^B* om. CPM*Γ^{BD}*Λ^N Λ^B*Σ 6-8 sed per — sensitivo om. Σ^{QU}* 7 habitualement] habitualement M*RV* praem. etiam R | naturae om. Γ^{LN}* | Unde] ut M*SR*V* om. PT^N* | dictum = ADA^O praedictum Σ^U* rell. (om. Σ^O) edd. 7-9 minus — inhaeret] inhaeret minus S om. M²V* 7-8 sibi convenit frui] s. f. c. CP c. s. (s. om. Λ^O*) f. M²Λ^OΣ^U* 8 qui] quia M²Σ add. iste Σ 9 inhaeret] praem. immobiliter M² add. immobiliter I*ZIT^{BDN}Λ^H* | sed] licet π^πγ^βμ^υ om. τ 11 tertia] ante quaestione Σ secunda Λ^B om. Λ^H* prima Λ^H* 12-13 scilicet — delectatio = ADI² (¶ sign. Extra I²) 14 qui] quis Λ^G | voluntatis imperfectior] i. v. Λ^{YHO} praem. quidam V²Λ^{YHO} add. quidam P add. quod C 15 eiusdem potentiae om. Λ^{YHO}* | ordinatus] ordinatur P* add. Et sic finitur prima distinctio secundum Ordinationem AD add. Et sic patet Λ^H

T¹ Cf. supra n. 168. ² Cf. supra n. 181. ³ Cf. supra n. 62-76.

INDISTINCTIO SECUNDA

PARS PRIMA

DE ESSE DEI ET EIUS UNITATE

QUAESTIO 1

5 UTRUM IN ENTIBUS SIT ALIQUID EXSISTENS ACTU INFINITUM]

[Q. 1]
[1]

Circa secundam distinctionem quaero primo de his quae pertinent ad unitatem Dei, et primo^a, utrum in entibus sit aliquid existens actu infinitum^{1b}.

^a Loco Circa (6) — primo (7) textus interpolatus: Hoc itaque vera ac pia fide tenendum est². Circa istam secundam distinctionem, in qua Magister agit de esse Dei et eius unitate, et personarum pluralitate³, quaeruntur septem⁴; nam circa primam partem quaeruntur tria, duo de eius essentia⁵ et unum de eius unitate⁶. Primum est.

^b Huic titulo iuxta ponitur textus interpolatus: Utrum sit aliquod ens simpliciter primum. Quod non: entia se habent ut numeri⁷, et non est aliquis numerus primus in perfectione, quia nec maximus. Contra: II Metaphysicae⁸, primum efficiens, igitur primum actuale; primum finis, igitur primum bonum⁹. — Secundo, utrum prioritas simpliciter possit convenire essentiis alterius rationis. Quod sic: posterioritas convenit, et correlativa commultiplicantur. Contra: omnis multitudo reducitur ad unum¹⁰. — Tertio, utrum ens simpliciter primum sit infinitum

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}π^πγ^βμ^υ)

6 adnot. Distinctio 2, quaestio 1 A¹ et multi 6-7 et 9-13: Circa (6) — et primo (7) = AD CPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}π^πγ^βμ^υ) edd. [μυ praemittunt distinctioni secundae Hoc (9) — tenendum est (10), in forma tamen ampliore. Circa (10) — Primum est (13) ponunt in mg. tamquam aliam lectionem] Hoc (9) — Primum est (13) Σ 6 secundam distinctionem] d. s. DCPRZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU} praem. hanc Λ^O | quaeritur Λ^B* | primo om. Λ^G 9 vera ac om. Σ^U 14-p. 126, 15 Utrum — infra = I¹; ¶ text. sign. Extra I² 14 Utrum] praem. Iuxta hoc quaero I² | ens om. I¹(restit. I²) 17 efficiens] add. est I² 19 posterioritas rescr. I² | convenit om. I¹(restit. I²) 20 unum] add. Quare de his in Reportatione Parisiensi I²

T¹ Cf. DUNS SCOTUS, *Lectura I* d. 2 pars 1 q. 1; *Rep. I A* d. 2 pars 1 q. 1-3. ² LOMBAR-
DUS, *Sent. I* d. 2 c. 1 n. 17 (I 20). ³ Ib. c. 1-5 n. 17-34 (p. 20-29). ⁴ Cf. n. 1. 10. 157.
191. 197. 201. 212. ⁵ Cf. n. 1. 10. ⁶ Cf. infra n. 157. ⁷ Cf. ARISTOT., *Metaph. VIII*
t. 10 (H c. 3, 1043b 33): «aliqua numerum substantiae». ⁸ Ib. II t. 6 (α c. 2, 994a 11-19); t.
8-9 (p. 994b 9-16). ⁹ Cf. DUNS SCOTUS, *Add. magnae I* d. 2. pars 1 q. 1 n. [1]. ¹⁰ Cf.
ib. q. 2 n. [2]. — Cf. PROCLUS, *Institutio theologica* c. 5 (ed. PORTUS 416): «Omnis multitudo
posterior est ipso uno»; PS.-DIONYSIUS, *De div. nom.* c. 5 § 6; c. 13 § 2 (PG 3, 819-822. 978;
ed. THÉRY II 240. 287).

Quod non, sic arguitur:

Si unum contrariorum esset actu infinitum, nihil sibi contrarium esset in natura; ergo si aliquod bonum sit actu infinitum, nihil mali esset in universo¹.

2 Respondetur quod maior est vera de contrariis formaliter; 5 sed nihil malum contrariatur Deo formaliter.

3 Contra: sive formaliter sive virtualiter contrarietur, si est infinitum, nihil patitur contrarium sui effectus, quia propter infinitam virtutem destruet omne impossibile suo effectui. Est ergo maior vera de contrario virtualiter sicut formaliter. Exemplum: 10 si sol esset infinite calidus virtualiter, nihil relinqueret frigidum in universo, sicut nec si esset infinite calidus formaliter.

intensive². Hic intra³. — Solutio: primo, quis ordo quaestionum, quia in demonstratione quia prius concluditur esse de relativis⁴; ex secunda⁵ habebitur prioritas ad omnia effectibilia, ex hoc solutio tertiae⁶, ad primam⁷ sicut infra⁸. 15

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}π^γβ^μ)

1-2 Quod — infinitum om. D³ 1 Quod] *praem.* Et Λ^{BG} | sic om. Λ^{YHO} | sic arguitur] quia Σ 2 contrariorum = AΛ^o contrarium D² *rell. edd.* | esset] est Λ^o *add.* in natura (*post infinitum τ*) M²Λ^{BG} *edd.* 2-3 nihil — infinitum om. Λ^{H2} 2 nihil] nullum vel nihil Λ^{H2} om. Γ^{L2} Λ^{H2} 2-3 sibi contrarium esset] s. e. c. CPMVA^Y c. s. e. Λ^o e. s. c. Λ^{H2} 3 sit] ante aliquod Σ est Λ^{H2} esset Λ^o 4 universo] *add.* quia unum contrarium non permetteret aliud, ut patet de calido quod, si esset infinitum, non permetteret aliquid frigidum in universo; ergo si esset aliquod bonum infinitum, nihil mali esset in universo (¶ *sign.* Extra M²) M²I² et (*in textu*) nonnulli *codd. recentiores* 5 *adnot.* Nota: Responsio Varronis, quae non satisfacit Scoto, libro primo, dist. II, quaest. 1, ad quintum argumentum, ubi dicit quod aliqua sunt contraria formaliter et aliqua virtualiter Λ^{H2} | contrariis] *add.* quae contrariantur Λ^H 6 sed = ADA^{o2} autem post nihil I²Σ sic R | nihil] in *corr.* Λ^{E2} nullum DPT^LΛ^oΣ nec Λ^H | malum] mali (*not. vel. malum* Λ^{o2}) RIVZIT^LΛ^{YHGO2} | Deo] dicto (*pon. Deo R²*) R 7 sive¹ — si est = ACP *edd.* si (*sive* Λ^{o2}) virtualiter contrarietur (*riatur* Λ^o *add.* sive formaliter Λ^{o2}) et (*ut* Λ^H) est (*est post infinitum*, 7-8 Λ^{BG}) MSRI^YVZIT^{AS} sive contrarietur formaliter sive virtualiter, cum (I) secundum argumentum, si est I² si Deus virtualiter contrariaretur malo et sic D 7-8 infinitum] *add.* sive infinitae virtutis Dr 8 patitur — effectus] relinquet malum in universo nec repugnans suo effectui D | patitur Σ^U compatitur I²V²Λ^{YHO} compatietur Λ^{o2} | quia] quod (*praem. ita C²*) C 9 destruit Λ^{EG}Σ destrueret M²Γ | compossibile V* impossibile AIT^{N*} 9-10 Est ergo maior = AΛ^{YHO} Ergo est m. DCPMSRIVZA^{EG} Ergo m. est (*est praem. ita Γ^L om.* Γ^{N*} *add.* ita *edd.*) Γ *edd.* 10 sicut] *add.* de contrario (*riis I²*) DIZ | Exemplum = A Exemplum est IZ Et exemplum est DCPMSRVr Et est exemplum *rell.* π^γβ^μ 11 esset] in *corr.* Λ^{o2} foret D² | relinqueret frigidum] delinqueret fr. D refrigeret Λ^H 11-12 in universo om. Λ^Y 15 infra] infinita I²(*resit. I²*)

F 5 HENRICUS GAND., *Summa* a. 21 q. 1 ad 2 (I f. 123D).

T 1 Cf. HENRICUS GAND., *Summa* a. 21 q. 1 arg. 2 (I f. 123A). 2 Cf. DUNS SCOTUS, *Add. magnae* I d. 2 pars 1 q. 3 n. [1]. 3 Cf. n. 1-6. 7-9; cf. etiam DUNS SCOTUS, *Add. magnae* I d. 2 pars 1 q. 3 n. [1]. 4 Cf. DUNS SCOTUS, *Add. magnae* I d. 2 pars 1 q. 2 n. [2]; cf. infra n. 39. 5 Cf. supra p. 125, 17-18. 6 Cf. supra p. 125, 20-126, 13 7 Cf. supra p. 125, 14-15. 8 Cf. infra n. 41-73.

Item, corpus infinitum nullum aliud corpus secum compatitur¹, 4 igitur nec ens infinitum aliud ens cum eo². Probatio consequentiae, tum quia sicut repugnat dimensio dimensioni, ita videtur actualitas actualitati repugnare; tum quia sicut corpus aliud ab infinito faceret cum illo aliquid maius infinito, ita ens aliud ab infinito videtur facere aliquid maius infinito.

Praeterea, quod ita est hic quod non alibi, est finitum respectu 5 ubi, et quod nunc est ita quod non alias, est finitum respectu quando, et sic de singulis. Quod ita agit hoc quod non aliud, est finitum quantum ad actionem, ergo quod est ita hoc aliquid quod non aliud, est finitum secundum entitatem; Deus est summe hoc, quia ex se singularitas; ergo non est infinitus.

Item, VIII *Physicorum*, virtus infinita si esset, moveret in non- 6 tempore; nulla virtus potest movere in non-tempore, quia si sic, 15 motus esset in instanti; ergo nulla est infinita³.

[2]

Contra:

Ibidem Philosophus, VIII *Physicorum*, probat primum mo- 7

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}π^γβ^μ)

1 Item] Praeterea Σ *add.* sic Λ^{o2} | corpus² om. AΛ^o | patitur Λ^{B*GO*} 2 igitur] sicut AR* | aliud] aliquod (*praem. ad Λ^{B*}*) Γ^{D*}Λ^{BGO}Σ aliquod aliud A | cum eo] cum ipso DCPMSR VTΛ^{o2} cum ipso compatitur I²Z compatitur cum ipso Λ^{H2} om. I²Λ^{YHGO} 3 repugnat dimensio] d. r. DCPMSRIVZIT^{YHO} 3-4 actualitas actualitati [repugnare] r. actualitas act. Σ 4 sicut] om. S *add.* si esset π^γβ^μ *add.* aliquod Λ^H 5 faceret] facit D fieret Λ^o fient in ras. Λ^{E2} | illo] isto Λ^Y ipso Dr eo Λ^{BGO}Σ primo Λ^o | aliquid] aliud Λ^H om. Λ^o | maius] magis CP | infinito] *praem.* in Z om. DΣ | ita] *add.* si esset π^γβ^μ 5-6 ita — infinito om. SRA^{o2} 6 videtur — maius] cum ente Σ | videtur facere] faceret π^γβ^μ | aliquid] aliquod D om. M*V 7 alibi] est ibi Λ^H 8 nunc est ita = A ita est nunc *rell. edd.* 9 et sic de singulis] post actionem (10) D et ita de aliis π^γβ^μ om. Σ | Quod] *praem.* Et MSRI^YVZIT^{BDLN}Λ^{o2}Σ | hoc] hic P*Λ^{GO*} *add.* aliquid Λ^o | aliud] alibi Λ^H 10 quantum ad] secundum Λ^oΣ | actionem] agere Λ^H | quod] *add.* ita (*in ras.* Λ^{o2}) quod non (q. n. om. Λ^{o2}) Λ^o | aliquid om. DR²Γ^{BN2} 11 non] *add.* est CPMSIT^{YHO} | finitum] factum P | secundum entitatem] quantum ad actionem et sic de singulis D² | Deus] *add.* autem DΣ | hoc] hic ZIT^{LN}Λ^{E2GO} 12 ex se] est Λ^H *praem.* est Λ^o *add.* est Λ^oπ^γβ^μ | singularitas] singula P' singularis P² *pon.* singularis R² *praem.* sua Λ^o *praem.* quaedam Λ^Bπ^γβ^μ *add.* quaedam DV²ZIT^LΛ^{YHO} *add.* quaedam est I² 13 Item] Praeterea Σ 14 nulla] *praem.* sed Λ^oΣ | nulla — non-tempore om. SRI^{LN} | potest — non-tempore om. Σ^{U*} | potest movere] movet CPMI^{YV} 14-15 quia — instanti = A 15 ergo nulla] om. Σ^{U*} *add.* virtus DΣ^{QU2} | nulla est infinita] etc. π^γβ^μ 17 Ibidem] in ras. Λ^{E2} Illud S Idem Λ^{GO*} om. Σ | Philosophus om. DCPMSRIVZIT^{YHO} | VIII *Physicorum* om. Λ^o | probatur DCPMSRIVZIT^{YHO} | primum] ratione Λ^o

F 13 ARISTOT., *Physic.* VIII t. 79 (© c. 10, 266a 24-266b 6). 17 Ib. t. 78 (p. 266a 10-24); t. 80 (p. 266b 6-20); t. 86 (p. 267b 17-26).

T 1 Cf. ARISTOT., *Physic.* III t. 43 (Γ c. 5, 204b 19-22). 2 Cf. HENRICUS GAND., *Summa* a. 44 q. 1 arg. 4 (II f. 11A). 3 Cf. ib. a. 35 q. 6 arg. 2 (I f. 226A).

vens esse potentiae infinitae, quia movet motu infinito. Sed haec conclusio non potest intelligi tantum de infinitate durationis, quia propter infinitatem potentiae probat quod non possit esse in magnitudine¹; non repugnat autem magnitudini, secundum eum, quod in ea sit potentia infinita secundum durationem, sicut poneret² de caelo.

8 Item, in Psalmo: *Magnus Dominus et laudabilis nimis*.

9 Item, Damascenus libro I cap. 4: «Est pelagus», etc.²

[QUAESTIO 2

UTRUM ALIQUOD INFINITUM ESSE SIT PER SE NOTUM]

10

10 Utrum aliquod infinitum esse sit per se notum, ut Deum esse².

Quod sic, videtur:

Damascenus libro I cap. 1: «Eius quod est esse Deum, cognitio omnibus naturaliter est inserta»; sed illud est per se notum

[Q. 2]
[1]

ADCPMSRIVZ¹BDLN²Λ³YHGO⁴Σ⁵QU⁶(Φ⁷PP⁸π⁹γ¹⁰β¹¹μ¹²)

1 potentiae infinitae] i. p. Γ 1-2 haec conclusio] hoc I²Z 3 probatur (pon. probat M²) MVT³Λ⁴Ω⁵ | posset Λ⁶ potest Λ⁷Σ | esse om. D⁸Λ⁹ 4 secundum eum post durationem (5) Γ⁶BD 5 ea] ipsa Σ eo ACPM⁸Λ⁹YHGO¹⁰ eis R | sit om. M¹¹V¹² | durationem] demonstrationem D | sicut] add. ipse Λ⁶ | ponit Σπ⁸γ⁹β¹⁰μ¹¹ ponitur τ 6 de] in π⁸γ⁹β¹⁰μ¹¹ add. ipso Λ⁶ 7-8 Item — etc.] om. ZΛ⁷YHGO⁸Σ⁹π¹⁰β¹¹μ¹²; ¶ sign.: litteris a-b V²(text. et mg.) lin. anfractuosa μ 7 et laudabilis nimis] etc. Λ¹³H¹⁴ add. etc. DΛ¹⁵Ω¹⁶ 8 Item] Et Γ⁶BD add. hoc idem vult D | libro I = ADM¹⁷ | cap. 4] add. et 9 D add. etc. quia Λ¹⁸Ω¹⁹ | Est pelagus] Est pelagus (Pel. sit D) infinitum DΛ²⁰Ω²¹ Deus est pelagus infinitum M²² | etc.] infinitarum perfectionum γ infinita continens μ 11 adnot. Quaestio 2 A¹ et multi | Utrum = A An v Secundo quaero (ritur Σ²³ qualesitum erat Σ²⁴) utrum Λ²⁵Σ²⁶ Secundo quaero an rel. π²⁷γ²⁸β²⁹μ³⁰ | aliquid P³¹M³² | sit — esse = ACA³³Ω³⁴ρ sive (seu PMRI³⁵Z vel Σ om. V³⁶) an (an om. Γ³⁷D³⁸Λ³⁹ add. non D⁴⁰) Deum esse sit per se notum (add. ut Deum esse P⁴¹) rel. π⁴²γ⁴³β⁴⁴μ⁴⁵ 12 videtur = A probatur D probo MSRIV⁴⁶Γ⁴⁷LN⁴⁸Λ⁴⁹HO⁵⁰π⁵¹β⁵²μ⁵³ probatio CPZΛ⁵⁴Ω⁵⁵τ arguitur Γ⁵⁶BDΛ⁵⁷Y primo γ 13 1] 2 Λ⁵⁸Ω⁵⁹ 4 CΓ⁶⁰N om. P⁶¹ add. et 2 v add. et 3 I⁶²γ⁶³μ⁶⁴ 13-14 cognitio ante Eius (13) Σ 14 omnibus] add. modis D | inserta] incerta ρ infinita Γ⁶⁵L⁶⁶Λ⁶⁷Ω⁶⁸ concreata Λ⁶⁹ 14-p. 129, 3 sed illud — ergo etc.] om. Λ⁷⁰YH⁷¹; ¶ sign. litteris a-b V⁷²(text. et mg.)

F 5 ARISTOT., *De caelo* I t. 20 (A c. 3, 270a 12-13); t. 120-121 (c. 12, 281b 18-282a 4); II t. 28 (B c. 4, 287a 23-24): «caeli latitudo... est sola continua et regularis et sempiterna»; t. 40 (c. 6, 289a 8-9): «caelum... ingenitum et sempiternum»; *Metaph.* IX t. 17 (Θ c. 8, 1050b 22-24): «semper agit sol et astra et totum caelum. Non est timendum nequando stent, quod timent qui de natura». 7 Ps. 47, 2; 144, 3. 8 DAMASC., *De fide orth.* I c. 9 (PG 94, 835): «Nam totum esse, velut immensum quoddam ac nullis terminis definitum essentiae pelagus, complexu suo ipse [Deus] continet». 13 Ib. c. 1 (col. 790): «Nemo quippe mortalium est, cui non hoc ab eo [Deo] naturaliter insitum sit, ut Deum esse cognoscat».

T 1 Cf. HENRICUS GAND., *Summa* a. 35 q. 6 in corp. (I f. 228R-T). 2 Pro p. 126, 2-128, 8 cf. DUNS SCOTUS, *Rep.* I A d. 2 n. 44-50. 3 Cf. DUNS SCOTUS, *Lectura* I d. 2 pars 1 q. 2.

cuius notitia omnibus est inserta, sicut patet in II *Metaphysicae*, quod prima principia, quae sunt quasi ianua, sunt per se nota; ergo etc.

Praeterea, quo maius nihil cogitari potest, illud esse per se 11 notum est; Deus est huiusmodi, secundum Anselmum, *Proslogion*, cap. 5; ergo etc. Illud etiam non est aliquod finitum, ergo infinitum. — Probatur maior, quia oppositum praedicati repugnat subiecto: si enim non est, non est quo maius cogitari non potest, quia si esset in re, maius esset quam si non esset in re sed in intellectu.

Item, veritatem esse est per se notum; Deus est veritas; ergo 12 Deum esse est per se notum. Probatio maioris, quia sequitur ex suo opposito: si enim nulla veritas esset, ergo verum est nullam veritatem esse; ergo veritas est¹.

15 Item, propositiones habentes necessitatem secundum quid ex 13

ADCPMSRIVZ¹BDLN²Λ³YHGO⁴Σ⁵QU⁶(Φ⁷PP⁸π⁹γ¹⁰β¹¹μ¹²)

1 est] ante omnibus Σ post inserta DCPMSRIVZ¹Γ²N³Λ⁴Ω⁵ | inserta] in corr. Λ⁶Ω⁷ incerta ρ certa Σ | sicut] ut Λ⁸Ω⁹Σ | in] ex DMSRIVZ¹⁰Γ¹¹Λ¹²Ω¹³ om. CPA¹⁴Ω¹⁵ 2 quod] quia Γ¹⁶BDΣ quasi C | prima] post principia CMV om. PΣΣ | ianua] add. in domo Λ¹⁷Ω¹⁸ add. quae nullus ignorat Σ | sunt¹⁹] om. Λ²⁰H²¹ add. omnibus Λ²²Ω²³ 3 ergo etc. om. DCPMSRI²⁴VZ²⁵Γ²⁶ | etc. om. Σ 4 Praeterea] add. illud V²⁷(in ras.) add., add. Anselmus Λ²⁸H²⁹ add. Anselmus, *Proslogion* cap. 2 Σ | maius nihil = A nihil magis Λ³⁰H³¹ nihil magis maius Γ³²N³³ nihil maius rel. add. 4-5 illud esse per se notum est = AD³⁴Ω³⁵ i. per se n. est esse ρ illud (add. esse Γ³⁶N³⁷) est per se notum ante quo maius (4) RΓ per se notum est esse CP est per se notum esse V³⁸(ante quo maius, 4)γ est (add. scilicet Z) per se notum IZΛ³⁹Ω⁴⁰π⁴¹β⁴²μ⁴³ esse est Deus (est Deus) est per se notum M⁴⁴V⁴⁵ est (add. per se notum esse Λ⁴⁶H⁴⁷) SA⁴⁸YH⁴⁹Σ esse (add. illud per se notum est Λ⁵⁰H⁵¹) Λ⁵²H⁵³ illud esse notum est D⁵⁴ 5 Deus est om. D⁵⁵ | huiusmodi] huius D⁵⁶ | secundum] per D⁵⁷Γ⁵⁸BD | Anselmum] Augustinum (pon. Anselmum R⁵⁹) D⁶⁰R⁶¹ 5-6 *Proslogion*, cap. 5] ibidem (cf. ad 4) Σ 6 cap. om. DCPMSRIVZ⁶²Γ⁶³Λ⁶⁴ | 5] 2 (pon. 4 R⁶⁵Λ⁶⁶Ω⁶⁷) CP⁶⁸SR⁶⁹I⁷⁰Ω⁷¹(in ras.)Γ⁷²LN⁷³Λ⁷⁴H⁷⁵Ω⁷⁶ add. 4 (pon. 2 M⁷⁷) MVZ⁷⁸Γ⁷⁹BD om. D⁸⁰P⁸¹Λ⁸²YH⁸³ | ergo etc. = A igitur P(om. P⁸⁴) | etiam] Et ante illud Λ⁸⁵Ω⁸⁶ autem Σ om. Λ⁸⁷HO⁸⁸ | aliquid Σ 6-7 ergo infinitum om. ZΛ⁸⁹H⁹⁰ 7 Probatur maior] Mai. p. (add. per se nota Λ⁹¹H⁹²) Λ⁹³H⁹⁴Ω⁹⁵ Maior patet Σ Prima probatur esse per se nota ZΛ⁹⁶YH⁹⁷ρ Prima propositio est per se nota. Probatio (Prob. om. Λ⁹⁸) Γ⁹⁹BDΛ¹⁰⁰Ω¹⁰¹ Prima propositio probatur Λ¹⁰²Ω¹⁰³ 8 non¹⁰⁴] nihil A¹⁰⁵ | non est¹⁰⁶] praem. in re γμ om. D¹⁰⁷V¹⁰⁸ add. ergo I¹⁰⁹Z add. in re I¹¹⁰Λ¹¹¹Ω¹¹²π¹¹³β¹¹⁴μ¹¹⁵ add. per se notum M¹¹⁶Λ¹¹⁷H¹¹⁸ | non est¹¹⁹ om. M¹²⁰Λ¹²¹Ω¹²²H¹²³ | quo] praem. illud M¹²⁴Λ¹²⁵Ω¹²⁶ praem. id Λ¹²⁷H¹²⁸ 9 si¹²⁹] add. non τ | si esset — quam om. Λ¹³⁰Ω¹³¹ | in re sed om. Σ¹³²U¹³³ 9-10 in intellectu] praem. tantum IVZ¹³⁴Γ¹³⁵LN¹³⁶Λ¹³⁷YH¹³⁸Ω¹³⁹ add. tantum M¹⁴⁰ add. Istud etiam (e. om. Σ¹⁴¹U¹⁴²) oportet esse infinitum et in re actu, alias posset cogitari maius, scilicet aliquid esse infinitum actu et in re Σ 11 Item] Praeterea Σ 11-12 Deus — notum om. P¹⁴³Λ¹⁴⁴Ω¹⁴⁵ 12 Probatio maioris] Maior probatur Σ | quia] add. hoc Λ¹⁴⁶Ω¹⁴⁷ | ex] in MV¹⁴⁸ 13 suo] uno D | enim om. CPMR | esset] est DR¹⁴⁹IVZ Λ¹⁵⁰YH¹⁵¹Ω¹⁵²Σ | ergo om. Λ¹⁵³Ω¹⁵⁴ | verum est] sequitur Λ¹⁵⁵Ω¹⁵⁶ 14 esse] esset Λ¹⁵⁷Ω¹⁵⁸ om. Λ¹⁵⁹Ω¹⁶⁰ 15 Item] Praeterea Σ | necessitatem] veritatem A necessitatem veritatem Λ¹⁶¹Ω¹⁶² om. I¹⁶³Ω¹⁶⁴ | secundum quid om. Λ¹⁶⁵H¹⁶⁶

F 1 ARISTOT., *Metaph.* II t. 1 (α c. 1, 993b 4-5) 5 ANSEL., *Proslog.* c. 5 (PL 158, 229; ed. SCHMITT I 104): «Quid igitur es, Domine Deus, quo nihil maius valet cogitari?»

T 1 Cf. AUGUST., *Soliloq.* II c. 2 n. 2; c. 15 n. 28 (PL 32, 886. 988).

terminis habentibus entitatem secundum quid, scilicet ex hoc quod sunt in intellectu, sunt per se notae, sicut prima principia, quae sunt per se nota ex terminis habentibus esse in intellectu; ergo multo magis erit per se nota quae habet necessitatem ex terminis simpliciter necessariis, qualis est illa 'Deus est'. Assumptum patet, quia necessitas primorum principiorum et noscibilitas eorum non est propter existentiam terminorum in re, sed tantum propter connexionem extremorum ut est in intellectu concipiente.

14 Contra:

Per se notum negari non potest a mente alicuius¹; sed: dixit insipiens in corde suo, non est Deus, etc.²

¹ Sequitur textus interpolatus: Item, Avicenna I Metaphysicae²: «Deum esse non est per se notum, nec desperatum cognosci».

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}πτγβμν)

1 entitatem] necessitatem Γ^{BD}Λ^{O*} | secundum quid om. I²Λ^{H*} 1-2 scilicet — intellectu = AD ex (praem. sicut I²) terminis habentibus tantum esse in intellectu I(om. I²) 2 adnot. Quid Doctor sollemnis sentit de propositione per se nota et an Deum esse sit per se notum, vide in Summa sua, articulo 21, quaest. 2 I² | quae om. Γ² 3 per se nota] n. p. se Λ^{H*} per se Λ^Y add. quae V² add. quae sunt necessaria I² add. quae habent necessitatem τ 3-4 ex terminis — nota] om. SR' ex terminis habentibus esse in mente; ergo a fortiori propositiones habentes necessitatem simpliciter R² 3 esse] praem. tantum M²Λ^{G*} om. A add. tantum IZ | in intellectu] intellectu Λ^B intellectum A in mente CPMV 4 erit] est Γ^{BD}Σ^V esset CPA^{H*} erunt τ | per se nota = A propositiones per se notae τ per se nota illa Σ illa per se nota rel. (quoad SR cf. ad 3-4) πτγβμν [illa] ista (post ergo, 3 Λ^O) Λ^{G*}; nota] ista Λ^{O*}] | habet] post necessitatem Σ habent SRτ licet I² om. V² est V² | necessitatem om. M²SRV 4-5 simpliciter om. Γ^{BD} 5 necessariis] necessariis vel notis A | illa] ista DCPSRIVZΓ^{YHGO}Σ | Deus est om. D² | Assumptum] Sumpta Λ^B Ad sensum Γ^L 6 necessitas] veritas D | noscibilitas] in ras. I² cognoscibilitas CP Γ^L(in ras.) veritas MV veritas noscibilitatis Γ^{BD} cognoscibilitas et veritas (et ver. post eorum) Γ^N necessitas DSR add. et veritas post eorum Λ^{O*} | eorum om. ZA^{G*} 7 re] rem D² se Γ^NΣ ratione Λ^Y 8 extremorum] terminorum I² | est = A sunt rel. edd. | concipiente] concupiscente D² concupiscentiae P² 10 negari — alicuius = A non potest ab aliquo negari rel. edd. | sed] add. Deum esse (esse om. Σ^{U*}) negatur ab insipiente in Psalmo Σ 11 etc.] ergo Σ ergo etc. DM SRIVZΓ^Λ add. Maior patet (add. ergo Σ^{O*}) Σ^Q 12-13 Item — cognosci = DCPSRIVZΓ^{YHGO}Σ Στγμν [post sciendi (p. 131, 3) Σ^Q]; ¶ text. sign.: Vacat Σ^{O*} litteris a-b V²(text. et mg.) lin. anfractuosa μ 12 Item] Praeterea Σ | Metaphysicae] add. Responsio secundae quaestionis Λ^{G*} add. cap. Σ 13 cognosci] cogitari CP²MSRI²VA^{G*} cognoscenti I²

F 10-11 Ps. 13, 1; 52, 1.

T¹ Cf. ARISTOT., Metaph. IV t. 9 (Γ c. 3, 1005b 29-32): «impossibile simul existimare eundem esse et non esse idem; simul enim habebit contrarias opiniones qui de hoc est mentitus». ² AVICENNA, Metaph. I c. 1 (70rb): «Non est autem manifestum per se [Deum esse], nec est desperatum posse manifestari».

I. — AD SECUNDAM QUAESTIONEM

Quia secundum Philosophum II Metaphysicae «absurdum est 15 simul quaerere scientiam et modum sciendi», primo respondeo ad secundam quaestionem, quae inquit de modo cognoscendi istam 'Deus est'. Et quantum ad solutionem suam, primo assigno rationem propositionis per se notae, et dico sic:

Cum dicitur propositio per se nota, non excluditur per ly 'per se' quaecumque causa, quia non excluduntur termini propositionis; nulla enim propositio nota est exclusa notitia terminorum. Igitur propositio per se nota non est exclusiva notitiae terminorum, quia prima principia cognoscimus in quantum terminos cognoscimus¹, sed excluditur quaecumque causa et ratio quae est extra per se conceptum terminorum propositionis per se notae. Dicitur igitur propositio per se nota, quae per nihil aliud extra terminos proprios, qui sunt aliquid eius, habet veritatem evidentem².

¹ Sequitur textus interpolatus: hoc est, per nullam aliam veritatem complexam habet evidentiam, sed ex se tantum, ut 'omne totum est maius sua parte'³.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}πτγβμν)

2 Quia] Quoniam Λ^{H*} Quod Λ^{O*} 3 primo] praem. ideo CPMIZΓ^{BD} edd., add. et ideo V | respondeo om. C²P²MSRV 4 secundam quaestionem] q. s. DΣ 5 solutionem suam = A illam CPMSVA^{H*} istam (ista Λ^O) rel. πτγβμν 6-7 et dico — nota om. D² 7-9 non excluditur — propositionis = A non exclud. per ly per se quaec. causa, quia ly per se non excludit terminos propositionis R ly (om. Γ^{BD}) per se non excludit quamlibet causam, quia non excludit terminos propositionis CPMIVΓ^Lπτγβμν per se non (p. se n. om. D²) excludit terminos propositionis nec per se excludit quamcumque causam D per se non (p. se n.) hic p. se nota non p. praem. ly ZA^{O*} om. Λ^{H*} excludit (dat Z add. quamlibet causam quia non excludit Λ^{H*}) terminos propositionis (p. t. Z) SZT^LΛΣρ 9 nulla enim propositio] non enim a propositione Γ^{BD} in nulla enim propositione τγ | nota] praem. per se DCPT^{YGO} edd. | exclusiva D²C²PM²S²I²V²Λ^{H*} | notitia] notitiae C²PS²I²V²Λ^{H*} praem. a Γ^NΣ^{Q*}πτγβμν 10 Igitur — terminorum = A (non om. A²) 11 prima principia = A principia R principia prima (primo Λ^O) rel. edd. 11-12 in quantum terminos cognoscimus] etc. MI²V om. D²Λ^{H*} | cognoscimus] etc. R add. I Posteriorum Γ^{BD} 12-13 sed — notae] om. ZA^{YH*}Σ; ¶ sign. litteris a-b V²(text. et mg.)Γ^{B*} 12 causa et ratio] r. vel (add. tali Λ^{H*}) c. Λ^{H*}Σ 13 conceptum] conceptus D rationem Γ^N not. vel: rationem P² 13-14 Dicitur igitur] Illa igitur est Σ 14-15 per nihil — proprios = A ex terminis (add. eius M²) propriis rel. edd. 15 quae A²DSRI²Λ^O | eius] om. Γ^L add. ut sunt eius Γ^Lπτγβμν 16-17 hoc est — parte = Γ^{BD}Λ^{H*} et non propter aliquid aliud quod sit extra terminos (c.) tales V) proprios C²M²IV utramque lectionem plus minusve conflata (cf. append. B) Γ^NΛ^{H*}πτγβμν; ¶ text. ut — parte (17) sign. Vacat Γ^{B*}; text. et non propter — proprios sign. litteris a-b V²(text. et mg.); text. conflatus sign. lin. anfractuosa μ; lectiones variantes vide in append. B

F 2 ARISTOT., Metaph. II t. 15 (α c. 3, 995a 13-14).

T¹ Cf. ARISTOT., Anal. post. I c. 3 [t. 6] (A c. 3, 72b 23-25). ² Cf. HENRICUS GAND., Summa a. 22 q. 2 in corp.; q. 1 in corp. (I f. 130R. L). ³ Cf. EUCLIDES, Elementa I com. concept. 8 (ed. HEIBERG I 11): «Et totum parte maius est».

- 16 Ulterius, qui sunt illi termini proprii ex quibus debet esse evidens? – Dico quod quoad hoc alius terminus est definitio et alius definitum, sive accipiantur termini pro vocibus significantibus sive pro conceptibus significatis ^a.
- 17 Quod probo ex I Posteriorum, quia quod quid est sive definitio alterius extremi, est medium in demonstratione¹; ergo altera praemissa non differret a conclusione nisi sicut definitum differt a definitione, et tamen praemissa est principium per se notum; conclusio autem non est per se nota, sed demonstrata. Ergo quantum ad rationem propositionis per se notae, alius est conceptus definitionis a definito, quia si idem conceptus definitionis et definiti, in demonstratione potissima esset petitio principii²; item, tunc essent ibi tantum duo termini, quod est falsum.

^a Sequitur textus interpolatus: alii sunt accipiendi pro definito et alii pro definitione.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}ρ^πγβ^μυ)

1 Ulterius] *praem.* Et P *add.* notandum Λ^Qτ *add.* quaeritur Λ^Q3 | Ulterius, qui] Quod autem Σ 1-3 qui sunt — definitum] dico quod termini propositionis Λ^{HO}2 1 illi] hi Σ | proprii om. I*Σ 2 quod] om. M²IΓ^{BDN}2Λ^QΣ *add.* primo MV* | quoad] ad P*VA^Q2 quantum ad Σρ | hoc] *add.* quod P*M²IZΓ^{BD}Λ^QΣ 2-3 alius¹ — significantibus om. D* 2 terminus est] e. t. Σ | et om. VA^Q2Σ 3 definitum] *add.* et hoc CPMIVZΛ^{YHGO}2Σ | sive¹] in ras. Λ^B2 etsi Λ^Q | accipitur CMSI²ZΛ^H | termini] in corr. Λ^Q2 om. D*τ *add.* propositionis Λ^B2Σρπγβ^μυ 5 quod quid] quidquid AD*Λ^Q quod M* quid Λ^Y quidem quid S | est om. C*PI^N 5-6 sive definitio = AΣ id est definitio ante quid (5, post est, 5 Γ^L2) Γ^L pon. id est definitio Λ^Q2 7 praemissarum Λ^Q2 *edd.* | differret] differt DCPMIVZΓΛ^{YHGO}*Σ *edd.* | nisi om. DM*SR*V*Λ^Q2 | sicut] si (*praem.* sicut R²) DRA^Q2 quia τ | differt] *praem.* non DM*SR*V*Λ^Q2 om. Λ^B2Σρπγβ^μυ 8 definitione] *add.* ita quod maior, scilicet 'omne animal rationale mortale est risibile', non differret ab illa 'omnis homo est risibilis', si homo et animal rationale mortale non differrent in conceptibus, sed etiam sequeretur quod subiectum et praedicatum minoris, scilicet 'omnis homo' et 'animal rationale mortale' non differrent in conceptibus, et sic essent synonyma Γ^N2 10 conceptus = ACP²Γ^Nτ terminus sive (et Γ^L2) conceptus P'Γ^LΛ^Q terminus (*add.* vel alius conceptus post definito, 11 γ not. vel: conceptus Λ^Q2) *rell.* ρπγβ^μυ [[ante est Λ^{YHGO}Σρπγβ^μυ]] 10-11 definitionis] definitio ΛΣρπγβ^μυ *add.* per se notae D* 11-13 quia si — falsum] om. ZΛ^{YHGO}2(om. denuo Λ^Q2); ¶ sign.: litteris a-b Γ^B2 lin. anfractuosa μ 11 quia] nam Σ | idem conceptus] i. c. esset C' esset (esse Σ^Q) i. c. PΛ^H2Σρπγβ^μυ i. (unus Λ^B2) esset c. DC²MSRIVΓΛ^B2τ | definitionis et definiti] definiti et definitionis DCPMSRIVΓ *add.* tunc Σ 12 principii] quod est falsum M om. V *add.* quod est falsum CPI^N 12-13 item — falsum] post nomen¹ (p. 133, 3) C* om. M*VA^H2 12 item, tunc] similiter Σ 13 quod] quorum utrumque Σ | quod est falsum] etc. D 14-15 alii sunt — definitione = AΛ^{HO}τ; ¶ text. sign. punctis A¹ 14 accepti Λ^{HO}τ 14-15 definito... definitione] definitione... definito Λ^{HO}τ 14 et om. Λ^{HO}τ

F 5 ARISTOT., *Anal. post.* I c. 7 [t. 20] (A c. 6, 75a 35-37): «Propter ipsum ergo oportet et medium tertio et primum medio inesse»; ibidem (c. 7, 75b 10-11): «ex eodem enim genere necesse est ultima et media esse»; c. 8 [t. 22] (c. 8, 75b 31-32).

T 1 Cf. ARISTOT., *Anal. post.* II c. 9 [t. 10] (B c. 10, 94a 11-14); c. 16 [t. 25] (c. 17, 99a 3-4); c. 17 [t. 25] (p. 99a 21-22): «Est autem medium ratio primi termini». 2 Cf. ARISTOT., *Topic.* VIII c. 11 (Θ c. 13, 162b-163a 1).

- Hoc probatur secundo sic, per Aristotelem I *Physicorum*, 18 quod nomina sustinent ad definitionem quod totum ad partes, id est quod nomen confusum prius est notum definitione; nomen autem confuse importat quod definitio distincte, quia definitio dividit in singula¹; ergo conceptus quiditatis ut importatur per nomen confuse, est prius notus naturaliter quam conceptus eius ut importatur distincte per definitionem, et ita alius conceptus et aliud extremum ^a. – Ex hoc ultra: cum propositio sit per se nota quae ex propriis terminis habet evidentem veritatem, et alii termini sunt conceptus quiditatis distincte ut importatur per definitionem, et conceptus quiditatis confuse ut importatur per nomen, sequitur quod propositio non erit per se nota de quiditate confuse

^a Sequitur textus interpolatus: Potest etiam formari ratio sic: impossibile est eundem conceptum esse priorem et posteriorem et haberi et non haberi de eadem re; sed idem potest concipi, et prius concipitur, secundum nomen quam secundum definitionem, I *Physicorum* commento 5²; igitur conceptus importatus per nomen et definitionem non est idem.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}ρ^πγβ^μυ)

1 Hoc probatur secundo] Praeterea Σ | sic om. ZΛ^{YHO}Σ | per Aristotelem] secundum Philosophum Λ^H om. DCPMSRIVΓ | *Physicorum*] *add.* dicitur PI² 2 quod¹] in corr. Λ^Q2 quia MRIZΛ^Y om. Σ | sustinent] post definitionem I²Λ^{YHO} substinent in corr. Λ^H2 sufficient Z. pertinent Λ^Q sunt Λ^Q2 | quod² — partes] hoc (*add.* quod totum ad partes Λ^H2Q2) ZΛ^{YHO} *praem.* hoc IΛ^{HO}Σ *edd.* 3 confusum om. P²MSRIVZΓ^{BDN}2Λ^{YHGO}*Σ 4 autem] enim Σ 5 singularia P²ρπγβ^μυ significabilia Γ^L | quiditatis] quiditativus vel quiditatis A 6 est] erit DC PMRIV | prius] prior AΓ^L2Λ^Q2 primo Λ^Qτ | prius notus naturaliter] p. nat. not. PIZ nat. p. not. Σ | notus] notum Γ^{BD}*L' nota Γ^L2 om. Λ^B2 | conceptus eius om. Σ 7 distincte per definitionem] p. def. dist. Σ | conceptus] *add.* erit DS²RI^Q2 8 hoc] his I²V² om. DZΓΛ^{YHGO}Σ | ultra] ultra ad propositum sic CPMISRI*V' duobus declaratis infero (fert Λ^Y) propositum sic (s. om. Λ^B *add.* Ex hoc ultra ad propositum sic Γ^L2) DV²ZΓΛ^{YHGO}Σ not. vel: duobus propositis infero propositum Λ^Q2 | sit per se nota] p. se n. s. Σ 9 ex] de MSRI*V* | propriis terminis] t. p. Λ^B2Σ | veritatem] necessitatem Σ necessitatem vel veritatem Λ^Y 10 sunt] in corr. M² sint Σ *praem.* etiam P²Γ^N 10-11 quiditatis — conceptus om. D* | distincte — nomen] ut importatur confuse per nomen et distincte per definitionem Σ 10 importatae ZΛ^{YHGO}2 11 et conceptus — nomen om. I²V² | importatae ZΛ^Y | nomen *rep.* A* 12-p. 134, 2 sequitur — concipiat] sequitur quod propositio erit aliquando per se nota de quiditate significata confuse per nomen, et de eadem significata distincte per definitionem non erit per se nota Σ [[¶ *praem.* lectionem ut supra et not. alia exemplarium lectio habet sic Σ^Q sed hanc notam signat Varcat.]. Abest et introducit lectionem sequitur — se nota verbo vel Σ^Q]] 12 erit] est ZΓ^{BD}LΛ^{YHGO} 13-17 Potest — idem = IΓ^N2Λ^B2H2GOZΓ^Yμυ [[post definitione (3) Λ^H2Q2τμυ]; ¶ text. sign.: Extra I²(*ext.* et *mg.*) lin. anfractuosa μ; lectiones variantes vide in *append.* B

F 1-5 ARISTOT., *Physic.* I t. 5 (A c. 1, 184a 26-184b 3): «Sustinent autem idem quodammodo hoc et nomina ad rationem. Totum enim quoddam et indistincte significat, ut puta circulus; definitio autem ipsius dividit in singularia».

T 1 Cf. HENRICUS GAND., *Summa* a. 27 q. 1 ad 5 (I f. 162P). 2 AVERROES, *Physic.* I com. 5.

accepta quae non est nota nisi per definitionem eadem distincte concipiatur.

- 19 Haec etiam conclusio probatur, quia alias quaelibet propositio alia, quae est necessaria et per se primo modo¹ (ut haec: 'homo est animal', et 'corpus', usque ad substantiam), esset per se nota; nam si ratio utriusque extremi assignatur ex rationibus extremorum distincte conceptis, apparet manifeste quod unum extremum includit alterum. Similiter, alias quaelibet propositio esset per se nota in scientiis specialibus quam metaphysicus posset habere per se notam ex definitionibus extremorum, quod non est verum, 10 quia geometer non utitur aliquibus principiis tamquam per se notis nisi quae habent evidentem veritatem ex terminis confuse conceptis, puta concipiendo lineam confuse; evidens verum est quod linea longitudo est sine latitudine², non concipiendo adhuc distincte ad quod genus pertinet linea, sicut considerat metaphysicus. Alias autem propositiones quas metaphysicus posset concipere, puta quod linea est quanta, et huiusmodi, tales propositiones non habet geometer per se notas.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}Ο^{PT}Υ^{βμν})

1 nisi] dato quod pro eadem P* | per definitionem] post eadem Λ^{EGO}Σ^Q om. P²(resit. P³)ZΛ^Y H²O' add. distincta Λ^Q | eadem] eandem C*RI^L 3 Haec etiam conclusio] Hoc etiam Σ | conclusio] propositio R | propositio om. Λ^{YHGO} 4 alia] vera I² om. DZI^BΛ^{YHGO} | alia — necessaria] esset per se nota quae esset vera Σ | quae est om. Λ^Q | necessaria] nota S'I^L vera (praem. necessaria per se et Λ^Q add. et nota I^Q) S'I²ZI^BΛ^{YHGO} add., pon. vera nota M² om. R add. per se CPM* I^N | et] praem. nota I^N om. RI²ZΛ^Σ add., add. nota I* | per se primo modo] pr. m. per se Σ 4-5 ut — substantiam om. Λ^{YHGO} (post nota, 5, et add. post substantiam, 5, iterum esset per se nota Λ^Q) 4 haec = ACPI^NΛ^Q 5 et corpus] corpus animatum et Σ | esset per se nota] e. n. per se I²Z om. Σ add. quod tamen non est verum π²Υ^{βμν} add. quod est falsum τ add. non sunt tamen istae per se notae, quia sunt notae de quiditatibus confuse acceptis et notae aliter quam per definitionem distincte concipiuntur illae quiditates I^N 6 assignaretur D' assignetur D*CPMSRIVZΓ^NΛ^QΣ 7 apparet] apparetur et D* patet Σ 7-8 excludit DC*P* 8 alterum] aliud Λ^{GO}Σ^{PT}Υ^{βμν} reliquum P | Similiter] Praeterea Σ add. enim I^B | propositio om. MS*RIVZΓ^{BD}Λ^{YHGO} 9 specialibus] speculabilibus (pon. specialibus M² pon. specibus S²) DC* PMSRI*VZ | metaphysicus] mathematicus VΛ^G medicus I^Q 10 definitionibus] rationibus Σ 11 aliquibus] alicuius Λ^H om. Σ 12 habent evidentem veritatem] e. h. v. (v. om. Λ^B) Λ^{EG} h. v. e. CPMRIVZΣ | ex terminis] ex (om. S²) extremis CPS in extremis MRI*VI^Q 13 conceptis] acceptis Λ^H cognitis π²Υ^{βμν} | verum = A et verum post est Λ^Qτ 14 quod linea om. R² | linea] ipsa Σ | longitudo est = A est (om. R²) longitudo rell. edd. | accipiendo I^{BD} | adhuc] aliquid A aliam P² 15 pertineat I^{BD}Λ^Gπ²Υ^{βμν} | linea om. CP 15-16 metaphysicus] mathematicus (pon. metaphysicus R²) M*SRVI^Q(in corr.)Λ^G 16 Alias — metaphysicus om. D² | metaphysicus] mathematicus M*SR*V medicus I^Q 16-17 concipere = AD cognoscere rell. edd. 17 quanta = A species quantitatis continuae (e. q. Λ^H continuae om. Λ^Q) distincta contra superficiem et corpus rell. edd. | et] etiam Z om. Λ^{HO} 17-18 tales propositiones om. Σ 18 non] ideo V* si Λ^G om.

T¹ De primo modo dicendi «per se» cf. ARISTOT., Anal. post. I c. 4 [t. 9] (A c. 4, 73a 34-37). ² Cf. EUCLIDES, Elementa I def. 2 (ed. HEIBERG I 3): «Linea autem sine latitudine longitudo».

Patet hoc tertio¹, quia bene stat demonstratio alicuius praedicti 20 cati de definito cum hoc quod illud praedicatum sit per se notum de definitione^a.

Est ergo omnis et sola propositio illa per se nota, quae ex terminis sic conceptis ut sunt eius termini, habet vel nata est habere 21 evidentem veritatem complexionis^b.

^a Sequitur textus interpolatus: sicut habere tres demonstratur de triangulo cum notum sit de eius definitione, quae est: 'figura plana'² etc.

^b Loco Est (4) — complexionis (6) textus interpolatus: Illa ergo propositio est 10 nota per se quae non habet evidentiam ex altera propositione notiori in veritate, sed ex suis terminis intrinsecis³ c.

^c Sequitur textus interpolatus: ut sui sunt. Et dico, ut sui sunt: vel conceptus confusi ut confusi sunt, vel distincti ut distincti sunt; non enim sunt idem termini definitio et definitum, quia definitum prius notum est quam definitio, eo 15 quod confusum et confusa sunt prius nota, I Physicorum⁴; unde nomen definiti importat rem intelligibilem modo confuso et conceptu confuso, sed per definitionem importatur conceptus discretus circa eandem rem; et ideo aliquid potest esse per se notum secundum unum terminum, scilicet secundum definitum, quod non est notum secundum definitionem.

20 Item, definitio est medium in demonstratione⁵, et definitum est conclusum; et ideo dixi 'ut sui sunt', scilicet confuse si sint conceptus confusi, et distincte si sint conceptus distincti. Unde definitio ut est medium non est ut declarativum vel evidentius quoad nos quam ipsum definitum, sed propositio maior vel minor est magis evidens conclusione⁶.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}Ο^{PT}Υ^{βμν})

Σ^{QU} | habet] haberet Σ habent DP sunt notae Λ^H | geometricus I^{LN} geometro Λ^H | per se notas = Aμ (not. alius liber: pro per se notis μ) propter se notas β pro (om. Λ^B) per se notis rell. π²Υ^{βμν}

1 Patet] Probatur Σ | hoc] haec conclusio C* ergo A | quia] quod ADA^Q | bene] vere A CP | bene stat post definito (2) Σ | stat] fiet ZΛ^Y 2 definito] distincto (pon. definito R²) R not. vel: subiecto Λ^Q 3 de] ex (not. vel: de I^B) I 4-6 et 9-11: Est ergo (4) — complexionis (6) = CPMSRIVZΓ^{YHGO}Σ edd. Illa ergo (9) — intrinsecis (11) A Est ergo (4) — complexionis (6) et Illa ergo (9) — intrinsecis (11) D; ¶ text. Est ergo (4) — complexionis (6) sign.: Extra V² Hoc est de corpore libri Λ^H lin. anfractuosa μ; text. Illa ergo (9) — intrinsecis (11) sign.: signo + A¹ Non Duns D² 4 Est ante per se Σ | propositio om. Λ^{YH}Σ | illa] ante propositio SR I²Λ^{GO} post omnis Σ post nota I' ista S om. D 5 habet vel nata est habere = I^{BD} habet (habent D* add. vel nata est habere P²) DCPMSRIVZΓ^{YH}Σ nata est habere ZI^NΛ^{YHGO}Σ edd. 7-8 sicut — etc. = P²M²I^{BDN}Λ^Y edd.; ¶ text. sicut (7) — plana (8) sign. litteris a-b I^BΣ; lectiones variantes vide in append. B 9 Illa] Ista D* 10 in] add. rei D 12-24 ut sui sunt¹ — conclusio = ADO; ¶ text. sign.: punctis A¹ Non Duns D² Extra O¹; lectiones variantes vide in append. B

T¹ 'primo' cf. supra n. 17, 'secundo' cf. supra n. 18. ² Cf. EUCLIDES, Elementa I def. 20 (ed. HEIBERG I 7): «Ex figuris autem trilateris aequilaterus triangulus est qui tria latera sua aequalia habet, aequicrurius [isosceles] vero qui duo sola aequalia habet, scalenus autem qui tria latera sua inaequalia habet». ³ Cf. DUNS SCOTUS, Rep. I A d. 3 n. 58. ⁴ ARISTOT., Physic. I t. 3 (A c. 1, 184a 21-22): «Sunt autem primum nobis manifesta et certa confusa magis». ⁵ Cf. supra ad p. 132, 5. ⁶ Pro lin. 12-24 cf. DUNS SCOTUS, Rep. I A d. 3 n. 58-60.

22 Ex hoc patet quod non est distinguere inter propositionem per se notam et per se noscibilem, quia idem sunt; nam propositio non dicitur per se nota quia ab aliquo intellectu per se cognoscitur (tunc enim si nullus intellectus actu cognosceret, nulla propositio esset per se nota), sed dicitur propositio per se nota quia quantum est de natura terminorum nata est habere evidentem veritatem contentam in terminis etiam in quocumque intellectu concipiente terminos. Si tamen aliquis intellectus non concipiat terminos, et ita non concipiat propositionem, non minus est per se nota quantum est de se: et sic loquimur de per se nota.

23 Ex hoc etiam patet quod nulla est distinctio de per se nota in se et naturae et nobis, quia quaecumque est in se per se nota, cuicumque intellectui, licet non actu cognita, tamen quantum est ex terminis est evidenter vera et nota si termini concipiantur^{a b}.

^a Sequitur textus interpolatus: sicut patet de syllogismo perfecto, qui nullius indiget ut appareat necessarius, I Priorum¹ (et in Reportatione²). Haec autem evidential est ex habitudine principiorum sive suppositionum ad conclusionem, quae est necessitas habitudinis³.

^b Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus: Propter idem non valet distinctio

ADCPMSRIVZI^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}Ο^{PT}Π^ΥΒ^ΜΥ)

I patet] apparet Γ^{BD} | distinguere] ante non A distinguendum Λ^OΣ 2 noscibilem] cognoscibilem Γ | nam] in ras. Λ^B quia ΓΛ^O om. MV' enim post propositio V² 3-5 quia — per se nota² om. D² 4-5 propositio esset] e. p. D²Σ 5 sed — nota om. C | dicitur propositio] p. d. Σ | quia] quod Λ^B quae DA^O 6 de] ex DCPMSRIVZI^Σ 6-10 nata est — de se om. Σ^U 6 habere] facere D²CPMS²RI²VI²N sine D' om. S' 8 terminum Γ^N | concipiat] excipiat (not. alter: concipiat S³) S 8-9 terminos, et ita non concipiat om. P² 9 non¹] nec Σ^{QU} | concipiat om. Σ^{QU} 10 de se] ex natura terminorum Σ^{QU} | de²] add. propositione DCPMSRIVZI^{Λ^BG}Σ edd. 11 patet] apparet Λ^O | de per se nota] inter per se notum Σ 12 et¹] ut S² om. V²Z Γ^{BD}Λ^{YHGO}Σ add. nota DCPMSI²V²Γ^{LN}Λ^O add. ut nota R | naturae] om. I²V²ZΓ^{BD}Λ^{YHGO}Σ add. ut patet supra quaest. 3 Λ^O | nobis] praem. nota I² praem. in Λ^BG edd. | quaecumque] add. propositio Σ | in se] post nota Σ om. Λ^B | per se om. VI²N 13 cuicumque intellectui] cuilibet i. ΓΛ^O om. SR² add. est per se nota DCPMR²IVZΓΛ edd. | tamen] tantum Λ^B quia Σ 13-14 tamen — concipiantur om. D 14 terminis] se Σ | vera et nota = A vera (verus M²) MS RIVZI²Λ^{YHO}τ nota CPI²Λ^{BGO}Σ^{PT}Π^ΥΒ^ΜΥ | concipiuntur Λ^BG concipiat Γ^L 15-16 sicut — necessarius = ADCPMSRI(om. I²)VΓΛ^{GO}Σ^{PT}Π^ΥΒ^ΜΥ; ¶ text. sign.: punctis A¹ litteris a-b V²(text. et mg.) Γ^B lin. anfractuosa μ. Ponitur a Mauritio ut additio, sed habetur in vetustis manuscriptis u 15 sicut] ut D | patet om. D² | nullo CP 16-18 I Priorum — habitudinis = AO; ¶ text. sign.: punctis A¹ Extra O⁴(text. et mg.) 16 Reportata O 19-p. 137, 12 Propter idem — per se notae =

F I HENRICUS GAND., Summa a. 22 q. 2 in corp. (I f. 130S). I I THOMAS, S. theol. I q. 2 a. 1 in corp. (IV 27b-28a); I-II q. 94 a. 2 in corp. (VII 169b); De veritate q. 10 a. 12 in corp. (ed. Parmen. IX 178b-179a); Sent. I d. 3 q. 1 a. 2 in corp. (ed. Parmen. VI 32b-33a).

T ¹ ARISTOT., Anal. priora I c. 1 (A c. 1, 24b 22-24): «Perfectum vero voco syllogismum nullius alius indigentem, praeter ea quae assumpta sunt, ut appareat necessarius». ² DUNS SCOTUS, Rep. I A d. 3 n. 62. ³ Cf. ibidem.

Nec valet^a illa distinctio quod aliquae sunt per se notae primi ordinis, aliquae secundi, quia quaecumque propositiones sunt per se notae conceptis terminis propriis sicut sunt termini, habent evidentem veritatem in ordine suo.

[4] 5 Ex his ad quaestionem dico quod propositio illa est per se nota quae coniungit extrema ista, esse et essentiam divinam ut haec est sive Deum et esse sibi proprium, quo modo Deus videt illam essentiam et esse sub propriissima ratione qua est in Deo hoc esse, quo modo nec esse a nobis nunc intelligitur nec essentia, sed

10 quod aliquid est per se notum sapientibus vel insipientibus¹, quia hoc tantum pertinet ad conceptionem terminorum, quae supponitur ad intellectum propositionis per se notae, licet sic distinguat Boethius, De hebdomadibus², communem conceptionem; sed vel non est idem propositio per se nota et communis conceptio, vel ipse intelligit de concepta, non de conceptibili, vel ratione terminorum distincte.

^a valet a Duns Scoto omittitur³.

ADCPMSRIVZI^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}Ο^{PT}Π^ΥΒ^ΜΥ)

codd. edd. (rep. insuper in forma simili π^{QB}β^Q); ¶ text. sign.: punctis A¹ Vacat D²V² lin. anfractuosa μ. Ponitur a Mauritio ut additio, sed habetur in vetustis manuscriptis u; lectiones variantes vide in append. B

I adnot.: Guilelmus (G. om. Λ^B) Varo lib. I, dist. 2, quaest. 8 Λ^Hμυ 1 et 16: valet = C² P²M²RI²ΓΛ^OΣ edd. [[post distinctio P²Γ^{BD}Π^ΥΒ^ΜΥ]] | distinctio] add. qua dicitur Σ | aliquae] add. propositiones Σ 1-3 primi — notae om. R² 2 aliquae] praem. et Σ 2-3 propositiones sunt per se notae = A per (praem. sunt Λ^O) se n. pr. (add. sunt Λ^O) Α^{PT}Π^ΥΒ^ΜΥ per se n. pr. sunt huiusmodi Σ s. p. se n. pr. R² rel. τγ 3 conceptis terminis propriis] term. (praem. ex Λ^O) conc. (cognitis M²) pr. DCPMSRIVZI^{Λ^BO} t. p. c. PA² | sicut] praem. et Σ | sunt om. Σ^{QU} | termini] om. Λ^BG add. eius Π^ΥΒ^ΜΥ | habent] habentes (praem. sunt Γ^B) RΓ^{BD} praem. non Λ^B 4 evidentem veritatem] v. e. CP add. propositionis M²Λ^BG add. ita et propositiones Σ^{QU} 5 quaestionem] propositum Λ^{HO} | propositio om. Λ^{YH}Λ^O (post illa Λ^HO²) | illa] ista (pon. illa M²) DMVA^HO om. Γ^BΣ | per se nota om. Σ 6 coniungit] praem. de Deo Λ^Oτ add. de Deo M² | extrema ista = A ista (illa SRτγ ita μ haec Σ) extrema (add. scilicet M²Σ add. de Deo Λ^O) rel. edd. | esse om. V²Γ^BΛ^OΣ | et om. P²V²Γ^{BD}Λ^YΣ | essentiam divinam] essentia divina VZΓ^LΛ^{YB} add. sub (praem. esse D²) propriissima (propria P²Γ^{BD}) ratione DP²VZΓ^{BD}Λ^YΣ [[includit hanc additionem in sequente Extra (cf. ad 6-p. 138, 1) V²] 6-138, 1 ¶ ut — beatis sign. Extra V² 6-7 haec est = AΛ^O haec D est haec rel. edd., add. Deus est Λ^B add. sub propria ratione est haec Γ^L 7 sive — proprium om. V²ZΓ^{BD}Λ^{YH}Λ^OΣ^{PT}Π^ΥΒ^ΜΥ 7-p. 138, 1 quo — beatis] om. Λ^HO²Π^ΥΒ^ΜΥ; ¶ sign.: Vacat Γ^B lin. anfractuosa μ. (cf. ad 6-p. 138, 1) 8-9 hoc esse] hoc est Γ^NΛ^B haec essentia Λ^O om. Λ^H 9 a nobis] post intelligitur Λ^BG add. in se P | a nobis — essentia] int. nunc a nobis nec ess. Λ^O nec ess. int. nunc a nobis Σ nec ess. a nobis nunc int. Λ^H 12-15 licet sic — distincte = ADCPMSRIVZI^{Λ^BHGO}Σ^{PT}Π^ΥΒ^ΜΥ; ¶ text. sign.: punctis A¹ Vacat D² Extra V² Secundum multos debet sequi hoc (et sequitur textus) π^{QB}β^Q Ponitur a Mauritio ut additio, sed habetur in vetustis manuscriptis u; lectiones variantes vide in append. B

F I HENRICUS GAND., Summa a. 22 q. 2 in corp. (I f. 131T).

T ¹ Cf. HENRICUS GAND., Summa a. 1 q. 12 in corp. (I f. 22L); a. 22 q. 2 in corp. (f. 131S-T); THOMAS, S. theol. I q. 2 a. 1 in corp. (IV 27b-28a); I-II q. 94 a. 2 in corp. (VII 169b); De veritate q. 10 a. 12 in corp. (ed. Parmen. IX 179a). ² BOETHIUS, De hebdom. (PL 64, 1311; ed. Peiper 169, 17-23). ³ 'valet' cf. p. 136, 19.

ab ipso Deo et a beatis, quia propositio illa ex suis terminis habet evidentem veritatem intellectui, quia illa propositio non est per se secundo modo¹, quasi praedicatum sit extra rationem subiecti, sed per se primo modo² et immediate ex terminis est evidens, quia est immediatissima, ad quam resolvuntur omnes enuntiantes aliquid de Deo quomodocumque concepto. Est igitur ista 'Deus est' sive 'haec essentia est' per se nota, quia extrema illa sunt nata facere evidentiam de ista complexione cuilibet apprehendenti perfecte extrema istius complexionis, quia esse nulli perfectius convenit quam huic essentiae. Sic igitur intelligendo per nomen Dei aliquid quod nos non perfecte cognoscimus nec concipimus ut hanc essentiam divinam, sic est per se nota 'Deus est'.

26 Sed si quaeratur an esse insit alicui conceptui quem nos concipimus de Deo, ita quod talis propositio sit per se nota in qua enuntiatur esse de tali conceptu, puta ut de propositione cuius

ADCPMSRIVZ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}π^{γβμν})

1 Deo] om. Σ^U add. etiam ZΛ^Y add. essentia divina (ess. div. om. Λ^{OG}) sub propria ratione et hoc (et hoc om. Λ^{OG}) sive (¶ sign. Vacat Γ^{N2}) Γ^NΛ^{O2} | et a beatis] om. Λ^{B2} add. intelligitur ut est hic Λ^O add. est per se nota Σ | quia] quae D praem. Responsio est Λ^{H2} 1-2 propositio — quia illa om. I² 1 propositio illa] i. (ista V) pr. (pr. om. Λ^{O*}) CΠ²VZΓ^{ΛY} om. Σ | illa om. DMSRA^{BG} | suis] propriis Λ^{BG} 2 intellectui] in tantum DP²M²FVT^{-L}Λ^YΣ^{πγβμν} om. CP²M²SRZΓ^Y | quia] quod DP²M²FVT^{-L}Λ^YΣ^{πγβμν} | illa] ista Λ^{BG} ita Λ^O 4 sed] add. est M²IZ | per se] om. Λ^B add. et Λ^O | modo om. Λ^{BG} | et] etiam Σ^U om. Γ^{DD}Λ^O | immediate = A Λ^H immediate et Σ immediata (tissima Λ^O) et rel. edd. | est = A 5 est] post immediatissima CMI²VZ ex S om. RAY^{HO*} | omnes] om. Γ^{N2} add. propositiones Σ^{πγβμν} 6 quomodocumque] quocumque modo D quocumque MSR qualitercumque CPVZΛΣ quibuscumque AΓ^{N*} | conceptu] accepto (add. vel quocumque modo conceptu Λ^{OG}) Γ^BΛ^{BG} concedendo A 6-15 Est igitur — puta] om. ZΛ^Y; ¶ sign.: litteris a-b V²(text. et mg.)Γ^{B2}(text. et mg.)^{D2} lin. anfractuosa μ [rep. litteram a ante Sed si (13) V²(text. et mg.), sed om. V²; includit in litteris a-b etiam verbum ut (15) V²; excludit a lin. anfractuosa verbum puta (15) μ] 6-12 Est igitur — Deus est] om. Λ^{H2}Σ^{QU}; ¶ sign.: Extra Γ^{L2}N² Additio u 7-8 extrema illa sunt nata = AΣ^{Q2} illa (ista DSRIA^{BH2GO2} π^{γβμν}) extr. nata sunt DCPMSRIVA^{BH2GO2} edd. extrema nata sunt Γ 8 ista] illa AMVA^{O2} Σ^{Q2} | complexione] conceptione AΣ^{Q2} compositione Λ^B 9 extrema istius complexionis] ipsa Λ^{H2} | istius] illius DPT^{BD}Σ^{Q2} praem. ipsius A 11 aliquid] aliud Λ^B om. Λ^O | cognoscimus nec concipimus] cognoscimus Γ^BΣ^{Q2} concipimus Λ^{H2} add. sed a Deo vel a beatis perfecte concipitur τ 12 sic] haec D add. haec π^{γβμν} add. ista Λ^{H2} 13 quaeratur] quaeritur DCPMSRIA^{H2}Σ quaeretur Λ^{B2} quaeretur Λ^O sequeretur Λ^B | an] utrum Λ^{HO} | insit] conveniat Λ^O insit vel conveniat Λ^O | nos] nunc Σ 13-14 concipimus de Deo] de Deo conc. Σ 14 talis = A | propositio sit] s. p. DCPMSRIVΓ^{ΛY} | sit per se nota post conceptu (15) Σ 15-p. 139, 1 puta — concipi om. Σ 15 puta] om. C² add. necessario (cesse Γ^{B2}Γ^{BD}Λ^{B2HG}) esse C²PM²IV²Γ^{-L}Λ^{B2HG}τ [includit hanc additionem in litteris a-b, de quibus cf. ad 6-15, V²Γ^{B2}, quod non videtur de Γ^{DD}] | ut] in ras. Γ^{DD} sive in ras. Γ^{B2} sed ZΛ^Y om. π^{γβμν} add. sed V² add. si Γ^{N*}Λ^{O2} | de²] in tali π^{γβμν}

T ¹ De secundo modo dicendi «per se» cf. ARISTOT., Anal. post. I c. 4 [t. 9] (A c. 4, 73a 37-73b 5). ² De primo modo dicendi «per se» cf. supra p. 134 nota 1.

extrema possunt a nobis concipi, puta, potest in intellectu nostro esse aliquis conceptus dictus de Deo, tamen non communis sibi et creaturae, puta necessario esse vel ens infinitum vel summum bonum, et de tali conceptu possumus praedicare esse eo modo quo
[5] a nobis concipitur, — dico quod nulla talis est per se nota, propter tria:

Primo, quia quaelibet talis est conclusio demonstrabilis, et propter quid. Probatio: quidquid primo et immediate convenit alicui, de quolibet quod est in eo^a potest demonstrari propter quid per illud cui primo convenit tamquam per medium^b. Exemplum: si triangulus primo habeat tres angulos, aequales duobus rectis, de quolibet contento in triangulo potest demonstrari quod habeat tres angulos demonstratione propter quid per medium quod est triangulus, puta quod aliqua figura haberet tres, etc., de qualibet etiam specie trianguli quod habeat tres, licet non primo¹. Esse autem primo convenit huic essentiae ut haec quomodo videtur essentia divina a beatis; ergo de quolibet quod est in hac essentia quod potest a nobis concipi, sive sit quasi superius sive quasi passio, potest de-

^a Sequitur textus interpolatus: sive superiori sive inferiori, vel de passione.

20 ^b Sequitur textus interpolatus: de superiori particulariter et de particulari universaliter ².

ADCPMSRIVZ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}π^{γβμν})

1 puta] verbi gratia Σ add. prout R | puta, potest] potest enim π^{γβμν} 1-2 potest — esse om. Λ^{BH2O2} | potest — de Deo] aliq. conc. de Deo esse in int. nostro Σ 1 in intellectu] intellectui Λ^{O2} 2 esse] haberi DCPMSRIVZΓ^{ΛH2O2} add. est A | aliquis] ante potest (1) Λ^O om. MSRVΓ^{-N} add. proprius IZ | dictus] communis (post Deo Λ^O pon. dictus Λ^{O2}) Λ^{H2GO} conveniens post Deo Λ^B om. ZΓ^{BD}Λ^Y | tamen om. DMSRIVZΓ^{LN}Λ^YΣ | sibi] Deo Λ^O 3 puta] add. quod sit Σ | necessario esse] necesse esse Λ^{BG} necessario (tium Γ^Lτ necesse I² om. P²) ens (esse M²P²) DCPMSRIVZΓ^{ΛY} edd. ens necessarium Σ | vel²] et (pon. vel M²) MRV om. Σ add. etiam Γ^N 3-4 summum bonum] ens summum Σ 4-5 et de tali — concipitur om. Λ^{BH2O2}τ | quo a] a quo Σ^{QU*} 5 a nobis om. Λ^O 7 quaelibet om. M²SRI²VΓ^L | est conclusio] c. e. R cognitio est τ propositio est Σ | conclusio om. DΓ^{DD}Λ^{YHO} | demonstrabilis] demonstrata ACPMSRV essentialis D² | et] etiam DCPΓ^{ΛB2HGO}Σ 8 Probatio] Probo I Propositio Z² add. quia CΠ^{BD} | quidquid] quia D² om. Σ^{U2} add. enim I²Z 10 primo convenit] c. p. DCPMRIVZ 11-14 aequales — etc. om. Λ^{B2} 11 duobus rectis] etc. Λ^O | de] in M²R praem. et P 12 in] sub Λ^O add. et sub M² 12-13 angulos demonstratione om. Σ 14 habet CPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{B2G} habet D Γ^{L2}Λ^OΣ | etc.] et Στ et tunc Λ^O 14-15 de qualibet — quod] quod quaelibet species trianguli Σ 15 trianguli] add. potest demonstrari Γ^{BD} 16-17 quomodo — beatis om. Λ^{BHO2}π^{γβ} 17-18 quod potest — passio om. Λ^{H2} 18 quasi¹ om. Λ^{-Y} | sive²] add. sit Σ 19 sive — passione = P²M²Γ^B(om. B2)DLNΛ^{B2GO} edd.; ¶ text. sign. lin. anfractuosa μ | sive²] add. de Λ^O add. sibi edd. | sive superiori om. Λ^{H2} | sive²] vel Λ^O 20-21 de superiori — universaliter = A

T ¹ Cf. ARISTOT., Anal. post. I c. 22 [t. 39] (A c. 24, 85b 23-27. 86a 14-30): ² Cf. DUNS SCOTUS, Rep. I A d. 3 n. 64.

monstrari esse per hanc essentiam sicut per medium demonstratione propter quid, sicut per hanc 'triangulus habet tres' demonstratur quod aliqua figura habet tres; et per consequens non est nota per se ex terminis, quia tunc non demonstraretur propter quid^a.

28 Secundo sic: propositio per se nota, cuilibet intellectui ex terminis cognitum est per se nota. Sed haec propositio 'ens infinitum est' non est evidens intellectui nostro ex terminis; probo: terminos enim non concipimus antequam eam credamus vel per demonstrationem sciamus, et in illo priori non est nobis evidens; non enim certitudinaliter eam tenemus ex terminis, nisi per fidem vel demonstrationem.

29 Tertio, quia nihil est per se notum de conceptu non simpliciter simplici nisi sit per se notum partes illius conceptus uniri; nullus autem conceptus quem habemus de Deo proprius sibi et non conveniens creaturae est simpliciter simplex, vel saltem nullus quem nos distincte percipimus esse proprium Deo est simpliciter simplex.

^a Sequitur textus interpolatus: Vel fiat ratio in breviori forma sic: quod convenit alicui primo, non convenit alteri nisi per naturam illius cui primo convenit; sed esse primo convenit huic essentiae divinae, igitur nec alicui proprietati nec alicui alteri convenit nisi per naturam essentiae. Nulla igitur complexio in qua enuntiatur esse de aliqua proprietate huius essentiae quam nos concipimus de Deo, est primo vera, sed per aliud vera, et per consequens non est primo et per se nota¹.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}Ο^{PT}Υ^βΜ^υ).

1-2 demonstratione] demonstrativum A om. Γ^B 3 quod] quia V hoc ZAYΣ om. Λ^{BHGO} | aliqua] alia Λ^Y de hac Λ^B haec Γ^BΛ^{BHGO} 3-5 et per — propter quid] om. Λ^{YHGO}Σ^{QU}; ¶ sign.: litteris a-b Γ^{BD} lin. anfractuosa μ 4 nota per se] per se nota (add. talis conceptus Λ^{OG}) Γ^ΛΛ^{BHGO} | per se om. Γ^B 4-7 ex terminis — nota om. Λ^B 4-5 quia — quid om. Γ^B 7 est ante cuilibet (6) Σ | per se nota] evidens Σ^{PT}Υ^βΜ^υ | Sed haec propositio] Hoc Λ^{YHO} Haec propositio Λ^{OG} 8 evidens] nota sive evidens Σ^{PT}Υ^βΜ^υ | probo] probatio DCPMSIVZΓ^BΛ^{YHG} edd. probatur Λ^H propositio (bon. probo R²) R verbi gratia Γ^B cuius ratio est quia Σ om. Λ^{OG} 8-9 terminos enim] enim (om. Λ^B) tales term. Λ^B tales enim terminos edd. tales terminos Λ^{OG} 9 enim] in ras. Γ^B eius (praem. enim Γ^{BD}) P²Γ^{BD} om. Z | non] eius in ras. Γ^B om. C²P²M²R²V²Γ^{BDLN} Λ^{YHGO}Σ^{QU} edd. | concipimus] cognoscimus Λ^H | antequam] prius (ante concipimus) quam Σ^{PT}Υ^βΜ^υ tamquam Γ^L | eam] ipsam Σ om. Λ^B 9-10 per demonstrationem] demonstratione D 11 certitudinaliter eam] e. c. CPMSRIVZAY | ex terminis om. DΛ^{YHO} 12 vel] add. per CM SRIZΓ^{DL}Λ^{YOG} 13 de conceptu om. Λ^G 14 illius] istius DΛ^{YB} illi IZ 15 autem om. Λ^{YHGO} 16-p. 141, 1 vel saltem — simplex] om. Γ^NΛ^{HGO}Σ^{QU}; ¶ sign. Extra V¹Γ^B 16 nullus] add. conceptus Σ 17 percipimus] in corr. P² percipiamus DSVΓ^{BD}Λ^{YHG}Σ concipimus (plamius Λ^H ante distincte Λ^{OG}) RIZΛ^{HGO} 18-24 Vel fiat — per se nota = AO; ¶ text. sign. Extra O¹ (text. et mg.)

T¹ Cf. DUNS SCOTUS, *Lectura* I d. 2 n. 22.

plex^{1a}; ergo nihil est per se notum de tali conceptu nisi per se notum sit partes illius conceptus uniri: sed hoc non est per se notum, quia unio istarum partium demonstratur, per duas rationes².

Maiores est manifesta per Philosophum V *Metaphysicae* cap. 30. ⁵ De falso, quia ratio in se falsa, est de omni falsa; ergo nulla ratio est de aliquo vera nisi sit in se vera. Ergo ad hoc quod cognoscatur aliquod esse verum de aliqua ratione, vel ipsam esse veram de aliquo, oportet cognoscere ipsam in se esse veram; non est autem ratio in se vera nisi partes illius rationis sint unitae. Et sicut oportet

¹⁰ ^a Adnotatio Duns Scoti: ¶ Haec minor ponitur ex opinione de univocatione conceptus communis Deo et creaturae³, qua opinione mutata minor sumetur haec: 'multi conceptus in quibus concipimus Deum non sunt simpliciter simplices', et concluditur conclusio particularis, non universalis sicut per duas primas rationes⁴. Aliter potest sumi minor sic: 'nullus conceptus noster proprius Deo et quem percipimus esse proprium Deo est simpliciter simplex', quia licet conceptus entis factus per creaturam sit simpliciter simplex et proprius Deo secundum aliam opinionem⁵, tamen non est perceptus proprius, quia secundum Henricum videtur quod in illo conceptu propter similitudinem et simplicitatem non distinguimus Deum ab aliis⁶, — intellige: non distinguimus perceptibiliter, quia licet conceptus sit distinctus, non tamen percipitur a nobis ut distinctus conceptus. ¶

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}Ο^{PT}Υ^βΜ^υ).

1-3 ergo nihil — rationes] repetunt in forma simili: ante Haec minor (10) Γ^B (¶ sign. Extra Γ^B) post conceptus (21) ρ^{OG}π^{OG}β^{OG}μ^υ (¶ sign.: Additio u lin. anfractuosa μ); ¶ sign. Extra C² 1-2 per se notum sit] p. se sit n. D sit p. se n. Γ^B 2-3 sit — notum om. Λ^B 3 istarum] post partium P illarum CMSRVΓ^ΛΛ^{BHGO}Σ | demonstratur] add. ut patet Σ^τ add. patet Λ^{OG} | per duas rationes om. ZAYΣ^{PT}Υ^βΜ^υ 5 in] de Σ^τ | de omni falsa] omnibus falsa Σ falsa de omni subiecto M²IZ 5-6 ergo — in se vera] om. Γ^BZAYΣ^{PT}Υ^βΜ^υ; ¶ sign. litteris a-b Γ^B 6 de aliquo] de aliqua u alicui Σ | cognoscitur AP² 7 aliquod] aliquid DCPRIZΓ^NΛ^{YHO}Σ | ipsam] ipsum Λ^{BGO} rationem τ 7-8 esse² — ipsam om. Λ^B 7 veram] verum Λ^B 7-8 de aliquo — veram om. M²VΣ^Q 8 cognoscere om. CP | in se] post esse Λ^{BGO} post veram CP om. Λ^H | autem] ante est Γ^{BD} enim (ante est Γ^B) Γ^{BDN} om. C²PMSRIVZΓ^{LDN}Λ^{BHGO} 9 ratio] om. Σ add. haec Λ^{OG} | illius] ipsius P huius (bon. illius M²) MV | sicut] sic Γ^BΛ^{BHO} 10-21 Haec minor — conceptus = ADCPMSRIVZΓ^{LDN}Λ^{BGO}ρ^{OG}π^{OG}β^{OG}μ^υ [post demonstratur (3) ρ^{OG}π^{OG}β^{OG} post rationes (3) μ^υ post cognosci (p. 143, 2) Γ^LΛ^{OG}]; ¶ text. sign.: Extra C²S²Γ²(text. et mg.)V¹Γ^{BDN} Vacat P² Additio u lin. anfractuosa μ, text. Haec minor (10) — rationes (14) sign. Extra P², text. Aliter (14) — conceptus (21) sign. Extra Γ^N; lectiones variantes vide in append. B

F 4 ARISTOT., *Metaph.* V t. 34 (Δ c. 29, 1024b 31-32): «Falsa autem ratio nullius est simpliciter ratio».

T¹ Cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio* I d. 3 pars 1 q. 1-2 n. [5-20]; d. 8 pars 1 q. 3. ² Cf. supra n. 27. 28. ³ De hoc cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio* I d. 3 pars 1 q. 1-2. 3; d. 8 pars 1 q. 3. ⁴ Cf. supra n. 27. 28. ⁵ id est non univocationis sed analogiae, quam tenet etiam Henricus Gandavus. Locus de quo sermo cf. HENRICUS GAND., *Summa* a. 21 q. 2 arg. 1 in opp. et ad 3 (I f. 124E. 125Q). ⁶ Ib. ad 3 et ad 2 in opp. (f. 125Q-V).

tet scire quantum ad praedicationes quiditativas quod partes rationis possint uniri quiditative, puta quod altera contineat alteram formaliter, ita quantum ad veritatem propositionis enuntiantis esse oportet cognoscere partes rationis subiecti vel praedicati uniri actualiter. Exemplum: quemadmodum illa 'homo irrationalis est animal' non est per se nota loquendo de praedicatione quiditativa, quia subiectum in se includit falsum, quia propositionem in se includentem contradictoria, ita ista 'homo albus est' non est per se nota si non sit per se notum hominem et album per se coniungi actu; quia si non coniungantur in actuali existentia, haec est vera 10 'nihil est homo albus', et per consequens sua conversa vera 'nihilus homo albus est'; ergo sua contradictoria falsa 'homo albus est'.

- 31 Probatio minoris: quemcumque conceptum concipimus sive boni sive veri, si non contrahatur per aliquid ut non sit conceptus 15 simpliciter simplex, non est proprius conceptus Deo. Voco autem conceptum simpliciter simplicem qui non est resolubililis in alios

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}π^{γγ}β^{μν})

1 praedicationes] comp. A propositiones Σ^U propositiones vel praedicationes Σ^Q 1-2 rationis] *praem.* illius Γ^πβ^{μν} add. illius Λ^{O2} 2 possunt DCPMRVTA^{BHG} | altera] una Λ^G | contineat] in corr. Γ^{DB} continet Λ^{BG}τ contrahat (not. vel: contineat Λ^{O2} not. alius libri: contineat μ) C²Γ^Z Λ^{YHO}Σ^{βμ} contrahit D concipiat R not. vel: contrahat Γ^{B2} | alteram] aliam RA^{BG}Σ 4 rationis] rationes A^M* ratione A¹ om. Λ^G | subiecti vel praedicati] scilicet subiectum et praedicatum Σ 5 actualiter] virtualiter (not. vel: actualiter Λ^{O2}) Λ^O | quemadmodum] sicut Σ | illa = Aτ haec Λ^{B2}(in ras.)^G ista rell. edd. 6 praedicatione] propositione Γ^{DB} ratione Γ^B 7 in se — propositionem om. Σ | falsa CPM^{*}RVZIT^{DB}Λ^{YHO} 7-8 in se] post includentem (8) DCPMSRIVZIT^{ABHO} post contradictoria (8) Σ om. Λ^{BG} 8 includit Σ | contradictoria] contradictionem Λ^{BGO} contradicit V 9 si non] nisi Σ edd. | notum] add. album et per se notum (¶ sign. Vacat Γ^{B2}) Γ^N add. album et per se notum hominem et Λ^{O2} 9-10 coniungi actu] a. c. DCPMSIVZIT^{ABHO} 10 coniungantur = A coniungitur Λ^{YHO} coniunguntur Λ^{O2} rell. edd. | in actuali existentia = A actu (*praem.* in Γ^{DB} not. vel: in actuali existentia Γ^{DB}) Γ^{BD}Λ^{HGO}π^{βμν} in actu (not. id est: in actuali existentia Λ^{O2}) ZIT^{ABHO}Σ^τ in (om. p) actu vel in actuali existentia (vel in actuali exist. om. I²) DCPMSRIV Γ^Nπ^γ | est vera] v. e. (erit Γ^{BD}) CPMRIVT^{ABHO} 11 nihil] nullus Λ^G | homo] add. etiam Λ^G | conversa] add. est DCPMRIVZIT^N edd., add. erit Λ^{O2} | vera] falsa D* om. Σ^U 12 albus est] e. a. A* album e. IV add. aliquid Σ^{πβμν} add. aliquid (*praem.* est D^{*}M^{*}V^{*}Λ^G) vel ens (ens) eius γ) DCPMSIVZIT^{ABγ} 12-13 ergo — est om. R 12 contradictoria] contradictio Λ^G add. est DC PMV 12-13 albus est] e. a. A*V add. aliquid π^{γγβμν} add. aliquid vel ens Γ^{BD} pon. vel haec 'homo sanus est medicus' Λ^{O2} 15 non¹ om. Λ^{BH*O*} | contrahatur] in corr. D² contrahitur Λ^{B2GO}π^{γγβμ} | aliquod Aτ | non sit conceptus] s. c. n. D sit et non conc. Γ^L fiat conc. (add. et Λ^B) non V²ZIT^{BD}Λ^{YB} 16 simplex] add. ut dicendo summum bonum vel infinitum bonum (add. verum Γ^{DB}Λ^{B2GO}) vel verum (verum om. π^{γγβμν}) increatum (creatum Λ^{O*}) vel bonum (bonum) finem summum Λ^{O*}τ immensum π^{γγβμν}; vel verum — bonum om. Γ^{DB}Λ^{B2}) et sic de aliis (et — aliis] vel huiusmodi Γ^{DB}Λ^{B2GO}) Γ^{DB}Λ^{B2H2GO} edd. | non] nullus talis Λ^{B2GO}π^{γγβμν} *praem.* si autem non contrahatur Λ^G om. τ | conceptus om. Σ^{πβμν} | Deo] add. si autem non contrahatur, nullus talis est conceptus proprius Deo τ | autem om. Γ 17 alios] aliquos V^{*}TA^O *praem.* aliquos I²Z

conceptus simplices quorum quilibet possit actu simplici distincte cognosci.

- [6] Ex ista ratione ultima¹ patet ad istas instantias², cum arguitur 32 'haec est per se nota, necesse esse est' — probatio, quia oppositum 5 praedicati repugnat subiecto; si enim non est, non est 'necesse esse'³, — 'haec etiam est per se nota, Deus est', quia secundum omnem expositionem quam ponit Damascenus cap. 9 dicitur 'Deus' ab operatione actuali, scilicet a fovere vel ardere vel videre, ergo secundum omnem acceptionem idem est 'Deus est' sicut 'operans 10 actu est', quae videtur per se nota, quia ut prius⁴ oppositum praedicati repugnat subiecto⁵.

¹ Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus: Dicitur quod haec propositio 'operans actu est' potest praedicari esse tertium adiacens, vel secundum, et ita praedicari esse ut nunc vel esse habituale; primo modo non est per se nota, secundo modo est per se nota. Sed hoc non est logice dictum, quia secundum Philosophum II Perihermeneias⁶ esse non praedicatur tertium nisi quando tertium adiacet sibi tamquam praedicatum: quando autem nullum adiacet sibi tertium, praedicat esse proprium, quod est praedicari secundum adiacens; hic

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}π^{γγ}β^{μν})

1 conceptus om. Γ^{BD} | simplici distincte] simpliciter dist. Λ^Gμ distincto Γ^{BD}* 2 cognosci] add. ut dicendo summum bonum vel verum increatum, immensum; et sic de aliis (cf. p. 142 ad 16) Λ^H adnot. Similiter potest dici de praedicato: si includat plures conceptus, vel unum conceptum simpliciter, non simpliciter simplicem, tunc propositio non est per se nota nisi sit per se notum partes praedicati uniri in actu, ut dicendo 'Sortes est animal irrationale' vel 'est homo albus' Λ^{O2} 3 istas] illas Γ^{BD} quasdam V²Λ^{YHGO}Σ | cum] add. enim Σ 4-6 necesse — nota om. Σ^U 5 non est, non est] non est V²Γ^{L2}Λ^{B2} 6-7 omnem] communem (not. alius liber: omnem μ) Λ^G edd. illam Γ^{BD} 7 Damascenus] *praem.* libro XII M² add. libro Λ^G add. (pon. Γ^{B2}) libro I (II γ) I²Γ^{B2DB} edd. | cap. 9] 9 cap. Λ^O cap. 1 V²Z cap. 5 R cap. 12 π^{γγβμν} 8 scilicet a = AD scilicet vel Σ scilicet I² | vel ardere] ardere vel fovere R vel addere A | vel videre] vel considerare π^{γγβμν} om. P*τ 9 omnem] communem edd., om. C* | acceptionem] acceptionem (not. vel: conceptionem Λ^{O2}) Λ^O conceptionem CPRI^{*}V^{*}Λ^G operationem γ 9-10 operans actu] a. o. (add. est sicut actu Γ^{DB}) Γ^{BD}*Λ^{YHO} 10 videtur] *praem.* etiam Γ^{BD} add. esse Γ^{BD} | prius] add. dictum est I²Λ^Oτ add. probatur quia Λ^{O2} 11 subiecto] add. scilicet quod (add. aliquid I²) sit actu operans et quod (q.) illud I² om. Λ^{GO}τ) non sit I²Λ^{GO} edd. 12-p. 144, 10 Dicitur quod — esse secundum = codd. edd.; ¶ text. sign.: punctis A¹D² Vacat D²V²Z² lin. anfractuosa μ. ¶ includunt sub Vacat etiam Ideo aliter (p. 144, 1) V²Z²¶; lectiones variantes vide in append. B

F 7 DAMASC., *De fide orth.* I c. 9 (PG 94, 835-838): «Secundum nomen est Θεός (id est Deus), quae vox vel a verbo θέω ducta est, quia currat et omnia circumbeat; vel ab αἰθω, id est urere, Deus enim ignis consumens est; vel denique ἀπὸ τοῦ θεᾶσθαι, hoc est, quia omnia conspiciat».

T¹ tertia, cf. supra n. 29-31. ² duas, sequentes, hic n. 32. ³ Cf. supra n. 11. ⁴ hic supra, n. 32. ⁵ ARISTOT., *De interpr.* II c. 1 (c. 10, 19b 19-22): «Quando autem est tertium adiacens praedicatur, dupliciter dicuntur oppositiones. Dico autem, ut est iustus homo, est tertium adiacere nomen vel verbum in affirmatione».

- 33 Ideo aliter respondeo ad istas¹, quod nulla istarum propositionum est per se nota, 'necesse esse est' vel 'operans actu est', quia non est per se notum partes quae sunt in subiecto uniri actualiter. Cum dicit 'oppositum praedicati repugnat subiecto'², dico quod non sequitur ex hoc propositionem esse per se notam nisi ista repugnantia sit evidens, et cum hoc etiam sit evidens utrumque extremum habere conceptum simpliciter simplicem vel quod conceptus partium simpliciter uniantur³.

autem sibi nihil adiacet; ergo praedicat praecise quod in se est, et ita praedicatur esse secundum.

^a Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus: Contra istud: si oppositum praedicati repugnat subiecto, ergo consequentia est bona ponendo subiectum in aliquo antecedente et praedicatum in aliquo consequente, inferendo consequens ex tali antecedente, puta 'a est necesse esse, ergo a est', quia oppositum consequentis repugnat antecedenti. Sed omnis consequentia necessaria tenet virtute alicuius necessariae categoricae, et ita categorica est quae unit extrema, ratione quorum tenet consequentia; ergo talis est propositio necessaria, puta ista 'necesse esse est' vel 'operans actu est'.

Respondeo: quando in antecedente includuntur duo opposita et infertur consequens, non infertur ratione totius extremi, quia totum extremum nullum unum conceptum facit, sed tantum ratione alterius partis extremi, puta, sequitur 'homo irrationalis est, ergo animal est'. Ratio consequentiae non est 'homo irrationalis', quia nullum conceptum facit, sed 'homo' in antecedente et 'animal' in consequente; et ideo categorica per se vera debet formari ex illis extremis, quae sunt ista: 'homo' est 'animal'. Ita in proposito; si propositio habeat extremum non simpliciter simplicem, cuius partes non sunt per se notae uniri, et aliquid infertur ratione talis extremi non simpliciter simplicis, infertur ratione alterius partis, quae includit illud quod infertur in consequente; et ideo tenet

ADCPMSRIVZ¹BDLN²Λ³VEHGOΣ⁴QU⁵(Φ⁶PP⁷PT⁸PT⁹β¹⁰μ¹¹)

1 aliter] post respondeo Γ²Λ³HO om. Γ² | respondeo] dico Σ om. D² | ad istas om. D²Λ³EG Σ | istas] illas D²CPMSRIVT obiecta Λ³ omnia (add. ista Λ³OG) Λ³ instantiam ZΛ³ instantias PT⁸γ⁹β¹⁰μ¹¹ add. instantias Γ²BD | istarum] illarum CPMSVZI¹Λ³YH 2 necesse — actu est om. Σ 3 partes quae sunt om. Γ²B² | sunt] insunt Λ³ 3-4 uniri — subiecto om. P² 3 actualiter] add. vel includi formaliter in subiecto Λ³OG 4 Cum] praem. Et Σ | dicit] dicitur I²Γ²BDN²Λ³OG 5 non sequitur ex hoc] ex h. n. s. Σ | ex hoc propositionem] p. ex h. Γ²N add. illam Γ²BD | ista] illa D²CPMSRIVZΓ²Λ³YHΣ 5-6 repugnantia] repugnare DZΛ³ add. re Λ³ 6 sit] esset CPMSRI¹VT | et — evidens om. Σ⁴ | etiam om. D²Λ³EG | etiam sit] s. e. ZΣ⁴Q⁵ esset sic Λ³OG si etiam sit Λ³OG 6-7 extremum] exemplum D om. Z 7 habere] add. generaliter Λ³OG | vel] et Σ | quod = AΛ³OG 7-8 conceptus] conceptum vel conceptus P 8 simpliciter = AΛ³OGΣ | uniantur = AΛ³OG uniri Λ³OG rell. add., add. si non sit (add. conceptus PT⁸γ⁹β¹⁰μ¹¹) simpliciter simplex I²Λ³OGPT⁸γ⁹β¹⁰μ¹¹ 11-p. 145, 20 Contra istud — consequentis = codd. add.; ¶ text. sign.: punctis A¹D² Vacat D²P²V² Vacat (in text.), sic in libro (in mg.) Z² lin. anfractuosa μ; lectiones variantes vide in append. B

T¹ Cf. supra n. 32. ² Cf. ibidem.

III. — AD ARGUMENTA PRINCIPALIA SECUNDAE QUAESTIONIS

- [8] Ad argumentum principale Damasceni¹: potest exponi de 34 potentia cognitiva naturaliter nobis data per quam ex creaturis possumus cognoscere Deum esse, saltem in rationibus generalibus (subdit ibi qualiter cognoscitur ex creaturis!), vel de cognitione Dei sub rationibus communibus convenientibus sibi et creaturae, quae cognita perfectius et eminentius sunt in Deo quam in aliis. Quod autem non loquatur de cognitione actuali et distincta Dei patet per hoc quod dicit ibi: « nemo novit eum nisi quantum ipse re-
10 velavit ».

Ad secundum² dico quod Anselmus non dicit istam propositionem esse per se notam, quod apparet, quia non potest inferri ex deductione eius quod ista propositio sit vera nisi ad minus per

virtute categoricae, coniungentis ista duo, alteram scilicet partem extremi antecedentis et alteram partem consequentis. Ista est haec 'esse est', non autem 'necesse esse est'. Per idem ad illud 'si non est actu, non est operans', et ad³ oppositum 'si est operans, est ens actu': nam in subiecto includuntur plura, quorum alterum praecise est ratio consequentiae, non autem totum; et ideo non est propositio necessaria uniendo totum extremum antecedentis cum extremo
20 consequentis.

^a Loco ad a Duns Scoto ponitur: per³.

ADCPMSRIVZ¹BDLN²Λ³VEHGOΣ⁴QU⁵(Φ⁶PP⁷PT⁸PT⁹β¹⁰μ¹¹)

2 argumentum] primum Γ²BΣ praem. primum IZ | Damasceni: potest exponi] p. e. Damascenus Σ 3 cognitiva] not. vel: collativa Λ³OG | naturaliter nobis] nob. nat. CPMRIVZ | ex creaturis = A statim ex creat. PT⁸γ⁹β¹⁰μ¹¹ ex creat. (creatis τ) statim rell. τ 5 subdit ibi = A et ita subdit CP unde ibi subdit Σ et ibi (ibi) ideo in ras. Λ³H² subdit (-ditur τ) rell. add., add. statim D | cognoscitur] cognoscendus sit Σ om. M²V² 5-7 vel de — aliis] om. ZΛ³YH²; ¶ sign.: Vacat P² litteris a-b V²(text. et mg.)Γ²B² 5 vel — Dei om. Σ | cognitione] cognitionibus A add. actuali Γ²B² add. actuali et distincta (dist.) confusa Γ²N² D²P²Γ²LN 5-7 Dei — cognita om. D² 6-7 sub rationibus — aliis ante patet (8) praemittendo sed ante sub Σ 6 communibus] om. D² Λ³OG add. et M²(om. M²) | convenientibus om. Σ | creaturis Λ³B² add. 7 cognitae Σ | et eminentius om. D | aliis] add. creaturis A 8 loquitur Γ loquuntur M | de cognitione] in corr. D² om. R | actuali] not. alius liber: unita μ | Dei post cognitione Σ 9 hoc] illud Γ²BD | quod] add. ipse Γ²BD | ibi om. Λ³B² 9-10 revelaverit Σ revelat DΛ³ 11 Anselmus] Augustinus R | dicit] ostendit Λ³OG | istam] illam (post propositionem, 11-12 Σ) MSRIVZΓ²Λ³H²OGΣ 11-12 propositionem] add. communem p 12 esse om. D²P²Σ⁴Q⁵ | quod apparet] patet Σ | non potest inferri] post vera (13, sed fieri loco inferri ZΛ³H²) ZΓ²Λ³ rep. post vera (13) Γ²D² 13 ex deductione eius] ex inductione eius A deductio eius ostendens ZΓ²Λ³ deducendo post nisi Σ | ista] illa CPMSIV Γ²Λ³H²OG | ista propositio om. Σ | ad minus post syllogismos (p. 146, 1) Σ 13-p. 146, 1 per duos syllogismos] duobus syllogismis Λ³H²

F 5 DAMASC., De fide orth. I c. 3 (PG 94, 795-798). 9 lb. c. 1 (col. 790).

T¹ Cf. supra n. 10. ² Cf. supra n. 11. ³ Ponit 'per' putando se posuisse 'Ad idem per illud' loco « Per idem ad illud » (lin. 16).

duos syllogismos, quorum alter erit iste: 'omni non-ente ens est maius, summo nihil est maius, ergo summum non est non-ens', ex obliquis in secundo secundae¹; alius syllogismus est iste: 'quod non est non-ens est ens, summum non est non-ens, ergo etc.' Quomodo autem ratio eius valeat dicetur in sequenti quaestione, 5 argumento sexto², de infinitate probanda.

- 36 Ad probationem maioris³ (dico quod maior est falsa quando accipitur 'illud esse per se notum est', tamen maior vera, non tamen per se nota) cum probatur quia 'oppositum praedicati repugnat subiecto', dico quod nec per se evidens est oppositum praedicati 10 repugnare subiecto, nec per se evidens est subiectum habere conceptum simpliciter simplicem vel quod partes illius uniantur in effectu; et ambo ista requiruntur ad hoc quod propositio illa esset per se nota.

- 37 Ad tertium⁴ dico quod 'veritatem in communi esse est per se 15 notum, ergo Deum esse' non sequitur, sed est fallacia consequentis⁵; aliter potest negari maior. Et cum probatur 'si nulla veri-

ADCPMSRIVZ¹Γ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτγβμν)

1 syllogismos rep. A* | erit] in corr. D² est RΓΛ⁰ | non-ente] non-enti APMSVT^{BLN}*ρτγ | ens est] est ens ΛΛ⁰ 2 summo — maius om. P² | est¹ om. DMSRIVZ¹Γ^N | maius²] om. Λ^G add. vel (ergo Λ^H) nullo summo ens est (est ens I²ZI^{BD}τ; est om. V²) maius (magis C) DCP²MSR IVZI¹Λ^{-B}τ | summum non] nullum summum βμν 3-4 ex obliquis — non-ens¹ om. Z | ex obliquis — non-ens² om. R 3 secundo] secunda figura Στ | secundae] secundo modo Σ | syllogismus] in corr. M² om. Λ^{-G}Σ | est om. Λ^{YHGO}* | iste] ille AS 4 non-ens est ens] non Σ^U2 | est ens] praem. non C²P²V* om. D²M²Λ^B2 est D² | etc.] est (praem. summum DIZτ om. Λ^Y) ens (ens] igitur etc. I* om. D) DC²IZI¹Λ^{YGO}Σ edd., praem. est ens Λ^O2 5 dicetur] dicere Λ^O* videtur S videbitur DCPMRIVZ 6 argumento] articulo Λ^Gρτγβμν | sexto] octavo Σ | de infinitate probanda = A ad (praem. quod fiet Λ^O2) infinitatem probandam Λ^{HO} quod (quae Λ^G add. non D*) fiet ad (q. f. ad] quoad τ) infinitatem (inf.] finitatem Γ^B* add. Dei γ) probandam (-dum C) rel. edd. 7 Ad probationem maioris] Ad argumentum secundum (add. et ad probationem maioris Λ^O2) ZΛ | est falsa] est vera D om. I²ZI^{BD}ΛΣ edd. 7-8 quando — vera = A 8 non tamen = A nam non est in ras. C² non (add. est Γ^N2) enim (add. est P²) PΓ^N non est ZI^{BD}ΛΣ edd. non (add. est I²) DMSRI VT^L 9 quia] quod CPMVT^{LN}* om. R | praedicati] add. non RV* 10 nec — est] non est per se notum Σ | oppositum praedicati] p. o. Σ 10-11 oppositum — evidens est om. I² Λ^Yτ 11 per se evidens est] est p. se ev. Γ^{BD} om. Σ 12 simpliciter] habere P² om. I²Λ^O2 | vel] nec Σ | quod] per M* om. D* add. per VT^B* | partes] termini Σ | illius] istius Λ^Y praem. conceptus CPMSRI¹VT¹Λ^{B2HO} add. conceptus D²Λ^GΣγ 13 effectu] add. nec per se evidens est obiectum praedicati repugnare subiecto τ | et] quae Στ | ista] illa CPMSVΛ^{BHO} om. Στ | illa] ista DCP om. Λ^{BGO}Σ | esset] esse P²Γ^{BD}* sit Σ 16 ergo — sequitur] sed ex hoc non sequitur: igitur Deum esse est per se notum Σ 17 aliter] vel Σ | maior] via M²SR praem. prima DC PMSRIVZI¹Λ^{YHO} praem. propositio Λ^B | Et = AΣ | cum probatur om. R | si] praem. quod V

T¹ Cf. DUNS SCOTUS, Prior. I q. 18 n. [6]; q. 23 n. [8]. ² Cf. infra n. 137. ³ Cf. supra n. 11. ⁴ Cf. supra n. 12. ⁵ Cf. ARISTOT., Soph. elenchi I c. 3 (c. 5, 167b 1-13): «Qui vero secundum consequens est elenchus, eo quod putent converti consequentiam:

tas est, nullam veritatem esse verum est', consequentia non valet, quia veritas aut accipitur pro fundamento veritatis in re, aut pro veritate in actu intellectus componente et dividente; sed si nulla veritas est, nec verum est nullam veritatem esse, nec veritate rei, 5 quia nulla res est, nec veritate in intellectu componente et dividente, quia nullus est. Bene tamen sequitur 'si nulla veritas est, ergo non est verum aliquam veritatem esse', sed non sequitur ultra 'ergo verum est aliquam veritatem non esse'; fallacia consequentis, a negativa habente duas causas veritatis ad affirmativam 10 quae est una istarum.

- [9] Ad ultimum¹ dico quod non dicuntur propositiones per se no- 38 tae quia extrema habent maiorem necessitatem in se, sive maiorem in re extra intellectum, sed quia extrema ut sunt extrema talis propositionis evidenter ostendunt complexionem esse conformem rationibus terminorum et habitudini eorum, et hoc quaecumque 15 esse termini habeant, sive in re sive in intellectu; evidentia enim huius conformitatis est evidentia veritatis in propositione, quod

ADCPMSRIVZ¹Γ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτγβμν)

1 est¹] esse D* sit Γ^B om. Γ^D* add. igitur Γ^{BD}ρτγβμν | verum est = AΓ^{BD} (ante nullam Γ^{BD}) est (om. R) verum rel. edd. 2 veritas aut] a. (om. Γ^B2) v. Γ^{BD} add. hic Γ | aut²] add. accipitur Σ 3 componentis et dividendis DZΛ^{YHGO}Στ | sed si] si autem ZΛ^Y si ergo Σ si Λ^{BH} 4 nec verum est] non est verum Σ igitur non est verum Λ^{BHO}τ | nullam veritatem esse] aliquam veritatem esse vel nullam veritatem esse Λ^{-Y} | nec²] praem. quia DΛ^{-Y} edd., om. ZI^{BD}2Λ^Y | veritate] veritatem (post rel Λ^{BGO}) CPMSRI¹Γ^{BD}Λ^{BHO} edd. 5 res] veritas (post res M²) MRV | veritate] veritatem IΓ^{BD}2Λ^H0ρτγβμν veritas CP²MSRV²Λ^{H2}τ add. quae est P²Γ^NΛ^O2 add. esse γ | in intellectu] intellectus V²ZΛ^{YHGO}2ρτγβμν intellectu P²Γ^LΛ^{H2} add. et S 5-6 componentis (not. alias: compatientis v) et dividendis Λ^{BGO}ρτβμν 6 quia nullus est om. Γ^LΛ^{YH2}H | sequitur] add. ultra R | si nulla veritas est om. DS²R | est² om. Γ^B*D*Λ^Y 7 esse] add. quia (praem. sed Λ^O) nulla (n.] nullus intellectus Λ^Oτ) est (est om. Λ^O) Λ^O* add. [¶] haec additio sign. Vacat Λ^O2] | sed non] non tamen Λ^H 7-8 sed non — non esse om. S² 8 fallacia = AΛ^{HO} (praem. est enim Λ^O2) sed est fallacia CP est enim (enim om. Γ^L) fallacia rel. edd. 10 istarum = ADA^{BGO} illarum rel. edd. 11 adnot. Propositio per se primo modo est verior quam in secundo, tamen non evidenter; ideo non (add. est V²) per se nota V²Γ^{B2}Λ^O2 | non dicuntur propositiones = A p. n. d. (sunt R) rel. edd. 12 habent = ADP²ρτγβμν habeant (post maiorem¹ Λ^O) P' rel. τ | in se] inter se Γ^{BD} om. Λ^{B2} | sive] vel I²Λ^O2ρτγβμν quam Λ^{BH} | maiorem² om. I²Λ^{BHO}Σ 13 in re extra intellectum] e. i. in re Σ add. quam in re extra intellectum Λ^G | sed om. Rτγβμν | sunt om. Σ 14 complexionem] compositionem v 15 habitudini] in corr. D² habitudinem Λ^O* habituum AΛ^{BHO} 16 termini habeant] h. t. Σ terminant R | enim] etiam Λ^{B2}(in ras.) autem M²(in ras.)Λ^O2 entis P²S om. Λ^G 17 conformitatis] conformis P²V conformationis SR

nam sicut est hoc ex necessitate, illud sit; et cum illud est, putant et alterum esse ex necessitate. Unde et quae circa opinionem sunt ex sensu fallaciae sunt ... Et in rethoricis, quae secundum signa sunt, ex adiunctis insunt demonstrationes ... Similiter autem et in syllogisticis ».

T¹ Cf. supra n. 13.

est propositionem esse per se notam. Nunc autem ista^a 'omne totum est maius sua parte', vel aliqua consimilis, in quocumque intellectu concipiente terminos nata est habere talem evidentiam ex terminis, quia ex terminis est evidens quod ista complexio est conformis habitudini et rationibus terminorum, quaecumque esse termini habeant; et ideo licet sit minor necessitas terminorum, non sequitur quod sit minor evidentia propositionum.

III. — AD PRIMAM QUAESTIONEM

39 Ad primam quaestionem¹ sic procedo, quia de ente infinito sic non potest demonstrari esse demonstratione propter quid quantum ad nos, licet ex natura terminorum propositio est demonstrabilis propter quid. Sed quantum ad nos bene propositio est demonstrabilis demonstratione quia ex creaturis². Proprietates autem infiniti entis relativae ad creaturas immediatius se habent ad illa quae sunt media in demonstratione quia quam proprietates absolutae, ita quod de illis proprietatibus relativis concludi potest immediatius esse per ista quae sunt media in tali demonstratione quam de proprietatibus absolutis, nam immediate ex esse unius

^a Sequitur textus interpolatus: in intellectu meo nata est habere evidentiam ex terminis, 'ens infinitum est', sed.

ADCPMSRIVZΓ^BDLNΛ^YEHGOΣ^{QU}(Φ^{FP}Ο^{PT}Υ^βμ^υ)

1 Nunc] Tunc Γ^L Non MSR | Nunc autem ista] ut Γ^AH²O² ut est haec Λ^BG² praem. in intellectu nostro Γ^B add. sed ista Z 2 aliqua] alia DA^BG²O² quaecumque Σ | consimilis] similis Λ^BG² add. quae Γ^AH²O² 4 ex terminis, quia om. Λ^O2 | quod] quia MVA^O2τ | ista] illa CPM VΓ^BDΛ^H om. Σ | complexio] conexio τ 5 habitui AD^AH^O2 6 habent CP | sit minor] m. s. DA^YBGΣ 9 adnot. Require de ista quaestione in prima parte Thomae, quaest. 2, articulo 1 Γ^D2 | sic procedo] sic proceditur Γ^BD dico quod sic procedendo (add. sic P²) P | quia] quod Γ^DA^H2GO | sic² = A 10 demonstratione om. π²β^μυ 11 propositio om. Σ | est = A esset (esse Γ^D2) rel. edd. 11-12 demonstrabilis] add. demonstratione Λ^Oτ 12 Sed] Tamen Σ | bene = A 13 demonstratione om. A | ex creaturis] praem. quia CP²SRI^AΓ^D2Λ^G 14 infiniti entis] e. i. Σ | relativae] relate Λ^OΣ 15 in] add. tali C 15-17 quia — demonstratione om. C² 16-17 concludi potest immediatius = A p. i. c. Γ^{-B} i. (immediatis M) p. (p. om. S²) c. C² rel. edd. 17 ista] illa DC²PMSRIVZΓA^YH edd. 18-p. 149, 1 nam — correlativi om. Σ² | nam — ideo om. D² 19-20 in intellectu — sed = M²I(om. I²)Λ^H2O²γβμ^υ pon. ista autem 'ens infinitum est' non est (non est Γ^B2) nata habere evidentiam ex terminis Γ^B2 (cf. etiam ad 1); ¶ text. sign. Extra I²(text. et mg.) 19 meo] nostro IA^H2O²γβμ^υ add. non Λ^H2(om. H²)γβμ^υ 20 ens infinitum est ante in intellectu (19) Iγβμ^υ | sed] ista autem Λ^H2 add. ista IA^O2γ add. bene ista βμ^υ

T¹ Cf. supra n. 1-9. ² Cf. ARISTOT., Anal. post. I c. 13 [t. 30] (A c. 13, 78a 22-78b 34); cf. DUNS SCOTUS, Quodl. q. 7 n. [3].

relativi sequitur esse sui correlativi: ideo primo declarabo esse de proprietatibus relativis entis infiniti et secundo declarabo esse de infinito ente quia illae relativae proprietates soli enti infinito conveniunt; et ita erunt duo articuli principales.

5 Quantum ad primum dico: proprietates relativae entis infiniti 40 ad creaturas aut sunt proprietates causalitatis, aut eminentiae; causalitatis duplicis, aut efficientis, aut finis. Quod additur de causa exemplari, non est aliud genus causae ab efficiente, quia tunc essent quinque genera causarum; unde causa exemplaris est quoddam 10 efficiens, quia est agens per intellectum, distinctum contra agens per naturam, de quo alias¹.

[A. — DECLARATUR ESSE DE PROPRIETATIBUS RELATIVIS ENTIS INFINITI]

11 In primo articulo principali tria principaliter ostendam. Primo 41 ergo ostendam quod aliquid est in effectu inter entia quod est simpliciter primum^a secundum efficientiam, et aliquid est quod etiam

^a Sequitur textus interpolatus: omni primitate quae non includit aliquam imperfectionem. Pars enim est imperfectior toto et tamen prior; pars enim participat entitatem totius et non est ipsum totum. Aliae autem sunt primitates,

ADCPMSRIVZΓ^BDLNΛ^YEHGOΣ^{QU}(Φ^{FP}Ο^{PT}Υ^βμ^υ)

1 sui] alterius Σ² 2 infiniti] add. quae sunt primitas et causalitas A | et om. Σ | declarabo = A ex (de γβ) his (eis Λ^BG² illis Σ) declarabo rel. edd. [ex illis ante quia (3) Σ] 3 infinito ente] e. i. Σ | illae] istae DCPMSRIVZΓ^LNΛ^{-H} | relativae] tale (1) Λ^O om. Σ | enti infinito] i. e. CPMV 4 et ita — principales om. Λ^H2O² 5 dico = ASA^YEO (add. quod S²Λ^B2O²) dico quod rel. edd. | entis infiniti] i. e. CPMRIVZA^YBHO 6 sunt — aut om. Λ^B2 | causalitatis, aut eminentiae] e. a. c. Σ 6-7 aut eminentiae; causalitatis om. Γ^B2 7 duplicis] dupliciter Λ^Hγ praem. et hoc Σ | aut¹] scilicet Σ 9 causa exemplaris est] est Λ^H2O² 10 quia] et D om. SRI² add. scilicet Σ | est] post intellectum P²(om. P²)Γ^BDLN' om. DCP'MSRIVZΓ^N2Λ edd. | agens¹ om. SRI²τ 11 per naturam] naturale I²2ΛΣ | quo] hoc Γ^BD 13 In primo — ostendam] om. Λ^H2O² in principali articulo tripliciter post ostendam (14) Λ^O2 | primo¹] add. ergo Λ^O2 edd. | principali om. Γ^BD | principaliter om. RΣ 14 ergo] videlicet (post ostendam, 13 Λ^Y) DCRIVZΓ^BD Λ^Y om. Γ^N2Λ^BGΣ add. videlicet PMSΓ^LN | ostendam = A ostendo Λ^H2O² | aliquid — entia] inter entia est aliq. in eff. Σ | in effectu] effectum Γ^D2 in effectum Λ^B2τ | inter] add. omnia PIZA^H2 15-p. 150, 1 secundum — primum om. Γ^L | secundum — est om. D² 15 efficientiam] in ras. C² efficaciam P 15-p. 150, 1 et aliquid — finis om. M² 15-p. 150, 2 et aliquid — eminentiam om. Γ^D2 15 et] quod VZI^BΛ^Yτ praem. secundo VZA^YO²τ add. quod Λ^BG² | est om. D² CPM²(restit. M²)SRIΓ^D2LNΛ^H2 15-p. 150, 1 quod etiam est om. M²VZI^BΛ^{-H}Σ edd. 15 etiam om. D²CPSRIΓ^D2LNΛ^H2 16-p. 150, 22 omni primitate — simpliciter primum = ADO; ¶ text. sign. Extra O¹(text. et mg.) 16 omni rescr. D² 17 est imperfectior] perfectior est D | tamen] in D² 18 autem om. D

F 7 HENRICUS GAND., Summa a. 22 q. 4 in corp. (I f. 132M. 133P-Q).

T¹ Cf. DUNS SCOTUS, Ordinatio I d. 36 q. un. n. [5].

est simpliciter primum secundum rationem finis, et aliquid quod est simpliciter primum secundum eminentiam; secundo ostendo quod illud quod est primum secundum unam rationem primitatis, idem est primum secundum alias primitates; et tertio ostendo quod illa triplex primitas uni soli naturae convenit ita quod non pluribus naturis differentibus specie vel quiditative. Et ita in primo articulo principali erunt tres articuli partiales.

42 ¶ Primus articulus partialis — Primus articulus illorum includit tres conclusiones principales, per triplicem primitatem; quaelibet autem illarum trium conclusionum habet tres ex quibus dependet: 10

quae non includunt aliquam imperfectionem, ut primitas eminentiae et triplicis causalis independentiae, scilicet efficientis, formalis vel exemplaris, et finalis. Primitas autem eminentiae non est primitas causalitatis; non enim ex hoc quod unum ens praeceminet alteri est causa illius, nam primum et summum in quolibet genere praeceminet alteri posteriori in illo genere et tamen non est causa illius. 15 Primitas etiam exemplaris non distinguitur a primitate efficientiae, quia principium exemplans alia in esse intelligibili non est nisi principium efficiens per intellectum; sicut enim naturale efficiens non distinguit efficiens sed continetur sub eo, sic nec exemplans distinguitur ab efficiente. Sunt ergo duae causalitates, contra se distinctae, scilicet causae efficientis et finalis. Et omnes illae primitates, quas attribuiamus Deo, nullam imperfectionem includunt¹. — Unde primo ostendam quod est aliquid in effectu inter entia simpliciter primum.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτγβμν)

1-2 rationem — secundum om. D 1 rationem finis] eminentiam P | et] tertio VI^Bτ add. tertio M²ZA^{YOS} | aliquid quod] q. a. (aliud Λ^B) M²VZΓ^BΛ^{YEO} 2 simpliciter om. Λ^G | eminentiam] evidentiam Z rationem finis PT^B add. tertio quod aliquid est simpliciter primum secundum eminentiam Γ^B | secundo] add. principaliter ρτγβμν | ostendo] ostendam DPM²II^BN²Λ^{YBG}Σ om. Γ^D 3 illud] in corr. Γ^D add. idem Λ^OΣ | primum] praem. simpliciter I²ZΓ^Dτ add. simpliciter Λ^G 4 idem] illud CPMRI²VΓ^LN²Λ^H om. Σ | est] add. simpliciter I²Zγ | primitates] rationes primitatis R om. Σ | et om. Γ^{BD}Λ^BΣ | ostendam DPIVZΓ^LΛ^{YBG}Σ 5 illa] ista DCPMSRIVZΓ^LN²Λ^HGOΣ om. Λ^H 6 differentibus specie] s. d. DCPMSRIVZΓ 6-7 Et ita — partiales om. Σ 6-15, 4 Et ita — est ista] om. Λ^BO²; ¶ sign. Extra V² 7 erunt] sunt ΓΛ^O2 | articuli om. DSA^H2 | partiales] in corr. P² particulares DSI^BΛ^HO² minus principales ρτγβμν om. M²R 8 Primus articulus] Primum Σ 8-p. 151, 4 illorum — quod aliquid om. Λ^Y 8 illorum] istorum (add. trium Σ add. trium, scilicet contentorum in primo τ adnot. trium partialium Z²) DCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^O2Σ add. eorum Γ^BΛ^HGO | includit] continet Σ 9 per = AD' secundum D²Λ^HO² rell. (om. Λ^Y) add. | primitatem] add. primi Σ 10 illarum] istarum [DI^{BDLN}Λ^HGO²Σ | trium om. ΓΛ^HO² | conclusionum om. Σ | tres] tria CPMVρ add. conclusiones γ 11-13 eminentiae — Primitas¹ om. D² 14-15 est causa — alteri om. D² 15 in illo genere] illius generis D 17 exemplaris D 18 non om. D² | distinguitur D 18-19 efficiens² — distinguitur om. D² 18 efficiens³] praem. Contra D² 20 illae istae D 22 aliquid — primum om. D² | primum om. A²(text. et mg.)

T¹ Cf. DUNS SCOTUS, Rep. IA d. 2 n. 11.

prima est quod aliquid sit primum, secunda est quod illud est in-causabile, tertia est quod illud actu existit in entibus. Itaque in primo articulo sunt novem conclusiones, sed tres principales¹.

Prima² autem conclusio istarum novem est ista, quod aliquod 43 effectivum sit simpliciter primum ita quod nec sit effectibile, nec virtute alterius a se effectivum³. Probatio, quia aliquod ens est effectibile. Aut ergo a se, aut a nihilo vel ab aliquo alio. Non a nihilo, quia nullius est causa illud quod nihil est, nec a se, quia nulla res est quae se ipsam faciat vel gignat⁴, I De Trinitate 1; ergo ab alio. 10 Illud aliud sit a. Si est a primum, hoc modo exposito⁵, propositum

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτγβμν)

1 aliquid sit = A aliquod est D est aliquid CPMRIVZτ est aliquod STΛ^{BHGO}2Σρτγβμν | primum] add. sic DVρτγβμν add. simpliciter Σ add. et P²M | est² om. DΣ add. | illud est] e. i. D est aliquid Λ^B add. aliquid τ 1-2 in-causabile] increabile PT^{BD}2 sensibile M²R add. et Λ^B 2 est = AZ | actu existit] est actu Σ est actu existentia Λ^O2 | Itaque] Ita quod D²Γ^NΣτ 3 primo articulo] isto a. p. Σ | tres principales] principales sunt tres Γ^{BD} 4 autem = A | istarum] illarum CPMV add. conclusionum R | novem] in corr. D² om. M²VΛ^Bρτγβμν | ista] illa S haec Σ 4-5 quod aliquod effectivum om. Λ^O2 | quod aliquod effectivum sit] in entibus est al. eff. Σ 5 simpliciter primum] p. s. Λ | ita om. Λ^{HO}2 | quod = AP (praem. scilicet P²) quod scilicet Λ^H scilicet quod rell. add. | nec¹ = A non rell. add. | sit²] sunt D² est Σ 6 effectivum ante virtute ZΛΣ | Probatio = AΛ^{H/O} quod proba Λ^H2 quam proba sic DVZΓΛ^BGO hanc autem proba sic Σ quod proba sic rell. add., adnot. Nota, quia est ratio Aristotelis VII Physicorum Λ^H2 | quia] quod P' om. P²ZΛ^{YBG}Σ 7 Aut ergo] Igitur aut Σ add. est Λ^G | aut²] vel DSI²Λ^H | nihilo... nihilo] nullo... nullo Λ^BGO add. | vel] aut CPRA^{GO}Σ add. 8 nullius — nihil est] nihil nullius est causa Σ 9 faciat vel gignat] facit vel generat Λ^BGO | alio = A alio effectivo rell. add. 10 est a = A a (a) non P² om. D²Λ^B2 est (sit CP) rell. add. 10-p. 152, 1 propositum habeo] h. p. DCPIVZΓΣ

F 9 AUGUST., De Trin. I c. 1 n. 1 (PL 42, 820).

T¹ Primae conclusionis principalis (primi articuli partialis) tres conclusiones cf. infra n. 43. 57. 58; secundae n. 60. 61. 62; tertiae n. 64. 65. 66. ² Pro p. 151, 4-155, 7; p. 157, 7-159, 4; p. 159, 7-162, 5; p. 164, 5-165, 3; p. 165, 16-166, 1 et p. 168, 12-169, 4; p. 166, 5-8 et p. 176, 9-15; p. 169, 5-8; p. 171, 12-173, 18; p. 185, 16-186, 4 et p. 187, 16-188, 5 et p. 201, 11-202, 15; p. 189, 8-190, 13; p. 192, 10-194, 7; p. 198, 1-201, 10; p. 204, 5-13; p. 204, 14-205, 7; p. 205, 8-15; p. 206, 6-207, 17; p. 208, 8-211, 1; p. 211, 5-213, 6: cf. DUNS SCOTUS, Rep. IA d. 2 n. 12-20; n. 21. 23-24. 22. 25; n. 26-28; n. 29; n. 31; n. 32; n. 30; n. 36-39; n. 69; n. 64-65; n. 66-67; n. 58-62; n. 68; n. 70; n. 75; n. 71; n. 72-74; n. 52-53. 56-57. — Pro p. 151, 4-161, 8; p. 162, 10-164, 3; p. 164, 5-165, 13; p. 165, 14-168, 11; p. 170, 5-173, 18; p. 175, 3-179, 10; p. 180, 5-188, 20; p. 189, 8-196, 4; p. 198, 1-200, 5; p. 202, 1-204, 4; p. 204, 5-205, 7; p. 205, 8-206, 1; p. 206, 6-211, 1; p. 211, 4-213, 6: cf. DUNS SCOTUS, De primo princ. c. 3 concl. 1-2 n. [1-4]; c. 3 concl. 3 n. [5] et c. 2 concl. 5. 8 n. [3. 6]; c. 3 concl. 4 n. [5]; c. 3 concl. 8-9 n. [9] et c. 2 concl. 4 n. [2] et c. 3 concl. 10. 12-14 n. [9-10]; c. 3 concl. 5-6 n. [6-7] et concl. 16 n. [11]; c. 4 concl. 4 n. [5-7]; c. 4 concl. 6-8 n. [10-14]; c. 4 concl. 9 n. [26-29]; n. [30]; n. [15-16]; n. [17]; n. [25]; n. [23-25]; n. [30]. ³ Cf. ARISTOT., Physic. VII t. 1-9 (H c. 1, 241b 24-243a 2); VIII t. 33-35 (Θ c. 5, 256a 3-256b 3); Metaph. II t. 6 (α c. 2, 994a 11-19); AVICENNA, Metaph. VIII c. 1 (97rb-va). ⁴ Cf. ARISTOT., De an. II t. 47 (B c. 4, 416b 16-17): «Generat autem nihil ipsum se ipsum». ⁵ Cf. supra lin. 4-6.

habeo; si non est primum, ergo est posterius effectivum, quia effectibile ab alio vel a virtute alterius effectivum, quia si negetur negatio ponitur affirmatio¹. Detur illud alterum et sit *b*, de quo arguitur sicut de *a* argutum est, et ita aut proceditur in infinitum, quorum quodlibet respectu prioris erit secundum, aut statur in aliquo non habente prius; infinitas autem impossibilis est in ascendendo², ergo primitas necessaria, quia non habens prius nullo posteriore se est posterius, nam circulum in causis esse est inconueniens³.

44 Contra istam rationem instatur dupliciter: primo^b, quia secundum philosophantes infinitas est possibilis in ascendendo, sicut ponunt exemplum de generationibus infinitis^c, ubi nullum est pri-

^a Sequitur textus interpolatus: quia tunc idem esset prius et posterius se³.

^b Sequitur textus interpolatus: quod petat stare in causis⁴.

^c Sequitur textus interpolatus: quorum nullum est primum sed quodlibet secundum, quia secundum eos non est inconueniens procedere in infinitum in productionibus eiusdem rationis⁵.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Δ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρ^ττ^γβ^μυ)
1 quia] et per consequens vel Σ 2-3 ab alio — negatio om. Λ^{B2} 2 alio] *praem.* aliquo D | a = A | effectivum] ante] virtute Σ effectum AD²(in corr.) effectivi (ante alterius Γ^L) CPMΓ^N om. Γ^N 2-3 quia — affirmatio om. Σ 2 quia si = AD si enim ZΛ^{YHO} edd. si CPMSRIV ΓΛ^{B2G} | negatur CP 2-3 negatio] negativa Λ^{B2} necessaria Λ^G 3 alterum] aliud Σ *add.* causativum P² | quo] b Σ 4 de a argutum est] arg. e. de a Σ | procedetur SA^YΣ procederetur (-deret τ) Λ^{B2G} edd. 5 quorum — secundum om. Σ | erit] est ΓΛ^{B2}(in ras.)^G | statur = A substatitur p stabitur *rell.* τ^γβ^μυ 6 impossibilis est = AA^o est (esse D*) impossibilis (-le Γ^L) *rell.* edd. 7 necessaria] *praem.* est IZ *add.* est Σ^{QU} | nullo] suo Λ^G *add.* modo M² 7-8 posteriore] in corr. D² priore ACPM²Γ^L 8 in causis esse] e. in c. CPA^{YHGO}Σ 10 istam] post rationem Σ illam CPMSV | instatur dupliciter: primo] sic instatur: primo A i. p. sic V instatur primo DCPMSRI*Z 10-p. 153, 2 quia — ponitur ante Ad primam instantiam (p. 153, 6) A 10 quia] Primum confirmatur per hoc quod A 11 philosophos D Philosophi auctoritates Λ^{B2} | infinitas] res infinitas esse Γ^D | possibilis] impossibilis Γ^D possibile Γ^{D2} om. A | in om. A 12 de] in ΓΛ^{YHGO}Σ om. P* | infinitis] om. Λ^B *add.* equorum Λ^o *add.* et revolutionibus caeli Σ | ubi] quorum Λ^Hτ 13 quia — se = I*VΛ^{B2HGO}τ [post posterius (8) Λ^{H2}]; ¶ *text. sign. litteris a-b V²* (*text. et mg.*) | tunc] *add.* sequitur quod Λ^o *add.* illud causaret aliud, et e converso illud quod sequitur causatur; tunc Λ^{o2} | idem] ibidem Λ^o 14 quod — causis = A 15-17 quorum — rationis = AD 15-16 quorum — secundum¹ om. D 16 procedere] producere D

F 11 ARISTOT., *De gener. et corrupt.* II t. 56-62 (B c. 10, 336a 23-337a 33); t. 63-70 (c. 11, 337a 34-338b 19); AVERROES, in h. l.; *Physic.* V com. 13: «quia moderni non distinguunt illud quod est per se et illud quod est per accidens, existimaverunt quod sequitur ex hoc quod si homo semper generatur ab homine et primum non fuerit, postremum non erit. Et non est ita, quoniam primum est et est sol et intelligentia operans. Hominem autem generari ab homine in infinitum est verum per accidens, non per se»; VIII com. 15. 47.

T ¹ Cf. ARISTOT., *De interpr.* II c. 1 (c. 10, 20b 1-2). ² Cf. supra p. 151 nota 3.
³ Cf. ARISTOT., *Anal. post.* I c. 3 [t. 6] (A c. 3, 72b 25-28). ⁴ Cf. DUNS SCOTUS, *Lectura* I d. 2 n. 42. ⁵ Cf. DUNS SCOTUS, *Rep.* IA d. 2 n. 13.

num sed quodlibet secundum, et tamen hoc ab eis sine circulo ponitur.

Secundo, videtur quod procedat ex contingentibus et ita non sit demonstratio. Antecedens probatur, quia praemissae assumunt esse de aliquo causato; omne tale contingenter est^a.

Ad primam instantiam¹ excludendam dico quod philosophi non posuerunt infinitatem possibilem in causis essentialiter ordinatis sed tantum in accidentaliter ordinatis, sicut patet per Avicennam VI *Metaphysicae* cap. 5, ubi loquitur de infinitate individuum in specie.

Et ad propositum melius ostendendum, sciendum quae sunt causae essentialiter et accidentaliter ordinatae. Ubi notandum quod aliud est loqui de causis per se et per accidens et aliud est loqui de causis per se sive essentialiter et accidentaliter ordinatis². Nam in primo est tantum comparatio unius ad unum, scilicet causae ad

^a Sequitur textus interpolatus: similiter, procedit ex contingentibus, quia ex rationibus producentis et producti, qui tantum sunt termini contingentes³.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Δ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρ^ττ^γβ^μυ)
1-2 ab eis sine circulo ponitur] ab e. p. s. c. D p. ab e. s. c. Σ *add.* nec quod ille filius sit ab alio patre et iste ab alio, et ita in infinitum; ignis etiam ab igne potest esse in (in om. D*) infinitum [et sequitur immediate Nota processum (p. 156, 8) — eminentiae (p. 156, 24)] D 3 videtur] *praem.* quia Σ om. A | quod] *add.* ratio Λ^{o2} | procedit A 4 sit] fit AMΓ^L 4-5 Antecedens — contingenter est post contingentes (17) D 4 Antecedens] post probatur Λ^{HO} Secundum A | praemissae] praecise D* antecedens ZΓ^{BD}Λ^Y | assumunt] post esse (5) Λ^{B2G} assumit Z Γ^{BD}Λ^Y accipiunt A 5 omne] *praem.* et AD *add.* autem I²Σ^ττ^γβ^μυ | tale] causatum A 6 instantiam] *add.* primo A 7 ponunt Λ^{YBH} 8 sed — ordinatis om. S | in om. Λ^{YHGO} 11 sciendum] *praem.* est I²Σ^ττ^γβ^μυ *add.* est Σ | quae] quod quaedam Γ^{BD}Λ^o *add.* quod Γ^N 12 essentialiter] *praem.* ordinatae Σ *add.* ordinatae CPMRIVZΛ^{EGO} | et = A et quaedam Γ^{BD} et quaedam sunt Λ^o et quae sunt (sunt post accidentaliter P) PΛ^{YB} et quae *rell.* edd. | ordinatae om. Λ^{o2} | Ubi] Unde CPMRV | notandum] sciendum M *praem.* est τ *add.* est CPT^{BD}Λ^o 13 de causis om. Λ^o 13-14 et per — se om. Γ^B 13 aliud est loqui om. Σ | est^a om. DCPMSRI* VΓ^{LN}Λ^Y 14 per se — ordinatis] essentialiter vel per se ordinatis et accidentaliter Σ | et] sive Γ^L 15 prima A primo modo C² | est tantum = AP t. e. *rell.* edd. | comparatio] operatio A | scilicet causae = A c. s. Λ^{HO}Σ videlicet causae τ causae (omne M²S) videlicet *rell.* p^τ γβμυ 16-17 similiter — contingentes = AD 16 similiter — contingentibus om. D 17 tantum om. D | contingentes] *add.* non igitur demonstrativi; vel si [et sequitur Antecedens (4) — contingenter est (5)] D

F 8-9 AVICENNA, *Metaph.* VI c. 5 (94rb-va): «Ad hoc autem ut hoc unum permaneat in esse, necesse est ut sint individua post individua sine fine: igitur infinitas individuum numero erit accidentaliter»; c. 2 (92ra): «Causas enim non essentielles vel non propinquas non nego procedere in infinitum, immo facio debere hoc».

T ¹ Cf. supra n. 44. ² De causis per se et per accidens cf. ARISTOT., *Physic.* II t. 32-33 (B c. 3, 195a 27-195b 3); t. 50 (c. 5, 196b 24-29); *Metaph.* V t. 3 (Δ c. 2, 1013b 29-1014a 6). ³ Cf. DUNS SCOTUS, *Rep.* IA d. 2 n. 14.

causatum: et est causa per se quae secundum naturam propriam et non secundum aliquid sibi accidens causat^a, et causa per accidens e converso^b; in secundo est comparatio duarum causarum inter se, in quantum ab eis est causatum.

48 Et differunt causae per se sive essentialiter ordinatae a causis per accidens sive accidentaliter ordinatis in tribus.

49 Prima differentia est quod in per se ordinatis secunda in quantum causat dependet a prima, in per accidens non, licet in esse vel in aliquo alio dependeat^c.

50 Differentia secunda est quod in per se ordinatis est causalitas alterius rationis et alterius ordinis, quia superior est perfectior, in accidentaliter autem ordinatis non; et differentia haec sequitur ex prima, nam nulla causa a causa eiusdem rationis dependet es-

^a Sequitur textus interpolatus: ut subiectum est causa per se respectu suae propriae passionis, et in aliis, ut 'album disgregat' et 'aedificator aedificat'¹.

^b Sequitur textus interpolatus: ut 'Polycletus aedificat'².

^c Sequitur textus interpolatus: filius enim licet secundum esse dependeat a patre, non tamen in causando, quia patre mortuo potest agere sicut ipso vivo³.

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}πτ^πβ^μυ)

1 est causa per se] c. p. se e. Σ 1-2 quae — causat om. D² 2-3 et — e converso] om. Λ^{YHGO} per accidens quando opposito modo causat Λ^{H2}; ¶ sign. litteris a-b V²(text. et mg.) 2 et] sed AD vero post causa Σ in Λ^G | causa om. Γ^{LN}Λ^{O2} 3 secundo] secunda MSRVZ Γ^{LN} add. autem DΓ^{BD}Σ | est om. MV* 4 ab eis est] est ab eis Γ^NΣ | est] praem. aliquid CM² SIZΛ^G add. aliquid Π^{B2} add. aliquid tertium D | est causatum] causatur aliquid Λ^H 5 Et differunt] Diff. autem Σ | a] et PMRI*VZ | causis om. DCPMSRI*VZΓ^{LN}Λ 6 ordinatis] in corr. C² ordinatae P²(in corr.)RV 7 adnot. Contra differentias istas quaere Occam, dist. II, quaest. 7 Γ^{B2} | quod] quia DCPMRΓ^NΛ^OΣ om. V | in¹] om. M*Λ^G add. causis DΓ²Σπτ^πβ^μυ | per se] essentialiter Σ add. et essentialiter D not. sive: essentialiter Γ^{N2} | ordinatis] om. Λ^{HO} causis et essentialiter ordinatis Λ^{O2} | secunda] sive P*M* praem. causa Dπτ^πβ^μυ add. causa Λ^G 8 causat] causatum D* causa AΛ^{B*O} | per accidens] accidentaliter ordinatis Σ | non] add. non habet causam ut causat quod ab aliquo dependeat Λ^G 9 in aliquo] aliquo modo A loco D 10 Differentia secunda = A Sec. diff. DA^{GO}Σ Et (om. P²) secunda CPMSRVτ Secunda rell. πτ^πβ^μυ | quod] quia P*Γ^{BD}*Σ 11 rationis et alterius] et a. r. (add. et D) DV | ordinis] rationis M* om. V | est] praem. causa Γ² add. causa D 12 in — non] eo quod eius virtute causat causa secunda; sed non est sic in accidentaliter ordinatis D (cf. Rep. I A d. 2 n. 19) | autem om. Γ^{BD}Λ^{YHGO} (post ordinatis) | et differentia haec = A haec secunda differentia Γ^{BD} et haec Λ^GΣ haec (hoc τ add. secunda differentia Λ^{O2}) rell. edd. | sequitur] sumitur A 13 prima] add. differentia D | nulla] praem. a C*P*M*S*V* 14-15 ut subiectum — aedificat = AD pon. ut albedo respectu disgregationis Γ^{BD} 14 ut — respectu om. D² 15 propriae om. D | aliis] praem. multis D | ut] nec D 16 ut Polycletus aedificat = AD pon. ut periodus (!) Γ^{BD} 17-19 filius — vivo = AD 17 dependet D

T ¹ Cf. DUNS SCOTUS, Rep. I A d. 2 n. 16. — Cf. supra p. 153 nota 2. ² Cf. DUNS SCOTUS, Rep. I A d. 2 n. 16. — Cf. supra p. 153 nota 2. ³ Cf. DUNS SCOTUS, Rep. I A d. 2 n. 18.

sentialem in causando, quia in causatione alicuius sufficit unum unius rationis.

Tertia est quod omnes causae essentialiter et per se ordinatae 51 simul necessario requiruntur ad causandum, alioquin aliqua causalitas essentialis et per se deesset effectui; in accidentaliter autem ordinatis non est sic, quia non requiritur simultas earum in causando^{a b}.

^a Sequitur textus interpolatus: quia quaelibet habet suam perfectam causalitatem sine alia respectu sui effectus¹; sufficit enim quod successive causet una post aliam².

[13] ^b Sequitur textus interpolatus: Ex tribus differentiis³ tres rationes: ex prima, universitas causarum dependet in causando, ergo ab aliquo quod non est aliquid universitatis⁴; ex secunda, in infinitum superior erit in infinitum perfectior⁵; ex tertia, infinita simul in actu⁶. Additur quarta, quae probat, possibile quod non includit imperfectionem iam ostenditur esse⁷. — Quod si negetur ordo essentialis quia accidentalis sufficit ad sensum, contra: probo, a causatur ab aliquo; natura producibilis in uno supposito est producibilis in quolibet; qua ratione igitur in isto nunc, et prius in illo et illo. Nulla successio continuatur nisi virtute alicuius permanentis; illud nihil est successionis: igitur praeter individuum in specie generans, est aliud superius agens⁸. — Ex isto infero quod illud est primum eminens, quia causa aequivoca actualior et independens, et a qua alia dependet⁹. Primus finis, quia aliquis est finis propter quem per se agit, II Physicorum¹⁰; non propter aliud effectorum a se, quia minus bonum¹¹. Similiter, nihil aliud maxime diligit naturaliter nec ratione¹². Quarto, primum exemplans, quia per se agens; vel ergo propter finem cognitum, vel in quem dirigitur a cognoscente: cognoscit etiam omnia factibilia, quia ordinat ea in finem et vult propter finem¹³.

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}πτ^πβ^μυ)

1 causatione] causalitate et causatione (et caus. in ras. P²) CPT^N | sufficit] add. tantum Σ 2 rationis] adnot. quia dependentia est ad perfectius et ad prius Λ^{O2} 3 Tertia] Tertium Λ^O add. differentia DΓ^{BD}Σ | quod] quia PRT^NΛ^{HO}Σ | causae] add. simul et Γ^{BD} | essentialiter et per se ordinatae] p. se et ess. o. D p. se o. et ess. Γ^{BD} | et per se om. Σ 4 causandum] add. effectum D | aliqua] alia Γ^{BD} om. SA^V 4-5 causalitas essentialis et per se = AD per se causalitas rell. edd. 5-6 in — est sic] sed talis simultas non requiritur in accidentaliter ordinatis D (cf. Rep. I A d. 2 n. 20) 6 earum = CPΣ edd. eorum rell. 8-10 quia quaelibet — post aliam = A sed successive una post aliam D 11 p. 156, 7 Ex tribus — prima totalia = IVΓ^{BD}μ; ¶ text. sign.: Extra I²(text. et mg.)V¹Γ^{BD}μ Dimittit totum illud Extra V² lin. anfractuosa et nota Sicut in antiquis originalibus μ Additio. Sic in antiquis originalibus. In hac additione ponitur subtilissime sequentium resolutio probationum v; lectiones variantes vide in append. B

T ¹ Cf. DUNS SCOTUS, Lectura I d. 2 n. 48. ² Cf. DUNS SCOTUS, Rep. I A d. 2 n. 20. ³ Cf. supra n. 49. 50. 51. ⁴ Cf. DUNS SCOTUS, Rep. I A d. 2 n. 21. ⁵ Cf. ib. n. 22. ⁶ Cf. ib. n. 23. ⁷ Cf. ib. n. 25. ⁸ Cf. ib. n. 26-27. ⁹ Cf. ib. n. 30. ¹⁰ ARISTOT., Physic. II t. 49 (B c. 5, 196b 17-22). — Cf. infra p. 166, 12. ¹¹ Cf. DUNS SCOTUS, Rep. I A d. 2 n. 31. ¹² Cf. infra n. 77-78. ¹³ Cf. DUNS SCOTUS, Rep. I A d. 2 n. 32.

52 Ex his ostenditur propositum, scilicet quod infinitas essentialiter ordinatorum est impossibilis. Similiter secunda: infinitas accidentaliter ordinatorum est impossibilis nisi ponatur status in ordinatis essentialiter; ergo omni modo est impossibilis infinitas in essentialiter

Solutio secundae quaestionis¹: non duo eminentia². — Item, quot coordinationes tot semper essentialia, hinc et inde et cum altera specie, quia nec unius rationis hic et ibi, nec hic ad unum, ibi duo prima totalia³.

Nota processum huius⁴ solutionis, qui talis est: prima conclusio est quod est aliquod effectivum primum⁵; quae primo probatur confuse⁶, secundo distincte (per tres propositiones⁷, quarum prima quinque modis probatur⁸), et contra¹⁰ eam duae instantiae⁹ excluduntur¹⁰. Secunda conclusio est, illud primum est incausabile¹¹. Tertia conclusio: sic primum est actu existens¹². Inde, tres conclusiones similes de primo fine¹³. Inde, tres similes de primo eminente¹⁴. Inde, primum efficiens est duobus aliis modis primum; duae conclusiones¹⁵. Inde, sic primum est una natura; quadrupliciter ostenditur, scilicet quia necesse esse,¹⁵ quia summum, quia finis ultimus, quia terminus dependentiae¹⁶.

In secundo articulo principali primo probantur praeambula, et sunt tres conclusiones¹⁷: inde, primum est intelligens et volens, tres rationes¹⁸; inde, intelligere se est idem essentiae¹⁹; inde, nullum intelligere est sibi, accidens quatuor rationes²⁰. Inde, probatur principale intentum, scilicet infinitas: primo per efficientiam, pertractando rationem Aristotelis VIII Physicorum et XII Metaphysicae²¹; secundo per cognitionem actualem infinitorum²², et iuxta hoc, ratio de intuitiva cognitione effectus²³; tertio per rationem finis²⁴; quarto per rationem eminentiae²⁵.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρ^{TP}γ^βμ^υ)

1 adnot.: Opinio propria C² a Γ^{B2N2} | his] istis Σ | scilicet] sic V²Γ^{BD2}Λ^{YEG} edd., om. DZ add. prima propositio Λ^{O2} | quod] quia M^{*} om. VΓ^{BD}Λ^{YEH2G} edd. 1-2 essentialiter ordinatorum] o. e. Σ in essent. ordinatis Γ^{BD} 2 Similiter secunda: infinitas = A edd. Infinitas etiam CP Et etiam Σ Similiter (add. secunda Λ^{O2} pon. secunda Γ^{N2}) infinitas rell., adnot. b Γ^{B2N2} 2-3 accidentaliter ordinatorum] o. a. Σ 3 est impossibilis om. Γ^LΛ^{O2}Σ | nisi] si Σ^{*} 3-4 in ordinatis essentialiter] e. in o. Λ^{O2} in e. o. PΓ^AΛ^{O2} 3-p. 157, 1 essentialiter — ordinatis om. V² 4-p. 157, 1 ergo — ordinatis om. M²RΣ 4-p. 157, 2 infinitas — impossibilis om. D² 8-24 Nota processum — eminentiae = DVΓ^{BD}μ [ante Secundo (p. 153, 3) D post fine (p. 168, 11) μ post de Deo (p. 215, 6) Γ^{BD}]; ¶ text. sign.: Vacat D² Extra V²Γ^{BD1} Dimitte totum illud Extra V² lin. anfractuosa μ; lectiones variantes vide in append. B

T¹ Cf. DUNS SCOTUS, Rep. I A d. 2 n. 6. ² Cf. ib. n. 36-39. ³ Cf. ib. n. 37. ⁴ Cf. supra p. 155, 11-156, 7. ⁵ Cf. supra n. 43. ⁶ Cf. ibidem. ⁷ Cf. infra n. 53-55. ⁸ Cf. infra n. 53. ⁹ Cf. supra n. 44-45. ¹⁰ Cf. supra n. 46; cf. infra n. 56. ¹¹ Cf. infra n. 57. ¹² Cf. infra n. 58. ¹³ Cf. infra n. 60-62. ¹⁴ Cf. infra n. 64-66. ¹⁵ Cf. infra n. 68, 69. ¹⁶ Cf. infra n. 70-71. 72. 73. ¹⁷ Cf. infra n. 75. 89. 98 (quarta autem conclusio habetur n. 105; cf. infra p. 213, 16-214, 1). ¹⁸ Cf. infra n. 76. 77-78. 79. ¹⁹ Cf. infra n. 89. ²⁰ Cf. infra n. 98. 99. 100. 101. ²¹ Cf. ARISTOT., Physic. VIII t. 78 (c. 10, 266a 10-24); t. 80 (p. 266b 6-20); t. 86 (p. 267b 17-26); Metaph. XII t. 41 (Λ c. 7, 1073a 3-13); cf. infra n. 111-124. ²² Cf. infra n. 125-127. ²³ Cf. infra n. 128-129. ²⁴ Cf. infra n. 130. ²⁵ Cf. infra n. 131-139.

ordinatis. Si etiam negetur ordo essentialis, adhuc infinitas est impossibilis; ergo omni modo est aliquod primum necessario et simpliciter effectivum. — Istarum trium propositionum assumptarum propter brevitem prima dicatur *a*, secunda *b*, et tertia *c*.

5 Probatio illarum.

53

Primo *a*, scilicet quod essentialiter ordinatorum infinitas est impossibilis¹. Probatio, tum quia^a universitas causatorum essentialiter ordinatorum est ab aliqua causa quae non est aliquid universitatis, quia tunc esset causa sui. Tota enim universitas dependentium dependet, et a nullo illius universitatis^b. — Tum quia causae infinitae essent simul in actu, essentialiter scilicet ordinatae, ex

^a Sequitur textus interpolatus: in causis essentialiter ordinatis, ubi ponit adversarius infinitatem, secunda in quantum causat dependet a prima, ex prima differentia². Si igitur essent causae infinitae ita quod non solum quaelibet posterior¹⁵ sed quaelibet alia dependet a sua causa proxima priori, ergo³.

^b Sequitur textus interpolatus: et hoc voco primum efficiens. Si igitur sunt infinitae, adhuc dependent ab aliqua quae non est illius universitatis⁴.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρ^{TP}γ^βμ^υ)

1 Si] praem. Tertio ρ^{TP}γ^βμ^υ adnot. Tertia, c Γ^{N2} adnot. c Γ^{B2} | etiam] autem Σ | est] erit D²SRIZΓ^{BD}ΛΣ 2 omni modo] omnino Λ^{H2}τ add. est infinitas impossibilis et per consequens omni modo Σ | est] erit Γ^{BD} | primum om. Z¹Λ^{YEO2} | necessarium Γ^{BD} | necessario et om. VZΛ^{YEH2O2}ρ^{TP}γ^βμ^υ | et om. Σ 2-3 ¶ et simpliciter effectivum sign. litteris a-b Γ^{B2} | simpliciter] add. primum DCPSIZΓ^AYEO2Σ 3 trium propositionum] p. t. Γ | assumptarum] assum potentiarum P^{*} om. DMSRVΓ 4 et om. DCPSΓ^AΣ 5 Probatio om. Σ | illarum] istarum DCPMRIVZΓ^AEGO om. Λ^YΣ 6 Primo] Prima MSZΣ Primam D add. de I² | a om. DΣ | essentialiter ordinatorum infinitas = AΣ i. (add. causarum I²Λ^H add. in Λ^O) e. ordinatorum (tis Λ^O om. Λ^Y) rell. edd. | est] erit Γ^LN² sit Σ 7 Probatio] Probo A Probatur Σ Primo MA^G om. Λ^G | tum quia] sic Σ praem. sic primo D add. universitas causatorum est causata, igitur ab aliqua causa quae non est aliquid universitatis, quia tunc esset causa sui; tum quia (cf. 7-9) D | universitas] universalitas R universaliter (pon. universitas S²) S | causatorum] add. universaliter R 7-8 essentialiter ordinatorum om. AD 8 est¹ = AR dependet (praem. ab aliqua causa D²) D causata est Σ est causata S² rell. edd. | ab aliqua causa] praem. ergo CPMSIV ZΓ^A edd., add. priori AD² | non] non ab aliqua causa ante quae AD² om. D² 8-9 universitatis] praem. totius A praem. istius D² praem. illius Σρ^{TP}γ^βμ^υ add. eorum I² 9 universitas] in ras. I² universalitas MS 9-10 dependentium] comp. Λ^Y causatorum sive dependentium Σ om. AV 10 a nullo] non ab aliquo DΣ | universitatis] add. dependet Γ^{B2} add. dependentium dependet Γ^{BD} add. quia tunc idem dependeret a se Λ^{O2} | Tum] in corr. Γ^{BD2} Similiter etiam Σ add. secundo DMρ^{TP}γ^βμ^υ not. secundo P² | quia] add. tunc Σ 10-p. 158, 1 et p. 158, 10-13: causae (10) — supra (p. 158, 1) = CPMSRIVZΓ^AΣ edd. si causae (p. 158, 10) — effectum (p. 158, 13) AD 10-11 causae — in actu] essent actu infinitae causae simul Σ 11 scilicet om. Γ^{BD2}Σ | ordinatae] inordinatae Λ^{B2} add. et V^{*} add. ut patet Σ 12-15 in causis — ergo = AD 13-14 differentia om. D² 15 sed quaelibet alia] quaelibet alia post quod (14) D | causa om. D | priori om. D² 16-17 et hoc — universitatis = AD 17 universitatis] infinitatis D

T¹ Cf. AVICENNA, Metaph. compendium I pars 2 tr. 2 c. 1 (ed. CARAME 92-93). ² Cf. supra n. 49. ³ Cf. DUNS SCOTUS, Rep. I A d. 2 n. 21. ⁴ Cf. ibidem.

tertia differentia supra^{1a}, quod nullus philosophus ponit. — Tum tertio, quia prius est principio propinquius, V *Metaphysicae*; ergo ubi nullum principium, nihil essentialiter prius². — Tum quarto, quia superior causa est perfectior in causando, ex secunda differentia³; ergo in infinitum superior est in infinitum perfectior, et ita in finitae perfectionis in causando, et per consequens non causans in virtute alterius, quia quaelibet talis est imperfecte causans, quia est dependens in causando ab alia. — Tum quinto, quia effectivum nullam imperfectionem ponit necessario; ergo potest esse in

^a Loco causae (p. 157, 10) — supra (p. 158, 1) *textus interpolatus*: si causae infinitae ordinatae essentialiter concurrant ad productionem alicuius effectus, et ex tertia differentia⁴ omnes causae essentialiter ordinatae sunt simul, sequitur quod infinita sunt simul ad causandum hunc effectum⁵.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρ^τπ^γβ^μν)

1 supra] similiter Λ^{G2} sed ρ^τπ^γβ^μν add. posita Σ | quod] consequens (*praem.* quod Γ^{D2}) MSRV Γ^{BD}Λ^O add., add. consequens IZ | nullus philosophus ponit] non conceditur ab aliquo philosopho D | Tum] Similiter Z 1-3 Tum — prius] om. hoc loco D sed vide ad 8, ubi, licet contextui accommodatum, invenitur; ¶ sign. Vacat V²Z² 2 est = A est (*om.* P*) quod (q.) comp. M² est (*est*) post principio D²Λ^{HO} om. D'Γ^{LN2} rel. edd. | principio] primo (*add.* autem M*) CPMIV*Z^{pr}γ^βμ^ν | V] *praem.* ex ZΛ 3 nullum] non (*om.* Λ^{B2}) est Λ^{B2} add. est M²γ | principium] primum Iρ^τπ^γβ^μν | nihil] nullum Λ^H *praem.* ibi Σ^r add. est Γ^Bγ | Tum] Similiter Σ *om.* CP | quarto] tertio (*sic consequenter*; cf. ad 8) D 4 superior causa est perfectior] p. e. c. s. Σ | causa *om.* Λ^{YHGO} | causando] add. quam inferior Σ | secunda] prima et secunda τ | differentia] add. supra Λ^H 5 in infinitum¹ *om.* Γ^{LN} | in infinitum¹ — perfectior] superior (*in ras.* Λ^{O2}) r...j (r...j Λ^{O2}) Λ^O | superior] *om.* R add. causa D | et ita] ergo in A add. in V*Λ^{B2} 5-6 et ita infinitae perfectionis *om.* D² | infinitae] in corr. Λ^{B2} infinite (cf. ad 6) V²ZΛ^{HO}*Σ *praem.* est IZ add. est MV* 6 perfectionis] in corr. Λ^{B2} perfectae Γ^LΛ^Ypr perfecta V²ZΛ^{HO}*Σ | in causando, et per consequens non] et nulla talis est A 7 in] de A | in virtute — talis *om.* M²V² | alterius] *om.* Γ^{D2} add. causans S'R | quia quaelibet talis *om.* RΣ^{Q2} | talis] causa D causans in virtute alterius V²Γ^{BD}Λ^Y Σ^{Q2} add. in virtute alterius causans DM²SIZΓ^{LN} edd. 7-8 est — est *om.* Γ^{D2} 7 imperfectior M²RV* 8 est dependens in causando] in causando dependens Σ | ab alia] ab alio (*post* dependens Γ^N) ΓΣ *om.* I²Λ^{YHO} | Tum] Similiter Σ | Tum quinto, quia] Quarto et quinto adducuntur duae aliae persuasiones adhuc. Prima talis: si sit processus in infinitum in causis essentialiter ordinatis, omnes erunt causatae; igitur ab aliqua causa. Et si ista non sit prima, omnes erunt aequaliter (*essentialiter* D*) mediatæ causae, nam non ponitur aliqua prima respectu cuius alia possit dici propinquior vel remotior alia; prius enim est quod principio est (*est om.* D*) propinquius, V *Metaphysicae*; igitur ubi nullum principium, nihil essentialiter prius, et sic est verum quod tenet ratio Philosophi, II *Metaphysicae*, et est eadem ratio virtualiter cum illa quae est accepta ex prima differentia. Secunda ratio est ista D [*textus, excepto prius enim — essentialiter prius* (cf. 2-3); *desumptus est ex Rep. IA d. 2 n. 24*] 9-p. 159, 1 in aliquo *om.* Σ^{QU} 13 hunc *om.* D*

F 2 ARISTOT., *Metaph.* V t. 16 (Δ c. 11, 1018b 9-11).

T 1 Cf. supra n. 51. 2 Cf. ARISTOT., *Metaph.* II t. 6 (α c. 2, 994a 11-19), cf. lect. var. ad lin. 1-3. 8. 3 Cf. supra n. 50. 4 Cf. supra n. 51. 5 Cf. DUNS SCOTUS, *Rep. IA d. 2 n. 23*.

aliquo sine imperfectione^a. Sed si nulla causa est sine dependentia ad aliquid prius, in nullo est sine imperfectione. Ergo effectibilitas independens potest inesse alicui naturae, et illa simpliciter est prima; ergo effectibilitas simpliciter prima est possibilis. Hoc sufficit, quia inferius¹ ex hoc concluditur quia tale efficiens primum, si est possibile, est in re. Et sic quinque rationibus patet a. b^a probatur, scilicet quod infinitas in accidentaliter ordinatis sit impossibilis nisi ponatur status essentialiter ordinatorum, quia infinitas accidentaliter si ponitur, hoc non est simul, patet, sed successive tantum, ut alterum post alterum, ita quod secundum aliquo modo fluit a priore. Non tamen dependet ab ipso in causando; potest enim causare illo non existente sicut illo existente, sicut filius generat patre mortuo sicut ipso vivo. Talis infinitas suc-

^a Sequitur *textus interpolatus*: quia quod nihil imperfectionis includit potest poni inter entia sine imperfectione³.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρ^τπ^γβ^μν)

1-2 Sed — imperfectione *om.* R 1 nulla causa = AD nulla effectibilitas (*ctivitas* C²Γ^{BD}) CPMI'VΓ^{BD} nulla (*add.* causa Λ^{O2} add. effectibilitas Γ^{L2}) SΓ^LΛ^{O2}τ in nullo I²ZΓ^NΛ^{YHGO}ρ^τπ^γβ^μν 2 aliquid *om.* AD | imperfectione] add. effectualitas Λ^O 2-3 effectibilitas] in ras. Λ^{O2} effectualitas DA^O effectivitas C²MSRA^{YHGO}Σ^{QU} edd., *pon.* effectivum Γ^{N2} 3-4 independens — effectibilitas *om.* Γ^L | simpliciter est = ACP e. (*erit* Λ^H) s. rel. (*om.* Γ^L) edd. 4 ergo — prima] quia τ | effectibilitas] effectivitas DC²MRA^{YHGO}*Σ^{QU}ρ^τπ^γβ^μν | est²] potest esse et est Λ^O | Hoc] *praem.* Et Σ^{QU}ρ^τπ^γβ^μν 5 concludetur DCPMSRIVΓΣ | quia² = A quod rel. edd. 6 si est possibile *om.* Λ^{YHGO}Σ^{QU}ρ | patet a] add. Sed dices quod istae rationes non concludant nisi supponendo ordinem essentialium causarum; sed negabitur ordo essentialis, et dicetur quod omne quod producit, producit sufficienter a causa particulari eiusdem rationis sicut a causa totali, ut filius a patre, et sic in infinitum D (cf. *Rep. IA d. 2 n. 26*) 7 b] Secundum (*add.* b post scilicet Λ^{O2}) Λ^{HO} *praem.* Secundo Λ^Oτ add. etiam V | b probatur, scilicet] Contra hoc probatur b, c D | probatur] post essent. ordinat. (8) Σ add. sic Λ^Oρ^τπ^γβ^μν 7-9 ordinatis — infinitas *om.* V² 8 nisi] si Σ^{QU}ρ | ponatur] sit Σ | essentialiter ordinatorum] o. e. Σ in ess. ordinatis RV²Γ^{BD} 9 si ante infinitas Σ | ponatur DCPT | simul] add. ut Λ^Oτ | sed] igitur Σ 10 tantum, ut] quia hoc productum (*ctivum* D*) aut producit a causa alterius rationis et ordinis, et requiritur ordo essentialis, aut a causa eiusdem rationis, et tunc possibile produci a causa a qua producit, et illa ab alia a qua producit (et illa — producit *om.* D*) fuit possibile produci, et sic in (*in om.* D*) infinitum; natura (*nat. om.* D²) semper enim (*enim om.* D*) habebit eundem modum essendi in quolibet eiusdem rationis, ita quod si unum fuerit producibile, et quodlibet in (*in om.* D*) infinitum successive D (cf. *Rep. IA d. 2 n. 27*) | ut] quod Λ^O | quod] add. si τ^πγ^βμ^ν 11 fluit] in corr. Λ^{G2} fluat ρ^τπ^γβ^μν fuerit M²SIVZΓ^{LA}-GΣ sit ante aliquo (10-11) R | priore] primo RΓ^{LN} 12 enim] tamen Λ^Oρ^τπ^γ *om.* Λ^{B2} | illo] isto M ipso VΛ^{YEG} illa I | sicut illo existente = A 13 generat] generare D²P²MSRI*VZΓ generatur C* generare potest Σ | ipso *om.* Σ 13-p. 160, 1 Talis infinitas successionis] *praem.* Licet alia secundum Aristotelem esset necessaria (¶ Licet — necess. sign. Vacat Λ^{O2}; add. scilicet dependentia in essendo Λ^{O2}) Λ^O *praem.* Licet autem secundum Aristotelem in VIII Physicorum (*in VIII Phys. om.* τ) Λ^{H2}τ *praem.* r...j Λ^{G2} add. esset necessaria (*nec.* lacuna Λ^O) tamen Λ^{G2}τ 13 Talis] Sed DA^H add. tamen Λ^O 13-p. 160, 1 infini-

T 1 Cf. infra n. 58. 2 Cf. supra n. 52. 3 Cf. DUNS SCOTUS, *Rep. IA d. 2 n. 25*.

cessionis est impossibilis, nisi ab aliqua natura infinite durante, a qua tota successio et quilibet eius, dependeat. Nulla enim deformitas perpetuatur nisi in virtute alicuius permanentis quod nihil est illius successionis, quia omnia successiva illius successionis sunt eiusdem rationis^a; sed est aliquid prius essentialiter, quia quilibet⁵ successionis dependet ab ipso, et hoc in alia ordinatione quam a causa proxima quae est aliquid illius successionis^b. Patet ergo b.

55 Probatur etiam c¹, quod scilicet si negetur ordo essentialis, adhuc infinitas est impossibilis. Probatio, quia cum ex prima ratione hic

^a Sequitur textus interpolatus: et quia nulla pars successionis potest permanere¹⁰ cum tota successione, eo quod tunc non esset pars eius².

^b Sequitur textus interpolatus: omne igitur quod dependet a causa accidentaliter ordinata, dependet essentialiter a causa per se et essentialiter ordinata; immo negato ordine essentiali negabitur ordo accidentaliter, quia accidentia non habent ordinem nisi mediante fixo et permanente, nec per consequens habent multitudinem in infinitum¹⁵.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρ^τπ^γβ^μυ)
tas — impossibilis] nulla successio potest in infinitum continuari D (cf. Rep. IA d. 2 n. 27) |
successionis] generationis (raliter Γ^{B2}) sive successionis Γ^{BD} 14-15 quia — imperfectio-
ne = AD

1 nisi] add. continuetur vel (et Λ^Q) perpetuetur I²Λ^{GO} add. | ab aliqua — durante] in vir-
tute alterius permanentis in infinitum cum tota successione illa D (cf. Rep. IA d. 2 n. 27) |
aliqua] alia Λ^Q add. causa Λ^B add. causa una sive Λ^Q | infinita Γ^{BD*} | durante] add. et CPMRV*
add. perpetuetur Γ^{N2} 2 qua] quo Du | quilibet] quodlibet IΛ^{BGO}Σ quilibet M*R quidquid
D | dependeat] dependet Λ^Q adnot. Philosophus VIII Physicorum, textu commentii 47 M² adnot.
Aristoteles VIII Physicorum (commentio) 20 et in I De generatione Λ^{Q2} | Nulla enim] eo quod
nulla D 3 in om. Γ^{BD} | permanentis] uniformis sive permanentis D | nihil est] non est ali-
quid D 4 illius¹ om. P²MSRI²Γ^{LN}Λ^{HO} | illius successionis¹ s. i. CV²(in ras.)Γ^{BD} add. eius-
dem rationis P*M | quia omnia] o. enim Σ | successiva illius successionis = At illius succes-
sionis Γ^{BD}Σ successionis illius D successiva CPT^{LN}Λ^{HGO}ρ^τπ^γβ^μυ successionis (in successione M²)
Λ^H rel. 5 rationis] add. et nullum eorum est perpetuum M² | prius essentialiter] e. p. D
add. tota successione D | quia] cum D | quilibet] quodlibet IZΓ^{LN}Λ^{BGO}Σ quilibet M*V* add.
illius τ add. huius Σ 5-6 quilibet successionis] omnia successiva Γ^{BD} tota successio et quod-
cumque eius D add. sunt eiusdem rationis, sed est aliquid prius essentialiter, quia omnia suc-
cessiva (o. succ.) quodlibet illius successionis τ Γ^{B2}τ (¶ additio sign. Vacat Γ^{B2}) 6 successionis] in
successivis Λ^Q | dependeat D dependeret V dependent Γ^{BD} | alia ordinatione = ASR alio genere
(not. vel. ordine Γ^{D2}) Γ^{BD} alio ordine rel. edd. 7 quae] quod Γ^N quia A add. non Γ^{BD*} | illius]
ipsius Γ^L huius Σ unius M*SRIV* om. D 8-p. 161, 8 Probatur — naturam post existentia
(p. 162, 8) Λ^{HO*}p 8 etiam] ergo P om. Σ | quod] post scilicet C²Σ quia Γ^{LN}Λ^{Q2} om. C*PMR
V* | scilicet om. Γ 9 est] erit DMSRI²VI²Λ^{YHO} esset CPA^{BQ} | Probatio om. DΣ 10-11 et
quia — pars eius = AD 11 tota successione] toto successive D | eius] istius D' illius D²
12-16 omne igitur — infinitum = AD 13 dependet — ordinata om. D* 15 nec] ut
D* | habet A

T¹ Cf. supra n. 52. ² Cf. DUNS SCOTUS, Rep. IA d. 2 n. 27. ³ Cf. ibidem. — Cf.
ARISTOT., Physic. VIII t. 47 (© c. 6, 258b 32-259a 6); De gener. et corrupt. II t. 56-62 (B c. 10,
336a 23-337a 33).

adducta, scilicet quod a nullo nihil potest esse¹, sequatur quod aliqua natura sit effectiva, si negatur ordo essentialis activorum ergo illa in nullius alterius virtute causat; et licet ipsa in aliquo singulari ponatur causata, tamen in aliquo est non causata, quod est⁵ propositum de natura; vel, si in quolibet ponatur causata, statim implicatur contradictio negando ordinem essentialem, quia nulla natura potest poni in quolibet causata ita quod sit ordo accidentaliter sub ipsa sine ordine essentiali ad aliam naturam.

Ad secundam instantiam, supra positam, quae dicit quod ratio⁵⁶ procedit ex contingentibus et ita non est demonstratio^{2a}, respon-
deo quod posset sic argui: aliqua natura est effecta quia aliquod subiectum mutatur, et ita terminus mutationis incipit esse in sub-
iecto, et ita ille terminus vel compositum producitur sive effici-
tur; ergo est aliquod efficiens, per naturam correlativorum, et
15 tunc potest esse secundum veritatem prima³ contingens, sed ma-

^a Sequitur textus interpolatus: cum dico 'aliqua natura vere est effecta, ergo aliquid est efficiens'⁴.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρ^τπ^γβ^μυ)
1 scilicet] videlicet DCPMSRI²VZΓΛ | nullo] nihilo DCP²MS²VZΓΛ^{YH}Σ | nihil potest
esse = A non potest aliquid (quod Γ^D) esse (esse aliq. Zρτπγβμυ) rel. edd. | sequetur DΓ^{BD} se-
quitur RIΓ^LΛ^{BHO*} 2 effectiva] add. vel effectibilis Σ add. vel Γ^{BDLN*}Λ^{Q2} add. et S² | nega-
tur = AR negetur rel. edd., add. ergo R 3 aliquo] add. superiori Λ^B add. (...) Λ^{Q*} 4 po-
nitur MSRIVZ | tamen in aliquo] in a. t. Σ add. simpliciter I² | est¹] erit (post causata² D*) DMS
RIVZΓ^{B2}ΛΣ 5 de natura] comp. Γ^N om. Γ^{N2}Λ^BΣ | vel, si = A si enim rel. edd. 5-6 statim
implicatur] tunc impl. statim Λ^{BQ} 6 implicat contradictionem Γ^{BD} 7 quolibet] in corr. M²
Λ^{B2} qualibet R alico Λ^Q (...) Λ^{Q2} 8 aliam] in ras. P² aliquam (add. aliam I²) RI | naturam]
addunt: Patet RI^L Patet ex hoc I Ex hoc patet CPM Ex b patet hoc (add. in ras. ita Λ^{Q2}) VZΛ^{YO}
Hoc (praem. Et Γ^N) patet ex b Γ^NΣ sicut ex b patet; ergo etc. (sed praem. huic additioni: primam perma-
nentem cuius virtute (...) Λ^{H2}) Λ^H Patet igitur etiam c Γ^{BD} Ex hoc patet c (sed praem. huic additioni: primam
permanentem cuius virtute alia causata successiva continuatur Λ^Q) Λ^{BQ} 9-p. 162, 8 Ad secundam — exsi-
stentia] ante Probatur (p. 160, 8) Λ^{HO*}p; ¶ sign.: Extra D²VI²Γ^{B1}Λ¹ lin. anfractuosa μ 9 Ad —
dicit] Contra istud pono illam instantiam ρ | secundam instantiam] secundum D*Λ^Q | supra] scilicet
Γ^L om. Γ^{N2}Λ^QΣ | positam = A 9-10 quae dicit — demonstratio om. Σ 9 dixit DC
PMSRIVZΓ 10-11 respondeo] dico Σ 11-12 aliqua — subiectum om. Λ^Y 11 aliqua —
quia] om. ZΓ^{B2}D²(om. denuo D²); ¶ sign. litteris c-a V² | aliqua natura est effecta om. Λ^{B2} | natura]
add. sic I²Γ^{B2}D² | effectiva (ante est I²) C*PM*SRIV²Γ^{B2}D²LN*Λ^{B2}G^{Q2}Σ^{Q*}U | quia] quod A 12 sub-
iectum] entium D om. I² | mutatur] est mutatum ρτπγβμυ | et ita] ergo V²ZΓ^{BD}Λ^{YH} 13 ita]
per consequens Σ | producitur sive om. Σ 14 est aliquod efficiens = AT^{BD}Σ aliq. eff. est V
Γ^{N2} aliquod (quid IZΛ^Qτ) est (e. om. Γ^L) eff. Γ^N rel. edd. 15 potest esse secundum veritatem
prima = A prima (add. conclusio Λ^Q) sec. verit. esset Λ^{YH}Σ prima (praemissa M²ρτπγβμυ om. Λ^{HO*}
add. ratio γ) esset sec. verit. rel. edd. 15-p. 162, 1 sed manifesta om. ρτπγβμυ | manifesta]
manifestius I intenta (tum Λ^H) Λ^{B2}H om. Λ^Q manifeste Λ^{Q2} 16-17 cum — efficiens = AD
16 vere om. D | effecta] effecta vel producta D 17 efficiens] produciens vel efficiens etc. D

T¹ Cf. supra n. 43. ² Cf. supra n. 45. ³ ratio, cf. supra n. 43. ⁴ Cf. DUNS
SCOTUS, Rep. IA d. 2 n. 28; cf. supra n. 43.

nifesta. — Potest tamen sic argui, probando primam conclusionem¹ sic: haec est vera 'aliqua natura est effectibilis, ergo aliqua est effectiva'. Antecedens probatur, quia aliquod subiectum est mutabile, quia aliquod entium est possibile distinguendo possibile contra necessarium², et sic procedendo ex necessariis. Et tunc probatio primae conclusionis est de esse quiditative sive de esse possibili, non autem de existentia actuali. Sed de quo nunc ostenditur possibilitas, ultra in conclusione tertia³ ostenditur actualis existentia.

57 Secunda conclusio de primo effectivo est ista, quod simpliciter primum effectivum est incausabile⁴. Hoc probatur, quia est ineffectibile independens effectivum. Hoc patet prius⁵, quia si sit virtute alterius causativum vel ab alio effectibile, ergo vel processus in infinitum, vel circulus, vel status in aliquo ineffectibili independente effectivo; illud dico primum, et aliud patet quod non est primum, ex datis tuis. Ergo et ulterius concluditur: si primum

ADCPMSRIVZ¹BDLN²Λ³YHGOΣ⁴QU(Φ⁵PP⁶PT⁷γβμν)

¹ Potest tamen] Tam. p. DMSRIV'Z Tam. non potest P²(in ras.)Γ^N Tam. non (add. potest Λ^{B2}) V²Γ^NΛ^{YEO} edd. Est non Λ^H | argui] arguitur Γ^N edd., praem. potest Λ^{O2} 2 sic: haec est vera = A sic in corr. D² sed (non C²) hoc (sed hoc in ras. P²) modo (m. in ras. V²) CPVZΓ¹Λ^{YHO}π³γβμν hoc modo Λ^G si (scilicet I²) hoc aliquo (al. modo I²) MSRI sed hoc arguendo Λ^H sed hoc est argumentum p | aliqua²] add. natura DΣ 4 quia] et Dπ³γβμν praem. et P²V²ZΛ | distinguendo] definiendo A accipiendo π³γβμν | distinguendo possibile] om. V² add. ut dividitur π³γβμν 5 et¹ om. ZΛ^{YHO}Σ | procedendo] procedo DCPM⁴SIVZΓ¹BDLN²Λ³YHGOΣ add. est π³γβμν 6 est] concludit (cur Z) CPIV²ZΓ¹Λ^{YHO}Σ procedit vel concludit π³γβμν om. SR | quiditative D CVZΓ¹BDΛΣ edd. | esse² om. Λ^{HO} | possibili] in corr. M²Λ^{B2O2} potentiali Γ^{BD} possibilitate Λ^H 7 actuali] in ras. C² actuabili D add. actualiter PΛ^{O2} | nunc ostenditur] necessario Λ^H om. Λ^{O2} add. necessario Λ^{O2} 8 ultra] (...) Λ^G om. Λ^{O2}Σ | conclusione tertia] t. c. I²Λ | ostenditur ante in Σ | ostenditur actualis existentia] act. (in corr. Λ^{B2} accidentalit M²) exs. ostenditur (-ditur Λ^Y) DCPMSRIVZΛ^{YHO} actualiter (dis Λ^G) ex natura ostenditur Λ^{B2} | actualis existentia] e. a. Σ 9 de primo — ista] scilicet Σ | ista] illa ASΛ^Y 10 incausabile] incommunicabile V² interminabile R increabile (pon. incausabile Λ^{O2}) Λ^O add. sive causis intrinsicis sive extrinsicis Λ^G | Hoc om. Σ | est²] post independens (11) R om. MΓ^{B2D+L} 10-11 est ineffectibile] i. e. CP VT^N e. factibile effectibile Λ^G add. et (est M²Γ^{B2} praem. quia Λ^G add. ultra secundo Λ^{O2}) DCPMRI VZΓ¹BDLN²ΛΣ edd. 11 effectivum — prius om. Σ | prius] primo Λ^{B2} | quia si] si enim Σ 12 alio] aliquo D praem. aliquo Γ^{BD} | effective Γ^{BD2} | vel² om. Σ 12-13 processus — circulus] praem. erit (esset IZ est Γ^D) IZΓ¹Λ^{YHGO}Σ add. erit D 13-14 vel circulus — independente om. Λ^{B2} 13 ineffectibili] effectibili AC²PM²V²Γ^NΛ^{O2}Σ^{QU}τ add. et (etiam Γ^N) DRI²V²ZΓ¹BN Λ^{YB2HG}Σ edd., add. vel Λ^O add. est Γ^{D2} 14 effective ADCMSRI²V²Γ^{D2}LN²Λ^{B2GO2} | aliud patet quod] p. q. a. Σ 15 Ergo = AM² | et] in ras. C² etiam Λ^G vel P²M²RV² 15-p. 163, 1 primum illud = A il. (istud τ idem Λ^H) pr. rel. edd.

T¹ Cf. supra n. 43. ² Cf. ARISTOT., *Metaph.* IX t. 7 (Θ c. 3, 1047a 24-26): «Est autem possibile hoc cui si exstiterit actus, cuius dicitur habere potentiam, nihil erit impossibile»; *Anal. priora* I c. 11 (A c. 13, 32a 18-20): «Dico autem ... contingens, quo non existente necessario, posito autem esse vel non esse, propter hoc nihil erit impossibile». ³ Cf. infra n. 58. ⁴ Cf. supra n. 42. ⁵ Cf. supra n. 43.

illud est ineffectibile, ergo incausabile, quia non est finibile, nec materiabile, nec formabile. Probatur consequentia prima, scilicet quod si est ineffectibile, ergo est infinibile, quia causa finalis non causat nisi quia causa movet metaphorice ipsum efficiens ad efficiendum¹, nam alio modo non dependet entitas finiti ab ipso ut a priori; nihil autem est causa per se nisi ut ab ipso tamquam a priori essentialiter dependet causatum. — Duae autem aliae consequentiae, scilicet quod si est ineffectibile, ergo est immateriabile et informabile, probantur simul, quia cuius non est causa extrinseca, nec intrinseca, quia causalitas causae extrinsecae dicit perfectionem sine imperfectione, causalitas vero causae intrinsecae necessario dicit imperfectionem annexam, quia causa intrinseca est pars causati; igitur ratio causae extrinsecae est naturaliter prior ratione causae intrinsecae. Negato igitur priori negatur et posterius. — Probantur etiam eadem consequentiae, quia causae intrinsecae

ADCPMSRIVZ¹BDLN²Λ³YHGOΣ⁴QU(Φ⁵PP⁶PT⁷γβμν)

¹ est¹] esset Γ^{BD2} inest Λ^{B2} | ergo] praem. est Λ^G add. est (erit π³γβμν) MRIVZΛ^{YHO}Σ edd., add. et Γ^{LN} 1-3 incausabile — ineffectibile, ergo om. Λ^{B2} 1 incausabile] non causabile Λ^{B2} increabile (pon. incausabile Λ^{O2}) Λ^O | est² = A 1-2 nec materiabile] nec natura terminabile (add. nec materiale Λ^{O2}) Λ^O praem. nec natura terminabile p 2 materiabile] in corr. Λ^{B2} materiale (pon. materiabile Γ^{N2}) DI²DLN²Λ^{B2} mutabile C²PM²RI²V²π³γβμν | formabile] formale (pon. formabile Γ^{N2}) D²M²Γ^{D2}LN²Λ^{B2} (in corr.)^{GO}π³γβμν add. nec mutabile γ 2-3 Probatur — ineffectibile in ras., et abrasit tres lineas cuiusdam textus immediate sequentes Λ^{O2} 2 Probatur] post infinibile (3) DCPMSRIVZΛ^{YHO}Σ Patet Λ^{B2} rep. post infinibile (3) Z om. Γ^L | consequentia prima = A prima (praeterea τ) conseq. (add. patet CPS²Γ^N) Λ^{B2} rel. edd. | scilicet] videlicet DCPMSRIVZΓ¹BN Λ^Y B2GO2 praem. quia ZΛ^Y om. Γ^N 3 quod] quia MΓ^{LN} om. Λ^{O2}Σ | est infinibile = A non est finibile Γ^ΛO²π³γβμν non (nec DC² add. est I²) finibile (fruibile Λ^Y) DCPMSRIVZΛ^{YHO}Σ 4 causa = A 5 nam — non = ADM²I²Z nam alio (aliquo R) modo M²S²RV²Λ^{B2} non enim alio modo Λ^{O2}Σ non alio modo S² nam non alio modo I²V²Λ^{B2} rel. edd. | entitas finiti ab ipso = A ab ipso essentialiter entitas finiti Λ^Oπ³γβμν ab ipsa entitas finiti Σ essentialiter ab ipso (illo Λ^G) entitas (veritas R) finiti (entitas finiti om. D²) rel. τ 5-6 ut a — ab ipso om. D² 6 causa per se] p. se c. ΛΣ | ut] om. Γ^{BD}Λ^H quando Γ^{D2} | a om. M²SRA^{B2HG} 7 Duae] post aliae Σ om. Λ^H | autem] sunt P scilicet (post aliae Λ^G) Λ^{B2} om. I²Λ^{YHO}Σ | aliae om. M²(post consequentiae, 7-8)RI²VZΓ¹Λ^{B2} 8 scilicet] videlicet DMSIVZΓ¹Λ^H praem. videlicet R | est²] et Γ^{om.} DCPMRIVZΛΣ edd. | immateriabile] materiabile Γ^{N2} immateriale DI²Λ^{GO}π³γβμν immutabile C²PMRΛ^H immutabile vel immateriabile I² 8-9 informabile] non formabile Γ^{B2}Λ^Yτμν non formale Γ^DΛ^{B2HO}π³γβμν informale Λ^{O2} 9-15 ¶ quia — consequentiae sign.: Vacat D²P²V²ZΓ¹BDLN²Λ^{B2GO2} (om. Γ^{D2}) lin. anfractuosa μ 9 nec] eius non est causa edd., add. est Γ^{BD} 10-11 extrinsecae — causae om. Γ^N Λ^{O2} | dicit — intrinsecae om. V² 11 vero] autem I²Λ^{B2HG} om. DMSRI²V²ZΓ¹Λ^{YHO}Σ | necessario] in corr. Γ^{D2} post imperfectionem (12) R om. Γ^{B2}Λ^H 12 dicit = AR requirit rel. edd. 14 negatur] negetur Γ^{LN} | et = A 15-p. 164, 4 ¶ Probantur — conclusio secunda sign. Extra I²(text. et ms.) 15 Probantur] praem. Aliter Λ^O edd., add. aliter Λ^G | etiam = A | consequentiae] add. aliter Λ^H

T¹ Cf. ARISTOT., *Metaph.* V t. 2 (Δ c. 2, 1013b 9-11); XII t. 36-37 (A c. 7, 1072a 26-27, 1076b 3); *De gener. et corrupt.* I t. 55 (A c. 7, 324b 13-18).

sunt causatae ab extrinsecis vel secundum esse earum vel in quantum causant compositum, vel utroque modo, quia causae intrinsecae non se ipsis sine agente constituunt compositum. — Ex istis dictis satis patet conclusio secunda.

- 58 Tertia conclusio de primo effectivo est ista: primum effectivum est in actu existens et aliqua natura vere existens actualiter sicut est effectiva¹. Probatio istius: cuius rationi repugnat esse ab alio, illud si potest esse, potest esse a se; sed rationi primi effectivi simpliciter repugnat esse ab alio, sicut patet ex secunda conclusione²; similiter et ipsum potest esse, sicut patet ex prima ubi posita est quinta probatio ad a³, quae minus videtur concludere et tamen hoc concludit. Aliae autem probationes ipsius a⁴ possunt tractari de existentia quam proponit haec tertia conclusio, et sunt de contingentibus, tamen manifestis; vel accipiantur a de natura et quiditate et possibilitate, et sunt ex necessariis. Ergo effectivum simpliciter primum potest esse ex se. Quod non est a se non pot-

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}πτγβμν)

1 sunt causatae] causantur Σ | extrinsecis = ADCPT^N extrinseca (intrinseca Λ^H) rell. edd. 2-3 vel — compositum om. Γ^N 3 constituunt compositum] comp. const. Λ^{EG} causant compositum vel constituunt πτγβμν | istis = A 4 satis patet conclusio secunda = A sat. p. sec. c. Σ sec. c. sat. p. DCPMSRIVΓ^{LN}Λ^{HO}τ sec. concl. proposita (proponenda Λ^O) sat. pat. ZΛ^Yπτγβμν pat. sec. concl. Γ^{BD} 5-9 Tertia conclusio — conclusione om. Λ^O 5 primo] principio Γ^{BD} 5-6 est ista — est in] scilicet quod sit Σ 5 ista] illa S add. quod CPMVA^O 6-7 et aliqua — effectiva om. Σ 6 vere om. V²ZΓ^NΛ^{YHGO} | existens actualiter om. Λ^H | actualiter] accidentaliter τ actu ZΛ^Yπτγβμν actus γ om. Λ^B add. et hoc Λ^O 6-7 sicut est] sic (om. P²) est sic CP sic est SV²ΓΛ^H est sic ZΛ^{YHGO} si est M²Λ^O 7 Probatur Σ | istius = A huius V²ZΛ^{YHGO} sic Σ | esse ab alio] praem. simpliciter πτγβμν add. simpliciter πτ 8-9 simpliciter] ante effectivi (8) Σ similiter γ om. DΓπτβμν 9 alio] add. ergo non est factibile ρ | sicut] ut Σ | conclusione] add. ubi probatur quod ipsum est possibile esse primum efficiens Λ^O 10 similiter] in corr. Λ^B om. Γ^BΣπτγβμν | et] etiam AD autem post ipsum ZΓ^{BD}Λ^YΣ om. Γ²Λ^B 11 sicut] ut Σ 10-11 prima — probatio] quinta ratione (propositione Λ^H) posita Λ^H add. | posita est quinta probatio] q. pr. p. e. (e. om. Λ^{YHGO}) Λ^H 11 quinta] qua D' quae D² prima A | et = AΛ^OΣ 12-15 ¶ Aliae — ex necessariis sign.: Vacat D²P²V²Z²Γ^{BD}(ext. et mg., om. in' mg. Γ^{BD}) lin. anfractuosa μ [[Va- supra concludere (11) Γ^{BD}] 12 autem = Aπτγβμν 12-13 possunt — conclusio, et om. Λ^B 12 tractari] trahi Γ^{BD} 13 existentia] add. actuali Σ | proponit] proponunt Λ^O ponit Γ^NΛ^{HGO} | haec] hic Λ^Oτ | tertia conclusio] c. t. ΓΛ^H | sunt = A sunt istae (illae M²SRIG^{YHGO} huiusmodi Σ primae Λ^O add. primae Λ^Oτ) probationes (propositiones D) rell. edd. 13-14 de contingentibus om. Γ^N 13 de] ex DΓZΛ edd., pon. ex Γ^N 14 vel] ut DR sed si Γ^{BD} si autem Σ add. si M²V²ZΓ^NΛ edd. | accipiantur] comp. A accipiat CP | a om. DP²M²Γ^{BDLN}Λ edd. | et] vel Σ om. Λ^O 15 et] vel Σ | et] ut Γ^L om. Γ²V²ZΓ^NΛ^{YHGO}Σ edd. 16 potest esse] praem. si τ add. potest esse τ | ex se] ante esse CPT^{BD} a se Γ²ZΓ^{BD}Λ^OΣ edd., om. Γ^{BD}Λ^O add. ergo est a se πτγβμν | Quod] in corr. Γ^B quia Λ^Y praem. quia CPT^{BD} (in corr.)πτγβμν praem. sed Λ^Oτ add. quia V² add. autem Γ²ZΓ^{BN}Λ^{YHGO}

T¹ Cf. supra n. 42. ² Cf. supra n. 57. ³ Cf. supra n. 53. ⁴ Cf. ibidem.

est esse a se, quia tunc non-ens produceret aliquid ad esse, quod est impossibile, et adhuc, tunc illud causaret se et ita non esset incausabile omnino. — Illud ultimum, scilicet de existentia primi effectivi, aliter declaratur, quia inconveniens est universo deesse supremum gradum possibilem in essendo.

Luxta tres conclusiones ostensas de effectivo primo nota corollarium quoddam, quod quasi continet tres conclusiones probatas, quod scilicet primum effectivum non tantum est prius aliis, sed quo prius aliud esse includit contradictionem, sic in quantum primum existit. Probatur ut praecedens¹; nam in ratione talis primi maxime includitur incausabile, probatur ex secunda²; ergo si potest esse (quia non contradicit entitati, ut probatur ex prima³), sequitur quod potest esse a se, et ita est a se⁴.

Luxta tres conclusiones primas de causa efectiva propono tres conclusiones similes de causa finali.

[17] Aliquod finitivum est simpliciter primum, hoc est nec ad aliud

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}πτγβμν)

1 a] ad A 2 tunc om. IΛ^HΣπτγβμν | illud] idem D²CPMRIVZΛ^{HGO} edd., om. D' | esset] erit Λ^Oπτγβμν tenetur CPMSRI^VZΛ^Y sequitur Γ^{LN} 3 illud] istud DZΓ^LΛ^OΣ Ad Λ^O praem. Item Γ^{BD} | scilicet om. Σ 3-4 primi effectivi] actuali Σ 4 aliter declaratur] d. a. Σ | universo] in ras. P² praem. in Γ^{BD}Σ praem. de Γ^B 5 supremum gradum] g. s. Σ 6-13 luxta — est a se] om. R; ¶ sign. Extra (textus est alterius recensionis, patet ex lectionibus variantibus) et rep. textum a nobis delectum S¹ 6 luxta — primo] luxta istud (illud istud S' illud S¹Γ^Nβμν) SΓ^{BD}LN²πτγβμν Item Λ^{HO} praem. Item S²ΓΛ^{YHGO} praem. Item supra illud scilicet D | tres om. Σ | ostensas] probatas Γ^N om. DMV²Γ^{BD} | effectivo primo] p. e. DΓ^{BD}N²Λ^{YHGO}Σ 6-7 corollarium quoddam = A q. (quod Λ^O) c. rell. (om. R) edd. 7 quod quasi continet] quod c. q. DSΓ^{BDLN} quasi continens IZ | continet] praem. virtute Λ^O add. in virtute τ | probatas] probativas Λ^Y addunt: prima Γ^B quae est illa S prima est ista (illa Λ^O) Γ^{LN}Λ^O quod est istud (illud Λ^H) Λ^{HGO} edd. prima conclusio P² 8 quod scilicet] s. q. Λ^{HO} om. Λ^{YH} | scilicet om. SΓΛ^OΣ | primum] add. principium D | effectivum] add. hoc modo CPMSIVA^{HGO}πτγβμν | non tantum] non causatum (add. non tantum Γ^N) SΓ^NΛ^Hπτγβμν om. Λ^Y | est] praem. quod S²Λ^{YHGO}πτγβμν praem. secunda quod (add. non tantum τ) τγ add. quod est P²IZΓ 9 quo] eo A²MIVZΛ^{HGO}Σ edd. | quo prius aliud esse] q. e. a. p. D q. p. e. a. (aliquid Γ^B) Γ quo (quomodo P² eo M) aliquid p. e. (e. p. P) CPM a. e. p. eo Λ^OΣ aliquid p. e. eo Λ^H aliud (aliqua? V²) eo p. e. V aliquid e. p. eo IZ add. eo Λ^O | contradictionem] add. et tertia quod γ | in quantum] inquam C²Γ^Bπτγβμν pon. inquam P² 10 existat Σ^Y existere Σ^Oτ 10-11 Probatur — incausabile om. Z 10 ut om. Γ^{LN} | talis] illius SΓΛ^{HO} | primi] rei Λ^Y om. SΓ^BΣ²Λ^{HO}Σ 11 probatur ex secunda] om. SΓ²Γ^{LN}Λ^{HO}Σ; ¶ sign. punctis et lin. anfractuosa μ | secunda] tertia Λ^{BGO} add. conclusione Γ^B 12-13 esse — quod om. C 12 entitati] enti PMI²V² | ut probatur ex prima] om. P; ¶ sign. punctis et lin. anfractuosa μ 12-13 ut — quod om. SΓ^{LN}Λ^{HO}τ | sequitur] add. si potest esse, quia non contradicit entitati (enti M) MV² 13 potest — est a se om. S 14 pono CPT²Vτ 15 conclusiones om. DCPMSRIVZΓΛ^YΣτ 16 Aliquod] in ras. V² Aliquid CPMRA^Y praem. Prima (add. con-

T¹ Cf. supra n. 58. ² Cf. supra n. 57. ³ Cf. supra n. 53. 56. ⁴ Cf. ARISTOT., Physic. III t. 32 (Γ c. 4, 203b 30): «Contingere enim ab esse nihil differt in perpetuis».

ordinabile, nec in virtute alterius natum finire alia. Et probatur quinque probationibus similibus illis quae ponebantur ad primam conclusionem de primo effectivo¹.

- 61 Secunda est quod primum finitivum est incausabile. Probatur, quia infinibile, alias non primum; et ultra, ergo ineffectibile. Haec consequentia probatur, quia omne per se agens agit propter finem, ex II *Physicorum*, ubi etiam hoc vult Philosophus de natura, de qua minus videtur quam de agente a proposito. Sed cuius non est aliquod per se efficiens, illud non est effectibile, quia in nullo genere potest per accidens esse primum, sicut patet in proposito, 10 specialiter de causis agentibus per accidens, quae sunt casus et fortuna, quae secundum Aristotelem II *Physicorum* reducuntur necessario ad causas per se agentes, ut priores, scilicet ad naturam et intellectum vel propositum. Cuius igitur non est aliquod per se agens, eius nullum erit agens; sed cuius non est finis, eius non est 15 aliquod per se agens: ergo ipsum erit ineffectibile, nam finibile excellitur a fine in bonitate et per consequens in perfectione, — et ultra ut supra ostensum est de causa effectiva prima².

- 62 Tertia conclusio est quod primum finitivum est actu existens

ADCPMSRIVZ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρ^τπ^γβ^μυ)
clusio edd.) est (est om. Λ^{G*}) P²I²V²Z¹Γ^ΔΣ edd. | finitivum] in corr. C² in ras. V²Λ^{O*} post est¹ Λ^{YHGO}Σ finitivum M²Γ^{B*}Λ^{B*}Σ^γβ | hoc] id Σ | nec] non Γ^NΣ^ρπ^γβ^μυ ut D²Λ^Y add. est ρ^τπ^γβ^μυ | aliud] praem. aliquod Γ^{BD}
1 in om. Γ | natum] add. est I²Z 2 quinque] in ras. Λ^{B2} quattuor ZΛ^Y | probationibus] propositionibus Λ^{YHGO} rationibus edd. | illis] illarum Λ^Y | ponebantur] in corr. Λ^{B2} ponuntur Γ^D dantur Λ^Y 3 conclusionem] ante primam (2) CPMRIVZ quaestionem M²SV* 4 Secunda est] Secunda conclusio est (est om. Λ^{O*}) DCPM²Z¹Γ^{B*}Λ^{YHGO}Σ om. M²SRIV²Γ^L | quod om. DMSRI V²Z¹Γ^{BD*}Λ^{YHGO}Σ | Probatur] Probatio Γ om. Σ^{QU}* 5 non] add. est CPMIVZ¹ add. esset Γ^{BD}Λ^O edd. 7 ex om. Σ | etiam hoc vult Philosophus] Phil. v. h. e. Σ add. dicit Λ^Y 8 qua] quo CPM²SR¹Γ^{LN} | a] in M²V* 9 aliquod] in corr. Λ^{B2} aliquid Λ^Gγ aliud C²MVτ 10 potest] add. efficiens τ | primum] principium (not. vel: primum Γ^{B2}) Γ^{BD} praem. principium M² 12 Aristotelem] intentionem Aristotelis (Ar.] Philosophi ρ^τπ^γβ^μυ om. Γ^L) DSRIZ¹Γ^ΔΛ^{HO} edd. Aristotelis intentionem CPMV 13 priores] add. sunt Γ^{BD} 14 intellectum] intentionem ρ^τπ^γβ^μυ praem. ad D | vel] ut A sive Σ | Cuius] Eius (add. cuius post igitur Γ^{D2}) M²V*Γ^D | non] nullum (post est S) DCPMSRIV²Z¹Γ^{LN} nomen V' | aliquod] om. DCPMSRIVZ¹Γ^{LN}Σ^{QU} aliquid Σ^{U2} 15-16 eius nullum — agens om. R 15 eius¹] cuius (-modi M) MV* om. Λ^O add. omnino IZ | erit] est D²C PMVZ¹Γ^DΛ^OΣ | eius non est om. Γ^{B2} 16 aliquod] ante agens CPMV¹Γ^{BD} aliquid Στ aliud CP²MSV¹Γ^L 16-17 nam finibile — in perfectione] om. Z¹Γ^{D2}Λ^{YHGO}Σ edd.; ¶ sign. litteris a-b V² (ext. et mg.)Γ^{D2} 17 excellitur] in corr. C² in ras. Λ^{O*} excluditur Λ^{O*} extollitur M²V exceditur Γ^{BD}Λ^{B2}Γ^H | et²] add. tunc D²V²Λ^{YHGO}Σ edd. 18 ostensum] positum (pon. habitum Λ^{B2}) Λ^B habitum DΛ^{YHGO}Σ 19-p. 167, 1 Tertia — primitas om. Γ^{B2} 19 est¹] add. scilicet CPS

F 7 ARISTOT., *Physic.* II t. 49 (B c. 5, 196b 17-22). 12 Ib. t. 66-67 (c. 6, 198a 5-13).

T 1 Cf. supra n. 53. 2 Cf. supra n. 57.

et alicui naturae actu existenti convenit illa primitas. Probatur ut prima via de efficientia¹.

Corollarium: sequitur quod primum est ita primum quod impossibile est prius esse, et probatur ut corollarium in via priori².

- [18] 5 Conclusionibus tribus de utroque ordine causalitatis extrinsecae iam positis propono tres similes de ordine eminentiae. 64

Aliqua natura eminens est simpliciter prima secundum perfectionem. Hoc patet, quia inter essentias ordo essentialis, quia secundum Aristotelem formae se habent sicut numeri, VIII *Metaphysicae*; in hoc ordine statur, quod probatur illis quinque rationibus quae de statu in effectivis sunt superius³.

Secunda conclusio est quod suprema natura est incausabilis. 65 Probatur, quia est infinibilis, ex praecedentibus⁴; ergo ineffectibilis,

ADCPMSRIVZ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρ^τπ^γβ^μυ)
1 naturae] vere S² om. Γ^{B2} add. necessario Λ^Gρ^τπ^γβ^μυ | illa] ista DΓ^DΛ^H haec Σ | Probatur] praem. Et Σ^{QU} add. tertia conclusio Λ^{O*} | ut = A tertia conclusio ut DCPMSRI¹V²Γ^{LN}Λ^{B2} (in ras.)⁵ ut (sicut I²Λ^{HO}Σ edd. haec Γ^{D*}) tertia conclusio I²V²Z¹Γ^{BD}Λ^{YHGO}Σ edd. 2 prima via = A de prima via Λ^O in prima (pr.] ipsa S²) via (add. est D²) rell. edd. | efficientia] efficiente τ effectiva DIZ effectivo M²Λ^{B2}ρ^τπ^γβ^μυ add. et Γ^B add. e (praem. apud Γ^{D2}) Γ^D 3 primum¹] add. finitivum γβμυ | primum — primum] not. vel: primus finis est ita primus Λ^{O*} | est ita primum om. Γ^L 3-4 impossibile DΓ^DΛ^{YHGO}Σ 4 est] aliquid (praem. est P²) PΣ add. aliquid I²Λ^H edd., add. aliud A² | prius esse] e. p. Σ prius eo esse π^τπ^γβ^μυ praem. eo I²Λ^H | probatur] add. apud f Γ^{D2} | ut] sicut Σ om. Λ^{B2}ρ^τπ^γβ^μυ (post corollarium Λ^{B2}ρ^τπ^γβ^μυ) | priori] praem. de efficiente Λ^G add. de efficiente ρ^τπ^γβ^μυ 5 Conclusionibus] post tribus Σ add. prioribus CP 6 positis] propositis I²Λ^{HO} | propono] pono CPMV²Στ expono Λ^{O*} | praeminentiae] Γ^{BD} 7 Aliqua natura] Nat. (praem. Quod MV) al. MIV praem. Prima conclusio est ista quod (q. om. Λ^G add.) Γ^{BD}Λ^G edd., praem. Prima est P²Γ^NΣ | eminens est simpliciter] est s. em. PZΛ^{YHGO}Σ | prima om. PZΛ^{YHGO}Σ 7-8 perfectionem] add. Prima conclusio est illa Λ^H 8 Hoc] in corr. Λ^{B2} Hic ZΓ | patet] probat Γ^{N2}Λ^{HO}τ | quia¹] in ras. P² om. CMSRI²VZ¹Γ^{BD}Λ^{YHGO}Σ edd. | inter essentias = AD | ordo essentialis] ordine (praem. ex C²) essentialis C in (ex I²) ordine essentiali P²(in ras.)Γ^{D2}ρ^τπ^γβ^μυ ex ordine essentiali M² ex ordine essentialium Σ praem. est D² add. de utroque fine Γ^{N*} | quia² = AD edd. nam Σ add. in ordine essentiali τ 9 Aristotelem] Philosophum Σ | se habent] sunt Σ 9-10 VIII *Metaphysicae* post Aristotelem (9) I²Σ 10 hoc] add. autem Σ | quod om. Λ^{YHGO} | quinque] in ras. Λ^{B2} quattuor ZΓ^{BD}Λ^Y 11 rationibus] quaestionibus Z | quae — superius] adductis ad probandum statum in effectivis Σ | sunt superius = A sunt superius adductae ρ^τπ^γβ^μυ superius sunt adductae rell. (quoad Σ cf. immediate antea) τ 12 Secunda — quod om. Λ^H | quod = A ista quod Γ^{BD} ista (illa S) rell. (om. Λ^H) edd. 13 est om. Σ | ex praecedentibus] et ultra Λ^H nam finibile excellitur a fine in bonitate et per consequens in (in om. Λ^{O*}) perfectione, et ulterius (et ultra Λ^OΣ edd., om. Λ^Y) P²V²Γ^ΔΛ^{YHGO}Σρ^τπ^γβ^μυ praem. nam finibile excellitur a fine in bonitate et per consequens in perfectione, et ulterius (add. igitur est M²V*) M²V²Z praem. nam finibile etc., supra proximo ibi D add. nam (si autem τ) finibile excellitur a fine in bonitate et per consequens in perfectione, et ulterius (ultra τ) Λ^Gτ | ineffectibilis] in effectu D praem. est DZΛ^{YHGO}Σ

F 9 ARISTOT., *Metaph.* VIII t. 10 (H c. 3, 1043b 33).

T 1 Cf. supra n. 58. 2 Cf. supra n. 59. 3 Cf. supra n. 53. 4 Cf. supra n. 57. 61.

et ultra, ergo incausabilis. Istaе duae consequentiae sunt probatae in secunda conclusione de effectivis¹. Item quod suprema natura sit ineffectibilis probatur, nam omne effectibile habet aliquam causam essentialiter ordinatam, sicut patet ex probatione ipsius *b* in conclusione prima de primo effectivo²; causa autem essentialiter ordinata excellit effectum.

66 Tertia conclusio est quod suprema natura est aliquod actu existens, et probatur ex praecedentibus³.

67 Corollarium: aliquam esse naturam eminentiorem vel superiorem ipsa⁴ includit contradictionem; probatur ut corollarium de efficiente et fine⁵.

68 [Secundus articulus partialis] – Quantum ad secundum articulum⁶ dico quod primum efficiens est ultimus finis⁷. Probatio, quia

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}π^{γβμν})

1 ergo] add. est DA^{BO}Σ add. etiam IZ | incausabilis] incausalis A^B incommunicabilis A M^{*V}* | Istaе duae consequentiae] Illae duae consequ. A Duae ultimae (ult. in ras. V²) consequ. VI^{BD}Σ Duae (ergo A^Y) consequ. ultimae Γ^{LN}Λ^O Conseq. duae ultimae A^O Duae consequ. DR d (in corr. M¹) et e (pon. consequ. S²) M¹S Primae duae consequ. M² add. ultimae P² | sunt probatae] p. s. Γ^{AS} 2 in] ex A scilicet D | secunda] tertia R¹Λ^O | de] in MRV^{*} om. A^Y | effectivis] primo (principio Γ^{BD}) effectivo DV²ZΓ^{AS}Σ^{πγβμν} om. A^Y | suprema natura om. Σ 3 sit] est CP | ineffectibilis] ineffectibile Σ | nam] quia Σ 3-4 aliquam causam] c. a. Σ 4 patet ex om. R | probatione] propositione D^{*} positione M²SRΓ^L om. V² | ipsius om. A^BΣ 4-5 in conclusione — effectivo] supra Σ 5 conclusione] quaestione M²SV^{*} | prima] secunda in ras. A^O om. CPMSRI^{*}VI^{AS} | primo om. A^B | primo effectivo] e. p. A^H efectiva ZA^Y | autem] in ras. M² om. Γ^{BD}LNΛ^{YH} 6 excellit] praecellit A^Y excedit v. excellitur et est aliquando A^O est ante A^O | effectum] effectui P effectivum V add. igitur si esset (esset om. Γ^N2p) effectibilis (-tivus v), non esset suprema Γ^N2Σ^{πγβμν} 7 quod = A ista quod Γ^{BD} ista DCPMRIV²(in ras.)ZΓ^{LN} A^G illa S^r haec A^G2(in ras.)Σ | suprema natura] n. s. A^BΣ | aliquod = A aliquid rell. edd. | actu om. Γ^NΛ^H 8 et = AΣ | ex praecedentibus] ut A^H ut tertia de effectivo I²ZA^H praem. ut tertia de effectivo (¶ sign. .I. Scor... V²) V²Γ add. ut (sicut Σ) tertia de effectivo CPΣ edd. 9 aliquam esse naturam] aliq. nat. esse aliquam D^r al. nat. esse D² aliquem esse A^{HO} | esse post superiorem (9-10) Γ^{BD} | esse naturam eminentiorem] n. esse em. CPMSRIVZΛ^B n. em. esse (est Γ^L) Γ^{LN} 10 ipsa = AM (add. prima M²) ipsa tertia SR ipsa prius βμ ipsa prima natura Σ ipsa prima rell. π^{γβμν} 11 et fine] in f. v. not. apud g Γ^{BD}2 sequitur hic Nota (p. 156, 8) — eminentiae (p. 156, 24) μ 13 dico om. D | quod] add. ista triplex primitas quae sparsim probata est de aliqua quiditate, competit eidem quiditati, quod ostenditur in duabus conclusionibus ostensis. Prima est ista DCPM²VZΓ^{AS}Y^{BGO}Σ^{πγβμν} [triplex] duplex C^{*P}; sparsim] om. A^BG not. vel: superius Γ^{BD}2; probata est] in corr. M² e. p. VI^{BD}2; est¹ om. ZA^B; aliqua] ista CPA^YΣ^{πγβμν}; quod ostenditur] cum dicitur M²; duabus] in ras. A^G2 tribus M²A^B; conclus.] quaestionibus A^Y; ostensis] ostendendis Γ^N2 ponendis A^GΣ sequentibus βμν om. DCP; ista] add. quod CPA^Yπ^{γβμν} add. scilicet quod D] | finis] om. Γ^{BD}2 add. Secunda est ista quod primum efficiens est eminentissimum; habet igitur iste articulus duas conclusiones. Prima (cf. p. 169 ad 5-6) DCPVZΓ^{AS}Y^{BGO}2pr

T¹ Cf. supra n. 57. ² Cf. supra n. 54. ³ Cf. supra n. 58. 62. ⁴ sc. suprema natura. ⁵ Cf. supra n. 59. 63. ⁶ Cf. supra n. 41. ⁷ Cf. AVERROES, *Metaph.* X com. 7; XII com. 6: « principium formale et finale et movens non sunt tria numero, sed unum in subiecto et tria in ratione »; com. 24. 36; HENRICUS GAND., *Summa* a. 25 q. 2 in corp. (I f. 149P-150Q).

omne efficiens per se agit propter finem, et prius efficiens propter finem priorem; ergo primum efficiens propter ultimum finem. Sed propter nihil aliud a se principaliter et ultimate agit; ergo propter se sicut propter finem. Ergo primum efficiens est primus finis^a.

5 Similiter, primum efficiens est primum eminens. Probatur, 69 quia primum efficiens non est univocum respectu aliarum naturarum effectivarum, sed aequivocum; ergo eminentius et nobilius eis. Ergo primum efficiens est eminentissimum.

[19] [Tertius articulus partialis] – Quantum ad tertium articulum¹ dico 70 quod cum sit idem cui inest triplex primitas, quia cui inest una

^a Sequitur textus interpolatus: Si enim ageret per se propter finem alium a se, tunc aliquid esset nobilius primo efficiente, quia finis qui est aliquid remotum ab agente intendente finem est nobilius eo².

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}π^{γβμν})

γβμν [Secunda — eminentiss.] et (om. A^B) etiam primum (et. pr.) et etiam A^BG add. in D) eminentia DZA^YB^G praem. (¶ sed sign. Vacat text. Secunda — eminentiss. V²) et etiam primum eminentia VI^{BD}2; est¹ om. Γ^L; ista om. Γ^{LN}Λ^O2; primum om. Γ^{BD}2; prim. eff. est] est primum Γ^{LN}Λ^O2; eminentiss.] eminens V² eminentia Γ^Lπ^{γβμν} praem. primum π^{γβμν}; habet igitur] ita quod (ista quem A^Y) habet (hab. post articulus DZΓ^NΛ^{YHGO}2 post duas Γ^L) DV²ZΓ^{LN}Λ^{YHGO}2; iste ille A^O2; duas] et A^Y; conclus.] quaestiones A^Y; Prima] Primum P^{*} Primo A^B add. scilicet A^O2] | Probatio] Probatur DCPVZΓ^{AS} praem. quod A^H add. sic DCPVZΓ^{AS}Y^BG | quia] quod M om. DVI

1 omne] in ras. P² causa CMSRI | efficiens per se = A per se agens D per se efficiens rell. edd. 1-2 et prius — finem¹ om. D²A^H 2 finem priorem] p. f. CPVΓ^{BD} praem. primum A^{*} | efficiens] add. simpliciter Σ add. agit A edd. | ultimum finem] f. u. Γ^LΛ^G praem. simpliciter Σ add. tunc ultra Σ 3-4 Sed — finis] Sed primum efficiens simpliciter propter nihil aliud a se agit aliquid principaliter, quia illud propter quod ageret esset prius et nobilius eo, quale non est dare, quia implicaret contradictionem (contr. om. Σ^O2). Igitur ultimate et principaliter agit propter se sicut propter finem ultimum, et per consequens idem est primum efficiens et finis ultimus Σ 3 agit] add. quia nihil aliud a se potest esse finis eius (eius om. ρ) C² edd. | ergo] om. S²Γ^L add. agit CPMS²RIVZΓ^LΛ^O2π^{γβμν} add. est ρ 4 finem] praem. ultimum π^{γβμν} add. ultimum I²Γ^N2A^{HO}2p add. primum A^YB add. agit A^G | Ergo] Et sic R Et sic sequitur quod D | Ergo... est] Ergo est (est om. C² add. et P) CP Ergo erit et M Erit igitur et (et om. Z) I²Z Et (not. aliter: Erit igitur S²) S [ante primum omnes] | primus finis] ultimus f. I²VΓ^{BD} edd. ultimus finis sive primus D praem. ultimus vel A^O2 praem. et (etiam A^H) C^{*}PMSI^{*}A^H 5-6 Similiter — efficiens = A Secunda conclusio est haec: primum efficiens est primum eminentia. Probatur sic: primum efficiens Σ Secunda conclusio huius (-modi Γ^BA^B) articuli probatur (pr. post efficiens A^B2) sic (sic om. A^Y): primum efficiens DCPVZΓ^{AS}Y^{BGO}2π^{γβμν} (cf. p. 168 ad 13) Similiter (in ras. I² praem. Secunda conclusio huius articuli probatur sic M² add. secunda conclusio huius articuli probatur sic A^O2), primum efficiens MSRIA^{HO}2 6 aliarum] primarum A^G illarum π^{γβμν} 7 effectivarum] effectarum A^BGπ^{γβμν} not. alias: r... C² | sed] add. est A^YB | sed aequivocum om. A^H | eminentius et nobilius] praem. est DCPMSRIVZΓ^{AS}Y^{BGO}2 add. est A^BG | eis] ens CPMRA^G 9 Quantum — dico om. V² 9-10 dico quod om. M² 10 quod om. I²Γ^N2A^{BO}2 10-p. 170, 5 cum sit — efficiens] ostendo (praem. primum efficiens est tantum unicum secundum quiditatem et naturam. Quod M²) primo quamdam conclusionem praambulam et secundo principalem. Praeambula est ista: primum efficiens est tantum unum secundum quiditatem et naturam. Ad quod ostendendum ostendo primo

T¹ Cf. supra n. 41. ² Cf. DUNS SCOTUS, *Rep.* IA d. 2 n. 31.

insunt et aliae, et etiam est ibi triplex identitas ita quod primum efficiens est tantum unum secundum quidditatem et naturam. Ad quod ostendendum ostendo primo quamdam conclusionem praeambulam, et secundo principalem conclusionem.

Praeambula autem est quod efficiens quod est primum hac 5 triplici primitate est necesse esse ex se¹. Probatio, quia est penitus incausabile, nam contradictionem includit aliquod esse prius eo in genere causae efficientis vel finis et per consequens in genere cuiuscumque causae; ergo est omnino incausabile. Ex hoc arguo: nihil potest non esse nisi cui aliquid impossibile positive vel 10 privative potest esse; ei autem quod est a se et penitus incausabile non potest aliquid esse quod ei sit impossibile positive vel privative; ergo etc. Maior patet, quia nullum ens potest destrui nisi per impossibile sibi vel positive vel privative. Minor probatur, quia illud impossibile aut potest esse a se, aut ab alio; si a se 15

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}ρ^πγ^βμ)

quod non tantum sic eidem inest triplex primitas quod cui inest una insunt et aliae, sed etiam est ibi triplex identitas, ita quod primum efficiens M 10-p. 170, 1 cum sit — identitas] om. S²RΓ^LΛ^{YHGO}τ; ¶ sign. Extra S² 10 cum — inest¹] non tantum sic eidem (eid. om. P²; eidem sic IVZ) inest DCPS²IVZΓ^LΛ^{GO}; non tantum sic inest eidem naturae (sic — naturae post primitas) Σ^{PP}γ^βμ | triplex] praem. ista Γ^NΣ² praem. illa Λ^O | quia] quod DCPS²IVZΓ^{BDN}Λ^{GO}Σ sed Λ^O | inest una] u. i. Σ 11-13 Si enim — nobilius eo = AD (cf. etiam Σ p. 169 ad 3-4) 11 sel] te D 12 aliquid¹] aliquod A | aliquid²] aliquod D

1 et¹] etiam D om. Λ^OΣ | et²] sed DCPS²IVZΓ^LΛ^{GO} si Λ^B tamen I² | etiam] sic I² | est ibi om. V²Γ^{BD} | triplex] talis DVZΓ^LΛ^{GO}Σ vel talis P² | ita om. DRI²VZΓ^ΛΣ | quod om. RΓ^LΛ^{YH} | primum] ipsum D² quod est primum post efficiens (2) I² 3 ostendo] ostendam IZ 3-5 quamdam — autem est] om. S²RΓ^LΛ^{HO}τ; ¶ sign. Extra S² 4-5 et — Praeambula om. D² 4 et om. I²Γ^N | principale Σ^{PP}γ^βμ | conclusionem = A 5 Praeambulum Λ^OΣ | autem om. DCPS²IVZΓ^LΛ^OΣ | est¹] add. ista CPS²IVZΓ^L add. illa Λ^O | quod est om. Σ | hac = A 6 primitate = A primitate (add. ut M²) praestensum (add. est M²) MSR prim. praestensa (ostensa ρ^πγ^βμ) rell. edd. | ex se] a se I² om. V²Σ | Probatio] Probatur Σ Primo D | est penitus] p. e. CPM 7 aliquod = ADτ aliquid (post esse Σ) rell. ρ^πγ^βμ 8 causae — genere om. Λ^H | causae] add. primo M 9 omnino om. DCPMSRI²Γ | incausabile] add. igitur MSV² add. igitur etc. RI² add. ultra: Quantum ad tertium articulum dico quod primum efficiens est tantum unum secundum quidditatem et naturam. Ad quod ostendendum ostendo primo quod efficiens, quod est primum triplici primitate praestensa, est necessaria (!) esse ex se. Probatio, quia est penitus incausabile (¶ sign. Vacat V¹V²) V² | Ex] Et Λ^O praem. Et VΓ^{LN} 10 impossibile] in corr. Λ^B post esse (11) Σ rep. post esse (11) Λ^O 10-11 positive vel privative] praedicatione vel servative P² 11 esse] inesse S²I²Z | ei autem] sed ei VΓ^{BD}Λ^OΣ ei (praem. sed M²I²) MSRI²Γ^{LN}Λ^H | penitus] in corr. D² om. M² add. est D | penitus incausabile] incausabile et penitus incausabile (incaus.) in causalitate R) SR 12 esse] inesse M²I²ZΛ^Hρ^πγ^βμ | quod ei sit om. Σ | ei] eis C²P²M² om. Λ^O 13 etc. om. Σ 14 per] propter I²Λ^{YH} add. aliquid Σ | vel¹ = A igitur Γ^N | Minor probatur] Quod probatur Γ^B Minorem probo DCPMSRIZI²Γ^{LN}Λ^OΣ 15 quia] quod CPM | esse a se] a se e. Σ

T¹ Cf. AVICENNA, *Metaph.* I c. 7 (73ra-va).

et est a se, erit igitur duo impossibilia simul, vel neutrum est, quia utrumque destruit esse alterius; si ab alio, contra: nulla causa potest destruere aliquod ens propter repugnantiam sui effectus ad illud nisi suo effectui perfectius et intensius esse det quam sit 5 esse illius alterius destructibilis; nullius entis ab alio est nobilius esse a causa sua quam sit esse necessari a se, quia omne causatum habet esse dependens, sed quod est ex se habet esse independens.

Ex hac ultra ad propositum probatur unitas naturae primae, 71 quae est principale intentum in hoc tertio articulo. Quod ostenditur tribus rationibus.

Primo sic, quia si duae naturae sunt necesse esse¹, aliquibus rationibus propriis realibus distinguuntur, et dicantur a et b. Illae rationes aut sunt formaliter necessariae, aut non. Si sic^a, igitur 15 utrumque duabus rationibus formalibus erit necesse esse, quod

^a Sequitur textus interpolatus: et praeter hoc illa duo per illud in quo conveniunt sunt formaliter necessaria².

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}ρ^πγ^βμ)

1 et = A similiter Λ^{GO} igitur rell. (om. R) ρ^πγ^βμ | est¹] quia R cum sit Γ^{BD} | erit = A sunt post impossibilia rell. edd. | igitur om. Γ^{BD} | est² = ACPΓ^D erit rell. edd. 2 utrumque] utrum Σ^{QU} ultimum R | destruit esse alterius] e. a. d. Λ^H add. vel unum est et non aliud, quia destruitur ab alio Λ^O | alio] add. ergo ab aliqua causa habet in cuius virtute hoc facit τ 3 repugnantias MSR 4 perfectius et intensius] i. et p. Λ^YΣ | det] ante esse DCPMSRIVZΓ post effectui ΛΣ 5 illius] istius Λ^Y ipsius Λ^O om. MA^O | destruibilis IZΓ^{BD}Στ | nullius] in corr. P²Λ^B add. autem Λ^{GO} edd. 6 causa sua] s. c. DCPMSRIVZΓΛ^{YHO} | sit om. Σ | necessarii] necessarium A entis Λ^Hρ^πγ^βμ praem. entis Γ^B | omne] in corr. P² esse (praem. omne M²) MSRI²Γ^BΛ^{YHO} 6-7 omne causatum] omnis causa D² 7 habet¹] potest D | sed quod] quod autem Σ | se] add. independens vel τ | habet esse²] est V om. Z 9 hac] hoc DVΓ^{LN}ΛΣ^V his Γ^{BD} om. Σ^Q | ultra om. V²Γ^N 10-12 quae — Primo sic om. M²SRIA^{HO}τ 10 quae = A quod DCPM²VZΓΛ^{YGO}Σρ^πγ^βμ | hoc] isto CPVZΓΛ^{YGO}Σ illo DΛ^O | tertio om. CP 10-12 Quod — Primo sic = A Et (vel P²) ad hoc induco (adduco DΓ^{BD}ρ^πγ^βμ duco Z) quattuor (tres C²ρ^πγ^βμ) rationes (add. principales Λ^O). Prima est talis (t. e. CM²) DCPM²VZΓΛ^{YGO}Σρ^πγ^βμ 12 quia] quod DΓ^L praem. et Λ^O om. V²Γ^{BD}Σ | sunt = AΛ^{GO}Σ sint rell. edd. | necesse] post esse Σ necessarie VΓ^L | aliquibus] aliquilibus Γ^D praem. in CPA^{GO}τ 13 realibus om. VΓ^{BD} | et¹ om. ZΛ^{YHO} | et dicantur] quae sunt Σ | Illae] post rationes (14) DCPMSRIVZΓ Ista IVZΓ^{BD}Λ^OΣ praem. Et Λ^H praem. Tunc sic Σ 14 formaliter necessariae = A rationes formales essendi necessario Σ formaliter (post rationes PΓ^NΛ^Yρ^πγ^βμ om. R) rationes necessario essendi rell. edd. 15 formalibus] formaliter Γ^{BD} om. V²Γ^L | erit] post utrumque Σ est CP Γ^D | necesse esse] e. n. Σ 16-17 et — necessaria = DCPMSRIVZΓΛΣ edd. 16 praeter] secundum SRI²Γ^{LN} add. et secundum M² | hoc] haec VA om. CPI | illa] ista Λ^{YGO} | per illud] om. P²MSRI²VΓ^{LN} per illa V²Γ^N | quo] quibus P²MV 17 sunt formaliter necessaria] s. n. f. Λ^{GO} f. s. n. CP

T¹ Cf. AVICENNA, *Metaph.* I c. 8 (73va-74ra); VIII c. 5 (99rb-vb); *Metaph. compendium* I pars 2 tr. 1 c. 11 (ed. CARAME 81-91); HENRICUS GAND., *Summa* a. 25 q. 3 in corp. (I f. 154L-156V). ² Cf. infra n. 177.

est impossibile, quia cum neutra illarum rationum per se includat aliam, utraque istarum circumscripta esset necesse esse^a. Si vero per illas rationes quibus distinguuntur neutrum sit formaliter necesse esse, igitur illae rationes non sunt rationes necessario essendi, et ita neutrum includitur in necesse esse, quia quaecumque entitas non est necesse esse, est de se possibilis, sed nihil possibile includitur in necesse esse^b.

72 Secundo probatur, quia duae naturae eminentissimae non possunt esse in universo; ergo nec duo prima effectiva¹. Probatio antecedentis, quia species se habent sicut numeri, ex VIII *Metaphysicae*, et per consequens duae non possunt esse in eodem ordine; ergo multo minus nec duae primae vel duae eminentissimae.

73 Hoc etiam patet tertio per rationem de ratione finis², quia

^a Sequitur textus interpolatus: per aliam, et ita esset aliquid necesse esse per illud quo circumscripto non minus esset necesse esse³.

^b Sequitur textus interpolatus: quia necesse esse nihil includit quod non sit necesse esse vel ratio necessario essendi⁴.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρ^τπ^γβ^μ)

1 illarum] istarum VΓ | per se om. Σ | includit CP 2 aliam] alteram ZΛ^{YHGO}Σ om. Λ^{O*} | utraque] utralibet (ultralibet Λ^{GO}) DCPMSRIZΔΣ | istarum] illarum DCPMSRIZΓ^{LDN}Λ^{HO} earum Σ | adnot. Memorandum de instantia de tribus personis V⁴(om. V²)Γ^{BI} 2-4 Si vero — necesse esse om. S 3 quibus] add. formaliter Φ^ρπ^γβ^μ | distinguuntur] differunt ΔΛ^{HH} differuntur Λ^Y differunt vel distinguuntur Λ^G | neuter CI^{BD} | neutrum sit] non sint RΣ 3-4 necesse esse] e. n. Σ 4 illae rationes] r. i. Γ^{BD}Σ | sunt] om. Γ^{L*} add. formaliter π^γβ^μ 5 ita = A ita sequitur quod (q. om. P*) rel. edd. 5-7 quia — necesse esse] post essendi (17) π^γβ^μ om. ZΛ^{YHGO}; ¶ sign. litteris a-b V²(ext. et mg.) 5-6 quia — esse om. Γ^{B*} 5 entitas] add. quae Γ^ρπ^γβ^μ add. et Γ^{D*} 6-7 est de se — esse om. D* 8 probatur] add. idem DCPMSRIV² ZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ edd. 9 in universo] in entibus vel in universo Σ add. quia R | effectiva] efficientia VΓ^{BD} add. igitur D* 10 ex om. Γ^{BD}Σ 11 et om. CPMSRΓ^{LDN}Λ^{YH} | duae] in corr. D² in ras. Λ^{GO} praem. si Λ^{GO} edd., add. species Λ^G | adnot. Memorandum de instantia de tribus personis (cf. ad 2) V² 11-12 ergo — vel duae = A ergo nec multo magis duae (add. possunt esse VΓ) primae (p. d. C*P) vel duae (d.) in corr. D² add. primae I add. naturae M²) possunt (p. om. Z) esse (poss. esse om. V²) DCPMSRIVZΓ multo ergo (e. om. Λ^O edd.) magis nec (nec ante multo τ) duae possunt esse (poss. esse duae τ) primae (pr. om. Λ^{O*} add. effectivae Λ^G) vel (nec I²) duae I²Λ edd. igitur multo magis nec duae naturae primae Σ 13 patet] probatur D | rationem de ratione] rationem I²Λ^O | ratione finis] fine VΓ^{BD} 14-15 per aliam — necesse esse = DCPMSRIVZΓ Λ^{GO}Σ edd. 14 ita] illa C*PM²RΓ^L om. Σ | aliquid om. Σ | necesse om. D* | esse om. V²Λ^H 16-17 quia — essendi = DCPMSRIVZΓΛ^{YHGO}Σ edd. ¶[post esse (5) ZΛ^{YH}Σπ^γβ^μ] | quia — esse om. D* 16 esse om. Σ | non om. R 17 esse om. R | vel] et DM²SRΓΛ^{O*} | vel — essendi om. v | ratio] add. necesse essendi et ratio M

F 10 ARISTOT., *Metaph.* VIII t. 10 (H c. 3, 1043b 33).

T 1 Cf. ARISTOT., *Metaph.* II t. 6 (α c. 2, 994a 11-19); AVICENNA, *Metaph.* VIII c. 1 (97rb-va). 2 Cf. ARISTOT., *Metaph.* II t. 8-9 (α c. 2, 994b 9-16); XII t. 52 (Λ c. 10, 1075a 11-23); t. 54-55 (p. 1075a 34-1076a 4). 3 Cf. infra n. 177. 4 Cf. ibidem.

duo fines ultimi si essent, haberent duas coordinationes entium ad se ita quod ista entia ad illa nullum ordinem haberent, quia nec ad finem illorum, nam quae ordinantur ad unum finem ultimum, non possunt ordinari ad alium, quia eiusdem causati duas esse causas totales et perfectas in eodem ordine est impossibile; tunc enim aliquid esset in aliquo ordine per se causa, quo non posito nihil minus esset causatum illud. Ordinata ergo ad unum finem nullo modo ordinantur ad alium, nec per consequens ad illa quae ordinantur ad alium, et ita ex eis non fieret universum. — Hoc etiam confirmatur in communi, quia nulla duo possunt esse terminantia totaliter dependentiam alicuius eiusdem, quia tunc illud terminaret dependentiam, quo subtracto non minus terminaretur illa dependentia, et ita non esset dependentia ad illud. Sed ad efficiens et eminens et ad finem dependent alia essentialiter. Ergo nullae duae naturae possunt esse primo terminantia alia entia secundum illam triplicem dependentiam. Praecise igitur est aliqua una natura terminans entia secundum illam triplicem dependentiam, et ita habens istam triplicem primitatem.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρ^τπ^γβ^μ)

2 ista] illa SΛ^H haec Σ | ista entia ad om. D* | ad illa] praem. alterius coordinationis (ordinat. γ) τ^γ add. alterius coordinationis Λ^G add. entia D* 3 illorum] istorum Λ^G eorum (ante finem¹ Σ) CPRIZΣ | nam quae] quae enim Σ | ordinantur] in corr. Λ^{B*} ordinarentur DZΛ^{YHGO} | unum om. C*P 4 non possunt ordinari] nullo modo ordinarentur D | possent ZΛ^{YHGO} | alium] aliud Γ^L add. nec per consequens ad ista quae ordinantur ad alium D 4-9 quia — ad alium om. D* (cf. ad 4) 5 et] vel D*CPMSRIVZΓΛ^{YHGO} om. Λ^{B*} | perfectas] add. et D*CPMSRI² Γ^{LDN} 5-6 est — ordine om. Γ^{B*} | tunc enim] quia tunc Σ 6 aliquo] eodem VΓ^{BD} | causa] causatum Iγ cum M²SR 7 causatum illud = A i. (om. Σ^U) c. ZΛ^{YHGO}Σ illud (idem Λ^{O*}) perfecte causatum Λ^{HO} edd. per se causatum VΓ^{BD} perfecte (per se P²) causatum (caus. om. Γ^L) D² rel. | Ordinata ergo] Igitur ord. Σ | finem] add. primum M²τ add. primo Λ^{B*} add. ultimum D² 8 ordinatur CPM²R ordinarentur D*SI²ZΛ^{YO} 8-9 nec — alium om. P²R 8 illa] ista Γ^{BD*} Λ^{N*}Λ^H istum Λ^O om. Λ^{B*} 9 alium] praem. illum Σ | eis = A illis Λ^O his et (add. ex Γ^{BD}τ) illis rel. edd. | fieret] fiet V²(in ras.)Γ^B add. unum DCPMSRIVZΓΛ^{YHGO}Σ edd. 9-10 Hoc etiam confirmatur] Confirmatur hoc Σ add. ratione (ratio Λ^{B*}) Λ^{B*} 10 possunt esse terminantia] term. (post totaliter, 11 V²) poss. esse (e.) terminare Γ^{BD*} VΓ^N terminantia poss. terminare DCM SRIZΓ^N poss. (praem. ultimate terminantia Λ^{O*}) terminantia (terminare Λ^{O*}) Λ^O 10-11 terminantia totaliter] tot. term. Σ 11-12 alicuius — dependentiam om. D 11 eiusdem] praem. unius et CPMSRIVZΓ add. et unius Λ^{O*} | illud] idem RΓ^{BD}Λ^H 12 non] nihil DCPMSRI²VZ ΓΛ^{O*}Σ | terminaretur] post dependentia (12-13) CPMRI²Z terminatur CP²MR determinaretur Λ^{B*} praem. claretur (I) D | illa] in ras. P² ista Λ^O om. CM 13-16 et ita — dependentiam om. Λ^{B*} 13 non] nulla V*Γ^{BD} 14 et] ad Λ^{YH} om. Λ^{O*}Σ | et] in ras. I² ut RZΛ^G om. C*PM²SΛ^{YH} | ad om. Λ^{B*}Σ | finem] finiens Σ | alia] aliqua IVZΓ^{BD} 15 primo] primae Λ^H om. C*PM²SRIV² Γ^NΛ^{B*}Λ^HΣ | terminantia] terminantes prima Λ^G | alia] aliqua IV*ZΛ^Y 16 illam] istam DRIV ZΓΛ^{GO}Σ^Q om. Λ^{B*} | triplicem] tertiam C*P²(post dependentiam) 16-17 Praecise — dependentiam] rep. R om. D* 16 natura om. MS 17 illam] istam D*CPV²(post dependentiam)ZΓ^{BD}Λ^HΣ om. MSRI²V*Γ^{LDN} | ita] ista Λ^H ipsa D 18 habent M²RZ habet Λ^H | istam] illam DCPM²S hanc Σ

[B. — DECLARATUR ESSE DE ENTE INFINITO]

74 Ostenso esse de proprietatibus relativis primi entis, ulterius ad ostendendum illius primi infinitatem et per consequens esse de ente infinito procedo sic: primo ostendo quod primum efficiens est intelligens et volens ita quod sua intelligentia est infinitorum, distincte et quod sua essentia est repraesentativa infinitorum (quae quidem essentia est sua intelligentia), et ex hoc secundo concludetur sua infinitas. Et sic cum triplici primitate ostensa erit quadruplex medium ad ostendendum eius infinitatem. Sed tamen istud quartum medium, scilicet quod primum efficiens est intelligens et volens, ex quo sicut ex quodam medio aliis addito concluditur sua infinitas, suppono quantum ad aliquid usque ad distinctionem 35¹.

ADCPMSRIVZT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}π^γβ^{μν})
2 esse om. Λ^{HGO} | relativis primi entis om. V³ 3 ad ostendendum] ostendendo Λ^O 3-4 illius — infinito] infinitatem Λ^{HO} 3 illius primi infinitatem] inf. illius (ipsius DSIZ om. CP²M) pr. DCPMSRIVZT^{YHGO}Σ [et] ac CPMSRIVZT^{YHGO}Σ praem. actu D | consequens] accidens C hoc Σ 4 ente infinito] i. e. V¹Λ^O | procedo sic] s. p. Σ | adnot. Memorandum V² | primo ostendo] primo C²P²M²I²Λ^{LN} om. DM²V²ZT^{BD}Λ^{YHGO} | quod] quia Γ^{BD} om. C²P²V²; sequentem textum praemittunt (¶ sign. lin. anfractuosa μ) DMIZΛ^{YHGO}Σμ, addunt CPV¹Λ^L (cf. ad 8-12): cum triplici primitate ostensa, quae est triplex medium ad ostendendum infinitatem, suppono quoddam medium usque ad distinctionem 35, quod erit quartum medium, et est istud [cum — infinitatem om. D; cum] praem. quod Λ^O om. Λ^{HO}; quae] quod Γ^N; est¹] erit Γ²Λ^{YHGO}μ; ad¹ om. I²; ostendendum] add. ad Λ^O; supponendo I² supposito (te μ) DC²M²μ; quoddam medium] quidem m. Λ² quoddam I²Λ^O quiddam DC²M²ZI²Λ^Y unum Σ om. μ; 35] ante dist. IZμ in ras. Λ^O lacuna Λ^G 3 in corr. Λ²; erit] est VT^{BD}Σ^U; et] quod M primum Λ^G; istud] illud M²Λ^{GO} om. Σ addunt: quod Γ^{BD} primo quod VT^{BD} quod primo ostendo M² etc. Primo igitur ostendo I² primum efficiens est intelligens et volens I²] 5 intelligens] cognoscens (pon. intelligens Λ^O) ΔΣ | intelligentia] intellectio DI²VZT^{BDLN}ΛΣ edd. intelligentia vel intellectio R 6 distincte] add. et ipsa est sua essentia μν | et quod — infinitorum om. Γ^L | sua essentia est] est s. ess. MVZT^{BD}Λ^{YHGO}Σ praem. ipsa MVZT^{BD}Λ^{YHGO}Σ | est repraesentativa om. D | repraesentativa infinitorum] om. MVZT^{BD}Λ^{YHGO}Σ add. distincte SRIF²Λ^{YHGO}Σ edd. 6-7 quae — intelligentia] om. I²VZT^{BD}Λ^{YHGO}Σ edd. quae quidem essentia [...] repraesentativa [...] per distinctionem Γ^{BD} 6-p. 188, 20 ¶ quae — Responsionem quaere sign.: Vacat D²(text. et mg.) Vacat. Deinde paulo infra: Et durat in originali usque ibi: 'His ostensis praeambulis' (p. 189, 2) et interdum alicubi V² 7 et ex hoc secundo] et (om. Λ^{HO}) ex hoc DCSRA^Y secundo (et P²) ex hoc P MI(om. I²)VZT^{YHGO}Σ add. (cf. 11) sicut (tamquam DΛ^{YHGO}Σ quod Λ^O) ex quodam (q. om. DM) medio adiunctis tamen et (et om. Γ^{BD}Λ^O) aliis mediis (adiunct. — mediis] adiuncto cum aliis mediis VΓ^{LN} aliis adiunctis P² aliis addito P²M²Σ addito aliis I om. Λ^G) DPMI²VZT^{YHGO}Σ 7-8 concludetur] concluditur CMRI² concluderetur Λ² om. I² 8 sua infinitas om. I² 8-12 Et sic — distinctionem 35 = AD (quoad D cf. ultra ad 4 et ad 7) cum triplici primitate ostensa, est triplex medium ad ostendendum infinitatem, suppono quid usque ad distinctionem 35, erit quartum medium, et est istud quia quod primum efficiens est cognoscens et volens, ita quod sua intellectio infinitorum distincte et quod ipsa est sua essentia, est (I) ex hoc sicut ex quo datur (I) medius (I) aliis addi-

T¹ «Utrum in Deo sint relationes aeternae ad omnia scibilia ut quiditative cognita», cf. DUNS SCOTUS, Ordinatio I d. 35 q. un. (cf. n. [2]).

[1. — PROPONUNTUR ET DEMONSTRANTUR CONCLUSIONES PRAEAMBULAE AD INFINITATEM]

Quod autem sit intelligens et volens arguo sic: aliquod agens 75 est per se primum agens, quia omni causa per accidens prior est aliqua causa per se, II *Physicorum*, ubi hoc vult de natura, de qua minus videtur; sed omne agens per se agit propter finem¹.

Et ex hoc arguitur dupliciter.

Primo sic: omne agens naturale praecise consideratum ex necessitate et aeque ageret si ad nullum finem alium ageret sed sit independenter agens; ergo si non agit nisi propter finem, hoc est quia dependet ab agente amante finem: tale est primum efficiens, ergo etc.

Item, si primum agens agit propter finem, aut ergo finis ille 77

ADCPMSRIVZT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}π^γβ^{μν})
tur (I) concludetur sua infinitas (¶ sign. Vacat S²) S [Pro CPMIVZT^{YHGO}Σμ tamen cf. ad 4 et ad 7] 12 suppono post aliquid D | usque om. D

3 Quod autem] Circa primum quattuor ostenduntur: primum quod primum (pr. om. Γ^N) efficiens (add. sit intelligens quod ostenditur sic quia autem Λ²) DVZT^{YHGO}Σ praem. Circa primum quattuor ostenduntur: primum quod primum efficiens sit intelligens et volens M² | arguo] quod ostenditur DZΛ^Y quod probatur Σ praem. et VT^{BDN} add. hoc VT^N | sic] add. Circa primum quattuor ostenduntur: primum quod primum efficiens sit intelligens et volens, quod sic ostenditur (¶ sign. lin. anfractuosa μ) 3-4 aliquod — quia = A quia Λ² primum agens (add. sed C²) est per se agens, quia CPMSRI²Λ^{YHGO}Σ edd. (cf. etiam ad 6) 5-6 ubi — videtur om. Σ 5 hoc vult] v. h. CPMRI praem. Philosophus I²Λ^{HO} add. Philosophus Λ^G | de qua] ubi R om. Z 6 videtur] patet CPMSRI² add. primum autem (aut. om. ZΛ^{YHGO}) agens est per se agens (add. igitur agit propter finem Λ²) VZT^{YHGO}Σ add. ergo primum agens (pr. ag. igitur per se Λ^G) agit propter finem Λ^Gπ^γβ^{μν} | sed — finem] sed omne agens (ag. om. Λ²) per se agit propter finem ex (ex) etiam Λ^G om. I²VΓ^{BD}) II *Physicorum* post *Physicorum* (5) I²VZT^{YHGO}Σ edd. [talem transpositionem videtur velle etiam C² ponendo supra II *Physicorum* (5) litteram b, post finem (6) litt. a] 7-10 Et — agens om. Z 8 consideratum] om. VT^{BDN}Λ^{YHGO}Σ consideratur Γ^{BD} add. non Λ² add. ut natura γ 9 et] post consideratum (8) V²Γ^N om. V²Γ^{BDN} | si] sed Λ²HG et Σ^{QU} | alium = A | sed = A sed si M²S et (etiam D²) si D sicut si M²RIV²Γ^{LN}π^γβ^{μν} si (praem. sicut C²P²Γ^{BD}Λ^O) CP V²Γ^{BDN}ΛΣπ^γ | sit = A esset rell. (om. Z) edd. 11 ab — finem om. Λ² | amante] antecedente Λ² add. et cognoscente Λ^O | tale est] tale (talis VΛ^G talem D² illud Λ² add. est a quo dependet tota natura in agendo; illud Λ^G) autem (aut. om. DC²P²ΣΛ^O) a quo dependet (tale — dependet om. Λ²) tota natura in agendo (add. et essendo et illud Λ^O) non videtur esse nisi (nisi om. Γ^{BD} add. in agendo nisi D²) DC²P²M²S²VZT^{YHGO}Σ edd. | primum] post efficiens R om. Λ² 12 etc.] om. Σ hic faciunt sequi textum Item arguitur (p. 176, 9) — ergo etc. (p. 176, 15) P²M²VZT^{YHGO}Σ [ponendo in mg. litteras b a P²M²; eisdem litteris b a c restituit Λ²] 13 Item = A Item, secundo principaliter arguitur (quo RI) sic confirmando rationem factam (conf. rat. fact. om. I²) CPMSRI Item (Praeterea Σ om. π^γβ^{μν}) secundo (sec. om. I²) principaliter (pr. post sic τ) arguitur (quo Z) sic rell. edd. | ille iste CP²(in corr.)MIZ

F 5 ARISTOT., *Physic.* II t. 66 (B c. 6, 198a 8-9): «neque per accidens causa prius est ea quae est per se».

T¹ Cf. ARISTOT., *Physic.* II t. 49 (B c. 5, 196b 17-22).

mouet primum efficiens ut amatus actu voluntatis, aut ut tantum naturaliter amatus. Si ut amatus actu voluntatis, habetur propositum. Si tantum amatus naturaliter, hoc est falsum, quia non naturaliter amat alium finem a se, ut grave centrum et materia formam; tunc enim esset aliquo modo ad finem, quia inclinatus ad illum. Si autem tantum naturaliter amat finem qui est ipse, hoc nihil est nisi ipsum esse ipsum, hoc enim non est salvare duplicem rationem in ipso.

78 Item arguitur, quasi conferendo rationem iam factam, sic: ipsum primum efficiens dirigit effectum suum ad finem; ergo vel naturaliter dirigit, vel cognoscendo et amando illum finem. Non naturaliter, quia non cognoscens nihil dirigit nisi in virtute cognoscentis: sapientis enim est prima ordinatio, I *Metaphysicae*; sed primum efficiens in nullius alterius virtute dirigit, sicut nec causat, — tunc enim non esset primum; ergo etc.

79 Item, aliquid causatur contingenter; ergo prima causa contingenter causat, ergo volens causat¹.

80 Probatio primae consequentiae: quaelibet causa secunda causat in quantum movetur a prima; ergo si prima necessario movet, quae-

ADCPMSRIVZI¹BDLN²YHGO³QU⁴(Φ⁵PP⁶PT⁷TY⁸β⁹μ¹⁰)
1 primum efficiens] ipsum Σ 1-2 voluntatis — actu om. S² | aut — voluntatis om. D²
2 amatus¹ om. D² | ut amatus actu voluntatis = AD² primo modo Σ amatus (praem. ut I²) actu voluntatis S² rel. edd. 3 tantum] praem. ut D add. ut I² | tantum amatus naturaliter] secundo modo Σ add. aut ut naturaliter amatus tamquam alius a se aut ut se ipsum non primo quia Λ⁰²
4 alium finem] f. a. VI¹ | ut] sicut Σ | et] ut Λ⁰² 5 enim om. Λ⁰²* | ad finem om. M² | quia] qua Λ⁰² quasi SA⁰² | quia inclinatus om. P² | inclinatur M²I² | ad illum] vel ad alium vel ad illum P² 6 tantum naturaliter amat] n. a. t. Σ 7 ipsum²] primum Λ⁰² om. D²C*P | enim] autem I² om. V²Λ⁰² | est] videtur I²V²Λ⁰² | duplicem = ACPVp | rationem = A rationem (-ne Λ⁰²*) causae rel. edd. 8 ipso] potentia Λ⁰² esse Σ⁰² 9-15 Item arguitur — ergo etc. post ergo etc. (p. 175, 12) P²M²VZΓA⁰²Σ 9 Item — factam] Confirmatur quia Σ | quasi om. I²Λ⁰² | conferendo = A confirmando rel. (ante quasi Λ⁰² quoad Σ vide antea) edd. | iam] istam D' illam D²P | iam factam om. I² 9-10 sic: ipsum = A 10 effectum] actum Λ⁰² | ad] ante suum CP in DΣ 11 dirigit om. Σ | et] vel CPMI*Λ⁰² in R | illum finem] f. i. (letum D*) DCPMSRVI¹ 12 in om. I²BD 13 I *Metaphysicae* om. Λ⁰²YHGO*Σ 14 in om. A | alterius = AD | dirigit] dirigitur C*PSRI¹LN* add. et ordinat D | causatur C*PM*Γ¹ 15 ergo etc. om. I²BD | etc. om. Σ 16 Item = A Item tertio arguitur sic Λ add. Item (Praeterea Σ) tertio (add. arguitur sic I²V²) rel. 17 causat²] in corr. D² om. CP 18 primae] illius (add. primae Λ⁰²) Λ⁰² om. Λ⁰² | causa secunda] s. c. D add. movet et CPMI* add. et Z 19 prima²] add. causa D | movet] add. et causat I²Z 19-p. 177, 1 quaelibet — movetur et] om. v add. per consequens Λ⁰²

F 13 ARISTOT., *Metaph.* I [c. 2] (A c. 2, 982a 17-18): «Non enim ordinari, sed ordinare oportet sapientem».

T¹ Cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio* I d. 8 pars 2 q. un.; d. 39 q. 1-5 n. [12. 22]; d. 42 q. un. n. [3]; *De primo princ.* c. 4 concl. 5 n. [9].

libet alia necessario movetur et quidlibet necessario causatur; igitur si aliqua causa secunda contingenter movet, et prima contingenter movebit, quia non causat causa secunda nisi in virtute primae causae in quantum movetur ab ipsa.

5 Probatio secundae consequentiae: nullum est principium con- 81
tingenter operandi nisi voluntas vel aliquid concomitans volunta-
tem, quia quodlibet aliud agit ex necessitate naturae, et ita non
contingenter; ergo etc.

[21] Contra istam rationem instatur, et primo contra primam con- 82
10 sequentiam arguitur sic, quia nostrum velle posset adhuc aliquid
contingenter causare, et ita non requiritur quod prima causa illud
contingenter causet.

Item, Philosophus antecedens concessit, scilicet quod ali- 83
quid contingenter causatur, et negavit consequens intelligendo de
15 velle, scilicet quod prima causa contingenter causet, ponendo con-
tingentiam in inferioribus non propter contingenter Deum velle
sed ex motu, qui necessario causatur in quantum uniformis, sed
difformitas sequitur ex partibus eius, et ita contingentia¹.

ADCPMSRIVZI¹BDLN²YHGO³QU⁴(Φ⁵PP⁶PT⁷TY⁸β⁹μ¹⁰)

1 quidlibet] quodlibet I²D²Λ⁰²Σ quaelibet CPM*I²ZΛ⁰² edd. | necessario²] aliud R 2 causa
om. PM*Λ⁰²Σ | secunda] secundaria Λ⁰² om. M²Λ⁰² 3 non] nec I²N nihil CPMIZ | non causat
post secunda Σ 4 causae om. Σ | quantum] add. scilicet Σ | ipsa] prima R add. igitur ali-
quid contingenter causatur Λ⁰² 6 aliquod CPMRI¹Λ⁰² 7 et ita] ita et A et CP 8 con-
tingenter] add. causat R | ergo etc. om. Σ 9 istam rationem] r. i. Σ 9-10 consequentiam]
add. Contra primam autem consequentiam CPMSR add. secundo contra secundam consequen-
tiam, contra primam Iy add. contra primam Z 10 arguitur om. VI¹ | arguitur sic om. Σ | quia]
quod CM pon. Va. P² sed desideratur correspondens -cat 10-11 posset adhuc aliquid contingenter
causare] adh. p. cont. caus. al. Σ 10 aliquid om. DCPM 11 requiritur] sequitur P²I² vel
sequitur quod requiritur P² 12 causet] ante illud (11) Σ causat CPRI¹BD*Λ⁰² 13-15 Item —
causet om. Λ⁰² 13 Item] Praeterea Σ | antecedens concessit] c. a. Σ 15 velle = A velle
Dei Λ⁰² rel. edd. | scilicet — causet om. Σ 15-16 ponendo — velle = A posuit enim contin-
gentiam in inferioribus non propter Deum velle vel causare contingenter Σ ponit (posuit IZAp
πγβμ) enim (omni Λ⁰²) non propter (pt.) in ras. C² om. τ) contingenter (-gentiam S²) Deum velle
(add. esse I²D²) contingentiam (-tia I²γ) in (in om. I²BD*) inferioribus rel. edd.; adnot. hic: Istud
clarius tangitur super IV, dist. 48, quaest. 2 I² 18 ex = A in rel. edd. | contingentia] contin-
genter Λ⁰²τ add. vel sic: non propter hoc Philosophus ponit contingentiam in inferioribus quia
Deus per velle causat, quod erit contingens, sed ex motu, quia motus in quantum uniformis
necessario causat, in quantum autem difformis, ut in eius partibus, et sic est contingentia, ita
quod secundum Philosophum necessitas in inferioribus est ex motu uniformi, sed contingentia
est ex motu difformi, etc. Λ⁰²

F 13 ARISTOT., *Physic.* VIII t. 53 (© c. 6, 259b 32-260a 19); *De caelo* II t. 20-21 (B c. 3, 286a 34-286b 9); *De gener. et corrupt.* II t. 56-62 (B c. 10, 336a 23-337a 33); *Metaph.* XII t. 33-34 (A c. 6-7, 1072a 9-23).

T¹ Cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio* IV d. 48 q. 2 n. [5].

- 84 Contra secundam consequentiam, 'si causat contingenter, ergo volens': non videtur tenere, quia aliqua naturaliter mota possunt impediri, et ita oppositum – contingenter et violenter – potest evenire.
- 85 Ad primum¹ dicendum quod si Deus est primum movens vel efficiens respectu voluntatis nostrae, idem sequitur de ipsa quod de aliis, quia sive immediate necessario movet eam, sive aliud immediate et illud, necessario motum, necessario moveat eam, quia movet non nisi ex hoc quod movetur. Sequitur tandem quod proximum voluntati necessario moveat voluntatem, etiam si proximum voluntati sit ipsamet voluntas; et ita necessario volet, et erit volens necessario. Et sequitur ulterius impossibile, quod necessario causat quodlibet causatum.
- 86 Ad secundum² dico quod non voco hic contingens quodcumque non-necessarium vel non-sempiternum, sed cuius oppositum posset fieri quando illud fit; ideo dixi 'aliquid contingenter causatur'³, et non 'aliquid est contingens'. Nunc dico quod Philosophus non potest consequens negare salvando antecedens per motum⁴, quia si ille totus motus necessario est a causa sua, quaelibet

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}π^{γγβμν})
 1 secundam] primam D | consequentiam] add. scilicet Σ | causet R causatur D 2 volens] nolens DP¹Γ² add. quia Σ | quia aliqua] aliqua enim Σ 3 potest ante contingenter Σ 5 primum¹] add. ergo CPγ | dicendum] dico Λ⁰ concedendum π om. D | Deus om. Λ^{YHGO}* 7 necessario post eam Σ | moveat DΛΣ edd. 7-8 aliud immediate] alio mediante (add. vel immediate Σ^{Q*}) Σ 8 illud] id Λ^Y add. aliud VT^{BD} add. immediate Σ | necessario¹ om. VΣ | eam = ADA⁶ voluntatem Σ edd. 8-13 quia — necessario] sequitur quomodocumque quod voluntas necessario velit et ulterius aliud impossibile quod necessario (velit — necessario om. Σ^{U*}) Σ 8-9 quia movet non nisi = A quia non movet nisi D non (om. M²S²) quia movet MSR quia movet rell. (quoad Σ cf. ad 8-13) edd. 10-11 voluntati — proximum om. Γ^{B*} 10 voluntati om. Λ^{YHGO}* | etiam] et Γ²Γ^{B*} praem. et Λ⁰ | si] add. illud DP²Γ²Λ edd. 11 voluntati = A 11-12 et ita — volens necessario = A et (in ras. Λ⁰² etiam Γ²) ita (in ras. Λ⁰² om. MI²Λ⁰ edd.) erit (in ras. Λ⁰²) volens (voluntas in ras. Λ⁰²) necessario (in ras. Λ⁰² necessaria ante volens Λ⁰) et ita necessario volet CPMIT^NΛ^{GO} edd. et (om. S²RV²Γ^{DL}) ita necessario volet (add. et erit volens necessario S²) rell. (quoad Σ cf. ad 8-13) 13 causatum] add. et (add. ita Γ²) non est (est om. Λ^{H0}) aliquid (quod Λ⁰) contingens M²Γ²Λ^{HO} edd. 14 adnot. Pro claro intellectu huius vide infra, dist. 39; ibi est tamen alia, non ita manifesta Γ² | contingens = A contingenter causatum (caus. om. Γ¹) rell. edd. 15 non-necessarium] necessarium P¹I | non-sempiternum] sempiternum S²VT^{B*}DLN²Λ^{YHGO}*Σ 16 ideo] non M² praem. et Σ | aliquid] post causatur (16-17) Γ^N aliquod ACPM²SR 16-17 causatum (praem. est C²) AD²CP causat Σ 17 non] ideo S² praem. quod Λ⁰² om. I² add. dixi Λ^H edd. | aliquid] ante non V² post est Λ^{B*} aliquod ADCPMSRIZΓ | est] esse PRI^Nγ | contingens] add. dixi Λ⁰ | Nunc] Modo Σ add. ergo Λ^{B*} 18 consequens] post negare Σ consequentiam ZA 19 totus] ante ille Σ post motus VT

T ¹ Cf. supra n. 82. ² Cf. supra n. 83. ³ Cf. supra n. 79. ⁴ Cf. supra n. 83.

pars eius necessario causatur quando causatur, id est inevitabiliter, ita quod oppositum non potest tunc causari; et ulterius, quod causatur per quamcumque partem motus, necessario causatur et inevitabiliter. Vel igitur nihil fit contingenter, id est evitabiliter, vel primum sic causat immediate quod posset etiam non causare.

Ad tertium¹ dico quod si aliqua causa potest impedire istam, hoc non est nisi in virtute superioris causae, et sic usque ad primam causam, quae si immediatam causam sibi necessario movet, usque ad ultimam erit necessitas; ergo necessario impedit, et per consequens non potest alia causa naturaliter causare².

Sic ergo videtur triplici via ostensum quod primum agens est

¹ Sequitur textus interpolatus: et quod sicut prima causa agit omnia de necessitate causalitatis (sicut omnes ponunt, aliter esset causa mutabilis), ita omnes aliae causae. — Haec quae dicit² non videntur vera, quia eadem ratione arguere posset quod nihil est in rebus causatis a casu et fortuna nisi causa prima agat a casu et fortuna, et quod omnia sicut sunt determinate evenientia respectu primae causae, sic respectu aliarum. Propter quod ad ea quae dicit posset responderi quod causae motae a prima motionem non recipiunt uniformiter ut secundo de necessitate moveant sicut moventur a prima, ita quod ly 'sicut' dicat modum ex parte Dei moventis; bene enim moventur sicut moventur a prima si ly 'sicut' dicat modum a parte causarum motarum. Modus enim causae moventis non semper recipitur in causa mota, sed ibi recipitur motio secundum modum recipientis; ideo aliter est in ea motio quam in causa prima.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}π^{γγβμν})
 1 quando causatur om. V²Z | id est] illud D et M²π^{γγβμν} om. Λ^H 2 potest = A possit VT^{LN} posset rell. edd. | tunc = AI (add. aliter Γ²) tunc aliter (a.] pon. similiter M²) CPM²SRΛ^{GO}γ tunc vel aliter V tunc nec (nec non Γ^N om. Γ^{B2N2}Λ^{B2O2}) aliter DZΓ¹Λ^{GO}π^{γγβμν} tunc naturaliter Σ | causari] in corr. C² evenire vel causari Σ | et om. V²Γ^{LN}Λ⁰ 3 partem] in ras. C² rationem P²M² 4 ¶ Vel — evitabiliter sign. Vacat P¹(om. P²) 4-5 igitur — vel om. Γ^{N2} 4 nihil om. PR | evitabiliter] inevitabiliter I²ZΓ^{N2}Λ^{YB} 5 possit Γ^B potest post etiam Σ 6 Ad — causa om. R | aliqua] alia MSI²VI²Λ^{YB} illa C illa vel alia P | istam] aliam SI²Λ^H 7 hoc non est = A hoc (in hoc P² nunc in ras. C¹) non (non om. C²) potest (add. fieri Λ^{GO}) CPA^{BHG}π^{γγβμν} non (nec Z nunc Λ^{YO} praem. nunc D) hoc potest DMSIZA^{YO} non (praem. hoc Γ^{N2}) potest hoc (hic Γ¹) RVI¹ cum hoc non possit Σ | nisi om. ZΓ¹Λ^{YB*} | in om. Γ^{BD} | superioris causae] c. s. (add. causae Λ^{B*}) Λ^{B*} 8 quae] in ras. C²P²S²Γ²V²Λ⁰² quia D sed Γ^N potest MR praem. potest PT^L | immediatam causam sibi] c. s. i. Σ 9 ultimam = AD illam (pon. istam P²) PSI²Λ^H istam (illam Σ^U) ultimam Σ istam rell. π^{γγβμν} | impediatur D impediat Λ^{GO} impediens M² impediens C²PT^N Λ^H 10 non potest alia causa] nulla alia causa poterit Σ | causa] ante alia CPM om. Γ^{BD*} | naturaliter] contingenter R nunc (not. alius liber: naturaliter μ) C²VZA^{YB*}π^{γγβμν} non Λ^H praem. nunc (non Γ^{BD*}) P²Γ^{BD} om. Σ add. nunc P² add. non τ | causare] add. illud Σ 11 videtur] praem. ut CPMIT^NΛ⁰² | triplici via ostensum] tertia via ostensa Λ^H | ostensum] praem. esse Σ add. est CPMI²Λ⁰² 12-23 et quod — prima = Λ^H

T ¹ Cf. supra n. 84. ² nempe Scotus, contra quem arguit.

intelligens et volens, quarum prima est quod natura agit propter finem et non nisi quia dependens et directa a cognoscente finem¹; secunda est quod ipsum primum agens agit propter finem², et tertia quod aliquis effectus contingenter fit quando causatur³.

89 Ulterius quoad quaestionem praeambulam ad infinitatem probo secundo quod eius intellectio et volitio est idem quod eius essentia, et primo de volitione sui ipsius ut obiecti ita quod primam causam amare est idem essentialiter cum natura causae et omnis actus voluntatis eius.

Probatio. Causalitas et causatio causae finalis est simpliciter prima, secundum Avicennam VI *Metaphysicae*, dicentem quod «si de qualibet causa esset scientia, illa quae esset de causa finali, esset nobilissima»; ipsa enim, quantum ad causalitatem, praecedit causam efficientem, quia movet efficiens⁴ ad agendum⁴, – et ideo

¹ Loco efficiens a Duns Scoto ponitur: eum.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}π^{γβμν})

1 intelligens] cognoscens Σ | quarum prima est] prima Σ | quod] quia VΛ^QΣ 2 quia] ut Σ | dependens et directa] dir. et dep. Σ dependet et est directa Γ^{BD} 3 est] via Γ^L om. I* ZΣ | quod] quia VΛ^YΣ | ipsum om. CPM²Σ | primum om. D*Γ^{BD} | agens om. Σ | finem] add. supple finem effectus, quia ipse non habet finem sed est aliorum finis, ut declaratum est dist. 1, quaestione ultima S² | et om. VΓ^{BD}Λ^HΣ 3-4 tertia] add. est I²Λ^{YHGO} 4 quod] quia Λ^{HGO}Σ om. Λ^B | fit] in corr. Λ^B sit ZΛ^Q causatur S²Σ | causatur] causatum (tur) R] est MS^R add. et (om. Λ^B) sit quando causatum est (caus. est om. Λ^B) Λ^B 5 Ulterius] Igitur Λ^H praem. Nunc I*V² ZΓ^{BD}Λ add. quod S* | quoad — infinitatem om. I²Λ^{HGO}τ | quaestionem praeambulam = A conclusionem praeambulam DCPMSRI conclusiones praeambulas VZΓΛ^{YHGO}Σπ^{γβμν} | probo] probatio PI' ostendo (pon. probo Λ^O) I²Λ^{HGO}τ 6 secundo] secunda I' duo M²RΓ^L om. I²Λ^{HGO}τ add. primum est M²Γ^L add. primum est quod intellectio Dei vel sua volitio non est aliud ab eius essentia R add. est S¹I' add. esse V* | eius¹ om. V²ZΓ^{BD}Λ^Y | intellectio] intentio Λ^B | et volitio] praem. primi Γ^D add. primi P²V²ZΓ^{BD}ρ | est idem quod = ACPMτ non est (n. e. in ras. S²) aliud (add. aliquid D) ab (a Σ) rel. π^{γβμν} | eius²] sua Σ om. Λ^Oτ 7 et] add. hoc V²ZΓ^{BD}Λ^{YHGO}Σ 7-9 ita — eius om. DS²RI²VZΓΛ^{YHGO}Σπ^{γβμν} 8 amare] praem. se CPMIA^O 10 Probatio] Et probo Λ^O Quod probatur Λ^O Sic (praem. Probatio S²) DSRVZΓΛ^{YHGO}Σπ^{γβμν} om. I²Λ^O add. sic CPMIA^O 11 VI *Metaphysicae*] om. M² add. et CP 12 scientia, illa quae esset om. P² | illa] ista D* praem. quod Γ^{BD} om. R | quae esset om. Σ | causa finali] f. c. Λ^O fine M 13 nobilior Σ | ad] om. RA^O add. omnem Γ^{BD} 14 causam efficientem] efficiens Σ | quia] quae Λ^O et Λ^O | efficiens] eum AT^L ipsum Σ eam DCPMI²VT^LΛ^B add. causam (add. efficientem S²) SR causam efficientem (add. effectivam I) I'Z om. Λ^B | et ideo] propter quod Σ 15] cf. ad 14

F 11 AVICENNA, *Metaph.* VI c. 5 (95rb).

T ¹ Cf. supra n. 76. ² Cf. supra n. 77-78. ³ Cf. supra n. 79-87. ⁴ Cf. AVICENNA, *Metaph.* VI c. 5 (94va): «Iam igitur facile est intelligere quod causa finalis in causalitate praecedit causas agentes recipientes ... Similiter etiam causa finalis in suo esse in anima prior est ceteris causis. In anima enim prior est agente, quia anima adinvenit eam prius, et postea imaginat apud se actionem ... Respectu igitur causalitatis et respectu essendi in intellectu non est aliqua causa prior causa finali; immo ipsa est causa essendi causas». – Cf. supra d. 1 n. 182.

causalitas primi finis, et eius causatio, est penitus incausabilis secundum quamcumque causationem in quolibet genere causae. Causalitas autem finis primi est movere efficiens primum sicut amatum¹; idem autem est primum finem movere primum efficiens ut amatum ab ipso et primum efficiens amare primum finem, quia nihil aliud est obiectum amari a voluntate quam voluntatem amare obiectum. Ergo primum efficiens amare primum finem est penitus incausabile, et ita ex se necesse esse, et ita erit idem naturae primae. Et quasi convertitur ratio ex opposito conclusionis, quia si primum amare est aliud a natura prima, ergo est causabile, et per consequens effectibile; igitur ab aliquo per se efficiente amante finem. Igitur primum amare se esset causatum ex aliquo amore finis priore isto causato, quod est impossibile.

Hoc ostendit Aristoteles XII *Metaphysicae* de intelligere, 90 quia aliter primum non erit optima substantia, quia per intelligere est honorabile.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}π^{γβμν})

2 quolibet] quocumque DCPMSRIVZΓ³ autem] enim RΣ etiam Λ^B(in ras.)^G om. ΓΛ^O | movere efficiens primum] more (om. A¹) eff. pr. movere A m. p. e. Σ | sicut] ut Σ | amatum] add. ab ipso Λ^Oπ^{βμν} 3-4 idem — amatum om. Σ^U | idem autem est] in ras. Λ^B quod est idem isti (isti) illi Λ^H quod π^{βμν} add. scilicet ρ) Λ^{HGO}π^{βμν} [¶ sign. Vacat et substituit hunc textum textu quodam in mg. Λ^O sed utrumque delevit Λ^O] 4 autem est] e. a. ΓΣ^U aut est D 4-5 finem — et primum om. Λ^Bπ^{βμν} | ut — efficiens om. Γ^B 5 et] add. ipsum CPVΓ^Lτ | primum¹ om. VT^L | primum²] propter A | finem] add. igitur primum efficiens amare primum finem S 5-6 quia — obiectum²] om. RZΛ^{YHGO} ¶ sign. litteris a-b V²(text. et mg.) | quia nihil aliud est] sicut non est aliud Σ 7 efficiens] add. est R | finem] add. (= rep.) quia nihil aliud est obiectum amari a voluntate quam voluntatem amare obiectum. Ergo primum efficiens amare primum finem R 8 ex] per A | esse] est Λ^H praem. est Λ^O om. P* | erit] est Γ^D esset (not. alius liber: erit μ) π^{βμν} | naturae primae] p. n. (n. om. Γ^B) VΓΛ^G causae (in ras. Λ^B) p. Λ^B praem. esse Λ^O 9 quasi] quod D² per consequens Λ^B om. I² 11 igitur] et per consequens Λ^Y om. CP 12 amare] amatum π^γ | se] per se post esset D praem. secundum S² praem. a π^γ om. Σ add. si S² | ex] ab CP²(in corr.)Λ^HΣ | priore] prioris CPMS²RIV²Γ^{BDLN} om. Γ^D 13 impossibile] add. quia ille ponitur amor primus I² add. quia nihil prius simpliciter primo Σ 14 Hoc] praem. Primo quia V²(om. V³)Λ^B praem. Praeterea Λ^H | ostendit] dicit Σ | XII] II D* XIV P² praem. de intelligere primo Γ^{BD} | intelligere = AΛ^H primo intelligere Σ intelligere primo (pr.) se P² et not. se vel primo P² praem. se Γ^N DPMSRI^LΛ^O intelligere se (se] primo C²) CZΛ^Y intelligere (nte Λ^O) se primo Λ^B intelligere primi (add. primo V²) V intelligere primi primo π^{γβμν} intelligere se primae substantiae (I) τ intelligere sui (cf. etiam lect. variantem immediate praecedentem) Γ^{BD} 15 quia¹ om. CPMSRI²V²Γ^L | quia² aliter] al. enim Σ 16 est] erit V²Γ inest ei Λ^O pon. inest ei C²

F 14 ARISTOT., *Metaph.* XII t. 51 (Λ c. 9, 1074b 17-21): «si [primum movens] non intelligat, quidem utique erit insigne? ... [si] non enim est haec sua intelligentia, sed potentia, non utique erit optima substantia: per intelligere enim honorabile inest».

T ¹ Cf. ARISTOT., *Metaph.* XII t. 36 (Λ c. 7, 1072a 26-27); t. 37 (p. 1072b 3).

- 91 Secundo, quia alias laboriosa erit eius continuatio. Item, si non sit illud, erit in potentia contradictionis ad illud; ad illam naturam sequitur labor secundum ipsum.
- 92 Ista rationes possunt ratione declarari.
- Prima¹ sic: cum omnis entis in actu primo perfectio eius ultima sit in actu secundo quo coniungitur optimo, maxime si sit activum et non tantum factivum² (omne autem intelligibile est activum, et prima natura est intelligibilis, ex praemissa³), sequitur quod ultima eius perfectio erit in actu secundo; igitur si ille non sit eius substantia, substantia eius non est optima, quia aliud est suum optimum.
- 93 Secunda ratio⁴ potest declarari sic: potentia solummodo receptiva est potentia contradictionis⁵; ergo cum hoc non sit huiusmodi, ergo etc. — Sed quia secundum Aristotelem nec ista est ratio demonstrativa, sed tantum probabilis, aliter propositum ostendatur, ex identitate potentiae et obiecti in se; ergo actus erit

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}π^{γγ}β^{μν})

1 quia] quod Λ⁰² praem. quia si intellectio et volitio non sunt idem primae naturae sequitur Λ⁰² | erit] est Γ²Λ⁰²(in ras.) esset (ante laboriosa CPM) DCPMSRI*ZΓ^NΛ^{EG} | Item = AD et MSRI*Λ^B quia I² rell. edd. 2 sit] esset Λ^G est ZΛ^{YHO2} om. Λ⁰² | illud¹] idem Γ^{BD}Λ^{HGO} praem. idem M² | ad illud] ad aliud Λ^B ad ipsum Σ om. Λ^Y add. et CPMI*ZΓ^N | ad illam] ad aliam Λ^G ad talem Σ om. Λ^{B2} add. autem Λ^{GO}Σ 2-3 naturam] primam in ras. P² potentiam DC²(in corr.)I²VZΓ^A-GΣ edd. potentiam vel naturam Λ^G 4 ratione = A 5 eius om. Σ^{QU} 6 sit¹] fit M² sic est Λ^H consistit τ 7 et¹ om. CRI² | omne] esse Λ⁰²Σ | omne — activum om. Γ^N | intelligibile] intellectuale Γ^BΛ^YΣ edd., pon. intellectuale M²V² | et²] quia Γ^D om. I²Λ^{B*} 8 intelligibilis] intellectualis (post praemissa D) DM²RI^{BD2}Λ^{YH} edd., pon. intellectualis I² | praemissa] praemisso Γ praemissis PA^GΣ not. alius liber: (praemis-)sis μ. not. alias: praemissis υ | sequitur] praem. igitur Σ add. ergo A 9 erit] est Γ^{D2}Λ⁰²τ sit DΣπ^{γγ}β^{μν} | igitur si] si ergo Σ | ille] add. actus I²Λ^H edd., add. in ras. actus secundus Γ^{B2} 10 substantia eius] om. DCPSRV² Γ^{B/DL} illa natura Γ^{B2} | suum] summum Λ^{B2}γ 12 ratio] positio Λ^{YB} om. Σ | potest declarari sic] p. s. d. Σ s. p. d. D | solummodo] solum Σ om. D² 12-13 receptiva] relativa Λ^H add. seu passiva τ 13 hoc] haec D*Γ^{N2}Λ^Y edd. | sit] sunt Λ^Y 14 etc. om. Σ | quia] in ras. Λ^{B2} nec D om. PMSRVZΓ^AYHGOΣ^{U2} | nec] etiam non (non ante est) Σ praem. etiam Λ^Y om. D' non post demonstrativa (15) D² | ista] illa SA^H ipsa Λ^B | est] ante ista V post ratio (15) M²RA^{B2} ante sed (15) D² om. M'Λ^{B'} 15 tantum probabilis] p. t. Σ 15-16 propositum ostendatur = A ostenditur propositum rell. edd. 16 identitate] not. ex immaterialitate, quia in eis idem est, III De anima Λ⁰² | potentiae et obiecti in se] o. in se et p. P add. sic (om. τ) potentia et obiectum sunt idem edd., add. et R | erit] est DΛΣ

F 1-3 ARISTOT., *Metaph.* XII t. 51 (A c. 9, 1074b 28-29): «si [primum movens] non est intelligentia, sed potentia, rationabile est laboriosum esse ei continuationem intelligentiae».

T ¹ Cf. supra n. 90. ² Cf. ARISTOT., *Eth. ad Nic.* VI c. 5 (Z c. 4, 1140a 1-6); *Metaph.* IX t. 16 (Θ c. 8, 1050a 21-1050b 1). ³ conclusione, cf. supra n. 75-88. ⁴ Cf. supra n. 91. ⁵ Cf. ARISTOT., *Metaph.* IX t. 17 (Θ c. 8, 1050b 8-9): «omnis potentia simul contradictionis est».

eis idem¹. Sed consequentia non valet, patet: instantia, quia angelus intelligit se et amat se et tamen actus angeli amandi et intelligendi non sunt idem substantiae eius².

Haec conclusio, videlicet quod essentia divina sit eadem quod volitio sui ipsius, vera est ex corollariis: nam sequitur primo quod voluntas est idem primae naturae, quia velle non est nisi voluntatis; ergo illa voluntas cuius velle est incausabile est etiam incausabilis; ergo etc. Et similiter, velle intelligitur quasi posterius voluntate; tamen velle est idem illi naturae; ergo magis voluntas.

Item secundo sequitur quod intelligere se est idem illi naturae, quia nihil amatur nisi cognitum; igitur si amare se ex se est necesse esse, sequitur quod intelligere se est necesse esse ex se.

Et si est intelligere propinquius³ illi naturae quam velle, ideo sequitur ulterius quod intellectus sit idem illi naturae, sicut prius de voluntate ex velle argutum est⁴.

Sequitur quarto etiam quod ratio intelligendi se sit idem sibi,

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}π^{γγ}β^{μν})

1 patet = A | instantia] instatur Λ^G praem. est enim I² add. est M² add. eius Λ^{B2} | quia = A 2 se¹ om. CPMSRI*ZΣ | angeli amandi et intelligendi] ang. i. et am. VA^HΣ i. ang. et am. se Γ^{BD} 3 idem] ibi PMS om. RA^G 4 conclusio] praem. secunda Σ add. secunda IV²Γ^{BD}Λ edd. | videlicet] scilicet Γ^{BD}Σ | essentiae VT^{BD*}Λ^{YHGO*}Σ | divina = AT^{LN} Dei rell. edd. | sit eadem] e. s. VI^A 4-5 quod volitio] volitio VT^{BD*}Λ^{YHGO*}Σ volitioni PT^{LN}Λ⁰² 5 ipsius] add. essentiae Λ⁰ add. et intellectio (add. naturalis Σ⁰²) Σ | vera] una D* nam I' fecunda C²(in ras.) P²M²I²V²(in ras.)ZΓ^{BD*}Λ^YΣπ^{γγ}β^{μν} secunda Γ^Nγ om. Γ^{D2} [[post est I²Γ^NΛ^YΣ]] | vera est ex corollariis] non est inconueniens (add. et est secunda ex corollariis Λ⁰²) Λ^{HO} infert aliud consequens τ add. et infert aliud consequens Λ^G | ex] in DP²I²VZΓ^{BD2}Λ^YΣπ^{γγ} om. CI^Dπ^{βμ} | corollariis] correlativis D²I²ZΓ^LΛ^Y correlativis vel corollariis R | sequitur primo] p. s. CPM 6 quia] quod Λ^H quoniam Σ 7 illa] ista D*Λ^{BGO} om. Σ | velle est = AT^{N2}Λ^BΣ e. v. Γ^N rell. edd. | etiam] omnino Λ^H om. I'π^{γγμ} 8 etc.] est idem naturae Σ add. et si incausabile, igitur necesse esse et sic erit idem voluntas primae naturae Λ⁰² | Et om. DP²ΛΣ 9 tamen = A sed tamen D si igitur π^{γγμ} si Σ tunc si Λ^G sed (si Γ^{D2}) tunc Γ^AH et in ras. C² si tunc rell. γ | illi] isti Λ^{BG} primae D add. primae I² | ergo] multo Σπ^{γγμ} add. multo γ 9-10 ergo — naturae om. S²R Λ⁰² 10 Item] Praeterea Σ ut est M² om. π^{γγμ} | est] in corr. I² sit CPM 11 cognoscatur Λ^G | igitur] sicut A | ex se est] est ex se (ae om. Γ^{N2}) DSRIVZΓ^AΣ 12 sequitur — ex se om. Λ⁰² | sequitur] igitur Σ | quod] et Σ praem. etiam CPMI*ZΛ^Hτ add. et D²SA^{YB} add. etiam R | est — ex se om. Σ | necesse esse ex se] ex se n. e. (e. om. Γ^B) DCRI^{BD} 13 Et si est intelligere = A Et similiter (Sim. et Λ⁰²) intellectio est rell. edd. | propinquius] propinquior codd. edd., praem. quasi P²Σπ^{γγμ} add. quasi VZΓ^{BDN2}Λ^{YHO*} | ideo = A tertio π^{γγμ} ergo post sequitur (13-14) I²Λ^{HO} etiam post sequitur (13-14) τ 14 sit = A est rell. edd. | illi om. VI^{BD*}Λ^{YBGO} 15 de — est] argutum est de voluntate ex velle Σ | de] add. velle A* | ex] in ras. Λ⁰² et DPIV*ZΛ^H edd. 16 Sequitur] praem. Praeterea Σ | quarto = ACπ^{γγμ} quinto PMS

T ¹ Cf. THOMAS, *Sent.* I d. 35 q. 1 a. 1 ad 3 (ed. Parmen. VI 282b); *S. theol.* I q. 14 a. 2 in corp. et ad 2; a. 4 in corp. (IV 168b-169b. 171b). ² Cf. AEGIDIUS ROM., *Quodl.* III q. 11 in corp. (49va-b. 50ra). ³ loco «propinquius» a Duns Scoto ponitur «propinquior». ⁴ Cf. supra lin. 8-9.

quia necesse est esse ex se si intelligere sit ex se necesse esse et ratio intelligendi se quasi praeintelligitur ipsi intellectui.

- 98 Ostenso de intelligere se et velle se quod sint idem essentiae primi, ostendo propositum ex aliis, scilicet de omni intelligere et velle. [23]

Et sit conclusio tertia ista: nullum intelligere potest esse accidens primae naturae. Probatio, quia de illa natura prima ostensum est esse in se primum effectivum¹; ergo ex se habet unde posset quodcumque causabile causare circumscripto alio quocumque, saltem ut prima causa illius causabilis. Sed circumscripta cognitione eius, non habet unde possit illud causabile causare; ergo cognitio cuiuscumque alterius non est aliud a natura sua. — Probatio assumpti, quia nihil potest causare nisi ex amore finis volendo illud, quia non potest aliter esse per se agens, quia nec agere, propter finem; nunc autem ipsi velle alicuius propter finem praeintelligitur

ADCPMSRIVZ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}π^{γβμν})
RIVZ^{YHGO} tertio (pon. quinto Λ^O) Λ^OΣ^{QU}τ [[post etiam CPMSRIZ^{BD}τ post quod Σ^Q ante Sequitur π^{γβμν}]] | etiam om. I²V I^{BD}*Λ^HΣ | ratio] praem. ipsa Λ^O edd.
1 quia] ante si Σ^{QU} praem. tum Λ^O | necesse — sit om. Λ^H | necesse est] e. n. DI²Γ^{DLN}Λ^O praem. ratio intelligendi se Λ^O praem. ratio illa M² add. rationem intelligendi π^{γβμν} | est om. VT^BΛ^{YH}Σ | est esse] esse est A¹ | ex se¹] et sic ex se ante necesse¹ Σ add. necesse esse π^{γβμν} 1-2 si — intellectui om. Σ^U 1 intelligere] add. se M²Γ^{AO}Σ^{QU} | sit] est Σ^{QU} | et] etiam post ratio (2) Λ^O enim post ratio (2) S²I² est Λ^H quia C²P²V²Γ^LΛ^{YH} praem. tum quia Λ^O pon. quia M² om. I²Σ^{QU} 2 se] om. Σ^{QU}τ add. et C²P²MS²RI²Λ^H | quasi] in ras. Λ^B quia DA^H cum Σ^{QU} om. Γ^L | praeintelligatur Σ^{QU} | intellectui] intellectu I^N* intellectioni Λ^O intelligere π^{γβμν} intelligere erit ex se necesse esse Σ^{QU} 3 se¹ om. PI^{BD}Σ | se²] et P² om. M²I^N add. primi ipsius P² add. ipsius primi I²γ | quod — essentiae om. C | sint] sit I^N sunt DVAΣ habet M² 4 primae I^{BD}*Λ^{YHGO} | ex aliis] generalius DS²I²VZ²Γ^LΛΣπ^{γβμν} add. generalius γ | scilicet om. CMRI^{BD}* | intelligere] add. se Λ^O add. ipsius Λ^O 5 velle] add. respectu (praem. ipsius μν) aliorum quod sint essentiae primi idem π^{γβμν} 6 conclusio tertia ista = A i. c. t. Λ^H c. i. (i. om. I^N) t. (t.) est Λ^O rel. edd., add. praeambula ad (in Λ^Y) infinitatem (add. ultra probandam P²I^{BD}) DCP²M²VZ²Γ^LΛ^{YHGO}Σ add. ad infinitatem praeambula π^{γβμν} 7 illa] post natura Σ ista CPMIA^{HGO} | natura prima] p. n. Λ^O nat. (praem. prima I^{BD}) in se PI^{BD}Σ add. in se DCMSI²VZ²Γ^LΛ^{YHGO} 8 esse in se = A quod (add. ipsa M²I²V²) in (ex D) se est (est om. P²) DCPMSRIVI² quod ipsa in se est ZA^{HGO}τ quod ipsa est in se Λ^{YHGO} quod ipsa est π^{γβμν} quod est Σ | possit DA^YΣ 9-11 circumscripto — causare] ultimi I^{BD} 9 alio quocumque] q. a. PIVZΣ 11 eius] ipsius I^{BD}Λ^{YHGO}Σ illius Λ^{HGO} | possit] posset CPM²SRIVZ I^{BD}Λ^{YHGO} om. M² | illud] aliud I^{BD}Λ^{YHGO} aliquod M²I²N² quodcumque V om. P²M² | causabile om. Σ 12 est aliud] a. (praem. est M²) e. CPMSRIZ 12-13 assumpti] praem. ultimi I²V²Γ^{BD}Λ^{GO}Σ edd., add. ultimi DI^N 13 finis] in ras. Λ^B praem. ultimi π^{γβμν} add. ultimi ρ | volendo = A velit rel. edd. [[in ras. V²Λ^B]] 14 aliter esse] e. a. ΛΣ | quia²] om. I^{BD}* add. tunc PIZ | quia nec agere] nisi agat Σ | agere] ageret PIZΛ^{GO}π^{γβμν} 15 nunc autem ipsi = AD nam ipsi (add. aut S) C²MSRI² ipsum (ante finem¹ Λ^B) autem Λ^{BHO} ipsi autem C²I² rel. edd.

T¹ Cf. supra n. 43-56.

intelligere ipsum; ante igitur primum signum in quo intelligitur causans sive volens *a*, necessario praeintelligitur intelligens *a*; ita sine hoc non potest per se efficere, et ita de aliis.

- Item, probatur idem, quia omnes intellectiones eiusdem intellectus 99
5 lectus habent similem habitudinem ad intellectum, secundum identitatem essentialem vel accidentalem (sicut patet de omni intellectu creato et eius intellectionibus), quia videntur perfectiones eiusdem generis; ergo si aliquae habent receptivum, et omnes, et si aliqua est accidens, et quaelibet. Sed aliqua non potest esse accidens in
10 primo, ex praecedenti conclusione¹, quia non-intellectio sui ipsius; ergo nulla erit ibi accidens.

Item, intelligere si quod potest esse accidens, recipietur in intellectu ut in subiecto: ergo et in illo intelligere quod est idem intellectui, et ita perfectius intelligere erit in potentia receptiva respectu imperfectionis.

Item, idem intelligere potest esse plurium obiectorum ordinandorum, ergo quanto perfectius, tanto plurium; ergo perfectissimum

ADCPMSRIVZ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}π^{γβμν})
1-2 intelligere — praeintelligitur om. Λ^B 1 ante igitur = A ig. ante Λ^B rel. edd.
2 ita = A et ita rel. (om. Z) edd. 3 per se] posse V praecise P²I^{BD}* | ita] sic I^{BD} | aliis] add. nihil autem praeintelligitur simpliciter omni causato nisi natura primi effectivi; igitur cognitio primi respectu cuiuscumque causabilis, necessario praevia suae causationi, est idem naturae primi Σ 4-15 ¶ Item — imperfectionis sign.: Vacat V²Z² In originali est vacat et lin. anfractuosa μ In originali est vacat secundum Mauritium quoad hanc rationem v 4 Item] Secundo Σ 5 intellectum] add. vel CPMI²Z 6 essentialem vel accidentalem om. D | vel accidentalem om. P² | omni om. Σ 7 creato] in ras. Λ^B causato CI²Z² edd. | et eius intellectionibus] et de omnibus intell. VT^{BD}* om. Λ^{YHGO}Σ add. vel omnibus intelligibilibus P² | quia] in ras. P² quae DI²VZ²Γ^L add. omnes Σ | videntur] add. esse Vτ 8 generis] rationis Λ^G | ergo] ideo (praem. et D) DPMSRIZA^G | aliquae] in ras. P²I²Λ^O aliqua CME alia SR | habent] in ras. I² habet CMA^O(in ras.)Σ | receptivum] in corr. Λ^B praem. idem PI²Z²BDN² add. idem M²I²V 8-9 et omnes — quaelibet] vel sit accidens et omnis Σ 8 et si] si Λ^O om. Λ^B add. causa Λ^G 10 conclusione] quaestione AM²I²B² | quia non-intellectio] scilicet intellectio Σ quia non est intellectio I²Z 11 nulla] nihil Λ^{GO} | erit] est DI²Λ^Oπ^{γβμν} | ibi = ACZ sibi DPMSRIVI²Λ^HΣ edd. [[ante erit Λ^O post accidens VT^{BD}]] 12 Item = AΓ^{BD} (add. tertio I^{BD}) Tertio Λ^{BGO}τ Tertio sic π^{γβμν} Item, tertio (praem. in M² add. sic I²) rel. | intelligere si quod] q. i. si Λ^G si i. aliquod Σ | quod om. edd. | potest esse] sit Σ | recipietur] in ras. Λ^B recipitur DCPMVI²BD² recipiatur Σ^U recipietur I^{BD}π^{γβμν} 12-13 intellectui] praem. aliquo Λ^H add. ipso Φ 13 et] etiam M² om. P²Λ^{HO} 14 ita] idem SR add. idem P²V²I²N²Λ^O | erit] est DCPMSRI²VI²Λ^O 15 imperfectionis] imperfectionis M²Λ^B imperfectionum τ inferioris V add. intelligere Λ^O add. quod est absurdum π^{γβμν} 16 Item = A Quarto CME Quarto sic π^{γβμν} Item, quarto rel. τ | obiectorum] in ras. C² oppositorum PM²SI²Z 16-17 ordinandorum = A ordinatorum (ante idem 16, Λ^O) rel. (om. Z) edd. 17 tanto] add. est I^{BD}

T¹ Cf. supra n. 89.

quo impossibile est perfectius intelligi erit idem omnium intelligibilium. Intelligere primi sic est perfectissimum; ergo idem est omnium intelligibilium, et illud quod est sui est idem sibi, ex proxima praecedente¹; ergo intelligere omnium est idem. Et eandem conclusionem volo intelligi de velle.

- 102 Item, iste intellectus non est nisi quoddam intelligere; sed iste intellectus est idem omnium, et ita quod non potest esse alicuius alterius obiecti; ergo nec intelligere aliud. Ergo idem intelligere est omnium. — Fallacia est accidentis ex identitate aliquorum inter se concludere identitatem respectu tertii respectu cuius extraneantur²; et patet in simili: intelligere est idem quod velle; 'si ergo intelligere ipsum est alicuius, ergo et velle est eiusdem', non sequitur, sed tantummodo sequitur quia est velle; quod quidem velle

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}π^{γγ}β^{μν})

1 impossibile DCPMTA^o edd. | perfectius intelligi | i. p. Σ | erit | est P²Γ^oΛ^o om. C add. et D | omnium] om^m ZΛ^YΣ obiectum (add. omnium Λ^{B2}) Λ^{B02} praem. obiectum Λ^G 2-3 Intelligere — intelligibilium om. D²CP²M²RT^N 2 sic est] e. s. Σ add. igitur M²(om. M²)S 2-3 idem — intelligibilium] etc. Λ^H 3 omnium] obiectum Λ^{O2} praem. obiectum Λ^{Y2}τ | et] ergo VT^L sed Γ^L | illud] add. intelligere Σ 3-7 sibi — omnium om. Λ^{B2} 3-4 proxima] propositione Λ^O edd. positione Λ^G add. et Γ^B 4 praecedente] praem. conclusione Σ add. conclusione VI^{BDN2} | ergo] add. etc. P²MSRI² add. et DVZI^{BD}Λ^{YB2} add. etc. (om. Γ^{N2}) et Γ^{L2} | omnium] suum respectu cuiuscumque intelligibilis Σ add. scilicet simplicium et aliorum Λ^{O2} | est idem] i. e. Λ^Y add. sibi I²VT^LΛ^{H2}Σ edd., add. sibi et unum Λ^G 4-5 Et — velle = A ergo est intelligere unum et idem ρ 6-p. 187, 12 ¶ Item — potest sign.: Vacat V²Z² lin. anfractuosa μ 6 Item = A Quinto posset (potest Σ) sic argui Σπ^{γγ}β^{μν} Item, quinto sic arguitur V Γ^{BD} Item, quinto posset sic argui Λ^{B2} rell. τ | non est nisi quoddam] est idem quod Σ | sed om. Γ^{BD2}Λ^Y 7 omnium] obiectum RA^{O'} omnium obiectorum Λ^{O2} om. D | et = A | ita quod] quia Σ | alicuius] alius CPMSRIVZIT^{YB2H2}Σ praem. alius π^{γγ}β^{μν} praem. alius actus τ om. Λ^{B2} 8 ergo nec intelligere] post omnium (9) Γ^{B2} om. Γ^{B2} 8-9 idem intelligere est = AT^N e. id. int. Λ^H id. (om. Σγ) e. int. rell. edd. 9 adnot.: Alexander d'Alexandria, lib. I, dist. 35, quaest. 2 solvendo articulum 2 μ Alexander de Alexandria, lib. I, dist. 35, quaest. 2 solvendo articulum 2. Sophisma accidentis quid? v Instantia contra se ipsum A¹ | Fallacia est] Est fall. CM Solutio: haec est fallacia P Sophisma (in corr. Λ^{B2} praem. Sed Λ^{O2}τ) est (add. fallacia Λ^{O2} not. alius liber: fallacia μ) VT^{L2}Λ^YΣ edd. Est sophisma Γ^{BD2}(praemittendo Solutio) | accidentis] accidens Γ^{BD2}N² antecedentis D² | identitate aliquorum] a. i. Λ^{B2}Σ 10 concludere = A concl. absolute Λ^H absolute concl. rell. edd. | identitatem] om. Γ^L add. eorum DΣ 11 et = A ut Λ^GΦ edd. | in] a VT^LΣ edd. | simili] add. in hoc exemplo Λ^Gτ 11-12 intelligere ipsum] ips. int. Σ 12 et om. VT^Lτπ^{γγ}β^{μν} | velle est = A ipsum velle est DCPMSRI² ipsum velle erit VI^LΛ^{B2}Σπ^{γγ}β^{μν} ipsum erit velle ZΛ^{YB2} velle ipsum erit Γ^LΛ^O 13 tantummodo] in corr. P² tantum Σ | quia] quod CPMIVZIT^LΣπ^{γγ}β^{μν} intelligere illius rei vel illam rem γ add. intelligere illius rei vel illam rem Λ^{O2}τ add. in ipso Λ^O 13-p. 187, 1 quod — aliquid] aliquid quod est π^{γγ}β^{μν} add. quod est γ

T¹ Cf. supra n. 89. ² Cf. ARISTOT., *Soph. elenchi* I c. 3 (c. 5, 166b 28-30): «secundum accidens quidem paralogismi sunt, quando similiter quilibet assignatum fuerit rei subiectae et accidenti inesse».

est aliquid eiusdem, quia intelligendum est 'eiusdem' ita quod divisim inferri potest, non coniunctim, propter accidens.

Item, intellectus primi habet actum unum adaequatum sibi et 103 coaeternum, quia intelligere se est idem sibi; ergo non potest alium quem habere alium. — Consequentia non valet. Exemplum de beato, qui simul videt Deum et aliud etiam si videat Deum secundum ultimum capacitatis suae, ut de anima Christi ponitur, et adhuc potest videre aliud.

Item arguitur: intellectus iste habet in se per identitatem perfectionem maximam intelligendi; ergo et omnem aliam. — Responsio: non sequitur, quia alia quae minor est potest esse causabilis et ideo differre ab incausabili, maxima autem non potest.

- [24] Quarta conclusio principalis de intellectu et voluntate Dei est 105 ista: intellectus primi intelligit semper et distincto actu et necessario quodcumque intelligibile prius naturaliter quam illud sit in se.

Prima pars probatur, quia potest cognoscere quodcumque intelligibile sic; hoc enim est perfectionis in intellectu, posse distincte et actu cognoscere quodcumque intelligibile, immo hoc ponere est necessarium ad rationem intellectus, quia omnis intellectus est

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}π^{γγ}β^{μν})

1 eiusdem] intelligere Γ^B | quia — eiusdem om. Λ^{B2} | intelligendum = AS intelligere Λ^{O2} rell. (om. Λ^B) edd. | est] om. I²Λ^{YH}Σ^U add. aliquid Λ^{O2} edd. | eiusdem] add. scilicet Dei Λ^G | ita quod] et ita Σ 2 non] add. autem Σ 3 Item] Praeterea Σ Tunc Λ^{B2} add. sic arguitur (a. s. Λ^{B2}Σ) DCPMSRI²VZIT^{YB2}Στ | primi] primus Σ | actum unum] u. a. Σ | et om. V²Γ^{L2}N 4 se] et Γ^{D2} add. qui actus Φπ^{γγ}β^{μν} 4-5 aliquem = A 5 Consequentia = A Sed (si Λ^G) consequentia rell. edd. | Exemplum] adnot. Pro isto vide super II, dist. 18 versus finem I² 6 simul] semel R om. Λ^{B2} | aliud] alium Γ^B alia π^{γγ}β^{μν} 7 capacitatis suae] s. c. Σ | ut = AD sicut (praem. vel P² praem. et Λ^B) CP²M²(in ras.)I²VT^LΛ^{B2}Σ edd. idem (praem. et PIZ) P²SRI²ZIT^L similiter in corr. Λ^{B2} | de anima Christi ponitur] p. de a. Chr. Σ | et] quod (post adhuc R) M²RA^{B2}p quae Λ^O om. DC/PM²SIZIT^{N2}Λ^{YB2H2}Σ enim post adhuc C² add. tamen γ 9 Item] Praeterea Σ | arguitur om. Λ^{B2} 10 et omnem] rationem ρ | Responsio om. Σ 11 quia] rescr. Λ^{O2} quod (praem. eo C²) CA^{B2} | alia] aliqua RA^{O2}Σ add. intellectio Λ^{O2} 12 ideo] ita Λ^GΣτ | incausabili — potest] illa maxima incausabili Σ | autem om. CPVT^LΛ^G | autem non om. M²SR 13 Dei] add. (post voluntate omittendo Dei D) praecambula (post principalis π^{γγ}β^{μν} om. V² add. scilicet DZ Γ^{BD2}Λ^{YB2}Σ) ad infinitatem (add. Dei Λ^{O2}) probandam (pr. om. Γ^{BD2}) DCP²VZIT^{BD}Λ^{YB2H2}Σπ^{γγ}β^{μν} | est = A sit rell. edd. 14 primi intelligit] potest intelligere D² primi potest intelligere et intelligit Σ | et] om. Σ | distincte CMIVZA^GΣ 16 probatur] add. scilicet PMIS | quia] quod PIZ^{BD2}Σ edd. | possit Σπ^{γγ}β^{μν} | cognoscere] intelligere (post intelligibile, 16-17 VT) DVIT^{γγ}β^{μν} add. et intelligere post intelligibile (16-17) Λ^{O2} 17 sic] sit ZΛ^{B2H} sed P² om. V²Γ^{L2}Λ^G | hoc enim est] h. est e. D quia hoc est Σ 17-18 hoc — intelligibile om. Λ^{O2} | posse — intelligibile om. Σ | distincte et] distincto M¹ 18 cognoscere] intelligere τ | hoc] tale Σ | ponere] posse (pon. ponere Γ^{N2}) DCM²I²VZIT^LΛ^YΣ edd. possibile PM²SZIT^L om. R 19 ad rationem intellectus om. Λ^{H2}

totius entis sumpti communissime, ut determinabitur distinctione 3¹. Nullam autem intellectionem potest habere intellectus primi nisi eandem sibi, ex proxima²; igitur cuiuslibet intelligibilis habet intelligere actuale et distinctum, et hoc idem sibi, et ita semper et necessario.

107 Secunda pars, de prioritare, probatur sic, quia quidquid est idem sibi est necesse esse, sicut patuit prius³; sed esse aliorum a se est non-necesse esse. Necesse esse ex se est prius natura omnium non-necessario.

108 Aliter probatur, quia esse cuiuslibet alterius dependet ab ipso ut a causa, et ut causa est alicuius causabilis, necessario includitur cognitio eius ex parte causae; ergo illa cognitio erit prior naturaliter ipso esse cogniti.

109 Prima pars etiam conclusionis probatur aliter, quia artifex perfectus distincte cognoscit omne agendum antequam fiat, alias non perfecte operaretur, quia cognitio est mensura iuxta quam operatur; ergo Deus est omnium producibilium a se habens notitiam distinctam et actualem, vel saltem habitualement, priorem eis.

110 Contra istam: instatur de arte quod ars universalis sufficit ad universalia producenda⁴. – Responsionem quaere⁵.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{VBHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}Τ^{PT}Π^ΠΒ^ΒΜ^Μ)

1 determinabitur = A declarabitur rell. edd. 3 nisi] non π^πβ^βμ^μ om. Λ^Λ | sibi] om. M^{*} add. patet M² add. ut patet Λ^Λτ^τ add. et Λ^Λ | proxima] praecedente Γ^{BD} praem. sua Σ praem. conclusionem C²Λ^{GO}τ^τ add. conclusionem (quaestione V) PM²IV²Z¹Γ^{BDN}Σ^{PT}Π^ΠΒ^ΒΜ^Μ 4 et¹ om. C | et² om. C | et hoc om. Σ 5 et om. CP²MA^{GO}τ^τ | necessario] add. quia si aliqua sibi possent de novo advenire, illa non essent eadem sibi Λ^{GO} 6 quia om. Σ 7 sibi] primo π^πβ^βμ^μ add. et a se A² | est necesse esse] est esse nec. Σ esse est nec. R add. ex se Λ^{GO}τ^τ | patuit] probatum est Γ^{LN} | sed esse] esse (om. Σ^{GO}) autem Σ | aliorum] aliquorum Λ^{GO} add. non A² 7-8 a se = AΣ intelligibilium Λ^{GO}β^βμ^μ a se intelligibilium rell. π^πτ^τ 8 est non-necesse] non est necesse PM²VT^{BD}Λ^{GO} | non-necesse esse] non D²Λ^Bτ^τ add. a se P² add. ex se VF²Λ^{GO}τ^τ | Necesse] in ras. Λ^{GO} praem. Ergo (Et Γ^{B2}) A²P²M²VZ¹Γ^{VBHGO}(in ras.) praem. Sed Σ add. autem S²I² add. | Necesse esse om. C² | est prius] p. e. CPMA^{GO}τ^τ | omnium = AIVA^{B2} omnibus aliis Σ omni Λ^Bτ^τ rell. edd. 9 non-necessario] non talibus, ergo Σ add. ergo etc. DCPMSRIVZΓ^{VBH} add. igitur necessario et semper (s. et n. Λ^{GO}) etc. Λ^{GO}τ^τ 10 alterius dependet = AD² alt. dep. a se D² alt. a se dep. (dep.] rep. Λ^{GO}τ^τ deperdet M² pon. dependet M²) rell. edd. 11 causa est] e. c. Σ | includitur] praeintelligitur Σγ add. in ipso Σ 12 eius] illius VI²Λ^{VBH}Σ | causae; ergo] e. c. V²Z¹Λ^{VB}Σ | erit] est (post prior Λ^{HO}) DCPMSRIVZΓ^{ΛHO} | prior] post naturaliter (12-13) Σ prius Iπ^πβ^βμ^μ 14-20 ¶ Prima pars — producenda sign.: Vacat V²Z¹ lin. anfractuosa μ. 14 Prima] Secunda A Utraque π^πβ^βμ^μ | etiam] ante pars ΛΣ om. VT 15 antequam] in corr. D²Λ^{B2} om. Σ | fiat om. Σ 17 Deus est ... habens = A Deus qui est ... habet Σ Deus ... habet (h. post notitiam Λ^{GO}) rell.

T¹ Cf. DUNS SCOTUS, Ordinatio I d. 3 pars 1 q. 3 n. [8-12]; cf. etiam ib. n. [3. 24].

² Cf. supra n. 98. ³ Cf. supra lin. 2-5. ⁴ Cf. DUNS SCOTUS, Metaph. I q. 5 n. [3-4]; VII pars 2 q. 15 n. [1]. ⁵ Cf. ib. VII pars 2 q. 15 n. [9].

[2. – DIRECTE DEMONSTRATUR INFINITAS DEI]

[25] His ostensis praeambulis arguo infinitatem quattuor viis. 111

[Prima via] – Primo per viam efficientiae, ubi ostendetur propositum dupliciter: primo quia ipsum est primum efficiens omnium, secundo quia, efficiens puta, distincte cognoscens omnia factibilia; tertio ostendetur infinitas per viam finis, et quarto per viam eminentiae.

Primam viam, ex parte causae, tangit Philosophus VIII Physicorum et XII Metaphysicae, quia movet motu infinito; ergo habet potentiam infinitam.

Haec ratio roboratur quantum ad antecedens sic: aequae concluditur propositum si possit movere per infinitum sicut si moveret per infinitum, quia aequae oportet eum esse in actu sicut illud

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{VBHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}Τ^{PT}Π^ΠΒ^ΒΜ^Μ)

edd. | omnium producibilium a se] aliorum a se productivum perfectissimum Σ praem. respectu CPMSRVZΓ^{ΛGO}τ^τ | productibilium CMRA^{GO}τ^τ 18 et om. Σ | habitualement] habitudinalem R add. eorum Σ 19-20 ¶ Contra — producenda sign. Extra M²I²(ext. et mg.)β 19 istam] ista Γ^{BD} illam M om. Λ^{GO} | arte] artifice DA^{GO} | quod] quia CPMSRIZΓ^{BDN}Λ^{GO}Σ 20 universalis] singularia CT^{BDN}Στ^τ universa singularia M² add. singularia Λ^Y add. et (vel π^πβ^βμ^μ) singularia Λ^{B2}π^πβ^βμ^μ pon. particularia I² | producenda] add. ergo etc. Γ^{BD}π^πβ^βμ^μ | Responsionem quaere = A Hoc arguit de principali intento, scilicet infinitate Λ^{GO} Hic probatur quod illud ens quod ostensum est esse primum, est actu infinitum T Potest dici quod hoc est propter imperfectionem cognitionis artificis creati (creata μ), vide in Theor. propositionem 3 et super 7 Metaph. q. 15 (¶ sign. lin. anfractuosa μ) μ

2 ostensis praeambulis] p. o. Λ^YΣ 3 adnot. Haec declaratio est Henrici Φ^{B2} 3-4 ubi ostenditur propositum dupliciter] ubi propositum (proportionaliter P²) dupliciter ostenditur (detur I²Λ^{HO}) DCPMSRIVZΓ^{LDN}Λ^{HO} dupliciter ostenditur Γ^{BD} ubi propositum ostenditur (o. p. Σ) quadrupliciter (dupliciter Λ^{GO}Σ^{GO}) Λ^{B2}Σ om. V²Z¹Γ^BΛ^Y 3 ostenditur] probatur π^πβ^βμ^μ 4 dupliciter] quadrupliciter π^π | primo quia] ante ubi (3) Λ^{B2} videlicet quia R praem. videlicet DCPMSI²Γ^{BDLN}Λ^{HO} add. scilicet V²Z¹Λ^Y 5 efficiens = A sic eff. est I sic est eff. CPMRτ est sic (sic om. Γ^{BD}) eff. rell. π^πβ^βμ^μ | puta] scilicet Γ^{BD} 6 infinitas] add. esse CP²Λ^{GO}τ^τ | per viam] ex parte Λ^Y | et = A | quarto] add. ostenditur infinitas CPM 8 causae = A efficientiae Σ efficientis (praem. causae P²I²) DCPMIA^Hπ^πβ^βμ^μ causae efficientis SRVZΓ^{ΛH}τ^τ 9 quia = A arguit (praem. et I² Γ^{BD}Λ^{HO}Σ edd., add. autem R) sic primum rell. edd. | movet] praem. movens VT^{BDN} 10 potentiam infinitam = Aπ^πβ^βμ^μ i. p. rell. τ 11 roboratur = A coloratur DCP²MSRIA^{HO}Σ edd. declaratur P² rell. | sic] ante quantum Σ add. et S²Λ^{GO}π^πβ^βμ^μ add. quia Λ^{GO}τ^τ 11-12 concludit CPMA^{GO} 12 posset VT^BΛ^{GO}τ^τ potest Σ | infinitum] add. tempus Λ^{GO} 12-13 infinitum — per om. D² | sicut si moveret per infinitum] moveret Λ^{GO} ac si actu moveret per infinitum tempus, quia utrobique arguit infinitatem, quia in perpetuis non differt esse et posse, III Physicorum Λ^{GO} 13 per infinitum] om. IA^{VBH}Φ^{B2}τ^τ motu infinito Φ^{B2} | eum = AZ' ipsum Z² rell. edd. | sicut = AD²Γ^{LD} sic D' si Λ^{GO} sed (in corr. Λ^{B2}GO) rell. edd.

F 8 ARISTOT., Physic. VIII t. 78 (© c. 10, 266a 10-24); t. 80 (p. 266b 6-20); c. 86 (p. 267b 17-26); Metaph. XII t. 41 (Λ c. 7, 1073a 3-13).

posse, patet de primo quantum est ex se¹. Licet igitur non moveat motu infinito, sicut intelligit Aristoteles, tamen si accipiatur antecedens istud quod quantum est ex parte sua potest movere, habetur antecedens verum et aequae sufficiens ad inferendum propositum.

113 Consequentia² probatur sic, quia si ex se, non virtute alterius movet motu infinito; ergo non ab alio accipit sic movere, sed in virtute sua activa habet totum effectum suum simul, quia independenter. Sed quod simul habet in virtute infinitum effectum, est infinitum; ergo etc.

114 Aliter roboratur prima consequentia³ sic: primum movens simul habet in virtute sua omnes effectus possibiles produci per motum; sed illi sunt infiniti si motus infinitus; ergo etc.

115 Contra istas declarationes Aristotelis, quidquid sit de antecedente, tamen consequentia prima non videtur bene probari.

Non primo modo⁴, quia duratio maior nihil perfectionis addit, nam albedo quae uno anno manet non est perfectior quam si tantum uno die maneret; ergo motus quantaecumque durationis non est perfectior effectus quam motus unius diei. Ergo ex hoc quod

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}πτγβμν)
1 posset Λ^{BGO} | igitur] enim VΓ^{BD} add. ipsum Λ^G add. primum Λ^H add. 2 intelligit Aristoteles = AD Ar. probat πρβμν Ar. int. rell. τγ 3 istud] ante antecedens VΓ illud V Γ^{BD}Λ^O | est om. SR | potest = AΣ potest sic rell. edd. 6 Consequentia] add. vero Λ^{YHGO} | probatur] add. primo (post etc Λ^G) DΓ^{BD}Λ^Σ add. dupliciter et primo Ar | si om. P^M | ex se, non virtute alterius] in virtute propria et ex se Σ | non = A et non rell. (quoad Σ vide immediate antea) edd. 8 activa om. Σ | suum] ante effectum CPM om. Λ^{BGO} 9 infinitum effectum] e. i. Σ praem. primum Λ^G 9-10 est infinitum om. Z 10 etc. om. Σ 11-13. Aliter — etc.] om. Λ^H; ¶ sign.: Vacat Γ^{DB}(om. DB) lin. anfractuosa μ 11-14 ¶ Aliter — Aristotelis sign. Vacat V² 11-15 ¶ Aliter — antecedente sign. Vacat Z² 11 roboratur = A probatur rell. (om. Λ^H) edd. | prima] primo Γ^B om. I²V²ZΓ^NΛ^Σ | simul] in ras. I²V² solum C^PMSRΓ^{LN} 12 sua = Apr γβμν sua activa (add. independenter Λ^O) rell. (om. Λ^H) τ 13 motus] add. potest (posset M²) esse DP²(in ras.)M²I²VZΓ^{BDN}Λ^HΣ add. est C² | etc.] si movet in infinitum, est infinitum πργβμν om. Σ 14 Contra — Aristotelis] Contra (Consequentia D*) hoc instatur quia D 14-15 Contra — antecedente om. P²MS²RI² 14 istas] illas Λ^H add. duas Z | declarationes] decl. vel colorationes Σ add. rationis CS²I²VΓ^{BDN}Λ^Σ | Aristotelis] add. instatur (praem. contra hoc V² add. sic Γ^N) P²S²I²VΓ^{ΛHGO}Σ add. contra hoc (c. h. om. C²Λ^B) instatur CZA^{YB} 15 tamen = A | consequentia — probari] consequentia probatur prima non videtur bene probari (¶ sign. Vacat S²) S' consequentia] consequentia non valet I² | prima om. I²V²Γ^{BN}Λ^OΣ | non] add. enim I² | bene probari] p. b. Λ^{BGO} bene probata V add. declaratio I² 16 Non] praem. Unde Λ^Y add. quidem Γ^{DB}Λ^{YHGO} | Non primo modo] Fr. m. n. Σ om. Z; ¶ sign. Vacat V²(text. et mg.) | addit] adducit τ add. sicut infinitas intensiva Λ^O 17 manet] duraret Σ | quam] add. quae uno die Λ^O 17-18 tantum uno die] u. d. t. Λ^{YHGO}Σ 18 maneret] maneat VΓ^{BD}τ duraret post si (17) Σ

T¹ Cf. supra n. 58. ² Cf. supra n. 111. ³ Cf. ibidem. ⁴ Cf. supra n. 113.

agens habet in virtute sua activa simul movere motu infinito, non concluditur maior perfectio hic quam ibi, nisi quod agens diutius movet, et ex se: et ita esset ostendendum quod aeternitas agentis concluderet eius infinitatem, alias ex infinitate motus non posset concludi. — Tunc ad formam: ultima propositio illius roborationis¹ negatur, nisi de infinitate durationis^a.

[26] Secunda roboratio² etiam consequentiae improbat, quia non 116 maior perfectio intensiva concluditur ex hoc quod agens quodcumque eiusdem speciei potest producere successive quotcumque 10 quamdiu manet, quia quod potest in tempore uno in unum tale, potest eadem virtute in mille talia si mille temporibus maneat. Et non est possibilis apud philosophos infinitas nisi numeralis effectuum producibilium per motum (scilicet generabilium et corruptibilium), quia in speciebus finitatem ponebant. Ergo non magis

15 ^a Sequitur textus interpolatus: Inquiratur itaque quomodo ratio Philosophi praedicta³ concludit! Si via efficientiae est potior ceteris (patet supra ubi comparantur⁴, quia ipsa infert alias), si per illam non concluditur infinitas, quomodo per alias concludetur?

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}πτγβμν)

1 simul] ante in Σ sic D* | movere motu infinito] mov. i. motu Σ om. Λ^{YB} 3 movet] in corr. Λ^O manet (-neret Λ^O) DV²ZΛ^OΣ manet et movet τ 4 eius infinitatem] i. e Σ | infinitate] add. aeternitatis τ 5 concludi] ante non (4) Σ om. Γ^{DB} add. eius infinitas (post motus, 4 τ) edd. | formam] add. illius argumenti πργβμν | roborationis = A colorationis (not. vel: declarationis Λ^O not. alias: declarationis u) DCM²I²Λ^{HO} edd. correlationis M²SR declarationis (post negatur, 6 Γ^{DB}) P²(in ras.)VZΓ^{ΛYHGO}Σ 6 negatur — durationis om. C² | durationis] negationis A² 7-p. 192, 9 ¶ Secunda roboratio — negaret sign.: Vacat V² lin. anfractuosa μ 7 roboratio = A declaratio rell. edd. [post consequentiae Λ^H ante consequentiae rell. τ] | etiam] ante improbat Λ^H autem Λ^G est M²Z² om. Σ | consequentis ZΛ^{YB} consequenter VΓ^{BD}Λ^N 8-9 quodcumque] post speciei (9) DCPMSRI²V²Γ^N quotcumque CSV²ZΓ^{DB}Λ^B quaecumque vel quotcumque R quocumque M²Λ²Σ² quomodocumque P²(in corr.)M²V² quorumcumque Σ² om. I²Λ^H 9 eiusdem] cuiuscumque I²Λ^H | potest ante quodcumque (8-9) V²ZΓ^{ΛYHGO} | potest producere ante quodcumque (8-9) Σ | producere] praem. plura Γ^{BDN} add. plura I² | quotcumque = A 10 manet] add. quam (quod Λ^O) si tantum (tant.] tamen V²) unum vel duo producat (produceret πρ γβμν productiva Λ^H producta Λ^O) M²I²V²Γ^{BDN}Λ^{HGO} edd. (¶ additio sign. Vacat Λ^O) | in tempore uno = Aprγβμν uno (om. Λ^B) temp. ZΛτ in uno temp. rell. [post tale ΛΣτ] 11 talia si mille om. Λ^B 11-12 Et non est = A Non autem est Λ^G Non (praem. Deficit autem aliter quia Λ^O) est (om. M²) autem (om. Γ^NΛ^{HO}) rell. edd. 12 possibile SVA^O 12-14 apud philosophos infinitas nisi numeralis ... corruptibilium] infinitas ... corruptibilium nisi numeralis apud philosophos Σ 14-p. 192, 1 magis sequitur] s. maior Σ 15-18 Inquiratur — concludetur = C P²M²VΓ^{ΛYB}(om. B²)Σ²μ; ¶ text. sign.: Extra C²V²Γ^{DB}(text. et mg.) Vacat Γ^N lin. anfractuosa μ; lectiones variantes vide in append. B

F 12 Cf. supra ad p. 152, 11. 153, 8-9.

T¹ Cf. supra n. 113. ² Cf. supra n. 114. ³ Cf. supra n. 111. ⁴ Cf. ibidem.

sequitur infinitas intensiva in agente ex hoc quod potest in infinita numero successive quam si posset in duo tantum; tantum enim est possibilis infinitas numeralis secundum philosophos. — Si quis autem probet infinitatem specierum possibilem, probando aliquos motus caelestes esse incommensurabiles et ita numquam posse redire ad uniformitatem, etiam si per infinitum durarent et infinitae coniunctiones specie causarent infinita generabilia specie, de hoc quidquid sit in se, nihil tamen ad intentionem Philosophi, qui infinitatem specierum negaret.

117 Ultima probabilitas quae occurrit pro consequentia Philosophi declaranda, est ista: quidquid potest in aliqua multa simul quorum quodlibet requirit aliquam perfectionem sibi propriam, illud concluditur esse perfectius ex pluralitate talium. Ita videtur de primo agente esse concedendum quod si posset causare simul

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρ^{TP}β^{μν})

1 hoc] eo Λ^{HG}. 2 si posset in duo tantum = A si tantum (add. in DC²M²VZΓ) duo posset (-test Z om. VΓ^{BD*}) DCPMSRI'VZΓ ex hoc quod in duo potest (p. in d. Σ) tantum (t. om. P²Λ²; pot. tant.] t. posset ρ^{TP}β^{μν}) P²Λ^{YHGO}Σ^{QU} edd. ex hoc quod si tantum in duo posset Λ^{OG} 2-3 tantum² — philosophos] om. Σπ; ¶ sign. Vacat V²(text. et mg.)Z² 2 tantum²] tamen non M² quia (add. tantum post est Λ^{OG}) Λ^{HGO}Φ² praem. quia Λ^G | enim] autem DΓ²Γ^{BD*}Λ^{YH} om. Λ^{HGO}Φ² | est] eius P² om. V²Γ^{BD*}Λ^Y 4 autem] add. alius CPMSRIV²Γ²Λ^{HGO}ρ^{TP}β^{μν} add. aliquis alius ρ add. aliquis π | probet] probat P²Λ^H | possibilem] praem. esse Σ om. Γ^{BD*} | probando] ponendo RΦ² pon. ponendo S² 5 posse om. P²Σ 6 si] non Z | per] semper CM² semper in P in β^{μν} | et] etiam P om. R add. quia (praem. sic C²) DC² add. quod P²V²ZΓ^{BD*}Λ^{YHGO} edd. 7 coniunctiones] commensurationes S² 8 nihil] comp. D' praeter D² | ad om. D² 10 quae occurrit om. Γ²Λ^H 10-11 Philosophi = A Aristotelis rell. edd. 12 quorum — propriam] ita perfecte sicut in quolibet (quodlibet Λ^Y) eorum seorsum ZΛ^YΣ^{QU} praem. ita perfecte sicut in quolibet (quodlibet CP²V) eorum (om. Λ^{OG}) seorsum (om. C²) CP²V²Λ^{YHGO}ρ^{TP}β^{μν} add. eundem textum V²Γ^{BD*}Λ^Y | requirit] praem. in causa ρ^{TP}β^{μν} add. in causa (post perfectionem Γ^{BD*}) P²V²Γ^{BD*}Λ^Y | sibi om. P²Λ^{HGO} 13 ex pluralitate talium] ex hoc quod potest in plura (add. maxime et quodlibet illorum plurium requirit perfectionem sibi propriam, cf. 12 Σ) ZΓ²Λ^YΣ^{QU}; ¶ sign. litteris a-b V²(corr. sic: a-b V² Cancellatum V²) praem. (insimul cum textu proprio infra ad 13-p. 193, 4) ex hoc (h. om. V²) quod potest in plura (¶ sign. Extra V²) CV Γ²Λ^Y add. ex (praem. vel P²) hoc quod (q. Λ^{OG}) potest in plura P²Λ^{YHGO}ρ^{TP}β^{μν} 13-p. 193, 4 Ita — eius] Et per consequens infinitum si simul potest in infinita, et (etiam Λ^Y) ulterius etiam si natura effectus non permittat (-tit Λ^Y) simultatem; causa (cum Z) tamen quantum est ex se posset simul in infinita; ad hoc sequitur quod sit infinita ZΛ^Y om. Λ^{B*}; ¶ sign. litteris a-b V²(corr. sic: a-b V² Cancellatum V²)Γ^{BD*} praem. (insimul cum textu proprio supra ad 13, CVΓ²ρ^{TP}β^{μν}) Et per consequens infinitum (inf.] praem. in Λ^{OG} praem. erit Λ^{OG} add. perfectius C²) si simul potest (sim. pot.] p. s. Λ^{B*} pot. P²) in (om. CV) infinita, et (et] ex hoc Λ^G add. ex hoc Λ^{B*}; et — sit infinita om. P²Γ² ulterius etiam si natura (n. om. CΓ²Λ^{OG}) effectus non permittat (-tit C) simultatem (sim.] simul infinita esse Λ^{B*}); causa tamen (t. c. Λ^{B*}) quantum est (e. om. Γ^{BD}) ex se, posset (potest Γ^{BD} praem. si Λ^{B*} sed om. Λ^{B*}Γ^{BD}) simul in infinita; adhuc (ex hoc Λ^{B*}) sequitur quod sit infinita (¶ sign. Extra V²) CΓ²V²Γ^{BD*}Λ^{YHGO}ρ^{TP}β^{μν} 13-p. 193, 1 Ita — virtus infinita om. Γ² 13 Ita = A Et ideo Σ Et ita Λ^{B*} rell. (om. Γ² quoad ZΛ^Y vide ad 13-p. 193, 4) edd. | videtur] post agente (14) Λ^{HGO} add. quod Γ² 14 de primo post concedendum Σ | agente om. Σ | esse om. PΛ^{HGO}Φ² | quod] quia Λ^G | potest Σ 14-p. 193, 1 causare simul infinita] s. talia i. c. Σ

infinita quod esset eius virtus infinita, et per consequens, si primum agens simul habet virtutem causandi infinita, quantum est ex se simul posset ea producere; licet natura effectus non permittit, adhuc sequitur infinitas virtutis eius. Haec consequentia ultima probatur, quia non potens causare album et nigrum non est minus perfectum, quia non sunt simul causabilia; haec enim non-simultas est ex repugnantia eorum et non est ex defectu agentis.

[27] Et ex isto probo infinitatem sic^a: si primum haberet omnem cau- 118

^a Loco Et — sic (8) textus interpolatus: quia agens simul habet virtutem respectu amborum si illa ex se essent compossibilia. Sit ergo ista maior: quodcumque agens habens virtutem qua quantum est ex se posset in infinita simul, licet impossibilitas effectuum impediatur illa simul poni, illud agens est infinitae virtutis¹. Primum est huiusmodi; igitur etc. Maior prius est iam declarata², quia pluralitas concludit maiorem perfectionem in causa quae quantum est ex se potest simul in illa; igitur infinitas istorum in quae potest simul quantum est ex se, concludit infinitam eius virtutem. Probatio minoris, quia.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρ^{TP}β^{μν})

1 esset] sit ante infinita² Σ erit P² | eius virtus infinita] v. e. i. DSRIA²HGOΣ^{QU} virtutis infinitae VΓ^{BD} add. non autem ita si causaret successive Λ^{B*} 1-2 primum agens om. Λ^{HGO}ρ^{TP}β^{μν} 2 simul] rescr. P² post habet R post causandi Σ | haberet edd. | infinita = A infinita (-tam R om. Λ^{HGO}ρ) ita (et Λ^H praem. et Λ^G om. Λ^{OG}) quod (om. R add. omnino ρ) Λ^{B*} rell. (quoad ZΛ^Y vide p. 192 ad 13-p. 193, 4) edd. 3 simul posset ea = A posset illa sim. Γ² posset infinita Σ posset (-sit D) simul Λ^{B*} rell. (quoad ZΛ^Y vide p. 192 ad 13-p. 193, 4) edd. | licet] si Σ | non om. Σ | permittit = A permittit Σ permittat Λ^{B*} rell. (quoad ZΛ^Y vide p. 192 ad 13-p. 193, 4) edd., add. simultatem, tamen quantum est ex se posset simul in infinita Γ² add. (cf. p. 192 ad 12. 13. 13-p. 193, 4) vel sic: quidquid potest in aliqua multa simul ita perfecte sicut in quodlibet eorum seorsum, illud concluditur esse perfectius ex hoc quod potest in plura, et per consequens, infinitum si simul potest in infinita, et ulterius etiam si natura effectus non permittat simultatem, tamen quantum est ex se posset simul in infinita, adhuc (add. sequitur quod sit infinita adhuc D²) D 4 infinitas virtutis eius] quod sit infinita Γ² | eius om. Γ²Σ 5 non¹ = Λ^{B*}HGOγ | causare] praem. simul Λ^{B*} add. simul Φ^{FP}ρ^{TP}β^{μν} add. et S | nigrum] add. quantum est de se Λ^G add. simul Λ^{HGO} add. licet non simul Σ 6 perfectum] add. si non potest ea simul causare ρ^{TP}β^{μν} | quia = A quia illa CPMSA^{OG} quia ista rell. ρ^{TP}β^{μν} | haec enim = A unde haec Σ quia haec rell. edd. | non-simultas] simulas P²Λ^{HGO} 7 eorum] ipsorum ZΛΣ terminorum Γ^{BD} | est² = A | agentis] agnoscentis R 8 et 9-16: Et — sic (8) = A Et (om. P²Λ^{HGO}) ex istis (his Λ^H) potest propositum sic ostendi PMSRIA^{HGO} [praem. huic textui: quod habet simul virtutem amborum (cf. 9-10) P² quia (9) — quia (16) M²Λ^{OG}] quia (9) — quia (16) CZI²Λ^{YHGO}Σ^{QU} quia (9) — quia (16) et Et (om. Λ^G) ex istis potest propositum sic (sic] post ostendi Λ^G om. VΓ²) ostendi (Et — ostendi] post compossibilia, 10 Λ^G om. V²) DVΓ²Λ^{YHGO}ρ^{TP}β^{μν}; ¶ text. quia (9) — quia (16) sign.: Vacat D² Extra M²V² ante hunc textum legitur in D: Cancellat Scotus et scribit pro eo sic; text. Et ex istis potest propositum sic ostendi sign.: Cancellatum V² Vacat Γ² ante hunc textum legitur in D: sed in illa probatione cancellavit illud 8-p. 194, 7 ¶ Et — formaliter sign. Vacat D² 8 si primum] not. alius liber (alias v): minor probatur: si primum (cf. 16) μν 8-p. 194, 1 causalitatem] add. omnis (omnino Γ²) causae possibilis (poss.] principalis Λ^{B*} potentialis Γ^{BD*} rationalis Γ²) DVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}ρ^{TP}β^{μν} 9-16 Lectiones variantes vide in append. B

T¹ Cf. supra n. 117. ² Cf. ibidem.

salitatem formaliter simul, licet non possent causabilia simul poni in esse, esset infinitum, quia simul quantum est ex se posset infinita producere; et posse plura simul concludit maiorem potentiam intensive: ergo si habet perfectius quam si haberet omnem causalitatem formaliter, magis sequitur infinitas intensiva. Sed habet omnem causalitatem cuiuslibet rei secundum totum quod est in re ipsa eminentius quam si esset formaliter.

119 Licet igitur omnipotentiam proprie dictam secundum intentionem theologorum tantum creditam esse et non naturali ratione credam posse probari, sicut dicitur distinctione 42¹, tamen probatur naturaliter infinita potentia, quae simul quantum est ex se habet omnem causalitatem, quae simul posset in infinita si essent simul factibilia.

120 Si obicis, primum non potest ex se simul in infinita, quia

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}ρτπγβμν)

1 formaliter simul = A formaliter (formalem P simpliciter Λ^{H*}) et (et om. l²) simul rell. edd. 1-2 licet — infinitum] om. ZΓ^{BDNL}Λ^{YΣ}; ¶ sign. Cancellatum V² 1 simul²] sic CM 2 quia simul] simul (praem. nam C²) CZ om. Γ^{BDNL}Λ^{YΣ} | est] post se V esset PI | posset] add. simul Σ 2-3 infinita] infinitum D praem. in DΓ²V²ZΓ^{BDNL}Λ^{YHGO}Σ 3 producere om. DΓ²V²ZΓ^{BDNL}Λ^{YHGO}Σ 3-4 et posse — intensive] om. ZΓ^{BDNL}Λ^{YΣ}; ¶ sign. Cancellatum V² 3 posse plura simul] pos. s. pl. (add. simul R) RV s. pos. pl. CPMΓ² 4-5 habet — causalitatem] omnem causalitatem habet perfectius quam Σ 5-6 formaliter — causalitatem om. DR | magis — causalitatem om. I² 5 sequitur infinitas intensiva] potest in illa (in illa) secundum illam V²Γ²Λ^{YHGO}Σ add. potest in illa Λ^{H*} add. et magis potest in illa τ | Sed] Si Λ^{H*} Cum igitur Σ add. primum Λ^{O²} | habeat Σ 6 causalitatem] add. formaliter C²M | causalitatem cuiuslibet rei om. ZΛ^{YHGO}Σ | totum] add. esse Σ | re = A se Λ^{O²} 7 ipsa] ipso I add. et hoc DCVZΓ^{BDNL}Λ^{YHGO}Σ | si = AD Λ^{HGO} edd. | esset = AΛ^{HGO} edd. sit rell. | formaliter = A in (om. Λ^{O²} in se Λ^{O²}) ipsa (ipso Iτγβμν potentia Γ²) formaliter; igitur (add. etc. Z) est infinitae potentiae intensivae rell. edd. [¶ est inf. pot. intensivae includit V² sub Vacat notato pro textu Licet (8) — factibilia (13) a V²] 8-13 ¶ Licet — factibilia sign.: Vacat D²V² lin. anfractuosa μ 9 tantum = AΣ tantummodo rell. edd., add. credam Λ^H | creditam esse] e. c. Λ^{HΣ} | naturali ratione] r. n. DSIZΓA^{OΣ} 10 credam] post non (9) Γ^{BD} creditam D²p credendam C²P² (pon. denuo credendam P²)Γ²2 cuidam μ add. cuidam v | 42] add. et Quodlibet quaestione 7 AΣ^{O²} pon. 2 Quodlibet quaestione 7 V² 10-11 tamen probatur = A probatur tamen (tam.) tantum Z om. I²) rell. edd. 11 naturaliter = AΣ^{O²} | infinita potentia] p. i. Σ^U infinitas potentiae D 11-12 simul — quae om. D² 12-p. 195, 1 omnem — infinitorum om. Λ^{H*} 12 omnem causalitatem = A o. c. eminentius (nenter Γ²) Γ^{BD} eminenter (evidenter Γ^{LN} eminentius Λ^G) o. c. D²Λ^{H*} rell. edd. | quae] qua Γ²2Λ^{H*}ρτπγβμν praem. et Σ add. etiam (et Λ^O) ZΓ^{BDNL}Λ^{YHO} | posset] possent D² add. etiam (esse D²) DCPMSRIA² 13 simul factibilia] f. s. Σ om. Λ^G add. Si obicit, primum non potest ex se simul quae simul quantum est ex se habet eminenter omnem causalitatem quae simul posset iam in infinita si essent simul factibilia (¶ sign. Vacat M²) M (cf. 14. 11-13) 14 obicis = AΛ^{H*} obicias (pon. dicatur M²) CPMI obicit DS obicitur RΓ^{LN}Λ^{HGO}Σρτπγβμν obiciatur VT^{BDNL}2 dicatur ZΛ^Y add. quod DP²VZΓA^{Y^{O²}} pon. quod M² | primum] post licet (p. 195, 9) Λ^Y ipsum Λ^H om. Λ^{G^{O²}} 14-p. 195, 1 et p. 195, 9-14: non (14) — infinitorum (p. 195, 1) = APMSRIA^{HO} ¶ [praem. licet (p. 195, 9) — infinita (p. 195, 14)

T¹ Cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio I* d. 42 q. un. n. [2-3]; cf. infra n. 178.

[28] non est probatum quod sit totalis causa infinitorum^a, hoc nihil obstat, quia si haberet simul unde esset totalis causa, nihil perfectius esset quam nunc sit quando habet unde sit prima causa. — Tum quia illae secundae causae non requiruntur propter perfectionem in causando, quia tunc remotius a prima esset perfectius, quia perfectiorem requireret causam. Sed si requiruntur causae secundae cum prima secundum philosophos, hoc est propter imperfectionem effectus, ut primum cum aliqua causa imperfecta posset

^a Loco non (p. 194, 14) — infinitorum (p. 195, 1) *textus interpolatus*: licet habeat eminentius omnem causalitatem causae secundae quam sit in causa secunda, tamen non potest ex se in effectus omnium causarum secundarum, quia per illum modum eminentiorem habendi non patet quod possit esse causa totalis et proxima omnium effectuum sine causis secundis, et ita non habetur minor¹, quod primum ex se possit in infinita.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}ρτπγβμν)

M²Λ^{O²}] licet (p. 195, 9) — infinita (p. 195, 14) VZΓ^NΛ^{YΣ} licet (p. 195, 9) — infinita (p. 195, 14) et non (p. 194, 14) — infinitorum (p. 195, 1) DCΓ^NΛ^{HGO}ρτπγβμν [licet (p. 195, 9) — infinita (p. 195, 14) post infinitorum (p. 195, 1) Λ^H; licet (p. 195, 9) — secundarum (p. 195, 11) post quia (p. 194, 14) ρτπγβμν; quia (p. 195, 12) — infinita (p. 195, 14)] post infinitorum (p. 195, 1) μ om. ρτπγβμν; non (p. 194, 14) — infinitorum (p. 195, 1) insimul cum textu addito post infinitorum (p. 195, 1): quia primum licet habeat eminentius omnem causalitatem secundae causae quam sit in causa secunda quod primum post tamen (p. 195, 11) Λ^{O²}; ¶ text. licet (p. 195, 9) — infinita (p. 195, 14) sign.: Vacat D² Extra V²; ante licet (p. 195, 9) legitur in D: Istud cancellavit Scotus et pro eo posuit; text. quia (p. 195, 12) — infinita (p. 195, 14) sign. lin. anfractuosa μ; text. non (p. 194, 14) — infinitorum (p. 195, 1) sign. Vacat D² 14 non — infinita om. CΓ^NΛ^{O²} | simul in om. D 1 quod] ipsum Λ^O add. ipsum γ add. primum Φ^Pτ | quod — infinitorum] rep. M² add. quod ex se simul posset in infinita M² | sit] esse Λ^O | totalem causam Λ^{O²} | totalis] talis CM² 1-p. 197, 4 ¶ hoc nihil — posita sign. Vacat D² 2 totalis causa] c. t. Γ^{BD} tota vel causa Λ^{H*} totaliter c. Λ^H add. hoc (id Σ) est (esset D²) unde (unum Λ^Y) esset (esse Γ²) formaliter (add. totalis P) causa secunda (s. om. μν) sicut est prima DCP²VZΓA^{YHGO}Σμν 2-3 nihil — prima om. D² 3 esset] add. tunc V | nunc] non SR | sit¹ om. Σ | quando — sit] om. C² habens tantum unde sit C² | habet unde sit] est tantum Σ | prima causa] c. p. RΣ add. tantum ρτπγβμν 4 Tum] Tunc P² Tamen M²Λ^{O²} om. Λ^{YΣ} | illae] istae D²SIZA^{H*} om. Σ | secundae] in ras. C²Γ²2 duae (add. secundae post causae Γ²2Λ^G) DPM²SRI² (post causae) VT²Λ^O | causae] ante secundae Λ^{OΣ} om. DΛ^Hμ add. secundum esse τ 4-5 perfectionem = A perfectionem aliquam Λ^G perfectionem addendam rell. edd. 5 prima] add. causa DΛ^{OΣ} 6 requireret] in corr. P² post causam ΛΣ requirit (pon. requireret M²) MRV²Γ^{BD} requirit C² | Sed] quia Λ^G 6-7 requiruntur causae secundae] c. s. r. Σ | secundae] resc. I² duae Γ^{LN} esse duae ante causae (6) Λ^H 8 ut] tamen (add. quia S²) S | primum] prima CPMIVΓ^{BDN} ipsum (add. primum S²) S | aliqua] alia P²ZΓ^{BD} | causa imperfecta] c. (add. secunda Λ^{O²}) i. Λ^O secunda imp. causa Λ^G secunda imp. τ | posset = A VT^{LN} possit rell. edd. 9-14 *Lectiones variantes vide in append. B*

F 7 ARISTOT., supra ad p. 177, 13; AVERROES, in h. l.; *Physic.* VIII com. 79; *Metaph.* VII com. 28. 31; IX com. 7; XII com. 41; *Epitome in libros metaph.* tr. 4 (ed. IUNTINA VIII f. 392B-395C); AVICENNA, *Metaph.* IX c. 4 (104vb-105rb); *Metaph. compendium I* pars 4 tr. 2 c. 1 (ed. CARAMÉ 192-196).

T¹ Cf. supra p. 193, 13.

causare imperfectum, quod secundum ipsos non posset immediate causare. — Tum quia perfectiones totae secundum Aristotelem eminentius sunt in primo quam si ipsae formalitates earum sibi inessent si possent inesse; quod probatur, quia causa secunda proxima primae totam perfectionem suam causativam habet a sola prima¹; ergo totam perfectionem illam eminentius habet causa prima quam secunda causa habens ipsam formaliter. Consequentia patet, quia prima respectu illius causae secundae est causa totalis et aequivoca². Consimiliter quaeratur de tertia causa respectu secundae vel respectu primae: si respectu primae, habetur propositum; si respectu secundae, sequitur secundam eminenter continere perfectionem totalem quae est formaliter in tertia. Sed secunda habet a prima quod sic continet perfectionem tertiae, ex praeostensa³; ergo prima eminentius habet continere perfectionem tertiae quam secunda, et sic de omnibus aliis, usque ad ultimam. Quare primam causam habere eminenter totalem perfectionem causativam omnium et

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμν)

1 causare] add. effectum (post imperfectum Λ^{O2}) Λ^{O2}Σ add. in Γ^{D*} | quod] quam Λ^H quem Λ^{O2}(in corr.)Σ quia DIVZΓ^NΛ^{B2}(in ras.) | ipsos] philosophos Λ^O | possit P* potest πτγβμν
2 causare] add. imperfectum VΛ^{G*} | Tum] add. etiam Σπτγβμν | totae] rescr. I² om. V²Γ^{BD2} | secundum Aristotelem = AΛ^{HO}/ secundarum causarum SIVZΓ^{LN}Λ^{O2}Σ causarum (om. Λ^{YH2}) secundarum rell. edd. 3 eminentius sunt] s. e. Σ | prima CPMIΓ^{BD} | ipsae om. Σ | formalitates earum] e. f. Σ formaliter γβμν | earum] eorum D suae R | sibi] post inessent (3-4) Σ igitur P* om. Λ^{YHO*} 4 possent] post inesse Σ possunt D 5 causativam] in corr. Λ^{B2} causatam Λ^Y activam D | sola] causa D 6 ergo — prima om. Γ^{N2} | totam perfectionem] p. t. Λ add. causae secundae Λ^{O2} | illam] post ergo Λ istam D*VΓ^{BD}Λ^{HO} add. habet R | causa] post prima D CPMSRIZ om. Λ 7 causa] ante secunda DCPSRIZ quae est V om. MΓΛ^{YH}Σ add. quae est Λ^{G*}τ | ipsam] illam Σ eam Λ^{HO} | patet] ante Consequentia Λ^{HO} probatur R | quia] add. causa Σ 8 secundae = AΛ^{O2}Σπτγβμν | causa totalis] t. (totaliter γβμν) c. Pπτγβμν causa essentialis Λ^H 9 Consimiliter] Similiter CΛ^O edd., praem. Et ita Λ^{HO}τ | quaeratur = A quaeritur D arguitur rell. edd. | tertia] secunda C²M²SR | tertia causa] c. t. Σ add. vel Γ^{N2} | secundae] praem. causae Γ^{BD}Λ^{B2} add. causae VΓ^{LN} 9-10 vel respectu primae om. Λ^H | respectu om. Σ 10 si¹] praem. et Σ | respectu²] add. causae Γ^{BD} 12 formaliter] in ras. M²Λ^{B2} formalis (pon. formaliter C²) CPRI²ZA^Y 13 continet] contineat VΓ^{BDN2}Σ continuat Λ^G praem. eminenter Σ | tertiae] secundae C²Λ^{B*} om. Γ^{N'} secundae vel tertiae Γ^{N2} 13-14 ex — tertiae om. D² 13 praeostensa] praeostenso CP²VZΓ^{LN}Λ^{YHO}Στ primo ostenso Λ^G praemisso Λ^H praeostensis Γ^{BD}Φρτ γβμν 14 habet continere] continet Σ | continere] praem. eminenter Z add. eminenter V² Λ^{YH*}πτγβμν | secunda] add. habeat P²VΓΛ 15 aliis = A causis rell. edd. | Quare = A Quia C²P²MSRI²Λ^{B2} Concluditur (detur C² praem. Quare Λ^{O2}) C²P²ZA^{YHGO}Σπτγμν Ostenditur I² Quare (Quia Γ) concluditur VΓτ Et ita sequitur D | causam = A 16 habere eminenter] em. (eminentius Γ^B) hab. (continere Λ^H) VΓΛ | totalem] post omnium Σ totam Λ^{B2}

F 2 ARISTOT., *Metaph.* V t. 21 (Δ c.16, 1021b 31-32); XII t. 39 (Λ c. 7, 1072b 28-30); t. 40 (lin. 30-34).

T 1 Cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio* IV d. 1 pars 1 q. un. n. [34]; d. 6 pars 3 q. 1 n. [6]; d. 13 q. 1 n. [37]. 2 Cf. supra n. 69. 3 Cf. supra lin. 4-5.

perfectius quam si haberet causalitatem omnium formaliter si esset possibile, videtur iudicio meo posse concludere ratio Aristotelis de substantia infinita quae accipitur ex VIII *Physicorum* et XII *Metaphysicae*, superius posita^{1a}.

5 ^a Sequitur textus interpolatus: Iuxta dictam probationem² quae ex infinitate effectuum in quos potest simul ipsum primum quantum est ex se concludit infinitam virtutem primi, potest accipi similis de infinitate causarum sic: si primum posset habere in se formaliter omnes causalitates secundas cum causalitate prima, quantum est ex se, esset virtutis infinitae aliquo modo; ergo multo magis erit infinitum si habet omnes illas causalitates secundas eminentius quam formaliter.

Sed ad istas duas probationes³ consequentiae Aristotelis potest responderi:

Ad primam⁴ concedo quod ubi quodlibet plurium requirit aliquam perfectionem propriam formalem vel saltem virtualem in causa sua, potens in plura est perfectius quam potens in pauciora⁵, quia ad minus plures perfectiones formales quae forent propriae illis pluribus haberentur virtualiter in tali; modo illud quod plures perfectiones formales virtualiter habet est infinitum in perfectione. Sed sive simul sive successive possit causa in plura quorum non quodlibet requirit propriam perfectionem formalem vel virtualem in illa causa, non potest ibi ex pluralitate concludi maior perfectio. Sic dicerent philosophi in proposito, quia infinita in quae potest primum quantum est ex se, tantum ponerent infinita numeraliter et finita secundum naturas specificas⁶; nunc autem sola distinctio specificae naturae in effectu requirit aliam perfectionem formalem vel virtualem in causa, non autem distinctio numeralis.

25 Per illud ad secundam probationem⁷, quia causae secundae non sunt infinitae specie secundum Aristotelem⁸; ideo habens virtutem omnium illarum non concluditur ex hoc solum esse infinitum intensive.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμν)

I causalitatem omnium] omnem causalitatem earum ZΛΣ add. causarum I² 1-2 esset possibile] p. e. Γ^{BD}ΛΣ add. sic C²M²Γ^{N2} add. et sic S²VΓ^{BD}Λ^{HGO} 2 iudicio meo = A dicto modo rell. edd. [[ante videtur DI²ΛΣτ post posse Γ^{BD}]] 3 de — accipitur om. Λ^G | substantia] potentia DM²VZΓΛ^{-G}Σ edd., add. prima P² | quae accipitur] rep. Λ^Y sumpta Σ | XII] 1. 2. (pon. XII C²) D²C 22 Z praem. ex Λ^H 3-4 *Metaphysicae*] praem. secunda ratio SR add. secunda (tertia C) ratio CM 4 superius posita] supra posita post infinita (3) Σ quae fuit supra (s. om. I²Λ^H) in (in om. Λ^B) principio huius (huiusmodi Λ^Y) viae posita post infinita (3) I²Λ^{-G} edd. quae (add. supra Γ^{BD2}) pos. est (pos. est] fuit supra hoc Γ^L add. supra V²) in principio huius (huiusmodi Γ^{BD}) viae (add. posita Γ^L) VΓ^{-N} praem. quae est P om. DΛ^G add. in principio huius viae Z 5-p. 198, 26 Iuxta — extensive = ADM²IVΓΛ^{B2G}μν [[Iuxta (5) — formaliter (11) om. Λ^{B2G}]]; ¶ text. Iuxta (5) — formaliter (11) sign. Extra A¹; text. Iuxta (5) — extensive (p. 198, 26) sign.: Extra I²(text. et mg.)VΓ^{BDILN2} Vacat D² Additio v lin. anfractuosa μ; not. Additio sed non tradit textum Λ^{O2}; lectiones variantes vide in append. B

T 1 Cf. supra n. 111. 2 Cf. supra p. 193, 10-16; 193, 8-194, 7. 3 Cf. supra lin. 5-7 et 7-11. 4 Cf. supra p. 193, 10-16; 193, 8-194, 7. 5 Cf. supra n. 117. 6 Cf. supra n. 116. 7 Cf. supra lin. 7-11. 8 ARISTOT., *Metaph.* II t. 5 (α c. 2, 994a 1-2): «causae rerum entium non sunt infinitae neque secundum rectitudinem neque secundum speciem».

121 Iuxta istam viam efficientiae arguitur quod habeat potentiam infinitam, quia creat, nam^a inter extrema creationis est infinita distantia^{1b}. Sed hoc antecedens ponitur tantum creditum², et verum

Contra primum³: potentius est quod simul potest in plura quam quod in pauciora sive sint alterius speciei sive eiusdem speciei; ergo quod potest ex se simul in infinita, est infinitum et infinitae potentiae.

Contra secundum⁴: si omnes causalitates secundae essent formaliter in prima, esset in ea aliqua infinitas virtualis, saltem extensiva; ergo si sunt eminentius in ea, erit ibi aliqua infinitas. Sed non extensiva, quia hoc tollitur per eminentiam, propter quam sunt unitivae; ergo tunc erit infinitas alia quam extensiva: ergo intensiva.

Ad primum⁵: oportet negare antecedens et dicere quod simultas nihil facit ad maiorem potentiam; sicut si circa istum ignem sphaerice essent infinita corpora in debita approximatione, in omnia simul ageret sicut modo agit in finitas partes corporis sphaerice circumdantis.

Ad secundum⁶: sequeretur ex illo quod sol, immo quaecumque causa perpetua quae potest in infinita individua successive, esset infinitus. Ideo ratio licet videatur probabilis, tamen est sophistica, quia videtur quod illa propositio, cui innitur ratio, est in se falsa, ista scilicet: 'quaecumque ponunt in se infinitatem extensivam, ipsa ut habentur eminentius, ponunt aliquam infinitatem virtutalem'. Haec est falsa, quia eminentius haberi possunt in causa finita aequivoca, nec illa potest probari per istam, quia ubi sunt sine omni infinitate, non sunt eminenter respectu suorum infinitorum; haec enim est falsa quia eminentia facit unitatem et ideo tollit infinitatem materiale extensivam quae fuit: nec tamen ponit infinitatem intensivam formalem, quia finita formalitas sufficienter continet eminenter infinitatem materialiter et extensive.

^a Sequitur textus interpolatus: virtus quae potest super extrema distantia in infinitum est infinita; sed virtus divina est huiusmodi in creatione⁷.

^b Sequitur textus interpolatus: sicut inter aliquid et nihil⁸.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρ^τπ^γβ^μ)

1 adnot.: Secunda ratio, prima instantia A¹ Responsio, creatio non tantum videtur importare relationem ad Deum in ratione causae efficientis, sed etiam respectum ad non-esse praecedens; vide super secundum, dist. prima, in principio solutionis quartae quaestionis I² Ratio Thomae A²⁰² Henricus, Quodlibeto 4 quaest. ultima et Richardus de Mediavilla in II dist. 1 art. 4 q. 4 (art. 4 q. 4) q. 4 art. 1 γ add. 6 Met. c. 2 u) γμυ [arguitur] praem. primo Γ¹²Λ⁰ om. D add. primo τ add. primum post quod π^τγβ^μ 2 quia creat] in corr. Λ⁰² q. causat Γ¹²Λ^{YH} praem. et hoc D om. A | inter] add. enim AD | extrema creationis = ADΓ^{BD}Σ c. (causationis Λ⁰) e. Λ²²(in ras.) rell. edd. 2-3 est infinita distantia = AD i. d. e. Λ⁰ e. d. i. Σ i. e. d. rell. edd. 3-p. 199, 6 ¶ et verum — mutari sign. Extra Γ²² 27-28 virtus — creatione = AD 29 sicut — nihil = AD

F 1 THOMAS, S. theol. I q. 45 a. 5 ad 3 (IV 470b); HENRICUS GAND., Summa a. 35 q. 6 in corp. (I f. 226G-H. 228S-T); Quodl. IV q. 37 in corp. (f. 149Q).

T 1 Cf. DUNS SCOTUS, Ordinatio IV d. 1 pars 1 q. un. n. [6]. 2 Cf. supra n. 119. 3 Cf. supra p. 197, 13-24. 4 Cf. supra p. 197, 25-27. 5 Cf. supra lin. 4-6. 6 Cf. supra lin. 7-11. 7 Cf. DUNS SCOTUS, Rep. IA d. 2 n. 58. 8 Cf. ibidem.

est ut^a non-esse quasi duratione praecederet esse^b, non tamen quasi natura secundum viam Avicennae. — Antecedens ostenditur^c, quia saltem prima natura post Deum est ab ipso et non a se, nec accipit esse aliquo praesupposito; ergo illud creatur^d. Sed sic accipiendo prius natura tam non-esse quam esse, non sunt ibi extrema mutationis quam causet ista virtus, nec illud effici requirit mutari.

Sed quidquid sit de antecedente, consequentia non probatur, quia quando inter extrema nulla est distantia media^e sed ipsa di-

^a Loco ut textus interpolatus: de creatione in ordine reali, ita scilicet quod¹.

^b Sequitur textus interpolatus: reale existentiae creaturae².

^c Loco quasi³ (1) — ostenditur (2) textus interpolatus: est minor credita de creatione qua ordine naturae esse sequitur non-esse, quomodo loquitur Avicenna de creatione V Metaphysicae⁴, sed est sufficienter demonstrata⁴.

^d Sequitur textus interpolatus: Nam si est primum effectivum, quodlibet aliud ab eo totum esse suum capit ab eo, quia aliter secundum aliquid eius non dependeret ab eo, nec illud esset tunc primum effectivum; sed quod sic capit totum esse suum ab aliquo ita quod per naturam suam habet esse post non-esse, creatur; ergo etc.⁵

^e Sequitur textus interpolatus: sicut est in continuo, cuius extrema sunt duo puncta⁶.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρ^τπ^γβ^μ)

1 et 9: ut (1) = CPMSRIV²(in ras.)ZΓΛ⁰Σ edd. quia Λ⁰ de creatione — quod (9) AD 1 quasi... praecederet] ponitur... praecedere Σ | duratione] in corr. Λ⁰² durative ACM | praecederet] praecedet D praecedit Γ²²Λ⁰ edd., praem. Γ... Λ⁰² add. Γ... Λ⁰² | esse] add. quomodo ponitur a theologis Σ | non = ADΓ^{BD} ut CPMSRIVZΓ^{BD}Λ⁰Σ^{QU}ρ^τπ^γβ^μ | tamen] tantum Γ^{BD}Λ⁰² autem Σ 1-2 et 11-13: quasi² (1) — ostenditur (2) = CPMSRIVZΓΛ⁰Σ edd. est minor (11) — demonstrata (13) AD 1-2 quasi natura] q. (add. ipsum Σ⁰²) non praecedit Σ om. P² add. praecedit Γ²² 2 viam Avicennae] Avicennam Λ⁰² add. bene praecedit (pr.) potest Λ⁰² esse (add. ultra non esse Λ⁰²) Λ⁰² 3 et om. RΓ¹²Λ⁰² | nec] ut D² et non Σ 4 accipit] in ras. Λ⁰² accipitur P²I²Z | esse] add. ab Λ⁰² | illud om. PVT^{BD}Λ⁰ | creatur] est creatum (add. et creatur illud Λ⁰²) Λ⁰ creaturae (I) Γ¹² causatur Λ^{YH} | Sed] Et CPM om. V² 5 tam] tamen Λ⁰² om. Λ^{YH} 6 mutationis] univocationis AD numerationis Λ⁰² | ista] illa CPMSRIVZΓ^{BD}Λ⁰²Σ om. I² 7 adnot.: Opinio Thomae Λ⁰² De hoc Scotus II d. 1 q. 2 et IV d. 43 q. 2 late v Idem libro quarto, quaest. prima Λ⁰² 8 nulla est distantia om. Γ²² | media] mere Λ⁰² add. id est nullum est medium, sed sunt immediata Λ⁰² | sed] om. ADCM/SRI²V²Γ^{BD}Λ⁰² si M² | ipsa] ista A 10 reale existentiae creaturae = AD 14-18 Nam — ergo etc. = AD 14 effectivum] effectum etc. D 15 quia om. D 15-16 dependet A 16 tunc] circa D | effectum D 17 quod om. D² 19-20 sicut — puncta = AD

F 2 AVICENNA, Metaph. VI c. 2 (92ra): « creatio... est dare rei esse post non esse absolute: causatum enim quantum est in se est ut sit non, quantum vero ad causam suam est ei ut sit. Quod autem est rei ex se ipsa apud intellectum prius est per essentiam, non tempore, eo quod est ei ex alio a se; igitur omne creatum est ens post non ens posteritate essentiae ».

T 1 Cf. DUNS SCOTUS, Rep. IA d. 2 n. 59. 2 Cf. ibidem. 3 Cf. supra ad lin. 2. 4 Cf. DUNS SCOTUS, Rep. IA d. 2 n. 59. 5 Cf. ibidem. 6 Cf. ib. n. 60.

cuntur praecise distare ratione extremorum inter se, tanta est distantia quantum est maius extremum. Exemplum: Deus distat in infinitum a creatura, etiam suprema possibili, non propter aliquam distantiam mediam inter extrema sed propter infinitatem unius extremi¹.

122 Sic ergo contradictoria non distant per aliqua media, quia contradictoria sunt immediata² — ita quod quantumcumque parum recedit aliquid ab uno extremo, statim est sub altero — sed distant propter extrema in se. Tanta ergo est distantia ista quantum est illud extremum quod est perfectius; illud est finitum; ergo etc.

123 Confirmatur, quia posse totaliter super terminum positivum huiusmodi distantiae, est posse super distantiam sive super transitum ab extremo in extremum; ergo ex posse super istum transitum non sequitur infinitas nisi sequatur ex posse totaliter super terminum eius positivum. Terminus ille est finitus³.

¹ Sequitur textus interpolatus: Ergo posse super transitum ad istum terminum non concludit virtutem activam infinitam demonstrative³.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}ρ^πγβ^{μν})

1 distare] distinguere ρ | inter] in ΛΦ | tanta] causata D* praem. et V*Γ^{LN} add. ergo ADC* (post est)M² 3 creatura] causa Λ^Q | etiam] et Γ^LΛ^{B*} om. R | suprema] add. et P*MI* | possibilibi] add. si qua daretur PM²Γ^{VZ}Γ^{BD}Λ^E edd. 3-4 possibili — extrema om. Γ^N 3 non] add. quidem AD 6 Sic = AD Ista Γ^D Ita rell. edd. | ergo = A etiam Σ | non distant] d. n. Σ 6-7 non — contradictoria om. Λ^H 6 per] pro M propter Γ^{BD} | aliqua] illa Λ^B | quia] quae Λ^Q 6-7 contradictoria om. Λ^BΣ 8 recedit] recedat Σ^r recipit D*S² add. unum ab alio Λ^{H*} | extremo om. ZΛΣ | distant] differunt A 9 extrema] praem. ipsa Γ^{BD} edd., om. I | in] inter CP²MRIV²ZΓ^{LN}Λ^Q | Tanta ergo est] Tanta est e. CMSRIVZΓ^{LN}Λ^Q Ergo t. e. Γ^BΛ^Q | distantia ista = A distantia D^r ista (illa SZΛ^Q) dist. rell. ρ^πγβ^{μν} add. inter contradictoria Λ^Q 10 illud² om. Λ²Σ | quod est om. Σ | perfectius] add. et maius Λ^Q | illud²] add. autem in proposito Σ | illud est finitum om. Γ^BΣ | finitum] infinitum RΛ^{BHG} extremum Γ^{D*} add. in proposito Φ² | etc.] est perfectius R om. Λ^BΣ^rρ^πγβ^μ add. quia tantum negat negatio quantum affirmat affirmatio; sed terminus affirmativus est finitus, similiter et negativus; igitur tota distantia erit finita. Praeterea, ipse Thomas ponit quod creatura potuit esse ab aeterno, ergo suum non-esse non praecessit esse, sed semper fuisset sub esse etc.; sic nulla distantia esset inter esse et non-esse, et ideo nec probat ex hoc infinitatem Λ^Q 11 Confirmatur] add. ratio P*VΓΛ^Q | quia] quod SA^H | super terminum om. D² 12 huiusmodi] huius CPMSRIVT²Λ^E 13-14 ab — transitum om. P*Λ^B 13 ab] de Λ^H add. uno CP²MRIZΦ^ρπ^γβ^{μν} | extremum] alterum CP²M praem. aliud Rγβ^{μν} add. alterum IZ add. aliud ρ^π | ergo] add. si DΛ^Q | ex om. DΓ^NΛ^Y | istum] in corr. D² illum CP²MVT^{BD} hunc Σ terminum Λ^{H*} om. Λ^H 14 nisi] nec Λ^Q | ex posse totaliter] t. ex p. CPMR 15 eius positivum om. Λ^H | Terminus] in corr. Γ^D2 praem. quia Λ^Q 02^r add. autem I²Σ | ille] iste CMI²Λ^{YHG} | finitus] ante est D infinitus PM²I* 16-17 Ergo — demonstrative = AD ergo etc. Γ^{BD} ergo Σ^Qρ^πγβ^{μν} 17 demonstrative] intensive D

T¹ Cf. DUNS SCOTUS, Ordinatio IV d. 1 pars 1 q. un. n. [11]. ² Cf. ARISTOT., De interpr. I [c. 4] (c. 6, 17a 33-35); Anal. post. I c. 2 [t. 5] (A c. 2, 72a 12-13): «Contradictio autem est oppositio cuius non est medium secundum se invenire». ³ Cf. DUNS SCOTUS, Rep. IA d. 2 n. 61.

Quod autem dicitur communiter contradictoria distare in infinitum¹, potest sic intelligi, id est indeterminate, quia sicut nulla est ita parva distantia quae non sufficiat ad contradictoria, sic nulla est ita magna, etiam si esset maior maxima possibili, quin ad illa contradictoria se extenderet². Est ergo eorum distantia infinita, id est indeterminata ad quamcumque, magnam vel parvam; et ideo ex tali infinitate distantiae non sequitur consequens de infinita potentia intensive, sicut nec sequitur ad minimam distantiam, in qua salvatur sic infinita distantia: et quod non sequitur ad antecedens, nec ad consequens³.

[30] Secunda via — Ostenso proposito per viam primae efficientiae 125 quia illa prima efficientia infert infinitatem, sequitur secunda via, ex hoc quod est intelligens distincte omnia factibilia³. Ubi arguo

¹ Sequitur textus interpolatus: Contradictio ergo maxima distantia est et oppositio, sed privative et indeterminate; contrarietas vero est maxima positive, sicut patet X Metaphysicae⁴.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}ρ^πγβ^{μν})

1 communiter] quod Σ^U add. quod Σ^Q | distare] distant Σ stare R distinguere ρ 2 sic intelligi] i. s. Σ | id est] hoc est I²Λ om. D² add. id est Λ^Q add. inde μ 3-5 sic — contradictoria om. D² 3 sic = AD² ita rell. edd. 4 magna] add. distantia Λ^Q | etiam] et RΛ^Q | esset] sit Λ^Q | illa] illam CMSRIVZΓ^{LN}Λ^{YHG} ista Λ^Q 5 contradictoria] post extenderet Λ^Q contradictoriam Λ^{B*} contradictio Γ^{LN} | extenderet] extenderent SRIVZΓ^BΛ^QΣ extenderunt D extendunt CP²M extendant (-dat P²τ) P²Φ edd., add. sive contradictio ad illa Γ^{BD} 5-6 id est] hoc est I²Λ^Q om. Γ^N 6 quamcumque] quantumcumque CPMI^N add. scilicet A | magnam vel parvam] p. v. m. Λ^{YHG}Σ add. distantiam PI²Γ^Nγ | et ideo = ADC sed Λ^Q 7 tali] in corr. Λ^B add. tamen I² add. autem VΓ^NΣ add. enim edd. | infinitate distantiae] infinita distantia V add. id est indeterminata A add. et indeterminata D 7-9 potentia — infinita rep. Σ^r 8 intensive] intensivum in corr. D² intensiva ρ^πγβ^{μν} 9 distantia] add. id est indeterminata AD add. in qua sic Λ^{B*} | et quod = A quod (add. enim M²I²) DC²MSIZ quia C²RI² quia quod Γ^N quod enim rell. edd. 10 nec] non sequitur ρ^πγβ^{μν} 11 adnot. Hoc idem habetur libro IV dist. prima q. prima Λ^Q | Ostenso proposito] Viso de ratione Philosophi ad ostendendum infinitatem (inf.] de infinitate Z*) primi CPV²ZI²Λ^{YHG}Σ pon. Viso — primi (¶ sign. lin. anfractuosa) μ | efficientiae] add. per rationem Philosophi ρ^πγβ^{μν} 12 quia — infinitatem om. V²ZI² | quia] quod I²VΓ^NΛ^H | illa — infinitatem om. Λ^Y | prima efficientia om. Σ | efficientia om. Λ^B 13 factibilia] intelligibilia Γ^N pon. scibilia M² add. intelligibilia ρ^πγβ^{μν} | arguitur CPMIVZΛ^{HG} 14-16 Contradictio — Metaphysicae = AD 14 Contradictoria A | ergo om. D | maxima distantia est] e. m. d. D 16 X] 4 D*

T¹ Cf. BONAV., Sent. I d. 43 a. un. q. 1 arg. 4 (I 765b). ² Cf. DUNS SCOTUS, Ordinatio IV d. 1 pars 1 q. un. n. [12]. ³ Cf. supra n. 111. ⁴ Cf. DUNS SCOTUS, Rep. IA d. 2 n. 62; ARISTOT., Metaph. X t. 13 (I c. 4, 1055a 9-10): «Ultimorum vero distantia maxima est: quare et quae contrariorum»; t. 15 (p. 1055a 38-1055b 4): «Si ergo opponuntur contradictio et privatio et contrarietas... horum autem primum contradictio. Contradictionis autem nihil est medium; contrariorum autem contingit. Quod quidem non idem contradictio et contraria, palam. Privatio vero contradictio quaedam est»; t. 22 (c. 7, 1057a 18-37).

sic: intelligibilia sunt infinita, et hoc actu, in intellectu omnia intelligente; ergo intellectus ista simul actu intelligens est infinitus. Talis est intellectus primi.

126 Huiusmodi enthymematis probo antecedens et consequentiam.

Quaecumque sunt infinita in potentia, ita quod in accipiendo alterum post alterum nullum possunt habere finem, illa omnia si simul actu sunt, sunt actu infinita; intelligibilia sunt huiusmodi respectu intellectus creati, satis patet, et in intellectu divino sunt simul omnia actu intellecta quae ab intellectu creato successive sunt intellecta; ergo ibi sunt infinita actu intellecta. Huiusmodi syllogismi probo maiorem (licet satis evidens videatur), quia omnia talia acceptabilia quando sunt simul existentia, aut sunt actu finita, aut sunt actu infinita; si actu finita, ergo accipiendo alterum post alterum tandem omnia possunt esse actu accepta; ergo si non possunt esse omnia actu accepta, si talia actu simul sunt, sunt actu infinita.

ADCPMSRIVZ¹BDLN²Λ³YHGOΣ⁴QU(Φ⁵PP⁶PT⁷TY⁸β⁹μ¹⁰)

1 hoc] haec P²V¹LN²Λ³ om. D⁴ add. sunt P²V¹LN²Λ³ omnia] praem. actu P add. actu IZ 2 intellectus] add. ille (illa M³) CM | ista = AD²Λ³ illa D¹ rell. edd. [ante actu VI¹BDΣ post actu CM] | actu ante est VT¹ om. Λ³ 3 primi = AD divinus (add. ut supra probatum est in conclusionibus de intelligere primi I²), ergo etc. CMSRI¹ divinus, ut supra suppositum (s. s.) praestensum Σ) est, ergo etc. (ergo etc. om. Λ³ etc. om. Σ) PZA²Y³Σ divinus (add. ergo etc. Λ³ etc.), ut supra probatum (p.) suppositum VΛ³ est in conclusionibus (in c. om. V) de intelligere primi VΛ³GO edd. 4 Huiusmodi = AI¹BD² rell. edd. | probo] post consequentiam VI¹LN² probatur I²BD² | antecedentem M³ | consequentiam] consequens Z⁴Λ³β⁹ consequentem M³ consequentia I²BD²τ⁸ praem. consequentia μ 5 Quaecumque] praem. Antecedens (add. probo P) sic CPI²V¹ZI²BD²Λ³Y³ΣTY⁸β⁹μ¹⁰ | ita quod] id est quae Λ³YHGOΣ⁴ | in² om. I²N²Σ edd. 6 illa] post omnia RI²BD² ista Σ huius Λ³ 7 simul actu sunt] a. sim. sunt ZA²Y³Σ sim. sunt a. D sint a. sim. I | sunt actu] om. I² add. in C | huiusmodi = A huius D infinita (add. respectu eius Λ³) in potentia (pot. in Λ³) rell. edd. 8 satis] sicut (add. satis V²I²N²) CP²MV¹LN²Λ³YHGOΣ⁴ praem. sicut I²BD² | et] sed VΛ³τ⁸ autem post intellectu Σ om. DC²I²LN²Λ³ | divino] increato (incausato Z) CMSRI¹ edd. primi PA²GOΣ increato in intellectu primi Λ³ 9 simul omnia] o. s. VI¹BD² add. intelligibilia IZ¹ | intellecta] intelligibilia D 9-10 quae ab intellectu — actu intellecta om. D 9 ab intellectu creato = AP a creato (causato Λ³ add. vel creato intellectu Λ³) rell. (om. D) edd. 9-10 successive sunt intellecta = A sunt intelligibilia successive R sunt successive intelligibilia rell. (om. D) edd. 10 ibi] ante intellecta² C om. MSRI¹V¹LN² | sunt] add. simul Σ | infinita actu = A a. inf. (i. om. P²) rell. (om. D) edd. | Huiusmodi = AI¹BD²Λ³ Huius rell. edd. 11 probo maiorem ... videatur = ADR maiorem (add. sic Λ³HOPT⁷β⁹μ¹⁰) probo... videatur CMSRI¹LN²Λ³HO edd. maior probatur... videatur V¹TD² maiorem (add. probo P) ... videatur, probo tamen (add. eam Z) sic PV²ZA²Y³ maior ... probo tamen eam sic Σ maioris... videatur, probatio tamen sic Λ³GO | licet] sed M³ add. sit Σ | quia] quod (praem. eo C²) CMSRI¹N² om. Σ | omnia] add. sic Λ³GO 12 acceptabilia] accipibilia Λ³YHGOΣ⁴ 12-13 finita, aut sunt actu infinita; si actu finita] infinita, et habetur propositum, aut finita Σ | aut sunt actu infinita om. S⁴ 13 sunt om. CPMRIV¹Λ³H¹ | si actu finita om. D² | ergo] et tunc Σ 14 omnia possunt] p. o. DCPMR | [actu] post accepta Σ om. R | accepta] acceptata Λ³ infinita I²L² finita I²L² | ergo si] si e. Σ 14-15 ergo si — actu accepta om. I²LN² 15 omnia] ante esse I²BDN²Λ³GO post actu¹ SIZ post accepta Λ³H¹ om. D²C | talia = AD | actu om. CMSRI¹ZI²N²

Consequentiam primi enthymematis¹ sic probo, quia ubi plura 127
litas requirit vel concludit maiorem perfectionem quam paucitas,
ibi infinitas numeralis concludit infinitam perfectionem. Exem-
plum: posse ferre decem maiorem perfectionem requirit virtutis
5 motivae quam posse ferre quinque; ideo posse ferre infinita con-
cludit infinitam virtutem motivam. Ergo, in proposito, cum intel-
ligere a sit aliqua perfectio et intelligere b sit similiter aliqua per-
fectio, numquam intelligere idem est ipsius a et b et aequae distincte,
ut duo intelligere essent, nisi perfectiones duorum intelligere inclu-
10 duntur in illo uno eminenter; et sic de tribus, et ultra de infinitis^a.
Consimiliter etiam de ipsa ratione intelligendi argueretur sicut de
intellectu et actu argutum est, quia maior perfectio concluditur in
actu intelligendi ex pluralitate illorum quorum est ratio intelligendi

^a Sequitur textus interpolatus: Responsio: differentia numeralis non infert
15 aliquam perfectionem aliam.

ADCPMSRIVZ¹BDLN²Λ³YHGOΣ⁴QU(Φ⁵PP⁶PT⁷TY⁸β⁹μ¹⁰)

1 Consequentiam — probo] Consequentiae primi enthymematis sit probatio Λ³ | primi om. DA²Y³ | sic probo] p. s. DA²Y³Σ | quia om. Σ | ubi] ubicumque PMV²I²BD²Λ³Σ add. maior P²V¹T² 2 requirit A requireret D 3 infinitas numeralis concludit om. Σ¹ | perfectionem] imperfectionem I²BD² add. virtutis Σ 4 maiorem perfectionem requirit] r. m. p. Σ 4-5 requirit virtutis motivae] v. m. r. V virtutis (add. motivae I²BD²) requirit I²BD² 5 ferre¹] add. tantum Σ | quinque] post ideo Λ³ 1 I² duo C²Λ³τ⁸ duos Λ³GO sex VI¹ add. et Σ | posse² om. CP²MR | ferre² om. V 5-6 concludit] reser. C²I²BD²Λ³GO concludit P² includit I²Λ³H¹ 6 infinitam virtutem motivam] v. m. i. C v. i. m. P add. sed idem intelligere esse plurium concludit in ipso intelligere maiorem perfectionem CPM²VZ¹I²BD²Λ³YHGOΣ⁴ [sed] si Z; idem] illud M³; esse om. C²P²M³I²BD²; plura M³; concludit in ipso intelligere] in ipso concludere C' in i. intelligere concludit C² concludit intelligere P²Λ³ in ipso concludit P² concludit in ipso Σ; intelligere²] actualiter infinitam I²BD²; maiorem om. I²BD²; perfectionem Λ³Y] | Ergo, in proposito] Probatio CPM²VZ¹I²BD²Λ³YHGOΣ⁴ | cum] in ras. Λ³GO tamen P² om. I²BD²Σ 6-7 cum intelligere] minoris Λ³Y 7 sit¹] est Σ 7-8 et — perfectio om. V²Λ³GO 7 sit²] post similiter I²BD² sic D est Σ om. I² | similiter om. CPM²SRI¹V¹Z¹Λ³YHGOΣ⁴ 8 numquam] add. autem I²N²Σ | intelligere idem = AD idem int. (int. post est Λ³GO) rell. edd. | ipsius a et b post distincte Σ | et² = A 9 ut] sicut Σ nec in ras. Λ³GO | intelligere¹ om. V²I²BDN²Λ³YHGOΣ⁴ | essent — intelligere om. M³ | essent] sunt I²BDN² singulorum Σ om. M³ add. simul Λ³GO | perfectiones] perfectiores A imperfectionem v | duorum] duae R praem. illorum I²BDN²Λ³GO add. illorum Λ³H¹ | intelligere²] ante eminenter (10) Λ³GO post eminenter (10) Λ³H¹ om. I²BDN² 9-10 includuntur = AD²CA²Y includantur rell. edd. [post uno (10) RI²BD² post eminenter (10) rell. exceptis AΣ] 10 eminenter] ante in Σ evidenter D² om. P²R | et² om. MSR 11-p. 204, 4 ¶ Consimiliter — infinitam sign.: Vacat V²Z¹ Extra I²BD² lin. anfractuosa μ 11-p. 204, 6 ¶ Consimiliter — ostendo sign.: Vacat D² 11 etiam] et Λ³GO om. Σ add. quia AD | argueretur] in corr. V² ante de¹ Σ arguetur Λ³H¹ edd., add. similiter Λ³H¹ 12 et actu argutum est om. Σ 13 actu = AD ratione (praem. ipsa I²Z¹) rell. edd. | est om. A 14-15 Responsio — aliam = VI¹BD²(om. D²)N²μ [post perfectionem (3) μ]; ¶ text. sign.: Extra V² parenthesis μ 14 numeralis] materialis I²B² | inferet V 15 aliquam om. μ | aliam] ante perfectionem μ om. I²N²

T¹ Cf. supra n. 125.

distincte, quia oportet quod includat eminenter perfectiones omnium propriarum operationum intelligendi, quarum quaelibet secundum propriam rationem aliquam perfectionem ponit; ergo infinitae concludunt infinitam.

- 128 Secundo iuxta istam viam de intelligere primi propositum sic ostendo: causa prima cui secundum ultimum suae causalitatis causa secunda aliquid perfectionis addit in causando, non videtur sola posse ita perfectum effectum causare sicut ipsa cum secunda, quia causalitas sola primae diminuta est respectu causalitatis ambarum; ergo si illud quod natum est esse a causa secunda et prima simul sit multo perfectius a sola prima, secunda nihil perfectionis addit primae: sed omne finitum omni finito addit aliquam perfectionem; ergo talis causa prima est infinita.

- 129 Ad propositum: notitia cuiuscumque nata est gigni ab ipso sicut a causa proxima, et maxime illa quae est visio sive intuitiva intellectio; ergo si illa alicui intellectui inest sine actione quacumque talis obiecti tantummodo ex virtute alterius obiecti prioris quod natum est esse causa superior respectu talis cognitionis, sequitur quod illud obiectum superius est infinitum in cognoscibili-

ADCPMSRIVZ¹BDLN²AYHGO³QU(Φ⁴PP⁵PTT⁶γβ⁷μ⁸)

1 includant AD 2 propriarum operationum intelligendi op. int. Γ^{BD} add. sive propriarum rationum intelligendi Γ^D | operationum] rationum I²VZΓ^NAY²BD³(in ras.)^{HGO}Σ edd. rationum vel operationum D pon. rationum C³ 3 ponit] dicit Σ 3-4 infinitae] infinitatem π³β⁴μ⁵ 4 infinitam] in corr. Λ^{B2} infinita DA^{H0}*π³β⁴μ⁵ add. rationem intelligendi Λ^{O2} add. perfectionem γ 5 Secundo om. D | istam viam] v. hanc Σ | intelligere] intellectu VZΓ¹AY^{BG}Σ 5-6 propositum sic ostendo] s. o. p. CM o. s. p. P s. p. o. I²Z o. p. s. AY^{BG}Σ 6 suae] sui (ante ultimum Λ^{BG}) V²ZΓ^BAY^{B2}ΣQ⁴U | causalitatis] causantis D* causanti (-te Γ^B) I²VZΓ^BAY^BΣQ⁴U causati Λ^{B2} pon. causante C² 7 aliquid perfectionis addit] al. add. p. Λ^{BG} add. al. p. Σ 7-8 sola posse = AD p. s. Γ^{BD} posse sola (s.) ante posse π³γβ⁴μ⁵ om. Λ^{-G}Σ) sine (add. causa Γ^{LN}) secunda (s. om. V²) rel. edd. [[sine secunda post causare (8) Σ]] 8 sicut ipsa cum secunda] illa sic. c. ipsa Σ | ipsa] om. D*Λ^H add. (= rep.) cum secunda, quia causalitas sola primae sicut D* | cum] add. causa Γ^B 9 causalitas] voluntas Λ^Y | sola] solius Σ | primae] propriae M add. causae (rescr. M²) CPMSRIVZΓ¹ edd. | ambarum] amborum P*M ab Aristotele (I) Λ^Y utriusque simul Σ add. id est causae primae et secundae Λ^{O2} 11 perfectius] fortius R | sola] causa CM praem. causa P add. causa IZ | secunda nihil perfectionis] sed ut perfectius Λ^Y 12 finitum] infinitum Λ^{GO}* | omni] cum DΦ^{P2}P | omni finito] finito Γ^BΣ praem. additum PE add. additum C²ZΓ^{BD}Σ edd. | addit aliquam perfectionem] al. p. add. P praem. non (praem. aliquam perfectionem addit Λ^{O2}) autem finitum infinito additum Λ^{GO} add. non autem finitum infinito addit aliquam perfectionem (add. al. perf. om. Γ^{L2}) V²Γ^{L2}γ 14 cuiuscumque] add. obiecti (add. ultra secundi Λ^{O2}) S²I²Λ^{B2}HGO edd. | gigni] in corr. Λ^{B2} generari Λ^H | ipso] add. obiecto (add. ultra primo Λ^{O2}) P²VΓ^ΛO² 17 obiecti] add. sed Γ^{BD}π³γβ⁴μ⁵ add. secundi Λ^{O2} add. hoc Λ^G | alterius om. Γ^{BD2} | obiecti prioris] p. o. CPMR 17-19 prioris — obiectum om. D² 18 causa superior] s. c. AY^{BG}Σ 19-p. 205, 1 cognoscibilitate] comp. DC MSRI²ZΓ²Λ^G cognoscente π³

tate, quia inferius nihil sibi addit in cognoscibilitate; tale obiectum superius est natura prima, quia ex sola praesentia eius apud intellectum primi, nullo alio obiecto concomitante, est notitia cuiuscumque obiecti in intellectu eius. Ergo nullum aliud intelligibile aliquid sibi addit in cognoscibilitate; ergo est infinitum in cognoscibilitate. Sic ergo est in entitate quia unumquodque sicut se habet ad esse sic ad cognoscibilitatem, ex II *Metaphysicae*.

- [31] Tertia via — Item tertia via, scilicet ex parte finis¹, arguitur sic: 130 voluntas nostra omni finito aliquid aliud maius potest appetere et 10 amare, sicut intellectus intelligere; et videtur quod plus inclinatio est naturalis ad summe amandum bonum infinitum, nam inde arguitur inclinatio naturalis ad aliquid in voluntate, quia ex se, sine habitu, prompte et delectabiliter vult illud voluntas libera; ita videtur quod experimur actu amandi bonum infinitum, immo non 15 videtur voluntas in alio perfecte quietari. Et quomodo non illud naturaliter odiret si esset oppositum sui obiecti, sicut naturaliter

ADCPMSRIVZ¹BDLN²AYHGO³QU(Φ⁴PP⁵PTT⁶γβ⁷μ⁸)

1 quia — cognoscibilitate om. Σ^Q | cognoscibilitate] comp. DCMIZA^{YBG} cognoscente R² 2 quia] quae Λ^{O2}(in corr.)Σ | sola praesentia] sola potentia Λ^Y potentia praesentia R | eius] sui Σ 2-3 apud intellectum] ad int. VΓ^{BD2}Σ ab intellectu Λ^Y 3 primi om. Λ^H | nullo] non C*Λ^B nec Γ^{BD2} add. modo D* | alio] aliter Λ^{B'} aliquo MST²Λ^{B20}* | concomitante] in ras. V² concausante I²Zπ³γβ⁴μ⁵ add. gignitur et Γ^{BD}Λ^{GO}τ 4 eius = AD eius (eo Γ^L), sicut (ut Λ^O) probatur (probatum I²Σ^Q probatum est I²VΓ^ΣU²) supra in (in) de Λ^O conclusionibus (c.) in corr. Γ^{D2} questionibus R) de intelligere primi (p. om. CMSRI²) rel. edd. | intelligibile] intelligere R 5 aliquid om. ΣQ⁴U²(post sibi) | sibi addit] a. s. Σ | cognoscibilitate] comp. D*CMVA^G cognoscente Λ^{B'} intelligibilitate sive in cognoscibilitate Γ^{BD} 5-6 in cognoscibilitate = ADEγ 6 Sic ergo est = A DPI sicut (ut τ) etiam Λ^Gτ sicut igitur Λ^O et Z et per consequens Σ sic ergo et rel. π³γβ⁴μ⁵ add. infinitum (om. I²) et PI 6-7 sicut — cognoscibilitatem] se habet ad cognoscibilitatem sicut ad entitatem Σ | se habet] in ras. Λ^{B2} om. SRA^Y 7 cognoscibilitatem] comp. DCSIZ cognitionem Λ^{HG} | ex II *Metaphysicae* om. V² | ex om. Λ^HΣ 8 Item om. CPMΣ | tertia via = ADEπ³γβ⁴μ⁵ de tertia (secunda M*RA^{YGO}) via (v. om. R) rel. τ | scilicet] videlicet CPMSRIVZΓ^{BD2}Λ^{-H} om. VΓ^{BD2}LN 9 aliud = AP(om. P²) | maius] melius (pon. maius Λ^{O2}) Λ^O praem. melius τ add. et melius Λ^G | potest post amare (10) Λ^{YB}Σ 10 amare] praem. potest V add. potest Λ^G | sicut] add. et CPMSRIZA 10-11 videtur quod plus inclinatio est naturalis = A v. q. p. e. (e.) quia S² add. esse in ipsa I²) i. n. DCMSRIVΓ q. p. e. v. i. n. (n. i. Λ^H) rel. edd. 12 inclinatio naturalis] n. i. (post ad aliquid Σ) Λ^HΣ | quia] quando Σ 13 habitu] add. et (om. τ) ex sui natura Λ^Gτ add. utrumque Λ^Y* | delectabiliter] in corr. Γ^{D2} delectanter Λ^G intellectu (I) Λ^Y | illud] om. R add. sit Λ^O 14 experiamur PVA^{-H}Σ | actu = A de actu rel. edd. | amando C*MS RI^{BD2}LN 15 in alio perfecte] p. in a. Σ | alio] aliquo (pon. alio C²) CMRVΓ^{D2}Λ^G praem. aliquo Γ^BΛ^{O2} | Et om. VΓ²AY^{BG}ΣU | quomodo] add. enim Vτ 16 oppositum] comp. DA^Y obiectum A | obiecti] add. sive repugnans P*VT

F 7 ARISTOT., *Metaph.* II t. 4 (α c. 1, 993b 30-31): « unumquodque sicut se habet ut sit, ita et ad veritatem ».

T 1 Cf. supra n. 111.

odit non-esse (secundum Augustinum *De libero arbitrio* libro III^a cap. 8^b)? Videtur etiam si infinitum repugnaret bono quod nullo modo quietaretur in bono sub ratione infiniti, nec in illud faciliter tenderet, sicut nec in repugnans suo obiecto. Confirmabitur ista ratio in sequenti via, de intellectu¹.

131 [Quarta via] – Item quarto propositum ostenditur per viam eminentiae², et arguo sic: eminentissimo impossibile est aliquid esse perfectius, sicut prius patet³; finito autem non est impossibile esse aliquid perfectius; quare etc.

132 Minor probatur, quia infinitum non repugnat enti⁴; sed omni finito maius est infinitum. Ad istud aliter arguitur, et est idem: cui non repugnat infinitum esse intensive, illud non est summe perfectum nisi sit infinitum, quia si est finitum potest excedi vel excelli, quia infinitum esse sibi non repugnat; enti non repugnat

^a Loco III a Duns Scoto relinquatur spatium vacuum.

^b Loco 8 a Duns Scoto relinquatur spatium vacuum.

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}Γ^{PT}π^γβ^μ)

1 libro] lacuna Λ^{EG} om. D*CPMIVZIT^{YHO}Σ^{edd.} 1 et 15: III = D 8 R spat. vac. AΛ^{EG} 2 cap. om. RI²Λ^{HO}τ 2 et 16: 8] spat. vac. ASA^{YHGO}Σ^{QU} 2 Γ^{LN}π^γβ^μ 5 PVI²Λ^OΣ^U 15 Γ^B om. Λ^O rell. τ 2 Videtur etiam = AD Igitur videtur VΛ^O Videtur igitur Γ^{BD} Videtur enim β^μ Itā (in ras. Λ^O) videtur CA^O Unde (in ras. Λ^B) videtur Λ^{BH} Videtur (praem. Itā P²Γ² add. etiam Σ^O) PMS²RIZIT^ΛΣ^τ Itā dicitur Γ^N Unde S²p add. quod RI²BDΣ^βμ | si] post infinitum R add. in AΛ^O | bono] in ras. Λ^O add. sub ratione infiniti V add. vel voluntati Λ^H 3 modo] add. voluntas π^γβ^μ | quietatur VI^{BD}* 4 in om. DI²ZA^YΣ^U | Confirmabitur] Confirmatur CMΓ^{BD}Λ^{EG} Confitebitur Λ^Y praem. Et Σ^O add. (...) Λ^Y* | ista] post ratio (5) Λ^{EG} illa AD²Λ^O 5 via] in ras. Λ^B per simile Γ^NΛ^Y add. per simile P²VI²-NΛ^{BHGO}Σ^{edd.} 5-10 de intellectu — sed omni om. Λ^B 6 Item om. Σ 6-7 quarto — et = AD quarta (praem. ex Λ^O) via (add. scilicet Σ) ex parte eminentiae Λ^B rell. edd. 7 impossibile Γ^{BD}Λ^H 8 sicut prius patet om. Σ | patet] patuit π^γβ^μ om. R | finito autem] sed f. Σ 8-9 impossibile] impossibile nec impossibile Γ^{BD} 9 esse aliquid = A esse aliquod D aliquid (aliquod CM^{PT}) e. Λ^B rell. edd. | perfectius] add. sicut prius patuit IZ^Y | quare etc.] ergo Λ^OΣ ergo (quia T) eminentissimum (-tissime T) est infinitum A^OT 10 Minor] Maior π^γ | Minor probatur] Minorem probo V | infinitum] finitum Λ^O* infinitas V^μ | sed omni = AD^Y omni autem Λ^BΣ omni rell. π^γβ^μ 11 maius] magis ADA^Y | infinitum = AΛ^O i. (to Λ^Y finitum M²), ergo DMSA^{YB}Σ i. (finitum Λ^O*), etc. Λ^O i., ergo etc. CPRIVZIT^{ΛH}τ i., quare etc. π^γβ^μ | Ad istud = A 11-12 aliter — cui om. Σ^U 11 arguitur] om. V*Γ^{BD}* add. illud Λ^B 12 infinitas Σ^μ | esse = AD 12-14 intensive — esse om. D² 12 summum Γ^{BD}* 13 perfectum] perfectissimum Λ^{EG} bonum Γ^B om. Γ^D* | sit] praem. sic Γ^D* add. sic I² | infinitum] intensive Σ | quia si est finitum om. Λ^B* | est] sit Λ^H | finitum] infinitum R add. tunc I²Λ^{HO} | excedi vel om. I²ΛΣτ 13-14 vel excelli om. ZΓ^N 14 quia] dato quod CPV²ZIT^{BN}Λ^{YHGO}(in ras.)Σ si Γ^DΛ^Hπ^γβ^μ add. sic Λ^Y | infinitum] post sibi Σ infinitas IZ^Yβ^μ | esse = AD² | non repugnat¹] r. n. Λ^B* non repugnet (ante sibi Σ) P²Σ | enti = AD enti (entitati Γ^{BD}) autem rell. edd. 15] cf. ad 1 et 15 16] cf. ad 2 et 16

F 1 AUGUST., *De libero arb.* III c. 6 n. 18; c. 8 n. 23 (PL 32, 1280-1282).

T 1 Cf. infra n. 136. 2 Cf. supra n. 111. 3 Cf. supra n. 67. 4 Cf. DUNS SCOTUS, *Quodl.* q. 6 n. [9].

infinitas; ergo perfectissimum ens est infinitum. Minor huius, quae in praecedenti argumento accipitur, non videtur posse a priori ostendi, quia sicut contradictoria ex rationibus propriis contradicunt, nec potest per aliquid manifestius hoc probari, ita non-
5 repugnantia ex rationibus propriis non repugnant, nec videtur posse ostendi nisi explicando rationes ipsorum. Ens per nihil notius explicatur, infinitum intelligimus per finitum (hoc vulgariter sic expono: infinitum est quod aliquod finitum datum secundum nullam
10 habitudinem assignabilem adhuc excedit¹).

Sic tamen propositum suadetur: sicut quilibet ponendum est
133 possibile cuius non apparet impossibilitas, ita et compossibile cuius non apparet impossibilitas; hic impossibilitas nulla apparet, quia de ratione entis non est finitas, nec apparet ex ratione entis
15 quod sit passio convertibilis cum ente. Alterum istorum requiritur ad repugnantiam praedictam; passiones enim primae entis et convertibiles satis videntur notae sibi inesse.

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}Γ^{PT}π^γβ^μ)

1 infinitas] infinitum Σ | ens = AΣ^Uμ^μ | huius, quae = A huius, quae etiam CPMSRIZA^BΣ^O huius (-modi Γ^D) etiam quae VΓ^U huius, quae et V²Λ^YΣ^U etiam huius D huius quaestionis (add. quae Λ^O) et Λ^O huius consequentiae et Λ^B huius consequentiae, quae etiam Λ^H edd. 2 argumento] articulo DCPMI²V*Γ^U | posse om. AD 2-3 posse a priori ostendi] a pr. p. o. R p. o. a pr. Σ a pr. p. probari vel ostendi π^γβ^μ 3-4 contradicunt] concluduntur M² concludunt M² 3-5 contradicunt — propriis om. R 4 hoc] in corr. Λ^O hic IZ 5 non om. I²Z | repugnant] in corr. V² comp. C² repugnat RI^NΛ^B* | posse] praem. hoc P²Γ²V²Γ^NΛ^O add. hoc CT^D 6 ostendi] concludi Λ^H add. hoc Λ^O | ipsorum] eorum VI²Λ^O | Ens] add. autem Γ^{BD} Λ^{HGO} edd., add. enim Σ 7 explicatur] add. quia est primum quod occurrit intellectui Λ^Oτ | infinitum] add. autem Γ^{BD} | finitum] infinitum R | hoc = A et hoc rell. edd. 8-9 nullam] nostram I²Γ^L 9-10 sed — excedit om. Γ^B 9 talem = AD 10 habitudinem] om. V² Γ^L add. vel proportionem finitam Λ^O | assignabilem] assignabile Γ^N om. CMSR | excedit] ante adhuc Σ praem. in infinitum Λ^O add. finitam M² 11 Sic tamen propositum suadetur] Tamen p. sic suad. P Suad. igitur pr. sic Σ | suademus C² persuadetur I²Λ^{YH}τ | sicut om. Σ | quilibet] quilibet Z quodlibet DPT^{BD}Λ^OΣ om. Λ^B | ponendum est] e. p. Σ add. esse PI²γ 12 et] ponendum est Λ^Oτ 13 hic impossibilitas nulla apparet = A hic n. ap. inc. π^γβ^μ haec vera apparet ex ratione entis Λ^H sed infinitatis et entis nulla apparet impossibilitas, hic (hoc τ) apparet Λ^Oτ hic (haec D²Λ^O) nulla (rescr. C²) apparet rell. 14 apparet] post entis² Γ^{BD} add. impossibilitas V² | ex] in ras. V¹ de Γ^{LN} 15 passio] in corr. Γ^D om. P²M²(post convertibilis) SRI²Γ^{LN}* | Alterum] add. autem I²Γ^{BD}Λ^OΣ add. enim Λ^O edd. | istorum] illorum D²Λ^{HGO}Σ^U om. M² 15-16 requiritur = AP²Γ^NΛ^O edd. (-rit μ) requiretur D²C²SRI²Γ^DΛ^{BH} requiretur D²CP²MI²VZIT^{BL}Λ^{YGO}Σ 16 praedictam] ante repugnantiam Σ praedictarum (pon. praedictam C²) C om. V | enim = AD sed ante passiones PIVZIT^{BDN} vero Λ^{BGO} edd.

T 1 Cf. ARISTOT., *Physic.* III t. 63 (Γ c. 6, 207a 7-8): «Infinitum igitur hoc est cuius quantitatem accipientibus semper aliquid est accipere extra, cuius autem nihil est extra».

- 134 Item sic suadet: infinitum suo modo non repugnat quantitati, id est in accipiendo partem post partem; ergo nec infinitum suo modo repugnat entitati, id est in perfectione simul essendo.
- 135 Item, si quantitas virtutis est simpliciter perfectior quam quantitas molis, quare erit infinitum possibile in mole et non in virtute? Quod si est possibile, est in actu, sicut ex tertia conclusione patet, supra, de primitate efectiva¹, et etiam inferius probabitur².
- 136 Item, quia intellectus, cuius obiectum est ens, nullam invenit repugnantiam intelligendo aliquod infinitum, immo videtur perfectissimum intelligibile. Mirum est autem si nulli intellectui talis contradictio patens fiat circa primum eius obiectum, cum discordia in sono ita faciliter offendat auditum: si enim disconveniens statim ut percipitur offendit, cur nullus intellectus ab intelligibili infinito naturaliter refugit sicut a non conveniente, suum ita primum obiectum destruyente?
- 137 Per illud potest colorari illa ratio Anselmi de summo bono

ADCPMSRIVZ¹BDLN²Λ³Y⁴EHGO⁵Σ⁶QU⁷(Φ⁸PP⁹PT¹⁰γ¹¹β¹²μ¹³)

1-7 ¶ Item — probabitur sign.: Vacat D¹V²Z³I⁴BDI⁵(om. D²) lin. anfractuosa μ. 1 suadet[ur] ante sic Σ persuadetur R | suo modo post quantitati Σ 1-3 non — modo om. Λ² 2 id est] scilicet Σ | in om. Γ¹N²Σ³QU⁴ 2-3 infinitum — entitati] entitati suo modo Σ 3 repugnat V¹BD | id est] scilicet Λ²Σ³ 4 Item] Praeterea Σ 4-5 quam quantitas] quantitate Σ 5 molis] in ras. Λ² mobilis P¹MSI²Z³I⁴BDL⁵Λ⁶Σ⁷ | erit] est Σ | infinitum possibile = AD possibile infinitum RV possibilis in infinitum MI¹ possibilis infinitum SI² infinitas possibilis Λ³ possibilis infinitas (infinita Γ¹D²) I³ rell. edd. | in mole] immobile DP²(in ras.)M¹VZ²I³BDL⁴Σ⁵ 6 Quod] quia PMSRI¹VZ²I³BDLN⁴Λ⁵HO⁶ρ quare CA² sed πβμ³ praem. Patet D om. Γ¹D² | possibile = AR possibilis rell. edd. | est³ = ADA² ergo est Σ¹ et est (est post actu Λ³) MA² etiam est post actu C est et rell. πβμ³ | in om. CP¹MSRIZ²Γ³LN⁴Λ⁵Σ⁶ edd. | sicut] ut Σ | patet post sicut CPMSRIVZ¹Γ²Λ³Σ⁴ edd. 7 supra] in ras. Λ² ante ex (6) Σ praem. ubi πβμ³ om. Γ¹BD² | efectiva] in corr. P²Λ³Σ⁴ effectivi SI²V³Z⁴Λ⁵Σ⁶ edd. effectuum DA²Y³ | et etiam inferius probabitur = AD quare etc. ρ 8-15 ¶ Item — destruyente sign. lin. anfractuosa μ. 8 Item] Praeterea Σ | quia] quare PIVZ¹I²BDLN³Λ⁴Y⁵HO⁶ om. Σ | cuius — ens om. Σ 9 intelligendo] praem. in Σ | aliquid PIZA¹Y²EH³Σ⁴ | immo] add. eius V 9-10 perfectum Σ 10 autem] ante est V²Λ³Σ⁴ om. CP¹MSRIV²Γ³ 11 primum om. Σ²QU³ | eius obiectum] o. e. Λ²Y³HO⁴Σ⁵ 11-12 discordia] in corr. C²M³ discordantia Γ¹BD 12 ita om. A | faciliter offendat auditum] o. a. f. Λ²Y³HO⁴Σ⁵ | offendat] offendit CPMZ ostendat D²Γ³Λ⁴ | enim] om. D add. sit CPM add. est τ¹ add. est ei Γ¹D²Φ add. ei Γ² 13 ut percipitur = AD cum percipitur Λ² percipitur (add. eo Λ³) et (et om. V² Γ³D⁴) rell. edd. | cur nullus intellectus] intellectus nullus D¹ tamen nullus int. D² | intelligibili] intellectu D 14 suum om. CPMSRIVZ¹BDLN²(post obiectum, 15)Λ³ | ita] immo Γ¹BD et I² praem. et V²Λ³Σ⁴ om. Γ¹N²Λ³Σ⁴ add. et V¹Γ²BD 15 obiectum] add. conveniens Γ¹N²Λ³Σ⁴ | destruentem AD 16-p. 210, 5 Per illud — possibile om. I² 16 illud] istud Γ¹BDΛ²Σ³ hoc Σ | potest colorari] coloratur Σ | illa ratio] r. i. Λ² illa propositio Σ ista positio D | de summo] in ras. Λ²Σ³ om. V²Γ³BD | bono = ADCI¹(om. I²)

T¹ Cf. supra n. 58. ² Cf. infra n. 138.

cogitabili, *Proslogion*¹, et intelligenda est eius descriptio sic^a: Deus est quo cognito sine contradictione maius cogitari non potest sine contradictione. Et quod addendum sit 'sine contradictione' patet, nam in cuius cognitione vel cogitatione includitur contradictio, illud dicitur non cogitabile, quia sunt tunc duo cogitabilia opposita nullo modo faciendo unum cogitabile, quia neutrum determinat alterum^b.

Summum cogitabile praedictum, sine contradictione, potest esse in re. Hoc probatur primo de esse quiditativo, quia in tali co-

^a Loco Deus (1) — existit (p. 210, 11) *textus interpolatus*: Summum cogitabile est; summum cogitabile est infinitum; igitur infinitum est². Probatio maioris: summum cogitabile potest cogitari esse in re, et non potest cogitari esse ab alio; igitur a se; igitur est a se³. Igitur intelligendum quod omni eo quod tantum est in intellectu potest cogitari maius quod est in re, non de eodem⁴; sed quia tantum cogitabile est possibile tantum, omni possibili maius est aliquid necessarium ex se. — Aliter, summum cogitabile est intuibile; non in alio; igitur in se⁵.

^b Sequitur *textus interpolatus*: unde quod homo sit irrationalis, est incogitabile. Unde, sicut in rebus nihil est nisi sit simplex vel compositum ex potentia et actu, ita in conceptibus; contradictoria autem nihil faciunt unum, nec simplex nec compositum⁶.

ADCPMSRIVZ¹BDLN²Λ³Y⁴EHGO⁵Σ⁶QU⁷(Φ⁸PP⁹PT¹⁰γ¹¹β¹²μ¹³)

1 cogitabili om. V²Γ³BD | Proslogion] add. cap. (sequitur spatium vacuum in Λ²Σ³) PA¹Y²HO³Σ⁴ add. 2 cap. Λ²Σ³ add. 1 v | et — sic] quae sic est intelligenda Σ 1-p. 210, 11 et 10-17: Deus (1) — existit (p. 210, 11) = ADCMSRIZ¹Λ²Σ³PT⁴γ⁵β⁶μ⁷ [praem. Summum (10) — in se (17) M²(ante Per illud, p. 208, 16)Λ²Σ³(ante et, 1)] Summum (10) — in se (17) et Deus (1) — existit (p. 210, 11) PIVZ¹Γ²μ³ [Summum (10) — in se (17) ante Per illud (p. 208, 16) PIZ¹μ² ante et (1) V¹Γ²μ³; quoad omissionem in I cf. p. 208 ad 16-p. 210, 5]; ¶ text. Summum (10) — in se (17) sign.: Vacat P¹(text. et mg.) Extra I²(text. et mg.)V¹Γ²BDLN³ lin. anfractuosa μ. 2 cognito] cognato P¹ cogitato D¹VZ²I³BDΛ⁴Y⁵HO⁶Σ⁷πβμ⁸ pon. cogitato C² | sine contradictione om. V²(restit. V³)Σ⁴γ⁵ | maius cogitari] c. m. post contradictione¹ (3) Σ 2-3 sine contradictione om. CPMI¹Z²Γ³BDLN⁴Λ⁵HO⁶Σ⁷ 3 Et — sit om. P² | sit] est CP¹M² | sine om. A 4 cognitione vel cogitatione = AD cogitatione P¹V²Z³Γ⁴BDΛ⁵Y⁶HO⁷Σ⁸πβμ⁹ cognitione I¹V² rell. γ 5 illud post nam (4) Σ | cogitabile] cognoscibile CP¹M²Λ³Y⁴HO⁵Σ⁶ | sunt tunc = AD tunc sunt (sunt post opposita Σ) I¹ rell. edd. 6 faciendo] comp. D facientia C²PV³Γ⁴BDΛ⁵Σ⁶(in corr.)G⁷Σ⁸γ⁹ faciendā Γ¹Λ²Y³ 8 Summum] Summe V¹Γ² add. autem Σ | praedictum] om. DΣ add. videlicet PA¹Y² add. est Λ³ 8-9 potest esse in re. Hoc probatur = AD potest esse in re. Probatur Σ potest esse in re et probo hoc V¹Γ² esse (praem. potest P²I³) in re probatur (add. patet hoc I² om. I³) P¹I² edd. esse in re patet (add. et Z) CZ esse in re MSR est (esse Λ²Σ³ praem. probatur Λ²) in re. Probatur Λ [est in re] add. videlicet et totum post praedictum (8) Λ²HO³] 10-17 *Lectiones variantes vide in append. B* 18-21 unde — compositum = AD 18 unde] ut in corr. A²D³ | sit] et D 20 conceptu D | autem om. D | unum reser. D²

T¹ Cf. supra n. 11. 35. ² Cf. DUNS SCOTUS, Rep. I A d. 2 n. 73. ³ Cf. ibidem. ⁴ Cf. supra n. 138. ⁵ Cf. supra n. 139. ⁶ Cf. DUNS SCOTUS, Rep. I A d. 2 n. 73.

gitabili summe quiescit intellectus; ergo in ipso est ratio primi obiecti intellectus, scilicet entis, et hoc in summo. — Et tunc arguitur ultra quod illud sit, loquendo de esse existentiae: summe cogitabile non est tantum in intellectu cogitante, quia tunc posset esse, quia cogitabile possibile, et non posset esse, quia repugnat rationi eius esse ab aliqua causa, sicut patet prius in secunda conclusione¹ de via efficientiae; maius ergo cogitabile est quod est in re quam quod est tantum in intellectu. Non est autem hoc sic intelligendum quod idem si cogitetur, per hoc sit maius cogitabile si existat, sed, omni quod est in intellectu tantum, est maius aliquod quod existit.

139 Vel aliter coloratur sic: maius cogitabile est quod existit; id est perfectius cognoscibile, quia visibile sive intelligibile intellectione intuitiva; cum non existit, nec in se nec in nobiliori cui nihil addit, non est visibile. Visibile autem est perfectius cognoscibile non visibili sed tantummodo intelligibili abstractivo; ergo

ADCPMSRIVZ¹BDLN²YEHGO³Σ⁴QU⁵(Φ⁶PP⁷PT⁸γ⁹β¹⁰μ¹¹)
 1 summe = Φ (praem. summo Φ²) summo (add. summe P²Λ²O²) ADPA²O² summo summe I¹ rel.
 edd. 1-2 ergo — intellectus om. Λ^H 1 ipso = A ipso (illo Λ^O) summo (not. vel. summe P²)
 DCPMSRI¹LN²Λ^OPT⁸γ⁹β¹⁰μ¹¹ ipso (om. I¹ restit. I²) summe (s. in corr. Λ²) I¹VZA²YEG³Σ⁴ ipso omnino (o.)
 summo I²O² I¹BD 2 entis] creati CMSRI¹(restit. I²) effectivo D | in om. MSRI¹(restit. I²) | tunc =
 AD 2-3 arguitur ultra] u. (aliter P¹) a. PSI¹ZAS 3 quod illud sit post existentiae I² | illud]
 ibi Λ² add. sic Λ² add. sic verum Λ^O | loquendo de esse existentiae] de esse ex. l. Σ add. possi-
 bile Φ | summe] summum I²Φ praem. quia CPI¹V¹ZI¹BD²Λ²Σ edd. 4 cogitabile] cognoscibile
 I²Λ²O² add. quia summe cognoscibile I²LN 5 quia¹] add. est CPVI¹(om. I²)ZI¹Λ²Σ edd. | co-
 gitabile] cognoscibile I²Λ²O² add. et P 6 aliqua causa = AD alio (add. vel. ab alia causa Λ^O)
 PV²ZAS²Λ²Σ alia causa (c. om. Λ^H) V' rel. edd. | patuit PZA²YEG³Σ patebat V | prius] supra Σ | in
 om. DC | secunda] tertia τ om. I²BD²(post conclusionem, 6-7) 6-7 secunda conclusionem] concl.
 (cognitionem Λ^O) sec. VI¹LN²YEG³Σ sec. quaestione M² 7 via efficientiae = AD principio effec-
 tivo CM¹T¹BD primo (prima μ) effectivo (effectuo μ) M² rel. edd. 8 est tantum] t. e. CPMSIZ
 Λ²YEG³ | hoc] hic (post sic V) RVA² om. I²N 9 idem] illud IZA² | si cogitetur, per hoc post
 cogitabile Σ | per hoc post cogitabile CPMIZA²YEG³ | maius] magis DC¹RI¹LN² | si²] quod DIZE
 10 existat] existit DΣ add. (cf. 12-13) id est perfectius cognoscibile (cogitabile D²) D | omni
 quod] quod omni eo quod Λ^O | in intellectu tantum] t. in int. Σ | est maius aliquod = AD est
 (om. Σ^U) magis (magis Λ² add. est Λ^O) cogitabile aliquod (quid Σ) PΛΣ maius cogitabile est ali-
 quod IZ maius (magis CM add. autem β) est (c. om. γ) cogitabile aliquod (a. c. PT⁸γ⁹β¹⁰μ¹¹) rel. edd.
 11 quod] add. est in re vel quod PT⁸γ⁹β¹⁰μ¹¹ 12-15 Vel — autem est om. Λ² 12 coloretur Λ²O²
 12-13 id est] et Λ²O² quasi Λ^O 13 cognoscibile] cogitabile V¹T¹BD²Λ²O² intelligibile Λ² om. D
 13-14 intellectione intuitiva] intuitive Σ 14 cum = AD quod autem CPMI¹ZI¹ZA²YEG³Σ edd.
 sed quod VT | nec¹ om. Σ | nobiliori] add. se Σ 15 addit] adsit M² add. quasi diceret si M²
 add. vel IZ | est¹] add. intelligibiliter CPMZI¹BD²N²Λ²YHO³Σ add. intelligibile VT¹BD²L² add. intel-
 lectualiter I²(in ras.) edd., add. intuitive Λ²O² | Visibile² om. C¹I¹Σ^U | autem] om. CPMSRI¹ZAS²
 Ergo si ante Visibile² I² add. tale non Λ^O add. non Λ^O 15-16 cognoscibile] cogitabile DRI¹
 Λ^O add. quia visibile est perfectius cognoscibile Λ² | abstractivo D abstractione I²BL

T¹ Cf. supra n. 57.

perfectissimum cognoscibile existit. — De differentia intellectionis intuitivae et abstractivae, et quomodo intuitiva est perfectior, tangetur distinctione 3¹, et alias quando locum habebit².

[33] Ultimo ostenditur propositum ex negatione causae extrinse- 140
 cae, quia^a forma finitur per materiam^b; ergo quae non est nata esse in materia, est infinita^c.

Haec ratio non valet, quia secundum ipsos angelus est imma- 141
 terialis; ergo in natura est infinitus. — Nec possunt dicere quod esse angeli finitet essentiam eius, quia secundum eos est accidens essen-
 tia, et posterius naturaliter; et sic in primo signo naturae essentia secundum se, ut prior esse, videtur infinita intensive, et per consequens in secundo signo naturae non erit finitabilis per esse.

^a Sequitur textus interpolatus: materia finitur per formam sicut potentia per actum et perfectionem et esse formale eius, et e converso³.

15 ^b Sequitur textus interpolatus: sicut actus per potentiam; forma⁴.

^c Sequitur textus interpolatus: cuiusmodi est Deus⁵.

ADCPMSRIVZ¹BDLN²YEHGO³Σ⁴QU⁵(Φ⁶PP⁷PT⁸γ⁹β¹⁰μ¹¹)

3 adnot. Quaest. 3 et 4 et (et om. u) vide in II dist. 3 q. 9 et in III (IV u) dist. 14 p. (p.) q. u) 3 et in Quolibet (Quodlibet u) q. 6 μ | et] add. saepe PZA²O²Σ 4 adnot.: Sexta ratio, Thomae A¹ Thomas, prima parte Summae, articulo septimo I¹BL Thomas I parte Summae (s. om. u) q. 7 art. primo μ Istae 6 rationes in ista pagina probant Deum esse virtutis infinitae intensive A¹ | Ultimo] praem. Et Λ²H²G³ | propositum] add. sic Σ 4-5 extrinsecae] intrinsecae CI¹T¹B²Λ²HGO³ edd. 5 forma finitur] formantur D 7 non = ADA² nihil rel. edd. | ipsos] philosophos M²Λ²B²G³ 8 est = ADCI¹D² erit (post ergo Σ) rel. (om. P) edd. | infinitum Λ²B²G³ infinibilitas D 9 finitet] comp. D' figuret D²(sed in lit. et pon. finitet D²) finitet I²BD² finiet V finit (rescr. Λ^O) I²Λ²B²HGO³Σ finiet I²ZI¹LN² edd. sit Λ^O | essentiam] post eius Σ essentia Λ^O 9-10 quia — essentiae om. D² 9 eos] add. esse (post accidens D²) D²CPMRIVZ¹BDLN²Λ²GO³ΣPT⁸γ⁹β¹⁰μ¹¹ | accidens] actus Λ^O pon. actus M² 10-12 essentia — naturae om. Λ^O 11 secundum se post prior Σ 11-12 ut — naturae om. I²LN² 11 esse] essentia P² est RI¹N²Λ²B²G³ | intensive] intellectione M om. Λ^H 12 erit] est RA²H²O² esset C om. I²D² | finitabilis] comp. CRVI¹L² finitabilis MI¹Λ² finibilis PT⁸γ⁹β¹⁰μ¹¹ finita I²Φ finita vel finibilis Λ^O finitas Λ^O infinitas Λ^O simul I²L² | esse] add. essentia secundum se non erit r... per esse Λ^O (cf. ad 10-12) 13-14 materia — e converso = AD 13 finitur] fit D | potentia rescr. D² 14 formale] formalem D² formae A | et² om. D 15 sicut — forma = AD 16 cuiusmodi est Deus = AD | cuiusmodi] add. eius D

F 4 THOMAS, S. theol. I q. 7 a. 1 in corp. (IV 72ab); S. contra gent. I c. 43 (XIII 124ab). 7 THOMAS, Sent. II d. 3 q. 1 a. 1 in corp. (ed. Parmen. VI 411b): «in angelis nullo modo potest esse materia, tum ratione intellectualitatis tum etiam ratione incorporeitatis»; S. theol. I q. 50 a. 2 in corp. et ad 4 (V 6ab). 9 THOMAS, Quodl. II q. 2 a. 1 in corp. et ad 2 (ed. Parmen. IX 474b-475a); S. theol. I q. 50 a. 2 ad 3. 4 (V 6b); Sent. II d. 3 q. 1 a. 1 in corp. (ed. Parmen. VI 412a); S. contra gent. II c. 52 (XIII 387b); De ente et essentia c. 5 (Opusc. XXVI, ed. Parmen. XVI 334b).

T¹ Cf. DUNS SCOTUS, Ordinatio I d. 3 pars 1 q. 1-2 n. [29. 11. 18-19]; q. 3 n. [24. 10. 28] (cf. infra n. 394). ² Cf. infra n. 394; supra d. 1 n. 35; DUNS SCOTUS, Ordinatio II d. 3 pars 2 q. 2 n. [6]; d. 9 q. 2 n. [17]; III d. 14 q. 3 n. [4]; IV d. 10 pars 3 q. 2 n. [5]; d. 45 q. 2 n. [12]; IV Suppl. d. 49 pars 1 q. 8 n. [5] et pars 2 q. 4 n. [3]; Quodl. q. 13 n. [8].

³ Cf. DUNS SCOTUS, Rep. I A d. 2 n. 52. ⁴ Cf. ibidem. ⁵ Cf. ibidem.

- 142 Breviter respondeo ad argumentum, nam quaelibet entitas habet intrinsecum sibi gradum suae perfectionis, in quo est finitum si est finitum et in quo infinitum si potest esse infinitum, et non per aliquid accidens sibi.
- 143 Arguitur etiam 'si forma finitur ad materiam, ergo si non ad illam, non finitur'; fallacia consequentis¹, sicut 'corpus finitur ad corpus, igitur si non ad corpus, erit infinitum'; 'ultimum ergo caelum erit actu infinitum'. Sophisma est istud III *Physicorum*, quia sicut corpus in se prius finitur^a, ita forma finita prius est in se finita quam finiatur ad materiam, quia est talis natura in entibus, quod finitur, id est antequam uniatur materiae, nam secunda fini-

^a Sequitur textus interpolatus: propriis terminis antequam ad aliquid aliud finiatur, ut de caelo, ergo².

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρ^τπ^γβ^μυ)

1 Breviter] post argumentum Λ^{GO} Aliter Γ^{DA} om. Σ | respondeo ad argumentum, nam] om. Λ^{YH} (ante Breviter); ¶ sign. litteris a-b V²(text. et mg.) | respondeo] datur responsio Λ^{BGO} igitur dico post argumentum Σ | nam] quod PA^{GO}Σ^U om. Λ^{HO} 2 intrinsecum sibi gradum] g. s. i. (t.) infinitum M²) CPM 2-3 finitum si est om. Λ^{HO}Σ 3 est] sit IZ om. Γ^{BD}Λ^Y | et in quo = AD sive CPMSRI'VZI^{LN} vel I² rell. edd. | si] nec Λ^{B2} praem. et Σ | potest esse] est P²V*Γ^{DP}π^γβ^μυ sit CMSRI'ZΓ^L sit vel potest esse Γ^N | et³ om. CPMSRIVZI^LΛ^{YH}Σ | non per] per nihil Σ praem. si ergo sit finitum π^γβ^μυ 4 aliquid accidens sibi = A aliquid aliud sibi D aliud finitari potest Σ aliud ens finitur (-niatur γβ) π^γβ^μυ aliud ens rell. τ 5 Arguitur] Argueretur Λ^{YHGO} arguere V²Γ^BΛ^{B2} | Arguitur etiam si] Aliter etiam si P² Aliter etiam si argueretur (-ret Z) IZ Et cum arguitur si Λ^Hπ^γβ^μυ | etiam] et R om. Λ^O add. sic Σρ | non] om. Λ^H add. est VI^{DP}Λ^{N2} edd. 6 fallacia consequentis] est f. c. CPMΓ^N f. est c. SIZΛ^{HGO} edd. f. c. est VI^N phantasia cons. D* | sicut = AD³ sed D' 7 igitur — corpus om. Λ^{B2} | non] add. est Γ^{N2}π^γβ^μυ | erit = AD est rell. (om. Λ^H) edd. | ultimum] post caelum (7-8) Γ^{BD} post infinitum (8) Λ^O ultimum scilicet (sc. ult. Σ) post infinitum (8, pon. insuper ultimum suo loco P²) PA^{YH}Σ 7-8 ergo caelum] c. e. DCP MSRIZΓ^{LN}Λ^{YHGO} 8 erit] est CMΓ^{DP}Λ^HΣ | actu = AD | est om. VI^{BD2LN}Λ^O | istud = A | III *Physicorum*] ex III *Phys.* habetur Σ | quia] quod Λ^HΣ om. M² 9 sicut om. D²Λ^{YHGO}Σ | corpus] aliquid D² add. est D²Λ^H | finitur] finitaret D finitur R feritur (I) Λ^Y add. quam finiatur per aliud corpus Λ^Hπ^γβ^μυ | ita] om. D add. etiam et Σ 9-10 forma finita — ad materiam = AD forma in se finita est priusquam per aliud finiretur Σ forma finita (fin. om. Λ^H) in se est finita prius Λ^{HO} forma finita in se prius finitur π^γβ^μυ forma finita in se est prius finita quam per aliud finiatur τ forma finita (fin. comp. Λ^B) in se est (est om. SR) finita (infinita P² add. prius I²) CPMSRIZΓ^NΛ^{YHGO} forma finita finita est in se VI^N 10-11 quia — uniatur materiae om. M² 10 quia] add. scilicet CM²SRIVΓ^AYΣτ^γ add. si ZΛ^Y 11 quod — uniatur materiae = AD et hoc prius (et h. p.] om. Λ^H add. finitur Λ^{O2}) quam finiatur (t.] post materiam Σ finitur V*Γ^L) per materiam (naturam Λ^B) PVI^NΛ^{GO}Στ quae finitur (-tatur R²), non autem (add. finitur Λ^O) per materiam CSRI'ZΛ^O quae (om. I²) finitur prius (p. om. π^γβ^μυ) quam finiatur (finitur Γ^N* om. M²I²) per materiam M²I²π^γβ^μυ add. non autem per materiam D 12-13 propriis — ergo = AD

F 5 THOMAS, Sent. I d. 43 q. 1 a. 1 in corp. (ed. Parmen. VI 348b); S. theol. I q. 7 a. 1 in corp. (IV 72ab). 8 ARISTOT., *Physic.* III t. 31 (Γ c. 4, 203b 20-22).

T 1 Cf. ARISTOT., *Soph. elenchi* I c. 3 (c. 5, 167b 1-13): 2 Cf. DUNS SCOTUS, *Rep.* I A d. 2 n. 57.

tas praesupponit primam, et non causat eam. Ergo in aliquo signo naturae erit essentia finita, ergo non finitur per esse; ergo in secundo signo non finitur per esse.

Breviter dico unam propositionem, quod quaecumque essentia absoluta finita in se, est finita ut praeintelligitur omni comparatione sui ad aliam essentiam.

[34] [Epilogus] — Ex dictis patet solutio quaestionis. Nam ex primo articulo¹ habetur quod aliquod ens existens est simpliciter primum triplici primitate, videlicet efficientiae, finis et eminentiae², et ita simpliciter quod impossibile est aliquid esse prius³. Et in hoc probatum est esse de Deo quantum ad proprietates respectivas Dei ad creaturam vel in quantum determinat dependentiam respectus creaturarum ad ipsum⁴.

Ex secundo articulo⁵ habetur quadruplex via quod illud primum est infinitum: primo videlicet quia primum efficiens⁶, secundo quia primum cognoscens omnia factibilia⁷ (secunda via continet^a quat-

^a Loco secunda via continet textus interpolatus: et propter secundam viam praemittebantur ibi.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρ^τπ^γβ^μυ)

1 primam] praem. esse Λ^H add. esse VI^{BL} add. essentiam Λ^{O*} 1-3 Ergo — esse om. Σ 1-6 Ergo — essentiam] om. ZΛ^{YHGO}; ¶ sign.: Extra Γ^{LI} litteris a-b V²Γ^{B2D2} 1 aliquo] aliqua (I) R primo Λ^Oπ^γβ^μυ 2 erit] est CPMSRII^{DP}Λ^O | essentia] add. angeli π^γβ^μυ | finita] infinita RV* praem. prius I² add. primo CMΓ^N add. prius PA^{O2} | finitur] est (add. primo I²) finibilis (fin. talis M) CPMIΓ^N est (om. V) simul (I) VΛ^{O2} finibilis Γ^{BD}Λ^Oπ^γβ^μυ finitabilis SRτ 2-3 ergo² — esse om. R 3 signo] add. naturae Γ^{BD} 4 Breviter] Ad solutionem brevem huius Σ add. ergo R | propositionem] add. talem Σ | quod] quia R om. Σ 5 absolute (post finita¹ Γ^{BD}) P²V* Γ^{BD}π^γβ^μυ | finita] om. Γ^{N2}Λ^{O2} add. primum Λ^O | in se, est finita] om. Σ^{U2} add. in se Λ^O | ut praeintelligitur] prout intelligitur D 5-6 omni comparatione] o. comparationi CSRII^{DP}Λ^{O2}Σρ π^γβ in c. D ante comparationem P 7 adnot.: Epilogus quaestionis Z² Recollige A² Recapitulatio dictorum M² | patet] apparet Λ 8 articulo] add. principali (add. ultra et secundo Λ^{B2}Σ) PVZI^LΛ^{YHGO}Σ add. et secundo Φτ | aliquod] om. V²Γ^{DP}Λ^L add. est Z | existens om. CPMSRI² | simpliciter om. Σ 9 primitate] unitate (ante triplici C pon. primitate C²) CM² | videlicet] scilicet Σ 10 simpliciter] add. primum M²Γ^{BDN2}Λ^O | impossibile I²ZΛ^{BGO}Σ | in] secundum C ex Λ^H om. Λ^{GO} 10-11 in hoc probatum] hoc improbatum Z 11 est] om. Γ^{N2} add. prius Λ^{BGO} 12 creaturas VI^{BD}Λ^{GO}* | vel] add. magis PM²VZI^LΛ^Y | determinat = ADγ terminat rell. (om. R) π^γβ^μυ | dependentiam respectus = AD² dependentiam D'M respectus et dependentias (-tiam CSIZE) rell. edd. 13 ipsum] in ras. P² Deum R primum S 14 secundo] tertio Γ^{LN}Λ^{HGO}τ | articulo] add. principali PVZI^LΛ^{YHGO}Σ | quadruplex = AΛ^{B2}(in corr.)⁶ quadrupliciter D quarta Λ^YΣ^O quadruplici V² rell. edd. 15 videlicet] ante primo VΛ om. Σ 15-16 secundo — cognoscens om. Γ^{N2} 16 primum] principium M² om. I²ZΛ^{O*} | cognoscens omnia factibilia] agens o. f. ADS'R agens o. scibilia M' cognoscens o. (add. obiecta Λ^H) scibilia CP²M²VZ

T 1 Cf. supra n. 41-73. 2 Cf. supra n. 41. 42-58. 60-62. 64-66. 3 Cf. supra n. 59. 63. 67. 4 Cf. supra n. 39. 5 Cf. supra n. 74-144. 6 Cf. supra n. 111-120. 7 Cf. supra n. 125-127.

tuor conclusiones de intelligibilitate primi¹⁾, tertio quia finis ultimus²⁾, quarto quia eminens³⁾. Iuxta primam exclusa est quaedam via inutilis de creatione⁴⁾, iuxta secundam tangitur alia via de perfectione primi obiecti et intelligibilitate⁵⁾, iuxta quartam exponitur ratio Anselmi, *Proslogion*, 'Deus est quo maius cogitari non potest'⁶⁾; ultimo excluditur via inutilis ex immaterialitate inferens infinitatem⁷⁾.

147 Ex praemissis conclusionibus, probatis et ostensis, arguitur sic ad quaestionem^{a)}: aliquod ens tripliciter primum in entibus existit in actu⁸⁾; et illud tripliciter primum est infinitum⁹⁾; ergo aliquod infi-

^a Loco Ex (8) — quaestionem (9) *textus interpolatus*: Itaque iunge conclusiones duorum primorum articulorum cum conclusione tertii sic.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Δ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρ^τπγβμν)
Γ^{LN}Δ^{YHGO}* cognoscens o. cognoscibilia Σ^πρ^τπγβμν agens omnia factibilia vel (ag. — vel om. I²) cognoscens omnia scibilia I add. distincte Λ⁹ 16 et 17-18: secunda via continet (16) = AD et propter (17) — ibi (18) CPMSRIVZΓ^{YHGO} add.; ¶ text. sign.: Vacat P¹(om. P²) Cancellatum V² 16-p. 214, 1 quattuor — primi] om. ZΛ^{YHGO}Σ; ¶ sign.: Vacat P¹(om. P²) Cancellatum V² 17-18 secundam — ibi om. Λ^Y 18 praemittebatur M² praetermittebantur I | ibi] ipsi I'Λ² ipsum S' om. S²RI²VI²-NΛ^H add.

I intelligibilitate] comp. AD intellectualitate CPMSRIA^H intelligente Λ^{GO}τ intelligere ρ^τπγβ μν add. huius P | primi] primo Λ^{GO}τ 1-2 finis ultimus] u. f. Σ 2 quia] quod Λ^O add. ens Σ | eminens] eminentissimum PM²S²RI²VI²BDN'ΛΣ add. eminentissimus Γ^{N2} eminentius Γ^L 2-3 iuxta — creatione om. Λ^H 2 est] fuit Φ | quaedam] una PΛ^HΣ | via] add. Thomae Λ^{O2} 3 inutilis] add. et contingenter et ideo compatitur malum C²P²M²SRI²* | tangebatur Φ^τ | alia] aliqua Λ^Y una Φ om. Λ^G 4 primi obiecti] o. p. Σ | et] et in M' in CPM²SI²VI²BDN'ΛΣ add. de Λ² om. I'ZΛ^{O2}Σ^U | intelligibilitate] comp. D intellectualitate APZΛ^{YHGO} intelligente (pon. intellectualitate M² pon. intelligibilitate I²) CMIS²ρ^τπγβ | quartam] tertiam Γ^{BDLN2}ρ^τπ tertium (I) Λ^O tertiam et quartam Λ^{GO}β add. ideo Λ^G | exponitur] exposita est PI²BDN'Λ^{YHGO}Σ 5 Proslogion] pro solutione R Proslogio (praem. de Λ^{O2}) Λ^O de Deo Σ om. P^τ add. 2 u | Deus est] quod Deus (add. est Λ^{O2}) Λ^O quae stat (st. post propositione I²) in hac (ista M²) propositione (add. quod M²) PM²VZI²-LΛ^{YHGO}Σ^U praem. quae stat in hac propositione quod (q. om. τ) Λ^Gτ om. CM²SRI²Λ^H ρ^τπγ 5-6 quo — potest] praem. est illud M²V²Γ² add. illud est (esset Λ^H) PV²ZI²Λ^{YHGO}Σ^U 5 quo] de quo CMSRI²ρ^τπγ | maius] magis SRIZI²ρ^τπγβμ 6 inutilis] add. Thomae Λ^{O2} | ex immaterialitate post infinitatem (6-7) Σ 8-9 et 11-12: Ex praemissis (8) — ad quaestionem (9) = AD Itaque (11) — sic (12) rel. edd. 9 tripliciter] simpliciter Λ^{HGO} 9-10 tripliciter — illud om. Λ^{O2} | existit — primum om. R 10 et = AD 10-p. 215, 1 illud — in actu om. Λ² 10 tripliciter primum] simpliciter pr. Λ^G autem Λ^H add. in entibus CPMSIVZΓ^{YHGO} add. 10-p. 215, 1 infinitum ens] e. i. Σ 11 Itaque] in ras. Λ² Istam (add. vlam ultimam Λ^{O2}) C²M²RI²T²NΛ^{O2} ergo post iunge C²P² add. quod P² | iunge] coniunge Γ^{BN}Σ om. Λ² 11-12 conclusionem CMSRIA^{HO}τ conclusioni Λ^{O2} 12 duorum] priorum τ cum secunda I* om. Λ^O*(ante articulorum) | primorum] post articulorum PZΛ^{YHGO}Σ^U principalium CPV²Γ^{BDN}Λ^{YHGO} om. Λ^H | articulorum] argumentorum R | cum conclusione] om. P²V²ZI²BDN'Λ^{YHGO}Σ^Uτ² add. articuli ρ | cum] in C²P²SRI²VI²BDN' | tertii om. Γ²Δ^{YHGO}Σ^U

T¹ Cf. supra n. 75-88. 89-97. 98-104. 105-110. ² Cf. supra n. 130. ³ Cf. supra n. 131-136. ⁴ Cf. supra n. 121-124. ⁵ Cf. supra n. 128-129. ⁶ Cf. supra n. 137-139. 11. 35. ⁷ Cf. supra n. 140-144. ⁸ Cf. supra n. 41-73. 145. ⁹ Cf. supra n. 111-144. 146.

nitum ens existit in actu¹⁾. Et istud est perfectissimum conceptibile et conceptus perfectissimus, absolutus, quem possumus habere de Deo naturaliter, quod sit infinitus, sicut dicitur distinctione 3²⁾.

Et sic probatum est Deum esse quantum ad conceptum vel esse eius, perfectissimum conceptibilem vel possibilem haberi a nobis de Deo.

IV. — AD ARGUMENTA PRINCIPALIA PRIMAE QUAESTIONIS

Ad argumenta huius quaestionis.

[35] Ad primum³⁾ dico quod causa infinita, activa ex necessitate naturae, non compatitur aliquid sibi contrarium, sive sit ei contrarium aliquid formaliter, id est secundum quod aliquid convenit sibi essentialiter, sive virtualiter, id est secundum rationem effectus sui quem virtualiter includit. Utroque enim modo impediret quodlibet impossibile suo effectui, sicut argutum est prius⁴⁾.

15 Contra: numquid philosophi, ponentes Deum agere ex necessitate naturae, non ponebant esse aliquod malum in universo?⁵⁾

^a Sequitur *textus interpolatus*: Deus est libere et voluntarie agens respectu omnium quae sunt extra ipsum.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Δ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρ^τπγβμν)
1-3 Et — infinitus = AD Et (om. Λ^{YHGO}) in (om. Λ^{HO}) hoc probatum est (e. post esse Λ^H) esse (inesse Σ^{Q2}) de Deo quantum ad illud absolutum quod est primum perfectione (p.) perfecte Λ^{O2} om. R add. perfectionum τ) omnium (o. in corr. Λ² omnibus Σ) a nobis (a. n. om. Λ²) conceptibilem (conc.] in corr. Λ² conceptibilibus Σ perceptibilem Γ^{N2}) de (om. Λ^Y) Deo rel. edd. 3 dicitur A 4 sic = AD per consequens rel. edd. 4-5 vel esse eius = AD esse CMSRI(om. I²)Λ²(in ras.) 5 perfectissimum] perfectionum Σ | conceptibilem] ante perfectissimum Λ^{EG} conceptibile DA² (in corr.) convertibilem R om. PI²ZI²Λ^{YHGO}Σ^U | vel] in ras. Λ² ut Γ^{DN} om. P²I²ZI²Λ^{YHGO}Σ^U | possibile DV 5-6 haberi a nobis] a (om. Σ) n. h. VI²BDN'ΛΣ 6 de] a CMSΛ²* 9 infinita, activa] a. i. DVI²-B | necessitate] activitate Z 9-10 naturae] add. necessaria V²ZΛ^{YHGO}Σ^U 10 compatitur] add. secum CPMRIZΣ | aliquid sibi contrarium] a. c. s. CPM s. a. (-quod Γ^N) c. V²Γ²Λ^G c. a. s. Σ | aliquid — ei om. R 10-11 sive — aliquid¹⁾ om. Γ^NΛ² | ei contrarium aliquid = AD a. ei c. VΛ^O a. c. ei Γ^{BD} ei contrarium πγβμν ei (om. R) a. c. rel. (om. Γ^NΛ²) ρ^τ 11-12 id est — essentialiter om. ADM²SRI²LN'Λ² 12 sibi] ei CI²Δ^G | sive virtualiter om. Λ^Y 12-13 effectus sui] s. e. Σ 13 quam DPA^H 15-p. 216, 10 ¶ Contra — alias sign.: Vacat D²V²ZI²BDN' lin. anfractuosa μ 16 esse aliquod malum] m. a. e. CPM a. e. m. IZΣ a. m. e. Λ^G add. contingenter Λ^{O2} | universo] add. est igitur malum huic quia (q. V²) sibi disconveniens, sed non malum simpliciter (s. V²) (¶ sign. Extra V²) V 17-18 Deus — ipsum = CPMSRIVT

F 15 De necessitate agendi Dei: ARISTOT., *Physic.* VIII t. 4-9 (© c. 1, 251a 8-251b 10); t. 13-15 (p. 252a 3-22); t. 53 (c. 6, 259b 32-260a 19); *Metaph.* IX t. 17 (© c. 8, 1050b 7-28);

T¹ Cf. supra n. 1. ² Cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio* I d. 3 pars 1 q. 1-2 n. [17]. ³ Cf. supra n. 1. ⁴ Cf. supra n. 3. ⁵ Cf. HENRICUS GAND., *Summa* a. 25 q. 2 ad 3 (l. f. 151V).

Respondeo: sicut patuit probando Deum esse agens per cognitionem¹, non potuerunt salvare aliquod malum fieri posse contingenter in universo, sed tantum unus ordo causarum produceret aliquid quod esset receptivum alicuius perfectionis, alius autem ordo de necessitate produceret oppositum illius perfectionis: ita quod ista perfectio non posset tunc induci concurrentibus omnibus causis, licet absolute productum ab aliquibus, consideratum secundum rationem suae speciei, esset receptivum illius perfectionis cuius oppositum necessario evenit². Quid autem possunt philosophi dicere de libero arbitrio nostro et malitia moris dicendum est alias.

150 Ad secundum³ dico quod consequentia non valet. Ad probationem consequentiae⁴ dico quod non est consimilis impossibilitas

¹ Sequitur textus interpolatus: Ergo secundum eos sicut causae efficientes in una coordinatione necessario agunt, ita causae efficientes-impedientes in alia coordinatione necessario agunt impediendo; unde aequali necessitate qua sol agit ad dissolvendum, agit saturnus ad condensandum. Cum ergo omnis defectus materiae reducat ad causas efficientes quae sunt defectuosae in virtute, si quaelibet causa efficiens agit necessario tunc nihil defectus vel monstruositatis vel malitiae erit in universo quin necessario accidat⁴.

ADCPMSRIVZ¹BDLN²VEHGO³QU(Φ^{FF}ρτπγβμν)
Λ²HGO³ edd.; ¶ text. sign. litteris a-b V²(text. et mg.)Γ^{D2} 17 Deus] add. autem Λ²HGO³ edd. | voluntarie] contingenter Γ²Λ^{HO}* add. contingenter Λ^Qτ 17-18 respectu — ipsum om. Σ 18 ipsum] se Γ²Λ^{HO}* add. et ideo compatitur malum Λ^{HO} edd., add. et etiam contingenter et ideo (ideo) non Λ^Q compatitur malum Λ²Q

1 patuit] add. supra Σ^{QUB} | patuit probando] probare ostendendo Λ^H 1-2 cognitionem] add. contingenter S²Λ^HΦ add. Philosophi Σ 2 salvare aliquod malum om. Γ^{D2} | aliquod] aliquid (ante salvare R) RZ | fieri posse = AD fieri (praem. posse V²Γ^{D2}) VΓ^{BD} posse fieri rel. edd. 3 universo] add. si primum agens agat necessario γ | tantum] add. quod CΠ²VZΓ¹ΛΣ 4 perfectionis] add. ut puta moralis bonitatis Γ^{N2} 4-5 alius — perfectionis] om. D²Γ^{B2} add. puta malitiam moralem Γ^{N2} 6 ista = ADA^{YO} illa (post perfectio Σ) rel. edd. | concurrentibus] praem. igitur D add. aliis Λ^O 7 absolute post aliquibus Σ | ab] de C²SRI²Z | aliquibus, consideratum] aliis quibus consideretur AD 9-10 possunt philosophi dicere] ph. p. d. C d. possint ph. Σ ponunt philosophi V²Γ^{BD}Φ 10 nostro] ante libero Σ om. V²Γ^{LN} | et] add. de Σ 11-12 consequentia — quod om. CM 12 consequentiae] ante probationem (11-12) Λ om. AD | dico] ostendo AD om. Λ^H | similis CPMRI²V²ZΓ¹Λ^{O2}Σ edd. 13-19 Ergo — accidat = AD not. Quaere ad tale signum ante per duo folia sed nihil invenitur Φ^{F2} 15 aequali] essentiali D² 17 si] sed D²

XII t. 30 (A c. 6, 1071b 12-20); AVERROES, in h. l.; Epitome in libros metaph. tr. 4 (ed. IUNTINA VIII f. 385F-I); Destructio destructionum philosophiae Algazelis disp. 1 (ed. IUNTINA IX f. 15F-17F); AVICENNA, Metaph. VI c. 2 (91vb-92ra); IX c. 1 (101va-102rb); Metaph. compendium I pars 3 tr. 1 c. 3 (ed. CARAMÉ 138-141). — De causa mali in mundo: ARISTOT., Metaph. XII t. 52-54 (A c. 10, 1075a 11-1075b 8); AVERROES, in h. l.; AVICENNA, Metaph. IX c. 6 (105vb-106vb).

T¹ Cf. supra n. 86. ² Cf. supra n. 4. ³ Cf. ibidem. ⁴ Cf. DUNS SCOTUS, Rep. I A d. 2 n. 77.

dimensionum in replendo locum et essentialium in simul essendo. Non enim una entitas ita replet totam naturam entis quin cum ea posset stare alia entitas (hoc autem non debet intelligi de repletionem locali, sed quasi commensuratione essentiali), sed una dimensio replet eundem locum secundum ultimum capacitatis suae. Itaque una entitas simul potest esse cum alia, sicut posset respectu loci cum corpore replente locum esse aliud corpus non replens locum. Similiter alia consequentia¹ non valet, quia corpus infinitum si esset cum alio, fieret totum maius utroque ratione dimensionum, quia dimensiones alterius corporis essent aliae a dimensionibus corporis infiniti et eiusdem rationis cum eis; et ideo totum esset maius propter dimensionum diversitatem, et totum non maius quia dimensio infinita non potest excedi. Hic autem tota quantitas infinitae perfectionis nullam additionem recipit in ratione talis quantitatis ex coëxistentia alicuius finiti secundum talem quantitatem.

[36] Ad tertium² dico quod consequentia non valet, nisi illud 151 quod demonstratur in antecedente, a quo alia separantur, sit finitum. Exemplum: si esset aliquod ubi infinitum, per impossibile, et corpus infinitum replet illud ubi, non sequeretur 'hoc corpus est hic ita quod non alibi, ergo est finitum secundum ubi', quia ly 'hic' non demonstrat nisi infinitum; ita, secundum

ADCPMSRIVZ¹BDLN²VEHGO³QU(Φ^{FF}ρτπγβμν)

1 in²] vel P² om. Λ²Σ^U | essendo] existendo Λ^H 2 entitas] natura D | ita = ADΣ^{Q2} sic ρτπγβμν | implet D² complet CMSRIV²Γ^{LN} | entis = AD entitatis rel. edd. 2-3 cum — entitas] alia entitas stare possit cum ea Σ 3 posset = AD possit rel. edd. 4 quasi] add. de Λ^{GO} 5 eundem om. Π²VΓ¹Λ²Σ | suae] add. et ideo aliud non potest esse (e) post eo Φ add. simul τ) cum eo (ea Φ^{F2}τ) replens locum, sed bene posset esse cum eo (ea τ) aliud corpus non (n. om. γ) replens locum (sed bene — locum om. Φ) Φ edd. | Itaque] Ita quod D²PM²IZA²ρτπγβμ 5-6 Itaque — alia om. R 6 simul potest] p. s. Σ | sicut] add. si D 7 corpore — aliud om. V² | corpore] add. et D² add. posset V² | replente locum om. V²Λ²VEHGO³Σ | esse aliud corpus] a. c. e. CPMSRIZI²N add. non P² 8 alia] autem Λ^H add. vel secunda Λ^{O2} | consequentia] add. vel probatio consequentiae Λ^{O2} | quia] quod ΣΓ²Λ²Σ^G 9 totum] om. Σ^{QUB} add. et Γ^D | utraque DPM²Γ²ZΓ²N utrumque Λ^O utrobique Γ^{B2} 10 corporis] essentialiter Φ 11-12 propter — maius om. R 12 dimensionum diversitatem = AD div. dim. rel. (om. R) edd. | et] add. ipsum IZ 13 Hic] Haec DCP²M²SRI²LN²Λ^Oτγβ 13-14 infinitae perfectionis] p. i. Σ 14 nullam] unam Λ^G | additionem recipit] r. a. CPMSRIVZ¹ 15 quantitatem] qualitatem A 16 tertium] secundum Λ^G om. V² add. argumentum CPMSRIVZ¹LN²Λ^H edd. | illud] add. ubi ΣΦ^{F2} 17 antecedente] add. r... per ubi vel per tempus est Λ^{O2} add. per ly hic ΣΦ^F | separantur] add. tamquam a finito et limitato per ubi vel secundum tempus Λ^{O2} 17-18 infinitum CPRA² 19 replet A | sequitur D² sequitur C²M 21 ubi] quid Σ | quia — infinitum om. Σ | demonstrat] demonstrant Rτ demonstratur Γ² demonstrat P² denotat Γ^N | ita] item AD similiter Σ add. dico de eo quod est ita in hoc tempore, quia Σ

T¹ Cf. supra n. 4. ² Cf. supra n. 5.

Philosophum, si motus esset infinitus et tempus infinitum, non sequitur 'iste motus est in hoc tempore et non in alio, ergo est finitum secundum tempus'. Ita ad propositum oportet probare illud quod demonstratur per ly 'hic' esse finitum; quod si assumatur, petitur conclusio in praemissa.

152 Ad ultimum¹ dico quod Philosophus infert 'moveri in non-tempore' ex hoc antecedente, quod 'potentia infinita est in magnitudine', et intelligit in consequente 'moveri' proprie, ut distinguitur contra mutationem; et hoc modo consequens includit contradictionem, et etiam antecedens, secundum eum^a. Qualiter autem teneat illa consequentia sic declaro: si potentia est infinita et agit ex necessitate naturae, ergo agit in non-tempore, quia si agit in tempore, sit illud *a*. Et accipiat alia virtus, finita, quae in tempore finito agit; sit illud *b*. Et augmentetur virtus finita quae est *b* secundum proportionem illam quae est *b* ad *a*, puta si *b* est centuplum vel milletuplum ad *a*, accipiat virtus centupla ad illam virtutem finitam datam, vel milletupla. Igitur illa virtus sic augmentata mo-

^a Sequitur textus interpolatus: Philosophus² infert: Deus est infinitae potentiae, igitur movet in non-tempore. Consequentia declaratur.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρ^{TPY}β^{μν})
1-2 esset — motus om. Λ^{0*} 1 tempus] add. esset Σ 2 sequitur] ergo sequeretur tunc Σ | et] ita quod Λ⁰ | est² om. I^{*VT}LN 3 finitus D²CPMIZT^NΛ⁰²Σ^{ρTPY}β^{μν} finitam Λ^B infinitus Λ^{0*} | ad propositum] in proposito Σ | oportet = A habet (pon. oportet C²) C oportet rell. edd., add. hic D 4 illud om. Σ | demonstraretur V esse demonstratum Σ demonstrat ρ demonstratur τ | ly om. CPMSRI^{*VZ}Γ^AΛ^Hρ^{TPY}β^{μν} | hic = DP hoc rell. edd. | esse] esset Λ⁰² sit Σ | quod] quia M^{*R} 4-5 assumatur] sumatur Z add. tunc Σ 5 praemissis VTΣ 10 Qualiter] Quare (pon. Qualiter C²) CMRA^{B2}(in ras.) Quod Λ⁰ | Qualiter autem] Sed qualiter D add. non Λ^{B2}(om. B²)G^{* 11 illa] post consequentia Σ ista D²CP²MSRIVZΓ^AΛ^{HO} haec ρ^{TPY}β^{μν} | declaro] ante sic CPMΛ^HΣ declaratur Γ^{B2}Λ⁰ | potentia est infinita = AD e. i. p. rell. edd. 12 agit] agit PVΣ 13 sit — tempore om. Λ^{B2} | illud = AD tempus τ illud tempus Λ^{B2} rell. ρ^{TPY}β^{μν} | alia] aliqua IZΛ⁰Σ om. DCT^N 13-14 quae — finita om. Γ^L 14 finito] infinito Γ^{N*} aliquo V om. Λ^{0*} | agit] agit Γ^{BD}Λ⁰ add. secundum proportionem illam Λ⁰ | illud = AD illud tempus rell. (om. Γ^L) edd. | Et om. ΛΣ | augmentatur RI²ZA⁰ | quae est b = AD 15 illam] istam D^{*}Λ^{YO} om. Σ 15-16 puta — ad a om. M^{*S} 15 b² = AD a M² rell. (om. S) edd. 16 vel milletuplum post a Σ | a = ADC^R b C²M² rell. (om. S) edd. | virtus] om. P^{*} add. quae sit ρ^{TPY}β^{μν} | illam] istam (post virtutem Γ^{DB}) D^{*}RVTA^{YO} add. sic Λ^B 17 finitam datam] d. f. Σ | vel milletupla] post centupla (16) CPMSRIVZΓ^AΣ vel centuplam D | illa virtus sic augmentata] v. haec a. s. Σ 18-19 Philosophus — declaratur = P²VTΛ⁰²; ¶ text. sign. litteris a-b V²(tex. a mg.)Γ^{B2D1} 18 Philosophus] per hoc V 19 in non-tempore] et non in tempore P² | Consequentia declaratur om. Γ^NΛ⁰²}

F I ARISTOT., Physic. VIII t. 4-13 (Θ c. 1, 251a 8-252a 4).

T ¹ Cf. supra n. 6. ² Cf. ibidem.

vebit in *a* tempore, et ita virtus illa et infinita in aequali tempore movebunt, quod est impossibile si virtus infinita movet secundum ultimum potentiae suae et necessario.

Ex hoc ergo quod virtus est infinita, sequitur quod si agat ex 153
5 necessitate, agit non in tempore; ex hoc autem quod ponitur in antecedente quod est in magnitudine¹, sequitur, si agit circa corpus, quod proprie moveat illud corpus, quod loquitur de virtute extensa^a per accidens². Talis autem virtus si ageret circa corpus, haberet partes huiusmodi corporis diversimode distantes respectu eius, 10 puta unam partem corporis propinquiorem et aliam remotiorem; habet etiam resistantiam aliquam in corpore circa quod agit: quae duae causae, scilicet resistantia et diversa approximatio partium mobilis ad ipsum movens, faciunt successionem esse in motu et corpus proprie moveri. Ergo ex hoc quod in antecedente illo po- 15 nitur virtus in magnitudine, sequitur quod proprie movebit. Et ita iungendo illa duo simul, scilicet quod est infinitum et quod est

^a Loco quod loquitur de virtute extensa textus interpolatus: quia virtutem in magnitudine vocat Philosophus³ virtutem extensam.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρ^{TPY}β^{μν})
1 a tempore] t. a Λ^{B0}Σ non-tempore D^{*} | virtus = ADΓ^{L2} 1-2 in aequali tempore movebunt = A in essentiali (aequali D²) tempore habent moveri D mov. (movebit RA^{B*G}) in aeq. (essentiali Γ^L) temp. rell. edd. 2 movet] moveat VT^{BD} 3 potentiae suae] s. p. Σ 4 virtus = AD virtus illa (ista Λ^{YO} om. I²) rell. edd. | agit Σ 5 necessitate = AD necessitate naturae rell. edd. | agit] agit Λ^{YB} praem. quod Σ om. I² | non in tempore = AD in non-temp. rell. edd., add. et sic patet consequens declaratum quomodo sit verum et quomodo falsum secundum Aristotelem Λ⁰² 6 sequitur] add. quod CPMRVΓ^{BD} | agit CPM 7 quod¹ — corpus om. D^{*} | moveat illud corpus] i. c. m. CPM 7-8 et 17-18: quod² (7) — extensa (7-8) = AD quia (17) — extensam (18) CPMSRI²VTΛΣ edd. quod³ (7) — extensa (7-8) et quia (17) — extensam (18) I²Z; ¶ text. quia (17) — extensam (18) sign. Vacat P¹(om. P²) 7 quod²] quia IZ 7-8 extensa] add. per accidens I²Z 8 virtus = ADA⁰² add. infinita Λ⁰² | agit P agit S agit PΛΣ 8-9 habet (pon. haberet C²) D²CPM^{*}SRIZΛΣ 9 huiusmodi = A huius D istius Λ^Y illius rell. edd. | corporis] add. et V²Γ^{BD*} | distantes] distinctas Λ⁰ 10 puta] add. in V²Γ^{B2D*} | et om. Λ^{YB} | remotiorem] in corr. I² virtuosiore D 11-12 aliquam — resistantia om. Λ^{B2} 11 quod] quae M | quae] quia D^{*}P²RT^{DB} 14 proprie moveri] m. p. R add. in tempore, quia successio proprie mensuratur tempore Λ⁰² | illo] in corr. Λ^{B2} isto D^{*} om. V²Σ 15 virtus] add. illa Σ add. infinita Λ⁰² | movebit] add. in non-tempore Λ^{H*} add. et in tempore Λ⁰² 16 iungendo] intelligendo Λ^{B*} in apponendo Λ⁰Φ praem. in Z | illa] ista D^{*}CPRVT^{LN}Λ⁰Σ | scilicet] sequitur P^{*} om. V²Γ^N | infinitum] post magnitudine (p. 220, 1) RT^N praem. in C^{*} add. necessario agens PV²Γ^LΛ^{YB02}Σ adnot. secundum Λ⁰² | et om. M²R | quod est³ om. CPMSRIVZΓ^NΛ^{YB}Σ edd. 17 adnot. De hoc infra dist. 8 quaest. 1 I² | virtute Λ^Y 18 extensam] extensivam V² extensa Λ^Y exsistentem Λ^H

T ¹ Cf. supra n. 152. ² Cf. DUNS SCOTUS, Ordinatio I d. 8 pars 1 q. 1 n. [3-4].
³ Cf. supra n. 6.

in magnitudine, sequitur quod proprie in non-tempore movebit, quod est contradictio.

154 Sed illud non sequitur de virtute infinita quae non est in magnitudine; ipsa enim licet in non-tempore agat si necessario agit, quia hoc sequitur infinitatem, tamen non proprie movebit, quia non habebit in passo illas duas rationes successionis¹. Non igitur vult Philosophus quod infinita potentia proprie moveat in non-tempore, sicut argumentum procedit², sed quod infinita potentia in magnitudine proprie moveat et non in tempore³, quae sunt contradictoria; et ex hoc sequitur quod tale antecedens includit contradictoria, scilicet quod virtus infinita sit in magnitudine.

155 Sed tunc est dubitatio. Cum potentiam motivam ponat infinitam et naturaliter agentem, videtur sequi quod necessario ageret in non-tempore licet non moveat in non-tempore, immo tunc nihil movebit aliud, proprie loquendo; et quod hoc sequatur, patet, quia illud probatum fuit prius per rationem potentiae infinitae necessario agentis⁴.

ADCPMSRIVZ¹BDLN¹Λ¹YHGOΣ¹QU(Φ¹PP¹PT¹PT¹β¹μ¹)

1 magnitudine] add. et necessario agens I² adnot. primum Λ⁰² | proprie om. AD | in non-tempore movebit = AD mov. (add. et CIZA⁰PT¹PT¹β¹μ¹ add. ultra tamen I²) in non-temp. rel. edd. 2 contradictio] add. patet ergo antecedens sic declaratum esse verum, secundum Aristotelem esse falsum et includens contradictionem, quia ex hoc quod infinita potentia est in magnitudine, sequitur quod proprie movebit, quia motus est in tempore; ex hoc autem quod talis potentia est infinita et necessario agens, ideo agit in non-tempore, quae contradicunt Λ⁰² adnot. Hic, quomodo sequitur 'potentia infinita est in magnitudine, ergo movet in non-tempore' pro VIII Physicorum cap. ultimo A¹ adnot. (sed p. 218 ad lin. 18-19) Circa VIII Physicorum capitulo ultimo D² 3 illud] istud PT¹LN¹ edd. hoc Σ 4 necessario] in non-tempore AD non-tempore SR | agit] agat CP²MI²Z agunt V² 5 hoc] om. I²Λ¹ add. non Λ²* | sequitur] consequitur CPMSRI¹LN¹Λ¹YHGOΣ¹τ habet Λ¹ add. ad ΦPT¹β¹μ¹ | tamen non] n. t. Σ | quia] add. non est in magnitudine et ideo Λ⁰ 6 illas] istas D²CMI²ZA² | igitur vult] v. ergo Σ 7 infinita potentia] p. ista i. Λ¹ add. in magnitudine D add. in Γ¹N¹ | proprie moveat] m. p. Λ⁰Σ 7-9 in non-tempore — moveat om. C² 7-8 in non-tempore] et non-t. R et in non-t. τ et non in t. D² add. quae sunt contradictoria τ 8-9 sicut — tempore om. D² 8 procedit] praetendit ΦPT¹β¹μ¹ | quod] add. ista VTΛ⁰² 9 movebit I² movet Λ¹ | et] etiam Σ om. I²Λ¹τ add. etiam V² Λ¹YHGO¹ | non in] non Λ⁰² in non PIZA⁰Σ 9-10 quae sunt contradictoria om. Λ⁰² 10-11 et — contradictoria om. Z 10 sequitur om. Λ¹YHGO¹ | tale = D talis A | includit = ADI¹ edd. includat rel. (om. Z) 10-11 contradictoria] contradictionem I²Λ¹YHGO¹ 11 magnitudine] add. concludit quod moveat in non-tempore I² add. et moveat (m.) agat post non-tempore Λ⁰² om. Λ¹) in non-tempore (n. in t. Λ¹ add. quae sunt contradictio Λ⁰) Λ¹YHGO¹ 12 dubium VΣ | Cum] Circa P²(in ras.)I²V²ZI¹BDΛ¹YHGO¹ add. r... P²(om. P²) | motivam] add. primi MI¹μ¹ | ponat] ponant M² supponat S² praem. si Λ⁰ praem. cum P²I²V²ZΛ¹YHGO¹ praem. cum eam Γ¹BD om. C² add. esse P² add. eam P²I²V²ZΛ¹YHGO¹Σ add. Philosophus C² 13 ageret = AS²Λ⁰²PT¹PT¹β¹μ¹ agat Γ¹N¹τ agit Λ¹YHGO¹ agat S²Λ⁰τ rel. 14 licet — non-tempore om. D²P²V²Σ¹ | nihil] non RT¹ naturaliter Λ¹ 15 aliud = AD 16 illud] istud PSIZA⁰ idem R hoc Σ | probatum fuit] f. p. VI

T ¹ Cf. supra n. 153. ² Cf. supra n. 6. ³ Cf. supra n. 152. ⁴ Cf. supra n. 152-153.

Respondet Averroes XII *Metaphysicae* quod praeter primum 156 movens quod est infinitae potentiae, requiritur movens coniunctum potentiae finitae, ita quod ex primo movente sit infinitas motus, et ex secundo sit successio, quia aliter non posset esse successio nisi concurreret illud finitum, quia si solum infinitum ageret, ageret in non-tempore. Illud improbatur distinctione 8 quaestione ultima¹, ubi in hoc arguitur contra philosophos, qui ponunt primum agere ex necessitate quidlibet quod immediate agit. Sed christianis non est argumentum difficile, qui dicunt Deum contingenter agere; ipsi enim possunt faciliter respondere, quia licet virtus infinita necessario agens agat secundum ultimum sui, et ita in non-tempore, quidquid immediate agit, non tamen virtus infinita contingenter et libere agens: sicut enim est in potestate eius agere vel non agere, ita est in potestate eius in tempore agere vel in non-tempore agere; et ita facile est salvare primum movere corpus in tempore licet sit infinitae potentiae, quia non necessario agit, nec secundum ultimum potentiae, quantum scilicet posset agere, neque in tam brevi tempore in quam brevi posset agere.

ADCPMSRIVZ¹BDLN¹Λ¹YHGOΣ¹QU(Φ¹PP¹PT¹PT¹β¹μ¹)

1 Respondet] Respondit P Respondent I¹D²* Responsio Λ⁰ Respondeo secundum Λ²* praem. Ad hoc Σ add. autem CPM | Averroes] in corr. Λ¹YHGO¹ Avicenna (add. ut videtur Γ¹N¹) A²(incomplete)D C²P²MRIV²ZI¹LN¹Λ⁰ Commentator Averroes C² Philosophus Σ Commentator I²PT¹PT¹β¹μ¹ Aristoteles τ om. P² adnot. et Avicenna V² | XII] II MR 6 C² pon. 6 P² praem. in S² | *Metaphysicae*] add. dicens Σ 3 sit] fit I²Γ¹N¹Φ 4 et] sed Γ¹N¹* om. DA⁰ | sit] fit DCP¹Γ¹N¹Φ | quia] quasi PSRV²Z I¹BDΛ¹YHGO¹PT¹β¹μ¹ | quia aliter] aliter dicit quod CM add. dicit quia I² add. quod Z | possit Λ¹YHGO¹ possunt (I) Λ⁰ 5 illud = AD illud esse Λ⁰ illud movens Λ⁰² rel. edd. 5-6 ageret] post non-tempore (6) Λ⁰² om. D²P²Z 6 illud = ADRτ Istud rel. PT¹β¹μ¹ add. tamen Λ¹YHGO¹ | improbatur] probatur P²Λ¹* improbatur SVZA¹YHGO¹ 7 in] etiam D ex CPM²PT¹VTΛ¹YHGO¹ quando M² | arguitur] arguetur CPMSZA¹YHGO¹ edd., pon. arguetur I² | qui] quod MSRI¹V²* 8 necessitate] add. naturae PΣ add. per Γ¹D² | quidlibet = AD² quodlibet D² rel. edd. 9 qui] quia CP²I²V²Γ¹N¹Λ¹Σ edd. cum Γ¹ | Deum] ipsum PV²Λ¹YHGO¹ tantum R om. I²V² 10 ipsi enim possunt] possunt enim Σ | respondere] dicere Σ | quia] quod DRIZI¹LN¹Λ¹YHGO¹Σ add. quod M 11-12 et ita — agit om. M² 11 in non-tempore] non in temp. PM²SRIV²LN¹Λ¹YHGO¹Σ¹ non in non-temp. Σ¹U¹ non-temp. Λ¹YHGO¹ 12 agat I²Z 13 est in potestate eius = AD in p. eius (illius τ) est (add. in tempore Γ¹N¹) rel. edd. | vel] et P²Λ¹Σ edd. 13-14 vel — agere² om. D² 14 est in potestate eius = AD² in eius pot. est Σ in pot. eius est rel. edd. | in tempore agere] a. in t. Σ | vel — agere om. Λ² | in non-tempore] n. in temp. PSRIZI¹Λ⁰ non-temp. Σ non CMA⁰ | agere² om. Σ 15 salvare] servare et salvare R | primum] add. ens v 16 nec] non D om. ΣPT¹PT¹β¹μ¹ 17 potentiae] praem. suae RI¹BDΛ¹YHGO¹Σ add. suae Γ¹N¹PT¹PT¹β¹μ¹ | possit DCMSRIV²ZI¹LN¹ | posset agere] a. p. Λ⁰ add. et etiam Σ 18 tempore in quam brevi om. Σ¹U¹ | quam] quo ΦPT¹PT¹β¹μ¹ | brevi] breve CM brevitate in ras. Λ¹YHGO¹ breviori non v om. Φ

F I AVERROES, *Metaph.* XII com. 41.

T ¹ Cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio* I d. 8 pars 2 q. un. n. [3. 8-20].

[QUAESTIO 3]

UTRUM SIT TANTUM UNUS DEUS]

157 Quaero utrum sit tantum unus Deus¹.

[Q. 3]
[1]

Et quod non, arguitur:

Cor.: Siquidem sunt multi domini et dii multi.

158 Item sic: Deus est; ergo Dii sunt.

Probatur consequentia, quia singulare et plurale idem significant licet differant in modo significandi; ergo includunt idem praedicatum proportionaliter acceptum. Ergo sicut singulare includit singulare, ita plurale includit plurale.

Probatur secundo, quia sicut Deus est quo maius cogitari non potest², ita Dii sunt quibus maiores cogitari non possunt; illa autem quibus maiora cogitari non possunt sunt in effectu, quod videtur, quia si non essent in effectu, possent cogitari maiora eis; ergo etc.

159 Praeterea, omne ens per participationem reducitur ad aliquid

ADCPMSRIVZ¹BDLN¹Λ¹YHGOΣ¹QU(Φ¹PP¹PTT¹γβ¹μ¹)

3 adnot. Quaestio 3 A¹ et multi | Quaero = AD Quaeratur CM Quaeritur rell. edd. [[*praem.* Circa unitatem Dei Λ¹Σ¹ add. unum, et est quaestio Λ¹Σ¹ add. tantum unum, scilicet Σ¹ pon. Circa unitatem Dei quaeritur tantum unum, utrum sit etc. μ]] | utrum] an CPMSRIVZΓΛ¹ | sit tantum] t. s. DCPMSRI*VZΓΛ¹ 4 Et om. VTΣ¹ | arguitur om. Σ 5 Cor.] Quorum AD' *praem.* I M¹Γ¹N¹Σ¹ *praem.* Ad I'ZΓ¹BD' *praem.* I ad PΓ¹Γ¹Δ¹ om. D¹ add. 8 M¹Γ¹Γ¹Δ¹ add. c. 8 P¹Γ¹LN¹ add. I c. 8 VT¹ | Siquidem sunt] si quemadmodum sunt P dicuntur AD | sunt] sint M¹ om. Σ | multi domini et dii multi = A multi domini vel dii multi (m. om. D¹) D domini multi et dii multi CMRIVZΓ¹BD¹LN¹Λ¹YHGOΣ¹PTT¹γβ¹μ¹ dii multi et domini multi PST¹Γ¹Δ¹YHGOΣ¹τ¹ adnot. Item in Psalmo: Ego dixi: dii estis etc. Γ¹Δ¹ 6 Item sic] Item, si AD Praeterea Σ add. si τ | Dii] add. multi Σ 7 Probatur consequentia] Cons. pr. Σ Prima cons. prob. u Probatio consequentiae Λ¹YHGO add. primo PΓ¹Δ¹ 8 includit (post idem AD) ADA¹ includitur C¹MS*RI¹LN¹ | idem] so-lum M¹S*R 8-9 idem — includit om. Λ¹Σ¹ | praedicatio ADM'S*RA¹ praedicatione C¹M¹Γ¹ 9 acceptum] accepta ADC¹MS*RI¹LN¹Λ¹Σ¹ om. Λ¹Σ¹ 11 Probatur] not. alius liber: Pro-batur 2° consequens μ | secundo] tertio ADA¹ sic (*praem.* secundo V¹) V pon. tertio P¹ add. con-sequentia P | sicut] si Λ¹YHGO¹ | maius] magis SRIZ 12-13 illa — possunt] talia Σ¹ ergo Φ om. ρ 12 autem] vero PVT¹DL¹ om. DCMSRI¹LN¹Λ¹Σ¹ 13 quod] quia I'PTT¹γβ¹μ¹ ut I¹Λ¹ 13-14 quod — effectu om. Γ¹Σ¹ 13 videtur] probatur Σ 14 maiora] in ras. Λ¹Σ¹ maiores V add. aliqua Λ¹Σ¹ | etc. om. Σ 15 Praeterea] Item CPMΓ¹BD¹ | aliquid] aliquod Λ¹Σ¹ ens (not. alius liber: aliquid μ not. alius: aliquid υ) PTT¹γβ¹μ¹

F 5 I Cor. 8, 5.

T¹ Cf. DUNS SCOTUS, *Lectura* I d. 2 pars 1 q. 3; *Rep.* I A d. 2 pars 2 q. un.; HENRICUS GAND., *Summa* a. 25 q. 2. 3. ² Cf. supra n. 11.

tale per essentiam¹; individua in quacumque specie creata sunt entia per participationem, alioquin non essent multa; ergo reducuntur ad aliquid tale per essentiam: ergo est aliquis homo, aliquis bos, per essentiam, etc. Quidquid autem est per essentiam, non per participationem, est Deus; igitur etc.

Item, plura bona sunt paucioribus meliora²; sed quaecumque meliora sunt ponenda in universo; ergo etc.

Item, quidquid si est, est necesse esse, est simpliciter necesse esse; sed alius Deus si est, est necesse esse; ergo etc. Maior probatur: da oppositum praedicati, 'non est necesse esse simpliciter', et sequitur oppositum subiecti, quod scilicet si est, est possibile esse et non-necesse esse.

Responsio: debet inferri oppositum subiecti sic, 'non est necesse esse si est', ubi negetur habitudo inter antecedens et consequens.}}

ADCPMSRIVZ¹BDLN¹Λ¹YHGOΣ¹QU(Φ¹PP¹PTT¹γβ¹μ¹)

1-3 individua — essentiam om. Σ 3 aliquid tale] aliquod t. DVT¹N multa R | tale om. C¹ M | per essentiam] *rep.* M¹ add. et sic multa per essentiam ad multa per essentiam M¹ | homo, aliquis om. P¹ | homo = A homo (in cor. Λ¹Σ¹) per essentiam (e. om. Σ¹Σ¹) P¹ rell. edd. 3-4 ali-quis² — etc.] *praem.* et P¹MRIVZΓ¹BD¹ om. D¹Σ¹Σ¹ 4 per essentiam¹ om. Σ¹QU¹ | etc.] et D¹M¹ et huiusmodi Σ¹QU¹ ergo etc. (¶ sign. Vacat Γ¹N¹) P¹(in ras.)SVT¹ om. M'RIZA¹ | Quidquid — essentiam om. R 4-5 Quidquid — etc. om. Γ¹BD¹ 4 autem] om. CMSIVZΓΛ¹YHGO¹ igitur Λ¹Σ¹ | est per essentiam] p. ess. est Σ add. et CPMVΓ¹LN¹Λ¹Σ¹ 5 etc. om. Λ¹Σ¹ 6 Item = AD Praeterea rell. edd. | sunt paucioribus meliora = AD sunt paucioribus bonis meliora (add. III Ethic. M¹) CM sunt meliora (maiora Λ¹Σ¹; mel. s. P) paucioribus bonis (add. III Topic. Λ¹Σ¹) rell. edd. 7 ponenda] posita M¹ ponendo ZPTT¹ om. Λ¹Σ¹ | etc.] cum plures dii sint plura bona quam unus; ergo Σ 8-15 Item — consequens = ADIVΓΛ¹Σ¹μ; ¶ text. sign.: Extra I¹(text. et mg.)VΓ¹BD¹LN¹ lin. anfractuosa μ 8 est² om. D¹Γ¹V¹Σ¹ | est simpliciter] s. e. Iμ *praem.* illud IΓ¹BD¹μ 9 est² om. D¹ | est² — etc.] est (om. Γ¹Δ¹ add. necesse esse, ergo etc. Γ¹Σ¹) simpliciter necesse (add. esse Γ¹Δ¹), ergo etc. Γ¹BD¹ | esse² om. IΓ¹Σ¹ | etc. om. I 9-10 probatur] add. quia Γ¹BD¹ 10 praedicati] add. puta IΓ¹BD¹Σ¹ | esse om. IΓ¹LN¹Σ¹ 11 et = AD | quod] quia D | est² om. V¹Σ¹ 12 et] om. VΓ¹N¹Λ¹Σ¹ add. ita IΓ¹BD¹Σ¹μ | non-necesse esse] non e. (e. om. I¹) n. I 13 debemus I debent μ 14 esse om. IΓ¹LN¹Λ¹Σ¹ | ubi] ut IVΓ¹BD¹μ | negetur] comp. Γ¹Σ¹ negatur DVT¹N | inter antecedens et = AD non (*praem.* consequentis ad antecedens Λ¹Σ¹) autem IVΓΛ¹Σ¹μ 14-15 consequens] add. affirmando consequentiam IΓ¹BN¹Λ¹Σ¹μ

T¹ Cf. Ps.-DIONYS., *De div. nom.* c. 5 § 5 (PG 3, 819; ed. THÉRY II 239): «cuncta ipsum [Deum] participant»; ARISTOT., *Metaph.* II t. 4 (α c. 1, 993b 24-31); AVERROES in h. l.: «Est igitur ens per se et verum per se, et omnia alia sunt entia et vera per esse et veritatem eius». ² Cf. ARISTOT., *Topic.* III c. 3 (Γ c. 2, 117a 16): «bona plura [magis eligenda sunt] paucioribus».

162 Contra:

Deut. 6: Audi, Israel, Dominus Deus tuus Deus unus est; et Is.:
Extra me non est Deus^a.

^a Sequitur textus interpolatus: Arguitur ad hoc per Philosophum XII Metaphysicae¹: si duo, alter haberet materiam². Et ibidem³: non bonum pluralitas principatuum; unus igitur princeps⁴. Et Damascenus cap. 5 ponit tres rationes⁵: iste deus caret illo, ille differt ab isto; secunda, neuter ubique; tertia, male regerent — et haec concordat cum secunda⁶. Magister⁷: alter superflueret⁸. — Item ratione, quia supra ut dicit⁹, unitas est principium dualitatis et omnis multitudinis¹⁰; XX Proclus¹¹. — Item, quomodo convenirent sub genere vel specie? Utrouque modo consequitur compositio¹². Haec concordat cum prima ratione Philosophi¹³.

ADCPMSRIVZ¹BDLN²Λ³YHGOΣ⁴QU(Φ⁵PP⁶PT⁷γ⁸β⁹μ¹⁰)
2 6] 8 SRZ audi 6 M¹ om. π²γ³ | Audi — unus est om. hic., sed habet post Philosophi (12) totum hunc locum sine omissione, scilicet Contra (1) — unus est (2) I. | Dominus om. V⁴Γ⁵BDLN⁶ | tuus] et Λ⁷ om. Λ⁸HGO⁹ | Deus¹⁰ om. CPMSVT¹¹BDLN¹²Λ¹³Σ¹⁴ edd. | et om. MSRA¹⁵H¹⁶ | Is.] add. 1 M¹⁷ add. 3 VT¹⁸π¹⁹γ²⁰β²¹μ²² add. 45 Γ²³DL²⁴Σ²⁵ add. 48 τ²⁶ relinquunt spatium vac. SA²⁷ 3 Extra — Deus] Ego Deus et non est alius Γ²⁸D²⁹ add. Item I ad Cor. 8: Scimus quod nullus Deus nisi unus Γ³⁰D³¹ | Deus] praem. alius Γ³²LN³³Λ³⁴ add. alius VT³⁵BD³⁶ 4-12 Arguitur — Philosophi = M³⁷Λ³⁸μ³⁹; ¶ text. sign.: Extra M⁴⁰I⁴¹ lin. anfractuosa μ⁴² not. Duns extra sed non tradit textum V⁴³ 4 Arguitur — Philosophum] Item M⁴⁴ 5 duo] add. dii M⁴⁵ add. primi Λ⁴⁶ | materiam] naturam Λ⁴⁷ | Et] Sed Λ⁴⁸ | ibidem] add. in fine μ⁴⁹ 5-6 principatuum] add. videlicet μ⁵⁰ 6 Et] Item M⁵¹Λ⁵² | rationes] comp. I regulas M⁵³ add. prima M⁵⁴Λ⁵⁵ 7 iste] est ista M⁵⁶ | careret ... differret Λ⁵⁷ | ille] et M⁵⁸ | secunda] add. quia M⁵⁹ | neuter] add. erit Λ⁶⁰ | tertia] add. regula quia tunc M⁶¹ 7-8 regerent] add. universum Λ⁶² 8-12 et haec — Philosophi om. M⁶³ 8 et] etiam Λ⁶⁴ | haec om. Λ⁶⁵ | concordant I⁶⁶ | secunda] add. ratione Aristotelis Λ⁶⁷ add. Philosophi μ⁶⁸ | Magister] praem. Item Λ⁶⁹μ⁷⁰ praem. Et I⁷¹ add. in littera Λ⁷² 9 ratione om. μ⁷³ | quia — dicit om. Λ⁷⁴μ⁷⁵ 10 XX] XX propositione post Proclus Λ⁷⁶ propositione prima μ⁷⁷ | sub] simul μ⁷⁸ om. Λ⁷⁹ 11 consequitur] sequitur μ⁸⁰ om. Λ⁸¹ | Haec] praem. Et μ⁸² add. etiam ratio Λ⁸³

F 2 Deut. 6, 4; Is. 45, 5.

T¹ ARISTOT., *Metaph.* XII t. 49 (Λ c. 8, 1074a 31-37): «Si enim plures essent caeli, ut homines, foret principium quidem circa unumquodque specie unum, numero vero multa. Sed quaecumque sunt numero multa, multam materiam habent... Quod autem quid erat esse, non habet materiam primam: entelechia enim. Unum igitur et ratione et numero primum movens immobile ens». ² Cf. DUNS SCOTUS, *Add. magnae* I d. 2 pars 1 q. 4 n. [2]. ³ ARISTOT., *Metaph.* XII t. 55 (Λ c. 10, 1076a 4): «nec bonum pluralitas principatuum; unus ergo princeps». ⁴ Cf. DUNS SCOTUS, *Add. magnae* I d. 2 pars 1 q. 4 n. [2]. ⁵ DAMASC., *De fide orth.* I c. 5 (PG 94, 802). ⁶ principali, cf. supra lin. 5-6. ⁷ LOMBARDUS, *Sent.* I d. 3 c. 3 (I 38). ⁸ Cf. DUNS SCOTUS, *Rep.* I A d. 2 n. 87. ⁹ Cf. supra lin. 5-6. ¹⁰ Cf. DUNS SCOTUS, *Rep.* I A d. 2 n. 88. ¹¹ PROCLUS, *Institutio theologica* c. 21 (ed. PORTUS 425): «Omnis ordinis multitudo ad unitatem reducitur. Nam ipsa quidem unitas, habens principii rationem et proportionem, propriam et convenientem sibi multitudinem procreat». ¹² Cf. DUNS SCOTUS, *Rep.* I A d. 2 n. 86. ¹³ Cf. supra lin. 5.

II. — AD QUAESTIONEM

[2] «Opinio aliorum» — In^a ista quaestione conclusio est certa. Sed 163 dicunt aliqui quod haec conclusio non est demonstrabilis, sed tantum accepta per fidem; et ad hoc sequitur auctoritas Rabbi Moysis, 23 cap., quod «unitas Dei accepta est a Lege».

Hoc etiam arguitur per rationem, quia si per naturalem ratio- 164

^a Praemittitur textus interpolatus: In ista quaestione ponendo hunc conceptum Dei, necesse esse a se, vel independens secundum esse, vel ens increatum, vel primum movens immobile, poterit tractari opinio Aristotelis¹ de intelligentiis, si sic sunt Dii², de quo habetur distinctione 8 quaestio 5³. — De quarto conceptu, affirmativa non demonstratur si, secundum Aristotelem⁴, unus movet motu diurno et alius zodiacum, et uterque a se. Sed hoc solvitur ponendo hunc conceptum vel descriptionem Dei: ens infinitae intellectualitatis, voluntatis, bonitatis, potentiae; ens necessarium, a se. Unde ante istam quaestionem probanda essent haec omnia de Deo: sic, aliquod ens esse omnino primum triplici primitate, ostensum est quaestione praecedente⁵, et illud esse necesse esse⁶, infinitum⁷; et idem de intellectu, voluntate et potentia, ibidem⁸. Sic hic non petitur.

ADCPMSRIVZ¹BDLN²Λ³YHGOΣ⁴QU(Φ⁵PP⁶PT⁷γ⁸β⁹μ¹⁰)

2 ista] post quaestione Σ illa AS | conclusio est] e. c. VT¹¹BDΣ¹² 3 adnot.: Ratio Varronis Λ¹³H¹⁴ Guil. Varro, lib. I dist. 2 quaest. 1 μ¹⁵ | haec] r... Λ¹⁶ ista VT¹⁷Λ¹⁸Σ¹⁹ | demonstrata Φ²⁰ 4 tantum] post fidem Λ²¹ om. Λ²²YHΣ²³ | fidem] add. quia credo in unum Deum etc. Λ²⁴ | ad hoc sequitur = A adhibetur R ad hoc habetur (hab. om. v) rell. edd. | auctoritas om. Σ²⁵Q²⁶U²⁷ 5 23 cap. = AD 73 (lib. 3 Λ²⁸H²⁹) cap. (om. P³⁰ pon. lib. 3 cap. 37 Λ³¹Q³²) P³³Λ³⁴YH³⁵HO³⁶ cap. 73 Σ lib. 3 cap. 6 (6] 3 V pon. 71 V) CP³⁷MSRIVZ³⁸BDLN³⁹Λ⁴⁰Σ⁴¹ edd. lib. 3 cap. 37 Γ⁴²LN⁴³ lib. 73 cap. 3 (3 om. Z) ZΓ⁴⁴B⁴⁵ add. dicentis (dicantis P⁴⁶) CPI⁴⁷VT⁴⁸BD⁴⁹Λ⁵⁰Σ⁵¹ | accepta est] e. a. Σ⁵² 6 etiam] post arguitur IZ om. CMSR | per rationem] ratione Σ | quia si per om. I⁵³ 6-p. 226, 1 naturalem rationem = AD rat. (om. I⁵⁴) nat. rell. edd. 7-18 In ista — non petitur = P⁵⁵μ⁵⁶; ¶ text. sign.: Extra P⁵⁷ lin. anfractuosa μ⁵⁸; lectiones variantes vide in append. B

F 3-p. 226, 4 MOYSES MAIMONIDES, *Doctor perplexorum* I c. 75 (ed. BUXTORFIUS 175): «Atqui haec argumentorum istorum [quibus unitatem Dei probare conabantur] debilitas sic defatigavit et exercuit nonnullos, ut quidam illorum dixerit unitatem Dei haberi ex lege per Cabbalam; sed a reliquis ludibrio tantum fuit habitus et non nisi sannis exceptus. Mihi autem videtur virum illum fuisse sani admodum ingenii ac iudicii. Nam cum nihil solidum et demonstrativum in ipso- rum rationibus vidisset, in quo animus ipsius acquiescere potuisset, dixit per Cabbalam sive Traditionem hoc haberi ex lege»; in interpretatione latina cod. Vat. lat. 1124, 42rb legitur: «unitas [Dei] recepta est per viam Legis». Cf. THOMAS, *S. contra gent.* I c. 12 (XIII 28a); *De veritate* q. 10 a. 12 in corp. (ed. Parmen. IX 178b).

T¹ ARISTOT., *Metaph.* XII t. 42-50 (Λ c. 8, 1073a 14-1074b 14); cf. HENRICUS GAND., *Summa* a. 25 q. 3 in corp. (I f. 154G-K). ² Cf. DUNS SCOTUS, *Add. magnae* I d. 2 pars 1 q. 4 n. [2]. ³ Cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio* I d. 8 pars 2 q. un. n. [3-11]. ⁴ ARISTOT., *Metaph.* XII t. 33-34 (Λ c. 6-7, 1072a 9-23). ⁵ Cf. supra n. 42-67. ⁶ Cf. supra n. 70. ⁷ Cf. supra n. 111-136. ⁸ Cf. supra n. 75-100.

nem posset cognosci Deum esse unicum, ergo posset cognosci Deum esse singularem naturaliter; ergo posset cognosci singularitas Dei, et essentia ut singularis, quod falsum est, et contra prius dictum est¹ in quaestione de theologiae subiecto.

165 «Opinio propria» – Videtur² tamen quod illa unitas posset naturali ratione ostendi, et hoc sumendo viam: primo ex infinito intellectu, secundo ex infinita voluntate, tertio ex infinita bonitate, quarto ex ratione infinitae potentiae, quinto ex ratione infiniti absolute, sexto ex ratione necesse esse, septimo ex ratione omnipotentiae.

166 «Prima via, ex infinito intellectu» – Ex parte intellectus infiniti arguitur sic, primo: intellectus infinitus cognoscit intelligibile quodcumque perfectissime³ quantum est intelligibile in se⁴; igitur si

¹ Sequitur textus interpolatus: quia totum ens, nam intellectus finitus hoc potest, licet non perfectissime nec simul.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρττγβμν)

1 posset cognosci¹] *praem.* hoc PM¹I²Z *add.* scilicet I²Z | Deum esse unicum om. M² | unicum] univocum D unum I² cognitum P¹ *add.* ex se singulare I²N *add.* ergo naturaliter posset cognosci Deum esse unicum V¹ 1-2 unicum — esse om. SR | posset² — ergo om. I²L 1 posset cognosci²] c. p. Σ 2 Deum — cognosci om. M² | Deum] ipsum CM²ΛΣ | esse] *praem.* ex se Λ^{HO} *add.* ex se CPM²VZI²Λ^{YHGO}Σ | singulare CPI²NΛ^{HΣ} | naturaliter] *post* ergo (1) CPI VZI²Λ^{YHGO}Σ *post* posset² (1) MΛ^{HO} *edd.*, om. SR | posset cognosci = AD naturaliter p. c. VI²Σ p. c. naturaliter ρττγβμν p. naturaliter c. M² *rell.* τ 3 essentia = AD essentia Dei *rell.* *edd.* | singularis] *comp.* APMV in *corr.* Λ² singulare DC | contra] supra A 3-4 prius dictum] p. dicta PI²VIT²BDΛ^{YHGO}Σ prius Λ^Y praedicta ρττγβμν *add.* de hoc V¹I²BD *add.* scilicet C 4 est = A | theologiae subiecto = A s. th. *rell.* *edd.* 5-6 Videtur — ostendi om. D² 5 illa] ista (*post* unitas Λ²GO) PSRIVZΓΛΣρττγβμν | unitas] veritas (*pon.* unitas C² *not.* alius liber: unitas μ) CP²MS RI²NΛ^{YHGO}Σ *edd.* 5-6 naturali ratione] r. n. CPMR 6 sumendo viam: primo] p. (*add.* modo Λ²O) s. v. PI²ΛΣ 6-10 primo — omnipotentiae] ¶ *sign.* Vacat I²B¹ *adnot.* distichon: Intel- ligit et vult, bonus est, potentia summa, est infinitus, omnipotens atque necesse Λ²GO 7 tertio ex infinita bonitate om. Λ²B² 8 potentiae — infiniti om. D² | quinto om. I²D² 8-9 ex ra- tione³ — septimo] ex ratione necesse esse (*add.* et I²BD), sexto VZI²BDΛ^{YHGO}Σ [V² videtur correxisse ut in textu a nobis delecto, sed V² abras. lectionem correctam et *not.* Sic in Duns corrigitur] 11 parte] *add.* primae viae, scilicet R | intellectus infiniti] inf. i. (i. om. Λ²B²) Λ^{YHGO}Σ 12 sic, primo] p. s. RVT 12-13 intelligibile quodcumque = AD q. (om. Λ²B²) i. *rell.* *edd.* 14-15 quia — si- mul = CPVZI²BDΛ^{YHGO}Σ (om. B²)O²Στμν 14 quia om. I²L² | nam] *add.* et ZΣ | finitus om. Λ²B² | hoc om. Z² 15 potest] *add.* esse Z² | perfectione Λ²B² | neque I²L² | simul om. Λ^Y

T¹ Cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio* prol. n. 167. 168 (I 109. 110-112). ² Pro p. 226, 5-230, 4; p. 234, 8-236, 7; p. 238, 16-240, 6; p. 240, 14-243, 9; cf. DUNS SCOTUS, *Rep.* I A d. 2 n. 92-96; n. 100-102; n. 103. 106; n. 104-105. — Pro p. 225, 2-226, 4; p. 230, 5-232, 3; p. 233, 1-234, 7; cf. DUNS SCOTUS, *Lectura* I d. 2 n. 102-103; n. 115. 112-114; n. 121. 123. — Pro p. 226, 5-230, 4; p. 230, 5-12; p. 230, 13-231, 9; p. 232, 9-17; p. 234, 8-236, 7; cf. DUNS SCOTUS, *De primo princ.* c. 4 concl. 11 n. [38]; n. [40]; n. [39]; n. [40]; n. [39]. ³ Cf. supra n. 106.

sunt Dii, sint *a* et *b*, *a* cognoscit *b* perfectissime, quantum scilicet *b* est cognoscibile. Sed hoc est impossibile. Probatio, quia aut cogno- scit *b* per essentiam *b*, aut non. Si non, et *b* est cognoscibile per essentiam, igitur non cognoscit *b* perfectissime et quantum scilicet est cognoscibile. Nihil enim cognoscibile per essentiam perfectis- sime cognoscitur nisi cognoscitur per essentiam suam, vel per ali- quid perfectius includens essentiam suam quam ipsa sit in se; essen- tia autem *b* in nullo perfectius includitur quam in *b*, quia tunc *b* non esset Deus. Si autem cognoscit *b* per essentiam ipsius *b*, ergo actus ipsius *a* est posterius naturaliter essentia ipsius *b*, et ita *a* non erit Deus. Quod autem actus ipsius *a* sit posterior ipso *b*, pro- batio, quia omnis actus cognoscendi qui non est idem obiecto, est posterior obiecto; neque enim prior neque simul natura est actus cum aliquo alio ab actu, quia tunc actus posset intelligi sine obiecto, sicut e converso.

Si dicatur quod *a* intelligit *b* per essentiam ipsius *a* quae simil- 167 lima est ipsi *b*, sic videlicet quod *a* intelligit *b* in ratione speciei communis ipsi *a* et ipsi *b*, contra: neutra salvat responsio quod *a* intelligat *b* perfectissime, et per consequens non est Deus, quia 20 cognitio alicuius in simili tantum et in universali non est cognitio

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρττγβμν)

1 sunt] sint CPMI²LNΛ^{YHGO}Σ | Dii = A duo Dii *rell.* *edd.* | sint] in *corr.* I² sunt ZI²N² sit Λ^Y | a²] *praem.* ergo Z *praem.* et Λ²GO *add.* ergo CP²SRIVTΛ²O² *edd.* | cognoscet PMSRIZΛΣρττγβ μν cognosceret τ 2 Sed — impossibile om. Σ²U² 3 b²] ipsius *b* Λ²O² om. DI²LN 3-5 aut — essentiam om. D² | per² — cognoscibile¹ om. I²D² 3-4 per essentiam om. Σ 4 igitur] *add.* a PVI²Λ²O²Σ *edd.* | et] in MRVT²D om. C²PI²I²D²ΛΣ | scilicet] *add.* b CPVT²BD²LNΛΣ *edd.* 5 Nihil enim cognoscibile om. I²B² | enim] *add.* quod est Λ²H²τ | cognoscibile per essentiam] om. Σ *add.* suam VI²BD 5-6 perfectissime cognoscitur] c. p. Σ 6 cognoscitur² = ADIZ cogno- scatur (*in corr.* C²) *rell.* *edd.* [[*post* essentiam suam CPM]] | essentiam suam] s. e. PMVT² *add.* nihil quod Λ²H² 7 suam] *add.* perfectius CPMSRIZΛΣ 7-8 quam — autem *b* om. D² 9 autem] *add.* a M²I²VT²BD | cognoscet CPMSIZΛ^{YHGO} cognoscat Λ²H² cognosceret VT²Λ²O² *edd.* 10 est] erit Σ om. I² | posterius] *post* naturaliter Λ²GO posterior CPMSRIVZΓΛ²GO *edd.* postremus D | ipsius² om. Σ 11-12 Quod — probatio] Probatio primae consequentiae Σ 11 actus] *add.* intelligendi Λ²O² | ipso] essentia ipsius P 11-12 probatio] proba CMSRIZΓ²LNΛ *add.* sic Λ²GO 13 neque enim] quia nec Σ *add.* est I²Λ²HO | neque²] nec Λ²GOΣ om. D² 14 aliquo] obiecto (*add.* aliquo Λ²O²) C²P²M²I²VT²ΛΣ *edd.* | ab actu] a se Σ | intelligi] *add.* esse VI²BDN² 15 converso] *add.* dato quod talis intellectio esset eadem ipsi *a*, et praeter *a* in intelligendo *b* per essentiam ipsius *b*, non esset Deus, quia sua intellectio dependet sicut ab obiecto et causaretur ab eo; intellectio autem ponitur idem cui a Λ²GO 16 dicas CPMSRIZΓ²LNΛΣ *edd.* dicat I²L² | a¹] illa A om. M² 16-17 *b* — intelligit om. I²L² 17 sic videlicet = AD sic CMSRI²γ aut I²L² *rell.* ρττγβμν | ratione] *add.* communi Σ | speciei] *add.* vel generis Λ²O² 18 communis ipsi om. I²B² | ipsi¹ om. Σ | ipsi² om. CVI²BDΣ | salvat responsio = AD resp. (ratio Λ²GO) salv. *rell.* *edd.* 19 et — Deus om. VZI²BDΛ^{YHGO}Σ | consequens] *add.* a P 20 in simili] *post* tantum Σ sive simili in singulari Λ²GO | et = AΦ vel Σ sive (*ante* tantum Λ²GO) *rell.* (om. D) *edd.* | cognitio² om. VI

perfectissima et intuitiva ipsius rei, et ita *a* non cognosceret *b* intuitive nec perfectissime, quod est propositum¹.

- 168 Secundo ex parte intellectus arguitur sic: actus idem non potest habere duo obiecta adaequata; *a* est obiectum adaequatum suae intellectioni, et *b* esset adaequatum eidem si *a* posset intelligere *b*; ergo impossibile est quod *a* intelligat unica intellectione simul perfecte *a* et *b*. Si *a* habeat intellectiones realiter distinctas, ergo non est Deus^a. Maior patet, quia aliter actus adaequaretur obiecto quo subtracto non minus quietaretur et adaequaretur, et ita frustra esset tale obiectum.

- 169 [Secunda via, ex infinita voluntate] — Quantum ad secundam viam arguitur sic: voluntas infinita est recta, ergo diligit quodlibet dili-

^a Loco et (5) — Deus (8) *textus interpolatus*: quia *a* habet pro obiecto adaequato essentiam suam; ergo non habet essentiam *b* pro obiecto adaequato². Esset autem *b* obiectum adaequatum intellectioni *a*, si posset simul intelligere perfecte *a* et *b*.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρτπγβμν)

1 rei = AD rei in se *rell. edd.* | cognosceret] *comp.* Λ^B cognosceret CPMSRIZΓ^LΛ^{YHO}Σ 2 nec] et (etiam τ) Σ *edd.* 3 arguo PVZΓ^{DL}ΛΣ | actus idem] i. a. CΣ^r actus aliquis ρτπγβμν actus (*praem.* idem I³ *add.* idem M²Λ^{O2}) MSRIA^{HO} unica intellectio (i.) intentio D*) AD *add.* intellectus IZγ 4 habere] *praem.* simul ρτ *add.* simul γβμν 4-5 suae — adaequatum *om.* Γ^{N2} | suae intellectioni] suo intellectui Λ^G 5-8 et 13-16: et b (5) — Deus (8) = CPMSRIVZΓ^{DL}ΛΣ *edd.* quia (13) — a et b (16) AD 5 esset] *add.* obiectum VΓ^{BD} | si] sed Λ^G *add.* idem I*γ *add.* autem Γ^B *add.* igitur Λ^{O2} | a posset... b] posset a... b (a et b Λ^{O2} *praem.* a et Λ^{B2} *praem.* et Λ^G) CM² Λ^{YEG} posset... a et b M'SRTΓ^{LN} | intelligere] *praem.* perfecte Λ^G *add.* perfecte Λ^{O2} *add.* simul Λ^G *add.* simul (*add.* ultra et Γ^{BD}) perfecte (p. s. Λ^{B2} *add.* intelligere S*) SRTΓ^{BDLN2}Λ^{B2} | b²] *om.* I* *add.* hoc est se ipsum perfecte in ratione obiecti et etiam b perfecte in ratione obiecti, tunc idem actus haberet duo obiecta adaequata, quod est inconueniens Λ^{O2} 6-8 ergo — Deus *om.* M²(*incomplete*)SR 6 a *om.* V*Γ^{BD2}LNΛ^{O*} | intelligat] intelligatur (*gantur* Γ^N) V*Γ^{BD2}LN | simul] *add.* et VΓ^{BD}Λ^{O2} 6-7 perfecte] post a¹ (7) Λ^{EG} perfectione Λ^{B*} *om.* Λ^YΣ 7 a²] autem CA^H *praem.* autem M²Λ^{O*}τ *om.* I* *add.* autem Γ^{N2}(*in ras.*) | habeat] habet VΓ^{BD}Σρτπγβμν *add.* duas γβμν 8-10 Maior — obiectum] *om.* ZΛ^{YB2}H²(*post* adaequata, 4)^{GO2}(*ante* ergo, 6); ¶ sign. litteris a-b V²(*text. et mg.*) 8 Maior patet] Probatio Λ^{H1O2}Φ | aliter] alioquin Σρτπγβμν *om.* D*Λ^{O2} | actus] post adaequaretur C *om.* P*M* | adaequaretur] coaequaretur Λ^{H1} *add.* in aliquo Λ^{O2} *add.* alicui Σρτπγβμν 9 subtracto] abstracto A | quietaretur] *add.* potentia ρτπγβμν 12 arguo PZ ΛΣ | sic] *add.* primo Σ 12-p. 229, 12 ¶ voluntas — de voluntate sign.: Vacat V²Z²Γ^{B1} lin. anfractuosa μ 12-p. 229, 11 ¶ recta — infinite sign. Vacat D²(*text. et mg.*) 13 a habet] h. a D 15 intellectioni] intellectui D

T¹ In Reportatione IA dicitur sic: «Si [a] per essentiam *a* intelligit *b*, hoc est dupliciter: vel per communem rationem quiditatis *a* et *b*, et hoc non potest esse, quia intelligens praecise aliquod per simile, non intelligit illud in se perfectissime; vel in se intelligit *b*, et hoc non est ita, quia una essentia non potest esse ratio perfectissime intelligendi aliam, eo quod quaelibet in se est intelligibilis per essentiam suam» (DUNS SCOTUS, Rep. IA d. 2 n. 92). ² Cf. DUNS SCOTUS, Rep. IA d. 2 n. 94.

gibile quantum est diligibile; si *b* est alius Deus, est diligendus in infinitum (cum^a sit bonum infinitum) et infinite a voluntate sic potente diligere; ergo voluntas *a* diligit *b* infinite. Sed hoc est impossibile, quia *a* naturaliter diligit plus se quam *b*. Probatio: quilibet enim naturaliter diligit plus esse suum quam esse alterius cuius non est pars vel effectus; *a* autem nihil est ipsius *b* nec ut pars nec ut effectus; ergo plus diligit *a* se naturaliter quam ipsum *b*. Sed voluntas libera quando est recta conformatur voluntati naturali, alioquin voluntas naturalis non esset semper recta¹; ergo *a* si habet istam voluntatem rectam, actu elicito plus diligit se quam *b*; ergo non *b* infinite.

Secundo sic de voluntate: aut *a* fruitur *b*, aut utitur; si utitur eo, ergo habet *a* voluntatem inordinatam; si fruitur *b* et fruitur *a*, ergo *a* est beatus in duobus obiectis quorum neutrum dependet ab

- 15 ^a Loco si (1) — cum (2) *textus interpolatus*: et quanto amore potest si sit infinitum; *b* autem est diligendus in infinitum², cum ponitur esse alius Deus, et per consequens.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρτπγβμν)

1 quantum est diligibile *om.* Σ^{U2} | quantum] *add.* ipsum (*praem.* ab ipsa I*) PIZΛΣ^{QU2} 1-2 et 15-17: si b (1) — cum (2) = CPMSRIVZΓ^{DL}ΛΣ *edd.* et quanto (15) — consequens (17) AD 1 si] post b Λ^H sed Λ^{O2}τ *praem.* sed VΓ^{BD}Λ^GΣ *om.* Λ^Y *add.* igitur M²I²ρτπγβμν | Deus] *om.* Λ^Y *add.* igitur P²VΓ^Λ | diligendus] diligendum Λ^{YB} diligibile Λ^G diligibilis ρτπγβμν 1-2 in infinitum] infinite Σ; sequitur hic et infinite (2) — diligere (3) in hac forma: a voluntate potente diligere sic infinite Σ 2 cum] *add.* ipsum Σ 2-3 et infinit: — diligere] cf. ad 1-2 Σ | sic potente — infinite *om.* D² 3 diligere] in corr. I² *add.* diligendum AD² | a] *praem.* ipsius Σ *add.* scilicet Λ^G 4 diligit plus = ADΓ^N p. d. *rell. edd.* 4-5 se — plus *om.* S² 4 quilibet] quilibet CPIZ Γ^{N2}Λ^{YEH} quodlibet Λ^{GO}ρτπγβμν 5 plus] ante diligit CPMS²RIVZΓ^{BN}ΛΣ prius A *om.* D* | esse suum] s. e. CΣ | esse' *om.* Σ 6 non = ADτ nihil *rell.* ρτπγβμν | est¹] *add.* nec Σ | pars¹ = ADA² ut pars *rell. edd.* | vel] nec IZΣ *add.* ut IZΛ^{O2}Στ 6-7 a autem — effectus *om.* Λ^{HΣU2} 7 plus diligit a se] a p. d. se (se d. Σ^U) Σ 7-11 ad Sed voluntas — infinite *adnot.* Quomodo haec propositio non est semper vera sed tantum quando cum hoc consonat voluntas causata voluntati divinae, vide super tertium, dist. 13 ad primum principale secundae quaestionis, et super quartum, in solutione paenultima quaestionis, articulo primo I² 9 esset semper] s. e. CPM 10 istam voluntatem rectam = AD voluntatem liberam P voluntatem rectam et liberam Σ voluntatem liberam rectam *rell. edd.* 11 b *om.* Γ^{LN2}(*ante* non) | b infinite] *praem.* diligit Σ *add.* diligit Λ^{O2} 12 Secundo sic de voluntate *om.* D² | de voluntate *om.* Σ | utitur¹] *add.* eo CPM 13 eo *om.* Λ^{O*}Σγ | ergo *om.* VΓ^{BD} | habet a = AD a (*om.* Γ^U) habet *rell. edd.* | b] *praem.* ipso Σ *om.* Γ^{B*} | a²] etiam se ipso Σ *add.* id est se ipso Λ^{O2} *add.* patet P* VΛ^{YBGS} 14-p. 230, 1 ¶ a est beatus — quia sign. litteris a-b V² 14 est beatus] beatificatur Λ^G | in duobus obiectis] tam in b ut in obiecto quam in a (¶ sign. Vacat P² et not. vel sic: in duobus obiectis P²) PZΛ^{B2}HO²(*modo aliquantulum confuso*)Σ tam Λ^Y *praem.* tam in b ut in obiecto quam in a ut (*ut*) *om.* Γ^{U2} et per consequens Γ^{U2} Γ^{BD} 14-p. 230, 1 quorum — in b *om.* ZΛ^{YB2}HO²Σ 16 diligendum A

T¹ Cf. DUNS SCOTUS, Ordinatio II d. 6 q. 2 n. [10]; III d. 13 q. 1-4 n. [15-16]. ² Cf. DUNS SCOTUS, Rep. IA d. 2 n. 95.

alio, quia sicut *a* beatus est in se, sic et in *b*. Sed consequens est impossibile, quia nihil potest esse actu beatum in duobus obiectis beatificantibus totalibus; probatio, quia utroque destructo nihilominus esset beatus; ergo in neutro est beatus ^a.

171 [Tertia via, ex infinita bonitate] — De tertia via, scilicet de ratione infiniti boni, arguitur sic: voluntas ordinate potest appetere maius bonum et magis amare maius bonum; sed plura bona infinita, si sint possibilia, plus includunt bonitatis quam unum infinitum; ergo voluntas ordinate plus posset amare plura infinita quam unum, et per consequens in nullo uno bono infinito quietaretur. Sed hoc ¹⁰ est contra rationem boni — quod sit infinitum et non quietativum cuiuscumque voluntatis.

172 [Quarta via, ex infinita potentia] — Quantum ad quartam viam, de potentia infinita, arguo sic: non possunt esse duae causae totales eiusdem effectus in eodem ordine causae ¹; sed infinita potentia ¹⁵ est causa totalis respectu cuiuscumque effectus in ratione primae

^a Sequitur textus interpolatus: Videtur etiam rationabile quod totaliter quietatum in uno obiecto adaequato, non possit in obiecto alio quietari.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{EP}ρτπγβμν)

1 se] *add.* ut in obiecto C | sic] sicut R ita VT^{BD}Λ^{BG} | Sed] *add.* hoc PZA-ΥΣ 1-3 Sed — quia om. Λ^Y 2 actu beatum = A actu bonum D beatum actu *rell.* (om. Λ^Y) *edd.*, *add.* et simul Σ 3 probatio] probatio RI² om. Σ^{QU} | utroque = AD utroque (altero Γ^L) istorum (i.) deorum Λ^{O*} VΓA^O utrolibet (utroque Λ^{B*}τγ om. Λ^Y) eorum (illorum P) *rell.* *edd.* 4 ergo — beatus om. D² | beatus²] Deus Λ^{B*}G 5 De tertia via] De v. t. Λ^{YBG} Quantum ad tertiam viam Σ | scilicet] id est Λ^{BG} 6 infiniti boni] b. i. (-ta Σ^U om. C²M²) CPME infinitae bonitatis Λ^O infiniti ADA^Y | arguitur = A arguo *rell.* *edd.* | ordinate] post potest VT^{BD} ordinata Λ^{G*}Φρτπγβμν om. Λ^{B*} 6-7 maius bonum] magis b. Λ^O *praem.* magis R om. Σ 7 et — bonum] magis et maius am. bon. Λ^O om. M²τ | maius] magis M²Γ^{BD*} minus ρ 8 sunt Λ^{YBG}Σ | unum] in *corr.* D² *add.* bonum Γ^L *add.* in Λ^Y 9 plus posset = AD posset (potest Λ^H) plus *rell.* *edd.* | infinita = ADΓ^{BD} (*add.* bona Γ^{BD}) bona Γ^B bona infinita Σρτπγβμν infinita bona *rell.* τ 10 bono] obiecto AD | infinito] ante uno Λ^{YBG} infinite (post quietaretur R) RVT^N om. Γ^N | quietatur CM 11 non] ideo R om. S² *add.* sit VT^{BD} 12 cuiuslibet CMRIVZΓA^O *edd.* | voluntatis] *add.* ergo etc. VT^{BD} 14 potentia infinita = ADZ infin. (fin. Λ^{B*}) *pot.* *rell.* *edd.* | arguitur RVT 15 ordine] genere VT^{BD} 16-p. 231, 1 est — alia om. M² 16 cuiuslibet CVT 16-p. 231, 1 primae causae] c. p. M²SRIVZΓAΣ 17-18 Videtur — quietari = CPMSRIVZΓAΣ *edd.* 17 Videtur] *praem.* Et I om. Σ^U | etiam] *add.* esse PA^{B*}O²(om. O²) | rationabile] rationale SI^{BD}τ *add.* quod (quia IZγ) illud CMIVZΓγ | quod] in *corr.* Λ^{B*} *add.* videtur Λ^{B*} | totaliter om. MSRIV²Γ^{BD*}(post quietatum, 17-18)Λ^Nρτπγβμν 17-18 quietatur CMSRIV²ZΓγ est (post quod, 17) quietatum V² 18 in¹ om. Λ^{B*} | obiecto¹] obiectio Λ^{B*} isto R om. V² | non in *ras.* M²Λ^{B*}O² | posset RVT^{BD*}LN | in²] ab Γ^N om. Λ^G | obiecto alio] a. ob. CRVT ob. aliquo Λ^B alio Σ obiecto alteri adaequari et in illo totaliter Λ^G

T ¹ Cf. supra n. 73.

causae, ergo nulla alia potest esse in ratione causae primae respectu alicuius effectus, et ita nulla alia causa, infinita in potentia.

Primam propositionem probō, quia tunc posset aliquid esse ¹⁷³ causa alicuius a quo illud non dependeret. Probatio: a nullo aliquid ⁵ dependet essentialiter quo non existente nihil minus esset; sed si *c* habet duas causas totales, *a* et *b*, et in eodem ordine, utroque eorum non existente nihil minus esset ipsum *c* ab altero eorum, quia non existente *a* nihil minus est ipsum *c* ab ipso *b*, et non existente *b* nihil minus est *c* ab *a*.

¹⁰ Iuxta illud arguitur de unitate cuiuscumque primi in quacum- ¹⁷⁴ que primitate praedicta ¹: nihil enim est excessum a duobus primo excedentibus, vel finitum essentialiter ordinatur ad duos primos fines; esset enim aliquid ad finem, quo non existente nihil minus esset finitum, ut prius argutum est ², et excessum esset essentialiter ab aliquo, quo non existente nihil minus haberet essentialia ¹⁵ excedens quo mensuraretur essentialiter, et a quo acciperet suam

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{EP}ρτπγβμν)

1 ergo — primae om. V²Γ^LΛ^{B*} | alia = AD potentia alia P alia potentia (*pot.* in *corr.* I²) M²V² Λ^{B*} *rell.* (om. Γ^L) *edd.* | in ratione causae primae] prima causa Σ *praem.* causa ργβμν | respectu] in ratione Λ^H 2 effectus] *add.* causae primae respectu Λ^H | ita] per consequens Σ om. M² | causa — potentia] infinita potest esse in ratione primae causae Φ 3 posset aliquid esse = AD (al. om. D²) aliquid esset ρτπγβμν aliq. poss. esse *rell.* τ 4 illud] ille totaliter Λ^H *add.* essentialiter I² | dependeret] dependet MR dependeat Λ^H *add.* essentialiter Cτ | Probo I²Λ^{BHG} 4-5 a nullo — essentialiter] nihil dependet ab aliquo Σ 4 aliquid] post dependet (5) PA^{B*}G post essentialiter (5) Λ^O om. Λ^{YB*}H 5 esset] ipsum (*praem.* est M²) M *praem.* illud Σ *add.* ipsum CP² IZ *add.* istud D² 6 habeat VT^{BD} | causas totales] t. c. CPM *add.* et I² | et² om. SI²ΔΣ | ordine] genere causae vel ordine eodem τ *add.* causae PM²I²V²ZΔΣρτπγβμν | utroque] utroque vel utrolibet I² utrolibet CPMSRI²ZΔΣ 7-9 nihil — existente om. Λ^H 7 ipsum om. CM | ab altero eorum om. P²ZΔ^{YB*}O²Σ 8 est = AΓ^{BD} esset DCMIZ erit *rell.* (om. Λ^H) *edd.* | ipsum = ADτ | c] ante est Γ^{BD*} quia C *add.* quia PVZΓ^BΛ^YΣ 8-9 ab ipso — c om. Λ^{B*} | et — a om. M²Γ^B 9 nihil minus] nihilominus CSRI²VT^{BD}Λ^{H*} | est = AΓ^{BD} esset DIZ erit M²Λ^{B*} *rell.* (om. Γ^B) *edd.*, *add.* ipsum ρτπγβμν | ab a = AD ab ipso a M²RI²Λ^NO²τ quia (quod S om. Λ^{G*}) ab ipso a (a) b sed not. vel: a P² et pon. denuo a P² *rell.* (om. Γ^B) ρτπγβμν 10 illud] istud Γ^LN idem CPMS V²ZΔ^{YB*}HGOΣ *edd.* | primi] om. Σ^{QU} *add.* obiecti D² 11-p. 232, 3 pro nihil — eminentia *adnot.* Ista rationes deducuntur melius quaestione de infinitate, articulo vel conclusione ubi probat virtutem entis infiniti Λ^{O*} 11 est excessum = AD excessum (exemplum Λ^{B*}) exceditur *rell.* *edd.* | primo] om. D *add.* ipsum ρτπγβμν 12 vel] utpote PIZ et VT^{BD}ρτπγβμν om. CMSR Λ^{YEH*} | finitum = AD nihil (nullum Σ) finitum (f.) in *ras.* V² scitum P² *rell.* *edd.* 12-13 ordinatur ad duos primos fines] o. ad d. f. p. D o. ad f. d. p. R ad (*praem.* ordinatur V² om. V²) d. p. f. o. VT^{BD} 13 quo] *praem.* aliquod Σ 13-15 nihil — existente om. Λ^{B*} 14-15 excessum esset essentialiter = AD esset essent. exc. (*add.* aliquid Λ^{O*}) Λ^O esset (*add.* aliquid ρτπγβμν) exc. essent. Λ^{B*} *rell.* *edd.* 15 nihil] non Σ 16 mensuratur C²MI² | a om. Λ^{Y*}O²Σ^Q | acciperet] reciperet (-piet Λ^O) ZΔ^{YB*}G haberet Σ

T ¹ Cf. supra n. 41. ² Cf. supra n. 173.

perfectionem essentialiter, quod est impossibile; ergo impossibile est aliquorum duorum finitorum duos esse fines primos, vel duorum excessorum duo prima eminentia.

175 «Quinta via, ex infinito absolute» — De quinta via dico quod infinitum non potest excedi¹, et arguo sic: quaecumque perfectio potest numerari in diversis, plus perfectionis habet in pluribus quam in uno, sicut dicitur VIII *De Trinitate* cap. 1; igitur infinitum omnino in pluribus numerari non potest.

176 «Sexta via, ex necesse esse» — De sexta via primo arguo sic: species plurificabilis scilicet in individuis non determinatur ex se ad certum numerum individuorum, sed quantum est ex se compatitur infinitatem individuorum, sicut patet in speciebus omnibus corruptibilibus; ergo si ratio 'necesse esse' sit plurificabilis in individuis, non determinat se ad certum numerum, sed compatitur infinitatem quantum est ex se. Sed si possent esse infinita necesse esse, sunt infinita necesse esse; ergo etc. Consequens est falsum, ergo et antecedens ex quo sequitur^a.

^a Sequitur textus interpolatus: Ista ratio in alia forma fiat ex ratione primi-

ADCPSMRIVZT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}π^πγ^βμ^υ)

1 essentialiter] add. tamquam a mensura PVZT^{BD}Λ^{YHGO}Σ | quod est impossibile om. D | ergo impossibile om. P²M²(post est, 2) 2 aliquorum duorum finitorum] alicuius finiti πβμυ | infinitorum AA^HΣ^U | esse] ante duos IVZT^{BD}Λ^OΣ post primos Λ^O post eminentia (3) Γ^{LN} rep. post eminentia (3) Λ^O om. SRA^{YH} 2-3 duorum excessorum] alicuius excessi πβμυ add. esse CPMIVZT^{BD} 3 eminentia] praem. excedentia I² add. vel excedentia Λ^O 4-8 De quinta via — non potest] om. C²V; ¶ sign.: Extra C² Vacat D²Z²Γ^{BD}Λ^O(om. D²) lin. anfractuosa et nota Sic in originali Doctoris corrigitur μ [NB: V hab. textum De quinta via (4) — excedi (5), sed V¹ om. dico (4) — excedi (5); relicto De quinta via om. V consequenter postea De sexta via (9). D²Z² incipiendo Vacat post De quinta via (4), id protrahunt consequenter usque ad De sexta via (9) inclusive. — Cf. quoad totum hoc p. 226 ad 8-9] 4 De quinta via] Quantum ad quintam viam Σ | dico quod] sic dico Λ^O 4-5 dico quod... et arguo sic] arguo sic post via (4) Σ sic post via (4) P²Z²Λ^{YHGO} [dico] add. sic Λ^O; et om. P²] | infinitum] praem. absolute Φ add. absolute (post potest¹, 5 I) C³PIZΛΣ add. 5 quaecumque perfectio] praem. sed Σ add. quae P 7 cap. 1] 1 Γ^{LN}Λ^{YH} om. C²(restit. C³)M²SRA^{YH} 7-8 omnino in pluribus] in p. o. Σ 8 potest] add. Commutatur extensio in intensiorem est in quantum discretum in continuum (¶ sign. lin. anfractuosa) μ 9 De sexta via] De v. s. Λ^H Quantum ad sextam viam Σ om. V (cf. ad 4-8) | primo] post arguo R post sic Σ om. V²Γ^{AY} 10 scilicet = AD' ita D² 12 speciebus omnibus] o. sp. Σ 13-14 in individuis] in individua PA^{YHGO} in divinis Λ^H 14-15 compatitur infinitatem] post se (15) Σ add. necesse R 15 possunt Λ^OΣ | necessaria P²SRZΛ 16 necesse esse] talia (praem. necesse P² praem. necesse esse Γ^D) PVZT^{BD}Λ^{YHGO}Σ add. talia CI^{FN} 17 ex quo sequitur om. Σ 18-p. 233, 21 Ista — indeterminata = AD; ¶ text. sign. Additio D²

F 7 AUGUST., *De Trin.* VIII c. 1 n. 2 (PL 42, 947-948).

T ¹ Cf. ARISTOT., *Physic.* III t. 63 (Γ c. 6, 207a 7-8): «Infinitum igitur hoc est cuius quantitatem accipientibus semper aliquid est accipere extra».

Secundo arguo sic, et iuxta istam viam: si sint plura necesse esse¹, aliquibus perfectionibus realibus distinguuntur; sint illae *a* et *b*. Tunc sic: aut illa duo distincta per *a* et *b* sunt formaliter necesse esse per *a* et per *b*, aut non. Si non, ergo *a* non est ratio formalis essendi necessario, nec *b* per consequens: nec ergo ea includens est necessarium primo, quia includit aliquam entitatem quae non est formaliter necessitas essendi nec necessaria ex se. Si autem illa sint formaliter necesse esse per *a* et *b*, et praeter hoc utrumque est necesse esse per illud in quo convenit unum cum alio, ergo utrumque habet in se duas rationes quarum utraque formaliter est necesse esse, sed hoc est impossibile, quia neutra illarum includit alteram; utraque ergo illarum circumscripta esset tale necesse esse per reliquam, et ita aliquid esset formaliter necesse esse per rationem ali-

tatis sic: unum unius rationis se habens ad plura unius rationis non determinatur ad illam pluralitatem, sive ad determinationem certam illorum; non est instantia in natura respectu suppositorum nec in causa respectu causatorum nisi instes in proposito. Sed deitas erit unum unius rationis, et per te se habet ad plura unius rationis; ergo ex se non determinatur ad certam pluralitatem singularium, nec potest determinari aliunde, quia hoc repugnat primo; ergo deitas est in suppositis infinitis. Ista ratio videtur quod fundatur super hoc quod primitas est de se indeterminata².

ADCPSMRIVZT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}π^πγ^βμ^υ)

1 adnot. Ratio Avicennae Φ^{FI} | arguo] arguitur (post sic R) CMSRI²VZT^N om. Σ | et = A aliter C | iuxta istam viam om. Σ | sunt Σ add. | plures MSRT^N | necesse] post esse (2) Σ necessaria Λ^{EG} 2 aliquibus] praem. in D praem. ab Λ^O | sint] sicut DPRT^{BDN}Λ^{YHGO} om. V²(post illae) | illae] istae CPMRSIVZT^{AY} praem. perfectiones (ctiores M²) CPMRSI²VZT^{AY} add. perfectiones I²Λ^O 3 adnot. Similis ratio ponitur in quaestione praecedente. Memorandum de instantia de personis divinis V¹ | Tunc — et b om. Γ^N 3-4 Tunc — et per b om. Z 3 illa = AD²St ista D²T^N rel. (om. Z) π^πγ^βμ^υ 4 per a et per b om. CM² | per² = AD | ergo om. VT^{BD} | ratio formalis] f. r. VT^{LS} 5 nec b] b Γ^B om. PI²VZT^{BDN}Λ^{YHGO} add. etiam Γ^L | per consequens: nec ergo = AD (ergo om. D²) per cons. ergo (p. c. e. om. Λ^H) nec (neque Λ^H) CMSRI²Γ^LΛ^{EG} ergo per cons. nec π^πγ^βμ^υ et (om. Γ^D) per cons. nec (n.) non ante est, 6 Σ praem. igitur Γ^D VT^{BD}Σ ergo nec (add. et per consequens ante est, 6 P²) PI²ZT^NΛ^{YHO} | ea includens = AD a incl. C incl. a (a om. P²MSR) rel. add. 6 necessarium] esse necesse Σ necesse esse πβμυ | primo] probo Λ^O probatio βμυ om. I² | aliquam entitatem] e. a. CPMIZ 7 nec] add. est Σ | se] add. et ita per consequens de b Λ^Oγ | illa] ista D²CP²MIVT^LΛ^{EG} 9 esse om. D²SRπ^πγ βμυ | unum] utrumque Λ^O 10 utraque] utrumque A qualibet utrumque Σ | formaliter] post est VT^{BD}Λ^HΣ om. Λ^O 11-12 sed — esse om. Λ^Y 12 utraque] utralibet CMSRIZA^Y om. D² | illarum] istarum D²CMA^{EG} 13-p. 234, 1 rationem aliquam] a. r. Σ 14 unum unius rationis] unius r. unum D² | se — rationis om. D² 15 determinationem] add. istam D² | illorum] istarum D² illarum D² 15-16 est — natura] est in natura alia D² est alia in natura D² 17 erit] est D | te] se D | se om. D² 20 videtur quod] ut videtur D

T ¹ Cf. supra p. 171 nota 1. ² Cf. DUNS SCOTUS, *Rep.* I A d. 2 n. 97-98. — Cf. HENRICUS GAND., *Quodl.* V q. 8 in corp. (f. 166M-N).

quam, qua circumscripta nihilominus esset necesse esse, quod est impossibile¹.

178 «Septima via, ex omnipotentia» – De septima via, scilicet omnipotentia, videtur quod non sit per rationem naturalem demonstrabile, quia omnipotentia – ut alias patebit² – non potest concludi ratione naturali ut catholici intelligunt omnipotentiam, nec concluditur ex ratione infinitae potentiae.

179 Tamen ex omnipotentia credita arguitur sic propositum: si *a* est omnipotens, ergo potest facere circa quodcumque aliud ipsum esse vel non esse, et ita posset destruere *b*, et ita faceret *b* nullipotentem, et sic sequitur quod *b* non est Deus.

180 Ista ratio non valet sicut quidam respondent ad eam, quia *b* non est obiectum omnipotentiae, quia omnipotentia pro obiecto respicit possibile; *b* autem ponebatur³ necessarium sicut *a*. Ideo arguitur aliter, declarando sic rationem Richardi II *De Trinitate* 15

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}τ^πβ^μυ)

3 *adnot.* Memorandum dist. 42 V¹ (cf. p. 237 ad 16 quoad Γ^{BD}) | De septima via] Quantum ad septimam viam Σ | septima] sexta DVZΓ^{BD}*Λ^{YE}* aliqua Λ^H add. vel sexta P² not. alius liber: sexta μ | scilicet om. Λ^YΣ 3-4 omnipotentia] *praem.* de M²VΓ^{LN}Λ^OΣ 4 quod = ADM (add. ista M²) quod ista Λ^{YHO} quod (om. Γ^LΣ) illa *rell. edd.* | sit] procedat Σ procedit PVZΓ^{BD}*Λ^{YHGO} possit Λ^O *praem.* procedit sive non τ | per rationem naturalem] ratione naturali P | rationem] viam Λ^G | demonstrabile = AA^O demonstrari Λ^O demonstrative Σ demonstrabilis D CPMSRIΓ^{BDLN} *edd.* demonstrabilem (dampbilem! Λ^G) I²Λ^{HG} 5 alias] *adnot.*: infra, dist. 42 et in Quodlibeto q. 7 I² dist. 42 I² dist. 42 dist. huius primi et in Quodlibeto q. 7 et in Theorematis tractatu propositionum creditarum (add. omnipotentia theologice est: posse omne non necessarium se solo producere, quod philosophi Deo denegarunt υ) μυ 6 ut catholici] eo modo quo theologi Σ | intelligunt] credunt π^γβ^μυ 8 propositum om. CM 9 potest facere post aliud Σ | circa om. PVZΓ^{BD}Λ^{YO}* | ipsum] post vel (10) Σ om. PVZΓ^{BD}Λ^{YE}Σ 10 et¹ om. CMSRIΓ^{LN}* | faceret] facere CM fieret PA^OΣ *edd.* 10-11 nullipotens PAΣ *edd.* 11 et sic sequitur quod = AD ergo *rell. edd.* 12 Ista] Haec Σ | sicut — eam = ADITγ [post omnipotentiae (13) I(om. I²)Tγ] 13 omnipotentiae] add. ipsius a I²Φ^τπ^βμ^υ 13-14 quia omnipotentia pro obiecto respicit] quia obiectum omnipotentiae (q. ob. om. om. Σ^UΣ) est Σ 13 pro obiecto] post possibile (14) Λ^G om. Λ^B 14 possibile] add. contingens γ | ponebatur] ponitur Σ probatur M | necessarium] necesse esse Σ | Ideo = AD Ideo (Ergo R Item I²) ex omnipotentia credita (credita om. M²S RI²π^β) *rell. edd.* 15 arguitur] post aliter C arguo ΛΣ | sic] ante aliter V*Γ^{BD}Λ^H ante declarando CPMSRIZΓ^{LN}Λ^H *rep.* ante declarando D om. Σ | rationem] add. factam Λ^O

F 8 RICHARDUS A S. VICTORE, *De Trin.* I c. 25 (PL 196, 902): «Est autem impossibile plures omnipotentes esse. Qui enim vere omnipotens fuerit, facile efficere poterit ut ceterorum quilibet nihil possit, alioqui vere omnipotens non erit. Ecce quales omnipotentes, qui de facili fieri possunt nulli potentes... Quam igitur non potest esse omnipotens nisi unus, tam non potest esse Deus nisi unus!»; BONAV., *Sent.* I d. 2 a. un. q. 1 arg. 2 (I 51a); HENRICUS GAND., *Summa* a. 25 q. 3 in opp. 10 (I f. 152A). 12 BONAV., *Sent.* I d. 2 a. un. q. 1 ad 4 (I 52b); GUIL. DE WARE, *Sent.* I d. 2 q. 2 in corp. (cod. Florent. nat. A IV 42, 11ra). 15 RICHARDUS A S. VICTORE, *De Trin.* I c. 25 (PL 196, 902).

T¹ Cf. supra n. 71. ² Cf. supra n. 119. ³ Cf. supra n. 177.

cap. 17^a: sicut omnipotens per suum velle potest producere quodcumque possibile, ita suo nolle potest impedire vel destruere omne possibile; sed si *a* est omnipotens, potest velle omnia alia a se esse, et ita suo velle ipsa in esse producere. Non necesse est autem quod *b* velit omnia illa esse quae vult *a*, quia voluntas *b* contingenter se habet ad illa, sicut voluntas *a* ad illa quae *b* vult, si est Deus¹. Si autem *b* nolit illa esse, ergo nullum illorum est. Ergo si sint duo omnipotentes, uterque illorum faceret alium nullipotentem, non destruendo illum, sed prohibendo per suum nolle esse volitorum ab alio².

Quod si dicas quasi sophisticando quod concordent in voluntate sua, quamvis nulla sit necessitas³, sed quasi fecerint pactum,

^a Sequitur textus interpolatus: ubi dicit sic: «Facile efficere poterit quisquis omnipotens fuerit ita quod omne aliud nihil possit»⁴.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}τ^πβ^μυ)

1 17] 17 (11 D²) vel ultimo AD ultimo *rell. edd.* | sicut = ADπ^γβ^μυ (post omnipotens π^γβ^μυ) | per suum velle] per suum velle vel sicut omnipotens suo velle A velle (*praem.* duo D²) D suo velle *rell. edd.* 1-2 quodcumque = AD omne *rell. edd.* 2 ita = A et ita (ita] in *ras.* Λ^O ideo V*Γ^{BD}) *rell.* (om. D) *edd.* | nolle] velle (pon. nolle M²) MS*RI²V*ZΓ^ΛΒ^H velle vel nolle Λ^G | impedire vel destruere] impedire et (et M²) potest destruere vel impedire M 2-3 omne possibile ante vel destruere (2) I²Λ 3-4 sed — producere = AD si iam habet esse; a ergo omnia possible potest suo velle in esse producere *rell. edd.* [si — esse¹ post destruere (2) I²Λ; iam] causa Z; potest omnia possible Σ^U; possible om. Γ^B; suo velle] post producere τ suo Λ^O om. C* (post esse²) M²SRI²V*Γ^ΛO²; producere] *praem.* scilicet C] 4 necesse est autem] n. a. e. I²Z e. a. necesse (ssarium Σ) VΓ^{BD}Λ^HΣ 5 omnia illa] i. o. Σ | quae vult a] q. a v. CPMSRIVZΓ^ΛO² sed (*praem.* quae a vult Λ^O) potest nolle (velle Λ^B) illa (ista Λ^H) esse Λ^OΣ *praem.* sed potest nolle illa esse M²π^γβ^μυ *add.* sed (quia Γ^L) potest nolle illa (i. n. V) esse CPSIVZΓ^ΛO² | quia] quare D* *praem.* et MS*RI²LN *praem.* sed V*Γ^{BD}* 5-6 contingenter se habet] se h. c. CPMRVΓ¹ *praem.* ita P 6 illa] ista D*Λ^Y *add.* (ante quia, 5 S) quae sunt a (a] om. R *add.* vult M²) CPMS*RI²ZΓ^ΛO² *add.* quae vult a π^γβ^μυ | sicut — illa om. Γ^B | voluntas om. V*Γ^{BD} | a] in *ras.* V² *add.* se habet contingenter Γ^{DN}Σ | ad² — vult om. I²VZΛ^{YHGO}* | b vult] v. b Σ sunt b Γ^{BDN}Σ | si est Deus] si (*add.* autem Z) Deus e. CI²Z si b est Deus sicut a Σ om. Γ^B 6-7 Si² — esse om. Γ^{DN}Σ 7 autem] igitur Γ^{DN}Σ² | nolit] non vult I²DN² noluit Γ^B | ergo¹ om. Σ | illorum] iste D* istorum Λ eorum CP MSIZE | est] erit DΣ | sint] sunt MA^BΣ (post duo) O²Σ om. Λ^{YB}/HO¹ 8 faciet Σ facere Λ^BO² | alium] alterum (ante faceret Λ^BO²) CA^{YHGO} *edd.*, om. M | non] *add.* quidem Σ 9 illum] istum D*Λ^Y alium MSRI²VΓ¹ *add.* in se CPM²I²VΓ^{BD}Λ^{YHGO}Σ | prohibendo] in *corr.* Λ^BΣ perhibendo D faciendo vel prohibendo π^γβ^μυ | volitorum] reliquorum Λ^H *praem.* aliquod Λ^BΣ 11 quasi = AD | sophisticando = AD somniando [not. alius liber (alias υ): supponendo μυ] *rell. edd.* | concordent = AD concordant *rell. edd.* 12 quamvis = AD quamvis de hac (hoc I²) PMSRIΓ^{LN} quamvis (in *corr.* C² quam Λ^H) de hoc *rell. edd.* | sit necessitas] n. s. CPM om. Γ^{DN}Σ | fecerunt RV*Γ^{BD}Σ *edd.* | pactum = ADP pacta *rell. edd.*, *add.* de concorditer (c.) concordare Λ^Y uniformiter M²I²Σ volendo (v. om. P²I²) CPM²IVZΓ^{BD}Λ^{YHGO}Σ 13-14 ubi dicit sic — possit = AD 14 ita om. D

T¹ Cf. supra n. 156. ² Cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio* I d. 20 q. un. n. [1. 12]; *Quodl.* q. 7 n. [34-35]. ³ Cf. supra n. 180. ⁴ Cf. DUNS SCOTUS, *Rep.* I A d. 2 n. 100.

adhuc probo quod neuter eorum erit omnipotens: nam si *a* est omnipotens, potest producere suo velle quodcumque producibile volitum aliud a se; ex hoc sequitur quod *b* nullum poterit producere suo velle, et ita non est omnipotens. Quod autem hoc sequitur, patet ex quarta via¹, quia impossibile est duas causas esse totales unius effectus, quia ex quo totaliter causatus est ab una, impossibile est quod sit ab alia².

III. — AD ARGUMENTA

IA. — AD ARGUMENTA PRO ALIA OPINIONE

182 Ad argumenta². — Primo enim ad illa quae sunt pro alia opinione. Respondeo ad auctoritatem Rabbi Moysis³ et dico quod Deum esse unum traditur in Lege; quia enim populus fuit

^a Sequitur textus interpolatus: Argumenta quaedam aliquorum⁴ ad quaestionem praedictam nolo hic adducere, quibus non oportet inniti, quia sunt solubilia, et forsitan aequae concludentia unicum esse angelum in una specie⁵ si angelus est simplex in essentia sua⁶; aut si concludant, non tamen ex naturaliter nobis notis⁷. Nec oportet illa adducere ut solvenda, quia non sunt contra conclusionem quam teneo.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρ^ττ^γβ^μ)

1 eorum] illorum V^ΓBD | erit] est RV^ΓBDΛ^{OS} sit PΓ^{DS}(post omnipotens)^N esset I^Z om. Γ^D 2 producibile = AD velle Λ^Y possibile rell. edd., add. et I³ 3 aliud] sicut R om. VΓ^{BD}Λ^{YB} HO^Σ | ex] et Γ^LΛ^H praem. et I³Γ^NΛ^{OS} | hoc] quo Σ om. Λ^G | nullum = AD nullum eorum CV Γ^ρτ^γβ^μ nullum illorum rell. τ 4 est] erit VΓ^B | autem = ADI² 4-5 sequitur = ACP sequatur rell. edd. 5-6 duas causas esse totales] d. c. t. e. Γ^LNΛ^G d. e. c. t. P e. (om. Γ^B) d. c. t. VΓ^{BD}Σ 6 totaliter = AD | causatus est] e. c. CPMSRIVZΓA 7 sit] causetur Σ 10 Ad argumenta] praem. Tunc P om. CM³SRΓ^LNΛ^GΣ add. et PVΓ^{BD} add. tunc et IZγ | Primo om. CMSRΓ^LNΛΣ | enim = AD | ad illa om. MSRA^G | quae sunt om. Γ^LN 11 Respondeo] praem. Ad primum VΓ^{BD} om. Σ adnot. Summa huius responsionis tangitur super tertium dist. 37 in solutione secundi argumenti principalis; vide etiam bonum processum pro eadem in Augustino, De quantitate animae, aliquantulum prope principium ubi ait: 'Aliud est enim cum auctoritati credimus, aliud cum rationi. Auctoritati credere magnum compendium est et nullus labor' etc. I² | Moysis] rescr. I² om. Γ^DΣ | et = A 12 quod] quia SA^{OS} | Deum — quia] quia Λ^{HG} om. CMSRZΓ^LNΛ^{YBGO}Σ^ρτ^γβ^μ | traditur = I²Γ^{DS} creditur (-tum τ) ADPT^ΓVΓ^{BD}τ^γ est creditum Φ | Lege] add. ibi D | enim = A | populus = AD pop. (philosophus R) iudaicus rell. edd. 13-18 Argumenta — teneo = CPMSRIVZΓAΣ edd.; lectiones variantes vide in append. B

T¹ Cf. supra n. 172. ² Cf. supra n. 163-164. 157-160. ³ Cf. supra n. 163. ⁴ Cf. DUNS SCOTUS, *Add. magnae* I d. 2 pars 1 q. 4 n. [2]; *Rep.* IA d. 2 n. 86-88; supra p. 224, 4-12; THOMAS, *S. theol.* I q. 11 a. 3 in corp. (IV 111a-b); *S. contra gent.* I c. 42 (XIII 120a); HENRICUS GAND., *Summa* a. 25 q. 2 in opp. 3. 8 (I f. 149L); q. 3 in opp. 3. et in corp. (f. 152A. 153C-D); RICHARDUS DE MEDIAVILLA, *Sent.* I d. 2 a. 1 q. 1 in corp. (I 9va-b). ⁵ Cf. DUNS SCOTUS, *Add. magnae* I d. 2 pars 1 q. 4 n. [2]; *Rep.* IA d. 2 n. 89-91. ⁶ Cf. DUNS SCOTUS, *Rep.* IA d. 2 n. 89. — Cf. THOMAS, *Sent.* II d. 3 q. 1 a. 4 in corp. (ed. Parmen. VI 415b); *S. theol.* I q. 76 a. 2 ad 1 (V 217a). ⁷ Cf. DUNS SCOTUS, *Add. magnae* I d. 2 pars 1 q. 4 n. [2].

rudis et pronus ad idolatriam, ideo indiguit instrui per Legem de unitate Dei, licet per naturalem rationem posset demonstrari. Ita etiam acceptum est a Lege quod Deus sit (Ex. 3: *Ego sum qui sum*, et Apostolus ad Hebr. dicit quod oportet accedentem ad Deum credere quia est), et tamen non negatur Deum esse demonstrabile; ergo pari ratione nec negandum est posse demonstrari per rationem Deum esse unum, licet 'accepta' sit a Lege. Illa etiam quae possunt demonstrari utile est communitati tradi etiam per viam auctoritatis — et propter negligentiam communitatis in inquirendo veritatem, et etiam propter impotentiam intellectus et propter errores inquirentium per demonstrationem, quia veritatibus suis multa falsa permiscet, ut dicit Augustinus XVIII *De civitate Dei*. Et ideo, quia simplices sequentes tales demonstratores possent dubitare cui esset assentiendum, ideo tuta est via et stabilis et communis, auctoritas, circa quae non potest fallere nec falli.

Ad secundam rationem de singulari¹ dico quod aliud est singularitatem esse conceptam vel ut obiectum vel ut partem obiecti, aliud singularitatem esse praecise modum concipiendi sive sub quo

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρ^ττ^γβ^μ)

1 instrui per Legem] p. Leg. i. CPM 2 naturalem rationem = ADA^G r. n. rell. edd., add. sibi D | posset = ADγ possit Λ^G potuit CMSRIT^{LN} poterit Λ^{B/O} potuerit PVZΓ^{BD}(in corr.)Λ^{YBHO}Σ poterat ρττβμ 3 est a Lege] a Lege e. RVΓ | quod Deus sit] post 3 Λ^{OS}Σ om. Λ^{YB/O} | Ego] add. inquit Σ 4 Hebr.] add. XI Γ^{DS} add. in spatio relicto vacuo XI cap. Λ^{OS} sequitur spatium vacuum in Λ^{YB} | dicit om. DΣ | quod om. VΣ | ad Deum om. PΛ^{YBHO}Σ 5 demonstrabile] demonstrabilem DRA^{B/G} unum (demonstrabile Γ^N) licet acceptum sit a Lege Γ^NΛ^{OS} praem. esse DPM³VZΓ^{BD}Λ^{YH}Σ^ρτ^γβ^μ om. Λ^O 6 nec negandum est] non neg. e. P non e. neg. Σ neg. non (non om. Γ^{DS}) e. CMSRIT^{LN} neg. e. non V* | posse demonstrari] post Deum (7) IZ post unum (7) P dem. posse Λ 6-7 per rationem = AD 7 acceptum PM³VΓAΣ edd. | etiam quae] enim quae etiam Σ 8 etiam = AD 9 auctoritatis] adnot. Quare valet auctoritas sanctorum A¹ | et] tum Σ 10 et¹] tum Σ | etiam = A | et²] tum Σ 11 quia] qui Σ 12 permiscetur Γ^N permiscuerunt τ miscent D³ immiscent Σ | Dei] c. (add. 41 Σ^{OS}) Σ add. c. P add. cap. 41 (41) 11 Z 14 P³) iuxta finem (i. f. om. P³) IZ 13 demonstrationes CPMRIVZΓAΣ edd. | possent] possunt DP praem. bene γβμ 14 assentiendum] ante esset Σ asserendum D³ asserendum vel assentiendum A assistendum βμ | tuta] data D | et stabilis] post communis (14-15) V et (add. ideo M²) facilis (pon. et stabilis Λ^{OS}) CPMSRIZΓ^{BD}ΛΣ praem. facilis V add. est CPM³SR I²ZΓ^{DS} | et²] in ras. M² vel SR ut I²Z om. CΓ^{DS} 15 circa] certa CPMSI²VΓA^{YBHO} sed est certissima post falli Σ praem. certa AD om. R 16 adnot. Memorandum dist. 42 Γ^{BD}1 (cf. p. 234 ad 3 quoad V) | secundam rationem] s. responsionem R secundum Σ 17-18 conceptam — esse om. C³ 17 obiectum] absolutam R | ut³ om. MSR | obiecti] add. et PIZΓ^{DS} Λ^{YB}Σ 18 aliud = AC³ ac D aliud est (add. sicut essentia Λ^G) rell. edd. | concipiendi] cognoscendi D | sive] in corr. Λ^{OS} vel Σ

F³ Ex. 3, 14. 4 Hebr. 11, 6. 12 AUGUST., *De civ. Dei* XVIII c. 41 n. 2 (PL 41, 601; CSEL XL pars I 334, 1-2): «Ubi etsi aliqua vera dicebantur, eadem licentia dicebantur et falsa».

T¹ Cf. supra n. 164.

concipitur obiectum. Exemplum: cum dico 'universale', obiectum conceptum est pluralitas, sed modus concipiendi, id est modus sub quo concipitur, est singularitas; ita in intentionibus logicis cum dico 'singulare', quod concipitur est singularitas, sed modus sub quo concipitur est universalitas, quia quod concipitur, ut concipitur, habet indifferentiam ad plura. Ita dico in proposito quod essentia divina potest concipi ut singularis ita quod singularitas sit concepta vel ut obiectum vel ut pars obiecti; non tamen sequitur quod essentia possit cognosci ut est singularis, ita quod singularitas sit modus concepti: cognoscere enim sic aliquid ut singulare, est illud cognoscere ut hoc sicut album videtur ut hoc, et hoc modo praedictum est¹ quod non cognoscitur essentia divina sub ratione singularitatis; et ideo in argumento est fallacia figurae dictionis², commutando rem in modum.

LB. - AD ARGUMENTA PRINCIPALIA

15

184 Ad rationes principales³. - Dico⁴ quod Apostolus loquitur de idolis, et ideo de 'diis' nuncupative; et subdit ibi: *nobis autem unus est Deus*, quia omnes dii gentium daemonia.

ADCPMSRIVZ¹BDLN²Λ³VBHGO⁴Σ⁵QU⁶(Φ⁷PP⁸PT⁹Π¹⁰Υ¹¹Β¹²Μ¹³)

1 concipitur] cognoscitur D | universale = D velle AC' plurale C²Λ³ rell. edd., add. est singulare βμ 1-2 obiectum conceptum est pluralitas] p. e. o. c. Σ 2 id est] sive Σ om. C 3-4 ita — singularitas om. Γ^N 3 in om. D⁴CM 4 singulare] singularis Λ⁵ add. est universale βμ | modus] add. concipiendi πτγβμ 5-6 est — concipitur om. R | ut concipitur] ut sic Σ om. I⁷ 7 ut om. Σ | singularis] singulare DΓ^{LN}Λ⁸ 8-9 concepta — singularitas om. Λ⁹ 8 non] nec CPSRIZA⁹Σ 9 essentia — quod om. Σ | cognosci] concipi VΓ^{BD}* | ut] prout VΓ^{BD}*Λ¹⁰ | est om. CPMRA¹⁰ 10 concepti] concipiendi DΛ¹⁰Σ¹¹τγ | cognoscere] concipere Γ^{BD}*Λ¹¹ | enim om. Λ¹²EHG | sic om. P*(post aliquid)MΣ | singulare] add. est Λ¹³ add. ita quod singularitas sit modus concipiendi Σ 11 illud cognoscere = AΓ¹² illud singulare cognoscere Γ^N cognoscere (add. illud V²Γ¹²BD) DVT^{BD} cognoscere illud rell. edd. | album] praem. secundum multos Λ¹⁴ add. secundum multos (post hoc¹ VΓ^{BD}; multos] aliquos I¹⁵) CP²Λ¹⁶VZ¹⁷Γ^{BD}Λ¹⁸Σ 12 praedictum est] dictum (rescr. P²) est prius PIZ | sub ratione] ut Σ 13 singularitatis] singularis DCMSRVΓ^{BD}Λ¹⁹Σ add. vel sub ratione singularitatis Λ²⁰EHG add. r..... Λ²¹ add. vel singularis τ 13-14 et ideo — modum] om. Λ²²; ¶ sign. litteris a-b V²³ 13 et ideo] et hoc modo in ras. Λ²⁴ | argumento] isto P | fallacia figurae] figura (bon. fallacia Λ²⁵) Λ²⁶-Υ²⁷ 14 commutando — modum] om. Λ²⁸EHG | commutando modum in rem vel e converso Λ²⁹ 16 rationes principales] primum principale Σ add. ad primum (primam R add. ultra argumentum P) CPRIZ add. ad Apostolum MS V²Λ³⁰-O add. Apostoli Λ³¹ 17 idolatris VZΓ¹⁹Λ³²Σ idolatris τ | et²] unde Γ³³Σ om. Γ³⁴ | ibi] ibidem CPM om. Γ³⁵DN statim Γ³⁶ 18 quia] et Γ³⁷LN praem. et Γ³⁸DN | daemonia] add. in psalmo CPMSRI³⁹ZΓ⁴⁰DA

F 17 I Cor. 8, 6. 18 Ps. 95, 5.

T ¹ Cf. supra n. 164. ² Cf. ARISTOT., *Soph. elenchi* I c. 2 (c. 4, 166b 10-14). ³ Cf. supra n. 157-160. ⁴ respondet ad primum, cf. supra n. 157.

Ad secundum¹ dico quod consequentia non valet, quia numerus non est talis modus significandi grammaticus sicut alii modi grammaticales, qui praecise dicunt modum concipiendi rei absque aliqua realitate correspondente tali modo concipiendi; unde dicunt praecise aliquid in re a quo moveri possit intellectus ad talem modum concipiendum². Sed numerus vere includit rem subtractam; unde sequitur 'homines currunt, ergo plures homines currunt'. Sed non sic de aliis consignificatis nominis vel verbi, quia non sequitur 'Deus est, igitur Deus est masculinus'³, quia ad masculinitatem sufficit aliquid in re a quo iste modus concipiendi possit accipi, puta activitas. Dico ergo quod illud solum 'Dii' conceptum sub modo plurali includit contradictionem, quia modus concipiendi repugnat ei quod concipitur sub modo. - Cum igitur probatur consequentia quia idem includit singulare et plurale², dico quod singulare includit illud sub modo concipiendi convenienti

¹ Sequitur textus interpolatus: quamvis illud motivum non sit aliquid in re: masculinitas enim non requirit aliquid masculinum in re, sed aliquid correspondens masculinitati, scilicet potentiam activam vel aliquid huiusmodi³.

² Sequitur textus interpolatus: sequitur 'plures homines sunt, ergo plura animalia rationabilia', sed non sequitur 'Deus est generans, ergo Deus est masculini generis'.

ADCPMSRIVZ¹BDLN²Λ³VBHGO⁴Σ⁵QU⁶(Φ⁷PP⁸PT⁹Π¹⁰Υ¹¹Β¹²Μ¹³)

2 significandi] cognoscendi AD | grammaticus] grammaticalis ZA¹⁴Σ¹⁵τ grammaticaliter CPM SΓ¹⁶LN¹⁷Λ¹⁸HO¹⁹πτγβμ generaliter R | sicut = ADΓ²⁰LN²¹ quales (add. sunt P²²I²³V²⁴) CPMSRIVZ¹BD²⁵πτγβμ quales sunt Λ²⁶Σ²⁷ 3 grammaticales] generales Γ²⁸LN²⁹Λ³⁰Y³¹ praem. generales Σ³² pon. generales M³³ | qui] quae P³⁴ quia Γ³⁵LN³⁶* | dicunt] post modum SR post concipiendi PZ post rei CMI³⁷ | rei] rem P³⁸VΓ³⁹Λ⁴⁰O⁴¹(om. O⁴²) om. P⁴³Λ⁴⁴VBHGO⁴⁵ 3-4 absque — concipiendi post concipiendum (6) Λ⁴⁶ 4 aliqua realitate] aliquo (alio ZA⁴⁷VBHΣ) reali (r. post correspondente Σ) ZA⁴⁸VBHGO⁴⁹Σ 4-6 unde — concipiendum] om. ZA⁵⁰VBHGO⁵¹πβ; ¶ sign.: litteris a-b V⁵²(text. et mg.) punctis μ 4 unde] nec (unde nec P⁵³) CP⁵⁴MΓ⁵⁵LN⁵⁶Λ⁵⁷Σ add. nec I add. non Γ⁵⁸ 5 praecise = AD 6 concipiendum = Αμ concipiendi Λ⁵⁹ rell. (om. ZA⁶⁰VBH) πτγ | numerus] add. ille Λ⁶¹Σ | subtractam] subtractam D⁶²C' Γ⁶³Λ⁶⁴Σ⁶⁵EHG add. abstractam PMSRI⁶⁶ZA⁶⁷Y⁶⁸ substratam C⁶⁹Γ⁷⁰LN⁷¹ 7 sequitur] add. quod D | ergo — currunt] om. D⁷² 8 sic] praem. sequitur Λ⁷³Σ⁷⁴τ praem. est πτγβμ add. est SRI | sic — non om. ZA⁷⁵VBHGO⁷⁶ | consignificativis Σμ significatis C⁷⁷M consignatis R | quia] qui Γ⁷⁸B⁷⁹ unde Λ⁸⁰Σ⁸¹τ | non²] bene AD 9 est¹] add. masculini generis I⁸²Λ⁸³HGO⁸⁴Φ⁸⁵ add. generis masculini πτγβμ | igitur Deus est om. Σ⁸⁶U⁸⁷ | masculinus] ante est CPMSRIZA⁸⁸Y⁸⁹O⁹⁰ masculus CΓ⁹¹Γ⁹²DN⁹³Σ 9-10 masculinitatem] comp. (masculinitatem vel masculitatem ?) CMSRVΓ⁹⁴-B⁹⁵Λ⁹⁶Y⁹⁷GO⁹⁸ masculitatem Φ 10 in re] in ras. Λ⁹⁹B¹⁰⁰ in se M scire Z | iste] ille (post modum Σ) AD¹⁰¹ΣIZΓ¹⁰²LN¹⁰³Λ¹⁰⁴HO¹⁰⁵Σ | possit] post accipi (11) Σ posset CPMSIZA¹⁰⁶-Y¹⁰⁷ 11 solum] subiectum MV¹⁰⁸Γ¹⁰⁹BD¹¹⁰Λ¹¹¹GO¹¹²Φ¹¹³ add. substantivum in ras. I¹¹⁴ 13 modo] praem. tali I¹¹⁵ add. impossibili β 14 quia] quod VΓ¹¹⁶BD¹¹⁷Λ¹¹⁸Y¹¹⁹GO¹²⁰Σ 15 singulare includit] i. s. Σ | illud] om. CPMSRI¹²¹VZΓ¹²²B¹²³DN¹²⁴Λ¹²⁵Σ rem Γ¹²⁶B¹²⁷ 16-18 quamvis — huiusmodi = AD 17 sed] licet A 18 vel] nec D 19-21 sequitur — generis = Λ¹²⁸-Y¹²⁹ 20-21 masculini] masculi Λ¹³⁰HGO¹³¹

T ¹ Cf. supra n. 158. ² Cf. ibidem. ³ Cf. DUNS SCOTUS, *Rep.* I A d. 2 n. 106.

ipsi concepto, sed plurale includit illud sub modo impossibili illi concepto; et ideo singulare includit rationem quasi in se veram prout includit conceptum et modum concipiendi, plurale autem prout includit ista duo includit rationem quasi in se falsam. Et ideo non sequitur quod plurale sit verum de plurali sicut singulare de singulari, quia de eo cuius est ratio in se falsa nihil est verum¹.

186 Per illud patet ad aliam probationem 'quo maius cogitari non potest'², quia non sunt Dii cogitabiles sine contradictione, quia modus repugnat rei conceptae; et ideo maior est glossanda sicut prius est dictum in quaestione praecedenti³. Ad sensum autem et veritatem requiritur quod ratio subiecti non includit contradictionem, sicut dictum est in quaestione secunda huius distinctionis⁴.

187 Ad tertium⁵ dico quod illa maior propositio non est prima, sed reducitur ad istam 'omne imperfectum reducitur ad perfectum'⁶; et quia omne ens per participationem est imperfectum, et tantum illud ens est perfectum quod est ens per essentiam, ideo sequitur propositio illa^a. Haec autem maior de 'imperfecto' sic habet distin-

^a Sequitur textus interpolatus: scilicet quod 'omne ens per participationem

ADCPMSRIVZ¹BDLN²AYBHGOSQU(Φ^{FP}π^γβ^μ)

1 conceptui CZI^{N2}AYBHO | sed plurale] pl. autem Σ om. Λ^G 1-2 illud — includit om. Γ^{B2} 1 sub] add. tali PM* | impossibili I²VI^{DIN2}ΛΣ edd. 2 conceptui CP²VT^{B2DN2}AYBHO | ideo singulare] illius singularis P²M²SRI* ideo illud singulare P²π^γβ^μ | quasi] ante rationem R post se Σ 3 modum concipiendi] c. m. Σ 4 ista] illa D²CPMSRIZΣ | quasi in se] in se q. (q.) a D) D²Σ 7 illud = AD idem rell. edd. | aliam probationem] pr. a. CPM | maius] magis CΣ | excogitari DSRI^NΛΣ 8-10 quia¹ — praecedenti] om. ZA^Y; ¶ sign. litteris a-b V²(*text. et mg.*) 8 non sunt Dii] Dii n. s. Σ | cogitabiles] cognoscibiles Λ^{BHO2} praem. pluraliter Λ^{O2} 9 conceptae] et conceptui Λ^{BHO}Φ 10 est dictum = A est D supra I(om. I²) est expositus Anselmus Σ I...I Λ^O(om. Λ^{O2}) | in quaestione praecedenti] ad Anselmum (add. in quaestione praecedenti quod Deus est quo maius cogitari non potest, scilicet sine contradictione Λ^{O2}) Λ^{-Y} add. ad Anselmum τ 10-11 sensum autem et veritatem = AD assensum autem et verit. VI¹ veritatem autem rell. edd., add. propositionis CP²I²VZT^{-L}Λ^Y edd., add. positionis Σ 11-12 non includit contradictionem] sit in se vera ZA^{-G}Σ praem. sit in se vera et (et) om. I² add. quod Λ^G) I²Λ^Gτβ μν add. sive quod (s. q.) sed γ) sit in se vera VI¹BD^Y 11 includat C²VI^{BDN2}Λ^Gτβμν includens I² 12 in om. Σ 14 tertium] tertiam M secundum V quartum Λ^{H2} | maior propositio] p. m. Σ 15-16 reducitur² — imperfectum om. Γ^{B2} 16 omne om. PVI^D* | tantum] tamen Λ^OΣ^QU 17 illud ens est perfectum] est i. p. ens M' est i. ens p. C²PM¹ i. (idem Σ^U) est ens p. VI^{BD}Σ 18 propositio illa = AD (illa ista D) prop. illa maior de imperfecto rell. edd. [prop. post maior τ; illa] ante prop. Γ^BΣ ista (ante prop. VI^NΛ^Y) VI^NΛ; de imperfecto] de participatione π^γβ^μ

T ¹ Cf. supra n. 30. ² Cf. supra n. 158. ³ Cf. supra n. 137. ⁴ Cf. supra n. 30. ⁵ Cf. supra n. 159. ⁶ Cf. ARISTOT., *De caelo* I t. 12 (A c. 2, 269a 19-20): «Perfectum ... prius natura imperfecto»; BOETHIUS, *De consol. philos.* III prosa 10 (PL 63, 764; CSEL LXVII 64, 24-26): «Omne enim quod imperfectum esse dicitur, id imminutione perfecti imperfectum esse perhibetur».

gui: aliquid est imperfectum secundum perfectionem simpliciter, quae non necessario habet imperfectionem concomitantem, quia non includit in se limitationem, sicut 'hoc bonum', 'hoc verum', 'hoc ens'; et huiusmodi imperfectum reducitur ad perfectum eiusdem rationis, scilicet 'bonum', 'ens' et 'verum', quae important perfectiones simpliciter. Aliquid autem est imperfectum secundum perfectionem non-simpliciter, quae de ratione sui includit limitationem, et ideo necessario habet imperfectionem annexam, ut 'hic homo', 'hic asinus'; et huiusmodi imperfecta non reducuntur ad perfectum per essentiam absolute eiusdem rationis sicut ad rationem specificam, quia ipsa adhuc includit imperfectionem, quia limitationem, sed reducuntur ad perfectum primum quod continet ea supereminenter et aequivoce¹. Quod ergo imperfectum est primo modo, reducitur ad perfectum simpliciter secundum perfectionem illius rationis, quia aliquid secundum istam rationem potest esse simpliciter perfectum. Quod autem est imperfectum

reducitur ad ens per essentiam' quod est perfectum. Ut igitur vere possit sequi conclusio².

ADCPMSRIVZ¹BDLN²AYBHGOSQU(Φ^{FP}π^γβ^μ)

om. ZI^{BD2}Λ^{BHO}] | Haec autem maior] Sicut autem maior Λ^O om. Λ^Y^{O2} | de imperfecto] de perfecto A om. P²MSRI²VT^{LN} add. quae Λ^{O2} 18-p. 241, 1 distingui = AD intelligi rell. edd. 19-p. 241, 18 scilicet — conclusio = AD adnot. Nota quomodo intelligitur 'tale per participationem reducitur ad tale per essentiam' (*rep. simili modo in mg. inf.; adnot. ultra: Vide Thomam prima parte, quaest. 44, art. 3, in solutione 2 I^{D2}) I^{D2}*

1 esse C²PM¹IA^G* 3-6 sicut — simpliciter] om. ZA^{YB}Σ; ¶ sign.: Vacat I^{N2} litteris a-b V² (*text. et mg.*) 3 sicut = AD ut rell. (om. ZA^{YB}Σ) edd. 4-5 et — verum om. Λ^{O2} 4 et huiusmodi] et huius DRI^B et hoc (add. est Λ^G*) Λ^GΦ add. et hoc VI^{BD} | imperfectum] imperfectio A | perfectum] add. aliquid R 5 rationis] ordinis vel rationis τ 6 perfectiones] perfectionem P²V probationes D | simpliciter] add. per essentiam Λ^G | est om. VI^D* 7 non-simpliciter] simpliciter D²Λ^G* add. sed secundum perfectionem π^γβ^μ | de ratione sui om. ZI^{BD2}Λ^Y 7-8 limitationem] in ras. Γ^{B2} add. ut hic homo (add. et hic equus τ) Λ^Oτ 8 ideo] de ratione sui V add. de ratione sui Γ^{LN}Λ^{O2} | habet] add. in se CP²I²VT^{LN}Λ^Y 8-13 ut — aequivoce] post modo [p. 242, 1, loco non reducitur (p. 242, 1) — perfectionem (p. 242, 5)] Σ om. ZA^{YBHO2}τ; ¶ sign. litteris a-b V²(*text. et mg.*) 9 hic³ vel (add. hic I^{D2}) VI^{BD} | asinus] lapis Σ 9-13 et huiusmodi — aequivoce om. Φ²π^γβ^μ 9 huiusmodi] huius DMS hic cum (c. om. Λ^{G2}) Λ^G | imperfecta] imperfectio Λ^G om. Σ 10 sicut] puta Σ 11 ipsa] illa Σ om. CP²MSRI | includit] ante adhuc Σ includunt D²VI^{BD}LNΛ^{O2} 13 Quod ergo om. Σ 14 est om. P²Σ | perfectionem VI^{BD}LNΦ 14-16 simpliciter — perfectum] eiusdem rationis ut (ut om. Σ^{U2}) hoc bonum, hoc verum, hoc ens ad bonum, verum et ens perfectum simpliciter, haec enim important perfectiones simpliciter Σ | secundum — simpliciter om. D² 15 istam] illam (post rationem Λ^{-Y}) CP²VI^{LA}-^Y primam P²M add. primam IZ 16 potest esse] est (praem. potest esse vel Λ^{O2}) Λ^O | Quod autem est om. Σ 16-p. 242, 1 Quod — perfectum om. V 17 Ut igitur vere possit] Nec possit vere D

T ¹ Cf. DUNS SCOTUS, *Lectura* I d. 2 n. 131. ² Cf. DUNS SCOTUS, *Rep.* I A d. 2 n. 104.

secundo modo, non reducitur ad aliquid perfectum secundum perfectionem eiusdem rationis; quia enim illa imperfectionem includit, ideo illa non potest esse perfectum simpliciter, propter illam limitationem, sed reducitur ad aliquid simpliciter perfectum aequivocum, eminenter includens illam perfectionem. Et ideo bonum imperfectum reducitur ad perfectum bonum, sed lapis, qui est imperfectus, non reducitur ad lapidem perfectum simpliciter, sed ad summum ens et ad summum bonum, quae includunt virtualiter illam perfectionem¹.

188 Ad ultimum² dicitur quod plura bona finita sunt meliora 10 paucioribus bonis finitis, non autem plura bona infinita.

189 Sed hoc non videtur respondere ad argumentum, quia quaecumque si essent meliora essent videntur ponenda esse in entibus, et maxime in ente supremo, quod est 'necesse esse', quia ibi quidquid posset esse, bonum est et necesse est ibi esse; sed plura bona 15 infinita si essent, essent meliora; videtur igitur quod plura bona infinita sunt ponenda in natura summi boni.

190 Ad istud respondeo quod cum dicitur in maiori 'illa quae si

ADCPMSRIVZI^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμν)

1-5 non — perfectionem om. Σ (cf. p. 241 ad 8-13) 1 reducuntur CPM | perfectum] *praem.* simpliciter ZI^{BD}Λ^Y add. simpliciter Λ^{GT}βμν 2 eiusdem rationis] illius r. Λ^H add. scilicet ad rationem (ad rat. om. Λ^G) specificam I²Λ^{GO}τμν | illa] ista (istam P) PM'I illam M²Λ^{BHG} 3 includunt D²VI^N | illa = AD² ista D' secundum istam PM'I secundum illam (illa V) *rell.* (quoad Σ cf. ad 1-5) ρτπγβμν | esse = AD aliquid (ante non Λ^Y) esse MVI^{LN}Λ^Y esse (om. P²) aliquid (e. a. post perfectum Λ^O) *rell.* (quoad Σ cf. ad 1-5) *edd.* 4 illam] istam D* om. CPMSRIZA^{YEHGO} (post limitationem) *edd.* | reducuntur CPMI^{LN} 5 illam] istam PMIA^Y ipsam τ om. R | imperfectionem DΛ^{BH} | Et ideo] Unde Σ 6 bonum²] ante perfectum CMIVZI^{BD}Λ^{YH} om. P add. simpliciter M² | sed] sicut CPMSIZI^{BDLN}Λ^{OZ} sed sicut Λ^{O'} sed sic τβμν autem post lapis Σ 7 qui est om. Σ | imperfectus] add. ideo M add. bonus I^NΛ^{OZ} add. vel homo Σ | reducuntur M²Σ | lapidem] add. vel hominem Σ 7-8 simpliciter] add. quia secundum istas perfectiones non potest aliquid esse perfectum simpliciter (quia — simpliciter om. Σ^U) cum limitationem includant Σ 8 sed] add. reducuntur Σ | ad² om. Σ | quae includunt] quod includit CM²I²Λ^{HO} qui includit Λ^{EG} quod continet (e. post virtualiter, 9) Σ 9 illam perfectionem] illas perfectiones Σ 10 dico Σ | plura bona] b. p. CMΣ 11 finitis om. VI^{BD}Λ^{YEH}Λ^{O*} 12-13 quaecumque] add. bona Σ 13 essent meliora essent = A essent essent meliora SIVZ I^BΛ^{BHG}Σρτπγ essent (*praem.* essent I^{DI} add. essent C²M²I^{N2}) meliora (m. in ras. Λ^{OZ}) *rell.* βμν add. plura quam pauciora et ita Σ | esse om. VI 14 necesse esse] esse (ens Σ^U) n. Σ 15 bona om. CMSRI² 16 essent²] videntur esse P om. I^{N2}Λ^{OZ} | essent meliora om. D² | videtur igitur] i. v. CΣ 16-17 videtur — infinita om. D | plura bona infinita om. Σ 17 sunt] sint Σ add. igitur D | ponenda] posita P om. Φ | in — boni om. D 18 Ad istud respondeo] Dico ad istud Σ | istud] in ras. V² illud PA *praem.* illud M | quod om. VI^{BD}

F 10 BONAV., Sent. I d. 2 a. un. q. 1 ad 2 (I 52b).

T ¹ Cf. supra n. 69. ² Cf. supra n. 160.

essent essent meliora sunt ponenda ibi', dico quod aut per ly 'si' implicatur positio possibilis, aut positio impossibile. Si primo modo, dico quod maior est vera et minor falsa, quia implicatio illa in minori non est possibilis, sed impossibile. Si autem ly 'si' implicet positionem impossibile, tunc minor est vera et maior falsa; quae enim non essent meliora nisi ex positione impossibile, non essent meliora, nec etiam sunt bona, sicut illud quod non est nisi ex positione impossibile omnino non est, sicut nec illud positum a quo dependet.

ADCPMSRIVZI^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμν)

1 ibi] enim D' ita I^L om. D²VI^{BD}Λ | quod om. VI^{BD} | aut] ante implicatur (2) Λ^{BHG} om. Λ^{B'} | ly] hoc Λ | si] in ras. Λ^{OZ} om. Λ^HΣ^{U*} 2 positio¹] ratio Σ | possibilis] impossibilis M² possibilium ρτπγβμν | aut positio impossibile om. D² | impossibile] impossibile R I^{LN}Λ^{GOZ}Σ^U 3 dico quod] sic Σ | minor] add. est D 4 illa] ista VI^{BD} | est om. A | possibilis] possibilium ρτπγβμν | sed] add. est D | impossibile] impossibile P compossibilium Λ^{O*} impossibilia Rτ 4-5 Si — impossibile] Si secundo modo Σ 5 ly] *praem.* per P²I^N om. Λ^O | implicat RVI^{BD} implicatur I^N | positionem] propositionem D² positio I^N rationem P | tunc = A sic Σ 5-7 minor — impossibile om. I^B 6 maior] add. est DRZ Λ^{EG}τ 6-7 nisi — meliora om. D² 7 non] nec PMVI^{BD}Λ^{N2} | non essent meliora] om. R add. quia I^{DI} | etiam om. CMSR 8 sicut] sed (pon. sicut et C²) CPMSRI²I^{DI}ργ 9 positum] ponitur (pon. est M²) MSA^{B2}(in corr.)^G ponit R potest Λ^H potest (ante illud ZΛ^Y) esse (post dependet I^{LN}) CP²ZI^{LN}Λ^Y esse potest I² est ρτπγβμν add. ponitur esse post dependet Λ^{OZ} add. potest esse post dependet VI^{BD} add. est γ | dependet] sequitur in S: Item, quod sint (p. 248, 13) — necesse esse (p. 249, 3), deinde Item, nihil (p. 247, 9) — secunda persona (p. 248, 12), denique Ad oppositum (p. 249, 4) — ergo etc. (p. 249, 9) sed transpon. S² post plures essentiae (p. 247, 8) totum istud adnotando: totum istud ponatur inferius ad tale signum ¶. — Cf. p. 245 ad 10-p. 249, 9 et p. 247 ad 9-p. 248, 12

IPARS SECUNDA

DE PERSONIS ET PRODUCTIONIBUS IN DEO

QUAESTIO 1

UTRUM POSSIBILE SIT CUM UNITATE ESSENTIAE DIVINAE
ESSE PLURALITATEM PERSONARUM]

Q. 4]
[1]

Circa ¹ secundam partem huius distinctionis quaeritur primo 191
utrum possibile sit cum unitate essentiae divinae esse pluralitatem
personarum ².

Quod non:

10 Quia ^a quaecumque uni et eidem simpliciter sunt simpliciter

^a Loco Quia (10) — ergo etc. (p. 249, 9) a Duns Scotus relinquitur spatium vacuum.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}πττγβμν)

6 adnot. Quaestio 4 A¹ et multi 6-p. 249, 9 Circa — ergo etc.] om. Λ^Y; ¶ sign.: Album in originali et litteris a-b V² Deficit media columna Λ^{Y2} (cf. ad 10-p. 249, 9) 6 distinctionis quaeritur primo] in qua Magister agit de pluralitate (personalitate Σ^Q) personarum et productione earum, quaeruntur quattuor: primum est Σ not. alius liber (a. 1. om. v): Circa secundam partem huius distinctionis in qua Magister agit de pluralitate personarum et productione earum, quaeruntur quattuor: primum est utrum cum unitate divinae essentiae simpliciter fiet (stet v) pluralitas personarum. Arguitur quod non, sic: Quaecumque etc. μν | quaeratur CPM | primo, om. IZΛ 7 possibile sit om. ΛΣ | divinae om. DCMSRI⁴VZΓ^{BDLN}Σ | esse = ADV stare (praem. simpliciter C) CPMSRIZ πττγβμν simpliciter stet (st. a. Σ) Λ^{-Y}Σ simpliciter possit stare τ | pluralitas VTΛ^{-Y}Στ 9 Quod non] praem. Arguitur I²Λ^{BHG} add. sic Λ^{BGO} 10-p. 249, 9 ¶ Quia quaecumque — ergo etc. sign. Pro ista quaestione quoad argumenta usque ad sequentem est album in libro Scoti A¹ (cf. ad 6-p. 249, 9); hunc textum habent sequenti modo: Item, quod sint (p. 248, 13) — necesse esse (p. 249, 3); Item, nihil (p. 247, 9) — secunda persona (p. 248, 12); Ad oppositum (p. 249, 4) — ergo etc. (p. 249, 9); Quia quaecumque (p. 245, 10) — plures essentiae (p. 247, 8) Λ^{B/G}Σ^U Quia quaecumque (p. 245, 10) — secunda persona (p. 248, 12); Ad oppositum (p. 249, 4) — ergo etc. (p. 249, 9); Item, quod sint (p. 248, 13) — necesse esse (p. 249, 3) Λ^{G2} Item, quod sint (p. 248, 13) — necesse esse (p. 249, 3); Item, nihil (p. 247, 9) — secunda persona (p. 248, 12); Quia quaecumque (p. 245, 10) — plures essentiae (p. 247, 8); Ad oppositum (p. 249, 4) — ergo etc. (p. 249, 9) Λ^{B2O}Σ^Q [quoad S cf. p. 243 ad 9; cf. etiam p. 247 ad 9-p. 248, 12] 10 adnot. VII Topicorum c. 3 et I Elenchorum c. 4 et I Physicorum t. c. (c. om. v) 17 et IV Metaphysicae t. c. 3 et I Priorum implicate habetur et communiter allegatur μν | Quia] Item Λ^{BGO} Praeterea Σ [lectiones variantes in Λ^{BGO}Σ intelliguntur ex transpositione, de qua immediate antea] om. Λ^B add. non M⁺ | uni et eidem] eidem Σ eidem (uni et eidem Λ^{O2}) naturae Λ^{-Y} 10-p. 246, 1 simpliciter sunt ... eadem¹] sunt simpl. eadem Λ^{H0}Σ sunt eadem simpl. Λ^{BG} sunt simpl. uni et eidem naturae eadem Λ^{O2} [post quaecumque (10) hi omnes] 10 simpliciter²] post sunt (p. 246, 1, sed rep. suo loco I²D2) PVI^{BD}Λ^{-Y} om. D²RI^N rep. post sunt (p. 246, 1) Σ 11] cf. notas criticas ad 10-p. 249, 9

T ¹ Pro n. 191-196 cf. DUNS SCOTUS, Lectura I d. 2 n. 136-141. ² Cf. DUNS SCOTUS, Lectura I d. 2 pars 2 q. 1; Rep. I A d. 2 pars 3 q. 4.

eadem, inter se sunt omnino eadem¹. Et additur 'simpliciter', quia si sint eadem eidem non simpliciter sed secundum quid, vel si eidem simpliciter sint eadem solum secundum quid, non oportet illa esse inter se simpliciter eadem. Sed personae divinae sunt simpliciter et omnino 'eadem' essentiae divinae, quae in se est omnino et simpliciter eadem; ergo etc. Maior patet, quia per eam tenet omnis forma syllogistica, et hoc syllogismi perfecti²; de se est evidens, quia in praemissis notantur extrema in medio coniungi, et ex hoc solum concluditur identitas extremorum inter se in conclusione; tum quia oppositum praedicati destruit subiectum, quia si non sunt eadem inter se, non sunt simpliciter eadem in tertio. Minor etiam patet, quod ipsa essentia sit simpliciter eadem, quia ipsa propter summam sui simplicitatem est quidquid habet, secun-

ADCPMSRIVZ¹BDLN¹Λ¹YHGOΣQU(Φ¹PP¹PTKYβμν)

1 inter se] post eadem² PVΓ^{BD} praem. ipsa Σ | omnino om. PVΓ^{BD}Λ¹HGOΣ | Et additur] Et (ideo Φ) dico Λ¹YΣΦ¹ Dicitur v | simpliciter] add. ad excludendum (dam VI^{BD}Λ¹G) identitatem secundum quid C²PIVZ¹BDN²Λ¹YΣ edd. 1-3 quia — secundum quid om. P² 2 si sint] si (post sint Λ² om. Λ⁰*) sunt Λ¹Y sic Σ | sint — si om. P² 2-3 eidem — eadem om. D² M² 2 eidem] post quid (3) Λ¹HGOΣ eisdem C² alicui M² uni et eidem Σ add. et CI¹D² | non simpliciter sed secundum quid] secundum quid et (et om. I*) non simpliciter IZ 2-3 non — solum om. ΛΣ | vel — secundum quid om. V 3 oportet] valet Λ⁰ 4 illa] ista D² ea CA¹Y om. Σ | esse inter se] inter se esse VI¹Λ¹Y | divinae om. Λ¹HGOΣ 5 eadem — omnino om. Σ¹U² | eadem = A eadem eidem Γ¹B eadem eidem Γ¹D eadem (in corr. Λ²) M²Λ¹HGO idem (post divinae Λ¹G) D²M²Σ¹U² rell. (om. Λ¹Y) edd. | essentiae] naturae Λ¹HGO | divinae om. Σ¹Q¹U² 5-6 in se est omnino et simpliciter] in se et o. e. s. CPMSIZ in se e. s. et o. D in se et s. o. e. R e. in se o. (o. om. Λ¹G) et s. (et s. om. Λ⁰*) Λ¹G⁰ e. in se s. et o. Σ 6 etc.] omnino (simpliciter ante eadem in hac lectione Σ) inter se sunt (s.) ante inter Σ om. Λ¹*) eadem et per consequens non distinguuntur personae divinae (pers. div. om. Λ¹HGO) ab essentia Λ¹YΣ | patet] probatur Λ¹YΣ add. tum M²Γ¹D²Λ¹Y edd. 7 omnis om. Λ¹HGOΣ | syllogistica, et hoc] syllogismi, et hoc P syllogistica forma (f. in ras. Λ¹G⁰) Λ¹G⁰ om. DVΓ^{BD}LN¹Λ¹HGOΣ edd. | syllogismi perfecti = A syll. perf., qui Λ¹G⁰ syll. perf., quod Σ syll. perf., quae (quia PT¹B) forma (f. om. Λ¹HGO*) rell. (om. Λ¹Y) edd. 8 in praemissis post extrema Λ¹YΣ | notantur] ante in medio Λ¹HGO nominantur D² vocantur M² R | in medio coniungi] c. in m. Σ 9 solum om. RVΓ^{BD}LN¹Λ¹G⁰Σ 10 tum] cum M² praem. item Λ¹Y om. C add. etiam Σ | subiectum] oppositum subiecti R 11 sunt¹ om. SA | eadem¹] idem (pon. eadem Λ⁰*) Λ¹YΦ add. omnino PTβμν | sunt² om. Λ¹G⁰ | in tertio] alteri Λ¹HGO eidem simpliciter Σ¹Q¹U² alicui eidem omnino Φ alicui eidem (add. omnino ρ) simpliciter (s. om. γ) PTβμν om. Λ⁰*(ante eadem²)Σ¹U² 11-12 in tertio — eadem om. D² 12 etiam om. VI^{BD}LN¹ΛΣ | patet] probatur Λ¹YΣPTβμν add. scilicet IZγ | quod] quia SRT¹L | quod — eadem om. P²Λ¹G⁰ΣPTβμν 13 ipsa] essentia Σ essentia divina Λ⁰ om. Λ¹G⁰ add. essentia P add. essentia divina ΦPTβμν | sui] suam (ante summam Λ¹HGOΣ) Λ¹HGOΣ sibi R om. Λ⁰ΦPTβμν | simplicem R

T¹ Cf. ARISTOT., *Soph. elenchi* I c. 4 (c. 6, 168b 31-32): « quae uni et eidem sunt eadem et sibi probamus esse eadem »; *Topic.* VII c. 1 (H c. 1, 152a 2-3): « ea quaecumque simpliciter eadem, et generationes eorum et corruptiones eadem ». ² Cf. ARISTOT., *Anal. priora* I c. 3 (A c. 4, 25b 32-35), « Quando igitur tres termini sic se habent ad invicem ut postremus in toto sit medio et medius in toto primo, vel sic vel non sic, necesse est extremitatum esse syllogismum perfectum ».

dum Magistrum *Sententiarum* distinctione 8, et secundum Augustinum X *De civitate Dei* cap. 11.

Item, essenziale et accidentale dividunt totum ens¹. Quidquid 192 ergo est in aliquo, aut est idem sibi essentialiter, aut accidentaliter.

Sed quod distinguit personas non est accidens essentiae (quia nihil sibi accidit), igitur essenziale; ergo est sibi idem essentialiter. Sed quod essentialiter est idem essentiae, multiplicato illo multiplicatur essentia; ergo si plures personae, plures essentiae.

[2] Item, nihil ponendum est in entibus — et maxime in summo 193

bono — quo non posito nihil perfectionis deficit universo; sed aliqua persona divina non exsistente in essentia divina nihil perfectionis deesset universo; ergo pluralitas talium non est ponenda in Deo. Probatio minoris: si secunda persona non esset, quidquid

ADCPMSRIVZ¹BDLN¹Λ¹YHGOΣQU(Φ¹PP¹PTKYβμν)

1 Sententiarum = A | secundum om. ΛΣ 2 X] XVI (pon. X M²) CPMT¹ZI¹L XI I²τβμν II Λ⁰ X vel XVI Λ⁰ XVIII γ om. Λ⁰Σ | De civitate] Civitatis DVΓ^{BD} om. R | Dei om. DCPMR ΛΣ | 11] 10 I²βμν 9 τ 2 Φ om. Σ¹U² add. Similiter alia (Sim. a.) Secunda Λ¹HGO pars minoris probatur (p.) patet Γ¹N²Λ¹Y edd.), quia ipsa est in se ipsa (i. om. VΛ¹HGOΣPTβμν) omnino (o. post est V) simplex et indivisibilis (individualis Σ), ergo etc. (etc. om. Σ) DPM²IVZ¹BDLN²Λ¹YΣ edd. 3 Item] Praeterea Σ Secundo sic PTβμν 3-4 Quidquid ergo] Ergo q. Λ¹YΣ 4 idem sibi] s. i. CPMSRIZ | essentialiter, aut accidentaliter] ac. aut e. DΣ 5 Sed] add. illud PIZΛ¹YΣ | accidens] accidentale (post essentiae Λ¹Y) P²Λ¹YΣPTβμν | quia] praem. patet Λ¹HGOΣ 6 sibi accidit] accidit essentiae R essentiae accidit Λ¹G⁰ est sibi (s.) ibi Σ) accidentale (s.) addit I Z) I²ZΛ¹HGOΣ add. ergo (om. τ) illud quod distinguit personas, est idem essentiae Λ¹G⁰τ | igitur — essentialiter] igitur essenziale Σ igitur etc. (praem. igitur — essentialiter Λ⁰*) Λ¹Y | essentielle] praem. est CPIVΓ^{BD} add. erit D | est sibi idem] e. i. s. (s. om. M²) PMIVZ¹Λ⁰ i. e. s. C 7 essentialiter est idem] est id. ess. Λ¹YΣ | multiplicato illo] si multiplicatur Λ¹HGOΣ 7-8 multiplicatur] multiplicatur VI¹ om. Σ¹U² 8 plures] praem. sunt Λ¹YΣ edd., add. sunt PIZ add. sint M² | plures] praem. erunt Λ¹HGOΣ praem. sunt PTβμν praem. essent τ add. sunt PIZ add. erunt Λ¹ | essentiae] add. in tribus personis Λ¹G⁰ 9-p. 248, 12 Item, nihil — secunda persona] post necesse esse (p. 249, 3) CPMRI¹VT¹BDLN¹ [quoad S cf. p. 243 ad 9; quoad Λ¹HGOΣ cf. p. 245 ad 10-p. 249, 9] om. Z 9 Item] Praeterea Σ Tertio sic PTβμν | ponendum est] e. p. DCPMSRIT¹Λ¹Y | summo] primo D om. P² 10 bono om. Dτ | deficit] deficit I deesset τ | universo] praem. in DRVΓ¹Λ¹HGOΣ add. igitur pluralitas talium non est ponenda (cf. 12) D 10-12 sed — universo om. Λ¹G⁰Σ¹U² 11 divina] om. Λ¹HGOΣO¹Φ¹τ | exsistente in essentia divina] posita D 12 deesset] deest DCγ add. in DI¹ΦPTβμν 12-13 in Deo om. D 13 si] praem. quia DP²VI¹ om. Λ⁰* add. enim Σ 13-p. 248, 2 si — quia] si tantum sint duae personae (p.) perfectiones P) in essentia divina DPVI¹ add. si tantum sint duae personae in essentia divina I¹Λ⁰Y 13 persona om. Λ¹HGO*

F 1 LOMBARDUS, *Sent.* I d. 8 c. 8 (I 64-65). x-2 AUGUST., *De civ. Dei* XI c. 10 n. 1 (PL 41, 325; CSEL XL pars I 526, 8-9): « ideo simplex dicitur, quoniam quod habet, hoc est ».

T¹ Cf. ARISTOT., *Metaph.* V t. 13 (A c. 7, 1017a 7-8): « Ens dicitur hoc quidem secundum accidens, illud vero secundum se »; AVICENNA, *Metaph.* II c. 1 (74vb): « esse vel est rei per essentiam, sicut homini esse hominem, vel est ei per accidens, sicut Petro esse album ».

perfectionis ponitur in ea esset in prima; etiam nulla perfectio deesset universo si ipsa non esset, quia quidquid perfectionis simpliciter est in una est et in alia. Ergo subtracta una et manente alia nihil perfectionis tollitur universo.

194 Dicis quod non sub omni modo 'quidquid perfectionis est in una, et in alia'.

Contra, ille modus habendi aut essendi aut est perfectio, aut non. Si sic, erit in Deo, et per consequens prima persona non erit simpliciter perfecta quae non habebit illum modum. Si non, ergo stat argumentum, quod non existente secunda persona manet tota eius perfectio in prima; ergo nihil perfectionis deperit universo amota secunda persona.

195 Item, quod sint plura necesse esse includit contradictionem, quia si sint plura necesse esse, quaero, quibus formaliter distinguuntur? sint *a* et *b*. Aut ergo rationes istae quibus distinguuntur sunt necesse esse et necessitates essendi, et tunc erunt duo necesse

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρ^{TP}γ^{βμ})
 1 ponitur] esset Λ^oρ^{TP}γ^{βμ} | prima] prima persona γ persona alia ρ^{TP}γ^{βμ} | etiam nulla perfectio = A et ita (i.) ista Λ^{H*}) nihil perfectionis (in perf. M*) rel. (om. ZΛ^Y quoad DPVΓ cf. p. 247 ad 13-p. 248, 2) edd. 2 deesset] deest MS esset Λ^{E*}H* add. in Λ^{HO}Σ^{ρTP}γ^{βμ} | si] praem. et M² praem. etiam Rly add. etiam S² 2-3 simpliciter] post alia¹ (3) Λ^{-Y} om. DPVΓ 3 est² om. RVT^{DA}-G | est et in alia om. Γ^{B*} | et¹ om. DPSIA^GΣ | subtracta] subtracta SI^TΓ^B abstracta γ 4 tollitur] tollitur VI^{-L} tolleretur Γ^L totaliter D* | universo] praem. in Γ^L praem. ab DPIVΓ^B DLN om. CM² 5 Dicis = A Dices (Dicens Λ^{B*}) M²RA^{-Y}ρ^{TP}γ^{βμ} Dicit S Dicitur CPM'IS Si dicas DVI^{-L} Sed dicis Γ^L Videtur γ | modo] add. perfectionis VI^{BD} 6 una] add. persona DPI² Γ^{LN}Λ^{EG} | et] est I²Λ^{EG}Σ^{ρTP}γ^{βμ} praem. est Λ^{O²} 7 Contra] praem. Similiter Λ^O add. hoc Σ | ille] iste D*CPMSRIVΓ^Σρ^{TP}γ^{βμ} om. Λ^τ | aut¹] vel SRIVT^{BD}Λ^{-Y}Σ om. DΓ^{LN} | essendi om. D Γ^{LN} | aut²] vel Λ^{-Y}Φ^τ om. D | est perfectio] est primo A est perfectionis I²Φ importat aliquam perfectionem DVI^τ add. vel importat perfectionem aliquam (al. om. Λ^{O³}) Λ^{O²} | aut²] vel Λ^{-Y}Φ^τ 8 erit¹ — consequens] igitur DΓ^{LN} praem. igitur I²VΓ^{BD}Λ^{-Y}Σ add. non est Λ^{B*} | erit¹] est Λ^{BGO}τ et Γ^{B*} | erit²] est DPI²DLNΛ^{-Y}Σ om. Γ^{BD} 9 quae] quia I²Γ^{BD}Λ^{-Y}Σ quod V [post consequens (8) VΓ^{BD}] om. DΓ^{LN}Σ | non¹ — modum] post persona (8) VΓ^{BD} om. DΓ^{LN}Σ | habebit] habet IVΓ^{BDN}ΣΛ^{-Y}Σ add. circa I* | modum] ante illum Σ om. Γ^B | non²] add. ergo (e. om. I²Λ^{-Y}) nihil perfectionis tollitur in (in) ab τ om. Λ^{-Y}) universo I²VΓ^{BD}Λ^{-Y}τ | ergo] et sic Λ^{-Y}τ praem. sic I² om. PΓ^{LN} 10 quod] quia Λ^Gτ | non existente] inexistente R manente ρ^{TP}γ^{βμ} 11 in prima] in illa prima Λ^G om. Λ^{BHO} | prima] praem. persona ρ^{TP}γ^{βμ} add. persona CPMΓ^τ | ergo] et ita Λ^{BHO} | deperit] deperdit ρ^{TP}γ^{βμ} tollitur Λ^{-Y}Φ^τ add. in DVI^τ add. ab ρ^{TP}γ^{βμ} 13 Item] om. Λ^HΣ add. quarto ρ^{TP}γ^{βμ} | quod — contradictionem] sed quod (s. q.) sed Γ^LΛ^H om. Σ^{U²} — contradictionem post b (15) PMSRIVZΓ^Λ-YΣ edd., om. DC | sint plura necesse esse] pl. n. e. s. Λ^{-Y} p. s. n. e. PMSRIVZΓ^τ om. Σ^{U²} 14-15 quia si ... Aut ergo = A si ... Si D quia si ... quia aut Σ si (om. C) ... quia aut rel. (om. Λ^Y) edd. 14 sint] post plura Λ^{GO} sunt PA^{BHG} edd. 14-15 quaero — b om. Σ^{U²} 14 quibus] quo D 15 sint] sit V² sunt γ sicut M²R praem. et I* add. illa quibus (add. sic P²Γ^L add. formaliter Λ^{O²}) distinguuntur P²VΓ^Λ^{O²} | sint a et b om. C | rationes istae = A illa D illae rationes edd. rationes illae rel. (om. Λ^Y) | quibus] quo D add. illae M² add. formaliter Σ 16 sunt] sint D | necesse esse] e. n. Σ | et¹ — et² om. D | essendi] add.

esse; quae etiam conveniunt in necesse esse, et per consequens per necesse esse non distinguuntur. Si illae rationes sint possibiles, ergo illa quae istis distinguuntur non sunt necesse esse¹.

Ad oppositum:

5 Illud possibile est quod non includit contradictionem². Sed non includit contradictionem quod sit una essentia in tribus personis, quia contradictio est secundum idem³. Hic autem non est contradictio secundum idem, quia hic est unitas essentiae et pluralitas suppositorum relativorum, ergo etc.

196

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρ^{TP}γ^{βμ})
 aut possibilitates essendi. Si illae (istae C) rationes sint necessitates essendi CP² add. aut possibilitates essendi. Si illae rationes sunt necesse esse, igitur per idem convenient et distinguuntur Λ^{O²} | et² om. CP² | erunt duo] d. e. R idem dupliciter erit, quia per illud per quod distinguitur et per illud per quod convenit D

1-2 et per consequens — distinguuntur] igitur per idem convenient et distinguuntur D 2 esse om. Σ | distinguuntur] distinguitur SRA^{BGO} om. A | Si] Et si P²RIVZΓ^{BD} Si autem DΣ ρ^{TP}γ^{βμ} Sed Λ^{BHG} | illae] istae CPMIVZΓ^Λ^G 2-3 illae — distinguuntur] illa quo distinguitur sint posterioritates (I) essendi, igitur distincta per ipsa D 2 rationes] in corr. Λ^{B²} ante illae Σ res Λ^{HO}* add. non P²Λ^{B*} | sint] sunt Λ^{BGO}Σ edd. cuius Λ^O | possibiles] possibilitates CSI²V Γ^B/DLNΛ^{-Y}Σ possibilitate I^{B²} praem. possibilitates M 3 istis] illis Λ^{BHG} ipsis Λ^O iis Σ praem. in Λ^{BHO}* | necesse esse] e. n. Σ add. ergo etc. Λ^H 4-9 Ad oppositum — ergo etc. om. Z 4 Ad oppositum] Contra (bon. Ad oppositum Λ^{O²}) DVI^Λ-Y 5 possibile est = A est (esse R om. Γ^{B*}) possibile rel. (om. ZΛ^Y) edd. 5-6 includit... includit] implicat... implicat Λ^O | Sed — contradictionem] om. D²VΓ^L nullam includit contradictionem post personis (6-7) Γ^{L²} 6 sit una essentia] u. s. e. VΓ u. e. s. Σ add. per se M² 6-7 personis] add. quia non est identitas et trinitas secundum idem (¶ sign. Vacat quod protrahit usque ad idem, 7 P² om. Vacat P²) DPI Γ^N 7 quia] et PI praem. et γ 7-8 quia — idem om. Γ^NΣ 7 contradictio — autem om. D | autem om. RIΓ^NΣ 8 contradictio] identitas et trinitas DVI^{BD} | secundum idem om. Σ 8-9 quia — relativorum] sed identitas essentiae et (et om. D) trinitas (add. sive pluralitas D) personarum sive suppositorum relative distinctorum DVI^τ 8 hic] haec τγ om. ΛΣ 8-9 pluralitas suppositorum relativorum] pluralitas personarum Σ trinitas (pluralitas γ) personarum relativarum ρ^{TP}γ^{βμ} 9 relativorum om. Λ^G | ergo etc.] om. Λ^GΣτ add. ergo possibile est supposita relativa eius in una essentia Γ^{N²}

T¹ Cf. supra n. 177. ² Cf. ARISTOT., *Metaph.* V t. 17 (Δ c. 12, 1019b 28-30): « possibile quando non necesse fuerit contrarium falsum esse, ut sedere hominem possibile est: non enim ex necessitate non sedere est falsum ». ³ Cf. ARISTOT., *De interpr.* I [c. 4] (c. 6, 17a 33-35): « est contradictio affirmatio et negatio oppositae. Dico autem opponi eiusdem de eodem, non autem aequivoce ».

[QUAESTIO 2

UTRUM SINT TANTUM TRES PERSONAE IN ESSENTIA DIVINA]

- 197 Iuxta¹ hoc quaero utrum sint tantum tres personae in essentia divina².

Arguo quod non:

Relationes oppositae sunt aequalis dignitatis; ergo si relatio primi producentis tantum constituit unam personam, correspondebit sibi alia relatio tantum constituens personam unam productam, et ita tantum erit una persona producta.

- 198 Praeterea, duabus relationibus productarum correspondent duae producentium, et aequae distinguuntur ista extrema inter se sicut illa; ergo si istae duae relationes productarum constituent duas personas, et aliae duae constituent alias duas, et ita erunt quattuor personae divinae.

- 199 Praeterea, potentia finita durans in infinitum posset habere successive effectus infinitos, sicut patet de sole secundum viam Philosophi II *De generatione*; ergo potentia infinita potest habere

ADCPMSRIVZ¹BDLN¹VEHGO²Σ³QU⁴(Φ⁵PP⁶τ⁷π⁸γ⁹β¹⁰μ¹¹)

3 adnot.: Quaestio 2 Γ¹² et pauci Quaestio 5 A¹ et multi 2 Quaestio Quaestio 5 A² | Iuxta hoc quaero] *praem.* Secundo Σ *add.* secundo Γ¹² | tantum om. SA¹VEHGO²Σ³ 5 Arguo] Arguitur DVT om. Σ 6 adnot. Henricus, VI Quodlib. quaest. 1 A¹Γ¹² 7 primi om. Σ | tantum constituit] c. t. Σ | personam] *add.* divinam I¹ *add.* productam (-ducentem A²) A² *add.* videtur A¹ 7-9 correspondebit — productam om. A² 8 tantum constituens] c. t. A²Σ³ | personam unam] u. p. VT¹A²Σ³ 9 erit] in corr. P² ante tantum CPMV¹Σ³ post persona D esset C est Γ¹²A² | persona] *praem.* ut A² *add.* et (om. A²) alia ut produens A² 10 productorum I¹A²Σ³Φ⁴ *edd.* producentium D productum P | duae] *add.* relationes DA²Σ³ 11 producentium] *rescr.* Γ¹² productorum D productiones τ *add.* sicut illa inter se R | sicut] sic P ad SR *add.* et A²τ 11-12 sicut illa] om. D *add.* extrema inter se P *add.* inter se VT¹BD¹A² *edd.* 12 istae] illae D²Γ¹²A² ibi A¹Σ³ om. VT¹BD¹ | relationes] *add.* scilicet DCM¹SRV¹Γ¹² | productarum] productorum PΣ productiones D productivae CVI¹BD¹LN¹/A² productae Γ¹²Σ³ om. MSRIA¹EHGO² *edd.* | constituunt Σ *edd.* constituent A² 12-13 duas — constituent om. D² 13 personas] *add.* productas D²CPV¹Γ¹² | constituent] in corr. P² constituent D²MA¹Y¹ constituent τ | alias duas] d. a. A²Σ³ 14 divinae] in divinis A² om. I¹ 15 finita] in ras. C³ infinita SRA¹VEH¹* *praem.* successive P | potest VI¹BD¹A² 16 successive] post infinitos C²Σ³ om. C¹MSRI¹A²Y¹ *edd.* | secundum] per A² 17 II] post generatione VI¹N¹ om. D | ergo] *praem.* quomodo D 17-p. 251, 1 potest habere infinita om. C²Σ³U¹

F 17 ARISTOT., *De gener. et corrupt.* II t. 56-62 (B c. 10, 336a 23-337a 33); t. 68-70 (c. 11, 337b 25-338b 19).

T 1 Pro p. 250, 3-251, 8 cf. DUNS SCOTUS, *Lectura I d. 2 n. 142-147.* 2 Cf. DUNS SCOTUS, *Lectura I d. 2 pars 2 q. 2; Rep. I A d. 2 pars 3 q. 4.*

infinita producta simul. Consequentia probatur, quia quod potentia finita non possit simul in tot in quot potest successive, hoc est propter finitatem propter quam pro nunc iste effectus sibi adaequatur; igitur infinita in quot potest successive in tot potest simul; successive potest in infinita, patet, quia finita potest sic in infinita.

Oppositum ostenditur Matth. ultimo: *In nomine Patris et Filii* 200 et *Spiritus Sancti*; et I Ioan. 5: *Tres sunt qui testimonium dant in caelo* etc.; et Augustinus *De fide ad Petrum* cap. 2; et ponitur in littera.

[QUAESTIO 3

10 UTRUM CUM ESSENTIA DIVINA POSSIT STARE IN ALIQUO IPSUM ESSE PRODUCTUM]

[Q. 6]
[1]

Et quia pluralitas divinarum personarum declaratur ex productione, ideo quaero de productione in natura divina, et primo

ADCPMSRIVZ¹BDLN¹VEHGO²Σ³QU⁴(Φ⁵PP⁶τ⁷π⁸γ⁹β¹⁰μ¹¹)

1-5 Consequentia — infinita² om. A²; ¶ sign.: Additio D² Extra I²(text. et mg.)Γ¹²LN¹ 1 Consequentia] Secundo D' Conclusio D² | probatur] patet C 1-5 quia — infinita² quia M¹S quia etc. A¹ om. A² 2 possit] potest M¹RA²Σ³ *edd.* | simul] post tot C²M¹A²Σ³ om. C¹Z | potest om. *edd.* | successive] *add.* quia R 3-4 propter² — adaequatur om. M¹(restit. M²)A² 3 pro nunc] post effectus PM¹I² secundum nunc A² non post effectus A² | iste] ille DCPIZA¹GO² inde R 3-4 sibi adaequatur] a. s. (ante iste, 3 Σ) A²Σ³ 4 infinita] *praem.* potentia DM¹Γ¹² *edd.*, *praem.* in A² *add.* potentia A²Σ³ 4-5 in quot — successive om. D² 5 successive — infinita² etc. A² *praem.* sed D²A²GO² om. M¹Σ³π⁸β¹⁰μ¹¹ | in¹ om. RZγ | patet — infinita] sicut potentia finita potest (p. om. Γ¹²), igitur simul potest in (in om. Γ¹²) infinita D²Γ¹² ergo etc. A² om. D' | patet om. CI A²τ⁷γ | quia] *add.* sicut C²P²I²ZΓ¹²D² *add.* potentia A² | potest² — infinita] hoc potest, igitur in infinita potest simul A² *add.* igitur in tot potest simul τ | in² om. C¹PII¹D²L¹γ 6 Oppositum] Contrarium C Contra Σ *praem.* Contra A² | ostenditur] videtur (not. alius liber: ostenditur μ) ADCM¹S¹R¹I¹LN¹VEH¹GO² *edd.* habetur S²A²Σ³ om. VI¹BD¹Σ³ | ultimo] *add.* Euntes docete omnes gentes baptizantes eos Γ¹² 7 et² item Γ¹²D²A² in A² *praem.* et I Petri 5 A² *add.* similiter Γ¹² | 5] 1 in ras. A² ultimo in ras. Γ¹² om. D² 8 etc.] Pater et Filius et Spiritus Sanctus R *praem.* igitur D om. CPM | et¹ om. SRI¹A² | cap. 2] cap. 1 A²Σ³ cap. 3 A²Σ³ om. Σ³ | et² om. SA¹Y¹ | et ponitur om. D 12-p. 252, 1 Et quia — in communi] om. Σ *adnot.* Si in illa natura Patris et Filii et Spiritus Sancti una esset tantum persona, non diceretur: *Faciamus hominem ad imaginem* etc. Require de istis duabus quaestionibus in prima parte Thomae quaest. 30, artic. 1 et 2 Γ¹² 12 Et quia] Quia vero (v. non A²) PZA¹Y¹ Quia I² | divinarum] post personarum DA¹ om. RA¹ 13 ideo] primo D | quaero] *add.* iuxta hoc PA¹Y¹ *add.* e V 13-p. 252, 1 in natura — communi] et (*praem.* in communi P²) primo PA¹Y¹ om. A² 13 et om. CM¹SRIZ¹LN¹A²GO² | et primo] post communi (p. 252, 1) VT¹ om. D

F 6 Matth. 28, 19. 7 I Ioan. 5, 7. 8 Potius FULGENTIUS RUSP., *De fide ad Petrum* c. 1 n. 5 (PL 40, 755): «Teneamus igitur Patrem et Filium et Spiritum Sanctum unum esse naturaliter Deum». 8 LOMBARDUS, *Sent. I d. 2 c. 2* (I 22).

in communi¹, utrum cum essentia divina possit stare in aliquo ipsum esse productum²; in Lectura³ sic: utrum essentiae divinae repugnet quaecumque productio intrinseca realis³.

Arguo⁴ quod non quantum ad primam formam, et est arguere quod sic quantum ad secundam, quia nullum productum est ex se necessarium; sed quidquid subsistit in essentia divina est ex se necessarium; ergo etc.

202 Maior patet per quinque vias:

Primo, quia nihil simul est necessarium ex se et ab alio; sed quod est productum, si est necessarium, est necessarium ab alio; ergo non a se. Maiorem huius syllogismi probo, quia si est necessarium ex se, ergo est necessarium circumscripto omni alio; si autem est necessarium ab alio, non est necessarium illo circumscripto.

^a Loco in Lectura (2) — in littera (p. 255, 9) a Duns Scoto remittitur ad cedulas.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Δ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρ^τπγβμν)

1 adnot.: Quaestio 3 Γ^{DB} et pauci Quaestio 6 A¹ et multi 1-3 utrum — realis = A utrum in divinis possit esse aliqua productio intrinseca (prod. intr.) persona producta Γ^B, vel: utrum cum essentia divina possit stare in aliquo ipsum esse productum (ctivum P) PVT^{BD} [[¶] vel — productum sign. litteris a-b V¹(text. et mg.)Γ^{DB}] circa productionem personarum per quam declaratur pluralitas earum quaeruntur duo: primum, utrum in divinis possit esse aliqua productio intrinseca Σ utrum scilicet (ut. sc.) an Δ^Y in divinis possit esse productio aliqua (a. p. Δ^Y) intrinseca DΔ^Y utrum cum (c.) om. M'ρ^τπγβμν in M² pon. cum M²) essentia divina (div. om. τ) possit (set SRA^{-Y}τ) stare in aliquo (add. et ρ^τπγβμν) ipsum esse productum rell. edd. 4-p. 255, 9 Arguo — in littera] Et arguitur quod non, primo quia. — Argumenta pro et contra quaere in cedula Δ^Y; ¶ sign.: Pro ista quaestione cum argumentis usque ad sequentem in proxima columna remittit Scotus ad cedulas A¹ Defectus Δ^{Y2} litteris a-b (b deest in Γ^{DB}) V¹(text. et mg.)Γ^{DB} 4 Arguo] Arguitur V om. DΣ 4-5 quantum — secundam = A 5-6 quia — necessarium] omni necesse esse per se repugnat produci (pr. D²) D (quoad huiusmodi lect. var. codicis D usque ad p. 255, 9 cf. Lectura I d. 2 n. 148-154) 5 quia] primo sic ρ^τπγβμν 6 sed] om. CPM²SRIVZΓ^{BD} L^NΔΣτ autem post quidquid Γ^{DB} 6-7 quidquid — necessarium om. Γ^{B2} 6 subsistit] existit V est D est vel subsistit Δ^Q | essentia] natura P | divina om. Δ^{BH} 6-7 ex se necessarium] n. ex se Δ^Q huius D 7 etc. om. Σ 8 Maior = A Probatio maioris rell. (om. Δ^Y) edd. | patet = API(om. I²)Z 8-9 per — quia om. D 9 Prima CPMSRIZ | quia] sic Σ 9-13 simul — circumscripto] idem potest (possit D²) esse inter omni alio; sed productum si sit necesse esse (esse inter — necesse esse] necesse esse ex se et esse ab alio, quia necesse esse ex se potest esse circumscripto omni alio; sed productum si sit necesse esse, hoc est ab alio; igitur nullum productum potest esse necesse esse ex se D²) D 11 prosyllogismi βμν | probo, quia] q. si p. Δ^B sic probo Δ^{B2}G 12 circumscripto omni alio] circ. quocumque a. IZ quocumque alio circ. CPMVT 12-13 si — ab alio om. S² 12 si autem] si R sed quod CPMS²IZ 12-13 autem est necessarium om. VT^{BDLN} 13 est¹ om. Δ^{BHO}* | ab — necessarium om. Σ^{U2} | non — circumscripto] ergo illo circumscripto non est necessarium; ergo etc. VT^{BD} add. ergo etc. P² | illo circumscripto] c. i. Σ 14] cf. ad 4-p. 255, 9

T ¹ Cf. DUNS SCOTUS, Lectura I d. 2 pars 2 q. 3; Rep. IA d. 2 pars 3 q. 1. ² Cf. DUNS SCOTUS, Lectura I d. 2 n. 148. ³ Cf. DUNS SCOTUS, Rep. IA d. 2 n. 107. ⁴ Pro p. 252, 4-255, 9 cf. DUNS SCOTUS, Lectura I d. 2 n. 148-155; Rep. IA d. 2 n. 107-111.

Secundo probatur maior prima¹, quia omne productum fuit 203 possibile produci, alioquin impossibile produci est productum; ergo omne productum aliquam possibilitatem includit, quia et omnis possibilitas repugnat necessario ex se; ergo etc.

5 Item tertio, terminus productus est posterior aliquo modo pro- 204 ducente, quia non potest intelligi productio sine aliquo ordine; in illo priori in quo produciens intelligitur non intelligitur productum, quia tunc non esset prius; ergo intelligitur in illo priori productum non esse, et in signo posteriori intelligitur esse: ergo 10 mutatio de non-esse ad esse.

Quarto probatur, quia essentia divina circumscripta produc- 205 tione non habet illud productum; habet autem illud productum per

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Δ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρ^τπγβμν)

1 Secundo — quia] Item aliter probetur idem assumptum D | maior prima] p. m. PΣ | omne] esse DS 1-2 fuit possibile produci] p. f. pr. SRA^{-Y}Σ om. D² 2 alioquin] comp. Δ^B om. D' sed quod D² | impossibile — productum] possibile est produci D | est] esset I²Δ^{-Y} edd. fuit ante impossibile Γ^N fuit post impossibile Γ^L fuisset P²(post impossibile)VT^{BDN2} 3 omne] esse M²SVI^{BD+LN}Δ^O om. Σ^{QU2} | includit] habet ante aliquam D om. R | quia = A 3-4 et — etc.] et tale non est ex se necesse esse (add. igitur nullum productum est ex se necesse esse D²) D 4 ergo etc.] ergo Σ om. RA^H 5-6 Item — producente] Item idem probatur sic: omne productum produci ab aliquo quod est produciens (pr. om. D²) prius producto D 5 Item tertio] Tertio sic Σ 5-p. 254, 2 terminus — habens in ras. Σ^{Q2} 6 quia — ordine om. D | productio sine aliquo ordine] s. a. o. productio (ductivo CMR) CPMSRIZΣ^{Q2} | ordine] praem. productivo Δ^{O2} add. priori et posteriori ρ^τπγβμν 7-10 in illo — ad esse] in illo autem priori intelligitur productivum (ductum D) prius et non productum; igitur in illo priori intelligitur (productivum — intelligitur om. Γ^N) non-esse, et in secundo (sec.) alio D) instanti (inst. om. D²) naturae intelligitur ipsum esse: igitur produci de non-esse ad esse, et omne habens esse post (possit Γ^{L+}) non-esse, secundum tempus aut secundum naturam, est (erit D) ex se possibile non esse et non ex se necesse esse (esse om. D²). Igitur nullum productum est ex se necesse esse DP²(partim in ras. partim in mg.)Γ^{LN} add. Vel sic: in illo autem priori intelligitur productum prius et non productum; igitur in illo priori intelligitur non-esse, et in secundo instanti naturae intelligitur ipsum esse (Vel sic — esse om. Δ^{O2}); igitur produci de non-esse ad esse, et omne habens esse post non-esse, secundum (sec.) per Δ^{O2}) tempus aut secundum naturam, est ex se possibile non esse et non ex se necesse esse. Igitur nullum productum est ex se necesse esse (igitur nullum — esse om. Γ^{DB}) VT^{BD}Δ^{O2} (cf. Lectura I d. 2 n. 150) 7 illo] isto M add. autem VT^{BD}Δ^{O2}Σ^{Q2} add. ergo I² | produciens intelligitur] i. p. Σ^{Q2}U 7-9 non — intelligitur om. R 7 non intelligitur] praem. et Δ^{B+Q} om. Γ^{DB} 8-9 quia — productum] om. Δ^O igitur in illo priori intelligitur productum Δ^{O2} 8 tunc] add. produciens Δ^Oτ | intelligitur in illo priori] in il. p. int. Σ^{Q2}U 10 de non-esse ad esse = A 11 Quarto] Quartum A praem. Item VT^{BD} | Quarto probatur, quia] Item, si in D | probatur] sic VTΣ^{Q2}U om. R | quia om. Σ^{Q2}U 11-p. 254, 2 circumscripta — mutatio] esset aliquid per productionem; igitur ibi esset aliquid quod non esset circumscripta productione; igitur essentia de non-habente illud fieret habens illud, et sic mutaretur de non-tali ad tale D 11-12 productione] producente V praem. illa VTΔ^O add. illa P²Σ^{Q2} 12 non — productum¹] om. Γ^B non est habens aliquid (add. scilicet productum Γ^{B2}) Γ^{B2} | illud¹ om. VT^{DB}* | habet autem illud productum om. P²M²SRIVZΓ^{BD+LN}Δ^OΣ^{U2} | autem] enim Σ^{U2}ρ^τπγβμν | productum² om. I²

T ¹ Cf. supra n. 201.

productionem: ergo per illam fit essentia divina de non-habente illud habens, et ita mutatio.

206 Quinto, quia generatio videtur esse essentialiter mutatio¹ sicut species essentialiter includit genus; productio autem ad esse per modum naturae est generatio: igitur illa non potest intelligi sine mutatione.

207 Item secundo sic, ad principale: si est productum, ergo dependet; consequens falsum, ergo et antecedens. Probatio consequentiae, quia si nullo modo dependet productum a producente, igitur uterque ex aequo haberet naturam; et ex hoc ultra, non magis praeexigeret productum ad suam productionem et esse quod produciens prae haberet suam naturam quam e converso, quod est contra naturam productionis.

208 Item tertio ad principale, quia aliae mutationes, quae non ponunt de ratione sua tantam imperfectionem quantam ponit generatio, non possent esse in divinis; ergo nec generatio.

Consequentia patet, quia removemus a Deo quidquid est imperfectionis. Probatio antecedentis, quia latio et alteratio secundum

ADCPMSRIVZ¹BDLN¹Λ¹YBHG¹Σ¹QU¹(Φ¹PP¹PTT¹β¹μ¹)
1 ergo] add. et M¹BD* | illam] illud V¹BD*LN¹ add. productionem Λ¹Y¹ 2 habens] add. illud V¹Λ¹BHG¹ 3-4 Quinto — esse] Item, si in divinis sit aliquid productum D 3 Quinto] praem. Item V¹BD¹ add. sic V¹BDΣ¹ | quia om. Σ | esse om. Λ¹BHG¹ 4 ad esse om. CM¹ 5-6 est — mutatione] igitur est ibi generatio quae includit mutationem sicut species genus, igitur est ibi mutatio D 7 Item om. Σ 7-8 secundo — antecedens] nullum dependens potest habere essentiam divinam; sed omne productum est dependens; igitur etc. D 7 sic, ad principale] ad p. s. Σ 8 consequens] add. est Λ¹GO¹ edd. | et om. V¹ | et antecedens] etc. I¹ZΛ¹B 8-9 consequentiae] minoris D 9-13 nullo modo — productionis] productum non dependeret, igitur aequae independentes habet productum suam naturam sicut produciens, igitur aequae immediate; ergo non plus est unum productum quam aliud nec unum praeexigeret aliud; si igitur aliquid sit productum, oportet quod sit dependens D 10 utrumque IVZ¹Λ¹O¹ | naturam] add. suam Σ¹ 10-12 et ex — naturam om. Σ¹ 10 ex hoc] tunc V¹BD¹ | ultra] add. si ex aequo habent naturam Λ¹O¹ 11 exigeret I¹LN¹Σ¹U¹ exigit V¹BD¹ | suam = AΛ¹BHG¹ sui Σ¹U¹ rell. (quoad D cf. ad 9-13, om. Λ¹Y¹) edd. 12 prae haberet] haberet primo V¹BD¹ post haberet Λ¹O¹ haberet Λ¹H¹* | suam naturam] n. s. Σ¹QU¹ | quod] sed hoc Σ 13 productionis] praem. omnis M¹ add. ergo Σ 14 Item om. CPMSRIZ¹LN¹Λ¹Y¹Σ¹ edd. 14-16 tertio — divinis] in divinis non possunt esse productiones quae minus includunt imperfectionem quam generatio D 14 ad principale] principaliter PTT¹β¹μ¹ om. Σ | quia] sic Σ praem. sic PTT¹β¹μ¹ | aliae] illae V¹Λ¹O¹ 14-15 non ponunt de ratione sua] de r. s. n. p. Σ 15 sui PTT¹β¹μ¹ | quantam] quantum (pon. quantam M¹) CMSR 15-16 ponit generatio] g. p. V¹ 16 posset I¹N¹ possunt S¹U¹V¹LN¹ Λ¹Y¹Σ¹ edd. | nec] non DΛ¹BHG¹ add. est ibi D 17 removetur V¹BD¹PTT¹β¹μ¹ 17-18 imperfectionis] add. et sic non erit ibi aliquid generatum D 18-p. 255, 4 quia — etc.] motus simul localis est prior quam generatio, et motus perfectior minus habens de imperfectione; unde mo-

T¹ Cf. ARISTOT., *Physic.* V t. 7 (E c. 1, 225a 12-17); *De gener. et corrupt.* I t. 23 (A c. 4, 319b 14-17).

Aristotelem VIII *Physicorum* non ponunt tantam imperfectionem quantam ponit generatio, et ideo multa entia perfecta possunt alterari vel localiter ferri quae non possunt generari; sed non conceditur in Deo loci mutatio vel alteratio; ergo etc.

Ad oppositum est Augustinus IV *De Trinitate* cap. 18: «Pater 209 est principium totius deitatis», non nisi per productionem.

Item, in Psalmo: *Dominus dixit ad me: Filius meus es tu, ego hodie 210 genui te.*

Alias auctoritates quaere in littera.

211

[QUAESTIO 4

UTRUM IN ESSENTIA DIVINA SINT TANTUM DUAЕ PRODUCTIONES INTRINSECAE]

[Q. 7] Iuxta¹ hoc quaero in speciali, utrum sint ibi tantum duae pro- 212
[1] ductiones intrinsecae².

15 Quod non sunt duae, sic arguo, quia unius naturae videtur esse unus modus communicandi secundum Averroem VIII *Physicorum* commento 48.

ADCPMSRIVZ¹BDLN¹Λ¹YBHG¹Σ¹QU¹(Φ¹PP¹PTT¹β¹μ¹)
tus ille potest esse in sempiternis et similiter alteratio est prior generatione, quia omne quod generatur est alteratio, non e converso, XI *Physicorum*; cum igitur in divinis non possit esse motus localis et alteratio, igitur nec ibi erit generatio D
2 ponit om. Σ | et ideo] et tamen τ nam PIZ quia PTT¹β¹μ¹ | perfecta om. V¹BD¹(om. iterum D¹) 3 vel] et Σ | localiter ferri] ferri secundum locum Σ local. moveri I¹D¹ moveri (-re P*) local. CPMIZ | sed] om. PMSRI¹ZΛ¹BHG¹ et tamen I¹ 4 loci mutatio vel alteratio] a. v. l. m. V¹ | etc.] nec generatio PTT¹β¹μ¹ praem. nec generatio Λ¹O¹ om. Σ 5 Ad oppositum est] Contra Σ | IV] XIV V, VIII (pon. IV Λ¹O¹) DΛ¹GO¹ | De Trinitate] Trinitatis DRV¹BD¹ add. civitate Λ¹ | 18] 8 D 28 Σ 20 τ 21 υ 18 vel 54 γ 20 vel 54 ρπβ 21 vel 54 μ 6 totius om. V¹BD¹LN¹ | deitatis] divinitatis VPTT¹β¹μ¹ add. et Στ | non — productionem] om. P¹ add. igitur etc. I¹D¹ edd. 7 Item — es tu = AD | Dominus dixit] Dix. Dom. D 7-9 ego — littera = A 13 adnot.: 4 quaestio I¹D¹ et pauci Quaestio 7 (add. magna littera Λ¹O¹) M¹Λ¹O¹ et pauci Quaestio 7 Quaestio 4 A¹ et pauci | Iuxta hoc] Secundo Λ¹Y¹Σ¹ praem. Secundo P | in speciali om. P*RA¹Y¹Σ¹ | ibi om. Σ 15 sunt duae = A | sic om. RΣ | sic arguo] arguo primo sic Λ¹O¹ arguo (-guitur P) sic, primo PVT¹BD¹ sic arguitur, primo Λ¹Y¹Σ¹ add. primo DΛ¹BHG¹ | arguo] arguitur I¹Z om. Σ | quia om. V¹ 16 Averroem] in ras. I¹N¹ Commentatorem DΓ¹Λ¹BHG¹ Avicennam V Augustinum Σ¹Q¹ 17 48] 46 (ante commento Λ¹BHG¹ add. contra Avicennam γ) MΛ¹BHG¹Σ¹γβ¹μ¹ 47 τ 38 I¹N¹ pon. 44 Λ¹O¹

F I ARISTOT., *Physic.* VIII t. 55-58 (© c. 7, 260a 26-261a 20). 5 AUGUST., *De Trin.* IV c. 20 n. 29 (PL 42, 908): «totius divinitatis, vel, si melius dicitur, deitatis, principium Pater est». 7 Ps. 2, 7. 9 LOMBARDUS, *Sent.* I d. 2 c. 4-5 (I 27-29). 16 AVERROES, *Physic.* VIII com. 46.

T¹ Pro n. 212-219 cf. DUNS SCOTUS, *Lectura* I d. 2 n. 156-163. 2 Cf. DUNS SCOTUS, *Lectura* I d. 2 pars 2 q. 4; *Rep.* I A d. 2 pars 3 q. 2.

213 Quod probatur per rationes suas ibidem:

Primo, quia alterius materiae est altera forma, alioquin non esset propria forma huius materiae^a; sed materiae correspondentes diversis agentibus et productionibus sunt alterius et alterius rationis, quod patet in generatione per propagationem et putrefactionem, quia propagatum generatur ex semine, aliud non, sed ex aliquo corpore putrefacto; ergo etc.

214 Secundo arguit sic, ex supposito illo¹ inferendo, quod eadem species tunc esset a natura et a casu; ex quo infert quod homo posset generari et ex semine asini et ex infinitis materiis. Probat autem primum consequens esse inconueniens, quia quod fit a casu, est oppositum ei quod fit a natura, et propterea nulla species est

^a Sequitur textus interpolatus: et tunc quilibet generaretur ex quolibet, et tunc materiae universaliter essent otiosae².

ADCPMSRIVZ¹BDLN²Λ³YHGOΣ⁴QU(Φ⁵PP⁶PT⁷γβ⁸μ⁹)

1 Quod] Et D | suas om. R¹ 2 Primo] Prima D'CMSRT¹LN Praeterea D² | quia] add. forma R | altera] alia Σ | forma] add. propria P²τ add. propria huius materiae Λ³ 2-3 alioquin — forma] propria (praem. alioquin non esset forma Λ³H²) Λ³H² 3 esset] add. haec Λ³γ | propria] post forma PM²VΓ¹Λ³GOΣ om. DC²M'SRIZ 4 producentibus DΛ³H²Σ add. productionis R | et alterius] post rationis (5) I¹N om. C 5 per] secundum IΛ³ 6 propagatum] add. aliud V*Γ¹BD | generatur] generaliter D* est Φ | aliud] illud C add. autem CΓ¹Λ³ 7 ex om. RΛ³ | aliquo] alio DZA³γ¹β⁸μ⁹ | ergo etc.] ergo alterius productionis est altera forma, et sic alterius formae alterius modus communicandi γ om. ZΛΣ⁴γ¹β⁸μ⁹ hic sequitur Vel potest — consequenter (cf. p. 260 ad 9-17) in Λ³ 8 arguitur PIZΛ³G arguo M²VΓ¹Λ³NΛ³ | sic] om. R¹γ¹β⁸μ⁹ add. quia τ | sic — illo om. DC | supposito illo] subiecto illo RΓ¹Λ³ opposito illo p opposito γ¹β⁸μ⁹ commento (in ras. M²S² praem. opposito I¹B²) illo MSVT¹Λ³ commento eodem PΛ³τ eodem commento Σ commento illo (isto Λ³H²) eodem Λ³Y 8-p. 257, 5 inferendo — fortuna] om. Λ³Y; ¶ sign.: Album in originali V² litteris a-b V²(text. et mg.) I¹BD² [includit litteris a-b etiam praecedens illo V²; littera b deest in I¹BD²] 8 quod] quia PIZ 8-9 eadem ... esset] eadem ... essent (ess. ante tunc, 9 R) CP²MSRIZI¹BD² 9 tunc esset] e. t. Σ | infertur I¹BD²γ¹β⁸μ⁹ 10 et¹ om. DCPMRVT¹Λ³Σ add. [ex² om. VI¹BD² | Probat] in ras. I¹BD² Probatur I¹BD²Λ³GOΣ 11 autem] enim DCPMSRIVZ¹BDLN²Λ³GOΣ om. I¹BD²Λ³H²τμ⁹ | fit] in ras. Λ³ sit Z 12-p. 257, 1 est¹ — casu¹ om. Σ² 12 est oppositum] o. e. Λ³GOΣ opponitur Λ³H² om. Λ³Y | ei] eius M om. D | fit] in ras. Λ³ sit Λ³GOΣ est CPM | et om. Dr | propterea = A praeterea DI¹V²Λ³GOΣγ¹β⁸μ⁹ postea τ post CPMSRI¹V²ZI¹Λ³H²Σ⁴QU add. secundo γ¹β⁸μ⁹ add. tertio quia Λ³GOΣ add. quia I¹Λ³GOΣ add. et Σ² | est²] erit CPM om. I¹B² 13-14 et tunc — otiosae = ADCPMSRIVZ¹Γ¹Λ³GOΣΣ⁴ add.; ¶ text. sign.: Non in libro Scoti A¹ Vacat I¹BD² litteris a-b V²(text. et mg.) 13 et tunc] quod est inconueniens, et ultra sequeretur quod Λ³GOΣ | quilibet] quilibet PΓ¹BD²Λ³GOΣ quilibet MI¹BD²Λ³GOΣγ¹β⁸μ⁹ quolibet τ | generatur D | quolibet] quolibet Λ³GOΣ 14 materiae] praem. ultra γ¹β⁸μ⁹ om. Z add. propriae Λ³GOΣ | universaliter essent otiosae] es. univ. (naturaliter Λ³GOΣ) ot. Λ³GOΣ es. ot. univ. VI¹ essent (add. naturaliter M² add. universaliter M²) otiosae CPMγ¹β⁸μ⁹ viderentur esse otiosae τ add. et superfluae μ⁹

F 2-7 AVERROES, *Physic.* VIII com. 46. 8-p. 257, 5 Ibidem.

T ¹ Cf. supra n. 213. ² Cf. DUNS SCOTUS, *Lectura* I d. 2 n. 157-158; AVERROES, *Physic.* VIII com. 46.

a casu, quia quae inveniuntur a casu, sunt monstruosa. Hoc totum est manifestum per se. Sed si natura haberet diversos modos communicandi, tunc secundum unum modum communicandi potest aliqua species esse a natura, et secundum alium modum communicandi potest esse a casu vel a fortuna^a.

[2] Item arguitur pro conclusione Commentatoris¹ sic, quia 215 diversorum motuum specie, sunt diversi termini specie²; ergo si communicationes vel productiones sunt alterius rationis, et termini.

Item quod non tantum duae productiones, probo, quia Philo- 216 sophus II *Physicorum* distinguit naturam et intellectum tamquam diversa principia activa; utriusque ratio vere invenitur in Deo, quia neutrum includit imperfectionem, et ad intra, quia neutrum

^a Sequitur textus interpolatus: sic: hoc generabile generatur aequivoce, non ex semine; aut ergo de necessitate, aut ut in pluribus, aut ut raro. Si generatur aequivoce de necessitate, ergo numquam ex semine, quod falsum est. Si autem ut in pluribus, aequivoce ex putrefactione generatur; sed quae in pluribus accidunt, naturaliter accidunt; ergo naturaliter generatur aequivoce, et ulterius sequitur quod ut raro propagentur per semen, quod videtur falsum. Si autem ut raro, generatur aequivoce; sed quae raro eveniunt, a casu eveniunt et casualiter, et 20 quia casualia, sunt monstruosa. Et quae sunt huiusmodi, non sunt eiusdem speciei, hoc et illud; ergo natura non est communicabilis nisi uno modo³.

ADCPMSRIVZ¹BDLN²Λ³YHGOΣ⁴QU(Φ⁵PP⁶PT⁷γβ⁸μ⁹)

1-2 quae — manifestum om. P² 1 inveniuntur] eveniunt Λ³γ¹β⁸μ⁹ generantur VT¹ sunt τ | monstruosa] comp. M² infructuosa (add. vel monstruosa Λ³GOΣ) Λ³GOΣ 2 Sed si] Quia si I¹ Si autem Λ³ 3 tunc — communicandi om. C | tunc om. Λ³Σ⁴ | secundum — communicandi] post species (4) Λ³GOΣ om. Λ³Y | unum] ultimum τ | posset I¹γ¹β⁸μ⁹ 4 aliqua om. Λ³GOΣ 4-5 communicandi potest esse om. Λ³ 5 posset I¹γ¹β⁸μ⁹ | esse] add. alia Σ⁴QU⁴ add. alia species P | vel] et DΛ³GOΣγ¹β⁸μ⁹ | vel a fortuna om. γ¹β⁸μ⁹ | a³ om. DΛ³GOΣγ¹β⁸μ⁹ 6 Item] Praeterea Σ | arguitur post Commentatoris Σ | pro — sic] pro eo I¹Λ³Yτ om. DCPMSRI¹BDLN² | quia] quod MΛ³GOΣ om. ZΛ³YΣ 7 specie¹ om. P | specie² = A specie, V (V om. P²) *Physicorum* rell. edd. 8 communicationes vel productiones] p. v. c. CPMIZ | termini] add. sunt alterius rationis (s. a. r. om. M²); ergo unius naturae non est nisi unus modus communicandi naturam M²I¹ add. sed termini non sunt alterius rationis, quia una est essentia quae est terminus formalis omnium productionum γ 9 Item] Similiter Σ om. MSRIA³H² edd. | Item quod] Quod autem (aut. om. Λ³GOΣ) DCPV ZI¹Λ³GOΣ Quod quod Λ³GOΣ | non] add. sint VT¹BD²Λ³YΣ add. sunt Λ³Yτ | duae] praem. sint PΓ¹N²γ¹β⁸μ⁹ add. sint DIZ add. sunt C | productiones om. MSA³H²GOΣ edd. | probo] probatio PSZI¹BD²Λ³GOΣ om. RI¹ 12 et ad intra om. R 13-21 sic — uno modo = S²I¹BD²Λ³YΣ edd. [post illo (p. 256, 8) Λ³GOΣ post casu (5) omittendo vel a fortuna (5) γ¹β⁸μ⁹]; lectiones variantes vide in append. B

F 9-10 ARISTOT., *Physic.* II t. 49 (B c. 5, 196b 17-22).

T ¹ Cf. supra n. 212. ² Cf. ARISTOT., *Physic.* V t. 4 (E c. 1, 224b 7-8): «Magis autem in quod, quam ex quo movetur, denominatur mutatio»; t. 31 (c. 4, 227b 3-14); t. 48 (c. 5, 229a 25-27): «Et dicitur unusquisque [motus] in quod mutat, magis quam ex quo, ut sanatio in sanitatem, aegrotatio autem in aegritudinem». ³ Cf. DUNS SCOTUS, *Rep.* I A d. 2 n. 146; AVERROES, *Physic.* VIII com. 46.

est productivum ad extra; ergo praeter productionem voluntatis erunt aliae duae productiones ad intra¹.

- 217 Hoc etiam probatur per Philosophum IX *Metaphysicae* cap. 2, ubi expresse videtur dicere quod potentia rationalis valet ad opposita, quia scientia est oppositorum. Si tunc intellectus ex ratione sui est indeterminatus ad opposita, et natura determinata est ad unum, ergo intellectus habebit aliam rationem principii quam natura; ergo etc.

- 218 Praeterea, potentia voluntatis est libera, ergo et productio eius est libera: igitur non determinatur ad unum, sed ex libertate sua potest esse ad opposita vel oppositorum; sed tantum creatura est possibilis esse et non esse, non autem persona divina; ergo voluntas tantum est principium producendi creaturam, non autem personam divinam.

- 219 Ad oppositum:

Si non sunt tantum duae personae productae, ergo vel erunt plures personae quam tres vel pauciores quam tres, quod est falsum. Illae ergo auctoritates quibus ostenditur tantum tres esse personas in divinis, ostendunt quod tantum sunt duae personae productae.

ADCPMSRIVZ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρ^{TP}γ^βμ^υ)
2 ad intra] intra CP^{MSA}Y^{HGO}* om. Σ 3 probatur] confirmatur ρ^{TP}γ^βμ^υ 4 expresse videtur] v. e. CPMR 5 oppositorum] add. secundum se Λ^{GO}τ | Si tunc] Sed tunc Λ^H Si igitur Λ^{GO}τ Sed si DC 5-6 ex ratione sui post indeterminatus (6) CPM 5 ratione] natura Λ^Hρ^{TP}γ^βμ^υ 6 opposita] ista D | determinata est = A est determ. (indeterm. Z¹) rel. edd. 7 habet Λ^H*H | principiandi DI² 8 ergo etc.] ergo Λ^BΣ om. Λ^Hρ^{TP}γ^βμ^υ 9 Praeterea] Propterea R Item VT | potentia voluntatis] v. p. CM voluntas Σ 9-10 ergo — libera om. Γ^D 9 eius om. CM 10 est] add. etiam IZI^D 11 ad opposita vel oppositorum = A ad opposita CMSRI^{LN}ρ^{TP}γ^βμ^υ ad oppositorum V oppositorum rel. τ 11-14 sed — divi- nam] igitur non est tantum una persona producta per modum voluntatis D 11 tantum] terminus Λ^BΣ sola Σ | creaturarum ZΛ^{YH}*G 12 esse] add. ad opposita R | non² — divina] om. V; ¶ sign. Vacat Z² 13 non autem = AΣ et non VT^{BD} non (add. autem Λ^O) rel. (quoad D cf. ad 11-14) edd. 15 Ad oppositum] Contra Σ 16 sunt] sint DCPMSRV^{TA}Λ^H add. nisi Λ^G | tantum duae] d. t. Σ om. D² | personae] rescr. D² add. divinae PZΛ^Y 17 quam tres¹] tribus Σ | vel — tres om. Γ^DΣ² | quam tres² om. CΣ 18 ergo] autem CMR | quibus ostenditur] quibus ostenduntur PΛ^{HO} quae ostendunt ΣΦ^{TP}γ^βμ^υ | esse] ante tantum Σ ante tres D²IZ post divinis (19) Γ^DΣ² post personas (19) D'CMΓ^{BN}Λ^O rep. post personas (19) P² om. VT^D/LN¹ 19 ostendunt] dicunt D om. V | tantum sunt] s. t. CPMRV^{TD}Σ

F 3 ARISTOT., *Metaph.* IX t. 3 (Θ c. 2, 1046b 1-11).

T ¹ Cf. DUNS SCORUS, *Rep.* IA d. 2 n. 147.

II. — AD TERTIAM QUAESTIONEM

- [3] Quia, sicut dixi¹, pluralitas declaratur ex productione, ideo 220 primo respondeo ad quaestionem de productione, quae est tertia in ordine², et dico quod in divinis est et potest esse productio.

[A. — PROBATIONES PROPRIAE]

Quod probo sic:

221

[Prima ratio principalis] — Quidquid de ratione sua formali est principium productivum, in quocumque est sine imperfectione, in eo est principium productivum; sed memoria perfecta, sive, quod idem est, istud totum 'intellectus habens obiectum intelligibile sibi praesens', ex ratione sua formali est principium productivum notitiae generatae³, ¶ et patet quod memoria talis est in

ADCPMSRIVZ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρ^{TP}γ^βμ^υ)

2 sicut] ut Σ om. D' igitur D² | dixi] iam dictum est PZΛ^Y dictum est Σ | pluralitas] *praem.* personarum Λ^{GO} add. personarum Λ^{GO}Σ^τ 3 respondebo Σ 4 est et] *praem.* in ras. non Λ^B om. Γ^D*LN 7 adnot.: Contra istas tres rationes quaere Okkam dist. 9, quaest. 1 Λ¹Γ^B (laudatae tres rationes incipiunt: p. 259, 7; p. 270, 5; p. 271, 9) Primus syllogismus Γ^BΣ² Ratio rationis Henrici D² 7-12 lectioni Quidquid — generatae adiungunt VT^{BD}μ^υ (post producere, p. 260, 2 VT^{BD} post generatae, p. 260, 8 μ^υ) sub iisdem notis criticis infra ad 12-p. 260, 2 et p. 260, 5-8 descriptis, aliam lectionem: Vel (Aliter potest argui et melius μ. Aliter potest argui u) sic: Quidquid de ratione sua formali est principium productivum (-ducendi μ^υ), illud in quocumque est sine imperfectione (s. imp.) a se μ^υ, est in eo (in eo e. μ^υ) principium productivum; istud totum (prod. i. t.) perfecte producendi, sed μ^υ add. est V¹) 'memoria perfecta sive (add. quod idem est explicando μ^υ) intellectus (i. om. V²) habens obiectum (o. h. V) intelligibile sibi praesens' ex sua ratione (r. s. μ^υ) formali est principium productivum notitiae generatae 7 formali] add. et ex se P 8 productivum] producendi Λ^YΣ *praem.* reducendi Z¹ add. illud PM²VZ¹Σ^{TP}γ^βμ^υ add. sufficit (-ficiens μ) illud μ^υ | sine imperfectione] a se (add. etiam sine imperfectione Γ^B add. et sine imperfectione Γ^D) VZ¹Λ^Yρ^{TP} *praem.* a se (add. et M²) C²P²M²Λ^{GO}γ^βμ^υ add. et a se Λ^HΣ² 9 in eo est] e. in eo CM* in illo est Σ | productivum] producendi Λ^YΣ *praem.* perfecte ZΛ^YΣ add. perfecte VT 9-10 sed — idem est] memoria perfecta sive (seu C vel M²) ante intellectus (10) DCM² om. PM²SRIA^{BHO} add. 10 istud totum] explicando VZ¹Λ^YΣ *praem.* explicando Λ^{GO}Σ *praem.* sed M² add. scilicet ρ^{TP}γ^βμ^υ 10-11 intelligibile] *praem.* actu PΓ^DΣ² add. actu Γ^BΣ² | intelligibile sibi praesens] om. Γ^L add. quod idem est explicando (expl. om. M²) DM² (cf. ad 9-10) 11 est ante ex Σ 12 generatae = AM²S Rρ^{TP}γ^βμ^υ generatae M² rel. τβμ^υ add. ergo Σ add. et a se Λ^OΣ 12-p. 260, 2 et p. 260, 5-8: et patet (12) — producere (p. 260, 5) et ergo (p. 260, 5) — generatae (p. 260, 8) = AVT^{BD}μ^υ [et patet (12) — producere (p. 260, 2) ante Vel (p. 260, 9) μ^υ] et patet (12) — producere (p. 260, 2) ZI^{LN} Λ^YΣ ergo (p. 260, 5) — generatae (p. 260, 8) rel. ρ^{TP}γ^βμ^υ; ¶ text. et patet (12) — producere (p. 260, 2) sign.: Extra Scotus A¹ Extra V¹Γ^BDI¹(om. D²) Additio u lin. anfractuosa μ; text. ergo (p. 260, 5) — perfectionis (p. 260, 7) sign. Vacat A¹(text. et mg.); text. ergo (p. 260, 5) — generatae (p. 260, 8) sign.: Secundus modus Γ^B litteris a-b V¹(text. et mg.)Γ^BΣ²(text. et mg.); text. ergo (p. 260, 5) — generatae (p. 260, 8) sign.: Nota quod istam rationem cancellavit Doctor in libro suo, loco

T ¹ Cf. supra n. 201. ² tertia secundae partis huius distinctionis, cf. supra n. 191. 201.

³ Cf. infra n. 310.

aliqua persona divina et a se, quia aliqua est improducta; ergo illa poterit per tale perfectum principium perfecte producere^a. §

222 § Uterius arguo: nulla productio per memoriam perfectam est

^a Loco et (p. 259, 12) — producere (p. 260, 2) *textus a Duns Scoto cancellatus*: ergo in quocumque est istud 'intellectus habens obiectum actu intelligibile sibi praesens', ibi erit principium productivum notitiae generatae, et hoc secundum proportionem suae perfectionis. Sed in Deo est illud secundum veram rationem sui; igitur ibi est productio notitiae generatae^b.

^b Sequitur *textus interpolatus*: Vel potest sic argui: quodcumque suppositum habens a se principium producendi sufficiens et formale, potest producere suppositum vel productum adaequatum illi principio, id est, suppositum perfectissimum quod potest produci tali principio; non autem productum adaequatum in natura, quia hoc esset petitio, sed productum adaequatum virtuti activae producentis, sicut sol cum producit effectum perfectissimum dicitur producere effectum perfectissimum non in natura sed virtuti eius activae. Haec est minor: aliquod suppositum divinum habet a se principium producendi, quod est memoria perfecta; ergo etc.¹ Maior et minor declarantur consequenter².

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}ρ^πγ^βμν)
cuius manu sua scripsit extra illam quae sequitur, scilicet: 'Aliter potest argui et melius etc. Sed instando arguit contra illam quam cancellavit μ Mauritius dicit quod istam rationem cancellavit Doctor in libro suo, loco cuius manu sua scripsit υ 12 et] sed Σ | memoria talis] t. m. Σ | in om. Σ^{QU}'

1 divina et om. Γ^{LN} | et a se] a se et sine imperfectione Σ | illa] ista Γ^B *praem.* persona Σ *add.* persona VZΓ^AΛ^Y *add.* prima Γ^B 2 per — perfecte] per se perfecte per tale principium Λ^Y | perfectum] post principium VT productivum Γ^L om. Σ 3-p. 263, 7 Uterius — obiecti = ADCPMSRIVZΓ^AΛ^{YHGO}Σ^{QU}; ¶ *text. sign.*: Extra de manu Scoti et in fine: Usque huc extra A¹ Extra I²(*text. et mg.*)V¹Z²Γ^{D2} Additio υ lin. anfractuosa μ 3 Uterius] Item Λ^{B2G} *add.* recte M² | arguo] *praem.* ergo Z *praem.* consequenter DCMSRIA^{B2G}μν *add.* consequenter Γ^{D2} *add.* sic Σ *add.* nam Γ^B | productio] *add.* perfecta μ | est] potest esse μν 5 istud] illud I²Γ^{D2}Λ^Y idem MI'VT^{B2D} om. C²R *add.* quod est P | intellectus] *praem.* scilicet Γ^{D2} *add.* scilicet Λ^{BHG} | actu] post intelligibile D om. VT^{BD*} 6 ibi om. M² | erit] est (post principium D*) DM²Γ^D | principium om. Λ^{BHO*}τ | generatae] genitae DPVIT^{BD}Λ^Yτβμν 6-8 et hoc — generatae om. VT^{BD*} 7 suae perfectionis] p. s. Γ^{D2} | Sed] *add.* memoria perfecta talis sive totum illud intellectus habens obiectum sibi praesens D 8 ibi est] vere est ibi DΛ^Oρ^πγ^βμν vere (om. Λ^O) est in Deo Λ^{BHG} *praem.* vere τ *add.* vere II^{D2} | generatae] genitae DPIT^{D2}Λ^Yτβμν 9-17 Vel potest — consequenter = ADCPMSRIVZΓ^AΛ^{YHGO}Σ^{QU} [Λ^{O2} habuit textum quemdam, pro quo posuit notam Additio, sed textum ipsum reddit illegibilem Λ^{O3}, post agendo (p. 261, 14) VT post putrefacto (p. 256, 7 omittendo ibi ergo etc.) Λ^{B2}]; ¶ *text. sign.*: Non in libro Scoti A¹ Vacat P¹ Extra I²(*text. et mg.*) Additio υ litteris a-b V¹(*text. et mg.*) lin. anfractuosa μ 9 potest sic] sic pot. DCMSRIA^O | quodcumque = A omne τμν 10 a se] post principium D ex se D* in se (*add.* et a se C⁴) CP² M* a P' *add.* quodcumque DCPMSRIVZΓ^AΛ^{YHGO}τ *add.* quodcumque sufficiens μν | principium producendi] prod. princ. P. | sufficiens et formale = A 10-11 suppositum vel = A 11-15 id est — Haec est minor = A 16 suppositum divinum] principium div. SR suppos. vel aliquod principium div. PM suppos. div. vel. aliquod principium divinum C* | principium] *praem.* quodcumque DVT^{BD}Λ^O *add.* quodcumque Γ^{LN*}τ *add.* quodcumque sufficiens μν

T ¹ Cf. DUNS SCOTUS, Rep. I A d. 2 n. 122. ² Cf. infra n. 223. 224.

perfecta nisi sit notitiae adaequatae illi memoriae sive illi intellectui respectu talis obiecti; memoriae autem sive intellectui personae divinae infinitae nulla notitia adaequatur respectu essentiae divinae ut intelligibilis nisi infinita; quia intellectus ille est comprehensivus illius obiecti infiniti, igitur aliqua persona divina per memoriam potest producere infinitam notitiam. Ultra, sed illa non erit nisi in natura divina, quia nihil aliud est infinitum; ergo in divinis per memoriam potest esse productio ad intra. Ultra, sed si potest esse, igitur est: tum quia 'esse' ibi 'possibile' est 'necessarium', tum quia illud principium est productivum per modum naturae; igitur necessario. Consequentia patet, quia non potest impediri, nec ab aliquo alio dependere in agendo; omne autem agens ex necessitate naturae necessario agit nisi impediatur vel ab alio dependeat in agendo¹.

15 Maior primi syllogismi² apparet, quia quod principio productivo ex se non conveniat quod in isto sit productivum³, non potest esse nisi propter alterum duorum: vel propter imperfecti-

223

^a Sequitur *textus interpolatus*: ut calidum imperfectum imperfecte habens calorem non est sufficiens ad calefaciendum secundum illum⁴.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}ρ^πγ^βμν)

1 notitiae] *add.* genitae PVZΓ^AΛ^YΣ | illi memoriae sive illi] tali VZΓ^AΛ^YΣ 2 respectu — intellectui om. Σ^{U2} | memoriae autem sive intellectui] intellectui autem VZΓ^AΛ^YΣ^{QU2} 2-3 personae divinae] per se divino Γ^{LN} 3 infinitae = AC' cum sit infinitus DC'MSRIVZΓ^AΛ^{YHGO}Σ^{QU} cum sit infinita (τμν) cum sit infinita vel infinitus P 3-4 essentiae divinae] d. e. μν essentiae infinitae Λ^{B2G} *add.* infinitae DC'PMSRIμν 4 ut] om. Γ^{LN} *add.* obiecti (*add.* ultra et Σ^O) Σ | ut intelligibilis] om. DCMSRIA^{B2G} *add.* cum sit infinita Γ^D | ille] iste D*Γ^AΛ^{B2G} 5 illius] istius D om. VT^{BD}Λ^{B2G} 5-6 igitur — notitiam om. R 5 divina om. VZΓ^AΛ^YΣ 6 infinitam notitiam = A n. i. DC'PMSIVZΓ^AΛ^{YHGO}Σ^{QU} | Ultra om. DC'PMSRIA^{B2G}μν | sed] arguo P*VZΓ^AΛ^YΣ 6-7 non erit nisi = A (nisi om. A*) erit (est Γ^L) DC'PMSRIVZΓ^AΛ^{YHGO}Σ^{QU} 7 est] erit Γ^{LN*} 8 per memoriam potest esse] pot. e. per m. VZΓ^AΛ^YΣ | Ultra] *praem.* Tunc Σ om. DC'PMSRIA^{B2G}μν | sed om. VT^AΛ^YΣ 9 tum] verum P* om. Γ^{LN} | esse ibi possibile est = A omne ibi (i. o. Λ^Oμν) poss. est DC'PMSRIA^{B2G}μν quodlibet (quidlibet Λ^Y) ibi poss. est Λ^YΣ quidlibet poss. ibi est Γ^{LN} ibi quidlibet (*add.* ibi Z¹) poss. est Z quidlibet (quidlibet Γ^B) poss. est ibi VT^{BD} 11 necessario] *add.* agit CPMIVT^{BD} 12 aliquo om. VT^AΛ^YΣ | dependet CMA^{B2}μν | autem] enim Λ^Oμν 14 alio] aliquo Λ^{B2} *praem.* aliquo Λ^O | agendo] hic sequitur Vel potest — consequenter (cf. p. 260 ad 9-17) in VT 15 Maior] *add.* autem Λ^{B2G} | apparet] declaratur DPZA^YΣ 15-16 productivo ex se] ex (per Λ^Y) se pr. PZA^YΣ 16 ex se non conveniat] n. c. (convenit Γ^{N2}) ex se C*MSRI VT^{BD*LN}Λ^{B2G} | isto] illo M²SIT^BΛ^{B2G} 17 propter¹] per VT^{BD*LN} | duorum] *praem.* istorum V | vel] *praem.* scilicet Σ *add.* scilicet PZA^Y 18 vel — illo om. Σ^{U2} | illo²] isto Λ^Y principio Λ^O | acceptum, est] e. a. CΣ 19-20 ut — illum = AD 20 illum] istum calorem D

T ¹ Cf. ARISTOT., *Metaph.* IX t. 10 (© c. 5, 1048a 5-7). ² Cf. supra p. 260, 9-15. ³ Cf. supra p. 259, 7-9. ⁴ Cf. DUNS SCOTUS, Rep. I A d. 2 n. 123.

nem adaequatam illi, sicut est de potentia generativa si sit in Filio, et spirativa si sit in Spiritu Sancto; utrumque autem istorum excluditur per hoc quod dicitur in maiore^a 'a se'¹, quia nihil habet a se principium productivum nisi habeat illud sine imperfectione et etiam non communicatum per productionem competentem tali principio.

224 Minor primi syllogismi^{2b} probatur, quia omni memoriae creatae hoc competit; non autem unde creata sive imperfecta, quia imperfectio numquam est ratio producendi sive communicandi esse, quia hoc competit ex perfectione, non ex imperfectione^{3cd}.

^a Adnotatio interpolata: maior secundi syllogismi quae fuit⁴.

^b Sequitur textus interpolatus: patet quantum ad primam partem⁵, quia nisi aliqua persona in divinis haberet memoriam perfectam a se, esset processus in infinitum; alia pars minoris, scilicet quod memoria perfecta in supposito habente eam a se sit principium producendi notitiam genitam⁶.

^c Loco omni (6) — ex imperfectione (9) textus interpolatus: omnis memoria creata non unde creata nec unde limitata, sive imperfecta, est principium producendi notitiam genitam, quia imperfectio numquam est ratio producendi sive communicandi esse; et ideo quod est principium perfectum producendi notitiam genitam correspondentem sibi, hoc competit sibi non ex imperfectione, sed ex perfectione sua naturali⁷. — Sequitur textus interpolatus: Ergo et hoc competit sibi perfectissime ubi est memoria perfectissima et perfectissime; sic est in supposito Patris increato; ergo etc.⁸

^d Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus: § Conclusio absolute illata⁹, scilicet

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}ρ^τπ^γβ^μ)

1 illi] isti D* tali VZΓ^AΣ^{add.} principio DPIVZΓ^AΣ^μ | generandi C² generantis M | et] etc. vi P' etc. et P² add. vi I^{uv} 2 utrumque autem] sed utr. ZΛ^Y et utr. Σ | istorum] illorum CMSI^U 3 habet] est Λ^{2g} 4 etiam om. VΓ^{BD*} 5 non] nec D nisi Λ^g add. nisi Σ* | communicant M*^{RZA} 6 syllogismi om. Λ^{2g} | probatur] patet D | quia] add. quod est perfectionis in inferioribus excellentius competit primo, sed Λ^g 6-9 et 15-20: omni (6) — imperfectione (9) = DCPMSRIVZΓ^AYHGOΣ^μ omnis (15) — naturali (20) A 9 non ex imperfectione om. Σ^{QU} 10 maior — fuit = ADCMSRIVΓ^A2g [[post principio (5) omnes]]; ¶ text. sign. Non in libro Duns A¹ | maior] add. etiam I | secundi syllogismi] syll. sec. VΓ^{-N} om. C | fuit] add. et Λ^{g2} 11-14 patet — genitam = AD; ¶ text. sign. Non in libro Duns A¹ 11 patet] probatur D 12 memoriam] praem. aliquam A* 20-22 Ergo — etc. = A Igitur ubi erit talis memoria perfectissime hoc potest facere perfectissime, sed ita est in Patre D; ¶ text. sign. Non in libro Scoti A¹ 23-p, 263, 18 Conclusio — propositum sic = ADCPMSRIVZ

T ¹ 'a se' dicitur in maiore syllogismi qui in Reportatione I A prostat, cf. supra p. 260, 10. — Cf. DUNS SCOTUS, Rep. I A d. 2 n. 123. ² Cf. supra p. 260, 15-17. ³ Cf. DUNS SCOTUS, Rep. I A d. 2 n. 125. ⁴ «secundi syllogismi», intelligit syllogismum Reportationis I A, cf. supra p. 260, 9-17, — et vult dicere quod ly 'a se' habet illa maior quae fuit istius secundi syllogismi (p. 260, 9-15). Quoad positionem istius adnotationis cf. apparatus lectionum variantium. ⁵ nempe «aliquod ... producendi», cf. supra p. 260, 16. ⁶ «aliquod ... perfecta», cf. supra p. 260, 16-17 — Cf. DUNS SCOTUS, Rep. I A d. 2 n. 124-125. ⁷ Cf. DUNS SCOTUS, Rep. I A d. 2 n. 125. ⁸ Cf. ibidem. ⁹ Cf. supra p. 259, 12-260, 2. 8 (cf. etiam hic supra lin. 20-22).

Maior secundi syllogismi¹ declaratur sic: sicut enim non est perfecta memoria respectu alicuius intelligibilis nisi illud obiectum sit praesens in ratione actu intelligibilis, quantum potest esse praesens ut intelligibile illi, ita non est perfecta proles talis memoriae nisi sit actualis notitia tanta illius obiecti quanta potest competere tali intellectui respectu talis obiecti; et illam voco adaequatam tali intellectui respectu talis obiecti. §

Istud² potest argui de voluntate, quia voluntas habens obiectum actu cognitum sibi praesentatum, ex ratione sua est productiva amoris talis obiecti producti.

quod memoria in prima persona divina est principium sibi producendi vel simpliciter communicandi, concludit propositum³, quia illa non est principium productivum nisi per modum naturae; talis autem productio non est nisi ad intra⁴. — Alio modo concludit magis propositum, quia est principium productivum notitiae genitae; igitur ad intra⁵. Et tunc deberet maior⁶ sic accipi: 'Quidquid de ratione sua formali est principium productivum alicuius secundum rationem eius formalem, in quocumque illud est a se, illud est principium productivum talis'. — Tertio modo maxime concluditur propositum sic⁷: §

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}ρ^τπ^γβ^μ)

Γ^{BD}Λ^{YHGO}Σ^μ; ¶ text. sign.: Vacat, sic Scotus [[Vacat (-cat post talis, p. 263, 18) in text. sic Scotus in mg.]] A¹ Vacat, sic in libro (Vacat in text. sic in libro in mg.) Z² Vacat (Va-deest in P¹) D²P¹VΓ^{BD}1(om. D²) Extra I²(text. et mg.) Additio v lin. anfractuosa μ; lectiones variantes vide in append. B

1 Maior] Minor DM² | secundi syllogismi] syll. sec. Γ^{BN} tertii syll. C add. ibi P add. quod M*^Λg add. quia μ | sic om. ZΛ^YΣ | sicut enim = A quia sicut PZΛ^YΣ sicut DCMSRIVΓ^A2gμ 2-3 nisi — intelligibilis om. Γ^{2*} 3 actu] actus MSR praem. alicuius IΓ^{D2} | potest] natum est D 3-4 praesens] add. illi Λ^{2g} 4 proles] add. memoriae R 5 actualis] actu vel actualis C 6 talis] illius Σ om. μ 6-7 et — obiecti om. DC*M*SI*Γ^{D2}Λ^{2g} 6 illam] istam M*RVΓ^{-D2}Λ^Y 6-7 tali intellectui om. M*RVΓ^{LN} 7 respectu talis obiecti] om. M² add. Consimiliter (om. μ) ergo (etiam Σ) in quocumque est istud quod est (istud quod est] hoc totum Σ) 'intellectus habens obiectum (ob. om. Γ^D) actu intelligibile sibi praesens', ibi erit (est Γ^{D2}μ) productivum notitiae genitae; sed in Deo est istud (ist. e. in Deo Σ) secundum veram (unam I) rationem sui; ergo sibi (illi IΣμ) convenit productio (ductivum μ) notitiae genitae [[¶ sign.: Vacat V² Extra I²(text. et mg.) Additio v lin. anfractuosa μ]] IVΓ^{BD}Σμ; hic post obiecti, respective post textum hic additum, sequitur in DIVΓ^{BD}μ Secundum (p. 274, 4) — in igne (p. 275, 24) 8 Istud = AD Item S²Λ^g Item idem R Consimiliter (add. idem P²) PZΛ^g Consimiliter est illud secundum unam rationem sui, ergo illi venit productio notitiae genitae Λ^Y Idem S' rel. ρ^τγ^βμ 9 actu cognitum] naturaliter cogn. actu V* | praesens D | sua] sui ZΓ^BΛ^{-g}Σ^r om. Λ^{g*} 10 talis obiecti producti = A p. t. o. R p. t. o. ergo etc. Γ^N perfecti talis obiecti etc. VΓ^{-N} adaequati respectu talis obiecti Σ talis obiecti ZΛ^Y producti DSA^{2H}ρ^τ perfecti (ante amoris CPM) CPMA^go^r perfecti producti γβμ

T ¹ Cf. supra n. 222. ² Cf. supra n. 221. ³ Cf. supra n. 220. ⁴ Cf. supra n. 222. ⁵ Cf. supra n. 224. ⁶ Cf. supra p. 259, 7-9. ⁷ Textum interruptit et cancellat, et hoc quia maiorem secundi syllogismi (cf. supra n. 222) nondum declaravit (cf. supra n. 225); ideo nec addit 'quia est principium productivum notitiae adaequatae sibi; igitur ad intra', cf. supra p. 260, 3-261, 2.

- 227 [Responsio ad primam rationem principalem] — Contra¹ istam rationem² insto, ut magis declaretur. Et maiorem³ quidem rationis concedo. Sed ad minorem⁴ diceretur quod illud totum non est ex se principium productivum, sed tantum quando potest intellectus habere ex se notitiam productam; hoc autem est quando potest habere notitiam aliam a se per quam perficiatur: intellectus autem infinitus non potest habere notitiam distinctam a se qua perficiatur, et ideo non videtur quod ibi debeat poni principium productivum.
- 228 Et confirmatur ista ratio⁵, primo quia notitia genita frustra⁶ poneretur, secundo quia impossibile est eam poni.
- 229 Primum⁷ probatur: in nobis est necessaria notitia genita, quia per eam intellectus perficitur, qui sine ea esset imperfectus: intellectus autem infinitus licet habeat obiectum sibi praesens, non tamen formaliter perficitur per notitiam genitam, sed per notitiam inge-¹⁵ nitam, eandem sibi realiter, qua formaliter intelligit.
- 230 Secundum, scilicet impossibilitatem⁷, proba^a, quia productivum habens productum adaequatum non potest aliud producere;

^a Loco proba a Duns Scotus ponitur: proba dupliciter, primo^b.

^b Sequitur textus interpolatus: sic: memoria in quocumque vel est realiter pro-

ADCPMSRIVZ¹BDLN²Λ³YHGOΣ⁴QU(Φ⁵PP⁶PT⁷PT⁸PT⁹PT¹⁰PT¹¹PT¹²PT¹³PT¹⁴PT¹⁵PT¹⁶PT¹⁷PT¹⁸PT¹⁹PT²⁰PT²¹PT²²PT²³PT²⁴PT²⁵PT²⁶PT²⁷PT²⁸PT²⁹PT³⁰PT³¹PT³²PT³³PT³⁴PT³⁵PT³⁶PT³⁷PT³⁸PT³⁹PT⁴⁰PT⁴¹PT⁴²PT⁴³PT⁴⁴PT⁴⁵PT⁴⁶PT⁴⁷PT⁴⁸PT⁴⁹PT⁵⁰PT⁵¹PT⁵²PT⁵³PT⁵⁴PT⁵⁵PT⁵⁶PT⁵⁷PT⁵⁸PT⁵⁹PT⁶⁰PT⁶¹PT⁶²PT⁶³PT⁶⁴PT⁶⁵PT⁶⁶PT⁶⁷PT⁶⁸PT⁶⁹PT⁷⁰PT⁷¹PT⁷²PT⁷³PT⁷⁴PT⁷⁵PT⁷⁶PT⁷⁷PT⁷⁸PT⁷⁹PT⁸⁰PT⁸¹PT⁸²PT⁸³PT⁸⁴PT⁸⁵PT⁸⁶PT⁸⁷PT⁸⁸PT⁸⁹PT⁹⁰PT⁹¹PT⁹²PT⁹³PT⁹⁴PT⁹⁵PT⁹⁶PT⁹⁷PT⁹⁸PT⁹⁹PT¹⁰⁰PT¹⁰¹PT¹⁰²PT¹⁰³PT¹⁰⁴PT¹⁰⁵PT¹⁰⁶PT¹⁰⁷PT¹⁰⁸PT¹⁰⁹PT¹¹⁰PT¹¹¹PT¹¹²PT¹¹³PT¹¹⁴PT¹¹⁵PT¹¹⁶PT¹¹⁷PT¹¹⁸PT¹¹⁹PT¹²⁰PT¹²¹PT¹²²PT¹²³PT¹²⁴PT¹²⁵PT¹²⁶PT¹²⁷PT¹²⁸PT¹²⁹PT¹³⁰PT¹³¹PT¹³²PT¹³³PT¹³⁴PT¹³⁵PT¹³⁶PT¹³⁷PT¹³⁸PT¹³⁹PT¹⁴⁰PT¹⁴¹PT¹⁴²PT¹⁴³PT¹⁴⁴PT¹⁴⁵PT¹⁴⁶PT¹⁴⁷PT¹⁴⁸PT¹⁴⁹PT¹⁵⁰PT¹⁵¹PT¹⁵²PT¹⁵³PT¹⁵⁴PT¹⁵⁵PT¹⁵⁶PT¹⁵⁷PT¹⁵⁸PT¹⁵⁹PT¹⁶⁰PT¹⁶¹PT¹⁶²PT¹⁶³PT¹⁶⁴PT¹⁶⁵PT¹⁶⁶PT¹⁶⁷PT¹⁶⁸PT¹⁶⁹PT¹⁷⁰PT¹⁷¹PT¹⁷²PT¹⁷³PT¹⁷⁴PT¹⁷⁵PT¹⁷⁶PT¹⁷⁷PT¹⁷⁸PT¹⁷⁹PT¹⁸⁰PT¹⁸¹PT¹⁸²PT¹⁸³PT¹⁸⁴PT¹⁸⁵PT¹⁸⁶PT¹⁸⁷PT¹⁸⁸PT¹⁸⁹PT¹⁹⁰PT¹⁹¹PT¹⁹²PT¹⁹³PT¹⁹⁴PT¹⁹⁵PT¹⁹⁶PT¹⁹⁷PT¹⁹⁸PT¹⁹⁹PT²⁰⁰PT²⁰¹PT²⁰²PT²⁰³PT²⁰⁴PT²⁰⁵PT²⁰⁶PT²⁰⁷PT²⁰⁸PT²⁰⁹PT²¹⁰PT²¹¹PT²¹²PT²¹³PT²¹⁴PT²¹⁵PT²¹⁶PT²¹⁷PT²¹⁸PT²¹⁹PT²²⁰PT²²¹PT²²²PT²²³PT²²⁴PT²²⁵PT²²⁶PT²²⁷PT²²⁸PT²²⁹PT²³⁰PT²³¹PT²³²PT²³³PT²³⁴PT²³⁵PT²³⁶PT²³⁷PT²³⁸PT²³⁹PT²⁴⁰PT²⁴¹PT²⁴²PT²⁴³PT²⁴⁴PT²⁴⁵PT²⁴⁶PT²⁴⁷PT²⁴⁸PT²⁴⁹PT²⁵⁰PT²⁵¹PT²⁵²PT²⁵³PT²⁵⁴PT²⁵⁵PT²⁵⁶PT²⁵⁷PT²⁵⁸PT²⁵⁹PT²⁶⁰PT²⁶¹PT²⁶²PT²⁶³PT²⁶⁴PT²⁶⁵PT²⁶⁶PT²⁶⁷PT²⁶⁸PT²⁶⁹PT²⁷⁰PT²⁷¹PT²⁷²PT²⁷³PT²⁷⁴PT²⁷⁵PT²⁷⁶PT²⁷⁷PT²⁷⁸PT²⁷⁹PT²⁸⁰PT²⁸¹PT²⁸²PT²⁸³PT²⁸⁴PT²⁸⁵PT²⁸⁶PT²⁸⁷PT²⁸⁸PT²⁸⁹PT²⁹⁰PT²⁹¹PT²⁹²PT²⁹³PT²⁹⁴PT²⁹⁵PT²⁹⁶PT²⁹⁷PT²⁹⁸PT²⁹⁹PT³⁰⁰PT³⁰¹PT³⁰²PT³⁰³PT³⁰⁴PT³⁰⁵PT³⁰⁶PT³⁰⁷PT³⁰⁸PT³⁰⁹PT³¹⁰PT³¹¹PT³¹²PT³¹³PT³¹⁴PT³¹⁵PT³¹⁶PT³¹⁷PT³¹⁸PT³¹⁹PT³²⁰PT³²¹PT³²²PT³²³PT³²⁴PT³²⁵PT³²⁶PT³²⁷PT³²⁸PT³²⁹PT³³⁰PT³³¹PT³³²PT³³³PT³³⁴PT³³⁵PT³³⁶PT³³⁷PT³³⁸PT³³⁹PT³⁴⁰PT³⁴¹PT³⁴²PT³⁴³PT³⁴⁴PT³⁴⁵PT³⁴⁶PT³⁴⁷PT³⁴⁸PT³⁴⁹PT³⁵⁰PT³⁵¹PT³⁵²PT³⁵³PT³⁵⁴PT³⁵⁵PT³⁵⁶PT³⁵⁷PT³⁵⁸PT³⁵⁹PT³⁶⁰PT³⁶¹PT³⁶²PT³⁶³PT³⁶⁴PT³⁶⁵PT³⁶⁶PT³⁶⁷PT³⁶⁸PT³⁶⁹PT³⁷⁰PT³⁷¹PT³⁷²PT³⁷³PT³⁷⁴PT³⁷⁵PT³⁷⁶PT³⁷⁷PT³⁷⁸PT³⁷⁹PT³⁸⁰PT³⁸¹PT³⁸²PT³⁸³PT³⁸⁴PT³⁸⁵PT³⁸⁶PT³⁸⁷PT³⁸⁸PT³⁸⁹PT³⁹⁰PT³⁹¹PT³⁹²PT³⁹³PT³⁹⁴PT³⁹⁵PT³⁹⁶PT³⁹⁷PT³⁹⁸PT³⁹⁹PT⁴⁰⁰PT⁴⁰¹PT⁴⁰²PT⁴⁰³PT⁴⁰⁴PT⁴⁰⁵PT⁴⁰⁶PT⁴⁰⁷PT⁴⁰⁸PT⁴⁰⁹PT⁴¹⁰PT⁴¹¹PT⁴¹²PT⁴¹³PT⁴¹⁴PT⁴¹⁵PT⁴¹⁶PT⁴¹⁷PT⁴¹⁸PT⁴¹⁹PT⁴²⁰PT⁴²¹PT⁴²²PT⁴²³PT⁴²⁴PT⁴²⁵PT⁴²⁶PT⁴²⁷PT⁴²⁸PT⁴²⁹PT⁴³⁰PT⁴³¹PT⁴³²PT⁴³³PT⁴³⁴PT⁴³⁵PT⁴³⁶PT⁴³⁷PT⁴³⁸PT⁴³⁹PT⁴⁴⁰PT⁴⁴¹PT⁴⁴²PT⁴⁴³PT⁴⁴⁴PT⁴⁴⁵PT⁴⁴⁶PT⁴⁴⁷PT⁴⁴⁸PT⁴⁴⁹PT⁴⁵⁰PT⁴⁵¹PT⁴⁵²PT⁴⁵³PT⁴⁵⁴PT⁴⁵⁵PT⁴⁵⁶PT⁴⁵⁷PT⁴⁵⁸PT⁴⁵⁹PT⁴⁶⁰PT⁴⁶¹PT⁴⁶²PT⁴⁶³PT⁴⁶⁴PT⁴⁶⁵PT⁴⁶⁶PT⁴⁶⁷PT⁴⁶⁸PT⁴⁶⁹PT⁴⁷⁰PT⁴⁷¹PT⁴⁷²PT⁴⁷³PT⁴⁷⁴PT⁴⁷⁵PT⁴⁷⁶PT⁴⁷⁷PT⁴⁷⁸PT⁴⁷⁹PT⁴⁸⁰PT⁴⁸¹PT⁴⁸²PT⁴⁸³PT⁴⁸⁴PT⁴⁸⁵PT⁴⁸⁶PT⁴⁸⁷PT⁴⁸⁸PT⁴⁸⁹PT⁴⁹⁰PT⁴⁹¹PT⁴⁹²PT⁴⁹³PT⁴⁹⁴PT⁴⁹⁵PT⁴⁹⁶PT⁴⁹⁷PT⁴⁹⁸PT⁴⁹⁹PT⁵⁰⁰PT⁵⁰¹PT⁵⁰²PT⁵⁰³PT⁵⁰⁴PT⁵⁰⁵PT⁵⁰⁶PT⁵⁰⁷PT⁵⁰⁸PT⁵⁰⁹PT⁵¹⁰PT⁵¹¹PT⁵¹²PT⁵¹³PT⁵¹⁴PT⁵¹⁵PT⁵¹⁶PT⁵¹⁷PT⁵¹⁸PT⁵¹⁹PT⁵²⁰PT⁵²¹PT⁵²²PT⁵²³PT⁵²⁴PT⁵²⁵PT⁵²⁶PT⁵²⁷PT⁵²⁸PT⁵²⁹PT⁵³⁰PT⁵³¹PT⁵³²PT⁵³³PT⁵³⁴PT⁵³⁵PT⁵³⁶PT⁵³⁷PT⁵³⁸PT⁵³⁹PT⁵⁴⁰PT⁵⁴¹PT⁵⁴²PT⁵⁴³PT⁵⁴⁴PT⁵⁴⁵PT⁵⁴⁶PT⁵⁴⁷PT⁵⁴⁸PT⁵⁴⁹PT⁵⁵⁰PT⁵⁵¹PT⁵⁵²PT⁵⁵³PT⁵⁵⁴PT⁵⁵⁵PT⁵⁵⁶PT⁵⁵⁷PT⁵⁵⁸PT⁵⁵⁹PT⁵⁶⁰PT⁵⁶¹PT⁵⁶²PT⁵⁶³PT⁵⁶⁴PT⁵⁶⁵PT⁵⁶⁶PT⁵⁶⁷PT⁵⁶⁸PT⁵⁶⁹PT⁵⁷⁰PT⁵⁷¹PT⁵⁷²PT⁵⁷³PT⁵⁷⁴PT⁵⁷⁵PT⁵⁷⁶PT⁵⁷⁷PT⁵⁷⁸PT⁵⁷⁹PT⁵⁸⁰PT⁵⁸¹PT⁵⁸²PT⁵⁸³PT⁵⁸⁴PT⁵⁸⁵PT⁵⁸⁶PT⁵⁸⁷PT⁵⁸⁸PT⁵⁸⁹PT⁵⁹⁰PT⁵⁹¹PT⁵⁹²PT⁵⁹³PT⁵⁹⁴PT⁵⁹⁵PT⁵⁹⁶PT⁵⁹⁷PT⁵⁹⁸PT⁵⁹⁹PT⁶⁰⁰PT⁶⁰¹PT⁶⁰²PT⁶⁰³PT⁶⁰⁴PT⁶⁰⁵PT⁶⁰⁶PT⁶⁰⁷PT⁶⁰⁸PT⁶⁰⁹PT⁶¹⁰PT⁶¹¹PT⁶¹²PT⁶¹³PT⁶¹⁴PT⁶¹⁵PT⁶¹⁶PT⁶¹⁷PT⁶¹⁸PT⁶¹⁹PT⁶²⁰PT⁶²¹PT⁶²²PT⁶²³PT⁶²⁴PT⁶²⁵PT⁶²⁶PT⁶²⁷PT⁶²⁸PT⁶²⁹PT⁶³⁰PT⁶³¹PT⁶³²PT⁶³³PT⁶³⁴PT⁶³⁵PT⁶³⁶PT⁶³⁷PT⁶³⁸PT⁶³⁹PT⁶⁴⁰PT⁶⁴¹PT⁶⁴²PT⁶⁴³PT⁶⁴⁴PT⁶⁴⁵PT⁶⁴⁶PT⁶⁴⁷PT⁶⁴⁸PT⁶⁴⁹PT⁶⁵⁰PT⁶⁵¹PT⁶⁵²PT⁶⁵³PT⁶⁵⁴PT⁶⁵⁵PT⁶⁵⁶PT⁶⁵⁷PT⁶⁵⁸PT⁶⁵⁹PT⁶⁶⁰PT⁶⁶¹PT⁶⁶²PT⁶⁶³PT⁶⁶⁴PT⁶⁶⁵PT⁶⁶⁶PT⁶⁶⁷PT⁶⁶⁸PT⁶⁶⁹PT⁶⁷⁰PT⁶⁷¹PT⁶⁷²PT⁶⁷³PT⁶⁷⁴PT⁶⁷⁵PT⁶⁷⁶PT⁶⁷⁷PT⁶⁷⁸PT⁶⁷⁹PT⁶⁸⁰PT⁶⁸¹PT⁶⁸²PT⁶⁸³PT⁶⁸⁴PT⁶⁸⁵PT⁶⁸⁶PT⁶⁸⁷PT⁶⁸⁸PT⁶⁸⁹PT⁶⁹⁰PT⁶⁹¹PT⁶⁹²PT⁶⁹³PT⁶⁹⁴PT⁶⁹⁵PT⁶⁹⁶PT⁶⁹⁷PT⁶⁹⁸PT⁶⁹⁹PT⁷⁰⁰PT⁷⁰¹PT⁷⁰²PT⁷⁰³PT⁷⁰⁴PT⁷⁰⁵PT⁷⁰⁶PT⁷⁰⁷PT⁷⁰⁸PT⁷⁰⁹PT⁷¹⁰PT⁷¹¹PT⁷¹²PT⁷¹³PT⁷¹⁴PT⁷¹⁵PT⁷¹⁶PT⁷¹⁷PT⁷¹⁸PT⁷¹⁹PT⁷²⁰PT⁷²¹PT⁷²²PT⁷²³PT⁷²⁴PT⁷²⁵PT⁷²⁶PT⁷²⁷PT⁷²⁸PT⁷²⁹PT⁷³⁰PT⁷³¹PT⁷³²PT⁷³³PT⁷³⁴PT⁷³⁵PT⁷³⁶PT⁷³⁷PT⁷³⁸PT⁷³⁹PT⁷⁴⁰PT⁷⁴¹PT⁷⁴²PT⁷⁴³PT⁷⁴⁴PT⁷⁴⁵PT⁷⁴⁶PT⁷⁴⁷PT⁷⁴⁸PT⁷⁴⁹PT⁷⁵⁰PT⁷⁵¹PT⁷⁵²PT⁷⁵³PT⁷⁵⁴PT⁷⁵⁵PT⁷⁵⁶PT⁷⁵⁷PT⁷⁵⁸PT⁷⁵⁹PT⁷⁶⁰PT⁷⁶¹PT⁷⁶²PT⁷⁶³PT⁷⁶⁴PT⁷⁶⁵PT⁷⁶⁶PT⁷⁶⁷PT⁷⁶⁸PT⁷⁶⁹PT⁷⁷⁰PT⁷⁷¹PT⁷⁷²PT⁷⁷³PT⁷⁷⁴PT⁷⁷⁵PT⁷⁷⁶PT⁷⁷⁷PT⁷⁷⁸PT⁷⁷⁹PT⁷⁸⁰PT⁷⁸¹PT⁷⁸²PT⁷⁸³PT⁷⁸⁴PT⁷⁸⁵PT⁷⁸⁶PT⁷⁸⁷PT⁷⁸⁸PT⁷⁸⁹PT⁷⁹⁰PT⁷⁹¹PT⁷⁹²PT⁷⁹³PT⁷⁹⁴PT⁷⁹⁵PT⁷⁹⁶PT⁷⁹⁷PT⁷⁹⁸PT⁷⁹⁹PT⁸⁰⁰PT⁸⁰¹PT⁸⁰²PT⁸⁰³PT⁸⁰⁴PT⁸⁰⁵PT⁸⁰⁶PT⁸⁰⁷PT⁸⁰⁸PT⁸⁰⁹PT⁸¹⁰PT⁸¹¹PT⁸¹²PT⁸¹³PT⁸¹⁴PT⁸¹⁵PT⁸¹⁶PT⁸¹⁷PT⁸¹⁸PT⁸¹⁹PT⁸²⁰PT⁸²¹PT⁸²²PT⁸²³PT⁸²⁴PT⁸²⁵PT⁸²⁶PT⁸²⁷PT⁸²⁸PT⁸²⁹PT⁸³⁰PT⁸³¹PT⁸³²PT⁸³³PT⁸³⁴PT⁸³⁵PT⁸³⁶PT⁸³⁷PT⁸³⁸PT⁸³⁹PT⁸⁴⁰PT⁸⁴¹PT⁸⁴²PT⁸⁴³PT⁸⁴⁴PT⁸⁴⁵PT⁸⁴⁶PT⁸⁴⁷PT⁸⁴⁸PT⁸⁴⁹PT⁸⁵⁰PT⁸⁵¹PT⁸⁵²PT⁸⁵³PT⁸⁵⁴PT⁸⁵⁵PT⁸⁵⁶PT⁸⁵⁷PT⁸⁵⁸PT⁸⁵⁹PT⁸⁶⁰PT⁸⁶¹PT⁸⁶²PT⁸⁶³PT⁸⁶⁴PT⁸⁶⁵PT⁸⁶⁶PT⁸⁶⁷PT⁸⁶⁸PT⁸⁶⁹PT⁸⁷⁰PT⁸⁷¹PT⁸⁷²PT⁸⁷³PT⁸⁷⁴PT⁸⁷⁵PT⁸⁷⁶PT⁸⁷⁷PT⁸⁷⁸PT⁸⁷⁹PT⁸⁸⁰PT⁸⁸¹PT⁸⁸²PT⁸⁸³PT⁸⁸⁴PT⁸⁸⁵PT⁸⁸⁶PT⁸⁸⁷PT⁸⁸⁸PT⁸⁸⁹PT⁸⁹⁰PT⁸⁹¹PT⁸⁹²PT⁸⁹³PT⁸⁹⁴PT⁸⁹⁵PT⁸⁹⁶PT⁸⁹⁷PT⁸⁹⁸PT⁸⁹⁹PT⁹⁰⁰PT⁹⁰¹PT⁹⁰²PT⁹⁰³PT⁹⁰⁴PT⁹⁰⁵PT⁹⁰⁶PT⁹⁰⁷PT⁹⁰⁸PT⁹⁰⁹PT⁹¹⁰PT⁹¹¹PT⁹¹²PT⁹¹³PT⁹¹⁴PT⁹¹⁵PT⁹¹⁶PT⁹¹⁷PT⁹¹⁸PT⁹¹⁹PT⁹²⁰PT⁹²¹PT⁹²²PT⁹²³PT⁹²⁴PT⁹²⁵PT⁹²⁶PT⁹²⁷PT⁹²⁸PT⁹²⁹PT⁹³⁰PT⁹³¹PT⁹³²PT⁹³³PT⁹³⁴PT⁹³⁵PT⁹³⁶PT⁹³⁷PT⁹³⁸PT⁹³⁹PT⁹⁴⁰PT⁹⁴¹PT⁹⁴²PT⁹⁴³PT⁹⁴⁴PT⁹⁴⁵PT⁹⁴⁶PT⁹⁴⁷PT⁹⁴⁸PT⁹⁴⁹PT⁹⁵⁰PT⁹⁵¹PT⁹⁵²PT⁹⁵³PT⁹⁵⁴PT⁹⁵⁵PT⁹⁵⁶PT⁹⁵⁷PT⁹⁵⁸PT⁹⁵⁹PT⁹⁶⁰PT⁹⁶¹PT⁹⁶²PT⁹⁶³PT⁹⁶⁴PT⁹⁶⁵PT⁹⁶⁶PT⁹⁶⁷PT⁹⁶⁸PT⁹⁶⁹PT⁹⁷⁰PT⁹⁷¹PT⁹⁷²PT⁹⁷³PT⁹⁷⁴PT⁹⁷⁵PT⁹⁷⁶PT⁹⁷⁷PT⁹⁷⁸PT⁹⁷⁹PT⁹⁸⁰PT⁹⁸¹PT⁹⁸²PT⁹⁸³PT⁹⁸⁴PT⁹⁸⁵PT⁹⁸⁶PT⁹⁸⁷PT⁹⁸⁸PT⁹⁸⁹PT⁹⁹⁰PT⁹⁹¹PT⁹⁹²PT⁹⁹³PT⁹⁹⁴PT⁹⁹⁵PT⁹⁹⁶PT⁹⁹⁷PT⁹⁹⁸PT⁹⁹⁹PT¹⁰⁰⁰PT¹⁰⁰¹PT¹⁰⁰²PT¹⁰⁰³PT¹⁰⁰⁴PT¹⁰⁰⁵PT¹⁰⁰⁶PT¹⁰⁰⁷PT¹⁰⁰⁸PT¹⁰⁰⁹PT¹⁰¹⁰PT¹⁰¹¹PT¹⁰¹²PT¹⁰¹³PT¹⁰¹⁴PT¹⁰¹⁵PT¹⁰¹⁶PT¹⁰¹⁷PT¹⁰¹⁸PT¹⁰¹⁹PT¹⁰²⁰PT¹⁰²¹PT¹⁰²²PT¹⁰²³PT¹⁰²⁴PT¹⁰²⁵PT¹⁰²⁶PT¹⁰²⁷PT¹⁰²⁸PT¹⁰²⁹PT¹⁰³⁰PT¹⁰³¹PT¹⁰³²PT¹⁰³³PT¹⁰³⁴PT¹⁰³⁵PT¹⁰³⁶PT¹⁰³⁷PT¹⁰³⁸PT¹⁰³⁹PT¹⁰⁴⁰PT¹⁰⁴¹PT¹⁰⁴²PT¹⁰⁴³PT¹⁰⁴⁴PT¹⁰⁴⁵PT¹⁰⁴⁶PT¹⁰⁴⁷PT¹⁰⁴⁸PT¹⁰⁴⁹PT¹⁰⁵⁰PT¹⁰⁵¹PT¹⁰⁵²PT¹⁰⁵³PT¹⁰⁵⁴PT¹⁰⁵⁵PT¹⁰⁵⁶PT¹⁰⁵⁷PT¹⁰⁵⁸PT¹⁰⁵⁹PT¹⁰⁶⁰PT¹⁰⁶¹PT¹⁰⁶²PT¹⁰⁶³PT¹⁰⁶⁴PT¹⁰⁶⁵PT¹⁰⁶⁶PT¹⁰⁶⁷PT¹⁰⁶⁸PT¹⁰⁶⁹PT¹⁰⁷⁰PT¹⁰⁷¹PT¹⁰⁷²PT¹⁰⁷³PT¹⁰⁷⁴PT¹⁰⁷⁵PT¹⁰⁷⁶PT¹⁰⁷⁷PT¹⁰⁷⁸PT¹⁰⁷⁹PT¹⁰⁸⁰PT¹⁰⁸¹PT¹⁰⁸²PT¹⁰⁸³PT¹⁰⁸⁴PT¹⁰⁸⁵PT¹⁰⁸⁶PT¹⁰⁸⁷PT¹⁰⁸⁸PT¹⁰⁸⁹PT¹⁰⁹⁰PT¹⁰⁹¹PT¹⁰⁹²PT¹⁰⁹³PT¹⁰⁹⁴PT¹⁰⁹⁵PT¹⁰⁹⁶PT¹⁰⁹⁷PT¹⁰⁹⁸PT¹⁰⁹⁹PT¹¹⁰⁰PT¹¹⁰¹PT¹¹⁰²PT¹¹⁰³PT¹¹⁰⁴PT¹¹⁰⁵PT¹¹⁰⁶PT¹¹⁰⁷PT¹¹⁰⁸PT¹¹⁰⁹PT¹¹¹⁰PT¹¹¹¹PT¹¹¹²PT¹¹¹³PT¹¹¹⁴PT¹¹¹⁵PT¹¹¹⁶PT¹¹¹⁷PT¹¹¹⁸PT¹¹¹⁹PT¹¹²⁰PT¹¹²¹PT¹¹²²PT¹¹²³PT¹¹²⁴PT¹¹²⁵PT¹¹²⁶PT¹¹²⁷PT¹¹²⁸PT¹¹²⁹PT¹¹³⁰PT¹¹³¹PT¹¹³²PT¹¹³³PT¹¹³⁴PT¹¹³⁵PT¹¹³⁶PT¹¹³⁷PT¹¹³⁸PT¹¹³⁹PT¹¹⁴⁰PT¹¹⁴¹PT¹¹⁴²PT¹¹⁴³PT¹¹⁴⁴PT¹¹⁴⁵PT¹¹⁴⁶PT¹¹⁴⁷PT¹¹⁴⁸PT¹¹⁴⁹PT¹¹⁵⁰PT¹¹⁵¹PT¹¹⁵²PT¹¹⁵³PT¹¹⁵⁴PT¹¹⁵⁵PT¹¹⁵⁶PT¹¹⁵⁷PT¹¹⁵⁸PT¹¹⁵⁹PT¹¹⁶⁰PT¹¹⁶¹PT¹¹⁶²PT¹¹⁶³PT¹¹⁶⁴PT

conveniat possibili vel agenti; de hoc alias inquiretur¹. Nunc autem hoc indistincte acceptum de intellectu, quod est principium productivum notitiae, satis puto verum, et declarabitur distinctione 3²; et intellectus sic est in Deo, quia habet intellectum secundum omnem rationem intellectus quae non ponit imperfectionem.

- 233 Tunc³ arguo sic: quodcumque in aliquo concurrunt duo⁴ per accidens, scilicet ratio agendi et patiendi, ubi illud quod est ratio agendi est per se, non minus est ratio agendi; patet ex II *Physicorum*, de medico sanante se: si separetur medicina ab infirmitate nihil minus erit ratio sanandi. Ergo si separentur ista duo in intellectu ab invicem, remanente eo quod erat per se ratio principii productivi adhuc erit ratio producendi, quantumcumque non sit ibi potentialitas passiva receptiva. Exemplum huius esset manifestum: si intellectui nostro esset concreata vel consubstantialis notitia sui, secundum quod quidam intelligunt Augustinum¹⁵

^a Sequitur textus interpolatus: unum per se et aliud⁴.

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}ρ^τπ^γβ^μυ)

1 possibili] *praem.* intellectui DΣ *add.* intellectui Λ^o | inquiretur] requiretur D *adnot.* Quodlibet quaest. 15, art. 1, tertia parte duobus (?) argumentis D² 2 quod] quia M²SR²T^{LN} *add.* intellectus M² 3 notitiae] *add.* genitae Γ^{N2}π^γβ^μυ | declarabitur] determinabitur P | distinctione 3] *add.* quaestione 2 (2) 7 DI² spat. vac. Λ^Y om. Λ^o 1 Λ^{o2} DI²Δ^πγ *add.* parte tertia, quaestione 2 β^μυ 4 sic] in *corr.* Γ^{N2}Λ^{B2} similiter Λ^{HO} *add.* simpliciter τ | quia] quod DI² 5 ponit imperfectionem] dicit nec ponit imp. Γ^B dicit imp. nec ponit VI² 6 in aliquo concurrunt duo] aliqua duo conc. in aliquo R 7 scilicet] sicut CI^{N2}Λ^o *add.* demonstratur Λ^{o2} 8 per se] *add.* si separetur a ratione patiendi et ponatur per se (et — se om. R²) R²Λ^oτ^γβ^μυ *add.* tunc circumscripto illo quod r... est per se, sed per accidens r... imperfectionis sicut primo r... Λ^{o2} | patet] *praem.* quod (ut τ) *edd.*, om. M *add.* per Philosophum D 9 sanante] salvante Γ^B | si om. Σ^{QU} 10 nihil] nihilominus Λ^o non D | erit] est D²VI²Λ^oΣ | sanandi] agendi D' salvandi D¹ | separantur Λ^{BH} | ista duo = A prima duo D duo prima Γ^L duo praedicta I²VI²Λ^o praedicta duo PSRI^N *edd.* prima duo praedicta Γ^B prima (om. C²) praedicata duo CM' ista duo praedicta M² duo (*praem.* prima I) producta I'ZΣ 11 ab invicem] post separentur (10) ZA om. P²Σ | erat] *add.* quasi Λ^{B*o} | per se] post ratio RΛ^{BG} in se D 12 adhuc — producendi om. Γ^{B2} | erit] esset C est I²Λ^{BG} 13-14 esset manifestum] patet DCMSRI^LΛ^YΣ *edd.* patet esse manifestum Λ^Y manifestum patet I²Λ^{B2} *add.* quid DCMSRI^LΛ^YΣ *edd.* 14 intellectui] in intellectu Λ^{B2}π^γβ^μυ | nostro] modo D *add.* modo P | concreata] creata P* concreta Γ^{B*} 15 intelligunt] in *corr.* R² intelligit IΛ^o | Augustinum] *adnot.* De mente Augustini reti auctoritate secundum Henricum vide Quodlibeto 9 quaest... I² 16 unum — aliud = Γ^{N2}Λ^{o2} | unum] *add.* quasi Γ^{N2}

F 8-9 ARISTOT., *Physic.* II t. 3 (B c. 1, 192b 23-27). 15 HENRICUS GAND., *Quodl.* IX q. 15 in corp. (f. 383A). 15 AUGUST., *De Trin.* XIV c. 7 n. 9 (PL 42, 1043): «Hinc admonemur esse nobis in abdito mentis quarundam rerum quasdam notitias».

T¹ Cf. DUNS SCOTUS, *Quodl.* q. 15 n. [13-20. 24]. 2 Cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio I* d. 3 pars 3 q. 2. 3 Pro 6-p. 267, 2 cf. DUNS SCOTUS, *Rep.* IA d. 2 n. 130. 4 «unum per se et reliquum», cf. DUNS SCOTUS, *Rep.* IA d. 2 n. 130.

de notitia abdita, XIV *De Trinitate*, tunc intellectus licet non possit recipere notitiam genitam qua cognoscat se formaliter^a, § tamen in alio intellectu, puta angelico vel humano beato in patria, posset gignere notitiam sui in ratione obiecti, quia sic gignere competit sibi unde est in actu, licet non sit receptivus illius^b. §

Ex hoc patet quod glossa¹ illius primae minoris² in se nulla est.

Ad confirmationem³ illius glossae per 'frustra'⁴ dico quod 234

^a Sequitur textus interpolatus: quia cognoscit se per notitiam concreatam secundum istos⁵.

^b Loco tamen (2) — illius (5) *textus a Duns Scoto cancellatus*: si tamen posset habere aliud obiectum actu intelligibile sibi praesens, potest aliquam notitiam gignere in passo approximato si quod tale sit^c, aut per se stantem si haberet virtutem gignendi aliquid per se stans; ergo ab intellectu, circumscripta ratione receptivi notitiae si remaneat ratio productivi notitiae, et hoc per se stantis, poterit notitia gigni licet non recipiatur in intellectu qui est principium gignendi^d.

^c Loco si quod tale sit *textus interpolatus*: si quae talis sit quod in alio recipiatur⁷.

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}ρ^τπ^γβ^μυ)

1 abdita] addita D condita (not. alius liber: abdita μ not. alias: abdita υ) π^γβ^μυ om. Γ² | XIV] IX Γ^{LN}Λ^o | De Trinitate] Trinitatis DVI²Λ^Y *add.* cap. Σ *add.* cap. 7 γ | intellectus] *praem.* quicumque D *add.* noster Σ | posset DCT^BΛΣ 2 recipere] habere (*praem.* sic P *add.* sic CMI) DCP MSRI^LΛ^{BHGO} *edd.* habere vel recipere Σ fertur (I) Λ^Y *add.* vel habere Γ² | cognoscit Σ 2-5 et 10-15: tamen (2) — illius (5) et si (10) — gignendi (15) = ADRVZIT^YΣπ^γβ^μυ [[*praem.* tamen (2) — illius (5) post gignendi (15) A]] si (10) — gignendi (15) CPMSIA^Yτ^πβ [[*praem.* tamen (2) — illius (5) C² *add.* tamen (2) — illius (5) Λ^{o2}]; ¶ *text.* si (10) — gignendi (15) sign.: Vacat A¹D²V¹ZIT²(om. D²) lin. anfractuosa μ; *text.* tamen (2) — illius (5) et si (10) — gignendi (15) sign. Scotus corrigit A¹ 2 tamen] post posset (3) Σ *praem.* non V⁺ om. Γ² 3 in alio — patria post obiecti (4) Σ | alio] aliquo (post intellectu Σ) VI²Λ^Y | puta — patria om. Λ^Y | vel — patria om. C² 4-5 quia — illius om. Σ 5 illius = A 6 Ex hoc] *praem.* Et PVI²Λ^Y *add.* autem Σ | primae = AΛ^{o2} primi DSI^{LN} ponitur (I) R(om. R²) | minoris] maioris V⁺Γ²Λ^YΣ^o om. Λ^{o2} | in se] post est Λ^o om. VI²Λ^Y 7 glossae om. ZA^YΣ 8-9 quia — istos = A 10-11 posset = AZΛ^YΣ potest rell. *edd.* 11 aliud] post obiectum PVI²Λ^Y aliquod π^γβ^μυ om. CMS⁺RIZIT^{LN}Λ^o 11-12 aliquam notitiam] n. a. (post gignere, 12 Λ^o) VI²Λ^o *add.* sibi Γ^{LN} 12 in] cum D | approximato] *add.* in ratione obiecti, quia sibi (I) gignere competit sibi unde est ibi finitum (I), licet non sit receptivus (cf. 4-5) Λ^o 12 et 16-17: si quod tale sit (12) et si quae (16) — recipiatur (16-17) = A si quod tale sit (12) rell. *edd.*; ¶ *text.* si quae (16) — recipiatur (16-17) sign. in Lectura A 12 tale] *add.* obiecti D | aut om. DI²Z 13 ergo] *add.* et VI²Λ^Y | intellectu] *praem.* divino Λ^o *add.* divino Λ² *edd.* 14 si ante ergo (13) D | si — notitiae om. R² | maneat VI²Λ^Y | productivi] productiva I² *praem.* activa vel Λ^{o2} 14-15 poterit] potest Λ^o potuit p *add.* illa S² *add.* talis (*add.* ultra respectu Λ^{B2}H²) PR²I²ZIT²Λ^{YH}Σπ^γβ^μυ *add.* similiter Λ^o *add.* similiter talis Λ^oτ

T¹ Cf. supra n. 231. 2 Cf. supra p. 259, 9-12. 3 Cf. supra n. 229. 4 Cf. supra n. 228. — Pro 7-p. 269, 9 cf. DUNS SCOTUS, *Rep.* IA d. 2 n. 131. 5 Cf. supra ad p. 266, lin. 15. — Cf. DUNS SCOTUS, *Rep.* IA d. 2 n. 130. 6 Cf. DUNS SCOTUS, *Rep.* IA d. 2 n. 130. 7 Ista lectio in Reportatione IA ab uno tantum codice exhibetur (cod. Taurin. univers. K II 26, 14ra).

in omni ordine agentium, praecipue ubi principium activum de se non est imperfectum, status est ad aliquod principium activum simpliciter perfectum — quod scilicet agens agit ex plenitudine perfectionis et dicitur agens ex liberalitate¹, secundum Avicennam VI *Metaphysicae* cap. ultimo. Nullum autem agens liberaliter agit⁵ quod ex actione sua exspectat perfici. Sicut enim in actibus humanis liberalis est ille qui agit vel dat non exspectans retributionem, ita, similiter, agens dicitur liberale quod nullo modo perficitur a productione vel producto.

235 Ex hoc arguitur sic: in omni genere principii productivi non includentis imperfectionem possibile est stare ad aliquod principium simpliciter perfectum; sed intellectus est tale principium, et voluntas similiter; ergo in isto genere potest stari ad aliquod simpliciter perfectum. Sed nihil est simpliciter perfectum agens quod non agit liberaliter, secundum dictum modum^{2a}. Ergo in¹⁵ genere istius generis productivi est aliquod principium tale quod

^a Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus: igitur hic est aliquod agens liberaliter, modo praedicto.

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτγβμν)

1 in omni] in R^aΛ^o cum in Γ^{LN}* | agentium] agentis D | praecipue] in ras. Γ^{B2} resc. Λ^{o2} praecise P' om. DCP²MSRI²Γ^{LN}Σ^{QU} | ubi] praem. ibi P^aVZIT^{BD}Λ^o praem. illud Λ^o om. DCP²M^aSR^aI^a | principium activum] secundum princ. act. quorum quodlibet DCP²M^aSR^aI^a 2 ad om. AR^a | principium] primum CI²Γ^{BD} add. vel primum P^a | activum] productivum D om. Γ^Nτ 2-3 activum simpliciter perfectum] a. p. s. PM p. a. s. C 3 perfectum] simpliciter V^a om. Λ^{B2} | quod scilicet agens] sc. q. a. I²Z quod quidam agens Σ quod si τ | agit] om. Γ^{B'} agat Γ^{B2} | plenitudine] in corr. M^a in ras. S^a 3-4 plenitudine perfectionis] perf. pl. P add. igitur ab intellectu, circumscripta ratione receptivae notitiae, si remaneat ratio productivae notitiae et hoc per se stantis, poterit talis notitia gigni licet non recipitur in intellectu qui est principium gignendi (cf. p. 267, 13-15) Γ^{B2} 4 agens] praem. tale DCP² add. agere DC 5 cap. ultimo] ultimo Λ^{YHGO}* om. R^a | autem] enim Λ^{BHG} om. P^aΓ^{LN}* | liberaliter agit] a. l. C MRΣ edd., add. propter hoc ρτγβμν 7 liberalis est ille] i. dicitur lib. Σ | agit vel dat = A dat ZΛ^YΣ agit (add. vel distribuit Λ^{o2}) rell. edd. | retributionem = A redditionem (tione Λ^Y - tones τ) rell. edd. 8 similiter = ARA^oΣ simpliciter (not. alius liberi similiter μ) rell. edd. | dicitur] videtur D | perficietur Λ^{BHG} 9 producto] praem. a Σ 10 arguo Σ 11-12 principium] primum ρτγβμν 12-14 sed — perfectum¹ om. Λ^{BH} 13 isto] omni D' illo D^a | stari] stare DCPMSRIZIT^{LN}Λ^o esse status Σ | aliquid DCPMSRIZIT^aΛ^oΣ 14 Sed — perfectum om. Γ^{LS}Σ^U | simpliciter om. Γ^{LS} 15 agit liberaliter] i. a. Λ^YΣ | dictum] productum M' praedictum M^a ρτγβμν om. Λ^{B2} 16 istius] illius DPMΛ^o ipsius Λ^o huius Σ | generis = ACM' generis (om. I²) principii SI principii M^a rell. edd. 17-18 igitur — praedicto = codd. edd.; ¶ text. sign.: Vacat A¹V²(text. et mg.)Z² parenthesis μ 17 hic] hoc Σρτγβ om. Γ^NΛ^{GO} | est] erit (ante hic Λ^B) ZΛ^{YH} | aliquid] aliquid RVIT^{BD} om. ZΛ^YΣ 17-18 liberaliter] liberale R^aΛ^aΣ om. DCPMR' 18 modo] praem. primo VT^{BD}

F 4 AVICENNA, *Metaph.* VI c. 5 (95ra).

T ¹ Cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio* I d. 8 pars 2 q. un. n. [13]. ² Cf. supra n. 234.

nullo modo perficitur per suam productionem: talis intellectus, habens sic sibi obiectum actu intelligibile praesens, nullus est nisi ille qui non recipit nec perficitur per intellectionem quam gignit sive quae virtute eius gignitur. Igitur non oportet omnem intellectum producere notitiam ut ea perficiatur, sed oportet esse aliquem priorem producentem non perfectibilem per productum.

Et cum dicit 'tunc erit frustra'¹, non sequitur, nam erit summum bonum; sed non est productum a producente ut producat per ipsum perficiatur, sed ex plenitudine perfectionis ipsius producentis^a.

10 Cum autem post arguitur de impossibilitate², duco ad oppositum, quia si intelligentiae vel memoriae Patris aliquod obiectum actu intelligibile praesens habeat ibi notitiam actualem Patris quasi-productam, non tamen habet notitiam actualem in Patre productam. Nulli autem principio productivo ex se tollitur producere ut¹⁵ est in aliquo nisi intelligatur illud principium produxisse vel producere aliqua productione adaequata virtuti talis principii pro-

^a Loco erit² (7) — ipsius producentis (9) *textus interpolatus*: productum est summum bonum, per se stans, ex plenitudine perfectionis ipsius producentis productum; non autem est productum ut per ipsum producat perficiatur³.

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτγβμν)

1 talis] praem. sed Λ^o add. autem Σ add. est ρτγβμν 2 sic — praesens = A ob. actualiter sic sibi praes. D ob. praes. sibi sic VT^{BD} ob. (praem. sic Λ^{o2}) sibi praes. PT^{LN}Λ^oΣ ob. sic sibi praes. CMSRIZ edd. 4 virtute] praem. in Λ^oρτγβμ | gignitur] add. ut intellectus divinus Λ^{o2} 4-5 omnem — oportet om. P 5 perficitur DC^aMSR^aIZIT^{LN}Λ^a 5-6 esse aliquem priorem] a. p. e. Γ^N a. e. p. IVZIT^{BDLN} | aliquam Λ^{B2} 6 productum] productam D productionem VT^{BD} 7 Et] Sed D Etiam P^a | dicis Γ^{LS} dixit τ dicitur ρτγβμν | erit³] esset IZ est Γ^{BD} 7-9 et 17-19: erit² (7) — producentis (9) = CPMSRIVZIT^aΛ^oΣ edd. productum (17) — perficiatur (19) A erit productum summum bonum, quia non est productum a producente ut producat per ipsum perficitur, sed ex plenitudine perfectionis ipsius producentis D 7 erit³] est Λ^{B2} esset IZ add. tunc Λ^o 8 est om. Γ^{BDN} 9 ipsius om. ρτγβμν 10-p. 270, 4 ¶ Cum autem — producere sign. lin. anfractuosa μ 10 Cum autem post arguitur] Aliud Σ | autem] igitur DΛ^{BHG} om. ZIT^aΛ^Y | post] post arguitur CPMRZIT^aΛ^Y postea PR^aVZIT^aΛ^Y primo DΛ^Y | impossibilitate Λ^{BHG} impossibile M 11 si] praem. et C²PVZIT^{BDLN}Λ^o edd., add. et R^a | intelligentiae vel memoriae = AD intelligentiae S²IA^{BO} intelligentia (praem. in C²Λ^{B2} add. memoriae Patris post praesens, 12 R) CMS^aRA^{B2}(in ras.) intellectus Λ^o memoriae PZΛ^YΣτγβμν memoriae intellectivae VT^Y | aliquod obiectum post si PZIT^aΛ^YΣ 11-12 aliquod — Patris om. Γ^{LS} 12 actu intelligibile = A | Patris] add. solum A 13 actualem] adaequatam ρτγβμν coaequatam Λ^o praem. adaequatam τ add. adaequatam γ add. et adaequatam Λ^{B2} 13-14 productam] in corr. Λ^{B2} productivo Λ^o praedictam P^a praem. quasi Λ^{B2} praem. adaequatam quasi Λ^{B2} 14 tollitur] praem. totaliter PM om. Λ^{o2} add. aliquid (quod C) CPMI 15-16 producere] add. ut in illo DC 16 aliquam productionem adaequatam Γ^{N2}Λ^{BHG}* | virtuti] virtute VT^{BD}Λ^{LN}* veritati Λ^{B2}(in corr.)^a praem. talis Λ^o

T ¹ Cf. supra n. 228. ² Cf. supra n. 230. — Pro 10-p. 270, 4 cf. DUNS SCOTUS, *Rep.* IA d. 2 n. 133. ³ Cf. DUNS SCOTUS, *Rep.* IA d. 2 n. 131.

ductivi; ideo, quantumcumque memoria ut in Patre habeat quasi-productum, adhuc potest producere vere productum. Sed verum est quod cum habuerit vere realiter productum adaequatum sibi, non poterit aliud producere^a.

238 [Secunda ratio principalis] — Secundo principaliter¹ ad conclusio- nem principalem² arguo sic: obiectum ut est in memoria producit

^a Sequitur textus a Duns Scotto cancellatus: Cum arguitur ulterius de activo et factivo³, dico quod istae sunt differentiae accidentales potentiae productivae, scilicet activa et factiva. Universaliter enim omnis potentia ex se productiva alicuius receptibilis in aliquo, in quolibet receptivo proportionato et approxi- mato producit vel potest producere illud producibile; quod si producibile non sit natum recipi in aliquo, potentia productiva producet illud, et non in aliquo sed per se subsistens, si tamen sit potentia productiva sufficiens ad pro- ducendum, nullo alio praesupposito. Ita est in proposito, quod Pater habet notitiam genitam non agendo, id est producendo aliquid in se, nec faciendo, id est producendo aliquid distinctum essentialiter extra se; sed quia productum in nullo natum est recipi, et intellectus est principium productivum sufficiens, quia infinitum, ideo producit notitiam genitam in se subsistentem, quae est per- sona^b.

Et ita responsiones ad instantias⁴ sunt declarationes primae rationis⁵, et 20 per consequens propositi principalis⁶.

^b Adnotatio Duns Scoti: [Nota, quare intellectus meus agens non potest in te causare speciem intelligibilem saltem in patria?

Alia forte responsio ad instantiam⁷, quod Verbum gignitur in eodem intel-

ADCPMSRIVZ¹BDLN²YBHGOS³QU⁴(⁵PP⁶PT⁷PT⁸PT⁹PT¹⁰PT¹¹PT¹²PT¹³PT¹⁴PT¹⁵PT¹⁶PT¹⁷PT¹⁸PT¹⁹PT²⁰PT²¹PT²²PT²³PT²⁴PT²⁵PT²⁶PT²⁷PT²⁸PT²⁹PT³⁰PT³¹PT³²PT³³PT³⁴PT³⁵PT³⁶PT³⁷PT³⁸PT³⁹PT⁴⁰PT⁴¹PT⁴²PT⁴³PT⁴⁴PT⁴⁵PT⁴⁶PT⁴⁷PT⁴⁸PT⁴⁹PT⁵⁰PT⁵¹PT⁵²PT⁵³PT⁵⁴PT⁵⁵PT⁵⁶PT⁵⁷PT⁵⁸PT⁵⁹PT⁶⁰PT⁶¹PT⁶²PT⁶³PT⁶⁴PT⁶⁵PT⁶⁶PT⁶⁷PT⁶⁸PT⁶⁹PT⁷⁰PT⁷¹PT⁷²PT⁷³PT⁷⁴PT⁷⁵PT⁷⁶PT⁷⁷PT⁷⁸PT⁷⁹PT⁸⁰PT⁸¹PT⁸²PT⁸³PT⁸⁴PT⁸⁵PT⁸⁶PT⁸⁷PT⁸⁸PT⁸⁹PT⁹⁰PT⁹¹PT⁹²PT⁹³PT⁹⁴PT⁹⁵PT⁹⁶PT⁹⁷PT⁹⁸PT⁹⁹PT¹⁰⁰PT¹⁰¹PT¹⁰²PT¹⁰³PT¹⁰⁴PT¹⁰⁵PT¹⁰⁶PT¹⁰⁷PT¹⁰⁸PT¹⁰⁹PT¹¹⁰PT¹¹¹PT¹¹²PT¹¹³PT¹¹⁴PT¹¹⁵PT¹¹⁶PT¹¹⁷PT¹¹⁸PT¹¹⁹PT¹²⁰PT¹²¹PT¹²²PT¹²³PT¹²⁴PT¹²⁵PT¹²⁶PT¹²⁷PT¹²⁸PT¹²⁹PT¹³⁰PT¹³¹PT¹³²PT¹³³PT¹³⁴PT¹³⁵PT¹³⁶PT¹³⁷PT¹³⁸PT¹³⁹PT¹⁴⁰PT¹⁴¹PT¹⁴²PT¹⁴³PT¹⁴⁴PT¹⁴⁵PT¹⁴⁶PT¹⁴⁷PT¹⁴⁸PT¹⁴⁹PT¹⁵⁰PT¹⁵¹PT¹⁵²PT¹⁵³PT¹⁵⁴PT¹⁵⁵PT¹⁵⁶PT¹⁵⁷PT¹⁵⁸PT¹⁵⁹PT¹⁶⁰PT¹⁶¹PT¹⁶²PT¹⁶³PT¹⁶⁴PT¹⁶⁵PT¹⁶⁶PT¹⁶⁷PT¹⁶⁸PT¹⁶⁹PT¹⁷⁰PT¹⁷¹PT¹⁷²PT¹⁷³PT¹⁷⁴PT¹⁷⁵PT¹⁷⁶PT¹⁷⁷PT¹⁷⁸PT¹⁷⁹PT¹⁸⁰PT¹⁸¹PT¹⁸²PT¹⁸³PT¹⁸⁴PT¹⁸⁵PT¹⁸⁶PT¹⁸⁷PT¹⁸⁸PT¹⁸⁹PT¹⁹⁰PT¹⁹¹PT¹⁹²PT¹⁹³PT¹⁹⁴PT¹⁹⁵PT¹⁹⁶PT¹⁹⁷PT¹⁹⁸PT¹⁹⁹PT²⁰⁰PT²⁰¹PT²⁰²PT²⁰³PT²⁰⁴PT²⁰⁵PT²⁰⁶PT²⁰⁷PT²⁰⁸PT²⁰⁹PT²¹⁰PT²¹¹PT²¹²PT²¹³PT²¹⁴PT²¹⁵PT²¹⁶PT²¹⁷PT²¹⁸PT²¹⁹PT²²⁰PT²²¹PT²²²PT²²³PT²²⁴PT²²⁵PT²²⁶PT²²⁷PT²²⁸PT²²⁹PT²³⁰PT²³¹PT²³²PT²³³PT²³⁴PT²³⁵PT²³⁶PT²³⁷PT²³⁸PT²³⁹PT²⁴⁰PT²⁴¹PT²⁴²PT²⁴³PT²⁴⁴PT²⁴⁵PT²⁴⁶PT²⁴⁷PT²⁴⁸PT²⁴⁹PT²⁵⁰PT²⁵¹PT²⁵²PT²⁵³PT²⁵⁴PT²⁵⁵PT²⁵⁶PT²⁵⁷PT²⁵⁸PT²⁵⁹PT²⁶⁰PT²⁶¹PT²⁶²PT²⁶³PT²⁶⁴PT²⁶⁵PT²⁶⁶PT²⁶⁷PT²⁶⁸PT²⁶⁹PT²⁷⁰PT²⁷¹PT²⁷²PT²⁷³PT²⁷⁴PT²⁷⁵PT²⁷⁶PT²⁷⁷PT²⁷⁸PT²⁷⁹PT²⁸⁰PT²⁸¹PT²⁸²PT²⁸³PT²⁸⁴PT²⁸⁵PT²⁸⁶PT²⁸⁷PT²⁸⁸PT²⁸⁹PT²⁹⁰PT²⁹¹PT²⁹²PT²⁹³PT²⁹⁴PT²⁹⁵PT²⁹⁶PT²⁹⁷PT²⁹⁸PT²⁹⁹PT³⁰⁰PT³⁰¹PT³⁰²PT³⁰³PT³⁰⁴PT³⁰⁵PT³⁰⁶PT³⁰⁷PT³⁰⁸PT³⁰⁹PT³¹⁰PT³¹¹PT³¹²PT³¹³PT³¹⁴PT³¹⁵PT³¹⁶PT³¹⁷PT³¹⁸PT³¹⁹PT³²⁰PT³²¹PT³²²PT³²³PT³²⁴PT³²⁵PT³²⁶PT³²⁷PT³²⁸PT³²⁹PT³³⁰PT³³¹PT³³²PT³³³PT³³⁴PT³³⁵PT³³⁶PT³³⁷PT³³⁸PT³³⁹PT³⁴⁰PT³⁴¹PT³⁴²PT³⁴³PT³⁴⁴PT³⁴⁵PT³⁴⁶PT³⁴⁷PT³⁴⁸PT³⁴⁹PT³⁵⁰PT³⁵¹PT³⁵²PT³⁵³PT³⁵⁴PT³⁵⁵PT³⁵⁶PT³⁵⁷PT³⁵⁸PT³⁵⁹PT³⁶⁰PT³⁶¹PT³⁶²PT³⁶³PT³⁶⁴PT³⁶⁵PT³⁶⁶PT³⁶⁷PT³⁶⁸PT³⁶⁹PT³⁷⁰PT³⁷¹PT³⁷²PT³⁷³PT³⁷⁴PT³⁷⁵PT³⁷⁶PT³⁷⁷PT³⁷⁸PT³⁷⁹PT³⁸⁰PT³⁸¹PT³⁸²PT³⁸³PT³⁸⁴PT³⁸⁵PT³⁸⁶PT³⁸⁷PT³⁸⁸PT³⁸⁹PT³⁹⁰PT³⁹¹PT³⁹²PT³⁹³PT³⁹⁴PT³⁹⁵PT³⁹⁶PT³⁹⁷PT³⁹⁸PT³⁹⁹PT⁴⁰⁰PT⁴⁰¹PT⁴⁰²PT⁴⁰³PT⁴⁰⁴PT⁴⁰⁵PT⁴⁰⁶PT⁴⁰⁷PT⁴⁰⁸PT⁴⁰⁹PT⁴¹⁰PT⁴¹¹PT⁴¹²PT⁴¹³PT⁴¹⁴PT⁴¹⁵PT⁴¹⁶PT⁴¹⁷PT⁴¹⁸PT⁴¹⁹PT⁴²⁰PT⁴²¹PT⁴²²PT⁴²³PT⁴²⁴PT⁴²⁵PT⁴²⁶PT⁴²⁷PT⁴²⁸PT⁴²⁹PT⁴³⁰PT⁴³¹PT⁴³²PT⁴³³PT⁴³⁴PT⁴³⁵PT⁴³⁶PT⁴³⁷PT⁴³⁸PT⁴³⁹PT⁴⁴⁰PT⁴⁴¹PT⁴⁴²PT⁴⁴³PT⁴⁴⁴PT⁴⁴⁵PT⁴⁴⁶PT⁴⁴⁷PT⁴⁴⁸PT⁴⁴⁹PT⁴⁵⁰PT⁴⁵¹PT⁴⁵²PT⁴⁵³PT⁴⁵⁴PT⁴⁵⁵PT⁴⁵⁶PT⁴⁵⁷PT⁴⁵⁸PT⁴⁵⁹PT⁴⁶⁰PT⁴⁶¹PT⁴⁶²PT⁴⁶³PT⁴⁶⁴PT⁴⁶⁵PT⁴⁶⁶PT⁴⁶⁷PT⁴⁶⁸PT⁴⁶⁹PT⁴⁷⁰PT⁴⁷¹PT⁴⁷²PT⁴⁷³PT⁴⁷⁴PT⁴⁷⁵PT⁴⁷⁶PT⁴⁷⁷PT⁴⁷⁸PT⁴⁷⁹PT⁴⁸⁰PT⁴⁸¹PT⁴⁸²PT⁴⁸³PT⁴⁸⁴PT⁴⁸⁵PT⁴⁸⁶PT⁴⁸⁷PT⁴⁸⁸PT⁴⁸⁹PT⁴⁹⁰PT⁴⁹¹PT⁴⁹²PT⁴⁹³PT⁴⁹⁴PT⁴⁹⁵PT⁴⁹⁶PT⁴⁹⁷PT⁴⁹⁸PT⁴⁹⁹PT⁵⁰⁰PT⁵⁰¹PT⁵⁰²PT⁵⁰³PT⁵⁰⁴PT⁵⁰⁵PT⁵⁰⁶PT⁵⁰⁷PT⁵⁰⁸PT⁵⁰⁹PT⁵¹⁰PT⁵¹¹PT⁵¹²PT⁵¹³PT⁵¹⁴PT⁵¹⁵PT⁵¹⁶PT⁵¹⁷PT⁵¹⁸PT⁵¹⁹PT⁵²⁰PT⁵²¹PT⁵²²PT⁵²³PT⁵²⁴PT⁵²⁵PT⁵²⁶PT⁵²⁷PT⁵²⁸PT⁵²⁹PT⁵³⁰PT⁵³¹PT⁵³²PT⁵³³PT⁵³⁴PT⁵³⁵PT⁵³⁶PT⁵³⁷PT⁵³⁸PT⁵³⁹PT⁵⁴⁰PT⁵⁴¹PT⁵⁴²PT⁵⁴³PT⁵⁴⁴PT⁵⁴⁵PT⁵⁴⁶PT⁵⁴⁷PT⁵⁴⁸PT⁵⁴⁹PT⁵⁵⁰PT⁵⁵¹PT⁵⁵²PT⁵⁵³PT⁵⁵⁴PT⁵⁵⁵PT⁵⁵⁶PT⁵⁵⁷PT⁵⁵⁸PT⁵⁵⁹PT⁵⁶⁰PT⁵⁶¹PT⁵⁶²PT⁵⁶³PT⁵⁶⁴PT⁵⁶⁵PT⁵⁶⁶PT⁵⁶⁷PT⁵⁶⁸PT⁵⁶⁹PT⁵⁷⁰PT⁵⁷¹PT⁵⁷²PT⁵⁷³PT⁵⁷⁴PT⁵⁷⁵PT⁵⁷⁶PT⁵⁷⁷PT⁵⁷⁸PT⁵⁷⁹PT⁵⁸⁰PT⁵⁸¹PT⁵⁸²PT⁵⁸³PT⁵⁸⁴PT⁵⁸⁵PT⁵⁸⁶PT⁵⁸⁷PT⁵⁸⁸PT⁵⁸⁹PT⁵⁹⁰PT⁵⁹¹PT⁵⁹²PT⁵⁹³PT⁵⁹⁴PT⁵⁹⁵PT⁵⁹⁶PT⁵⁹⁷PT⁵⁹⁸PT⁵⁹⁹PT⁶⁰⁰PT⁶⁰¹PT⁶⁰²PT⁶⁰³PT⁶⁰⁴PT⁶⁰⁵PT⁶⁰⁶PT⁶⁰⁷PT⁶⁰⁸PT⁶⁰⁹PT⁶¹⁰PT⁶¹¹PT⁶¹²PT⁶¹³PT⁶¹⁴PT⁶¹⁵PT⁶¹⁶PT⁶¹⁷PT⁶¹⁸PT⁶¹⁹PT⁶²⁰PT⁶²¹PT⁶²²PT⁶²³PT⁶²⁴PT⁶²⁵PT⁶²⁶PT⁶²⁷PT⁶²⁸PT⁶²⁹PT⁶³⁰PT⁶³¹PT⁶³²PT⁶³³PT⁶³⁴PT⁶³⁵PT⁶³⁶PT⁶³⁷PT⁶³⁸PT⁶³⁹PT⁶⁴⁰PT⁶⁴¹PT⁶⁴²PT⁶⁴³PT⁶⁴⁴PT⁶⁴⁵PT⁶⁴⁶PT⁶⁴⁷PT⁶⁴⁸PT⁶⁴⁹PT⁶⁵⁰PT⁶⁵¹PT⁶⁵²PT⁶⁵³PT⁶⁵⁴PT⁶⁵⁵PT⁶⁵⁶PT⁶⁵⁷PT⁶⁵⁸PT⁶⁵⁹PT⁶⁶⁰PT⁶⁶¹PT⁶⁶²PT⁶⁶³PT⁶⁶⁴PT⁶⁶⁵PT⁶⁶⁶PT⁶⁶⁷PT⁶⁶⁸PT⁶⁶⁹PT⁶⁷⁰PT⁶⁷¹PT⁶⁷²PT⁶⁷³PT⁶⁷⁴PT⁶⁷⁵PT⁶⁷⁶PT⁶⁷⁷PT⁶⁷⁸PT⁶⁷⁹PT⁶⁸⁰PT⁶⁸¹PT⁶⁸²PT⁶⁸³PT⁶⁸⁴PT⁶⁸⁵PT⁶⁸⁶PT⁶⁸⁷PT⁶⁸⁸PT⁶⁸⁹PT⁶⁹⁰PT⁶⁹¹PT⁶⁹²PT⁶⁹³PT⁶⁹⁴PT⁶⁹⁵PT⁶⁹⁶PT⁶⁹⁷PT⁶⁹⁸PT⁶⁹⁹PT⁷⁰⁰PT⁷⁰¹PT⁷⁰²PT⁷⁰³PT⁷⁰⁴PT⁷⁰⁵PT⁷⁰⁶PT⁷⁰⁷PT⁷⁰⁸PT⁷⁰⁹PT⁷¹⁰PT⁷¹¹PT⁷¹²PT⁷¹³PT⁷¹⁴PT⁷¹⁵PT⁷¹⁶PT⁷¹⁷PT⁷¹⁸PT⁷¹⁹PT⁷²⁰PT⁷²¹PT⁷²²PT⁷²³PT⁷²⁴PT⁷²⁵PT⁷²⁶PT⁷²⁷PT⁷²⁸PT⁷²⁹PT⁷³⁰PT⁷³¹PT⁷³²PT⁷³³PT⁷³⁴PT⁷³⁵PT⁷³⁶PT⁷³⁷PT⁷³⁸PT⁷³⁹PT⁷⁴⁰PT⁷⁴¹PT⁷⁴²PT⁷⁴³PT⁷⁴⁴PT⁷⁴⁵PT⁷⁴⁶PT⁷⁴⁷PT⁷⁴⁸PT⁷⁴⁹PT⁷⁵⁰PT⁷⁵¹PT⁷⁵²PT⁷⁵³PT⁷⁵⁴PT⁷⁵⁵PT⁷⁵⁶PT⁷⁵⁷PT⁷⁵⁸PT⁷⁵⁹PT⁷⁶⁰PT⁷⁶¹PT⁷⁶²PT⁷⁶³PT⁷⁶⁴PT⁷⁶⁵PT⁷⁶⁶PT⁷⁶⁷PT⁷⁶⁸PT⁷⁶⁹PT⁷⁷⁰PT⁷⁷¹PT⁷⁷²PT⁷⁷³PT⁷⁷⁴PT⁷⁷⁵PT⁷⁷⁶PT⁷⁷⁷PT⁷⁷⁸PT⁷⁷⁹PT⁷⁸⁰PT⁷⁸¹PT⁷⁸²PT⁷⁸³PT⁷⁸⁴PT⁷⁸⁵PT⁷⁸⁶PT⁷⁸⁷PT⁷⁸⁸PT⁷⁸⁹PT⁷⁹⁰PT⁷⁹¹PT⁷⁹²PT⁷⁹³PT⁷⁹⁴PT⁷⁹⁵PT⁷⁹⁶PT⁷⁹⁷PT⁷⁹⁸PT⁷⁹⁹PT⁸⁰⁰PT⁸⁰¹PT⁸⁰²PT⁸⁰³PT⁸⁰⁴PT⁸⁰⁵PT⁸⁰⁶PT⁸⁰⁷PT⁸⁰⁸PT⁸⁰⁹PT⁸¹⁰PT⁸¹¹PT⁸¹²PT⁸¹³PT⁸¹⁴PT⁸¹⁵PT⁸¹⁶PT⁸¹⁷PT⁸¹⁸PT⁸¹⁹PT⁸²⁰PT⁸²¹PT⁸²²PT⁸²³PT⁸²⁴PT⁸²⁵PT⁸²⁶PT⁸²⁷PT⁸²⁸PT⁸²⁹PT⁸³⁰PT⁸³¹PT⁸³²PT⁸³³PT⁸³⁴PT⁸³⁵PT⁸³⁶PT⁸³⁷PT⁸³⁸PT⁸³⁹PT⁸⁴⁰PT⁸⁴¹PT⁸⁴²PT⁸⁴³PT⁸⁴⁴PT⁸⁴⁵PT⁸⁴⁶PT⁸⁴⁷PT⁸⁴⁸PT⁸⁴⁹PT⁸⁵⁰PT⁸⁵¹PT⁸⁵²PT⁸⁵³PT⁸⁵⁴PT⁸⁵⁵PT⁸⁵⁶PT⁸⁵⁷PT⁸⁵⁸PT⁸⁵⁹PT⁸⁶⁰PT⁸⁶¹PT⁸⁶²PT⁸⁶³PT⁸⁶⁴PT⁸⁶⁵PT⁸⁶⁶PT⁸⁶⁷PT⁸⁶⁸PT⁸⁶⁹PT⁸⁷⁰PT⁸⁷¹PT⁸⁷²PT⁸⁷³PT⁸⁷⁴PT⁸⁷⁵PT⁸⁷⁶PT⁸⁷⁷PT⁸⁷⁸PT⁸⁷⁹PT⁸⁸⁰PT⁸⁸¹PT⁸⁸²PT⁸⁸³PT⁸⁸⁴PT⁸⁸⁵PT⁸⁸⁶PT⁸⁸⁷PT⁸⁸⁸PT⁸⁸⁹PT⁸⁹⁰PT⁸⁹¹PT⁸⁹²PT⁸⁹³PT⁸⁹⁴PT⁸⁹⁵PT⁸⁹⁶PT⁸⁹⁷PT⁸⁹⁸PT⁸⁹⁹PT⁹⁰⁰PT⁹⁰¹PT⁹⁰²PT⁹⁰³PT⁹⁰⁴PT⁹⁰⁵PT⁹⁰⁶PT⁹⁰⁷PT⁹⁰⁸PT⁹⁰⁹PT⁹¹⁰PT⁹¹¹PT⁹¹²PT⁹¹³PT⁹¹⁴PT⁹¹⁵PT⁹¹⁶PT⁹¹⁷PT⁹¹⁸PT⁹¹⁹PT⁹²⁰PT⁹²¹PT⁹²²PT⁹²³PT⁹²⁴PT⁹²⁵PT⁹²⁶PT⁹²⁷PT⁹²⁸PT⁹²⁹PT⁹³⁰PT⁹³¹PT⁹³²PT⁹³³PT⁹³⁴PT⁹³⁵PT⁹³⁶PT⁹³⁷PT⁹³⁸PT⁹³⁹PT⁹⁴⁰PT⁹⁴¹PT⁹⁴²PT⁹⁴³PT⁹⁴⁴PT⁹⁴⁵PT⁹⁴⁶PT⁹⁴⁷PT⁹⁴⁸PT⁹⁴⁹PT⁹⁵⁰PT⁹⁵¹PT⁹⁵²PT⁹⁵³PT⁹⁵⁴PT⁹⁵⁵PT⁹⁵⁶PT⁹⁵⁷PT⁹⁵⁸PT⁹⁵⁹PT⁹⁶⁰PT⁹⁶¹PT⁹⁶²PT⁹⁶³PT⁹⁶⁴PT⁹⁶⁵PT⁹⁶⁶PT⁹⁶⁷PT⁹⁶⁸PT⁹⁶⁹PT⁹⁷⁰PT⁹⁷¹PT⁹⁷²PT⁹⁷³PT⁹⁷⁴PT⁹⁷⁵PT⁹⁷⁶PT⁹⁷⁷PT⁹⁷⁸PT⁹⁷⁹PT⁹⁸⁰PT⁹⁸¹PT⁹⁸²PT⁹⁸³PT⁹⁸⁴PT⁹⁸⁵PT⁹⁸⁶PT⁹⁸⁷PT⁹⁸⁸PT⁹⁸⁹PT⁹⁹⁰PT⁹⁹¹PT⁹⁹²PT⁹⁹³PT⁹⁹⁴PT⁹⁹⁵PT⁹⁹⁶PT⁹⁹⁷PT⁹⁹⁸PT⁹⁹⁹PT¹⁰⁰⁰PT¹⁰⁰¹PT¹⁰⁰²PT¹⁰⁰³PT¹⁰⁰⁴PT¹⁰⁰⁵PT¹⁰⁰⁶PT¹⁰⁰⁷PT¹⁰⁰⁸PT¹⁰⁰⁹PT¹⁰¹⁰PT¹⁰¹¹PT¹⁰¹²PT¹⁰¹³PT¹⁰¹⁴PT¹⁰¹⁵PT¹⁰¹⁶PT¹⁰¹⁷PT¹⁰¹⁸PT¹⁰¹⁹PT¹⁰²⁰PT¹⁰²¹PT¹⁰²²PT¹⁰²³PT¹⁰²⁴PT¹⁰²⁵PT¹⁰²⁶PT¹⁰²⁷PT¹⁰²⁸PT¹⁰²⁹PT¹⁰³⁰PT¹⁰³¹PT¹⁰³²PT¹⁰³³PT¹⁰³⁴PT¹⁰³⁵PT¹⁰³⁶PT¹⁰³⁷PT¹⁰³⁸PT¹⁰³⁹PT¹⁰⁴⁰PT¹⁰⁴¹PT¹⁰⁴²PT¹⁰⁴³PT¹⁰⁴⁴PT¹⁰⁴⁵PT¹⁰⁴⁶PT¹⁰⁴⁷PT¹⁰⁴⁸PT¹⁰⁴⁹PT¹⁰⁵⁰PT¹⁰⁵¹PT¹⁰⁵²PT¹⁰⁵³PT¹⁰⁵⁴PT¹⁰⁵⁵PT¹⁰⁵⁶PT¹⁰⁵⁷PT¹⁰⁵⁸PT¹⁰⁵⁹PT¹⁰⁶⁰PT¹⁰⁶¹PT¹⁰⁶²PT¹⁰⁶³PT¹⁰⁶⁴PT¹⁰⁶⁵PT¹⁰⁶⁶PT¹⁰⁶⁷PT¹⁰⁶⁸PT¹⁰⁶⁹PT¹⁰⁷⁰PT¹⁰⁷¹PT¹⁰⁷²PT¹⁰⁷³PT¹⁰⁷⁴PT¹⁰⁷⁵PT¹⁰⁷⁶PT¹⁰⁷⁷PT¹⁰⁷⁸PT¹⁰⁷⁹PT¹⁰⁸⁰PT¹⁰⁸¹PT¹⁰⁸²PT¹⁰⁸³PT¹⁰⁸⁴PT¹⁰⁸⁵PT¹⁰⁸⁶PT¹⁰⁸⁷PT¹⁰⁸⁸PT¹⁰⁸⁹PT¹⁰⁹⁰PT¹⁰⁹¹PT¹⁰⁹²PT¹⁰⁹³PT¹⁰⁹⁴PT¹⁰⁹⁵PT¹⁰⁹⁶PT¹⁰⁹⁷PT¹⁰⁹⁸PT¹⁰⁹⁹PT¹¹⁰⁰PT¹¹⁰¹PT¹¹⁰²PT¹¹⁰³PT¹¹⁰⁴PT¹¹⁰⁵PT¹¹⁰⁶PT¹¹⁰⁷PT¹¹⁰⁸PT¹¹⁰⁹PT¹¹¹⁰PT¹¹¹¹PT¹¹¹²PT¹¹¹³PT¹¹¹⁴PT¹¹¹⁵PT¹¹¹⁶PT¹¹¹⁷PT¹¹¹⁸PT¹¹¹⁹PT¹¹²⁰PT¹¹²¹PT¹¹²²PT¹¹²³PT¹¹²⁴PT¹¹²⁵PT¹¹²⁶PT¹¹²⁷PT¹¹²⁸PT¹¹²⁹PT¹¹³⁰PT¹¹³¹PT¹¹³²PT¹¹³³PT¹¹³⁴PT¹¹³⁵PT¹¹³⁶PT¹¹³⁷PT¹¹³⁸PT¹¹³⁹PT¹¹⁴⁰PT¹¹⁴¹PT¹¹⁴²PT¹¹⁴³PT¹¹⁴⁴PT¹¹⁴⁵PT¹¹⁴⁶PT¹¹⁴⁷PT¹¹⁴⁸PT¹¹⁴⁹PT^{1150</}

per opposita alterum dividendum est perfectionis in ente, alterum imperfectionis, ita in quolibet quod est perfectionis, cuiuslibet divisionis alterum membrum est possibile quod est imperfectionis, alterum necessarium quod est perfectionis. Producens autem in quantum tale non includit imperfectionem, igitur non est produ-
cens perfectum in ratione producentis nisi sit necessario produ-
cens. Producens autem primum non potest esse necessario produ-
cens aliud a se et ad extra, sicut dicitur distinctione 8¹; ergo ad
intra. Similiter arguitur de productione naturali, quia productio
naturalis est prima productio; igitur competit primo producenti;
non autem competit primo producenti ad extra, ut patebit alias²,
ergo ad intra^a.

^a Sequitur textus a Duns Scotus cancellatus: ¶ Negatur antecedens ut naturalis distinguitur contra artificialem, sive natura contra propositum³. Conceditur a

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρ^πγβ^μυ)
1 opposita] oppositum C* obiecta Λ^{B*} add. (...) ens in anima et (...) ens extra animam et per impossibile (?) et necessarium et per actum et potentiam Λ^{O*} | in ente] om. D add. et I² 1-2 in ente, alterum imperfectionis om. I^{B*} 2 imperfectionis — est om. Λ^{B*} | imperfectionis] imperfectum CMSR*IT^{N*} add. dicitur CMSR*IT^{N*} | ita in quolibet om. Λ^{H*} | quolibet] aliis D add. diviso Σ^{U*} add. diviso quod de se non includit imperfectionem sed (add. ultra perfectionem attribuit I^{N*}) I^{N*} | quod est perfectionis om. Λ^{H*} | quod] add. autem Λ^{GO*} | perfectionis] imperfectionis VΛ^OΦ^ρπ^γβ^μυ add. et sicut I^{N*} 2-3 cuiuslibet divisionis] suae divisionis post membrum (3) Σ cuiuscumque relationis τ 3 divisionis] definitionis π om. D | alterum] illud (post membrum VI^{BD}Λ^{H*}) P^VZIT^A illud vel alterum P² praem. si Σ | membrum] membrorum C om. D | possibile] add. id est contingens Λ^G 3-4 quod — necessarium] om. ZΛ^{YH} imperfectionis alterum Λ^{B*}; ¶ sign. litteris a-b I^{BD*} 3 quod est imperfectionis] q. e. perfectionis Λ^Oρ^πγβ^μυ (cf. ad 4) om. V add. et Λ^G 4 alterum] reliquum Σ est Λ^Oρ^πγβ^μυ add. est VI^{BD*} | quod est perfectionis] post imperfectionis (3) γ sicut actualitas in necessitate μ om. (sed cf. ad 3) Λ^Oρ^πγβ add. sicut actualitas (auctoritas Z) in necessitate (nec.) comp. Z) PM²ZIT^{BD}Λ^{YH} add. aut in quantum tale non includit imperfectionem sicut actualitas in necessitate Λ^G | autem] enim Λ^{B*} (in corr.)⁶ om. Σ 6-7 nisi sit necessario producus om. I^{N*} | producus] in corr. R² om. D add. aliud a se Λ^{BHG} 7-8 Producens — a se om. Λ^{B*} 7 Producens autem primum] Pr. autem prod. Σ Sed pr. prod. R² 7-8 producus] add. aliquod Λ^{O*} 8 et om. VZIT^{BD*} 8-9 et — intra] ergo Σ ergo etc. (ante ergo praem. et ad extra, sicut dicitur distinctione 8; ergo aliquid intra Λ^{O*}) PZΛ^{YGO}; ¶ sign. (omittendo tamen et) litteris a-b V² (text. et mg.) et pon. igitur etc. V² 8 ad¹] aliud A om. I* | sic ut — 8 om. Λ^{BH*} | dicitur (post extra I^{BD}) CMVT | distinctione 8] add. quaest. ultima μν adnot. quaest. ultima, et supra in eadem dist., quaest. 1, articulo 2, conclusio (1) 2, ratione 3 I^{BD*} | ad²] aliud A praem. aliquid (qui γ) R²I*γ 10 prima] proprie D 11 non — producenti] om. D² R²Λ^{B*} sed non Λ^{O*} | autem — producenti om. I^{BD*} | autem competit] potest autem competere Λ^{B*} | primo producenti] sibi Σ om. M² | alias] in (om. Σ) dist. 8 VI^{BD*}Σ add. dist. 8 (8) 28 P* quaest. ultima (ult.) spat. vac. Λ^Y om. Λ^Y PIZΛ 13-p. 273, 18 Negatur — extra = AR²VI^{BD*}Λ^{O*}μ [post intra (9) R²VI^{BD*}μ]; ¶ text. sign.: Vacat A¹V² Extra R²V² lin. anfractuosa μ 13 naturale R²I^{BD*} 14 artificialem] artificiale R²VI^{BD*} Aristotelem μ

T¹ Cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio* I d. 8 pars 2 q. un. n. [12-14]. ² Cf. ibidem.
³ Cf. ARISTOT., *Physic.* II t. 49 (B c. 5, 196b 17-22); *Metaph.* IX t. 10 (Θ c. 5, 1048a 2-11). — Cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio* prol. n. 73 (I 44-45).

[Quarta ratio principalis] — Praeterea, relationes oppositae de se-
cundo modo relativorum possunt competere eidem naturae limi-
tatae, sicut eidem voluntati competit ratio motivi et mobilis quando
voluntas movet se; sed relationes producentis et producti, licet magis
repugnent quam relationes moventis et moti, sunt relationes huius-
modi secundum Philosophum V *Metaphysicae* cap. *De ad ali-*
quid: ibi enim, pro exemplo, ponit calefactivum et calefactibile
pro primis, et patrem et filium, sive genitum et eum qui genuit,
pro secundis^a.

[7] 10 Confirmatur ratio, et tunc arguo sic, quia sicut voluntas est
quodammodo illimitata quatenus fundat relationes aliquas secundi
modi oppositas, ex hoc scilicet quod virtualiter continet illud ad
quod formaliter habendum est in potentia, ergo multo magis essen-
tia simpliciter illimitata potest simpliciter fundare relationes oppo-
sitas eiusmodi magis repugnantes, quales sunt relationes produ-
centis et producti. ¶ Plus enim excedit infinitas divinae essentiae

philosophis¹ ut naturalis concomitatur intellectualem et volitivam; sic ponitur
ad extra. ¶

^a Sequitur textus a Duns Scotus cancellatus: ergo relationes producentis et pro-
ducti sunt compossibiles in eadem natura.

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρ^πγβ^μυ)
1 Praeterea] add. quarto sic P²μ | relationes] resolutiones D rationes I^{BD*} praem. aliquae PR²
VI^{BD*}Σ praem. aliaquae (1) Λ^Y 4-5 licet — moti] post aliquid (6-7) I^{LN}Λ^{O*} rep. post ali-
quid (6-7) VI^{BD*} om. DCP²MSR²IA^{BHO*} 5 sunt] resc. R² praem. tamen ρ^πγβ^μυ add. tamen
R²Στ | relationes² om. VI^{BD*}LN 5-6 huiusmodi = A eiusdem modi (modi] om. I^{BD*} add. licet
magis repugnant M²) rell. edd. 6-7 ad aliquid] relatione Σ relativis Λ^Y 7 ibi] ubi P²R²ZΛΣ |
enim] ergo ante ibi Λ^Y om. R²ZΛ^YΣ | ponit] add. motivum et mobile γ 8 pro primis om.
MSIA^{BHGO*}ρ^πγβ | et¹] om. CPM²R²Σ et nos ponamus M² 9 pro secundis om. MSR²IA^{BHGO*}
ρ^πγβ 10 Confirmatur ratio, et tunc arguo sic = A Confirmatur ratio DCPMSRIA^Y edd.
Tunc (add. igitur I^{BD*}) arguo sic VZIT^AΣ | quia sicut voluntas] s. v. q. Σ | sicut om. VZIT^A
11 quodammodo] aliquo modo D | quatenus] ideo R²VZIT^AΣ | fundat] potest fundare R²Σ
11-12 aliquas secundi modi] post oppositas (12) I^{LN}Λ^{O*} om. DCPMSIA^{BHGO*}ρ^πγβμυ 12 illud]
aliud I^{BD*} om. Λ^Y 13 formaliter habendum] h. f. Σ | ergo] ita DCPMSRIZA^{BHG} edd., praem.
ita VI^{BD*} praem. et Λ^O 13-14 essentia] natura τ 14 simpliciter¹] simplex P²I^{BD*}Σ pon. sim-
plex M² add. et C²P | simpliciter² om. VZIT^{BD*}LNΛΣ 15 eiusmodi = A eiusdem modi Λ^Oγ
eiusdem modi licet P²R²VZIT^AY^{O*}Σμυ 16-p. 274, 3 et p. 274, 9-11: Plus (16) — modi (p. 274,
3) = I^{LN} [add. Confirmatur (p. 274, 9) — alia (p. 274, 11) I^{N*}] Confirmatur (p. 274, 9) — alia
(p. 274, 11) SA^{BHO} [praem. Plus (16) — modi (p. 274, 3) S²Λ^{BHO*}] utrumque textum habent
rell. edd.; ¶ text. Plus (16) — modi (p. 274, 3) sign.: Scotus extra A¹ Extra S²; text. Confirma-
tur (p. 274, 9) — alia (p. 274, 11) sign.: Vacat A¹D²V²Z² lin. anfractuosa μ 16 excedit] excellit
VI^{BD*} | divinae] post essentiae PVI^{BD*}Λ^{B*}G summae DCMS²I²Λ^O 17 naturale R² | voliti-
vam] voluntariam VI^{BD*}Λ^{O*}μ | sic] sicut Λ^{O*} 18 extra] add. ad eos μ 19-20 ergo — na-

F 6 ARISTOT., *Metaph.* V t. 20 (Δ c. 15, 1020b 26-32. 1021a 14-25).

T¹ ARISTOT., supra p. 272 nota 3; cf. infra n. 345-351; DUNS SCOTUS, *Quodl.* q. 16 n. [13].

illimitationem aliqualem cuiuscumque creati, quam repugnantia quarumcumque relationum secundi modi excedat repugnantiam quarumcumque aliarum eiusdem modi^a. §

242 § Secundum articulos cantuarienses¹ oportet rationes² ad quaestionem istam solvendam non esse demonstrationes.

243 Itaque primae minor³ secundum rationem naturalem non est manifesta. Cum probatur⁴, respondeo: esse principium producendi realiter competit memoriae non unde memoria, prout me-

^a Loco Plus (p. 273, 16) — modi (274, 3) *textus a Duns Scoto cancellatus*: Confirmatur etiam ratio⁵, quia omnia relative opposita aequaliter includunt contradictionem; si tunc aliqua secundi modi non includunt, ergo nec alia.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{VBHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}π^γβ^{μν})
tura = ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{VBHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}π^γβ^{μν})
om. Λ^{B*} 20 eadem natura] n. e. CI add. illimitata CPMI^AΓ^{BD}(om. D³) add. limitata R²
1 aliqualem] in ras. I² qualemcumque R²(in ras.)Γ^{N2}Σ^{QU} naturalem (praem. aliquam Λ^{GA}) DS²Λ^{B2G}
universaliter C^M om. Z | creati] causati DCPMS²IA⁰² 1-2 repugnantia — excedat om. Λ^V
2-3 relationum — quarumcumque om. D²I² | excedat — modi om. Λ^{B2} 3 aliarum] earum γ
relationum ρ add. relationum CPMI²Γ^{BD}Λ⁰²γ 4-p. 275, 24 Secundum — igne = A²DR²IVI^{BD}μ
[[post obiecti (p. 263, 7), respective post additionem ibi post obiecti adnotatam DIVI^{BD}μ ante Se-
cundo principaliter (p. 270, 5) R² sine indicatione ubi textus ponendus sit A¹]; ¶ text. sign.: Scotus
extra de manu sua A¹ Extra D²R²I²(text. et mg.)V¹Γ^{BD2} Vacat D¹(om. D²)D²V²Γ^{B1} lin. anfractuosa μ
4 Secundum articulos cantuarienses] Sec. artil'. Cant^r. A¹ Sec. ar¹ cant^r R² Sec. har. cant^r D
Secundus articulus tantum Iμ Dici potest (add. tunc V) ad probationem minoris primi syllogismi
quod VI^{BD} 5 istam] illam R² | demonstrationis μ 6 Itaque primae minor] Minor itaque
illa VI^{BD} | primae] prima D² per se μ 6-7 non est manifesta] est immanifesta I 7 Cum
probat] Tamen propter esse R² praem. Et D | respondeo] non μ om. D 8 realiter om. μ |
competit = D comp. A¹R²IVI^{BD} convenit Γ^Bμ | non unde memoria] om. Γ^{BD} non Γ^{B2} | unde]
tamen D 9-11 Lectiones variantes vide in append. B

T¹ Quibus articulis cantuariensibus Duns Scotus alludat, vix dici potest. Articuli ab archiepiscopis cantuariensibus R. Kilwardby a. 1277 et I. Peckham a. 1286 damnati, saltem prout nunc in traditione manuscripta prostant, haud quid commune cum rationibus Duns Scoti habent. Cf. WOOD A., *Historia et antiquitates Universitatis Oxoniensis* I, Oxonii 1674, 125b. 127; DUPLESSIS D'ARGENTRÉ C., *Collectio iudiciorum de novis erroribus* I, Lutetiae Paris. 1728, 184-185. 234-238; *Chartularium Universitatis Parisiensis* I (ed. DENIFLE-CHATELAIN, Parisiis 1889) 558-559; *Annales de Dunstaplia. Annales monastici in Rolls Series* III (ed. LUARD, London 1866, in RBS XXXVI) 323-325; *Registrum Epistolarum Fr. I. Peckham archiepiscopi cantuariensis in Rolls Series* III (ed. TRICE MARTIN, London 1858, in RBS LXXVII) 921-923; PELSTER F., *Die Sätze der londoner Verurteilung von 1286 und die Schriften des Magister Richard von Knapwell OP in Arch. FF. Praed.* 16 (1946) 85-87. — HENRICUS HARCLAY, *Sent. I d. 2 q. 3 in corp.* (cod. Trec., bibl. commun. 501, 20 rb) dicit: «Patet igitur quae existentia naturae divinae ante emanationem ordine intelligendi, quis modus productionis personarum, quia intellectualis, et quot personae, quia tantum tres, nec plures nec pauciores: et hoc non propter rationes hoc probantes, sed quia fide principaliter et firmiter credimus». Attamen, licet in nonnullis codicibus compendium scriptio- nis «har» vel «ar¹» inveniatur, non videtur Duns Scotum Harclay prae oculis hic habuisse, eo vel magis quia allegationes sic dicti «Arcellini» quae in libro I Ord. leguntur, in cod. Trecensi 501 haud reperiuntur. ² Cf. supra n. 221. 238. 239. 240-241. ³ id est minor primae rationis principalis, cf. supra p. 259, 9-12. ⁴ Cf. supra n. 224. ⁵ Cf. supra n. 240.

memoria habet unitatem analogiae ad infinitam et finitam, sed memoriae finitae tantum, non tamen quod finitas sit ratio formalis producendi, sed natura illa, quam specificiter circumloquimur per 'memoriam finitam'¹. Concedo ergo quod imperfectio non est ratio producendi sed perfectio², tamen non communis finitae et infinitae, sed perfectio talis, quam necessario concomitatur imperfectio aliqua; ratio est, quia habere habitudinem causae naturaliter productivae secundum rationem naturalem competit soli perfecto tali quod imperfecto, quia imperfectum non est producibile immediate naturaliter nisi ab imperfecto, et non patet quin omne producibile sit imperfectum.

Itaque instantia contra glossam minoris³ concedenda est quod 244 non ideo est non-activum quia non-receptivum.

Sed ad secundam instantiam de agente liberali⁴ respondeo: 245 hic principium productivum non patet quin necessario sit imperfectum et perfectibile a producto, licet perfectibilitas illa non sit ratio agendi.

Ad tertiam instantiam de producto et quasi-producto⁵ respon- 246 deo: non patet memoriam perfectam esse principium producendi.

Ad quartam de agere et facere⁶: ad maiorem⁷ non valet re- 247 sponsio per glossam, quod 'intelligitur de principio producendi in quo est univoce, non analogice', quia — contra hoc — ubi est principium analogice, ibi erit magis principium producendi; exemplum de calore in sole respectu caloris in igne⁸. §

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{VBHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}π^γβ^{μν})

1 infinitam et finitam] f. et i. VI^{BD}μ | et finitam] confinitam D^{*} om. I 2 tamen] tantum I | finitas] simultas I 5 ratio] add. formalis D | tamen non] n. t. DIVμ add. ut VI^{BD} 5-6 finitae et infinitae] i. et f. R² 6 necessario] add. quam I 7-24 ratio — igne om. D 7 ratio] add. huius VI^{BD} add. quia I | causae naturaliter] n. c. Iμ 8 secundum] sed V | rationem] potentiam VI^{BD} | perfecto] imperfecto I om. μ 9 quod] quam VI^{BD} magis quam Γ^B om. μ | imperfecto] imperfectio μ add. concomitatur V² 10 nisi ab imperfecto om. V² | quin] quare VI^{BD} | omne] tale Iμ 12 instantia] instantiam I praem. prima μ | minorum R² | est om. IVI^{BD} 13 est om. R²IVI^{BD}μ 15 hic] hoc R²V | patet] potest μ 16 et] vel R² | producto] patre I | illa om. R² 18 tertiam instantiam] i. t. I add. videlicet μ | producto] probato I | quasi-producto] a probato I improducto μ 19 patet] oportet μ 20-21 Ad quartam — producendi om. Γ^{BD} 21 glossam] add. illam VI^{BD} 22 quo = A¹ quocumque R²IV Γ^{BD}μ | est¹ om. Iμ | hoc] add. sic, quia VI^{BD} 22-23 principium om. IVI^{BD}μ 23 ibi = A¹ | erit magis = A¹ magis erit (est V²Γ^{BD}) R²IVI^{BD}μ

T¹ Cf. DUNS SCOTUS, *Rep. IA d. 2 n. 126-127.* ² Cf. supra p. 262, 8-9. ³ Cf. supra n. 233. ⁴ Cf. supra n. 235. ⁵ Cf. supra n. 237. ⁶ Cf. supra p. 270, 7-19. ⁷ Cf. supra p. 270, 9-14. ⁸ Cf. DUNS SCOTUS, *Rep. IA d. 2 n. 127.*

[B. — PROBATIONES ALIORUM]

- 248 Arguit¹ autem quidam doctor aliter sic: prima persona constituitur per relationem ad secundam, et non nisi per relationem originis: igitur oportet ponere in divinis diversa supposita quorum unum sit ab alio, etc. Prima propositio² probatur: est enim prima persona relativa ad secundam; et si non constitueretur per illam relationem, ergo accideret sibi illa relatio sive adveniret illi personae^a constitutae, quod est inconveniens.
- 249 Secundo arguit sic: virtus summe activa summe se diffundit; sed non diffunderet se summe nisi produceret aliquod summum^b, vel nisi communicaret alicui summam naturam; ergo etc.
- 250 Arguunt alii per rationem boni, quia bonum est de se communicativum; igitur summe bonum est summe communicativum: non nisi ad intra, quia nihil 'aliud' potest esse summum.

^a Loco illi personae textus interpolatus: et esset quasi adventicia personae iam³.

^b Sequitur textus interpolatus: et hoc alteram personam⁴.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}ρτπγβμν)

2 adnot.: Rationes Thomae Λ^{G2} Argumenta Henrici Γ^{LNI} Henricus (add. in Summa, articulo 24 Γ^{BD2}) Γ^{BD1} Henricus vel Thomas V¹ Argumenta doctoris Ware M² | autem... aliter sic = A autem... sic Γ^D aliter... sic rell. (al. om. Σ^{U2}; sic om. Λ^G) edd. 4 originis] add. quia distinctio non est certa nisi per relationem originis γ | igitur om. Λ^{G2} 4-5 oportet — alio] om. Λ^{YHGO2}; ¶ sign. litteris a-b V²(text. et mg.)Γ^{BD2}(inclusens litteris a-b etiam sequens etc., 5) 4 oportet] oporteret Λ^G debet PM 5 etc.] praem. ergo R²Γ^{BD2}τ om. DC²Γ²Λ^{G2}Σ^{PP}ρτπγβμν 6 prima persona] pers. pr. DV om. Λ^{YHGO2} | et si] si ergo Σ 7 illam relationem] illam Λ^G relationem I² | accideret sibi post relatio Σ | illa] ista D om. VΓ^{BD*} | sive] quia ρτπγβμν 7-8 et 15: illi personae (7-8) = CP MSRIVZΓAΣ edd. et — iam (15) AD 9 arguitur Λ^YΣτ arguo Λ^G | diffundit] communicat et diffundit A 10-11 produceret — nisi om. VZΓ^{BD2}LNΛ^YΣ 10 aliquod] aliquid Λ^{HO} aliquem DSA^{2G} om. R* 11 vel — naturam om. S²Λ^{HO2}ρτπβ | vel nisi = A nisi Λ^{G2} et R quod non facit (faceret D fit u fuit μ) nisi DCPMS²Γ^{BD2}Λ^Gγμν | communicando DCPMS²IA^Gγμν | alicui om. Σ | etc. om. Σ 12 adnot. Richardus et sequaces sui, libro tertio, cap. 4, et Dionysius M² | Arguunt alii] Alii arg. Σ | rationem] naturam Σ | quia bonum] bonum enim VΓ | est de se] de se est (ante bonum Λ^G) VΓA^G est esse D 12-13 communicativum] add. sui A 13 igitur — communicativum om. R²Γ^{BD2} | summe] summum Λ^GΣτ | est om. Λ^YΣ | communicativum] add. sui et A 14 non nisi] ergo τ non igitur P* | summum] add. bonum Φρτπγβμν add. communicativum (om. D²); igitur etc. D 15 personae] praem. illi D 16 et — personam = A

F 2 HENRICUS GAND., Quodl. VI q. 1 in corp. (f. 215Q, 216V); Summa a. 53 q. 8 in corp. (II f. 71N); q. 9 in corp. (f. 72C); a. 54 q. 3 in corp. (f. 79 O). 5 HENRICUS GAND., Quodl. VI q. 1 in corp. (f. 216V). 9 HENRICUS GAND., Summa a. 54 q. 3 in corp. (II f. 79P). 12 BONAV., Sent. I d. 2 a. un. q. 2 arg. 1 (I 53a); RICHARDUS DE MEDIAVILLA, Sent. I d. 2 a. 2 q. 1 in corp. (I 11ra).

T 1 Pro 2-p. 279, 8 cf. DUNS SCOTUS, Rep. IA d. 2 n. 113-121. 2 id est «prima persona constituitur per relationem ad secundam». 3 Cf. DUNS SCOTUS, Rep. IA d. 2 n. 113. 4 Cf. ib. n. 114.

Similiter arguitur de ratione perfecti, quia perfectum est quod potest 251
producere sibi simile, ex I *Metaphysicae* et IV *Meteorologorum*; igitur primum agens, quod est perfectissimum, potest
producere sibi simile. Sed perfectius est quod potest producere
sibi simile univoce quam aequivoce, quia productio aequivoca est
imperfecta; igitur etc.

Istae rationes¹ non declarant propositum² per manifestius neque 252
fidei neque infidei.

Prima³ quando accipit quod prima persona constituitur per
relationem, si vult persuadere infidei accipit minus notum prin-
cipali proposito⁴; minus enim notum esset tali per se subsistens
constitui per relationem, quam productionem esse in divinis^a.
Si etiam vult persuadere fidei-adhuc procedit ex minus noto, quia
quod productio sit in divinis evidens est articulus fidei; non autem
est ita primo evidens hoc esse articulum fidei quod prima persona
constituatur per relationem^b.

^a Sequitur textus interpolatus: quia si aliqua persona per se subsistens sciatur producta, non tamen per relationem sed magis videretur sibi per absolutum⁵.

^b Sequitur textus interpolatus: Nec consequentia⁶ valet, quia communis spi-
ratio est relatio, et non constitutiva⁷.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}ρτπγβμν)

1 de ratione] de relatione S¹I per rationem Σ 2-4 ex I — simile om. D²R² 4 simile] similem Λ^G add. univoce R²Σγ 4-5 Sed — univoce om. Σ^{U2}γ 4 Sed] quia R²(in ras.)Σ^{QU2} 4-5 est — simile om. Γ^L 4 quod potest om. Σ^{QU2} 6 imperfecti Σ | igitur etc. om. DΓ²V² Γ^{BD*LN} | etc. om. Σ 7 Istae] add. quattuor A add. quattuor ultimae D | proposita D | neque] nec Λ^YΣ 8 neque] nec Λ^{HGO}Σ 9 Prima] Primo Λ^{G2} add. enim RΣ | quando] quae Λ^{G2} cum Σ | accipitur VΓ^{BD} 9-10 quod — accipit om. D² 9 prima persona] pers. pr. Λ^G pers. divina Γ^N add. non D²(om. D²) | constituatur D² 10 relationem] rationem Γ^{BD*} add. quam dicit productionem esse in divinis Λ^G 11 esset] ante notum CVΓ^{BD} est DVΓ^{BD} | tali] in corr. R² tale PVI^{BD} infidei Σ om. D add. infidei R² add. scilicet infidei ρτπγβμν add. quod Λ^{G2} | per se] persona τ 12 constituitur Γ² constituatur τ 14 evidens est] est ev. (eminens V) VΓ^{BD}ρτπγβμν evidenter est PA^{YHGO} est evidenter Σ est (post articulus Λ^B) DA^{EH} add. et expressus A add. quod sit (s.] est πρ) ρτπγβμν 14-15 non — fidei] om. Λ^H non post relatio- nem (16) Λ^{H2} 15 est] ante autem (14) Λ^GΣ post primo PA^Y om. M* | primo om. DCMSRIA² G²Σ edd. | hoc om. DR²Σ 16 constituitur AA 17-18 quia — absolutum = AD 17 sub- sistens] add. (= rep., cf. 16) constitui per relationem D* 18 per¹ — absolutum] relativum sed per absolutum esse videbitur D 19-20 Nec — constitutiva = A

F 1 BONAV., Sent. I d. 2 a. un. q. 2 arg. 2 (I 53a); RICHARDUS DE MEDIAVILLA, Sent. I d. 2 a. 2 q. 1 in corp. (I 11va). 2-3 ARISTOT., *Metaph.* I [c. 1] (A c. 1, 981b 7); *Meteor.* IV t. 19 (Δ c. 3, 380a 12-15).

T 1 Cf. supra n. 248-251. 2 Cf. supra n. 220. 3 Cf. supra n. 248; in Reportatione IA additur «ratio non, quia», cf. DUNS SCOTUS, Rep. IA d. 2 n. 117. 4 Cf. supra n. 220. 5 Cf. DUNS SCOTUS, Rep. IA d. 2 n. 117. 6 'prima persona est relativa, ergo constituitur per relationem', cf. ib. n. 113. 7 Cf. ib. n. 117. — Cf. infra n. 254.

- 253 Et cum arguitur ultra quod distinctio non est ibi nisi per relationes originis¹, haec non est manifesta statim ex fide, sicut conclusio² quam intendit ostendere^{a b}.
- 254 ¶ Cum probat quia aliter illa relatio adveniret personae constitutae et ita esset accidens³, haec probatio non videtur valere, quia⁵ simili modo posset argui de spiratione activa, de qua tenent omnes quod non constituit personam⁴, nec tamen est accidens, quia perfecte est eadem fundamento quae est essentia in persona.¶
- 255 Et cum arguitur secundo quod summe activum est summe diffusivum sui⁵, responsio esset quod verum est quantum possibile¹⁰ est aliquid diffundi, sed oporteret probare quod possibile esset aliquid diffundi sive communicari in unitate naturae.

^a Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus: nec etiam necessarium ad propositum in communi, quia etsi aliter esset ibi distinctio, posset tamen salvari origo.

^b Sequitur textus interpolatus: nec valet consequentia 'distinctio est per relationes, ergo per relationes originis'⁶ quia non omnes relationes sunt relationes originis⁷.

ADCPMSRIVZT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}τ^πγβμν)

1 arguit Λ^Y | ibi] ante quod (rep. suo loco M²) CPM praem. certa γ om. DVτ add. certa Λ⁰ 1-2 relationem CP²(in ras.)M 2 haec... manifesta] hoc... manifestum Λ⁰ | est] add. ita PRVZ Γ^{BDN}Λ^{YHO}Σ add. | manifesta] evidens esse fidei articulum Φ^F add. non enim est ita evidens hoc esse articulum fidei Φ^P | statim] ante manifesta Λ⁰Σ om. Λ^{YH} | statim ex fide om. πρβ 2-3 ex fide — ostendere] post origo (14, rep. hic Λ⁰²) Λ⁰ 4-8 Cum — persona = ADCPMS²RIVZT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ add. [ante Et cum arguitur (1) omnes]; ¶ text. sign.: Scotus extra A¹ Extra V⁴ 4 Cum] praem. Et DCPMS²IZΛ²² | probatur DCPMS²RVIT^{BD} | quia] quod S²IVT^{BD}Λ^{22GO} | illa] ista DVΓ ipsa Λ⁰² nulla R⁴ add. alia P¹ 5 ita] add. illa (om. D²) relatio DCPMS²IZΛ^{22GO} add. | haec om. DCPMS²IZΛ^{22GO} add. 6 simili] eodem Σ | modo] add. non I 8 quae] quod CPM S²R²IT^{BD}Λ^{22GO}Σ add. | in persona] non pers. I perfecta Λ⁰ add. etc. IZ 9 Et — secundo] Ad secundum cum dicitur Σ | arguit CMSRIVT^{BDLN}Λ^Y | secundo om. CMSRIZT^{BDLN} 9-10 diffusivum] distinctivum D communicativum vel disiunctivum T 10 responsio] et in illo P² | esset] esto I' om. M²IT^{BD}Λ^{GO} add. | quantum] quando Σ praem. in Λ⁰ 11 diffundi] distingui D⁴ add. vel communicari Σ^{Q*} | sed] et tunc Σ | oportet Λ⁰τ | esset] in ras. I² est Σ 12 naturae] essentiae Λ^H add. indivisae Λ⁰² 13-14 nec etiam — origo = codd. add.; ¶ text. sign.: Vacat Scotus (Vacat in text. Scotus in mg.) A¹ Vacat D²V²Z²IT^{BD} 13 etiam necessarium = A est necessaria etiam (et A² om. Λ²²) Λ²² etiam necessaria est Λ⁰ est etiam necessaria PΛ^YΣ etiam est necessarium (-ria I² add.) rell. add. 14 in communi om. D | etsi] si VT^{BD}Λ^Y | aliter] nihil CP²M²SR²IA²² (in corr.) non D | esset] post ibi Λ⁰ post distinctio M² est D | distinctio] in corr. P² distinctum CM²I pon. distinctum S² | posset tamen] t. p. VT^{BD} | salvari] praem. ibi IT^{BD} add. ibi V | origo] add. ex fide sicut conclusio quam intendit ostendere Λ⁰ 15-17 nec valet — originis = A

T¹ Cf. supra p. 276, 3-4. ² Cf. supra p. 276, 4-5. ³ Cf. supra p. 276, 5-8. ⁴ Cf. BONAV., Sent. I d. 26 a. un. q. 4 in corp. (I 460b); THOMAS, Sent. I d. 26 q. 2 a. 3 in corp. (ed. Parmen. VI 222ab); S. theol. I q. 30 a. 2 ad 1 (IV 337b-338a); q. 32 a. 3 in corp. (IV 355b); HENRICUS GAND., Summa a. 60 q. 5 in corp. et ad 2 (II f. 168P. 169Z). ⁵ Cf. supra n. 249. ⁶ Cf. supra p. 276, 3-4. ⁷ Cf. DUNS SCOTUS, Rep. I A d. 2 n. 118.

Per idem ad tertium de ratione boni¹, quia oporteret probare²⁵⁶ quod communicatio eiusdem rei vel naturae esset possibilis, quia ad impossibile includens contradictionem non est potentia nec communicatio bonitatis³.

⁵ Similiter ad quartum 'perfectum est natum producere summum²⁵⁷ sibi simile'², verum est ita summum sibi simile sicut potest produci^b; oporteret igitur probare quod simile summum univoce esset producibile^c.

III. — AD ARGUMENTA PRINCIPALIA TERTIAE QUAESTIONIS

[9] ¹⁰ Tenendo quattuor rationes³ et praecipue duas primas⁴ pro²⁵⁸ conclusione affirmativa quaestionis, respondeo ad argumenta in oppositum⁵.

Ad primum⁶, negando maiorem⁷.

^a Loco nec communicatio bonitatis (3-4) textus interpolatus: et per consequens nec communicatio bonitatis summa⁸.

^b Sequitur textus interpolatus: sed non summum simile univoce, quia tunc posset producere alium Deum⁹.

^c Sequitur textus interpolatus: sed hoc est impossibile, quia non possunt esse plures Dii, ut ostensum est in quaestione de unitate Dei¹⁰.

ADCPMSRIVZT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}τ^πγβμν)

1 idem] illud CP add. patet A | tertiam CP | quia] quod DSI²Λ²⁰ om. I¹ | oportet Στ 2 esset] erit C sit Σ 2-4 possibilis — bonitatis om. D² 3 concludens Λ²² | non] nec VT^{BD} 3-4 et 14-15: nec (3) — bonitatis (4) = D²CPMSRIVZT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ add. et (14) — summa (15) A 5 natum] quod natum est R | summum] summe D om. ZA^YΣ add. bonum Λ²⁰ 6 simile¹] similem VT^{BD} | verum — simile om. S²VT^{BD} | ita] si tamen Λ²²(in corr.)⁶ | summum] comp. Λ² summe D | simile²] similem IT^{BD} | sicut] ita (pon. sicut M²) MS sic Λ^{22GO} add. quod CMST^{BDLN} | potest] possibile est R²Σ natum est A 7-8 oporteret — producibile om. D² 7 oporteret = A oportet (post igitur Λ⁰) D² rell. add. | probare] add. quod supponit, scilicet A | simile summum = A summe simile D²IZΦτ^πγβμν simile (praem. summe C²) rell. (in ras. R²) τ | univoce] in unitate naturae R²(in ras.)Σ add. id est in unitate naturae τ^πγβμν 8 esset] est Σ sit in ras. R² 10 Tenendo = AD Tenendo igitur rell. add. | quattuor] ante et D primas Λ^{22GO}τ praem. primas PVZT^{BDLN}Σ add. primas Λ⁰ | rationes] in corr. Λ²² probationes VT^{BD} praem. primas D add. primas τ^πγβμν add. bonas D | et om. Λ^{YH} | praecipue] praecise DM²SR²IZ | duas primas] d. rationes p. M² primam et secundam Σ 11 quaestionis] positionis Λ^{22GO} conclusionis Zτ om. Σ 13 primum] add. respondeo PA^Y | nego RΣ 16-17 sed non — Deum = AD² 16 sed non] non tamen D² | summum om. D² 17 posset producere om. D² 18-19 sed hoc — Dei = A

T¹ Cf. supra n. 250. ² Cf. supra n. 251. ³ principales, cf. supra n. 221. 238. 239. 240-241. ⁴ Cf. supra n. 221. 238. ⁵ id est in oppositum his quattuor rationibus, cf. supra n. 201-208. ⁶ Cf. supra n. 201-206. ⁷ Cf. supra p. 252, 5-6. ⁸ Cf. DUNS SCOTUS, Rep. I A d. 2 n. 120. ⁹ Cf. ib. n. 121. ¹⁰ Cf. ibidem. — Cf. supra n. 165-181.

- 259 Cum probatur primo per necessarium ex se et ex alio¹, dico quod si idem genus causae importetur per haec duo, 'ex se' et 'ex alio', verum est quod sic nihil est necessarium ex se et ex alio; si autem aliud genus causae importetur, puta per illud 'ex se' causa formalis et per illud 'ab alio' causa effectiva vel productiva, non est inconueniens idem esse necessarium ex se uno modo et ab alio alio modo.
- 260 Cum probatur maior prosyllogismi², dico quod illud quod est necessarium ex se formaliter non potest non esse circumscripto quocumque alio cuius circumscriptio non includit impossibilitatem ponendo esse aliud; sed ex se necessarium formaliter sequitur posse non esse circumscripto quocumque alio per impossibile, sicut ex uno impossibili posito sequitur aliud impossibile.
- 261 Sed dubium est tunc, quae sit differentia inter ex se necessa-

ADCPMSRIVZ¹BDLN²Λ³YHGOΣQU(Φ⁴PP⁵PT⁶TY⁷β⁸μ⁹)

1 per necessarium] ex necessario Λ⁰ | ex²] ab Σ 1-3 dico — alio¹ om. R²Λ³ 2-4 per haec — importetur om. M² 3 verum — alio om. DC²Λ³ | sic] ante verum C² post nihil PA^{HO} post est² Σ om. Z 4 aliud] add. et aliud R²Σ | causae] in ras. Γ^{BD2} commune V | puta om. D² VΛ⁰ | illud] om. Σ add. aliud D add. per M²Λ⁰ 5 et om. RΣ | illud om. Σ | ab] ex Σ pon. ex Γ^{BD2} 6 ex se] ante necessarium V post modo P om. Γ^{BD2} 6-7 et ab alio alio modo] et alio modo ab alio Λ⁰ om. D² 6 et] non Z | alio] aliquo Z praem. aliquo γ 8 Cum — prosyllogismi] Ad primam probationem maioris Σ | maior] add. scilicet secundae (di Λ^H add. vel Λ^{EG}) Λ^Y | prosyllogismi] in corr. Λ⁰² syllogismi Γ^L primi syllogismi CM²Z secundae probationis Φ^p om. Λ^Y add. probantis Λ^{HG} add. scilicet probantis τ | illud quod est om. VZΓ^{BD2}Λ^{YHGO}ΣPT⁶μ⁹ 9-11 non potest — formaliter] om. ZΛ^{YH2}; ¶ sign. litteris a-b V² 9 potest] sequitur posse Γ^B | non² om. DP² 10-13 cuius — per impossibile] per impossibile (add. cuius circumscriptio non includit impossibilitatem ponendo esse aliud, sed necessario ex se formaliter sequitur posse non esse circumscripto quocumque alio per impossibile Λ⁰²) Λ⁰ 10-11 impossibilitatem] impossibilitatem Γ^B contradictionem vel impossibilitatem R 11 ponendo] add. illud V² | aliud] illud CM²SIΓ^{N2} Λ²Σ add. [[ante esse CM²Λ²Σ]] add. ex se formaliter necessarium (n. f. Γ^{BD2}) M²Γ^{BD2} | sed] om. Λ²Σ add. esse D | ex se necessarium] n. ex se DCPMSIVI^{BD2}LN² | formaliter] add. necessarium (praem. sed Λ²) ex se formaliter Λ²Σ 12 quocumque alio] omni alio Σ aliquo D² 12-13 impossibile] impossibile R²VI²Σ 13 sicut] praem. igitur R add. enim Λ⁰ | uno impossibile] i. u. VI 13-14 impossibile] impossibile M²Γ^L add. ita (add. est R²) de Filio (add. circumscripto Patre Γ^{N2}) R²Γ^{N2} add. ita de Filio (ita de Filio om. Λ² interponendo in mg. textum suo loco omissum Sed, 15 — Respondeo, p. 281, 3 continuando hunc textum usque ad producente, p. 281, 6); hoc declaratur per exemplum (add. philosophi, ponentes creaturas μ) Λ^{HGO}PT⁶TY⁷β⁸μ⁹ add. Ita est de Filio; hoc declaratur per exemplum: si creaturae essent productae a Deo necessario, sicut posuerunt philosophi (add. et cum philosophi Λ^G), ponentes creaturas necessario produci haberent dicere quod ipsae haberent entitatem qua formaliter essent necessariae, licet in illa entitate dependerent a causa producente necessario producente (adnot. de quo vide Henricum 8 Quodlibet, quaest. 9 Λ^{G2}) Γ^{BD2}Λ^G 15-p. 281, 3 Sed — Respondeo] om. Λ^{HGO}PT⁶TY⁷β⁸μ⁹; ¶ sign.: Extra V² lin. anfractuosa (includendo: philosophi, ponentes creaturas, p. 281, 3; cf. ad 13-14) μ 15 Sed om. Γ^{LN2}Λ⁰² | dubium est om. VI^{BD2}Λ^YΣ | tunc] ante

T¹ Cf. supra n. 202. ² Cf. supra p. 252, 11-13.

rium Filii secundum theologos et creaturae necessario productae secundum philosophos.

Respondeo: philosophi, ponentes creaturas necessario produci, haberent dicere quod ipsae haberent entitatem qua formaliter essent necessariae, licet in illa entitate dependerent a causa necessario producente¹; Filius autem habet entitatem formaliter necessariam, et eandem cum producente. Creatura ergo si esset ex se necessaria, non posset non esse circumscripto omni alio cuius circumscriptio non implicat contradictionem, tamen circumscripta causa alia a se per impossibile, posset non esse; Filius autem non posset non esse circumscripto quocumque alio secundum entitatem, quia non posset non esse nisi circumscripta persona producente, et producens non est aliud secundum entitatem a producto. Unde si Pater produceret creaturam naturaliter et necessario, produceret eam formaliter necessariam, et tamen non esset

ADCPMSRIVZ¹BDLN²Λ³YHGOΣQU(Φ⁴PP⁵PT⁶TY⁷β⁸μ⁹)

est Γ^{LN} ante inter Σ nunc τ om. Λ^Y | sit] est VI^{BD}Λ^{Y2}Σ [[post differentia Λ²Σ]] 15-p. 281, 1 ex se necessarium = AD (ex om. D²) necessitatem CPMSRIVZΓ^ΛYHGOΣPT⁶μ⁹

1 Filii] principii M²S²Λ^Y | et] add. necessitatem R²Σ | productae] producente (pon. productae M²) D²M² 3 Respondeo] Dico quod D add. hoc declaratur per exemplum Λ^G 4 haberent¹] habent DP⁶TY⁷β⁸μ⁹ | ipsae] illae CP esse M² creaturae M² add. creaturae D | entitatem] entitates Λ^{HG} add. aliam a producente M²VI^Λ0² | qua] in ras. R² quibus Λ^{HG} quae DΣ^U 5 licet] et quod D | entitate] add. formaliter necessaria DIZ 5-6 a causa necessario] essent aliae a D 6 producente] ante necessario (5-6) Γ^NΛ^{HO} productae D² add. tamen in illa entitate necessaria dependerent a producente (productae D²) necessario, quo circumscripto per impossibile vel per impossibile non manerent D | haberet Γ^{BD} | entitatem] add. necessario Γ^{LN}Λ⁰² 7 si] licet VI^{BD2}LN² 8 non esse] esse (pon. non esse M²) M | omni] quocumque CA^{GO}Σ 9 circumscripta] circumscripto R²Σ 10 causa alia a se per impossibile] per impossibile (impossibile R²) omni alio secundum entitatem R²Σ | causa] post alia VI^{DN}Λ⁰ omni entitate DI² om. MS | impossibile DZ 11 non posset non esse] ad hoc non posset non esse post entitatem (12) Σ | quocumque] omni Σ 12 entitatem] add. a producto PT⁶TY⁷β⁸μ⁹ 12-13 quia — entitatem om. S² 12 non¹ om. D²Λ⁰² | non²] post esse Λ² om. Γ^{B2} | nisi om. Γ^{LN2} 12-13 nisi — non est om. Λ² 13 et producens] producens autem R²Σ persona autem producens in divinis Λ²Σ et producentis D quae CPMSR'IZI^{LN} not. alius liber: quae non etc. μ 14 producto] producente VI^{B2}D²Σ | produceret creaturam naturaliter] p. n. c. Γ^D c. n. p. (n. p. om. R²) CPMSRI 14-15 naturaliter et necessario] nec. et nat. ZΛ^{YO} naturaliter R²Γ^B 15 necessariam] in ras. C² ante formaliter Λ²Σ necessario P²

F 3 ARISTOT., *Metaph.* XII t. 42-50 (Λ c. 8, 1073a 14-1074b 14); AVERROES, in h. l.; *Epitome in libros metaph.* tr. 4 (ed. IUNTINA VIII 386M-392B); AVICENNA, *Metaph.* VIII c. 7 (100vb-101ra); IX c. 2 (103rb-va); c. 3 (104rb); c. 4 (104vb-105rb); *Metaph. compendium* I pars 4 tr. 1 c. 1 et tr. 2 c. 1 (ed. CARAMÉ 169-172. 186-196).

T¹ Cf. HENRICUS GAND., *Quodl.* VIII q. 9 in corp. (f. 314K-L); VI q. 33 in corp. (f. 253 C-D); *Summa* a. 25 q. 3 in corp. (I f. 154G-H); a. 29 q. 5 in corp. (f. 173G); DUNS SCOTUS, *Ordinatio* I d. 8 pars 2 q. un. n. [3-9].

necessaria tunc tanta necessitate quanta est nunc Filius necessarius^a.

262 Ad secundam probationem maioris¹ dico quod possibile logicum differt a possibili reali, sicut patet per Philosophum V *Metaphysicae* cap. *De potentia*. Possibile logicum est modus compositionis formatae ab intellectu cuius termini non includunt contradictionem, et ita possibilis est haec propositio: 'Deum esse', 'Deum posse produci' et 'Deum esse Deum'; sed possibile reale est quod accipitur ab aliqua potentia in re sicut a potentia inhaerente alicui vel terminata ad illud sicut ad terminum. Filius autem non est
10 possibilis possibilitate reali neque possibilitate inhaerente alicui

^a Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus: Stat igitur de Filio quod sit a se formaliter necessarius, et tamen ab alio producente effective^b, cum quo habet eandem entitatem necessariam^c.

^b Sequitur textus interpolatus: sive originaliter.

^c Sequitur textus interpolatus: necessarium enim formaliter et non-necessarium originaliter, non contradicunt².

ADCMSRIVZ¹BDLN²YHGO³QU⁴(Φ⁵Ρ⁶Τ⁷Π⁸Υ⁹Β¹⁰Μ¹¹)

1 necessaria tunc = AR necessaria DC tunc nec. rel. edd. 1-2 Filius necessarius] n. Fil. CΣ 3 adnot. De potentia logica vide optime infra dist. 7 in pede solutionis quaestionis I² | dico om. Γ^{LN}* 5 Possibile] add. enim Σ 6 formatae ab intellectu] om. Γ^{LN}* formatae per intellectum illius in quantum compositionis Γ^{N2} add. illius quidem (q.) complexi M²) DCPMSRIVZ Γ^{BD}Λ 6-7 contradictionem] add. vel cuius termini non sunt impossibiles Λ^{O2} 7 et om. Λ | ita] hoc modo PR²ΛΣ add. hoc modo Φ⁵Ρ⁶Τ⁷Π⁸Υ⁹Β¹⁰Μ¹¹ | possibile PVI^{BD}*Λ^{YHGO} | possibilis est haec propositio] h. pr. e. poss. R²Σ | haec propositio] in ras. Λ^{B2} hoc (haec P² add. modo Γ^{N2}) PVI^{LN}Λ^{YHGO} hoc modo VI^{BD}* om. Λ^O | Deum esse = A 7-8 Deum² — Deum²] pon. Deus potest produci et Deus est Deus M² 9 aliqua] alia PVI^{BD}* ipsa Γ^{LN} | alicui om. Λ^{B2}HO 10 terminata] determinata A 11 reali neque possibilitate om. M² | neque] nec Λ^YΣ | possibilitate] compossibilitate Λ^Y om. Σ | alicui om. DCPMS²RI²VI^{BD}Λ^{YHGO}Σ²Ρ²Π²Υ²Β²Μ² 12-14 Stat — necessariam = codd. edd.; ¶ text. sign.: Vacat, sic Scotus (Vacat in text. sic Scotus in mg.) A¹ Vacat (-cat deest in Γ^{BD}) D²V²Z²Γ^{BD} lin. anfractuosa μ 13 necessario P | et om. Λ^O* | ab om. D²Λ^O | producente] post effective R procedente ΡΥΥ | effective] necessarius productivus vel effective γ om. C²Z²Λ^{YHGO}Σ²Ρ²Π²Υ²Β²Μ² | cum] a (not. vel: omni C²) CMSR²Γ^{BD} praem. et V | habet] habet VI^{BD}* add. quasi effective γ 14 eandem entitatem] ent. eand. R entitatem P | entitatem necessariam] n. e. Λ^{B2} | necessariam] praem. formaliter PIZ²Λ^{YHGO}Σ² add. formaliter RVI^{BD} 15 sive originaliter = A (manet in vigore nota critica ad 12-14 posita) 16-17 necessarium enim — contradicunt = AD (manent in vigore notae criticae ad 12-14 posita) 16 enim] add. est (om. D²) ex se D

F 4 ARISTOT., *Metaph.* V t. 17 (Δ c. 12, 1019b 28-30): «possibile quando non necesse fuerit contrarium falsum esse, ut sedere hominem possibile est: non enim ex necessitate non sedere est falsum»; ibidem (p. 1019a 33-1019b 1): «potens uno quidem modo dicere [=dicetur] quod habet motus principium aut mutationis: etenim sistivum potens aliquid in altero aut in quantum alterum; uno vero si quid ab ipso aliud potestatem habet talem».

T¹ Cf. supra n. 203. ² Cf. DUNS SCOTUS, *Rep.* I A d. 2 n. 144. 139.

neque terminata ad ipsum, quia possibilitas, sive activa sive passiva, est ad aliud in natura, sicut patet per definitionem potentiae activae et passivae V *Metaphysicae*, quod est principium transmutandi aliud vel ab alio in quantum aliud, vel ab alio vel in quantum aliud¹. Est tamen Filius terminus potentiae productivae, quae abstrahit a ratione potentiae effectivae, et si illa potentia dicatur simpliciter potentia, terminus illius potentiae potest dici simpliciter possibile; sed illa possibilitas non repugnat necessario formaliter, licet forte possibilitas de qua philosophi loquuntur, de potentia activa et passiva, proprie repugnet necessitati ex se: sed hoc
10 dubium est de activa, si ponerent aliquod necessarium habere principium productivum.

Ad tertiam probationem, cum dicitur 'est ibi ordo, igitur intel-
ligitur prima persona non intellecta secunda'², respondeo quod
15 non necessario prima intellectione intelligitur persona secunda cum persona prima si illa prima persona est absoluta; sed non sequitur ex hoc, quod si prima persona intelligitur non intellecta

ADCMSRIVZ¹BDLN²YHGO³QU⁴(Φ⁵Ρ⁶Τ⁷Π⁸Υ⁹Β¹⁰Μ¹¹)

1 neque] nec Λ^YΣ | ipsum] add. sicut ad terminum (t.) rem P²) CP²MS²IZ²Λ^{B2}Γ^Y 2 natura] add. sicut est possibile de quo loquitur (-quimur ρ) Φ⁵Ρ⁶Ρ⁶ 3 et] sive VI^{BD} | VI^{BD} IX ρ add. et IX ΠΥΒΜ | quod] quia PR²Γ^{BD}Λ^YΣ 4-5 vel¹ — aliud = AS vel ab alio vel in quantum aliud DR²Γ^{BD}Λ^{YHGO} in quantum aliud vel ab alio (add. vel Z) in quantum aliud (aliud om. I) CMR² I²ZΣ vel ab alio in quantum aliud rel. edd. 5 quae] quia Γ^{LN}* 6 illa] ista DIA^{BH} aliqua M²SR add. vel aliqua Γ^{B2} 7 potentiae om. D | potest dici] d. p. Σ 8 possibile] possibilis VI^{BD} | illa] ista DΣ 8-9 non — possibilitas om. M² | formaliter] add. propter hoc P 9 forte om. CSR²Γ^{BD}Λ^Y edd. 10 repugnat DCPMSRIZ²Γ^{LN}Λ^{BGO} | necessitate D' necessario D² 10-12 sed — productivum om. Γ^{LN}Λ^{BGO}Ρ²Π²Υ²Β²Μ² 10 sed hoc] hoc autem Γ^{N2} hoc tamen VI^{BD}Λ^{O2} hoc ZΛ^Y | hoc] om. DCPMSRI²Σ tunc P² 11 activa] add. et passiva R²I²ZΣ | ponerent = AZA^Y poneretur DCPMSRIV^{BD}Γ^{BD}Λ^{O2}Σ^Y 12 productivum] productum (pon. productivum M²) CP²MA^Y 13 probationem] add. dico quod Λ^O 14-p. 284, 1 respondeo — secunda¹ om. D² 14 respondeo] dico Σ 15-16 persona secunda cum persona prima] pers. sec. cum pr. pers. RZI² sec. pers. cum pr. pers. Λ^O pr. pers. cum sec. pers. D² 16 illa] ista Γ^{LN}Λ^{O2} ita Λ^O om. D²Λ^{BHG} | prima persona] pers. pr. D²RA^{BGO}Σ prima Λ^Y persona (add. prima Γ^{B2}) VI^{BD} 16-17 sed non sequitur ex hoc] ex hoc tamen non seq. Σ 17 sequitur] add. e converso Λ^{O2} | ex hoc, quod] ultra D² | quod] praem. istud PZΛ^{BHG} praem. illud Λ^{YHGO} | si] cum D²C²PZΓ^{BD}Λ^{YHGO}Σ² edd., om. Λ^{B2}H² | prima persona] pers. pr. VI^{BD} prima D²PA^OΣ [post intelligitur Λ^{BHG}] 17-p. 284, 1 non intellecta secunda, igitur = AD²Γ^{N2} igitur (cf. ad 14-p. 284, 1) D'

F 3 ARISTOT., *Metaph.* V t. 17 (Δ c. 12, 1019a 15-20): «Potestas dicitur hoc quidem principium motus aut mutationis, aut in altero aut in quantum alterum... haec autem ab altero in quantum alterum».

T¹ Cf. HENRICUS GAND., *Summa* a. 28 q. 6 in corp. (I f. 169 I); a. 35 q. 3 arg. 1 et in corp. (f. 224M.O). ² Cf. supra n. 204.

secunda, igitur intelligitur secunda persona non esse^a, sicut non sequitur 'animal illud quod est in homine intelligitur non intellecto rationali, ergo intelligitur non esse rationale'^b.

- 264 Cum autem infers mutationem ex terminis oppositis¹, accipis ac si intelligeretur productum non esse quando produciens est, quod falsum est; abstractionem igitur sine mendacio², quae est non considerando illud a quo fit abstractio, commutas in abstractionem mendacem, quae est considerando illud non esse a quo fit abstractio.
- 265 Ad quartam probationem³ dico quod illa persona non esset in essentia sine productione; habet enim essentiam per productionem. Non sequitur 'igitur essentia de non-habente personam fit habens',

^a Sequitur textus interpolatus: intellectus enim hic sic abstrahendo non est abstractivus tantum sed etiam divisivus eorum quae sunt in re⁴.

^b Sequitur textus interpolatus: Non enim est idem intelligere animal absque rationali, intelligendo ipsum non esse rationale compositivum et non intelligere ipsum esse rationale abstractivum. Unde iste est ordo in intellectu: primo non intelligi esse, secundo intelligi esse; sed in re nullus est ordo⁵.

Sed contra: oportet in illo priori intelligere illud non esse, quia in illo priori non habet esse, alias haberet prioritatem essendi cum illo primo.

Huic objectioni, quae ponitur in Lectura⁶, respondeo sic: non intelligitur in illo priori non esse absolute sed non esse in priori originis, id est non esse a se, et sic intelligitur esse in illo priori, et absolute, quia illud prius est; sed in posteriori originis intelligitur productum esse, quia est ab alio⁷.

ADCPMSRIVZ¹BDLN²YEHGO³QU(Φ⁴PP⁵PT⁶PT⁷β⁸μ⁹)

1 intelligitur] post persona M²VT³-B intelligitur M²Λ⁶⁰ edd., om. CPM¹I²Γ³Λ⁴Σ | secunda persona] secunda (post esse PT²Λ¹⁰) PT²Λ²Σ om. Γ² | esse] sit Σ om. C' est C² 2 animal om. R¹Γ²Λ³Σ | illud om. P²R²Γ²Λ²Σ | intelligitur] add. abstractivum D 2-3 intellecto rationali] intelligendo rationale (-II M²I) CPMI 3 intelligitur] praem. hoc D praem. homo C³ praem. non M² add. homo Λ⁰² | rationale] add. compositione D 5 intelligitur] productum] p. i. Σ | esse quando] tamen ipse D | est] ante produciens Λ⁰Σ om. Λ²Σ 5-6 quod falsum est] q. e. f. CPMIΣ om. DPT²β²μ² 6 quae est] ante sine RT²Λ² add. in A 6-7 quae est — abstractio om. Σ 7 illud] add. non esse Λ⁰ | fit] sit SR | abstractio] intellectio P²(om. P²)M²S²R²Γ²Λ²Σ add. intellectio I²Z 7-8 commutas — abstractio om. D²Λ⁰² 7 commutat CPMSRIV ZΓ¹Λ²YEHGO²Σ commutatur τ | in om. Γ²Λ²ΣΛ⁰²(restit. 08) | abstractionem] abstractione D² om. C 8 illud] post esse Σ om. M²SR²Γ²Λ²Σ | fit] sit MSR 9 illa] ista D²Σ 10 essentia] not. alias: essentiam v | sine productione] in ras. R² ante productionem Sp add. vel ante productionem I²Γ²Λ² | essentiam] illam (not. alius liber: essentiam μ) PT²β²μ² 11 Non] Nec IVT²DN add. tamen Σ | igitur] add. essentia de se non habet personam, ergo Φ²PP²PT²β²μ² 11-p. 285, 1 de — essentia om. D² 11 personam om. D²PT²β²μ² 12-13 intellectus — in re = AD; ¶ text. sign. Non in libro Duns A¹ 13 sed etiam om. D 14-23 Non enim — ab alio = A; ¶ text. sign. Nota bene. Non in libro Duns A¹

T¹ Cf. supra p. 253, 9-10. ² Cf. ARISTOT., Physic. II t. 18 (B c. 2, 193b 35): «neque fit mendacium abstrahentium». ³ Cf. supra n. 205. ⁴ Cf. DUNS SCOTUS, Rep. I A d. 2 n. 142. ⁵ Cf. ib. n. 141. ⁶ Cf. ib. n. 142. ⁷ Cf. ibidem.

sed sequitur: 'igitur essentia, quae de ratione sua non includit personam' (quod verum est si persona est relativa, primo quia tunc est aliquid excepto relativo, secundum Augustinum VII De Trinitate cap. 3, et secundo quia respectus non est de ratione absoluti) — ipsa, inquam, essentia — habet 'illam productionem sive per productionem habet personam in qua subsistit', quae tamen persona vel productio non est de ratione essentiae. Non autem sequitur mutatio ex hoc quod aliquid inest alicui quod non est de ratione eius, sed mutatio requirit quod aliquid insit alicui cui prius infuit eius oppositum, quod non habetur in proposito.

- 266 Ad quintam probationem¹ dico quod in generatione etiam in creaturis concurrunt duae rationes, scilicet quod ipsa est mutatio, et quod ipsa est productio; ut autem est mutatio, est forma subiecti mutati, et ut est productio, est termini producti ut via. Istae rationes non includunt se essentialiter etiam in creaturis, quia diversa respiciunt primo. Ergo sine contradictione potest intelligi ratio productionis sine ratione mutationis, et ita generatio transfertur ad divina sub ratione productionis, licet non sub ratione mutationis.

ADCPMSRIVZ¹BDLN²YEHGO³QU(Φ⁴PP⁵PT⁶PT⁷β⁸μ⁹)

1 quae om. R²VT²BD²(om. D²)LN²Λ²Y edd. | non includit] non habet R non habet illam vel includit PT²β²μ² non (add. habet non M²) includit [add. secundam (s. om. I²) personam per productionem C²I²] habet (h. om. M²) CPMS²I non includit secundam personam per productionem habet D 1-2 personam] praem. illam CPMS²RIZ praem. istam D add. illam VT²Λ⁰² 2 verum est] e. v. Γ²LN patet DCMSRI²Λ²Y edd., add. vel (quod P²) patet P | primo] probatio (probo τ) M²Λ⁰² edd., om. R²Σ²QU² add. vel probo Γ²B² 3 excepta relatione Λ⁰ 3-4 VII de Trinitate] De Trin. VII C VII Trinitatis PVT²BD etc. D 4 cap. om. D²CA²BHG | 3, et secundo = AZA² 3 (add. et secundo Λ⁰²) DCPSRI²Λ⁰ secundo et tertio VT²Λ²YHGΣ 3 vel 6 γ 1 v primo vel sexto PT²β²μ² | respectus] relatio ΦPT²β²μ² | de] ex (not. vel: de P²) PMS²R² 4-7 absoluti — ratione om. Λ²Σ 5 ipsa, inquam, essentia] ipsa autem in quantum essentia (ess. in q. Γ²N²τ; not. alius liber: ipsa, inquam, essentia μ) DCM²SRIT²Λ²YHGΣ | sive] add. illam M²S add. illa DPM²RI²Γ²DN add. ipsa Λ² add. ipsa essentia Λ⁰ add. essentia illa γ 5-6 sive per productionem om. Λ⁰²τ | per productionem] per illam prod. C om. M² 6-7 persona vel productio] prod. vel pers. DA²YHOΣ 7-8 essentiae — ratione om. D² 7 autem] aut D² enim Λ²Σ tamen Λ⁰τ 8 quod] quia PSI²Λ²YPT 9 sed] licet D | requirat D | insit] inest D | alicui om. D²M² | prius] ante cui P post infuit Λ om. D | infuit] inest (pon. infuit Λ⁰²) ZΛΣ 10 eius = A | habetur] contingit PVT²BD²Y est Σ 11 probationem om. Σ | etiam] post creaturis (12) Λ⁰Σ et VT²Λ²YHGΣ om. C²Σ²Γ²BL²Λ²YHGΣ 12 est] sit Σ 13 quod ipsa = AR² quod ibi M² | est] tamen C etiam Σ om. DA²YHGΣ | autem] post mutatio R² om. DCMSIVT²Λ²Y edd. 14 et om. Λ²YHG | et ut] ut autem Σ | Istae] Quae VT²BD²LN Illae Γ²DN add. autem P²Σ add. igitur M² 16 adnot. Pro isto vide super tertium, dist. 2, quaeest. ultima in fine I² 18 licet — mutationis] om. Λ²YHGΣ; ¶ sign. litteris a-b V²(ext. et mg.) | licet] non autem Σ add. sit R²

F³ AUGUST., De Trin. VII c. 1 n. 2 (PL 42, 935): «Omnis essentia quae relative dicitur, est etiam aliquid excepto relativo».

T¹ Cf. supra n. 206.

267 Ad secundum principale¹ dico quod non sequitur 'est ab alio, igitur dependens'. Cum probatur², concedo quod aequae independenter est natura in producente et in producto³. Cum arguitur ex independentia quod non erit praeexigentia³, nego consequentiam, quia dependentia sequitur entitatem formalem dependentis ab illo⁵ a quo dependet; quando igitur habent eandem entitatem, non est ibi dependentia, potest tamen esse praeexigentia si unum suppositum habeat illud ab altero.

268 Ad ultimum⁴ dico quod mutationes aliae a generatione ex ratione sua formali sunt imperfectiores generatione, quia^b termini¹⁰ inducti sunt imperfectiores quam termini generationis; tamen non requirunt aliae mutationes, quantum ad illud quod praesupponunt, tantam imperfectionem in subiecto quantam requirit generatio, et hoc ut est mutatio, quia generatio requirit in subiecto entitatem in potentia, et hoc ad esse simpliciter, aliae mutationes non.¹⁵

269 Ad propositum applicando, dico quod generatio non transfertur ad divina secundum illud quod praesupponit generatio, puta subiectum mutabile, quod est imperfectionis, quia ut est mutatio,

^a Sequitur textus interpolatus: et aequae primo habent essentiam primate opposita dependentiae⁵.

^b Sequitur textus a Duns Scotus cancellatus: ratione terminorum inductorum imperfectorum habent maiores imperfectiones, vel quia⁶.

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}πττγβμν)
2 probatur] add. secundum Λ^Q | concedo] dico VT 3 in³ = ΛΓ^{BD}Λ^G cum Λ³ 4 erit] est DCPMSRIZIT^{PA}Λ^{GO} 6 habet VT^{BD}πττγβμν 8 illud] illam Σ | altero] alio Λ^{YH}Σ 9 mutationes aliae] a. m. Σ | a generatione om. D 10-11 et 21-22: termini (10) — imperfectiores (11) = R³VZIT^{AY}Σ ratione (21) — imperfectiones (22) DCPMSRIT^{AY}πττγβμν ratione (21) — vel quia (22) et termini (10) — imperfectiores (11) A termini (10) — imperfectiores (11) et ratione (21) — imperfectiones (22) μν; ¶ text. ratione (21) — quia (22) sign. ∴. — ∴. in textu et nota marginali Scotus ∴. sic A¹. — In cod. I invenitur post non (15) sequens additio (¶ sign. in text. et mg. Extra I²): Vel sic et redit in idem: Ad ultimum dico quod mutationes aliae a generatione sunt imperfectiores generatione, quia termini inducti sunt imperfectiores quam termini generationis; tamen aliae mutationes, quantum ad illud quod praesupponunt, non requirunt tantam imperfectionem in subiecto quantam requirit generatio etc., ut supra dictum est 11 inducti] producti Γ^L add. per eas R³Σ | tamen] post non C post aliae (12) Σ tam P³ 11-12 non requirunt] ante tantam (13) PR³VZIT^{AY}Σ^{GO} add. non requirit Λ^{GO} 12 aliae — praesupponunt om. DCMRS³IA^{YHGO} 13-14 quantam — subiecto om. Λ^Y 14 ut est] est (add. ut est D²) D | generatio om. Σ | subiecto] aliquo D 15 et hoc om. DC | aliae] praem. et VT^{BD} add. autem D 16-17 transfertur] transponitur D 17 divina] omnia Λ^Y 18 mutabile] immutabile Z 19-20 et aequae — dependentiae = Aτ 21 inductorum om. D 22 maiorem imperfectionem C

T¹ Cf. supra n. 207. ² Cf. supra p. 254, 8-10. ³ Cf. supra p. 254, 10-13. ⁴ Cf. supra n. 208. ⁵ Cf. DUNS SCOTUS, Rep. IA d. 2 n. 144. ⁶ Iste textus a Duns Scotus tribus punctis signatur.

non est in divinis, — sed transfertur ad divina in quantum productio, sub ratione qua est productio termini, qui est terminus perfectior terminis aliarum mutationum; et sic bene potest per generationem accipi essentia tamquam terminus perfectissimus in divinis licet non possit per aliquam aliam mutationem accipi aliquis alius terminus aliarum mutationum, quia hoc concluderet compositionem et imperfectionem, quia terminus cuiuscumque alterius foret accidens componibile cum subiecto.

III. — AD QUARTAM QUAESTIONEM

[13] 10 Ad quartam quaestionem, de numero productionum¹, patet 270 veritas quod sunt tantum duae productiones.

IA. — OPINIO HENRICI GAND. EXPONITUR

Sed hoc declaratur sic ab aliquibus: actus notionales fundantur super actus essentiales immanentes; sed tantum sunt duo actus 271 essentiales manentes intra, qui sunt intelligere et velle; ergo sunt tantum duo actus notionales qui sunt productivi intra, fundati super eosdem essentiales.

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}πττγβμν)

1 in quantum] ut est Σ add. generatio est Λ^GΦπττγβμν | productio] add. et Σ 2 quae] quae D praem. sub Λ^Y | est productio] p. e. Σ | termini om. Λ^{B2H2} | qui] quia PΦ | est terminus = ACM³ term. (om. D² add. eius πττγβμν) est M² rell. edd. 3 bene] add. probat quod R | potest] ante bene VT^{BD} post generationem R 4 essentia] post sic (3) VT^{BD} post potest (3) DΛ^Y esse DΛ^{HO2P} | terminus] add. et P³M³ 5 non] non non M³ ideo non simpliciter M² | posset VT^N | aliam om. DMR³VA^{HH} | alius om. PVT^{AS} 6 alia mutatione D | concludet in corr. Λ^{O2} includeret CMSRIZτ 7 alterius] add. mutationis PR²I²Σπττγβμν | foret] esset CPMRIZ 10 quartam] secundam Λ^YΣ | productionum] perfectionum V 11 quod] quia Λ^{GO}πττγβμν | productiones om. Σ 12 adnot.: Opinio Henrici Quodlibet 6, quaest. 1 V² Opinio Gandavi in Summa, articulo 54, quaest. 8 D² Responsio Gandavi in Summa, articulo 60, quaest. 1; multo melius articulo 54, quaest. 9 et 10 M² Henricus Quodlibet 6, quaest. 1 et Quodlibet 2, quaest. 6 et in Summa, articulo 54 μν 13 Sed om. DCMRSI³VT³ | declaratur sic ab aliquibus] ab al. (aliquo Λ^H) d. s. ΛΣ | notionales] in corr. I² add. qui sunt productivi (add. ad DΛ^{O2}) intra (¶ sign. in text. et mg. litteris a-b V²) DCIVT^{BD}Λ^{O2} 13-14 notionalis fundatur M³SR 14-15 immanentes — essentiales om. R²Λ^H 14 immanentes] manentes I²Λ^Y om. DCM³SR²Γ^{LN}Λ^{GO} 14-15 tantum — sunt¹] huiusmodi actus essentiales manentes intra sunt tantum duo, scilicet Σ 15 immanentes M²I²Γ^{B2} | qui] in corr. I²D² quae ACM³ST^NΛ^O 15-16 sunt tantum] t. s. DCPMSRIVZIT^{BD}Λ 16-17 qui sunt — essentiales = A qui sunt productivi (-ducti Λ^{O2}) intra PZAS edd. fundati (-damenti D³C³) super eosdem (add. actus I²) essentiales (eundem essen-

F 13 HENRICUS GAND., Quodl. VI q. 1 in corp. (f. 216X-Y); Summa a. 54 q. 8 in corp. (II f. 101D).

T¹ Cf. supra n. 212.

- 272 Confirmatur ratio, quia actus notionales fundati super actus
essentiales adaequantur eis, et ita non possunt plurificari actus
notionales fundati super actum eundem essentialem.
- 273 Modus^a fundandi eorum est iste, sicut colligitur ex multis dictis
opinantis sparsim in pluribus locis^b: «Tam intellectus quam

^a Loco Modus (4) — voluntate (p. 294, 3) textus interpolatus; vide append. A.

^b Sequitur textus interpolatus: Formatur enim sic verbum, secundum eum,
in nobis, quod «cognitum primo sui notitiam simplicem imprimit in intellectu
nostro repraesentando se illi ut pure passivo et sub ratione illa sub qua est intel-
lectus. Intellectus autem sic perfectus notitia simplici per obiectum cognitum, 10
quod in se continet expressive, factus est fecundus et principium activum ut
natura, imprimens in se ipsum ut est intellectus tantum ut in principium passi-
vum ad formandum in se notitiam declarativam de notitia simplici, ut — secun-
dum hoc — quando dicitur 'formari verbum per intellectum' et quod 'intellectus
sit in formatione eius activus', hoc intelligitur de intellectu actu informato sim- 15
plici notitia, per quam ut per rationem formalem agendi intellectus est princi-
pium activum; et necessario prior est ratio eius ut est intellectus et passivus
respectu notitiae simplicis quam recipit ab obiecto quam ratio eius secundum
quam est natura et activus per notitiam simplicem inhaerentem: et ideo ordine
rationis prius habet esse ut est intellectus quam ut est natura»¹. Qualiter autem 20
intellectus ut natura sit principium activum respectu intellectus ut puri ad pro-
ducendum verbum, declaratur sic, quia².

ADCPMSRIVZIT^BDLN^AYBHGOS^QU(Φ^{FP}ρτπγβμν)
talem M'S'R pon. eosdem actus essentiales qui sunt productivi ad intra M²) DCMSRI fundati super eundem
(eosdem Γ^{B2D2}) actum (actus Γ^{B2} om. Γ^D) essentialem (les Γ^{B2D2}; super — essentialem om. Γ^{LN}) qui sunt
(s. om. Γ^{D*}) productivi ad intra (intra) necessaria Γ^L; qui — intra om. Γ^{B2}) VI^L [qui — intra sign. in
text. et mg. litteris a-b V²(om. V³); fundati — essentialem sign. in text. et mg. litteris a-b V³]]
1-2 Confirmatur — essentiales om. I² 1 ratio om. Σ 1-3 fundati — notionales om. C²
2 aequantur PMSRI^LN^A-YΣ 3 actum] post eundem M²Γ^{N2}A-Y om. DCPM'SRI'VZIT^BDLN/
Λ^YΣ 4-p. 294, 3 Modus fundandi — in intellectu et voluntate bis tradit μ; de altera for-
ma cf. 6 4-5 ¶ Modus — locis] sign. Vacat V²Γ^{D2}; huic textui praem. VI^D textum Et
(p. 293, 1) — natura (p. 293, 17-18) adiungendo post natura (p. 293, 17-18) textum Qualiter
(p. 291, 14) — sic (p. 292, 1) 4 fundandi eorum est iste = A ponendi est iste (c. i.) post locis, 5
Σ i. e. CA⁰² e. ille Λ^Y) DCPZA^{Y02}Σ ponitur iste (ille SA⁰⁰) MSRVIT^BHGO' edd. ponendi ponitur
iste I | sicut] et DCMSIT^LN^A-Y edd., praem. et Γ^{D*} | colligitur] constituitur D | multis om.
VZIT^A-HΣ | dictis om. DVI^{-B}Λ^{BG} 4-5 dictis — in om. Λ⁰ | dictis — pluribus om. Λ^H
5 opinantis] post locis Λ⁰ sic opinantis VI^{-B}Λ^{B2} [post sparsim VI^D post locis Γ^{LN}Λ^{B2}] opinantis
vel compilatis A om. Λ^Bρτπγβ add. positio IZ add. et hoc PT^BΛ^Y | sparsim in pluribus locis]
pluribus locis sparsim VI^D | sparsim] post locis Γ^B semper D² om. Γ^{LN}Λ^{BG}Σ 7-22 Forma-
tur — quia = DCPMSRIVZIT^BΛ^{B2G02}; ¶ textus Formatur (7) — natura (20) sign. Vacat V²; text.
Formatur (7) — declaratur (22) sign. Vacat Γ^{D2}; quoad text. Qualiter (20) — sic (22) cf. p. 291
ad 14-p. 292, 1 et p. 292, 14; lectiones variantes totius textus vide in append. B

F 1 HENRICUS GAND., Quodl. VI q. 1 in corp. (f. 217H-I); Summa a. 54 q. 8 in corp.
(II f. 101E-F). 5-p. 290, 18 HENRICUS GAND., Summa a. 60 q. 1 in corp. (II f. 155X).

T ¹ Cf. infra p. 293, 2-18. ² Cf. infra p. 291, 14-292, 1.

voluntas in quocumque habent esse, propter separationem eorum
a materia, postquam habuerint esse in suo actu primo simplicis
intelligentiae aut volitionis, possunt se convertere super se et super
eorum actus simplices et super obiecta eorum per actus conver-
sionis vel conversivos intelligendi et volendi.

Intellectus enim non solum intelligit verum simplici intelligen- 274
tia, sed etiam intelligentia conversiva, intelligendo se intelligere et
convertendo se super obiectum intellectum et super actum intelli-
gendi simplicem et super se intelligentem per actum conversivum,
10 quia notitia secunda quae est in verbo non solum scit et intelligit
rem, sed sic scit et intelligit eam, ut sciat se scire et intelligere eam.
Similiter voluntas non solum vult bonum simplici volitione, sed
etiam volitione conversiva, volendo se velle, convertendo se super
obiectum volitum et super actum volendi simplicem et super se
15 volentem per actum suum conversivum.

Sed ista conversio partim uno et eodem modo convenit intel- 275
lectui et voluntati et partim alio modo et alio. Quod enim ambo
se convertunt ut sunt ut nuda, purae et solae potentiae, hoc est
uno et eodem modo quantum est a parte ipsarum se convertentium;
20 ambae enim se solas convertunt vi sua activa quae aequaliter eis
convenit, sed alio et alio modo quantum est ex parte obiectorum
ad quae se convertunt.

Intellectus enim postquam est conversus ad illa ad quae con- 276

ADCPMSRIVZIT^BDLN^AYBHGOS^QU(Φ^{FP}ρτπγβμν)
1 esse] add. habent esse R²Σ 1-2 propter — esse om. D² 1 eorum = AΛ^{H2G} illorum
Γ^{B2N2}γβμν illius D²Γ^BN^AΛ^H rel. (om. R) ρτπ 2 postquam] add. autem Σ | habuerint] habue-
runt M'Λ^G habuerit M²RΓ habuit D² | suo actu] a. s. DCPMSRIVZIT 3 possunt se conver-
tere super se = A supra se sunt conversivae V sunt (aut P* om. Γ^{N*}) supra (super in ras. P² in τ) se
conversivae (siva DP sivi Λ^Hμν) rel. edd. 3-7 et super — conversiva om. D² 4-5 conver-
sionis vel conversivos = A conversionis (nes Λ^G) RA^G conversivos D² rel. edd., add. eorum
Λ^{-Y} 6-7 verum simplici intelligentia] s. i. v. VI^L 7 sed om. Γ^{LN} | conversiva] ante intel-
ligentia Σ conversa (pon. conversiva M²) PMSRA^{YB2G} 8 se om. M²SRI² | super² om. CM²I²Z
10 secunda] not. alius liber: illa μ | scit] in corr. P² sit DM²I² 11 rem] eam D | rem — eam¹
rem (om. V²) eam (add. sed sic sit eam V²) V | scit] sit D | scit et intelligit eam] s. et e. i. Γ^{LN} e. s. et
i. Σ 12 Similiter] Sic CM 13 etiam om. CPM | super] supra CPMSRIVZIT^A-0 14 super¹
supra VI^{B2D}Λ^{HG} 15 conversivum] conversum Λ⁰ verissimum D 16 ista] illa D²CMA^Y |
modo om. M²V² 17 modo om. Σ | et alio] alio et ante alio modo Λ^{G02} om. PA⁰ | Quod
enim] Quia quod M² Dum enim Σ | ambae R²IZIT^{B2}Λ^{BG} edd. 18 convertant Λ⁰τ | ut² =
AM(om. M²)SA^G(om. Λ^{G2}) | nuda] comp. D om. Λ^G add. et DCPIZA^Y 19 modo] add. convenit
eis (eis post quantum τ) Γ^DΦ edd. | a] ex DRVIT^{B2D}Σ 20 ambo APMST^{LN}*Σ | aequaliter] essen-
tialiter (pon. aequaliter M²) D²CMRA⁰Φτ 21 sed] licet Γ^L | ex] a D²CPMSI²ZA^{-H} 22 se
convertunt] c. se VI^L 23 est conversus] c. e. Σ | conversus ad illa ad quae om. V²

versus est se habet ut potentiale quoddam et purum possibile, et hoc ut intellectus nudus et purus natus est recipere ab illis, sicut proprium passivum a suo activo proprio naturali, quod quidem activum est intellectus informatus notitia simplici, et hoc respectu formationis notitiae declarativae. Voluntas autem postquam conversa est ad quae conversa est se habet ut activum quoddam, et hoc ut voluntas nuda et pura nata est exprimere de illis, sicut proprium activum de suo proprio passivo, quod est eadem voluntas, informata per amorem simplicem, de qua — sic formata — eadem voluntas ut nuda nata est exprimere amorem incentivum, qui est Spiritus Sanctus in divinis, qui habet esse a producentibus ipsum non per informationem eius de quo est subiective, neque per aliquam impressionem factam eidem secundum modum quo Verbum sive Filius procedit a Patre per quandam quasi informationem sive impressionem factam intellectui paterno converso^a, sed per quasi quandam excussionem sive expulsionem, aut progressum, aut — magis proprie loquendo — per quandam expressionem producti de eo de quo subiective producitur^b.

^a Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus: « ut sit notitia declarativa de notitia simplici ».

^b Post producitur a Duns Scoto ponitur littera: h.

ADCPMSRIVZ^ΓBDLN^ΛYEHGOΣQU(Φ^{PP}ρττγβμ)

1 se habet] h. se Σ | et] ut I add. ut Σ | et purum possibile om. D² | possibile] potentiale AM²R^ΓLN^ρττγβμ 2 hoc om. I²Γ^{LN}Λ^BHO | ut] in ras. P² quia M²R²I²Γ²D²Λ^G praem. quia Λ^B add. est C | est om. I²V^ΓD²LN²Λ^YEHGOΣ 3 suo activo proprio naturali] s. p. n. a. D p. s. a. n. P s. p. a. n. RIZAΣ | quidem] est quoddam Γ^L 4 est] add. idem ρττγβμ | formatum D²P²R²Γ^{LN}* 5 notitiae] add. genitae Λ^{GO} | declarativae] declaratione Λ^B om. D² 6 ad quae conversa est = A ad illa (ista Λ^{BHO}) ad quae conversa est (ad q. c. e. om. Λ^O; est om. P) CPM²SR²IVZ^ΓΛΣ add. et etiam ad ea ad quae conversa est post quoddam D | se habet] h. se Σ add. ad actum suum D 6-7 hoc ut] ut R² hoc AT^LN²* haec Λ^O om. Λ^{BHO} 7 nuda et pura] p. et (et om. R²) n. DSRIVZ^ΓΛ^OΣ add. et nuda M²(om. M³) | est om. I²Λ^{YEH}HO*Σ 8 quod] quibus SR cuius D²CMZ^ΓLN² cuiusmodi IΛ^Y add. terminus D' 8-9 eadem — formata om. Γ^B 9 per amorem simplicem] amore simplici Σ | sic formata] sit f. I²Z sic informata Γ^NΛ^G 10-11 qui est — ipsum] om. VZ^ΓΛ^Y hic sequitur in VZ^Γ (salvis variantibus): Qualiter (p. 291, 14) — ipsius (p. 292, 12), tum Ex parte (p. 291, 1) — expressionem (p. 291, 13), denique non per informationem etc. ut supra (11 etc.) 11 qui] quae C²SR et M 12 subiective] praem. quasi ρττγβμ | aliquam] aliam Λ^Y 15 quasi] ante per Γ²Λ^{BHO} post quandam (16) V²Z^ΓΛ^YΣ om. CV²Λ^O 16 excussionem] extensionem Γ^B | expulsionem] pulsionem Z^ΓΛ^Y | progressum] per egressum Λ^Oτ 17 magis] add. sibi Λ^O 18 de] ab CMI² | eo] alio C²M illo C² | de] a DCMSR^ΓLN²Λ^Y | subiective producitur] p. s. PZ^ΓΛ^YΣ | producitur] om. D² add. non est igitur alia differentia ex parte intellectus et voluntatis ex parte qua convertunt se utroque super se ut informatum, scilicet intellectus intellectu simplici et voluntas volitione simplici, nisi quod intellectus sic convertit se ut ipsemet informatus imprimat in eo ut nudo et converso notitiam declarativam, voluntas aut sic convertit se super se ut informata volitione simplici non

« Ex^a parte intellectus causatur actus dicendi a notitia simplici 277 in intellectu nudo converso supra se et supra notitiam suam simplicem, ita quod intellectus informatus notitia simplici est principium activum et elicitivum actus notionalis intellectus. Ipse autem intellectus nudus conversus non est nisi principium passivum, de quo quasi de materiali producitur Verbum quasi per impressionem. Ex parte autem voluntatis causatur actus notionalis ab ipsa voluntate nuda conversa supra se et super amorem suum simplicem et ipsam voluntatem informatam amore simplici, ita quod voluntas nuda conversa est principium activum et elicitivum actus notionalis voluntatis. Ipsa autem voluntas amore informata simplici est principium quasi passivum, de quo quasi de materiali producitur Spiritus Sanctus secundum quandam expressionem ».

¶ Qualiter autem intellectus ut natura sit principium activum 278 respectu intellectus ut puri ad producendum Verbum, declara-

^a Textus Ex (1) — expressionem (13) a Duns Scoto includitur litteris: g—g.

ADCPMSRIVZ^ΓBDLN^ΛYEHGOΣQU(Φ^{PP}ρττγβμ)

sic ut per istam (illam D²) conversionem imprimat aliquid in se nudam vel conversam, sicut facit intellectus, sed exprimit et excutit amorem incentivum, ita quod illud quod intellectus imprimit, voluntas excutit D (cf. Rep. I A d. 2 n. 151) 19-20 ut — simplici = ADCPMSRIVZ^ΓBDLN^ΛΣ edd.; ¶ text. sign. Vacat A¹V²Γ^BBDI²(om. D²) 19 sit] add. sicut (sic Λ^Oγ) R²V^ΓBD²ΛΣρττγβμ 20 simplici] comp. D² 21 h = A¹

1 Quoad transpositionem in VZ^Γ cf. p. 290 ad 10-11 | parte] om. C² add. igitur PVZ^ΓΛ^YΣ add. enim DCMSR^ΓΛ^Y add. etiam I² 2-3 in intellectu — simplici om. Λ^B 2 nudo] in ras. C² nude PMR pon. nude I² om. V^ΓD 3 formatum D²C²I² 3-4 principium] proprium C praem. quasi ρττγβμ 6 de om. IZ^ΓΛ^Y 7 actio DCPMSRIVZ^ΓBDLN^ΛGOΣτ 8 super] supra CPMRVZ^ΓBDLN^ΛΣ 10 est] add. primum C | et om. DR 11 autem = A enim DI² vero I² rell. edd. 11-12 amore informata simplici = AA^Y a. s. i. Γ^BΣ i. a. s. rell. edd. 13 secundum quandam expressionem] om. VZ^ΓBN^ΛY; cf. p. 290 ad 10-11 quoad transpositionem in VZ^Γ 14-p. 292, 1 et p. 292, 14: Qualiter (14) — sic (p. 292, 1) = Z^ΓBN^(bis N)Λ^Y [post natura (p. 293, 18) Γ^NΛ^Y post natura (p. 288, 20) Z^ΓBN; habet insuper post Spiritus Sanctus (13): Et hinc — natura (p. 292, 14) Γ^NEt hinc — natura (p. 292, 14) Λ^{BHO}Σ edd. [habent insuper post natura (p. 288, 20): Qualiter (14) — sic (p. 292, 1) A²O² et Λ^O2 secunda vice eundem hunc textum habuit, quem tamen cancellavit Λ^O8] Qualiter (14) — sic (p. 292, 1) et Et hinc — natura (p. 292, 14) AD CPMRSRIVZ^ΓBDLN^ΛGOΣ [Qualiter (14) — sic (p. 292, 1) post natura (p. 293, 18) A post natura (p. 288, 20) rell. — NB: DCPMSRIVZ^ΓBDLN^ΛGOΣ conectunt textum Qualiter (14) — sic (p. 292, 1) cum textu interpolato Formatur (p. 288, 7) — natura (p. 288, 20); de lect. var. cf. p. 288 ad 7-22. — Codd. V^ΓΛ^Y bis habent textum Qualiter (14) — sic (p. 292, 1), scilicet post natura (p. 288, 20) et post natura (p. 293, 18); ¶ text. post natura (p. 293, 18) sign. Vacat V²(text. et mg. sed corr. V² et scribit in text. Vacat, in mg. Non scribas) Γ^N2(text. et mg.); text. post natura (p. 288, 20) sign. Vacat Γ^{BD}2. Textus magis correspondens lectioni codicis A collationatus est hoc loco; de lect. var. alterius textus cf. p. 288 ad 7-22]; text. Et hinc — natura (p. 292, 14) sign.: Hoc cancellatur A¹ Cancellatum V²(includendo quia, p. 292, 1) 15 puri] pure V ponitur in corr. Γ^{BD}2 add. passivus V^ΓBD² 16 g—g = A¹

F 1-13 HENRICUS GAND., Summa a. 60 q. 4 ad 1 (II f. 167M).

tur sic^{1a}, § quia «intellectus^b ut in Patre existens notitia essentialis, sive quod idem est, existens in actu intelligendi suam essentialitatem, quem actum ipsa essentia quasi operatur in ipso intellectu suo ut est quasi in potentia ad notitiam essentialem secundum rationem intelligendi, fecundus est naturali fecunditate ad producendum de se ipso sibi similem^c».

279 Intellectus autem ut est quaedam notitia essentialis secundum actum est natura et ut principium activum, quo Pater de intellectu eodem ut est intellectus purus et tantum intellectus ut de principio passivo format notitiam quae est Verbum, quod secundum rem est eadem notitia cum illa de qua formatur, differens solum ab ea in quantum procedit ab ea ut manifestativa et declarativa ipsius.

^a Loco Qualiter (p. 291, 14) — sic (p. 292, 1) textus a Duns Scoto cancellatus: Et hinc apparet differentia intellectus ut intellectus et intellectus ut natura.

^b Ante intellectus (1) a Duns Scoto ponitur littera: f².

^c Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus: «ad quod ut intellectus est quasi in potentia per hoc quod est in actu sub illa notitia essentiali».

ADCPMSRIVZI^{BDLN}Λ^{VBHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}ρ^τπ^γβ^μυ)

1 quia] applicando ad propositum (ad pr. ap. Γ^B) in divinis ZI^{BD}Λ^Y praem. (ante apparet, 14 omittendo tibi Et hinc VI^D) applicando (add. igitur VI^D) ad propositum in divinis VI^DΛ^Q 1-2 notitia essentialis] sub notitia essentiali Σ | notitia — existens om. DCPMSRIT^{DS}Λ^{BHGO}ρ^τπ^γβ^μυ | essentialis] actualis Γ^B add. secundum (praem. sive Γ^N) actum I²VI^BΛ^{YO}Σ 2 sive] vel Σ 3 ipsa] sua Λ^O om. VI^Dτ | quasi om. DCPMSRIT^{DS}Λ^{BHGO}Σ add. | operetur D | ipso om. D²τ | intellectu] praem. in M²ΣΣ 5 rationem] add. sui R | naturali fecunditate] f. n. CPMR 6 de se — similem] om. V²ZI^BΛ^Y; ¶ sign. ultra Cancellatum in originali V² | similem = AM simile rell. (om. ZI^BΛ^Y) add. 7 Intellectus — notitia om. D² 7-8 Intellectus — natura et] om. V²ZI^BΛ^Y; ¶ sign. ultra Cancellatum in originali V² 8 actum] add. vel per hoc quod est actu sub notitia essentiali γ | et om. VI^D | ut om. DCPMSRIT^{DS}Λ^YΣ add. | quo Pater om. V²ZI^BΛ^Y 9 principio] puro ρ^τπ^γβ^μυ praem. puro Σ 10 format om. V²ZI^BΛ^Y | quod] quae CPMIVIT^{DS}Λ^B add. quia R quod vel quia Λ^B et Γ^L praem. ita Λ^G 12 ipsius] illius ZI^BΛ add. verbi R²; quoad transpositionem in VZI^B cf. p. 290 ad 10-11 14 Et hinc] Ex hinc Λ^B Et sic P om. VI^D | intellectus¹] inter intellectum R²Σ add. autem D | ut¹] nec D² | et] ut M² | intellectus²] intellectum R²Σ om. VI^D 15 f om. codd. add. 16-17 ad quod — essentiali = codd. add. [[post ipsius (12) V²(cancellando textum suo loco)ZI^B]; ¶ text. sign.: Hoc cancellatur; A¹ Cancellatum in originali V²(valet pro textu cancellato, non pro textu post ipsius, 12) 16 quod] add. verbum VV²Γ^{BD}Λ^{YO}Σ | ut intellectus = AZI^N (ante quasi Γ^N) intellectus (ante quasi Λ^Oτ) VV²Γ^{BD}Λ^{YO}τ 17 potentia] add. quod est in actu D | in² om. Dρ^τπ^γβ^μυ | illa] ista Λ^{BH} add. se Λ^G | essentiali om. D²

F 1-p. 293, 18 HENRICUS GAND., Summa a. 54 q. 10 ad 2 (II f. 105L).

T¹ Textus «Qualiter ... sic» (p. 291, 14-292, 1) ad hunc locum pertinet, et est extra de manu Duns Scoti. ² 'f' nullus codicum habet; Duns Scotus tamen posuit, cf. infra p. 297, 12-13. — Duns Scotus transcribens quasi ad litteram textum Henrici de tribus locis Summae, finem primi loci (p. 290, 18) signat littera 'h', initium et finem secundi loci (p. 291, 1-13) litteris 'g-g', et quod ulterius sequitur (p. 292, 1 etc.) signat littera 'f', quia incipit transcribere de tertio loco Summae.

Et per omnem eundem modum debemus sic intelligere verbum 280 formari in nobis. Cognitum enim primo simplicem sui notitiam imprimit intellectui nostro repraesentando se illi ut pure passivo et sub illa ratione qua est intellectus. Intellectus autem sic perfectus simplici notitia per obiectum cognitum, quod in se continet expressive, factus est fecundus et principium activum ut natura, imprimens in se ipsum ut intellectus est tantum, ut in principium passivum, ad formandum in se notitiam declarativam de notitia simplici, ut — secundum hoc — quando dicitur 'formari verbum per intellectum' et quod 'intellectus sit etiam in formatione eius activus', hoc intelligitur de intellectu actu informato simplici notitia, per quam ut per rationem formalem agendi intellectus est principium activum; per hoc enim est principium, et necessario prior est ratio eius ut est intellectus et passivus respectu notitiae simplicis quam recepit ab obiecto quam ratio eius secundum quam est natura et activus per notitiam simplicem inhaerentem: et ideo ordine rationis prius habet esse ut est intellectus quam ut est natura².

ADCPMSRIVZI^{BDLN}Λ^{VBHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}ρ^τπ^γβ^μυ)

1-18 Et — natura] post essentialem (p. 288, 3) VI^D om. ZI^B; ¶ sign.: Vacat, non scribe Λ^O Vacat V¹(text. et mg., sed om. V²)Γ^NΣ(text. et mg.) Vacat secundum aliquos libros (pro Cognitum, 2 — voluntate, p. 294, 3) M² 1-2 Et — nobis] Et per hunc modum debemus intelligere: verbum formatur in nobis Γ^D Modus ponendi est iste (ille Γ^D), sicut colligitur ex multis (m. om. V²) dictis (add. sic V²) opinantis et hoc sparsim in pluribus locis. Verbum enim sic (Nam verbum hoc modo V²) formatur in nobis secundum eum (sec. eum om. V²) V²(in ras.)Γ^DΣ | Et — formari] Non bene hoc modo formatur Λ^Y 1 omnem eundem] e. o. Λ^O hunc Γ^{LN} | sic om. Γ^{LN}Λ^B HGO² 2 simplicem sui notitiam] simpl. (om. Λ^BΣ) not. sui Λ^H sui not. simpl. VI^DΛ^Y simpl. suam not. Σ notitiam simplicem P 4 illa ratione] r. illa (ista Λ^{BH}) Λ^OΣ | qua] quae D praem. sub VI^D 5 cognitum om. D 6 activum] add. et principium passivum principium activum R 7 ipsum] ipsam R add. non Λ^{HGO}Σ | est] ante intellectus R²VI^DΛ^YΣ post tantum Λ^G om. DCPMSRIT^{DS}Λ^{BHGO}Σ add. | ut in] tamquam in R²Σ et ut τ et DCPMSRIT^{DS}Λ^{BHGO}Σ ρ^τπ^γβ^μυ om. Λ^G 9 simplici] resc. M² om. V²Γ^DΣ 9-p. 294, 3 ut — voluntate in ras. R² 9 ut] et Λ^Oρ^τπ^γμ unde et Λ^G 10 sit] sic R²I | etiam om. C²R²VI^DΛ^YΣ add. | in formatione] in informatione VI^DΛ^Y informatus R² 11 eius] est P²R² om. Σ add. est I | activus] actus Λ^{HGO}Σ 12-13 per quam — principium² = A per (praem. per hoc enim Γ^N) quam ut per rationem formalem agendi intellectus est principium activum R²Γ^{DS}Λ^{YGO}Σ per hoc enim est principium DCPMSIA^{BHO} per hoc (h.) hanc ρ^τπ^γβ^μυ quam γ) enim (add. est Γ^L) ut (ut) quasi V praem. quasi Γ^{DL}) per rationem formalem agendi intellectus est principium activum VI^DΛ^YΣ add. 14 prius R²Σ | et om. R²τ^τγ^βμυ | passivus] add. secundum rationem Λ^G 14-15 respectu — obiecto om. DCPMSIA^{BHGO}Σ 15 recipit R²Γ^BΛ^{YO}Σ add. | quam²] add. sit R²Σ | eius] est V om. Λ^O | secundum quam] ut DR²Σ 16 actus Γ^DΛ^{YH} | per — inhaerentem om. DCPMSIA^{BHGO}Στ | notitiam] naturam Γ^{LN}Σ | simplicem] add. et VI^B | ideo] etiam DCPMSIT^{LN} 17-18 natura] add. et fundatur actus notionalis, quem agit, super actum essentialem, quem operatur ut intellectus Γ^DΣ

- 281 Sic itaque patet modus quomodo secundum istam opinionem fundatur actus notionalis super actum essentialem, et quomodo diversimode in intellectu et voluntate¹.

[B. — OPINIO HENRICI GAND. IMPROBATUR]

- 282 Ista opinio ponit quattuor^a articulos, quos non credo esse veros. 5 [14]
 § Primus est quod Verbum divinum generatur per impressionem²; secundus est quod per impressionem in intellectum ut con-

^a Loco quattuor a Duns Scoto ponitur: tres³.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}π^γβ^μ)

1 Sic — opinionem] Et CPMSIA^Y edd., om. D | quomodo] quo R²VZΓ^{BD}Λ^YΣ | secundum istam opinionem om. R²Σ 2 fundantur actus notionales super actus essentiales VI^{DP} | fundatur] finitur Γ^B | fundatur actus notionalis] a. n. f. R²Σ add. quem (quam CPM²I) agit C PMSIA^Yp add. quem (quam D) agit ut natura D^πγβ^μ | actum om. R²Σ 2-3 et quomodo — voluntate] quem (quam DM²I²) operatur (patitur I²) ut intellectus DCPMSI quem (praem. secundum Λ^{O2}) patitur ut intellectus (add. Sic, 1 — voluntate, 3 Λ^{O2}) Λ^Y quem patitur ut intellectus, scilicet super notitiam simplicem obiecti quam recipit ut est nudus Φ edd., add. In ordine autem intellectus assignat quattuor gradus, ita quod in primo instanti (t^{is} D*) naturae tantum est intellectus et intelligibile; in secundo instanti (t^{is} D*) obiecto sibi praesente imprimit notitiam simplicem et talis impressio notitiae facit intellectum naturam et per consequens fecundum ad probandum (I); riu tertio instanti intellectus nudus ex actualitate sua active convertit se ad intellectum totum ut obiectum suum ut sit fecundum; in quarto (add. instanti D²) ab isto obiecto tamquam (add. activo D²) in intellectu nudo sic converso (conversio D*) imprimitur notitia declarativa quae dicitur verbum et exprimitur de notitia simplici; sed differentia (diff. om. D*) est in hoc quantum ad voluntatem, quia voluntas in primo instanti (inst. om. D*) tantum est voluntas; in secundo instanti (inst. om. D*) apprehenso bono facit se volentem, sed tunc non est fecunda; tertio convertit se ad totum ut intellectus, et in quarto instanti (inst. om. D*) exprimit D (cf. Rep. IA d. 2 n. 152) 4 adnot.: Contra opinionem Henrici M² Ioannes contra Λ^{O1} 5 et 8: quattuor (5) = RVZΓ^{BLN2}Λ^{Y02} tres (8) (pon. quattuor M²) ADCPMSIΓ^{BLN}Λ^{YHGO}Σ^πγβ^μ 5 credo] concedo Γ^{DP}* | esse om. Σ 6-p. 295, 10 et p. 295, 18-19: Primus (6) — scilicet (p. 295, 10) = A²ZΓ^{LN}Λ^Y [add. Primus (p. 295, 18) — sic (p. 295, 19) Γ^{N2}] Primus (p. 295, 18) — sic (p. 295, 19) A²DCPMSRA^Yπ^γβ^μ [praem. Primus (6) — scilicet (p. 295, 10) M²(exceptio Primus est, quod prendit a lectione p. 295, 18-19)R²Λ^{O2}; quoad D cf. etiam additionem notatam ad 2-3] Primus (6) — scilicet (p. 295, 10) et Primus (p. 295, 18) — sic (p. 295, 19) IVΓ^{BD}Σ^μ [Primus (6) — scilicet (p. 295, 10)] post sic (p. 295, 19) μ om. (exceptio Primus est, 6) Γ^{DP2}]; ¶ text. Primus (6) — scilicet (p. 295, 10) sign.: Extra I²(text. et mg.)V²(exceptio Primus est, 6)Γ^{LN1} [Extra in Γ^{LN} valet pro Ista (5) — conversio (p. 295, 9)] Vacat (exceptio Primus est, 6) Γ^{DP2} lin. anfractuosa μ; text. Primus (p. 295, 18) — sic (p. 295, 19) sign.: Vacat V²Γ^{BD1}(om. D²) Vel sic et sequitur textus Primus (6) — scilicet (p. 295, 10) A² 6 Primus] add. articulus I | generatur] praem. non Γ^{LN*} 7 secundus — impressionem om. Z | est om. M²VΓ^Λ^{O2} | quod] add. generatur I | impressum A²R² | in] et Σ | ut om. Σ 7-p. 295, 1 conversus est] conversum M²IVZΓ^Λ^{O2}Σ [post se (p. 295, 1) VΓ^Λ^{O2}Σ]

T¹ Cf. supra n. 273-280. ² Cf. supra p. 290, 12-15, 291, 1-7. ³ 'tres' corrigit virtualiter in 'quattuor', id est virtute textuum quos postea addidit ('Extra de manu sua'). — A numero enim 282 usque ad n. 299 Duns Scotus diversos textus sic addens intendit quaedam corrigere, quae tamen reapse nec correxit, nec cancellavit. Huiusmodi vero correctiones factae sunt virtute istarum additionum, quas et ipse Duns Scotus perfecisset si umquam librum suum transcripsisset.

versus est super se¹; tertius est quod notitia essentialis est ratio formalis gignendi notitiam declarativam²; quartus est quod generatur per impressionem in intellectum ut nudum³.

[Art. 1] — Improbationem primi articuli dimitto usque ad di- 283
 stinctionem 5⁴, ubi proprie habet locum.

[Art. 2] — Contra secundum articulum arguo tripliciter: primo 284
 quod in intellectum sic conversum non imprimatur Verbum, secundo quod non sit necessaria talis conversio ad gignitionem Verbi, tertio quod nulla sit talis conversio.

10 Primum⁵ arguo sic, scilicet^a, § intellectus non convertitur nisi 285
 ut est in aliquo supposito, quia conversio ponitur actio, et actiones sunt suppositorum. Tunc quaero, cuius suppositi vel cuius personae est ut convertitur super intellectum formatum? Si ut convertitur est personae Filii, et praecedit per te ista conversio generationem Verbi, ergo ante generationem Verbi sunt duae personae, quod est haereticum. Si autem ut convertitur super intellectum

^a Loco Primus (p. 294, 6) — scilicet (p. 295, 10) textus a Duns Scoto cancellatus: Primus⁶ est quod in intellectu ut nudo converso super intellectum formatum notitia simplici formatur notitia genita⁷; hoc improbo sic⁸.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}π^γβ^μ)

1 supra VΓ^{BD} | est² om. M²VΓ | quod] quia I 2 quartus est quod] et potest addi quartus, quod Verbum Σ | est om. M²Λ^{O2} 3 in intellectu (ante per M²) M²Σ | nudo M²Σ 4-5 Improbationem — locum] Contra primum, dist. 5 M² 5 habet locum] l. h. VΓ^N 6-10 Contra — scilicet om. M² | primo — scilicet om. Σ 10 Primum — scilicet] Contra primam conditionem secundi articuli principalis arguo sic et scribatur ordinate secundum litteras alphabeti, primo .a., secundo .b., tertio .c., quarto .d., quinto .e. (quae litterae inveniuntur ad correspondentes locos) Λ^{O2} | Primum] Primo Γ^L Circa primum Γ^N | scilicet om. R²Z | intellectus] praem. quod Γ^{LN*} 11 actiones] in ras. R² actio Γ^N 12 sunt] non est nisi Γ^N om. D* | cuius² om. Σ 13 est] sunt D 13-16 super — convertitur om. C² 13 super intellectum formatum om. C² 13-14 ut convertitur est personae om. Σ 14 persona Λ^{Oγ}β | Filii — conversio] om. Γ^B tunc praecedit Γ^{B2} | et] cum C² | praecedit] post conversio C²Σ procedit Z | per te] om. DC²MSRI² Λ^{BHGO} secundum te Λ^{O2} 14-15 generationem] generationum D* generationi Z praem. Filii V²Γ^{BD} 15 Verbi¹] add. in Deo M² | ergo — Verbi] et D | ergo] sequitur quod C² | generationem] gignitionem C² 16 quod est haereticum om. C² 16-p. 296, 1 Si — Patris, et] Si Patris, tunc cum illius Σ | super — convertitur] rep. A om. D 18 Primus est] Primo Σ posse Λ^{H*} (...) Λ^O om. R²IVΓ^{BDLN2}Λ^{Y02} | quod] quia Λ^B | in intellectu ut nudo converso] intellectus ut nudus conversus DCMSR²I²Λ^Y edd. | informatum VΓ^{BDN2} 19 notitia simplici] s. n. CM | formatur] formetur Λ^{O2} praem. non Σ add. ab eo DCPMSRIΓ^{N2}Λ^Y edd. | generata S | improbo] proba Σ

T¹ Cf. supra p. 290, 12-15, 291, 1-7. ² Cf. supra p. 289, 23-290, 5 et n. 277-279. ³ Cf. supra p. 291, 1-7 et n. 279. ⁴ Cf. DUNS SCOTUS, Ordinatio I d. 5 q. 2 n. [2-10]. ⁵ secundi articuli, cf. supra n. 284. ⁶ in textu primitivo. ⁷ Cf. supra p. 291, 1-7. ⁸ Cancellat virtualiter.

formatum est ipsius Patris, et cuius est ut convertitur eius est ut a notitia genita formatur, ut probabo¹, ergo intellectus ut est Patris formatur a notitia genita; igitur notitia genita est formaliter personae ipsius Patris, quia cuius personae est intellectus ut formatus, eiusdem est notitia qua formatur. Assumptum probandum probo⁵ sic: cuius est ut convertitur super intellectum formatum, eius est ut habet intellectum formatum pro obiecto actu praesente; igitur eius est ut ab illo obiecto formatur. Probatio huius consequentiae: passivum proportionatum, dispositum et approximatum activo sufficienti proportionato natum est immediate perfici ab illo¹⁰ activo, per Philosophum IX *Metaphysicae* cap. illo *Quando autem potentia est unumquodque*; tunc enim est aliquid in potentia proxima, secundum ipsum, quando nihil oportet addi, subtrahi aut minui ad hoc quod actus insit. Intellectus autem nudus, ut conversus et habens intellectum formatum ut obiectum praesens, est passivum¹⁵ dispositum, proportionatum et approximatum intellectui informato ut obiecto sufficienter activo; ergo intellectus nudus ut conversus — nulla facta variatione circa ipsum, subsistentiae vel cuius-

ADCPMSRIVZ¹BDLN²Λ³YHGOΣQU(Φ⁴PP⁵PTT⁶γβ⁷μ⁸)
1 formatur M² informatum VT^{BD}Λ³ informantem Γ^N* 1-6 est¹ — formatum om. Γ^B
1 eius est] sit Σ | a] autem D* om. M²I²πβ⁷μ⁸ 2 formetur Λ⁰² informatum Λ^{0γ} | probo MA⁰
improbo Z | ergo] sequitur quod Σ 3 formatur] informatum Λ⁰ | igitur notitia genita om.
D² | est formaliter] f. e. I²Λ⁰ om. I' | formaliter] post Patris (4) Γ^{LN}Λ⁰² om. DCMSRA^{BHO}/
edd. 3-4 personae] post ipsius (4) DCSRVTI^{-B}Λ⁰ om. Σ 4 formatur MSRIZI⁷ 5 qua]
quae VZI⁷Λ^{0*} | Assumptum] praem. Ad Γ²Λ^{B*} 6 est¹] add. intellectus R²Γ^{N2}Σ 6-7 eius —
igitur om. Λ^{B2} 8 eius] eiusdem Σ | formatur] formetur Λ⁰ add. Antecedens patet secundum
eum qui ponit intellectum ut convertitur habere intellectum ut informatum simplici notitia quasi
suum activum proprium naturale Λ^{H2} 9 proportionaliter MSRIVZI⁷Λ^{YEO*}Σ proportionaliter
liter p | et om. DZA⁻⁰Σ | activo] post sufficienti (10) ZA^YΣ necessario D 11 activo] actu Γ^D
add. patet Σ | per] secundum D | illo] primo CPMSRIVT^{-D}ΛΣ primo vel secundo γ quarto
βμ⁸ sexto π⁶ praem. primo Γ^D 11-12 Quando — unumquodque = A Quoniam autem pos-
sibile etc. (not. alius liber: Quando autem in potentia est unumquodque etc. μ) π⁶γβ⁷μ⁸ Quando autem
unumquodque (¶ sign. Vacat P²) CPMSIVZFA^{-H}Σ⁷ [Quando] Cum Λ^YΣ; unumq.] comp. Λ^{0*}
unam M²SI² add. etc. VT^{-N}] 12 est²] post aliquid DCPMT^{D2}Λ⁰ om. Γ^D 13 secundum
ipsum om. DCMSRIΓ^{LN}Λ^{-Y} edd. | ipsum] naturam P spat. vacuum Z | addi] add. vel Σ |
subtrahi] abstrahi Γ^L om. R | aut = A sive Σ vel rell. edd. | deminui VT^{BD}Λ⁰ 14 ut] et Γ^L
praem. et I² praem. est R² om. Σ 15 informatum VT^{LN}Λ⁰² | passivum] passivus P* princi-
pium (praem. passivum Λ⁰²) Λ⁰ add. et Γ^{LN*} 16 proportionatum] in corr. Λ⁰² proportionaliter
MI^V* praem. ut Γ^{N*} om. DI² | et approximatum om. CM 16-17 informato] formato in M²
formato IA^{HO*}Φ⁶π⁶γβ⁷μ⁸ 17 obiecto om. VZI^{BD*}Λ^{YB2HO2}Σ 18 ipsum] add. esse Γ^{N2}π⁶γβ⁷μ⁸

F 11 ARISTOT., *Metaph.* IX t. 10 (Θ c. 5, 1048a 5-7): «Tales quidem potentias [irrational-
les] necesse, quando ut possunt activum et passivum appropinquat, hoc quidem facere, illud
vero pati». 13 lb. t. 12 (Θ c. 7, 1048b 37-1049a 18).

T¹ hic paulo infra, in eodem n. 285.

cumque entitatis ut sic — formatur notitia genita. Et sic probatur
prima consequentia^{1a}.

¶ Hic posset poni una responsio, quod intellectus nudus per²⁸⁶
hoc quod de ipso actualiter formatur illa notitia, sive ex hoc quod
est quasi-materia informata notitia genita, habet 'esse' in persona
genita². Sed contra istam responsionem sunt duo prima argumenta
quae ponuntur distinctione 5 quaestione ultima³, contra illam
opinionem de quasi-materia⁴, quae ibi specialiter improbatur^b. ¶

^a Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus: Item, quod de intellectu ut nudo
formetur Verbum et tamen quod imprimatur intellectui ut habenti notitiam es-
sentialem⁵, non videntur simul stare, quia sub qua ratione est proximum de-quo,
et in-quo⁶: sed apud f dicit quod est quasi in potentia ad Verbum per hoc quod
est in actu sub notitia essentiali⁷.

^b Loco per hoc (3-4) — improbatur (8) textus interpolatus: de quo formatur
notitia genita, communicatur Filio per actum producendi notitiam genitam, —
de qua dicitur distinctione 5, et ideo hic transeo.

ADCPMSRIVZ¹BDLN²Λ³YHGOΣQU(Φ⁴PP⁵PTT⁶γβ⁷μ⁸)

1-2 Et — consequentia om. VT^{BD2} 3-8 Hic — improbatur = ADCPMSRIVT⁷ΛΣ edd.
[ante Item (9) — essentiali (13) DI^{LN}Λ⁰²]; ¶ text. sign.: punctis A¹ Extra Γ^{LN1} 3 Hic posset
poni una responsio] Hic posset dici Σ Hic posset poni una responsio, quod intellectus nudus de
quo formatur notitia genita, communicatur Filio (Filio om. V²) per actum producendi notitiam
genitam, de qua dicitur distinctione 5, et ideo hic transeo (¶ Hic — transeo sign. Vacat V²Γ^{B1}).
Diceret ergo aliquis VT^B | intellectus] actus D 3-8 et 14-16: Qui codd. et edd. et quo modo
habent textum interpolatum de quo (14) — transeo (16) valde permixtum cum textu recepto, vide ad
3, ad 3-6, ad 8 3-6 per — genita] de (om. D) quo formatur notitia genita (s. om. Γ^{N2}), com-
municatur Filio per actum producendi notitiam genitam, de qua (quo Γ^{N2}) dicitur distinctione 5,
et ideo hic transeo (et — transeo] propter quod transeo D om. Γ^{N2}) DI^{D2N2} praem. videlicet (om. Λ⁰¹)
de quo formatur notitia genita, communicatur Filio per actum producendi notitiam genitam
(¶ videlicet — genitam sign. punctis μ), de quo dicitur distinctione 5, propter quod transeo ad
praesens (ad p. t. Λ⁰²). Dicatur igitur quod intellectus nudus (de quo dicitur — nudus om. μ) Λ^{Y02}
μ add. Dicatur (-ceretur Γ^{N2}) ergo quod intellectus nudus per hoc quod de ipso actualiter for-
matur illa notitia sive ex hoc quod est quasi-materia informata notitia genita, habet esse in per-
sona genita RT^{LN} not. Vel sic quin habeat aliquem textum P² 4 ex] per Σ 6 duo] tria R |
prima argumenta = A argumenta DA^{0γ} arg. pr. rell. (om. Z) π⁶β⁷μ⁸ 7 quae om. Λ^Y | quae
ponuntur om. Λ⁰ | illam] post opinionem (8) Σ istam D²RA^{YHO} 8 quasi-materia] ista mat.
Λ^{HO} | ibi specialiter improbatur] sp. impr. i. Λ^{B2} add. de (praem. videlicet R²Γ^{D2}) quo formatur
notitia genita et (et] quae R²Γ^{D2}) communicatur Filio per actum producendi notitiam genitam, de
qua dicitur distinctione 5, propter quod transeo ad praesens (cf. 14-16) R²Γ^{D2}Σ 9-13 Item —
essentiali = ADR²IVZI^{-D}Λ^{Y02}μ [post improbatur (8) DI^{LN}Λ⁰² loco sicut arguitur ante apud

F 3 HENRICUS GAND., *Summa* a. 54 q. 3 ad 8. 12 (II f. 86P. 87T).

T¹ Cf. supra p. 296, 3-5. ² Cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio* I d. 5 q. 2 n. [8]. ³ Cf.
ib. n. [5-8]; duo prima argumenta sunt primum et quintum textus primitivi, ante correctionem.
⁴ scil. Henrici Gand., cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio* I d. 5 q. 2 n. [2]. ⁵ Est materies articuli
quarti, cf. supra n. 282. ⁶ Cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio* I d. 5 q. 2 n. [7]. Cf. HENRICUS
GAND., *Summa* a. 54 q. 3 ad 9 (II f. 86Q). ⁷ Cf. supra p. 292, 16-17.

287 ¶ Secundum¹ arguo sic^a, ¶ quia intellectus Patris habens obiectum sibi praesens est naturale principium, non solum operativum respectu intellectionis Patris, sed etiam productivum respectu notitiae genitae; adhuc ergo circumscripta illa reflexione esset principium productivum.

288 ¶ Item^b tertium² probo sic: si per conversionem nihil intelligitur esse in intellectu quod non intelligeretur ibi esse non intel-

^a Loco Secundum arguo sic textus a Duns Scoto cancellatus: Tertius³ articulus est quod conversio intellectus nudi super formatum est necessaria ad hoc ut intellectus nudus formaretur ab intellectu formato⁴. Hoc non video⁵.

^b Adnotatio Duns Scoti: ¶ b secunda ratio, c tertia ratio cum quarta; d est alius articulus, ad quem sunt quinque rationes⁶.

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}ρ^πγ^βμ^ν)
'vacat' (p. 304, 2) VZIT^B rep. eodem loco eodemque modo Γ^{N2}μ; ¶ text. sign.: Vacat A¹ Extra (hic Γ^{N1} non ubi repetit Γ^{N2}) I²(text. et mg.)Γ^{L1N1} lin. anfractuosa (hic et ubi repetit) μ 9 Item] quia VZIT^Bμ(in rep. Γ^{N2}μ) praem. in rep. quod probatur sic μ | quod] si in rep. μ 10 quod] quasi DIVZIT^{BLNN2}(in rep.)Λ^Y quam μ ut in rep. μ | habent in rep. μ 11 videtur DIT^{N2}(in rep.) | qua] alia μ om. D* | est om. Γ^L 12 apud f] supra Z prius in rep. μ ipse D | apud f dicit] d. a. f R² add. tamen hoc D | apud f dicit quod] per eum intellectus VT^{BN2}(in rep.)Λ^{O2}μ | dixit in rep. μ | per hoc om. D | hoc om. R² 13 est om. R² | actu] add. essentiali Λ^{O2} | essentiali] etc. Λ^{O2}

1-5 Secundum arguo sic — productivum] post exercitium (p. 299, 4) omitendo Secundum arguo sic (1) Γ^{LN} post divini (p. 299, 7) D ante Tertius etiam articulus (p. 304, 11) ACPMSR²I Γ^{PA} [insimul cum Item (6) — cuius (p. 299, 9) quoad AIA^Y] 1 et 8-10: Secundum arguo sic (1) = Zμ (primo loco μ) Tertius (8) — Hoc non video (10) DCPMSR²IT^{PA}Λ^Y add. (secundo loco μ) Tertius (8) — Hoc non video (10) et Secundum arguo sic (1) AC^YΛ^Y; a codd. R²VT^BΣ uterque textus diversimode componitur prout notatur ad 1; ¶ text. Tertius (8) — Hoc non video (10) sign. Scotus extra. Vacat A¹ 1 Secundum] Secundo AR²Σ add. scilicet quod non sit necessaria talis conversio ad gignitionem Verbi VT^B add. probo quod conversio intellectus nudi super formatum non sit necessaria ad gignitionem Verbi, et R²Σ | quia om. R²VZIT^BΛ^YΣ | intellectio Λ^Y 3 intellectionis Patris] operationis Patris intellectionis Λ^Y 4 adhuc] ante esset R²Σ post esset VT^B om. PS²ZIT^{LN}Λ^Y | circumscripta] add. ista non est actio D* | illa] post reflexione I* ista D*Λ^Y add. conversione vel Γ^{PA} | est R²Σ 6-p. 299, 9 Item tertium — productiva cuius = ADR²IVZIT^{BDLN}Λ^YΣμ [post principiatur (p. 303, 15) DIT^{LN} post increatum (p. 304, 10) VT^B; cf. etiam ad 1-5]; ¶ text. sign.: Scotus extra A¹ Extra I²(text. et mg.) Additio v adnot. Ex hic deficit unum extra M²; text. Item (6) — est ibi (p. 299, 1) sign. Additio D² 6 Item — sic] Tertium, scilicet quod nulla sit talis conversio, arguo sic VT^B Tertio probo quod nulla sit ibi talis conversio, quia R²Σ om. v | tertium] secundum Γ^{PA} 6-7 intelligitur esse] intra esset Λ^Y 7-p. 299, 1 non intellecta] circumscripta R²Σ 8 Tertius om. P² | Tertius articulus] Secunda condicio secundi articuli principalis secundum eum Λ^{O2} 9 est²] rescr. Λ^{O2} om. I*Γ^{PA} | conversio] add. actus D | super] supra Λ^O add. se M²Λ^{H2G2O} | formatum] in corr. Λ^{O2} formaliter Λ^H naturalem Λ^{O2} | ut] quod DCPMR 10 formaretur = A formatur D formetur CPMSRIT^{PA} Λ^{YHGO}ρ^πγ^βμ^ν informetur Λ^{GO}τ 11-12 b secunda ratio — rationes = A¹ [b — quarta (11) iuxta Item — eius (p. 299, 8-9); d (11) — rationes (12) iuxta Verbum non gignitur (p. 299, 13)]

T¹ secundi articuli, cf. supra n. 284. ² secundi articuli, cf. supra n. 284. ³ in textu primitivo. ⁴ Cf. supra n. 277. ⁵ Cancellat virtualiter. ⁶ Dicit ita unice ad designandum locum articuli tertii (n. 290); quia enim 'd' est littera quarta alphabeti, ideo quarto loco ponendus est iste articulus tertius. Secundum istam adnotationem textus ordinatus est. — Intelligatur adnotatio sic: secundus locus ('b') est secundae rationis (n. 287) secundi articuli,

lecta conversione, ergo conversio nihil est ibi; si aliquid intelligitur esse in intellectu quod sine ipsa non intelligeretur, quaero, quid? — non praesentia obiecti, non perfectio potentiae, non tandem determinatio potentiae ad actum vel exercitium actus. Sicut aliqui ponunt voluntatem in nobis convertere intelligentiam ad memoriam, patet quod voluntas non convertit ad gignitionem Verbi divini.

Item, conversio ista non est actio quae est operatio, quia non intellectio nec volitio, nec est actio productiva cuius.

[15] 10 ¶ Art. 3] — Tertius^a articulus est quod intellectus informatus notitia actuali essentiali est principium activum et elicivum notitiae genitae¹.

Hoc improbo^b sic: Verbum non gignitur ab intelligentia sed a

^a Loco Tertius a Duns Scoto ponitur: Secundus².

15 ^b Loco Hoc improbo (13) textus interpolatus: Sed quod intelligentia sive notitia essentialis in Patre non sit ratio formalis agendi sive gignendi Verbum, probo³.

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}ρ^πγ^βμ^ν)

1 ergo] ideo D | est] facit R²Σ | ibi] add. sed sic est, igitur etc. (cadit sub nota Additio p. 298 ad 6-p. 299, 9 laudata) D | si] praem. sed Z add. autem μ 1-2 si aliquid — quid] probatio, quia quaero (q. q. om. D*) quid intelligitur cum ipsa quod non intelligitur etiam sine ipsa D et per consequens non est ibi; antecedens patet, quia talis conversio R²Σ 3 non] add. est R²Σ | non] nec DR²I sed Γ^{LN2} | non] si Γ^{PA} 4 exercitium] exercitium (1) Z praem. ad R²Σ; hic sequitur quia (p. 298, 1) — productivum (p. 298, 5) in Γ^{LN} 4-7 actus — divini] igitur conversio frustra ponitur D [hic sequitur Tertius articulus (p. 298, 8) — video (p. 298, 10) et quia (p. 298, 1) — productivum (p. 298, 5) in D] 6 patet] add. enim R²VT^BΣ | quod] quia Γ^{PA} 8 Item] in corr. Γ^{N2} Ideo R²Σ | ista] ante conversio VT^B illa R² 8-9 quae est — actio om. DIT^L 8 non] nec I* add. est VT^{BN} 9 nec] neque Γ^N vel VT^B | est om. Γ^{PA} | cuius] cuiuscumque Γ^{PA} alicuius [μ^ν eius Γ^{LN} eius, igitur etc. VT^B om. DR²Σ 10 et 14: Tertius (10) = M²R²VZIT^BΛ^Y Secundo (14) ADCPM²SR²IT^{PA}Λ^{YHGO}Σ add. (not. alius liber: Tertius μ) 10 articulus] add. principalis VT^{BD} add. eius principalis Λ^O | informatus] est formatus Z' formatus PM²Z²Λ^{YGO} praem. ut Γ^{PA} 11 essentiali] essentialiter Γ^{PA} om. D | et] post elicivum Λ^H om. DVT^BΛ^{HGO}Σ 12 genitae] ingenitae C* add. et ex hoc fit probatio secundi promissi, quod scilicet non est necessaria talis conversio ad productionem ipsius Verbi (¶ sign. Non est de libro) Γ^{N2} 13 et 15-16: Hoc improbo (13) = DCPMSRIZIT^{PA}Λ^YΣ add. Sed quod (15) — probo (16) A sive est ratio formalis gignendi notitiam declarativam, et hoc improbo VT^B 13-p. 300, 1 et p. 300, 14: ab intelligentia sed a memoria (13-p. 300, 1) = DCPMSRIVZIT^{PA}Σ add. per actum intelligentiae sed per actum memoriae (p. 300, 14) A

F 4 AEGIDIUS ROM., Quodl. V q. 6 in corp. (f. 87va).

tertius locus ('c') est tertiae rationis (n. 288) secundi articuli, cum quarta (n. 289) eiusdem articuli; quartus non est locus rationis sed alterius articuli, nempe illius ad quem sunt quinque rationes, id est tertii articuli (n. 290-296). Dicit 'quinque rationes', quia non computat numerum 294. Non dixit «'a' prima ratio», quia prima ratio (n. 285) est textus primitivus, et — ut talis — erat intra, in columna.

T¹ Cf. supra n. 282 et p. 291, 3-4. ² corrigit in 'Tertius' virtualiter. ³ Cf. DUNS SCOTUS, Rep. I A d. 2 n. 161.

memoria^a, secundum Augustinum XV *De Trinitate* cap. 14^b; igitur licet in Patre concurrant memoria, intelligentia et voluntas^c, Pater non gignet Verbum formaliter intelligentia ut 'quo', sed ut est memoria. Ut autem habet notitiam actualem quasi elicitam et ut actum secundum¹, est in actu intelligentiae, cuius est omne intel-
ligere actuale; igitur ut sic, non gignet Verbum, sed ut est in actu memoriae, hoc est, ut habet obiectum intelligibile praesens intel-
lectui suo; in hoc enim intelligitur actus primus quasi praecedens actum secundum, qui est actu intelligere.

292 Secundo sic: productio magis convenit actui primo ut princi-
pio productivo quam actui secundo, quia operationes perfectae de ratione sui sunt fines, et ideo non sunt gratia aliorum finium²;

^a Loco ab intelligentia sed a memoria (p. 299, 13-p. 300, 1) *textus interpolatus*: per actum intelligentiae sed per actum memoriae³.

^b *Sequitur textus interpolatus*: in fine: «quomodo», inquit, «Verbum Pa-
tris scientia de scientia» etc.; scientia secundum eum⁴ numquam est nisi in memoria⁵.

^c *Sequitur textus interpolatus*: secundum Augustinum I *De Trinitate* cap. 17⁶, tamen⁷.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρ^τπ^γβ^μυ)

1 De Trinitate] Trinitatis DPRVZΓ^B | cap. 14] cap. 8 vel 51 (add. r...) D^B Trinitatis (add. cap. D^B) 17 D om. ZΛ^{YHGO}Σ^τ cap. 8 Λ^{O2} | 14] 7 u 8 CMS^RΓ^I 7 vel 15 ρ^τβ^μ 11 vel 15 γ r... V' om. S'V^B 2 igitur licet] l. i. II^DΣ igitur (praem. licet P²) hic P licet C²MSRΓ^I-D 3 gignet D Γ^{LN}Λ^{BHG} | formaliter] comp. I² informatum M² informatur P² praem. ut (add. quo C²) CP²M² SR²I²Γ²D² 3-4 ut¹ — est] sed ut est quo ut M' ut quo sed quo ut (ut quo Γ^N) est (e. om. Γ^{NB}) M²Γ^N sed ut quo ut est S²R' sed (praem. ut quo Λ^{O2}) ut (add. est Λ^{O2} om. Λ^{O3}) quo (quo] est Γ^{DB}) Γ^D Λ^O sed ut est quasi ut C' sed C² sed ut est DR² ut quo sed P²IVZΓ^BΛ^YΣ add. sed ut quasi P² 4 notitiam] add. genitam Λ^O 5 secundum] primum ρ^τ add. quod S² | omne] esse D 6 Verbum] add. in actu intelligentiae cuius est (erit Λ^{O2}) esse intelligere actuale MΛ^{O2} 7 praesens] praem. sibi P 10 Secundo] add. arguo VΓ^BBN² 10-11 principio] add. activo V²Γ^B 12 ideo om. R²VZΓ^DΛ^Σ | aliorum] aliorum Γ^{LN} 15-17 in fine — memoria = A 15 inquit] add. scientia A² 16 de] ut A 18-19 secundum — tamen = A

F 1 AUGUST., *De Trin.* XV c. 14 n. 24 (PL 42, 1077): «Verbum autem nostrum... utcumque simile est in hoc aenigmate illi Verbo Dei, quod etiam Deus est, quoniam sic et hoc de nostra nascitur, quemadmodum et illud de scientia Patris natum est».

T 1 De actu primo et secundo cf. ARISTOT., *De an.* II t. 2 (B c. 1, 412a 9-11): «Species autem est entelechia, et hoc dupliciter: hoc quidem ut sicut scientia, illud autem sicut considerare»; HENRICUS GAND., *Summa* a. 28 q. 6 in corp. (I f. 169 I). 2 Cf. ARISTOT., *Metaph.* IX t. 16 (Θ c. 8, 1050a 21-1050b 2). 3 Cf. DUNS SCOTUS, *Rep.* IA d. 2 n. 161. 4 AUGUST., *De Trin.* XV c. 7 n. 13; c. 10 n. 19; c. 12 n. 22; c. 21 n. 40 (PL 42, 1067. 1071. 1075. 1088). 5 Cf. DUNS SCOTUS, *Rep.* IA d. 2 n. 161. 6 AUGUST., *De Trin.* XV c. 7 n. 12 (PL 42, 1066): «Ex quo colligitur ita esse Patrem dilectionem suam, ut intelligentiam et memoriam suam. Ecce ergo tria illa, id est memoria, intelligentia, dilectio sive voluntas in illa summa et immutabili essentia quod est Deus, non Pater et Filius et Spiritus Sanctus sunt, sed Pater solus». 7 Cf. DUNS SCOTUS, *Rep.* IA d. 2 n. 161.

ergo intellectio ut est operatio Patris non est ratio formalis productiva alicuius termini, sed tantum actus primus — cuius virtute elicitur illa operatio — erit principium productivum.

Tertio sic: si intellectio Patris actualis est ratio formalis produ-
cendi Verbum, adhuc obiectum ut praesens intellectui Patris ut
habenti rationem memoriae erit principium prius productivum
notitiae genitae, quia in nobis apparet quod illud est natum imme-
diatius gignere quam actus intelligendi; ergo aliquod Verbum prius
erit genitum a Patre ut ipsa memoria quam ut ipsa intelligentia
10 noscente^a.

¶ Praeterea, omnis intellectio, cum eius esse sit in fieri, habet
principium vel quasi-principium cuius esse non sit in fieri, quia

^a *Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus*: Confirmatur, quia per te essentia quasi operatur actum intelligendi essentialem in intellectu paterno¹; ipsa ergo
15 ut praesens intellectui est sufficiens principium 'quo' respectu intellectionis actualis; sed quod non sit nisi quasi-principium respectu eius ut in Patre, hoc est quia illa intellectio Patris est improducibilis; ergo respectu notitiae actualis producibilis erit ipsa simpliciter principium 'quo', et ita primum Verbum non produ-
cetur per intellectionem actualem Patris ut per rationem formalem productivam.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρ^τπ^γβ^μυ)

1-3 Patris — operatio om. D² 1 ratio] operatio (pon. ratio C²M²) D²CMSR²I²Γ²Λ²Y operatio vel ratio P om. R' | formalis om. D²C²MSR²I²Γ²Λ²Y 3 elicitur] producitur Λ^H | illa] prima Γ^{N2}Λ^O 4 Tertio] add. arguo VΓ^B | intellectio Patris actualis] i. a. Pat. in ras. P² a. i. Pat. Σ 6 habenti] habentes I' habentis DC²MSR²I²V²Γ² addenti Z | erit] est Γ^{LN} | prius productivum] prod. prius VΓ^B productivum prius principium productivum Λ^G 9 erit] ante ali-
quod (8) Λ²Y est D²Λ^O esse CΓ^{DB} | erit genitum] gignitur ante prius (8) ZΛ^YΣ | ut¹ om. VZΓ^DΛ^Σ | ipsa memoria] per ipsam memoriam (m. om. Σ^{U2}) VZΓ^BΛ^YΣ a memoria DCPMSR²I²Γ² per memoriam R² praem. ab Λ^{O2} | ut² om. VZΓ^{BD}Λ^NΛ^Σ | ipsa intelligentia] ab ipsa intelligentia PR²I²Γ²D²Λ^{O2} per ipsam (per i. om. Σ^{U2}) intelligentiam R²VZΓ^BΛ^YΣ ab intelligentia DC 10 no-
scentem] noscentem R²VZΓ^BΛ^YΣ nascente CPMS²R²I²Γ²D²Λ^{BHGO} nascentem Z noscente vel na-
scente D 11-p. 302, 11 Praeterea — intelligentiam Patris = ADR²IVZΓ^DΛ^Yμ^υ; ¶ text. Prae-
terea (11) — intelligentiam Patris (p. 302, 11) sign.: Extra I²(text. et mg.)V²Γ^BILIN¹ Extra deest (omi-
tendo textum) M² Additio D²u Additio q. (omittendo textum) Λ^{O2} lin. anfractuosa μ; text. Contra (p. 302,
10) — intelligentiam Patris (p. 302, 11) sign. Vacat D² 11 Praeterea] Prima Γ^B Item I | in-
tellectio] intellectus DΓ^L effectus in ras. Γ^{N2} | cum eius] alicuius cuius I | sit] est DΓ^{LN}
12 sit] est DVI^D 13-19 Confirmatur — productivam = ADR²IVZΓ^DΛ^YΣμ^υ ¶ post intelli-
gentiam Patris (p. 302, 11) ADIVZΓ^DΛ^Y¶; ¶ text. sign.: Vacat A²D²V²Γ^B Extra D²I²(text. et mg.)
V²Γ^BILIN¹ Extra deest (omittendo textum) M² Additio D²u lin. anfractuosa μ 14 ipsa ergo] e. i.
VΓ^BΣ 15 ut] add. est VΓ^B | quo] quod DΓ^{LN} quasi Γ^{BN2} a quo Λ^Y 16 nisi] ut Σ om.
V²μ^υ 16-17 eius — respectu om. Σ^{U2} 16 ut] ratione Verbi I add. est VΓ^D | Patre om.
Σ^{QU2} | hoc est om. V² 17 illa] ipsa VΓ^B om. Γ^{L2}Σ^{U2} | improducibilis] improducibilis I pro-
ducibilis D²R²Σ^{U2} 18 primum Verbum] persona Σ 19 intellectionem] intellectum R² no-
titiam actualem vel intellectionem μ^υ | actualem] accidentalem Λ^Y add. respectu Σ | producti-
vam] add. sed per ipsam memoriam μ^υ

T 1 Cf. supra n. 278.

alias erit processus in infinitum; alicuius ergo intellectionis *a* obiecti, puta primae, necesse est principium vel quasi-esse tantum memoriam ita quod non hoc totum 'intellectus intelligens'¹, alias ista non esset prima intellectio. Sed omnes intellectiones *a*, et in intellectu eiusdem rationis, sunt eiusdem rationis. Sed quidquid est perfectum principium primi in specie, potest esse principium cuiuscumque et immediate; ergo memoria perfecta *a* potest esse immediatum principium vel quasi-principium omnis intellectionis *a*. Ergo memoria Patris potest esse principium immediatum Verbi; ergo necessario est.

Contra: ergo non sic memoria Filii ad intelligentiam Filii sicut memoria Patris ad intelligentiam Patris. §

295 Praeterea, Verbum est illius immediatissime declarativum a quo immediatissime exprimitur; ergo si ratio elicitive Verbi sit actualis notitia in intellectu Patris formato, sequitur quod Verbum sit immediatius Verbum seu declarativum intellectionis Patris quam essentiae Patris, quod videtur inconueniens, quia tunc esset aliud prius Verbum quod esset declarativum essentiae Patris immediate, vel oporteret dicere quod illa essentia non posset immediate declarari per aliquod Verbum, quod videtur inconueniens, cum secundum Augustinum XV Trinitatis «notitia formata ab ea re quam

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}ρ^πγβ^μ)

1 erit] esset R²VI^B om. Z | erit processus] procederetur DI^{LN} proceditur Λ^Y | processus] procedere VI^B | intellectionis] intentionis D^{*} intellectivorum μ add. scilicet primae D | a] alicuius Γ^B aut DI^{LN} 2 quasi-] quasi-principium VI^{BN2}μ 4 et] quae sunt R² om. Z 5 rationis ... rationis] rei... rei DZ* | eiusdem rationis² om. Γ^B | Sed quidquid] Quidquid autem DIVZI^{-D}Λ^Y 5-6 perfectum principium] princ. perf. Z om. A 6 et om. DVI^{-D} 7 a] comp. D om. μ 8 vel quasi-principium om. Γ^B 9 Patris] praesens V^{*}Γ^B | principium immediatum] i. p. VI^B princ. in intellectum Γ^L 10-11 Contra — intelligentiam Patris om. R² | Filii² — intelligentiam om. Γ^{B2} 12 immediatissime declarativum] d. i. ZA^YΣ Verbum immediatissime Λ^{-Y} immediatius Verbum edd. 13 immediate D^{*}Σ^U immediatius edd. mediatissime Γ^{D*} 14 notitia] om. Γ^{D*} add. ut Λ^{BH}ρ^πγβ^μ | formata CΦ^p formatio Λ^{B*} informato R²V Γ^{BD} 15 sit] post immediatius ZA^YΣ erit D | Verbum seu declarativum = A declarativum (ante immediatius) Verbum (Verb. om. R²) R Verbum DM²SI¹T^DΛ^{-Y} edd. declarativum C²PM²I²VZI^{BD2N2}Λ^YΣ 15-16 quam essentiae Patris om. D^{*} 16 aliud] aliquid DM²S²RVΓ^{BLN*} add. Verbum Γ^{N2}Σ^{U2} 17 Verbum quod esset] praem. quam Γ^N om. Σ | quod] quam C^{*}M SRVΓ^{BD*} 18-p. 303, 2 vel oporteret — ut essentia] om. CP²MSR²I²Λ^{BHGO}ρ^πγβ^μ; ¶ sign.: Additio D² Extra P²(text. et mg.)V² lin. anfractuosa μ 18 vel oporteret — immediate om. Σ^Q | oportet R²I^U oportebit γ | illa] ista DI^{LN}Λ^{O2} | immediate om. DI^{LN}Λ^{O2} 19 videtur] erit R² 20 Augustinum] praem. beatum P²I | XV] V AR² | Trinitatis] De Trinitate P²I^{LN}Λ^{O2}Σ om. Z add. cap. 1 R² add. cap. XI γ add. cap. Γ^{D2}

F 20 AUGUST., De Trin. XV c. 10 n. 19 (PL 42, 1071): «Necesse est enim cum verum loquimur ... ex ipsa scientia quam memoria tenemus, nascatur verbum ... Formata quippe cogitatio ab ea re quam scimus, verbum est quod in corde dicimus».

T ¹ Cf. supra n. 221.

memoria continemus» est verbum; primum obiectum memoriae divinae est essentia ut essentia.

Praeterea, si actualis intellectio Patris esset genita vel producta, 296 produceretur virtute essentiae non ut iam cognita sed ut prior omni cognitione; hoc patet etiam secundum veritatem, quia alias esset processus in infinitum in actibus intelligendi, scilicet actus ante actum; tum secundum istos, quia supra dixit ¹ quod in Patre actum intelligendi essentiam operatur ipsa essentia in intellectu ipsius. Ex hoc arguo sic: actualis notitia essentiae non potest esse formaliter alterius rationis in personis per hoc quod est ab alio communicata vel non ab alio communicata, quia tunc deitas esset formaliter alterius rationis in personis^a; ergo actualis notitia essentiae est eiusdem rationis in Patre et Filio. Quod ergo natum est esse principium 'quo' respectu unius si illud esset principale, idem erit principium respectu alterius si principiatur^b.

^a Sequitur textus interpolatus: quia eam habet a se una persona et non alia.

^b Sequitur textus interpolatus: Sed declaratum est² quod actualis notitia in Patre si esset genita haberet essentiam tamquam principium formale; ergo in Filio, ubi est genita et eiusdem rationis, habebit essentiam pro principio formali, non igitur intellectum vel notitiam simplicem³.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}ρ^πγβ^μ)

1 continemus] tenemus D | est verbum om. R² | primum] add. autem Σ 2 ut essentia] om. Iγ add. est VI^B 3-15 ¶ Praeterea — principiatur sign. Additio D² 4 cognitae A 5 etiam] ante patet CPMI^D tum (post veritatem Λ^{BG}) DI²(in ras.)ZVI^{-D}Λ^{-H} tam Σ om. Γ^{D2} add. tum post patet C²P² add. secundo post patet P²Γ^{D*} 6-7 in actibus intelligendi, scilicet actus ante actum = A in actibus intelligendi actus intelligendi ante actum intelligendi (int. om. Γ^D) V Γ^{BD} in actibus intelligendi, quia semper erit dare actum intellectus ante actum intelligendi v actus (in actibus DC²Γ^{LN} actu Λ^B in actu Λ^{B2} in actu actus Λ^G) intelligendi (add. ante actum intelligendi S²) DCMS Γ^{LN}Λ^{BG} actus (praem. in actibus intelligendi Λ^{O2}) intelligendi (intellectus ρ^πγβ^μ) ante actum intelligendi (int. om. I²) PR²(in ras.)IZA^{YHO}Σ^ρπ^πγβ^μ 7 tum — quia in ras. R² | tum — Patre om. Λ^{B2} | tum] quam Σ om. M² add. tamen I^{*} | istos] illos Λ^{B2} eos VI^B istum R²Λ^{H2O}ρ^πγβ^μ illum τ | quia] qui R²ρ^πγβ^μ | in Patre post essentiam (8) Σ 8 ipsius] eius DΣ 9-10 formaliter alterius rationis] alt. (add. rationis Σ^{U2}) form. Σ 10 in personis = Ar | per hoc] pro eo Λ^G 11 vel = A et rell. edd. | non] praem. est R² add. est DI²VZI^{BD2LN}Λ^{YB*}HGO | communicata = A subiecto DC (om. C²) est Σ sic communicata Λ^O edd. sic (add. communicata S²R²I^{N2}Λ^{B2}) rell. 12 essentiae om. Λ^{-Y} 13 ergo] autem DVI^{-D} 14 principale] prin¹⁰ (pon. principabile C²M²I²) CMI principabile πβ^μ principabile γ | idem] illud CPMRI^D | erit] est DA^{HO*} esset IVI^{BD}Λ^{BG} 15 respectu om. DV²Γ^{-D} | principiatur] in corr. C² principietur D principiat Λ^{H2O} privatur (pon. principiatur M²) M add. (cf. p. 307 ad 15) Haec consequentia probatur (probat Λ^B) sic (aliter Λ^G) CMSI^{D*}Λ^{-Y} add. Contra ista insunt actu scilicet (ins. actu scil.) instatur et P²) primo sic P 16 quia — alia = Γ^{D2N2}Λ^{G2}; similiter edd. | eam] illam Λ^G | una persona] una ante a se Λ^G unus (ante a se Γ^{N2}) Γ^{N2}Λ^O | et om. Λ^G | alius Γ^{N2}Λ^O 17-20 Sed — simplicem = A; ¶ text. sign. Non in libro Scoti A¹

T ¹ Henricus, cf. supra n. 278. ² Cf. supra p. 301, 13-19. ³ Cf. DUNS SCOTUS, Rep. I A d. 2 n. 163.

- 297 § De quarto articulo¹ transeo, nisi quod in hoc videtur sibi
 ipsi contradicere sic opinans, sicut arguitur ante apud 'vacat'². §
 298 Secundus^a etiam articulus³ falsus est in nobis, quia verbum [17]
 perfectissimum erit in patria, secundum Augustinum XV De
 Trinitate, et tamen non erit illud verbum genitum per conversio-
 nem super actum primum, ut propter hoc illud verbum sit actus
 reflexus, sicut iste dicit quod notitia secunda quae est in verbo scit
 intellectus se scire vel intelligere⁴. Quod autem non sit notitia
 reflexa⁵, probatur, quia verbum perfectissimum creatum non ha-
 bet pro objecto suo primo aliquid creatum, sed increatum.¹⁰
 299 Tertius^b etiam articulus⁶ falsus est in nobis: tum quia notitia
 confusa non potest esse principium elicativum notitiae distinctae,

^a Loco Secundus a Duns Scoto ponitur: Tertius⁷.

^b Loco Tertius a Duns Scoto ponitur: Secundus⁸.

ADCPMSRIVZ¹BDLN²Λ³YHGO⁴Σ⁵QU⁶(Φ⁷PP⁸PT⁹Π¹⁰Υ¹¹Β¹²Μ¹³Υ)

1-2 De quarto — apud 'vacat' = A¹R²VZ¹BDLN²Λ³YHGO⁴Σ⁵QU⁶ [post increatum (10) Z¹T² post distinc-
 tione 3 (p. 305, 7) R³V⁴T⁵Σ⁶ post productivum (p. 298, 5) A¹μ²]; ¶ text. sign. lin. anfractuosa μ
 1 articulo] add. principali V¹T² 2 loco sicut — 'vacat' habent Item (p. 297, 9) — essentiali
 (p. 297, 13) VZ¹T²BDLN²; cf. p. 297 ad 9-13 | apud 'vacat' om. R³Σ⁴ | 'vacat' om. Λ³ 3-10 Se-
 cundus — sed increatum] post productivum (p. 298, 5) V¹T²Σ³ post distinctione 3 (p. 305, 7)
 ADCPMSR¹I²BDLN²(notando: Hic transponantur articuli)Λ³ ante Tertius articulus (p. 299, 10) R² 3 et
 13: Secundus (3) = R² Tertia condicio secundi Λ³ Hoc V¹T²Σ³ Tertius (13) R²Λ³ rēll. edd.
 3 etiam] autem Γ¹LN² om. PR²Λ³ om. [articulus] ante etiam R² articuli principalis Λ³ om. V¹T²Σ³ |
 falsus est in nobis] e. f. in n. DCPMSR¹I²BDLN² falsum e. in n. Σ falsa e. in n. Λ³ in n. falsum
 apparet V¹T² 4-5 secundum — Trinitate ante verbum (3) R²Σ³ | De Trinitate] Trinitatis DP
 SR²V¹T²Σ³ om. Γ¹ 5 non erit] post verbum R²Σ³ non est CPM²R¹I² 5-6 per conversionem]
 per actum reflexum sive conversivum (sum R² versivum C²) DCPMSR¹I²BDLN²Λ³YHGO⁴Σ⁵ edd., praem. per
 actum reflexum sive Γ¹N² 6-7 super — in verbo om. Λ³HGO⁴Σ⁵τ⁶ | ut — in verbo om. Γ¹D²PT³Π⁴Β⁵ |
 ut — reflexus om. R²Σ³μ⁴ 6 ut] resc. P² nec DMI et Z | illud verbum] v. i. Λ³ add. genitum
 PMI¹Γ²D³ add. generatus γ | sit] esset DI² fit M² 7 iste] ille D²SR²Λ³YHGO⁴Σ⁵ om. M | quod] de
 Γ¹Λ³ om. | quod — verbo] om. μ⁴ add. est DI²γ | scit] ut per illum (illud Λ³PT³Π⁴Β⁵μ⁶) sciat (not. vel: per
 quod sit C²) DCPMSR¹I²BDLN²Λ³YHGO⁴Σ⁵ edd. 7-8 scit intellectus] ut int. scit V¹T²Σ³ int. scit quasi Λ³
 8 intellectus] quis DCPMSR¹I²BDLN²Λ³YHGO⁴Σ⁵ edd. quilibet (not. vel: intellectus Λ³) Λ³ om. | vel intelligere]
 om. VZ¹T²BDLN²Λ³YHGO⁴Σ⁵ add. quod non est verum M² 8-9 Quod — probatur om. I²Λ³HGO⁴Σ⁵PT³Π⁴Β⁵
 8 autem] add. illud verbum Λ³ om. | sit] est Γ¹N² erit DCPMSR¹I²BDLN²Λ³YHGO⁴Σ⁵ 9-10 non habet
 post primo (10) Σ 10 objecto suo] praem. aliquo CMI¹Γ²D³ add. aliquo P | aliquod R²Λ³YHGO⁴Σ⁵
 11-p. 305, 7 Tertius — distinctione 3] quoad transpositionem cf. ad 3-10 11 et 14 Tertius (11) =
 R² Iste V¹T²Σ³ Hoc Σ Quartus Λ³ Secundus (14) R²Λ³ rēll. edd. | articulus falsus est] a. e. f. PMR
 e. a. f. C falsum est Σ add. et Λ³ add. etiam Λ³ | tum quia notitia] tamen I² 12-p. 305,
 1 potest — imperfectum om. V¹ | notitiae — elicativum om. M²Γ¹BDLN²Λ³YHGO⁴Σ⁵

F 4 AUGUST., De Trin. XV c. 11 n. 20. 21 (PL 42, 1073); c. 16 n. 26 (col. 1079).

T¹ Cf. supra n. 282. ² Cf. supra p. 297, 9-13. ³ Cf. supra n. 282 (pro textu
 primitivo cf. p. 298, 8-10 et n. 287). ⁴ Cf. supra n. 274. ⁵ Cf. supra n. 287. ⁶ Cf.
 supra n. 282, 290. ⁷ corrigit in 'Secundus' virtualiter. ⁸ corrigit in 'Tertius' virtuali-
 ter. — In textu primitivo numerus 298 est post numerum 299, sed transponit virtualiter.

sicut nec imperfectum potest esse principium elicativum produc-
 tionis alicuius perfecti; tum quia illa notitia actualis confusa esset
 simul cum notitia actuali distincta, et ita duo actus eliciti simul,
 vel actus confusus quando non esset generaret actum distinctum;
 tum quia omnis actus intelligendi secundus est genitus a memoria
 ut memoria est in actu primo proportionali sibi, puta perfectus
 a perfecto, imperfectus ab imperfecto, sicut patebit distinctione 3¹.

1C. — OPINIO PROPRIA

- [18] Dico tunc ad quaestionem quod tantum sunt ibi duae pro- 300
 10 ductiones distinctae secundum rationes formales productionum,
 et hoc quia sunt tantum duo principia productiva habentia formales
 rationes producendi distinctas.

Huius causalis probo antecedens et consequentiam.

301

Antecedens² probo sic: omnis pluralitas reducitur ad unitatem
 15 vel ad paucitatem tantam ad quantam reduci potest³; ergo plura-
 litas principiorum activorum reducetur ad unitatem vel ad tantam
 paucitatem ad quantam potest reduci. Sed non potest reduci ad
 aliquod unum principium productivum. Probatio, quia^a illud habe-

^a Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus: principia productiva quae sunt

ADCPMSRIVZ¹BDLN²Λ³YHGO⁴Σ⁵QU⁶(Φ⁷PP⁸PT⁹Π¹⁰Υ¹¹Β¹²Μ¹³Υ)

1 sicut nec] sed nec etiam Λ³ | elicativum] om. Σ add. alicui Λ³ add. alicuius Λ³
 1-2 productionis] post alicuius (2) DCPMSR¹I²BDLN² producti C² productivum Σ 2 perfecti]
 perfectae DMS²Γ¹N² producti Λ³ om. | tum] add. etiam Σ 4 confusus] add. elicitus V¹T²BDLN²
 5 tum] add. etiam Σ 6 memoria] ipsa Σ om. M 7 perfectus] add. et I²Σ³ | imperfectus ab
 imperfecto om. DCMS² | sicut — 3 om. I 9 tantum sunt ibi] s. i. t. V¹T² sint t. i. D 10 pro-
 ductionum] producentium D producendi Σ om. V¹ 11-12 formales rationes] r. f. V¹T²BDLN²Λ³
 formales rationes producendi distinctas] d. r. f. p. Σ 13-14 Huius — probo sic] Quod probo
 (-batur M) sic (not. alius liber: Huius causalis probo antecedens et consequentiam. Antecedens sic: omnis etc. μ) DC
 MSI¹Γ²BDLN²Λ³YHGO⁴Σ⁵ edd. Antecedens (in ras. R²) probo sic R² Hoc autem probo sic Σ praem. Quod A
 15 vel — potest om. Λ³ | ad³] post quantam Γ¹N² om. CM²I¹T²BDLN²Λ³YHGO⁴Σ⁵ | potest] ante reduci DCA²BDLN²
 add. pluralitas D 16 principiorum activorum] a. p. DIZ¹Γ²BDLN²Λ³YHGO⁴Σ⁵ add. vel productivorum PT
 γβμυ | reducetur] om. Λ³ add. vel Σ 17 potest reduci¹] r. p. PT³BDLN²Λ³YHGO⁴Σ⁵ | Sed non potest
 reduci] Non p. autem r. Λ³Σ⁴ om. M² 18 unum] post principium CMR aliud Z | producti-
 vum] add. aliud ab his (istis ZA²Σ³γμυ) VZ¹BDLN²Λ³YHGO⁴Σ⁵τ⁶μυ | Probatio] Probo V¹T²BDLN²Λ³YHGO⁴Σ⁵ om. D
 19-p. 306, 19 principia — productivum = codd. edd.; ¶ text. sign.: Vacat A¹D²V¹(text. et mg.)Z²

T¹ DUNS SCOTUS, Ordinatio I d. 3 pars 3 q. 2 n. [12-13]. ² «sunt ... distinctas»,
 cf. supra lin. 11-12; consequentia vero, 'sunt tantum duo principia productiva habentia forma-
 les rationes producendi distinctas, ergo tantum sunt ibi duae productiones distinctae secundum
 rationes formales productionum' (cf. supra n. 300), probatur infra n. 303. ³ Cf. Ps.-Dio-
 nys., De div. nom. c. 13 § 2 (PG 3, 978; ed. THÉRY II 287); HENRICUS GAND., Quodl. VI q. 1
 in corp. (f. 215P).

ret determinate alterum vel alterius istorum modum principiandi: vel enim esset productivum ex se determinate per modum naturae, vel non ex se determinate sed libere, et ita per modum voluntatis; ergo non possunt reduci ad aliquod principium quasi tertium ab istis quod, scilicet in producendo, neutrius istorum habeat rationem. Nec unum reducitur ad alterum, quia tunc alterum secundum totum genus suum esset imperfectum, quod falsum est, quia cum ex eadem perfectione conveniat utrique esse principium operativum et productivum (quod probatum est in solutione praecedente, in probatione minoris primi syllogismi ibi facti ¹) et neutrum sit ex se imperfectum in quantum est operativum, quia tunc non esset formaliter in Deo, ergo nec in quantum est productivum est imperfectum.

302 Non ergo possunt principia productiva reduci ad paucitatem minorem quam ad dualitatem principii, scilicet productivi per modum naturae et principii productivi per modum voluntatis ².

natura et voluntas habent oppositos modos principiandi, quia alterum inclinatur ex se ad agendum naturaliter, alterum libere in potestate sua habet producere, ita quod ad hoc ex se naturaliter non inclinatur; si autem reducerentur ad aliquod unum principium productivum.

ADCPMSRIVZ¹Γ^{BDLN}Δ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρ^πτ^γβ^μυ)
Γ^{BDLN} Vacat in Duns R² punctis μ [D²R² sumunt sub Vacat etiam verba quia et in fine illud (p. 305, 18), A vero incipit Vacat post quia (p. 306, 16); -cat deest in Γ^{N2}]; lectiones variantes vide in append. B
1 alterum vel alterius istorum = A alterum alterius istorum principiorum (alterius ist. princ. post principiandi) Z¹Γ^{LN}μ^υ alterius istorum (illorum Δ^Y) principiorum post principiandi P^VΓ^BΔ^YΣ² alterum rell. ρ^πτ^γβ | principiandi] producendi D¹Δ^G 2-3 vel — libere] puta vel naturaliter vel libere Σ 2 esset productivum ex se determinate] es. ex se d. p. Δ^Y es. ex se p. d. Γ^B ex se es. p. d. V¹Γ^{LN} add. et tunc P^VZ¹Γ^BΔ^Yμ^υ | naturae] intellectus I² 3 et ita] om. CM²R² add. vel Σ | modum] add. naturae vel per modum Σ 3-4 voluntatis — reduci om. Γ^{N2} 4-12 ergo — imperfectum] om. Δ^{O2}; ¶ sign. Extra I²(text. et mg.) 4 ergo non] non enim I² nec etiam Δ^G | possunt] add. ista principia productiva Δ^G 4-13 ad aliquod — reduci] om. (sed adnot. Deficit D²) DC²PSR²Δ^{EH}ρ^πτ^γβ rep. (¶ sign. Vacat, debet poni inferius M²) ante Secundum arguo sic (p. 298, 1) M; ¶ sign. Extra V² 4 aliquod] add. unum V¹Γ^BΔ^{O2} 5 istorum] illorum C²R²Γ^BΔ^{O2} horum Σ 6 Nec] add. etiam V¹Γ^B | unum] add. istorum (illorum Δ^{O2}) MΔ^{O2}μ^υ | alterum¹] aliud C²Δ^G 7 esset] add. productivum M²V¹Γ^{BD} | est om. A 7-12 ¶ quia — imperfectum sign. Vacat Γ^{L2} 7 cum] tunc Γ^{LN}* omni I 8 perfectione] ratione A* | conveniet Γ^{LN}* | utrique] add. illorum C² add. eorum Γ^Dγ 9 productivum] perfectivum Δ^{O2}Σ 9-10 quod — facti om. C²MIV¹Δ^YΣ²γ^μυ 9 in solutione praecedente om. Δ^G 10 minoris primi syllogismi] prosyllogismi Δ^G | primi — facti om. R² | et] add. quod Γ^D 11 tunc om. Δ^G | non om. AR² 12 est¹ om. C²R²Δ^{O2}γ 13 Non — productiva] Igitur princ. prod. non possunt Σ | principia productiva om. C²Γ^DΔ^{O2}μ^υ 14 minorem] maiorem γ not. alius liber: maiorem μ | minorem — dualitatem om. Γ^{B2} 15 naturae] intellectus I² | naturae — modum om. Γ^{N2} | principii om. V²Γ^B | productivi] add. scilicet V²Γ^B

T ¹ id est in solutione tertiae quaestionis, cf. supra n. 224. 226. ² Cf. HENRICUS GAND., Quodl. VI q. 1 in corp. (f. 216X).

Haec autem duo principia secundum rationes suas principiandi debent poni in primo, quia in ipso est omnis ratio principii quod non reducitur ad aliud principium prius. Igitur tantum sunt duo principia productiva alterius rationis in primo productivo, scilicet, unicum productivum per modum naturae, et unicum productivum libere. Haec autem sunt productiva ad intra, quia quodlibet principium productivum quod non reducitur ad aliud principium prius natum est habere productionem sibi adaequatam et productum adaequatum; ergo principium productivum quod est voluntas natum est habere productum sibi adaequatum, et principium productivum quod est natura natum est habere productum adaequatum. Haec principia productiva sunt infinita, ergo producta eis adaequata non possunt esse nisi infinita. Omnipotentia etiam in primo non potest habere obiectum possibile infinitum, quia tunc creatura posset esse infinita ^a; nihil autem est infinitum formali-

^a Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus: ¶ Probo quod memoria perfecta

ADCPMSRIVZ¹Γ^{BDLN}Δ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρ^πτ^γβ^μυ)
1 principia] add. productiva V¹Γ^{BD} | secundum — principiandi post primo (2) Σ | rationes suas] duas r. D praem. duas Δ^{EHG} 2 primo] add. productivo γ 2-3 in ipso — prius] non includunt de se aliquam imperfectionem D 2 ipso] ipsa Z¹ primo M | principii quod] principiandi quia Δ^{EG} 3 aliud] aliquod (bon. aliud Γ^{N2}) I²Γ^{N2}Σ² illud Δ^G om. R* 3-4 prius — productivo om. Δ^G 3 tantum sunt] s. t. V¹Γ^BΔ^{H2}Σ 4 primo] post productivo Γ^D add. principio P 4-6 scilicet — libere om. DCMSR²Δ^YΓ^{BD}Δ^{EHG}ρ^πτ^γβ^μυ 5 unicum¹] ante scilicet (4) Σ unum Δ^Gγ add. principium V¹Γ^BΔ^{O2} | productivum om. I²Δ^G 5-6 per — productivum om. Σ^U | et — libere] et unicum (et u.] reliquum Δ^G) per modum voluntatis liberae Δ^Gγ 5 unicum²] unum Γ^B add. principium V¹Γ^BΔ^{O2} 5-6 productivum] post libere (6) V om. P 6 sunt] add. principia V¹Γ^BΔ^G | ad om. Δ^YΣ 6-15 et 16-p. 308, 13: quia (6) — infinita (15) = D Probo (16) — infiniti (p. 308, 13) CPMSRZ¹Γ^BΔ^{EHG}ρ^πτ^γβ^μυ [add. (post infinitam, p. 308, 12 Γ^{D2}) quia (6) — infinita (15) S²R²Γ^{D2}Δ^{H2}Σ] quia (6) — infinita (15) et Probo (16) — infiniti (p. 308, 13) AIV¹Γ^BΔ^YΔ^{O2}Σ²τ^μ [quia (6) — infinita (15) post infiniti (p. 308, 13) IΔ^YΔ^{O2}Σ²τ^μ post divina (p. 308, 2) V¹Γ^B]; ¶ ante quia (6) legitur in A: Pro ista ratione quam Scotus scripsit extra erat prius intra, sed apposuit ei vacat, ista; text. quia (6) — infinita (15) sign.: Extra I²(text. et mg.) Vacat D²V²(text. et mg.); text. Probo (16) — infinitam (p. 308, 12) sign. Extra V¹ 6 quia om. D²IΔ^Y 7 aliud] aliquod D²S²R²Δ^{H2}Δ^{O2}τ^μ om. D² | principium² om. Γ^{N2} 8 prius om. Δ^{H2} 8-11 productionem — habere om. D 8 sibi om. Γ^{N2} | et] add. principium Δ^GΔ^{O2} 8-9 et productum adaequatum om. τ^μ | productum — principium om. S²Δ^{H2}Δ^{O2} 8 productum] productivum A 9 principium om. τ | productivum om. Δ^G | quod est] quia Δ^{O2} 9-11 voluntas — quod est om. Σ^{U2} 9-10 natum] non Δ^Y 10 productivum Δ^{H2}μ^υ | principium om. Δ^G 11 productum] productivum Δ^{H2}Δ^{O2}Σ²τ^μ praem. sibi S²Δ^{H2}Δ^{O2}τ^μ add. sibi D¹Γ^B* 12 Haec] Hic I add. autem Γ^{N2}Σ² add. ergo Δ^{O2} | productiva] probantia Δ^Y 13 nisi] non S²Δ^{H2}Δ^{O2}τ^μ praem. omnino Δ^G add. sibi Δ^G 13-15 Omnipotentia — infinita om. DΣ 13 etiam] enim V²Γ^{BD2}N² autem S²Δ^{H2}Δ^{O2}τ^μ | in om. S² 14 habere] add. nisi S²Δ^O | possibile om. S² 15 infinita] add. etc. A add. (cf. 15-p. 308, 2) nihil autem (autem] in corr. V² aliud Γ^{D2} praem. tunc V² add. aliud Γ^B) est infinitum formaliter nisi Deus, ex quaestione illa 'Utrum Deus sit'. Igitur ista principia sunt productiva (p. s. Γ^{D2}) aliquorum (aliorum Γ^{D2}) in natura divina. Consequentia (add. etiam Γ^{D2}) primae

ter nisi Deus, ex quaestione illa 'Utrum Deus sit'¹. Igitur ista principia sunt productiva aliquorum in natura divina.

303 Ulterius sequitur: si non sint nisi duo principia productiva alte-

est productiva intra per modum naturae, ex solutione praecedente², quia intellectus perfectus in quantum est potentia operativa natus est intelligere obiectum quantum ipsum est noscibile, et ita in quantum est potentia productiva notitiae genitae natus est esse principium tantae notitiae quanta potest esse obiecti; intellectus autem in primo etiam ut est principium productivum est simpliciter perfectus, quod patet, quia non reducitur ad aliud principium prius, et omne imperfectum reducitur ad perfectum prius se. Hoc etiam obiectum¹⁰ [19] primum intellectus est infinitum intelligibile; ergo intellectus ut est principium productivum natus est esse principium producendi notitiam infinitam. Consimiliter arguitur de voluntate respectu amoris infiniti. §

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}ρ^{πγβμν})
causalis probatur sic (¶ Consequentia — sic sign. in text. et mg. litteris a-b V¹ sed om. has litteras V²) VΓ^{BD2} 15-p. 308, 2 nihil — divina] om. v; ¶ sign. litteris a-b V¹(text. et mg.) Γ^{BI}(text. et mg.) 15-p. 308, 1 infinitum formaliter] f. i. VΓ^{BD}Λ^{GO}Σ 16-p. 308, 13] cf. p. 307 ad 6-15 et 16-p. 308, 13 16 Probo] Probatio SIVZΓ^{ABHGO2} Propositio Λ^{O'} nam Σ | quod = A 16-p. 308, 4 memoria — praecedente om. CPMSRI²Γ^{DL}Λ^{BHO2}ρ^{πγβ}

1 illa] ista D² prima Λ^Q | sit] add. infinitus I²Λ^{GO}ρ^{πμ} add. infinitus in vigore M² 2 productiva] ante sunt Λ^Q productibilia D² add. respectu R 3-p. 309, 1 ¶ Ulterius — numero] sign.: Vacat D²V¹(text. et mg.)Z²Γ^{BI} lin. anfractuosa μ [Vacat resp. lin. anfract. protrahunt usque ad Probatio (p. 309, 1-2) inclusive Z²μ usque ad quia (p. 309, 2) inclusive V²] praem. Consequentia primae causalis probatur sic (cf. p. 307 ad 15) ZΛ^Y pon. Consequentia primae causalis probatur sic, quia utrumque etc. (cf. p. 309, 2) μ 3 Ulterius — productiva om. Z | sequitur] add. quod PM²S RI²Γ^{DP}Σ | si] om. D²M²S²R²T²Γ^{DP} cum M² | sint] sunt CPMA^Yρ^{πγβμν} add. ibi ρ^{πγβμν} 4 productiva] rep. V add. ad Γ^{NA}GO²γ^{μν} | quia] tum quia Λ^{GO} probo quia in ras. Λ^{GO} sicut enim Σ om. CMSRI²Γ²Λ^{BHO}ρ^{πγβ} add. (= rep., cf. p. 307, 7-15) ducitur sibi adaequatam et principium quod est voluntas natum est habere productum sibi adaequatam et productivum quod est natura natum est habere sibi productum adaequatam. Haec principia productiva sunt infinita, ergo producta eis adaequata non possunt esse omnino nisi sibi infinita. Omnipotentia autem in primo non potest habere obiectum possibile infinitum, quia tunc creatura posset esse infinita Λ^{GO} 4-5 intellectus ante memoria (p. 307, 16) Z 5 perfectus] praem. sicut Λ^B om. Σ add. sicut PV Γ^BΛ^{YHO} add. | potentia operativa] operativus C | operativa] praem. perfecta PZΓ^{DP} add. perfecta I² | intelligere] perficere V² 6 quantum] praem. in V² | et om. PΓ²VΓ^BΛ^Σ add. | in om. R | potentia productiva] pr. pot. Λ^O principium P principium productivum vel (prod. vel] om. Γ^{DP} prod. seu Γ^{DP}) potentia productiva I²ZΓ^{DP} 7 est om. Z | tantae] praem. genitae R add. genitae Λ^{GO} | notitiae] post principium R in ras. Λ^{GO} | esse] om. R 8 autem] enim PIZΓ^{DP} ibi R om. C² Γ^{LN2} | etiam] et Λ^O instanti M² 9 perfectio M² | quod] quia S² | quod patet] om. v; ¶ sign. lin. anfractuosa μ add. ex praedictis (dictis Σ) VZΓ^BΛ^YΣ 9-10 quia — prius se] om. ZΓ^BΛ^YU; ¶ sign. lin. anfractuosa μ 9 principium om. CM²(post prius) | prius om. P 10 et omne] et nunc P² o. autem Σ | Hoc] Licet Λ^O praem. Et Λ^B 11 primum om. M² | est] — intellectus om. Γ^{DP} | finitum Λ^O | intellectus] add. eius R | ut] aut P² | est] om. CR 12 producendi notitiam infinitam] productionis notitiae infinitae Σ 12-13 Consimiliter] post arguitur (13) Λ^{BGO} Similiter Rρ^{πγβμν} Simpliciter Γ^B 13 respectu om. Γ^{LN2}Λ^Q | infiniti] praem. obiecti ρ^{πγβμν} add. Aliter arguitur hoc (h. om. μ) et reddit (add. quasi I²μ) in idem, sic (sequitur textus quia, p. 307, 6 — infinita, p. 307, 15; cf. p. 307 ad 6-15 et 16-p. 308, 13) IΛ^Yμ

T¹ Cf. supra n. 39. 74-147. ² id est tertiae quaestionis, cf. supra n. 225-226; p. 262, 23-263, 15.

rius rationis, ergo sunt tantum duae productiones numero¹. Probatio, quia utrumque principium productivum habet productionem sibi adaequatam et coaeternam; ergo stante illa, non potest habere aliam².

⁵ ² Adnotatio a Duns Scoto cancellata: § Memorandum quod tota materia distinctionis 13² vertitur circa antecedens huius causalis³, ideo vel altercatio circa antecedens differatur usque illuc, vel hic tota tangatur.

Secundum, melius fiet si moveatur hic quaestio 'An productiones praecise distinguantur secundum distinctionem principiorum formalium producendi'.
¹⁰ Solutio huius quaestionis⁴ dependet ex his: 'An essentia ut essentia sit principium formale communicandi essentiam' (et ibi 'Quod sic', in Collationibus⁵, et hic 'Obicitur contra' etc.⁶); item 'An idem principium formale producendi possit esse respectu productionum distinctarum' (ut hic 'Quarto, unde' etc.⁷); item, tertio, 'Qualis sit distinctio principiorum producendi', sed haec pertinet
¹⁵ ad quaestionem de distinctione attributorum⁸.

Nota, pro solutione quaestionis⁹ sit propositio: 'Quidquid eiusdem rationis existens ad plura eiusdem rationis se extendit, non determinatur ex se ad quot talia se extendat'. Probatur: in habitudine, communis ad supposita et causae ad effectus. Ex hac¹⁰ sequitur quod nec natura divina in quantum communis determinat sibi numerum suppositorum, nec in quantum principium producendi — si est tale principium — determinabit sibi numerum principiatorum; ergo, si est certus numerus personarum, erit quia principium productivum distinguitur. Sic solvuntur duo prima 'An'¹¹; tertium¹² requirit probationem per adaequationem unius vel unice productionis principio unius rationis. §

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}ρ^{πγβμν})
I sunt tantum] t. s. DCPMSRIZΓ^{DP}Λ 1-4 ¶ Probatio — aliam sign. Vacat D² 5-24 Memorandum — unius rationis = AΓ^{NA}μ Nota (16) — distinguitur (22) R²μ [post divinis (p. 312, 12) R²]; ¶ text. sign.: Vacat AΓ^{NA} Additio v Extra R² lin. anfractuosa μ 5 quod om. Γ^{NA} 6 vel altercatio] alteratio μ | circa] ergo Γ^{NA}(restit. N²) 7 deferatur Γ^{NA} | hic om. Γ^{NA} 8 moveatur hic] m. haec Γ^{NA} h. movetur μ 9 producendi om. Γ^{NA} 11 essentiam om. Γ^{NA} 11-12 et ibi — etc. om. μ 11 Collatione Γ^{NA} 13 productionum distinctarum] d. p. μ | ut — etc. om. μ 14 principiorum om. Γ^{NA} | sed haec] s. hoc Γ^{NA} quod μ 16 sit] sicut Γ^{NA} add. haec Γ^{NA}μ 16-17 eiusdem rationis] r. e. μ 18 extendit μ | habitudine] add. naturae μ 19 hac] hoc μ 20 numerum] unum R² 23 solvuntur] solvitur ad μ | An] argumenta A dubia μ | requirat Γ^{NA} | probationem] productio Γ^{NA} 24 unius vel unice] unice μ univocae Γ^{NA} | rationis] add. vel aliter A; hic sequitur Nota — distinctio 13 (p. 313, 19-p. 314, 20) Γ^{NA}μ

T¹ Cf. supra n. 300. ² Cf. DUNS SCOTUS, Ordinatio I d. 13 q. un. ³ Cf. supra n. 300; p. 305 nota 2. ⁴ Cf. supra lin. 8-9. ⁵ Cf. DUNS SCOTUS, Collationes Oxon., collat. 16 (cod. Oxon. coll. Merton. 194, 91rb). ⁶ Cf. infra n. 304. ⁷ Cf. infra n. 307. ⁸ Cf. DUNS SCOTUS, Ordinatio I d. 8 pars 1 q. 4; Collationes Oxon., collat. 13 (cod. Oxon. coll. Merton. 194, 89va-90va). ⁹ Cf. supra lin. 8-9. ¹⁰ propositione, cf. supra lin. 16-18. ¹¹ Cf. supra lin. 8-9. 10-11. ¹² Cf. supra lin. 12-13.

ID. — INSTANTIAE CONTRA SOLUTIONEM

- 304 Obicitur contra istam deductionem¹ sic: natura ex se est principium determinatum ad agendum; in divinis autem intellectus unde intellectus non tantum videtur esse principium determinatum ad agendum sed etiam essentia natura ut est quodammodo prior intellectu, quasi radix et fundamentum, sicut essentia quaelibet videtur fundamentum potentiae; ergo non tantum intellectus sed etiam ipsa essentia ut essentia debet poni habere rationem principiandi principii illius quod est natura ut distinguitur contra voluntatem.
- 305 Secundo, dubium est de istis actibus productivis, quomodo sint istorum principiorum productivorum quorum sunt actus essentiales; cum enim actus distinguunt potentias, II *De anima*, videtur quod istis potentiis quibus conveniunt actus essentiales, non competant actus notionales².
- 306 Tertio, probatio illa non videtur valere, quae adducitur ad ostendendum dualitatem in principiiis productivis non posse reduci ad unitatem³, nam principiari necessario et principiari contin-

ADCPMSRIVZI^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}πτγβμυ)
 2-p. 321, 18 ¶ Obicitur — actus dicendi sign.: Vacat D²Γ^{B1} Vacat, et durat in originali usque ibi 'Ad r1 argumentum' (cf. p. 322, 2) V² 2-p. 311, 2 ¶ Obicitur — ad unitatem sign. Extra Γ^{LN1} 2 istam] post deductionem Σ illam Λ^H 2-3 ex se est principium] est ex se p. Γ^{LN} Λ^Y est p. ex se Σ add. obiectivum Γ^{B2} 3-5 in — agendum om. Λ^{YB2} 4 tantum videtur] v. t. Σ 5 essentia = A 6 quasi] quia Λ^G sicut Σ 6-7 essentia quaelibet] et q. e. Σ 7 fundamentum] in ras. D² praem. esse S²R²I²Λ^{BH}Σ add. esse D | intellectus] ante ergo Λ^{EG} add. ut intellectus debet primo principium D 8 sed] licet D | etiam] et C om. Γ^{LN} | ut essentia om. πτγβμυ | poni habere] h. p. Λ^Y h. primo D | rationem] principium Λ^O 9 principiandi principii] principii pr. D principii (post illius Z) RV²ZI^BΣ principiandi (not. vel. principii M²) CM | principii illius] i. p. PIZI^{DN} 11 Secundum M²I²Λ^{YHGO}Σ | productivis] productis R²Λ^{HO*} productionis C²M²R²I² 12 sint] sunt DCPMIVZI^YΣ 13 distinguunt = AI² distinguit D distinguat Λ^{EG} distinguant rel. edd. 14-15 competunt DVI² 15 notionales] add. sive productivi (ducti V) PM²IVZI^YΣ edd. 16-p. 312, 12 ¶ Tertio — divinis sign.: Additio usque b (b invenitur in mg. post divinis, p. 312, 12) M² Extra S² 16 Tertio] Tertia SRI²I²DL Tertium quia Σ | non videtur valere post unitatem (18) Σ | videtur] add. etiam D 17 ostendendum] ostendendam I² probandum Σ | productivis] productionis Λ^G add. scilicet Σ 18 nam principiari necessario om. Λ^{B2} | nam] quia D | principiari¹] principare R principiorum D | necessario et] in illo respectu et Λ^{H*} necessario Λ^{H2} | principiari²] principiorum D

F 13 ARISTOT., *De an.* II t. 33 (B c. 4, 415a 16-20): « Si autem oportet dicere ... quid intellectivum et sensitivum, aut vegetativum, prius adhuc dicendum quid sit intelligere et quid sentire: priores enim potentiis actus et operationes secundum rationem sunt ».

T ¹ Cf. supra n. 301-303. ² notionales, generare (dicere) et spirare; essentiales, intelligere et velle, cf. supra n. 271. ³ Cf. supra n. 301.

genter sunt oppositi modi principiandi et tamen haec dualitas reducit ad unitatem. Et concedo quod illud 'unum' habet determinate unum istorum duorum modorum, illum videlicet qui est perfectior et prior. Ita diceretur in proposito, quod ad principium quod est natura — quia illud est prius in ratione principiandi — reducit voluntas licet habeat oppositum modum principiandi¹.

Quarto^a, unde probatur illa propositio, 'stante uno actu adaequato potentiae, ipsa non potest simul habere alium'²? Si intelligat adaequationem secundum extensionem, petitur principium; si secundum intensionem, videtur falsum. Licet enim visio Verbi adaequetur potentiae intellectivae animae Christi, tamen potest nosse etiam actu elicito aliud intelligibile; patet etiam quod Deus novit se notitia adaequata intellectui suo secundum intensionem, et tamen novit alia a se. Si ita est de actu adaequato potentiae operativae, quod compatitur alium, multo magis videtur de potentia productiva, quia eius productum non est in potentia productiva sicut operatio est in potentia operativa.

[21] Item, principium non est principium in quantum principiatum 308

^a Sequitur textus interpolatus: contra ultimam propositionem praedictae deductionis arguo: quaero enim.

ADCPMSRIVZI^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}πτγβμυ)
 1 oppositi modi] m. o. Σ | principiandi] add. et diversi Φπτγβμυ | dualitas] diversitas Λ^H 2-3 determinare Στγ 3 unum] alterum PV²ZAΣ edd. | videlicet] scilicet VI²Λ^HΣ 4 et prior] et purior D om. CM² | diceretur] dicitur VZI^BΛ^{O2} | quod] om. P' ad quod ante reducit (5-6) P² 6 principiandi] principandi R producendi Γ^{LN} 7 Quarto] Quartum Σ | unde probatur] unde probetur Σ improbatur ARI²LNΛ^{O2} probatur V²τ om. D | illa] ista D²PIA^O | propositio] add. scilicet quod D add. quae dicit quod πτγβμυ | stante uno actu] u. a. s. Λ^{EG} add. et VI^B 8 habere alium] a. h. A^{*} | Si] Aut D add. enim Σ 8-9 intelligit D intelligas Z intelligatur M² 9 adaequationem] adaequatum CMSRIVT^{BHGO} edd., praem. istam (illam D²) D om. Λ^Y 9-10 secundum — si om. Λ^{B2} 9 extensionem] add. et tunc D | petit Λ^{HO*}τ 10 si] aut D | intensionem] intensionem (pon. intensionem Λ^{O2}) Λ^Oπτ add. et tunc D | Licet enim = AA^{GO}τ Nam licet πτγβμυ Nam Σ Si enim rel. 11 adaequatur CPMSIVZI^{YHGO}Σ adaequaretur in corr. R² est adaequatum D | potentiae intellectivae] intensive intellectui Σ | tamen] cum M² praem. et Σ add. adhuc Λ^{O2} | potest] posset VI^BΛ^Y posse Z add. propter Λ^G 12 noscere edd. | etiam¹ om. DR^{*} | aliud] ad P²M²Λ^{B*} alia τ | intelligibile] a se Λ^{O*} edd. 13 secundum intensionem] per int. Z secundum extensionem S²Λ^{O*} intensive Σ 14 se] add. scilicet creata τ | Si] Sed τ praem. Sed I²DL add. igitur DΣπτγβμυ 15 quod] quia I²ZA^{BHGO}τ et μ | compatitur] comparatur ad A operatur Σ 16 productum] productus Λ^B productio IZ I²DLΛ^{HO*}τ productum vel productio Pπτγβμυ 17 sicut] add. etiam (et D²) D | operatio est] e. o. post operativa D | potentia om. Aτ 18 Item] Praeterea Σ Quinto sic πτγβμυ 19-20 contra — enim = DCPMS²IZI²DLΛ^{BGO}γμυ 19 praedictae] productae I' praecedentis I² ultimae Λ^G 20 quaero] quia D | enim] aut D secundo γ om. Z

T ¹ Pro n. 304-306 cf. infra p. 312, 14-18. ² Cf. supra n. 303.

iam intelligitur positum in esse, sed in quantum est prius principiatio; ut autem est prius, non aliter se habet per hoc quod principium ponitur in esse. Igitur, si isto non posito posset esse principium alterius, pari ratione videtur quod isto posito posset esse simul principium alterius, quia isto posito principium in quantum principium, hoc est in quantum prius principiatio, nullo modo aliter se habet.

309 Solutio istarum duarum rationum ultimarum¹, et declaratio rationis illius contra quam fiunt², et probatio conclusionis ad quam illa ratio adducitur, videlicet quod sunt tantum duae productiones³, dimittatur usque ad 7 distinctionem^{4a}, quaestione illa 'An possent esse plures Filii in divinis'^{5b}.

^a Sequitur textus interpolatus: tertii libri⁶.

^b Adnotatio a Duns Scoto cancellata: ¶ Nota: instantiae contra antecedens⁷ sunt de materia distinctionis 13⁸, tamen aliquae hic tangantur, saltem prima⁹; 15 secunda¹⁰ potest esse contra solutionem praecedentem¹¹ magis quam hic, et argumentum de distinctione intellectus a natura in ratione principii¹² est hic proprium.

Instantiae contra consequentiam¹³ pertinent ad illam quaestionem 'An duo Filii', distinctione 7¹⁴.

ADCPSMRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}τ^{PT}γ^βμ^υ)

1 iam om. Σ 2 prius] add. principiatio π^ργ^βμ^υ | aliter se habet] se h. a. Σ 4 possit DΣ potest Λ add. 4-5 posset — posito om. R³ 5 simul] ante esse (4) DΛΣ post alterius C²V om. C' | alterius — principium om. C² | quantum] add. prius Σ^{QU}* 8-12 Solutio — divinis] post ipsum (p. 316, 18) D rep. post ipsum (p. 316, 18) C 8 Solutio istarum] Solutiones autem DC(in rep.) | rationum ultimarum] u. r. DC(in rep.)Λ rationum VI^{BN} add. pro quarta instantia DC(in rep.) 8-9 declaratio rationis illius] d. i. r. DC(in rep.)VI^{BN}ΛΣ declarationis istius rat. M² 9 fiunt] fuerint DC(in rep.) 10 illa] post ratio Σ ista D* prima Λ^{GO} ipsa τ | adducitur] additur DZ reducitur Λ^Q | videlicet] scilicet Σ | sunt] post tantum RA sint DC(in rep.) Γ^{LN}Λ^QΣ | tantum] post duae Z add. numero Λ^Q 10-11 productiones] praem. numero Λ^{VO}τ add. numero VI^Σ 11 dimittatur = A dimittantur rel. edd. | 7 distinctionem] dist. 7 DC (in rep.)SRIVZΓ^ΛY | illa] prima Λ^Q om. Λ^B | An] Utrum Γ^N*Λ^H 12 possent] possint D²C (in rep.)V²(in ras.)ΛΣτ 13 tertii libri = ADCPSMRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}τ^{PT}γ^βμ^υ); Quaere I Reportationum (add. dist. 2 et 7 v) q. illam, et in Quodlibet q. 2, et in Collationibus, et alibi μ^υ; adnot. Vide pro isto Quodlibet q. 2 per totum D²; ¶ text. sign. Non in Scoto A¹ | tertii] in ras. Γ^{BD} om. A²² | libri om. Γ^{LN} 14-p. 313, 18 Nota — opinionis = A (ante Secundum arguo sic, p. 298, 1); ¶ text. sign. Scotus extra. Vacat A¹

T¹ Cf. supra n. 307. 308. ² Cf. supra p. 309, 1-4. ³ Cf. supra p. 308, 3-309, 1. ⁴ Cf. infra n. 358. ⁵ DUNS SCOTUS, Ordinatio I d. 7 q. 2 (cod. Assis. commun. 137 [= A], 48ra-b: «Utrum possint esse plures filii in divinis»). Cf. etiam GUIL. DE WARE, Sent. I d. 7 q. 4 (cod. Florent. nat. A IV 42, 28va-b). ⁶ Cf. DUNS SCOTUS, Rep. I A d. 2 n. 185. ⁷ Cf. supra n. 304-306; p. 305 nota 2. ⁸ Cf. DUNS SCOTUS, Ordinatio I d. 13 q. un. ⁹ Cf. supra n. 304. ¹⁰ Cf. supra n. 305. ¹¹ id est quaestione tertiae, cf. supra n. 221-241, 258. ¹² Argumentum cf. supra n. 216-217. ¹³ Cf. supra n. 307-308; p. 305 nota 2. ¹⁴ Cf. supra n. 309.

[Responsio ad instantias] — Ad primum¹ respondeo quod hoc 310 totum 'intellectus habens obiectum actu intelligibile sibi praesens'² habet rationem memoriae perfectae in actu primo³, quae scilicet est immediatum principium actus secundi et notitiae genitae; in hoc autem principio quod est memoria concurrunt duo, quae constituunt unum principium totale, videlicet essentia in ratione obiecti, et intellectus, quorum utrumque per se est quasi parziale principium respectu productionis adaequatae huic totali principio. Cum ergo arguitur quod ratio naturae non tantum competit intellectui, sed essentiae⁴, respondeo quod totale principium, includens essentiam ut obiectum et intellectum ut potentiam habentem obiectum sibi praesens, est principium productivum quod est natura et principium completum producendi per modum naturae⁵. Si enim essentia ut obiectum non haberet rationem principii

15 Quaere in alia parte⁶ folii quattuor instantias⁶ contra improbationem secundi articuli opinionis⁷: quarum duae praeponantur pro opinione confirmanda⁸, aliae duae sint contra rationes contra secundum articulum opinionis⁹. ¶

^a Adnotatio Duns Scoti: ¶ Nota quomodo in prima productione est duplex 20 principium 'quo', quomodo essentia sola non est 'quo' sufficiens communicandi esse, quomodo aliquid quasi-posterior potest esse principium 'quo' communicandi quasi-prius in perfectione, quomodo non aequae est essentia in quolibet

ADCPSMRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}τ^{PT}γ^βμ^υ)

1 respondeo] dico Σ 2 actu om. Dτ 3 perfectae] post primo Σ om. Γ^B* | quae] qui AΓ^B* 5 memoriae D 6 totale] add. unum DΦ^{FP} | videlicet] ut Σ 7 et] add. etiam DC PMSRIZΓ^B | intellectus] add. ut potentia Λ^QΣτ^{PT}γ^βμ^υ | per se] post quasi CMA^Q post est Λ^Q om. DPA^{YHGO}Στ | quasi] quid D 8 principium] prius P hoc R³(ante parziale) om. C²(ante parziale)SI²Zp^{PT}γ^βμ^υ | totali] post principio (9) R toti τ formali Σ 9 quod] quia D | naturae om. D² | non] nihil D | tantum om. Λ^{VO}τ 9-10 competit] competitur Λ^B convenit VI^B 10 respondeo] dico Σ 10-11 totale principium, includens] totali principio includenti ZA^{YHO}τ 11 essentiam = AD naturam rel. edd. | potentiam] formam Λ^Y*GT 12 sibi om. PA^{YO}Σ | est] convenit τ | est principium productivum om. Z | productivum om. Λ^{VO}Στ 13 per] et secundum D 19-p. 314, 20 Nota — distinctio 13 = A¹R³Γ^N*μ [post rationis (p. 309, 24) Γ^N*μ post praesente (p. 314, 3-4) R³ sine praecisa indicatione ubi textus ponendus sit A¹]; ¶ text. sign. Extra R³ 19 Nota = A¹ | productione] probatione Γ^N* 20 est quo sufficiens] e converso sufficit R³ 21 esse] essentiam R³ se Γ^N*μ | quo] primo A¹ 22 in perfectione] imperfectione μ

T¹ Cf. supra n. 304. ² Cf. supra n. 221. ³ Cf. supra p. 300 nota 1. ⁴ Cf. supra n. 304. ⁵ verso, non recto. ⁶ Cf. infra n. 316-319. ⁷ id est contra improbationem tertii articuli Henrici; improbationem cf. supra n. 291-296. Secundus articulus textus primitivi est nunc tertius, n. 290. ⁸ id est duae primae (n. 316-317) deberent poni post «genitae», p. 299, 12. ⁹ Duae ultimae (n. 318-319) deberent poni post «principiatur», p. 303, 15; rationes contra tertium articulum Henrici (n. 290) cf. supra n. 291-296.

in productione Verbi, quare magis diceretur Verbum essentiae quam lapidis si ex sola infinitate intellectus ut principii productivi posset produci Verbum infinitum quocumque alio obiecto praesente?

311 Ad secundum dubium¹ dico quod memoria in Patre est principium operativum Patris, quo scilicet ut actu primo Pater formaliter intelligit ut in actu secundo; est etiam eadem memoria Patri principium productivum, quo Pater existens in actu primo producit ut in actu secundo notitiam genitam. Non fundatur igitur actus productivus super actum essentialem, qui consistit in actu secundo, videlicet qui est operatio-quasi super rationem formalem eliciendi illum actum secundum productivum, sed quodam modo praeexigit illum actum secundum, quia actus primus, qui est operativus et productivus, est ratio perficiendi in actu secundo suppositum, in quo est quodam ordine prius antequam intelligatur produci vel perfici illud quod producitur. Operans enim et producens, per illud principium, prius est operans quam producens.

312 Exemplum. Si 'lucere' poneretur aliqua operatio in luminoso

quasi radix omnium² (sed, Filius est primo notitia et Spiritus Sanctus primo amor, et quasi concomitanter essentia; distinctio 13³). §

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Δ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρ^{TP}γ^{βμν})
 1 Verbi] add. non videtur (-etur γ) ratio CPMS²IZA²6γ | magis diceretur] d. m. Σ 2 quam] add. Verbum VI^{-D}Λ^{O2} | lapidis] pon. lapis M² | si] sed Λ^{G*} not. vel: sic enim C² | infinitate] infinite M^{*} infirmitate γ 3 posset produci] pr. p. CPMΔ^Y | alio om. Δ^{YE2}HO*Στ 3-4 praesente] add. vel principiante I²Z 5 dico om. CΣ^{QU2} 7 intelligit] intelligat Γ^B add. non Λ^{O*} add. nam Φ^{F*P} | ut] add. est R | ut — secundo om. Λ^{BH} | eadem] eodem modo γ | Patris VI^B 9 ut] om. VI^B add. est Λ^B | genitam] add. et actus primus prior est prioritate originis actu secundo (a. s.) secundo post est Λ^{B2} om. S² S²Λ^{B2}ρ^{TP}γ^{βμν} 10 productivus] in corr. Λ^{B2} producens (pon. productivus Λ^{O2}) Λ^O producens vel productivus τ productus R not. aliter: productus S² productionis sive actus producens Λ^G | qui] quo DI^{B*} 11 secundo] primo R | videlicet] scilicet Λ^H om. DΣ | qui] quae PV | rationem] operationem Δ^Y praem. operationem vel Λ^{O2} 12 eliciendi] producendi sive eliciendi VI^B initiandi Z | illum actum] a. i. Λ^OΣτ | secundum om. Δ^{YHGO}*Σ | productivum = A | modo om. A 13 secundum = A | quia] qui Γ^{LN*}Λ^{B2} | primus] add. praeexigitur CPMSRI*Γ^{DLN*}Λ^{O2}γ 13-14 qui — productivus om. D 13 est] om. C² add. actus VI^B add. et Λ^O 14 productivus] add. et CPMSRI*Γ^{DLN*}Λ^{O2}γ 14-15 suppositum post perficiendi (14) DCM²γ² 15 in quo est] ante in actu (14) C² praem. (ante suppositum, 14-15 Λ^O) qui (q.) et M² praem. suppositum γ) est operatio (add. suppositi M²γ^{βμν}) DM²Γ²Λ^{O*} add. | prius antequam] priusquam Σ 15-16 produci vel perfici = AA^{GO}τ perfici VZΓ^{-D}Δ^{YH}Σ produci Λ^{B2} rel. ρ^{TP}γ^{βμν} 17 illud] idem CI²Γ^BΛ^Hπ^γβ^{μν} 18 Exemplum] Verbi gratia Φ | poneretur] ponatur Φ add. productionem habens M^{*} | in] add. corpore Γ^{N2} 19-20 sed — 13] etc. R² 19 Filius] si Γ^{N2} | primo] prima μ | primo] primus μ 20 concomitatur μ

T¹ Cf. supra n. 305. ² Cf. supra n. 304. ³ DUNS SCOTUS, *Ordinatio I* d. 13 q. un. n. [11-25].

et 'illuminare' poneretur productio luminis a luminoso, lux in luminoso esset principium 'quo' et respectu operationis quae est 'lucere' et respectu productionis quae est 'illuminare'; nec tamen 'lucere' quod est operatio esset ratio formalis illuminationis quae est productio, sed esset ibi ordo quasi effectuum ordinatorum ad eandem causam communem amborum, a qua immediatius procedit unus effectus quam alius. Ita in proposito. Ad eundem actum primum, qui est memoria Patris, ordinem quemdam intelliguntur habere 'intelligere' quod est operatio Patris, et 'dicere' quod est 'producere' Patris respectu notitiae genitae; non talem ordinem quod 'intelligere' Patris sit causa vel principium elicitivum 'dicere' Verbi, sed quod immediatius 'intelligere' sit quasi productum a memoria Patris, quam 'dicere' vel Verbum sit productum ab eadem. Non igitur est ibi talis ordo qualem posuit opinio prior¹, in ratione obiecti praesuppositi vel in ratione principii formalis agendi, sed tantum ordo prior quasi-producti ad productum, respectu eiusdem principii, communis ad quasi-productum et productum.

[23] Et tunc ad illud II *De anima*, de distinctione potentiarum per actus², potest dici quod 'quasi producere' et 'producere' sunt actus eiusdem rationis; si enim illud quod non producitur sed quasi producitur esset realiter distinctum a producente, esset vere productum; igitur quod modo sine productione insit, virtute tamen principii quod esset productivum eius si posset distinguere — et pro

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Δ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρ^{TP}γ^{βμν})
 1 et — luminoso om. D | productio] productivum CM²SRΓ^{DL} principium productivum Γ^{N*} 1-2 lux in luminoso om. D²R² 2 et om. CM²Σ 3 nec tamen] non autem Σ 4 quod] quae PM^{*}RVI^{BD}τ | est] esset Λ^{BH} | quae] quo D quod ZA^{-G} 5 coordinatorum M²RI*ZΓ^{DP} 6 amborum] add. quasi P 8 qui] quod P' quae CP²SI^{DP}Λ^O | memoria] not. vel: operatio P² | Patris] add. (= rep., cf. 9-10) et dicere quod est producere Patris respectu notitiae (r. n. om. Φ) C*Φ^{F*P} | ordinem quemdam] q. o. Σ 10 non] praem. et tamen VI^{BD} add. quidem Στ add. tamen (post talem ρ^{TP}γ^{βμν}) Φ^{TP}γ^{βμν} 11 Patris om. Σ 12 immediatius] post sit Σ mediatius Λ^{B*} add. operatio scilicet I² 13 vel] add. quam Σ add. 13-14 eadem = ADE eodem rel. add. 14 igitur est] e. i. Σ | posuit = AR ponit rel. (om. Δ^Y) add. 15 praesuppositi om. A | in om. CPMSR*IVZΓ^{AP}τ^γβ^{μν} 15-17 formalis — principii om. Γ^{B*} 16 prioris RI²Λ^GΣ 16-17 respectu — quasi-productum om. R² | respectu — et productum] respectu eiusdem principii communis post sed (16) I² 17 quasi-productum et productum] quem producant et producant Λ^G quasi-productivi et productivi p 18 Et om. ΔΣ | potentiarum] add. quod P 18-19 per actus] p. actum Φ om. Σ 19 potest dici] d. p. Σ 20-21 sed quasi producitur om. Σ^{QU2} 21 producente] add. ibi P 21-22 vere productum] verum p. eius C 22 insit] add. ut beatitudo Λ^{O2} 23 principii] productivi (-ctum I) DI² add. productivi CP²M²(in ras.)

T¹ Henrici, cf. supra n. 280. ² Cf. supra n. 305.

tanto dicatur quasi-productum – non variat formaliter actum ab illo quo produceretur si esset producibile.

314 Alia responsio esset de intellectu agente et possibili, sed modo transeo; non dixi adhuc, cui intellectui convenit producere notitiam ut principio partiali (hoc dicitur infra), sed nunc de intellectu indistincte locutus sum¹.

315 Ad tertium² dico quod quando duo principia habent modos oppositos principiandi quorum neutrum requirit aliquam imperfectionem, neutrum reducitur ad alterum ut ad prius natura, licet posset ibi esse aliqua prioritas quasi originis, vel huiusmodi. Nunc autem neutrum istorum principiorum includit aliquam imperfectionem, non magis in quantum productivum quam in quantum operativum: nec ergo unum ad alterum reducitur ut ad prius natura, nec ambo ad tertium, propter idem, quia neutrum est imperfectum, et etiam quia illud tertium esset principium secundum rationem alterius istorum, quia inter ista non est medium in principiando, et ita si ambo reducerentur ad tertium, unum reduceretur ad aliud et idem ad se ipsum.

316 Contra ista³ instatur, et primo sic: intelligentia est in Patre sub

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρ^{πγβμ})

2 quo] quia Σ *praem.* a R | esset] *add.* formaliter VΓ^B 3 modo] nunc D 4 transeo] *add.* quia DR²VΓ^{BD}πγβμ | non dixi adhuc] nondum dixi D non enim dixi Σ | convenit] congregat D 4-5 notitiam] naturam Λ^O 5 partiali] principali (*pon.* partiali M⁴) DCM | hoc] sed DΣ | infra] *adnot.* distinctione 3 quaest. ultima (u.) 2 vel 9 μν et in (i. om. μν) Quodlibeto q. 15 et in q. Collationum et libro De anima et alibi (et in q. — alibi om. I²) I²μν | de intellectu] *post* indistincte (6) Σ om. Λ^Y 7 tertium] tertiam instantiam D 8 neuter DCPSRIVZΓ^{BDLN}*Λ^OΣ ρπγβμ | requirit] *ante* neutrum Λ^B* importat ρπγβμ 8-9 requirit — neutrum om. C² 9 neuter DC²PSRIVZΓ^{BDLN}*Λ^{YHGO}Σ *edd.* | reducitur] reduceretur VΓ^B-^D dicitur Z 10 possit (*post* ibi Λ^{BHG}) DIVΓ^DΛΣ | aliqua] alia RΛ^O* om. M²Σ | quasi] quaedam (*ante* prioritas R) MSR qua Σ^O | originis] ordinis D*V⁺ originis vel ordinis ρ | vel huiusmodi] vel huius Λ^{GO} om. *edd.* 11 neuter PVT^{BDLN}* neutrorum βμ | includit] requirit Λ^{BHG} importat Λ^O* om. Λ^Y 13 nec] nunc Λ^{GO}* sic D* | ergo] etiam in *ras.* R² autem Λ^O | alterum] aliud Λ²Φ | reducitur R reduceretur MΛ^Y* 14 quia] *add.* etiam A⁺ | est om. CMSR* 16 rationem alterius istorum] istorum rationem (i. r. om. Λ^{GI}) illorum r. a. Λ^O r. illorum a. Λ^B | ista] illa D*RI^{N2}Λ^O* om. Γ^N 17 principiando] producendo Σ | ita] ideo VΓ^B om. M² 19-p. 321, 18 Ad istas 4 instantias *adnot.*: Ista quattuor instantiae deberent poni prius, ad distinctionem opinionis Henrici A¹ Ista instantiae debent poni prius, ad definiendum opinionem Henrici Γ^{LI} Ista instantiae valent pro opinione Henrici V¹Γ^{BI} In aliquibus originalibus istae quattuor instantiae ponuntur supra, ibi 'Tertius articulus', contra Henricum arguendo μν 19 et] in *ras.* Λ^{B2} om. DA^O | et primo sic] et istae instantiae, valent etiam pro opinione (per opinionem Γ^B) Henrici, et primo sic instatur [Γ] et istae — instatur sign. in text. et mg. litteris a-b V²(om. V²) et istae — Henrici sign. litteris a-b Γ^{B2}] VΓ^B

T¹ Cf. supra n. 232. ² Cf. supra n. 306. ³ Cf. supra n. 310-315. — Pro n. 316-326 cf. supra p. 313, 15-18.

propria ratione intelligentiae, et propria perfectio intelligentiae ut intelligentia est Verbum; ergo Verbum est intelligentiae Patris¹, quod prius est negatum².

Praeterea, Augustinus XV *De Trinitate* cap. 12: « Verbum³ est visio de visione »; igitur actualis notitia est ratio gignendi Verbum³.

Praeterea, non videtur differentia inter memoriam et intelligentiam in Patre, igitur non videtur aliud esse improbare Patrem ut intelligentiam esse principium Verbi et Patrem ut memoriam; idem igitur approbas et improbas⁴.

Quarta instantia est: quare Pater isto actu producit notitiam genitam et non illo, non videtur ratio, cum uterque sit actus secundus et principietur virtute eiusdem actus primi⁵.

Ad primum⁶ dico quod Pater formaliter est memoria, intelligentia et voluntas, secundum Augustinum XV *De Trinitate* cap. 7, sive cap. 15 'de parvis': « In illa Trinitate quis audeat dicere Patrem nec se ipsum nec Filium nec Spiritum Sanctum intelligere nisi per Filium, per se autem meminisse tantummodo vel Filii vel Spiritus Sancti? » — sequitur — « quis hoc in illa Trinitate opinari vel affir-

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρ^{πγβμ})

1 ratione] perfectione Γ^N | et propria] propria (prima Γ^B not. vel: propria Γ^{B2}) autem PVT^B-^D Λ^{YHGO}Σ 2 intelligentia] intellectio D intelligentiae S² *add.* est Σ | intelligentiae = A intelligentia (*praem.* in DM²Γ^{D2}Λ^HΣμν) *rell. edd.* | Patris = AMRΣ (*add.* ut Patris M²R²) Patris ut Patris (Pater DCI⁺) est (e. om. τ) *rell. edd.* 3 prius = ACMR 4 XV] III CRI^N V (*pon.* XV M²) M XV vel V D | De Trinitate] Trinitatis PVT^B | 12] 13 CMT^LΛ^Y 16 I 13 vel 37 ρπγβμ 9 ut¹] secundum Γ^OΣ | ut²] secundum Σ nec D² 10 idem igitur] *ig.* id. DVT^BΛΣ 11 Quarta instantia est] Praeterea non videtur Σ | isto] illo Λ^{O2}(in *ras.*)Σ uno τ | actu] *add.* proximo (om. τ), videlicet ipso dicere Λ^O* *add.* scilicet dicere Λ^{H2} | producat Σ | notitiam] verbum vel notitiam Σ 12 illo] isto D*Λ^Y *add.* scilicet intelligere (*add.* primo Λ^O) Λ^{H2}τ | non videtur ratio om. Σ 14 formaliter] not. vel: totaliter Γ^{B2} | formaliter est] e. f. DPA^O *add.* sibi V²Γ^{LN}Λ^{O2} 15 secundum Augustinum] Augustinus DST^{LN}ΛΣ | XV] V ACP*MSA^O* XII γ XIII π | De Trinitate] Trinitatis DP RVZI^BΛ^Y | cap. 7] 7 DA^O a Λ^{O2} 16 sive] et V vel Γ^B | cap. 15 = A 15 capitulis τ 51 (*pon.* 15 M²) MS 14 μ 15 *rell.* ρπγβμ | Trinitate] virtute V *add.* ambo R*Γ^{D*} 17 per om. Γ^{LN}* 18 Filium] *add.* vel diligere nisi per Spiritum Sanctum ρπγβμ | vel¹] ut P om. Γ^D *add.* sui vel μν 19 sequitur] om. Σ *add.* quod I* | hoc] haec Λ^Hτμν autem Λ^O *praem.* autem τγ | illa] *post* Trinitate PI^D* om. CMSRT^{BDLN} | opinari] in *corr.* M² om. VT^B 19-p. 318, 1 opinari — Filius om. Γ^{D*}

F 4 AUGUST., *De Trin.* XV c. 12 n. 22 (PL 42, 1075): « de visione scientiae visio cogitationis exoritur, quod est verbum linguae nullius, verbum verum de re vera, nihil de suo habens, sed totum de illa scientia de qua nascitur ». 15 lb. c. 7 n. 12 (col. 1065). 19 lb. (col. 1065-1066).

T¹ Cf. supra n. 290. ² Cf. supra n. 291-296. ³ Cf. supra n. 290. ⁴ Cf. supra n. 310, 291. ⁵ Cf. supra n. 311, 292. ⁶ Cf. supra n. 316.

mare praesumat? Si autem solus ibi Filius intelligat nec Pater et Spiritus Sanctus sint intelligentes, ad illam absurditatem reditur quod Pater non sit sapiens de se sed de Filio». Haec ille. Intelligit igitur quod Pater formaliter est memoria sibi, intelligentia sibi et voluntas sibi; et in hoc est dissimilitudo inter personas et partes imaginis in nobis, secundum ipsum.

Cum igitur dicitur 'proprius actus intelligentiae est Verbum' ¹, nego, immo de ratione Verbi est quod sit notitia genita.

321 Dicis, sufficit quod sit notitia declarativa.

Nego, intelligendo per 'declarativum' relationem rationis, ut intelligibilis ad intellectum: talis enim est relatio notitiae declarativae actualis Patris qua Pater formaliter intelligit, ad notitiam habitudinalem Patris ut est memoria, ita quod obiectum praesens intellectui Patris declaratur aequae per notitiam actualem Patris sicut per notitiam actualem quae est Filius, — et tamen notitia actualis Patris non est Verbum, quia nihil potest esse formaliter in Patre nisi non-genitum.

322 Cum dicitur secundo quod est 'notitia de notitia' ², respondeo [25]

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμ)

1 solus ibi Filius] s. Fil. i. DΓ^{D2}Σ i. s. Fil. Λ^o | intelligit DVT^{-D}ΔΣ | nec] et Σ^oρτπβμ ut AD^ΛY^{EH}Λ^oΣ^U 1-2 Pater et Spiritus Sanctus] sibi et Patri et Spiritui Sancto ρτπβμ 1 et] nec DCPMRIVZΓ^{AG2}Υ ut Λ^o praem. nec S 2 sint] sunt DCMSRIT^{-B} sibi Υ om. P | sint intelligentes] intelligentia sit post intelligat (1) τπβμ om. ρ | reditur] reducitur MRI²Γ^N 3 Haec ille] Hoc patet DM²S 4 igitur] add. Augustinus Λ^o | intelligentia] praem. et DCM R²IVZΓ^{BD}ΔΣ 6 in nobis om. VI^{B2} 7 igitur om. I²Λ^{Y0} | dicitur] add. prius Γ^{LN} add. quod D 8 immo] quia VI^{LN} r... Λ^o praem. quod Γ^{B2} 9 Dicis] in corr. R² Dices Γ^N Λ^{H20} Dicit P²Z^{ΛYH} Contra Σ add. contra Λ^{BHG} add. quod DI²VI^Γ | notitia declarativa] d. n. Σ 10 declarativam DMR²Λ^{BH} declarativa vel Λ^o | ut] qualis est PR²VI^{BD}ΔΣτ om. I² add. qualis (add. ultra est I²) I not. alius liber: qualis μ add. est ρτπβμ add. qualis est Z add. sunt D 11 enim om. DC²(post est)MSRI²ZΣ | est relatio] r. e. PI²VI^{-D}Δ^{-o} 12 actualis] in ras. C² actu M²SRI²Λ^o(post formaliter) om. PM²VZΓ^{BD}Δ^{LN}Λ^{YHGO}Στ | intelligit] add. notitiam C²P²MS²RI² VZΓ^{BD}Δ^{LN} 13 habitudinalem = ASA^oτ habitulem CMRVZΓ^{BD}Δ^{Y0}Σ habitualem DPI²LN Λ^{BH}ρτπβμ [ante notitiam (12) RVI^{-D} post Patris Z²] | praesens] patris Λ^{BHG} r... I²D² om. I²D² 14 intellectui] in intellectu Λ^{BHG} om. Σ | Patris²] Patris (in ras. I²D²) praesens I²D² om. Σ | declaratur aequae = A ita et aequae perfecte declaratur Σ perfecte declaratur aequae τ perfecte (om. I²) declaratur aequae perfecte PIZI²Δ declaratur aequae perfecte rel. ρτπβμ 14-15 Patris² — actua- lem] om. C² add. Filii D² 15 Filius] in (praem. Filius vel quae est I²) Filio CMI²Γ^{D2} 15-16 notitia actualis Patris] a. n. Patris I²N n. Patris a. CPMZ 16 esse formaliter] f. e. CPMZ 17 non-genitum] ingenitum I²Σ non generaliter M 18 Cum — respondeo] Ad secundum dico Σ | de notitia om. DR²

F 6 AUGUST., De Trin. XV c. 7 n. 12 (PL 42, 1065-1066): «Itemque in hoc magna distantia est ... Ecce ergo tria illa, id est memoria, intelligentia, dilectio sive voluntas in illa summa et immutabili essentia quod est Deus, non Pater et Filius et Spiritus Sanctus sunt, sed Pater solus».

T ¹ Cf. supra n. 316. ² Cf. supra n. 317.

quod ipsemet Augustinus exponit se XV De Trinitate cap. 10 a: «Simillima est visio cogitationis visioni scientiae»; et eodem, cap. 8, sive cap. 32 g: «Tunc est verbum simillimum rei noscendae de qua gignitur, et imago eius: de visione scientiae, visio cogitationis».

5 — Ista constructiones sunt intransitivae. Nam sicut 'visio cogitationis' nihil aliud est quam cogitatio, ita 'visio scientiae' nihil aliud est quam scientia. Idem est igitur dicere, de visione scientiae nasci visionem cogitationis, quod, de scientia nasci cogitationem. 'Scientia' autem est scientia habitualis, perficiens memoriam, secundum eundem XV Trinitatis cap. 15, sive 38, ubi dicit: «Si potest esse in anima scientia aliqua sempiterna, sempiterna esse non potest scientiae eiusdem cogitatio». Illud 'sempiternum' secundum eum pertinet ad memoriam, 'non-sempiternum' ad intelligentiam. Nihil igitur vult aliud dicere 'visionem de visione', 'notitiam de notitia', nisi actum secundum qui est visio vel cogitatio in intelligentia, nasci de actu primo qui est visio habitualis sive scientia, secundum eum.

Ad tertiam instantiam, cum arguitur de differentia memoriae et intelligentiae ¹, dico quod illi adversarii nec ponunt differen-

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμ)

1 De Trinitate] Trinitatis PRVI^B | 10] 4 DPM²(in ras.) 11 τυ 11 (13 γ) vel 28 ρτπβμ | a om. I²Λ^oΣ 2 cognitionis DCP² | 8] 12 I² edd., om. CΛ^{B2} 3 sive cap. 32 g] vel 22 Σ om. I²τ | cap. om. CPMRA^{BHG} | 32] 31 Λ^{BHG} 12 (pon. 32 Λ^o) I²N²Λ^o | g] de parvis ρτπβμ om. R²Λ^{BHO} | noscendae] nascendae Λ^o notae ρτπβμ om. VZΓ^{-D}Λ^{YHO}Σ 4 eius] eiusdem R add. quoniam C²R²I²τ add. quando τπβμ add. et Λ^{BHO} | scientiae] add. exoritur R² | cogitationis] comp. D² cognitionis Λ^{HO} add. exoritur C²I² edd. 5 intransitivae] transitivae D²C²M²SRI²ZΓ^{LN} om. D² 7 est¹ om. SI² | igitur] post Idem RI²N²Λ^oΣ om. CMZI^B 7-8 scientiae — scientia om. Λ^{B2} | scientiae om. Γ^{LN}ΣΛ^H 8 nasci¹ — scientia om. V² | quod] quam Λ^oΣτ om. I²D² add. est Λ^o 9 autem om. Σ^{QU} | scientia² = A forma (-maliter Λ^Y) rel. edd. 10 XV] III (pon. XV Λ^o) Λ^oτ | Trinitatis] De Trinitate DCMSIZI^{-B}Λ^{-Y}Σ | cap. 15] 15 D 5 Σ^U III (pon. 15 Λ^o) Λ^o om. Λ^Y | sive] vel Σ | 38] 48 CMI²Γ^D 40 I 11 aliqua om. VI^{-D}ΔΣ | sempiterna² om. DC²Σ² I²DLN²Λ^{YGO}Σ^U 11-12 esse non potest] n. p. e. CPMRIVZΓ^{BD}Λ^{BHG} 12 scientiae eiusdem] e. s. VI^BΔΣ add. scientiae Z 13 eum] eundem R²Λ^{Y0}Σ 14 igitur vult aliud] i. a. v. VI²Σ a. i. v. Λ^o 16 qui est visio] qui (quo Λ^o) est in (in om. I²-B) memoria qui (quae VI^{-D} ρτπβμ) est visio PIVZΓ^ΔΣ edd., praem. qui est in memoria R² not. alius liber Scoti: quae est memoria V² 17 secundum eum] per eum Σ^Q om. Z 18 tertiam instantiam] tertiam D tertium RΣ | arguitur] arguit D dicitur Σρτπβμ 18-19 memoriae et intelligentiae] i. et m. Σ et m. et i. Z² 19 illi] isti PΣ | nec] non DCVI^{-D}Λ^HΣ

F 1 AUGUST., De Trin. XV c. 11 n. 20 (PL 42, 1072): «Simillima est enim visio cogitationis, visioni scientiae». 2 Ib. c. 12 n. 22 (col. 1075): «Tunc enim est verbum simillimum rei notae, de qua gignitur, et imago eius, quoniam de visione scientiae visio cogitationis exoritur». 10 Ib. c. 15 n. 25 (col. 1078): «si potest esse in animo aliqua scientia sempiterna, et sempiterna esse non potest eiusdem scientiae cogitatio».

T ¹ Cf. supra n. 318.

tiam realem inter intellectum et voluntatem Patris, et tamen habent tantam differentiam, quod alterum potest esse principium elicitive alicuius productionis cuius alterum non est principium formale elicitivum; Filius enim non producitur formaliter per modum voluntatis. Igitur licet non differant realiter memoria et intelligentia Patris, est tamen tanta differentia inter illa, quod alterum posset poni principium elicitivum alicuius productionis cuius reliquum non ponatur principium formale elicitivum. Talis differentia patet secundum Augustinum XV *De Trinitate* cap. 8, et ubi prius¹. Talis enim est, quia si Pater esset memorialiter noscens, non autem intelligens, non esset perfectus, secundum Philosophum XII *Metaphysicae*, non obstante illa identitate memoriae ad intelligentiam sive recordationis ad intellectionem.

324 Ad quartam instantiam² dico quod haec est immediata contingens 'calor calefacit', et ista immediata necessaria 'calor est calefactivus', quia inter extrema neutrius istorum invenitur aliquod medium. Ita dico quod haec est per se 'operatio in quantum operatio non est productiva', quia operationes ut operationes sunt fines et perfectiones operantis³; productio autem ut productio non

ADCPMSRIVZ¹BDLN²AYEHGO³QU(Φ⁴PP⁵PT⁶PT⁷β⁸μ⁹)

1 habent] habeant V habet Λ⁰ om. Λ^{23H} add. concedere PT⁶β⁸μ⁹ 2-3 elicitivum alicuius productionis] a. p. e. Σ 3-4 cuius — non om. Λ²³ 3-8 cuius — elicitivum om. Γ²³ 3 cuius om. RI* | est] potest esse PT⁶β⁸μ⁹ 3-4 principium formale] f. p. Λ^{23G} 4-7 Filius — elicitivum om. Γ²³ 4 enim] om. Γ²³ add. producitur formaliter per modum naturae sed β⁸μ⁹ | non om. VI^{BD2N2} | modum] add. naturae et non per modum VI^{BDN2} 5 voluntatis] add. sed intellectus γ | memoria et intelligentia] i. et m. Σ 6 Patris] in Patre Σ om. R* | alterum] unum Γ²³ | potest Στ 7 elicitivum] add. formale PM* 7-8 alicuius — elicitivum om. P* 7 productionis] actus vel productionis Σ 8 ponatur] ponitur CI*VI^{BN}Λ^{23H}Σ ponetur Λ^{23G}* potest esse Γ²³ | principium formale elicitivum om. Σ | formale] post elicitivum CMRZI² om. P (cf. ad 7 et ad 7-8) | patet] add. quia DI² 9 De Trinitate] Trinitatis PRVI² 10 quia = A quod rell. edd. | memorialiter] ante esset Σ memorialiter V memoriter I² memoria Λ^{GO}τ praem. praecogitans sive D 11-12 secundum — Metaphysicae om. D 13 intellectionem] intelligentiam Γ^{LN} intelligentem P intentionem D* 14 quartam instantiam] quantum Σ | instantiam] oppositam M om. D | immediate Σ 15 ista] illa D*Λ⁻⁰ ita VI² haec Σ | immediate Σ 16 istorum] illorum SA^Y istarum DI²Σ 17 dicitur Λ^{23G} | haec = A illa SA^{YO} ista rell. edd. 17-18 in quantum operatio om. Σ^{U2} 17 quantum] add. est VI² 18 non est] est (in ras. R² om. P*) non (non] ut Λ⁰ praem. non Λ⁰²) DCPMSRIZI⁻²AY^{23HO}Σ edd. | ut operationes om. IVI²PT⁶β⁸μ⁹ 19 autem ut productio om. Σ^{U2} | productio²] add. est DC PSIZI²PA

F 9 AUGUST., *De Trin.* XV c. 7 n. 12 (PL 42, 1065-1066). II ARISTOT., *Metaph.* XII t. 51 (A c. 9, 1074b 17-18): « si [Deus] non intelligat, quidem utique erit insigne, sed habet quemadmodum ut si dormiens sine intelligentia ».

T ¹ Cf. supra n. 291. ² Cf. supra n. 319. ³ Cf. supra n. 292.

est perfectio producentis sed habens terminum productum extra essentiam producentis, vel saltem non formaliter in persona producentis.

Quare ergo actus primus quo Pater intelligit vel formaliter 325
operatur non producit?

Respondeo quod illud 'intelligere' est 'operari' Patris ex ratione sua, et non est 'producere'; productione autem sive dictione producit sicut aliquid calefactione calefacit, formaliter cuius non est alia causa prior.

10 Quod autem dicis idem esse principium istorum duorum actuum¹, non altercando modo de intellectu agente et possibili², potest concedi quod ex plenitudine perfectionis potest competere alicui quod operetur et quod producat aliquid aliud a se. Magis tamen hoc patebit quando dicetur quod 'dicere' non est aliquis 15 actus intelligendi formaliter³; est tamen aliquis actus intellectus. Nullus autem actus intelligendi formaliter est productivus, sed aliquis alius actus naturalis, praecedens vel subsequens, potest esse productivus — qualis est actus dicendi.

ADCPMSRIVZ¹BDLN²AYEHGO³QU(Φ⁴PP⁵PT⁶PT⁷β⁸μ⁹)

1 est] ante non (320, 19) MRIT^{LN*} om. S²I²Γ^{23*} | habens] habentis PT⁶ habet Στγ praem. non M* | terminum] esse PT⁶ tantum Z | productum] productivum M 2 non] add. includitur (dit μ) Λ⁰ edd. 4 ergo] autem DCMSIVZI² om. R | primus] secundus PT⁶β⁸μ⁹ | intelligit om. Σ² 4-5 formaliter operatur] o. f. Λ^YΣ 5 producitur VI^{BD+N} 6 quod] quia PMRI*ZI⁻²Λ⁻⁰Σ | illud] ad Γ²³ om. Γ²³ | est operari Patris] post sua (7) Λ^YΣ add. et VA² 6-7 Patris ex ratione sua om. D* 7 est om. R² | productione] productio C per productionem Λ⁰ | dictione] in ras. R² dictionem Λ⁰ ductione ZA^Y productione (pon. t... C²) C 8 aliquid] aliquod CMS*R aliquis P add. calefactibile R | calefactione] post calefacit R calefactivum (add. calefactione C²) C | formaliter om. Σ^{QU2} | cuius] eius C 9 alia] aliqua DA^{HG} 10 dicit DCR²VI²Γ^{-D} Λ⁰ | esse] est Λ⁰ | istorum] post duorum Γ²³ illorum Λ^Y | duorum om. Γ²³ 10-11 actuum] add. hoc S add. hic I* 11 non — possibili om. D | altercando] alterando S*Λ^{YO} 12 potest concedi] concedo DΦ | potest competere] competit vel competere potest VI² 13-14 Magis tamen hoc] Hoc t. m. Σ 14 aliquis am. C² 15 intelligendi — actus om. Γ²³Σ^{U2} | intelligendi — intellectus om. R* | actus²] praem. formaliter M' add. formaliter CPM²R²I*Γ²³ 15-16 actus² — formaliter om. Λ²³ | intellectus] intelligendi Γ²³ 16 formaliter est] e. (om. I*) f. CPMIZ | producat C 17 alius] post actus I'Γ^{23D}Λ^H om. DI² | naturalis] naturaliter DR²I²PT⁶β⁸μ⁹ talis Γ^{LN} praem. formaliter V*PT⁶β⁸μ⁹ | subsequens] sequens C 18 productivus] productus Mτ praem. actus Σ | est] erit VI²

T ¹ Cf. supra n. 319. ² Cf. supra n. 314. 232. ³ Cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio I* d. 6 q. un. n. [2-4].

LIV. — AD ARGUMENTA PRINCIPALIA QUARTAE QUAESTIONIS]

- 327 Ad rationes principales¹. — Ad primam² dico quod Averroes in VIII *Physicorum* commento 49, cuius textus incipit «Utrum unumquodque moventium», non loquitur expresse nisi de homine, et quoad hoc contradicit Avicennae³, sicut ipse dicit ibidem. Imponit igitur Avicennae quod posuerit quod homo poterat generari aequivoce, — et tunc conclusio⁴ Averrois vera est, quia nullum generabile univoce potest generari aequivoce, nisi sit ita imperfectum quod causa aequivoca sive univoca sufficit ad generationem eius; et ideo imperfecta entia possunt generari univoce et aequivoce, perfecta autem non. Tamen rationes⁵ Averrois videntur concludere non tantum de homine, sed de quacumque specie naturalium generabilium: et si hoc intendat, conclusio eius est falsa, et rationes non concludunt.
- 328 Quod conclusio⁶ sua sit falsa, patet per Augustinum III *De Trinitate* cap. 9. Et ratio Augustini ibidem est, quod generatum

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}ρτπγβμν)

2 Ad rationes — primam = A Ad primum (add. argumentum principale Γ^{N2} add. ergo C) DCMS RΓ^{LN} Ad primum argumentum (a. om. IΓ^{DΣ}) principale PIVZΓ^{BD}ΛΣ edd. | Averroes] comp. Λ^G Commentator Λ^{Hτ} 3 in om. Σ | VIII *Physicorum* commento 49 = AΣ commento 49 (46 πγβ μν) VIII *Phys.* PVI^{BD}Λ^Yρτπγβμν VIII *Phys.* in com. 47 τ commento 49 (49) c C 46 I²Λ^{O*} add. VIII *Phys.* Γ^{N2} rel. | Utrum] Utrumque VI^{BD}Λ^{N*}Φ add. autem I²πγβμν 4 unumquemque PV | moventium] in ras. P² comp. (= mo^m vel similiter) DI²VZΓ^{AB} mobiliū Λ^O medium (bon. motivum M²) CMS om. [sed not. alius liber (a. i.) Ad v): Unumquodque igitur etc. μν] Λ^{HΣ}ρτπγβμν 5 Avicennae] adnot. Quare Avicennam 15 De animalibus et in tractatu De diluviis ad hoc μν | sicut — ibidem om. PVZΓ^{BD}Λ^Y 6 Imponit] Imposuit Λ^{HGΣ} edd., praem. Qui VI^B praem. Cui Γ^{LN} | igitur] enim Λ^{YΣ}τ autem ρτπγβμν om. VZΓ^{BDLN}Λ^Y scilicet Γ^{N2} | Avicennae] ei Σ Cui ante Imponit Λ^Y om. Z | posuerit] posuerat VI^{BΣ} posuit M² | quod homo poterat] hominem posse Σ | poterit Λ^O potuerit ρτπγβμν 7 vera] in ras. S²R²Λ^{B2} nulla Λ^{G2} nihil Λ^O | est] esset Λ^O praem. esset Λ^G 7-8 quia nullum = A nihil (nec D) ergo DCMSR²Γ²ZΓ² nihil enim R²I² rel. edd. 9 sive univoca] post eius (10) Σ om. P²I²VZΓ^{BD}Λ^Y sive aequivocata (I) P² add. ad generationem Λ^{B*} | sufficient P² sufficiat DP²M²I²ΛΣ edd. 10 imperfecta entia] e. i. Σ 11 Tamen] post rationes Σ Nam tamen (tamen post Averrois A*) A 12 sed] add. etiam I²Σ 13 naturalium] post generabilium Σ naturaliter (not. alius liber: naturalium μ) πγβμν | conclusio eius] e. c. Σ 14 rationes] add. eius DI²τ 15 sua] eius D om. PZΣ 16 9] 8 D* 7 (8 β 4 μ) vel 10 ρτπγβμ 4 v | ibidem om. DΦ | est] post Et D rep. post Et I² om. Λ^{O*} | quod] quia PI²ZΛ^O Σρτπγβμν

F 2 AVERROES, *Physic.* VIII com. 46. 3 ARISTOT., *Physic.* VIII t. 46 (Θ c. 6, 258b 12): «Utrum autem unumquodque moventium» (versio arabico-latina). 5 AVERROES, *Physic.* VIII com. 46. 15 AUGUST., *De Trin.* III c. 8 n. 13 (PL 42, 876).

T ¹ Cf. supra n. 212-218. ² Cf. supra n. 212. ³ Cf. AVICENNA, *De nat. animal.* XV c. 1 (59rb-va). ⁴ Cf. supra n. 212. ⁵ Cf. supra n. 213-214. ⁶ Cf. supra n. 212.

per putrefactionem propagat alia; propagantia autem sunt univoca generatis a se: igitur propagata et generata per putrefactionem sunt univoca.

Quod si negat Averroes assumptum de apibus et de animalibus, non potest negare de plantis, quia aequivoce generatae, hoc est non de semine, postea produciunt univoce semen, ex quo generantur plantae aliae eiusdem speciei.

Contradicit etiam ei Augustinus in *Epistola ad Deogratias*^a, 330 et Ambrosius *De Incarnatione*, in fine.

Sed et ipsemet contradicit sibi ipsi in aliis locis de hac conclusione. Nam de generatione accidentium aequivoca patet per ipsum II *De caelo et mundo* commento 42, ubi ipse concedit quod in accidentibus non semper est generatio ab univoco; et ponit exemplum de calore et igne: ponit enim quod calor generatur aequivoce ex

^a Sequitur textus interpolatus: ubi dicit I: «Multa genera animalium, sine parentibus, ex terra procreantur, quae tamen pariunt inter se ipsa sui similem; nec propter diversitatem nativitatis intersit aliquid ad naturam eorum quae procreata sunt ex terra et eorum quae ex illis coeuntibus sunt: similiter enim vivunt et similiter moriuntur quamvis dissimiliter nata sint».

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}ρτπγβμν)

1 alia] aliqua Λ^{YH} add. iterum propagantia μν | propagantia] post autem Σ generantia V | autem] in corr. P² et M²SIΓ^BΛ^{Yτ} 2 generatis] comp. D generantis C²VΛ^{BG} genitum Λ^{HO2} praem. generans et Λ^{H2} | propagata] propagantia Λ^{HG} praem. et Λ^H | et generata om. Γ^{D*} | generata] genita DVI² 4 Quod] Et ΣΦ Quaedam Γ^D Quia Γ^L | si] ut Λ^G | negat Averroes] Aver. n. ΛΣ | de² om. R²T^NΛ^OΣρτπγβμν 4-5 animalibus] praem. aliis Λ^G om. Λ^{O2} add. imperfectis M²I² add. et (om. v) consimilibus Λ^O not. alius liber: consimilibus μ 5 potest] add. tamen Σ | negare] add. illud Σ | generatae] genitae DIVΓ^BΛΣρτπγβμν 6 postea produciunt] pr. p. Λ^{HΣ} | quo] qua D quibus P 6-7 generantur] add. postea Σ add. scilicet Φ 7 aliae] ante plantae Λ^{BG} om. Γ^L 8 etiam] ergo R enim Λ^{GO} 9 et — in fine] ante ubi (15) I²VI^{BD} rep. post sint (19) Γ^D | Incarnatione] add. Verbi Σρτπγβμν | in fine] om. Σ add. disparitas ortus non arguit disparitatem naturae D 10 Sed et] Sed etiam DCPMIVI^D Et etiam Σ Sed Γ^{LN}Λ^B H^{GO}τ | ipsemet] ipse tenet D* add. Averroes DI²Λ^{BHO}Στ add. Commentator VI^B add. Augustinus Λ^Y add. autem RA^G | ipsi om. DSII^{PDN} 11 accidentium] comp. Λ^H accidentis VI^B 12 II] III DI^{PD2}, I Z om. CMS²RIVI^{BD}Λ^N | et mundo om. Λ^{GΣ} | commento om. D | 42] 45 D 41 RI^{PD*} 2 Γ^{LN} 11 Λ^O | ipse = A 13 non semper est] n. e. s. PZ s. n. e. DCM²SRI^{LN} 14 et igne] in igne τ om. VZΓ^{BD}Λ^{YΣ}ρτπγβμν | ponit = A patet rel. ρτπγβμν | enim] etiam DCMSRI²ZΓ^BΛ^Y om. τ | quod om. Γ^{LN} | calor] add. secundum eum D | aequivoce] om. Γ^{LN}Λ^{Yτ} add. et Σ 15-19 ubi dicit — nata sint = CPMIVZΓ^{BD}γμν [post fine (9) I²VI^{BD}]; ¶ text. sign.: Vacat Z² Extra I²(text. et mg.) litteris a-b in text. et mg. (b deest in text. in Γ^{B1}) V²Γ^{B1} lin. anfractuosa μ; lectiones variantes vide in append. B

F 8 AUGUST., *Epist.* 102, ad Deogratias q. 1 n. 4 (PL 33, 371-372; CSEL XXXIV 547, 12-17). 9 AMBROSIIUS, *De incarnationis dominicae sacramento* c. 9 n. 101-102 (PL 16, 843). 11 AVERROES, *De caelo* II com. 42: «calor generatur a calore aliquando, et aliquando a motu».

T ¹ Cf. supra ad lin. 8.

motu et ex concursu radiorum, et etiam a calore univoce. — In substantiis etiam patet quod ignis generatur et univoce et aequivoco. Quod aequivoco, patet III *De caelo* commento 56: «Exitus ignis a lapide non est de capitulo translationis, sed de capitulo alterationis», hoc est non generatur per lationem, sed per alterationem; generatur etiam per motum localem, XII *Metaphysicae* commento 19, et I *Meteorologicorum* de generatione impressionum ignitarum^a. — Item patet de animalibus quod multa generantur aequivoco, XII *Metaphysicae* commento 19: «Vespae enim videntur fieri de corporibus equorum mortuorum, et apes de corporibus vaccarum», etc.

332 Quod autem omnia praedicta generata aequivoco sint eiusdem speciei cum generatis univoce, probatur, quia habent easdem operationes, et circa eadem obiecta; ab eisdem conservantur et ab eisdem corrumpuntur. Eosdem habent motus, sive quantum ad

^a Sequitur textus interpolatus: Ignis itaque generatus motu excussionis de lapide et ex reflexione radiorum solis, aequivoco generatur, et tamen univoce ignis sic generatus generat ignem¹.

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}Τ^ρπ^γβ^μ)
1 motu et ex concursu] cursu et motu D | ex] in Λ^o om. CMSRIZIT^B | cursu S*Λ^oΣ | etiam om. DT^o*Σ 2 etiam] et Λ^oΣ autem CPMZΛ^Yρ | quod] quia π^γβ^μ | et¹] ibi Λ^o om. C^oPMVIT^oΣ^ρπ^γβ^μ 2-3 et² — patet] patet etiam quod aequivoco Σ 3 Quod aequivoco om. M^o | III] II CPIZ om. VT^B | De caelo] add. et mundo DCPIVZIT^A add. | commento] praem. in CI^{LN} praem. etiam (et S vel M) in MSRZ praem. et Averroes Φ^ρπ^γβ^μ om. Λ^oΣ | Exitus] add. inquit ΣΦ^{FP} 4 translationis] lationis in ras. T^N relationis Λ^o 4-5 sed — alterationis om. A^o 5 non generatur] g. n. DVZIT^oΛ^{YH}Σ | lationem] in ras. R^o translationem Λ^o relationem D^o 6 XII] XIII CPMI^oZIT^{LN} II Rp XI τ 6-7 XII — 19 om. Λ^oΣ 7 19] 15 D 18 π^γβ^μ 7-9 et I — commento 19] om. T; ¶ sign. Extra V¹ 7 et] ut Λ^o om. Λ^oΣ | Meteorologicorum] scriptio huius verbi valde variatur in codd., add. dicit Λ^oΣ add. .d'. M^oST^o | impressio- num] impressarum omnium D 8 Item] Idem PVT^BΛ^{YH}Σ | multa] add. animalia Λ^o 9 com- mento 19] 19 c. SRIT^o | 19] 18 π^γβ^μ | Vespae ADSRI | enim = A 9-10 videntur] dicuntur VT^B 11 etc. om. PII^oρ^πγ^βμ 12 omnia] post praedicta PR om. Λ^oΣ | generata aequivoco] ae. g. CA^oΣ | sint] sunt DI sit Λ^oΣ 13 generans P' generantis P^o genitis VT^BΛ^Yτ | probatur] patet T^N patet et etiam potest probari VT^B 13-14 easdem operationes] o. e. (eadem I) CPM RIZIT^o 14 ab eisdem] praem. et PII^oΛ^o add., om. Z add. etiam M | et² om. ZIT^{LN}Λ^{YH} 14-15 ab eisdem om. DPΣ 15 Eosdem] post habent Σ praem. Et Λ^o add. enim Λ^oμ 15-p. 325, 1 ad — quantum¹ om. Λ^oΣ 16-18 Ignis — ignem = A 17 univoce] virtute A^o

F 3 AVERROES, *De caelo* III com. 56: «exitus ignis a lapide est ex capitulo alterationis et transmutationis ... et non ex capitulo translationis». 6 AVERROES, *Metaph.* XII com. 18: «ignis generatur a motu sicut ab igne». 7 AVERROES, *Meteor.* I summa II c. 1 (ed. IUNTINA V 404 I-406 I). 9 AVERROES, *Metaph.* XII com. 18: «Vespae enim videntur fieri ex corporibus equorum mortuorum, et apes ex corporibus vaccarum mortuorum, et ranae ex putrefactione aquae, et muscilioes ex vino corrupto».

T ¹ Cf. DUNS SCOTUS, *Rep.* I A d. 2 n. 177.

sursum sive quantum ad deorsum, sive quantum ad motum progressivum et eadem organa motus progressivi; ex unitate autem motus concludit Aristoteles I *De caelo et mundo* unitatem naturae, et Commentator ibidem commento 8: «motus unus non provenit nisi ex unitate naturae». Habent etiam — haec et illa — membra eiusdem speciei, et «membra leonis non differunt a membris cervi nisi quia anima ab anima», I *De anima*. Et generaliter, quaecumque media possunt concludere unitatem specificam, sive sumpta ex actibus sive ex operationibus, concludunt propositum de univocatione generatorum sic et sic.

Conclusioni etiam Averrois Philosophus contradicit VII *Metaphysicae*, ubi vult quod sicut aliqua eadem fiunt ab arte et a casu, quando scilicet principium est in materia simile illi quod esset principium motus factionis si idem fieret ab arte, ita vult quod quaedam naturalia fiunt a natura et a casu, et quaedam non; et ibidem Averroes — et incipit textus «Ergo sicut in syllogismis» — vult quod illa possunt generari sine semine, et per consequens

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}Τ^ρπ^γβ^μ)

1 sive¹ — deorsum om. Λ^oΣ 2 et] add. etiam CPMIT^o 3 De caelo et mundo] Caeli et mundi VT^BΛ^YΣ add. et in T^o* 4 ibidem] eiusdem D' eius ibidem D^o add. quod D 6 membra¹ — et om. D^o 7 quia] praem. ab V^o add. illa Λ^o add. etiam D | ab anima om. M^o | I] in Λ^o* II Cp | I De anima om. ZΛ^oΣ 8 unitatem specificam] not. alius liber: unitate specifica μ 9 sumptam DCPMIT^{LN}Λ^oρ^πγ^β | actibus] accidentibus PM^oVZIT^A-τ^μ | sive] add. sumptam ρ^πγ^β add. sumpta μ | ex² om. CΣ | operationibus] operibus PRIT^Nρ^πγ^βμ add. et D^o | concluduntur τ concludit Λ^oρ^πγ^β 10 univocatione] comp. RVZIT^oΛ^YΣ unitate DΣ unione T^B unitate et univocatione Λ^oΣ | sic et sic] et sic Λ^oΣ sic M^o om. DCM^oSRI^oT^o add. in unitate specifica v 11 Conclusioni — contradicit = A Conclusioni (-nibus V^o -nem T^B) etiam (autem Λ^o) Averrois magister suus contradicit (m. s. c.) c. m. s. VT^BΣ s. m. Z) PVZIT^BΛ^YΣτ Contradicit etiam (autem Λ^oΣ) conclusioni Averrois magister suus Λ^oΣ Contradicit etiam Philosophus, magister suus, Averrois p Contradicit etiam sibi magister suus π^γβ^μ Sic (Sed C) contradicit etiam Averroes (-rois D^o) Philosophus (pon. r... C^o), magister suus DC Sic (Sicut I' Similiter T^o praem. Item R om. T^o) contradicit (praem. etiam T^{LN} add. etiam T^o) Philosophus (-pho MI^oT^oΛ^YΣ conclusioni T^o add. magister suus T^oΣ) Averrois (-rois MI^oT^oΛ^YΣ -rois T^o add. magister suus Aristoteles T^o) MSRIT^B 11-12 VII *Metaphysicae* praem. in fine CPMRIT^o-p praem. in VT^B add. in fine VT^B 12 *Metaphysicae* om. T^{LN}Σ | vult] add. Philosophus T^oΣ | fiunt] sunt R fuerint Λ^oΣ | a om. CSVA^o 13 scilicet om. DCMRIT^oΛ^YΣ | materia] natura T^o add. sive arte DM^oT^oΛ^YΣ | simile illi om. Λ^oΣHOΣ | esset] est CPMΛ^o 14 idem] illud Σ 15 a casu, et om. R^o 16 Averroes] Avicenna Σ add. commento 33 D | textus] add. eius VT^{BD} | Ergo — syllogismis] not. alius textus: Quare quemadmodum in syllogismis μ | in syllogismis] in similibus S^oτ dictum est π^γβ^μ 17 vult]

F 3 ARISTOT., *De caelo* I t. 8 (A c. 2, 269a 2-7). 4 AVERROES, *De caelo* I com. 8: «motus enim unius non provenit nisi ab una natura». 7 AVERROES, *De an.* I com. 53. 11 ARISTOT., *Metaph.* VII t. 29 (Z c. 9, 1034a 9-14); t. 31 (p. 1034a 30-1034b 7). 16 AVERROES, *Metaph.* VII com. 31. 16 ARISTOT., *Metaph.* VII t. 31 (Z c. 9, 1034a 30-31): «Ergo sicut dictum est quod in syllogismis» (versio arabico-latina).

secundum ipsum aequivoce, in quorum materia potest induci virtute caelesti aliqua virtus, similis virtuti seminis in propagatis.

334 Patet igitur oppositum conclusionis Averrois si generaliter et universaliter intelligatur.

335 Rationes etiam suae non concludunt. — Ad primam¹ respon-
deo: materia secundum Philosophum V *Metaphysicae* est «ex qua fit res cum insit»; 'cum insit' additur ad differentiam oppositi, ex quo transmutato et corrupto fit res, non autem inest rei factae. — Si autem accipiat quod 'forma eiusdem rationis est materiae eiusdem rationis' proprie loquendo de materia quae est pars rei in-
exsistens, concedo; sed si accipiat materiam pro opposito, ex quo corrupto generatur compositum, nego: ignis enim eiusdem speciei generatur sive ex ligno corrupto sive ex aëre corrupto. In propa-
gatis autem et putrefactis est materia eiusdem rationis primo modo, sed non secundo modo.

336 Ad secundum² dico quod non dicitur aliquid fieri raro vel ut in pluribus quia ipsum in se contingat frequenter vel raro; frequentius enim lapis cadens frangit caput quam luna eclipsetur. Sed ista differentia debet intelligi per comparisonem alicuius ad suam causam: et dicitur ille effectus eveniens in maiori parte, qui

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}ρττγβμν)

praem. ubi Γ^{N2}Λ^O add. ibi ρττγβμν | illa] ista D²Λ^G add. ita Σ 17-p. 326, 1 et — ipsum] et per consequens P om. DCMSRI²Γ^{PA}-YΣ add.

2 seminis] generationis Φ^P om. Γ^D add. generantis D | in propagatis] propagantis Γ^{LN} 3 igitur] add. multipliciter DCPMSRIVΓ^A-Y add., add. tripliciter (pon. multipliciter Λ^{O2}) Λ^OΦ 4 universaliter] multa Λ^{G2} virtualiter v | intelligatur] intelligantur VT^{BLN2} intelligitur RA^B accipiat Σ 5 suae om. Σ | primam] primum RVΓ^{PP}ρττγβμν add. Commentatoris VT^{BD} 5-6 respondeo] add. quod M²Φρττγβμν add. sic Λ^{BHG} 6 materia post *Metaphysicae* Σ | Philosophum] add. I (II pτ) Physicorum et ρττγβμν | est] post materia DCPMSRIZΓ^BΛ^{BHO}τ 8-12 fit — corrupto om. Λ^{B2} 9 autem] ergo Σρττγβμν Averroes (post accipiat Λ^G) I²Γ^{N2}Λ^{GO}τ add. Averroes VT^{BD2} add. forte Λ^O | accipit DCMSI²VZΓ^{PP}ρττγβμν accipitur Λ^{B2} 9-10 est — rationis om. Γ^{N2}γ 10-11 inexistens] et existens Γ^B existens Λ^{B2G} 11 conceditur VT^{BD} | sed] quod R et C 12 compositum] oppositum S²ρττγβμν 13 generatur] est post enim (12) D est (post enim, 12) sive generatur I² om. R²(post corrupto²) | ligno corrupto] igne c. CPMSRIZΓ^{B2D} Λ^{B2GO2} lignis corruptis generatur sive ex igne corrupto D terra corrupta (c. om. τ) add. 15 sed] autem post non Σ om. Λ^{BG} | modo om. Λ^{BHG}Σ 16 ut om. DCPMSRIΓ^{LN2}Λ^{O2} 19 ista] post differentia Σ illa DA^Y haec I^L | alicuius] alienus (I) I^B effectus DΣ add. effectus βμν 20 ille effectus] e. i. Σ om. D | qui] eo (om. DI^{LN2}) quod DCMSRIZΓ^B quia Λ^{B2}(in corr.)^GΦ quae ρττγ

F 6 ARISTOT., *Metaph.* V t. 2 (Δ c. 2, 1013a 24-25): «Causa vero dicitur uno quidem modo ex quo fit aliquid inexistente»; clarius in *Physic.* I t. 82 (A c. 9, 192a 31-32): «Dico autem materiam subiectum unicuique ex quo fit aliquid, cum insit».

T ¹ Cf. supra n. 213. ² Cf. supra n. 214; cf. DUNS SCOTUS, *Lectura* I d. 2 n. 158, 219.

habet causam ordinatam ad suum eventum, quae ut in pluribus producit effectum; raro dicitur evenire quod non habet causam ordinatam ad suum eventum, sed tantum provenit ex aliqua causa ordinata ad alium effectum, impedita tamen ab illo effectum ad quem ordinatur, et ex tali impeditio evenit istud raro. — Accipitur etiam raro vel ut in pluribus prout disiungit inter opposita contradictoria, non prout inter disparata disiungit^a.

Cum ergo arguit quod generabile hoc si generatur aequivoce sive non ex semine: 'aut ergo ex necessitate', concedo quod non; 'aut in maiori parte vel raro', concedo quod in maiori parte, comparando ad causam determinatam, et etiam ut est disiunctio inter contradictoria^b, licet rarius eveniat quod hoc generetur non ex

^a Sequitur textus interpolatus: Inter contradictoria, quia ut in pluribus et in maiori parte, si sol approximetur tali materiae, generabitur mus quam non¹; inter diversa, distincta, quantum ad diversas, e converso, quia rarius fit mus per putrefactionem quam per generationem².

^b Sequitur textus interpolatus: comparando scilicet effectum aequivocum ad causam aequivocam sub disiunctione ad contradictoria.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}ρττγβμν)

1 ordinatam] determinatam ρττγβμν | eventum] finem V² effectum C add. (cf. 3) sed tantum provenit S² | quae] et (om. Λ^{O2}) quae Λ^{BO} per quam Λ^G | ut] etiam Λ^H om. Λ^B 2 quod = APZΣ quia Λ^Y qui Λ^O quando rell. edd. | causam = AΣ causam certam DA^B causam suam v certam causam rell. ρττγβμν 3 ordinatam] determinatam (add. et I²) I²(post habet, 2)ρττγβμν om. DCMSRI²Λ^{-Y}τ | eventum] effectum Γ^LΛ^H 4 illo] isto Λ aliquo D alio CI^D 5 et] om. VT^{LN2}Σ add. tamen γβμν | evenit = A provenit (niunt D) rell. edd., add. (= rep.) ex aliqua ordinata causa R² | istud] ista D illud CPMRIVZΓ^{BD}Λ 5-6 Accipitur etiam raro] Acc. illud r. P² Acc. autem r. Λ^{B2O} om. D² 6 disiungit] distinguit DCMS²RIVZΓ^A-Y d. vel distinguit P 6-7 contradictoria] contradictorie Σρττγβμν contradictio Λ^{G2} add. non prout disiungit inter opposita contradictorie (¶ sign. Vacat Σ^{Q2}) Σ^Q 7 inter om. CMSR²IVT^{BD2}LN² | disparata] desperata VT^BΛ^{O2} | disiungit] ante inter Σ distinguit (pon. distungit Λ^{O2}) DS²RZΓ^{D2}N²Λ^{BGO} disiungit vel distinguit ante inter P 8 arguit] arguitur Γ^DΦρττγβμν accipit VT^B | quod om. ρττγβμν | hoc si] hoc PT^{D2}(ante generabile) quod C² si Λ^G om. DC²MSR²II^DΛ^{BHO} | aequivoce] univoce D 9 sive] vel Λ^Gρττγβμν et γ om. DCPMSRIΓ^{PA}Λ^{BHO}τ | ergo] om. DC²MS²RI²Λ^{B2} generatur C² | necessitate] add. vel non Γ^{B2} add. vel ut in pluribus vel raro ex necessitate (¶ sign. punctis μ) Λ^{-Y} Φ edd. [[vel²] aut ρττγβμν om. Λ^O; vel²] add. ut Λ^OΦρττγβμν; rarum Λ^B; ex necessitate] post quod Λ^H praem. non Λ^{O2} | quod non] quod vero dicit in ras. M² non Λ^O om. Λ^{O2} 10 vel — parte om. D² | conceditur VT^{BD} 10-11 comparando — et etiam om. CMSRI²Λ^{-Y}τ 10-12 comparando — contradictoria] om. D add. semper vel non semper Λ^{O2} 11 disiunctio] distinctio CPMSRIVZΓ^{BD}Λ^{O2} 12 quod hoc = A hoc (hic β) q. rell. edd. | generatur IA^{YO} 13-16 Inter — generationem = MI^DΛ^{O2}γ; ¶ text. sign. Vacat Γ^{D2} 13 Inter] Item γ praem. Item ut I^D | contradictio γ | et] add. cum Γ^D 15 inter] item Γ^D | diversas] pon. disparata Λ^{O2} add. materias γ 17-18 comparando — contradictoria = VT^{BD}(om. D²)N²Λ^{BGO} edd.; ¶ text. sign.: lit-

F 8 AVERROES, *Physic.* VIII com. 46.

T ¹ Cf. DUNS SCOTUS, *Rep.* I A d. 2 n. 181. ² Cf. ib. n. 180.

semine quam quod generetur ex semine, ut videlicet comparantur ad invicem duo disparata.

- 338 Quod autem primo modo¹ eveniat ut in pluribus, probatur: ita enim per se sol est causa ordinata ad generandum non ex semine sicut est propagans causa ordinata ad generandum ex semine illud.⁵ Si inferat quod si secundo modo² raro evenit, 'ergo a casu', non sequitur, — et ita arguit ulterius³ de casualitate prout casualia dicuntur illa quae eveniunt tantum ex causa alterius effectus impedita; et ideo, ut dicit, casualia sunt monstruosa et non perfecta in aliqua specie^{4a}.

- 339 Cum arguitur tertio de motu et termino⁵, respondeo quod ista propositio 'motuum differentium specie, sunt termini differentes specie' non est immediata, sed pendet ex aliis duabus: prima est, 'in motibus differentibus specie, sunt formae fluentes, vel formae secundum quas sunt fluxus, differentes specie'; secunda est,¹⁵

^a Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus: quae — proprie loquendo — casualia non eveniunt ab aliqua causa ordinata ad productionem eorum, sed causa ordinata ad productionem alterius impedita producit casuale.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}π^γβ^{μν})

teris a-b in text. et mg. V²Γ^{B1} Istud est de textu Γ^{N2} adnot. Quare istam materiam de generatione aequivoca et comparatione effectus ad causas ipsum producentes melius et clarius in Reportatione Parisiensi, dist. secunda, 4 quaest., § ultimo Γ^{N2} 17 effectum aequivocum] ae. e. Γ^{N2} Λ^G 18 sub disiunctione] sine distinctione Λ^{HG} | ad om. Λ^G

1 quam — semine om. Στ | generatur Λ^{Y0} | videlicet] scilicet Λ^HΣτ 2 ad om. CPMSR ZΓ^{LN}Λ^{YB2}ο^πγβ | duo] praem. ut Λ^{O2} add. ut Λ^{B*} 3 primo modo] primo V^AΛ^O om. DCM SR 4 per se om. Σ | sol est] e. s. (ante per se Γ^NΛ^H add. est M¹) DCPMSRIZΓ^BΛ^Y add. | generandum] agendum VΓ^B add. illud I^VZΓ^I | non ex] ex n. PV^Z non I 5 est] post propagans PIZΓ^DΣ om. DΛ^{BGO} | generandum] agendum C | ex semine illud = AA^Y i. (om. Γ^D) ex s. rel. edd. 6 Si inferat] Si (in ras. Γ^{D2}) inferatur ΠIΓ^{DN}Λ^{YH} Si instatur hic (not. alius liber: Si inferat μ) Φ edd. | quod si] et hoc C' si hoc C² quod hoc PMSRIΓ^TΛ^G quod homo in ras. Λ^{O2} om. I² | eveniat DR eveniet Λ^{BG}τ veniet Λ^H | casu] in corr. Γ^{L2N2} add. evenit Σ 7 et] add. tamen Λ^{GO}Φ edd. | ulterius om. CMSRIΓ^{LN} | casualitate] in corr. D² causalitate MSR^Z 9 ut] non D om. C | perfecte VΓ^B | aliqua] alia Λ^{GO*} 11-15 ¶ Cum arguitur — differentes specie sign. Vacat Γ^{B1} 11 Cum — respondeo] Ad tertium dico Σ 12-13 differentes specie] s. d. DSRIVΓA^{YHO}Σ edd. 13 specie om. Λ^{B*} | dependet DCPMSRIVZΓA^{BGO} edd. | ex] ab V Γ^B | aliis] istis D | prima] praem. quarum D add. autem II^D 14 est] add. quod D | in motibus differentibus] motuum (add. primo Λ^{B*}) differentium DCPMSRIΓ^DΛ^Y edd. | sunt formae fluentes om. C² | formae fluentes] fluxus differentes specie (diff. spec. om. Λ^{B2}) DC²PMSRIΓ^DΛ^Y edd. 14-15 vel — fluxus om. Λ^{B2} | vel — specie om. DR^AΛ^H 15 differentes] in corr. V² differunt (praem. qui Λ^G) CPMSRIΓA^{BGO} edd. | secunda] alia Λ^G praem. et CMSRIΓ^TΛ^G praem. sic Λ^Y | est] add. quod DVIΓ^B add. ista Λ^{GO} 16-18 quae — casuale = codd. edd.; ¶ text. sign.: Vacat Scotus (Vacat in text. Scotus in mg.) A¹ Vacat D²V²(text. et mg.) Z²Γ^{B1N1}; lectiones variantes vide in append. B

T¹ Cf. supra p. 326, 20-327, 2. ² Cf. supra p. 327, 2-5. ³ Averroes in eodem commento; cf. supra ad p. 327, 8. ⁴ Cf. supra n. 214. ⁵ Cf. supra n. 215.

'forma fluens, vel forma secundum quam est fluxus, est eiusdem rationis cum forma terminante'¹. Ubi altera istarum duarum est falsa, propositio assumpta est falsa. Ita est in proposito, quia forma inducta per productionem non est eiusdem rationis cum forma quae est quasi-fluens vel secundum quam est quasi-fluxus^a.

- [31] Sed adhuc videtur remanere difficultas argumentorum Averrois. 340 Licet enim eadem natura possit communicari aequivoce et univoce, non tamen ab aliquo eiusdem speciei, sed ab individuo unius spe-

^a Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus: Quod autem sit falsa quando alterum illorum est falsum, patet, quia idem 'ubi' potest acquiri per motum circularem et rectum, qui etiam motus sunt alterius speciei, et incomparabiles, secundum Philosophum VII Physicorum²; hoc autem est, quia forma quae est terminus fluxus non habet distinctionem specificam, sicut illa quae est fluens vel secundum quam est fluxus.

15 Qualitercumque sit de exemplo, forsitan oportet ibi exponere Philosophum, et tenere quod 'ubi', fluens secundum circulum vel lineam rectam, sit eiusdem rationis in quantum 'ubi fluens' licet 'rectum' et 'circulare', quae accidunt lineae sive magnitudini super quam, non sunt eiusdem rationis; et ideo quoad illa sunt incomparabilia, non autem quoad 'ubi' et 'ubi fluens' per se: et ideo nec quoad 20 motus per se. Saltem illud ad quod exemplum hic adducitur verum est, quod forma fluente existente alterius rationis a forma terminante non oportet ex distinctione motuum concludere distinctionem terminorum.

In proposito autem productio est alterius rationis ab essentia terminante ut termino formali accepto per eam, quia productio est relatio, essentia autem est ad se; et ideo pluralitas productionum non concludit distinctionem formalem termini ipsarum.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}π^γβ^{μν})

1-2 fluens — forma] om. Γ^{B1} fluens est eiusdem rationis cum Γ^{B2} | forma² — cum om. Λ^{B*} 2 Ubi] praem. Et Σ add. autem DCPMSRIZΓ^DΛ^{O2} | duarum om. R^AΣ 3-5 est falsa — quasi-fluxus om. D² 3 quia] quod D²CMSRVΓ^TΛ^{BH} 4 productionem] putrefactionem D²CPMSRIΓ^DΛ^{B2}Σ add. cuiusmodi est essentia S²Γ^{D*} edd., add. cuiusmodi est essentia quae est ad (a Λ^G) se Γ^{N2}Λ^{GO} 5 quasi-fluens] fluens PSRIΓ^DΛ^Y edd. fluxus CM | vel — quasi-fluxus om. C | quam] quod βμ | quasi-fluxus] fluxus D²PMSRIZΓ^TΛ^Y edd., add. (ante non, 4 Λ^G) cuiusmodi est productio S²Γ^{D*}Λ^{GO} edd. 6-p. 330, 5 ¶ Sed adhuc — Respondeo sign. lin. anfractuosa μ 6-p. 332, 5 ¶ Sed adhuc — in essendo sign. Vacat D²V²Z² Γ^{B1}(om. B²) 6 argumentorum] argumenti Λ^H praem. istorum (illorum DC) DCPMSRIΓ^TΛ^O add. illorum Λ^G | Averrois] Commentatoris Σ om. DC²MSRIΓ^D 8 unius] eiusdem PZ Γ^{D*}Λ^Y illius Γ^BΛ^Y 9-26 Quod autem — ipsarum = codd. edd.; ¶ text. Quod autem (9) — terminorum (22) sign.: Vacat Scotus (Vacat in text. Scotus in mg.) A¹ Vacat in Duns R² Vacat V²Z² Extra Γ^{L1N1} lin. anfractuosa μ; text. Quod autem (9) — ipsarum (26) sign.: punctis in fine textus, et in mg. Scotus A¹ Vacat D²Γ^{B1}(Γ^{B2} comprehendit sub Vacat solum textum Quod autem, 9 — terminorum, 22); lectiones variantes vide in append. B

T¹ De differentia motus secundum speciem cf. AVERROES, Physic. III com. 4. ² ARISTOT., Physic. VII t. 21-24 (H c. 4, 248a 10-248b 6).

ciei tantum univoce communicatur, aequivoce autem a causa superiori; natura autem divina non communicatur ab aliqua causa superiori, sed tantum ab aliquo in eadem natura; igitur videtur quod natura illa non habeat communicationem nisi unius rationis.

- 341 Respondeo quod natura creata non potest communicari nisi communicatione unius rationis a supposito illius naturae; ratio est, quia effectus non excedit causam. Effectus autem communicatus a tali supposito est natura; ergo oportet quod principium communicandi sit natura, quia nihil perfectius natura est in tali supposito communicante, nec aliquid aequae perfectum naturae. Natura autem est principium communicativum unius rationis; ergo supposito agenti virtute naturae competit communicatio tantum unius rationis.
- 342 Oppositum est in proposito, quia suppositum istius naturae potest habere principia alterius rationis in producendo quorum utrumque sit aequae perfectum cum natura, et ideo utrumque potest esse principium communicandi naturam; et ita hic potest esse duplex communicatio ab illis suppositis quae sunt huius naturae^a.
- 343 ¶ Si instetur quod duplex principium operandi in nobis, scilicet intellectus et voluntas, est aequae perfectum ipsi naturae, quia

^a Adnotatio Duns Scoti: ¶ Haec responsio¹ valet ad respondendum primae instantiae factae contra solutionem huius quaestionis². ¶

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρ^{τρ}γβ^{μν})
 2-3 natura — superiori om. R²I^NΛ^Bγ 4 habet CPMZ 5-6 Respondeo — rationis om. Λ^B 5 communicare INDΛ^Oρ^{τρ}γ 8 supposito] add. illius naturae VT^B | ergo oportet] o. e. CPMZ praem. oportet R² 9 natura² = A ipsa (tali Λ^H) natura rel. edd. | est] ante perfectius Σ post perf. DCPMZ 9-10 in tali supposito communicante ante nihil (9) Σ 10 naturae om. Σ 11-12 ergo — rationis om. CM²Λ^Bτ 12 agenti virtute naturae om. Λ^Y | virtute naturae] per naturam D | naturae competit] non (praem. talis principii quod est natura Λ^O) competit (add. nisi Λ^O) Λ^O | tantum] ante communicatio DΛ^O post rationis Λ^Y om. PI²ZI^DΛ^{HO} 13 istius] illius DVT^BΛ^Y ipsius (pon. istius C²) Cτ 14 principium IND 16 hic] post esse² Σ in corr. Λ^O haec Λ^Bτ om. D 18-p. 331, 2 et p. 331, 18-19: Ulterior (p. 331, 18) — talis (p. 331, 19) et Si instetur (18) — respondeo (p. 331, 2) = AZI^DΛ^Yμν [¶ Si instetur (18) — respondeo (p. 321, 2)] ante Ulterior (p. 331, 18) — talis (p. 331, 19) μν om. Λ^O Ulterior (p. 331, 18) — talis (p. 331, 19) DCPMSRIA^{BHO}Σ^{τρ}γβ [¶ add. Si instetur (18) — respondeo (p. 331, 2) R²Λ^O quoad Σ cf. etiam p. 331 ad 3] Si instetur (18) — respondeo (p. 331, 2) VT^D [¶ praem. Ulterior (p. 331, 18) — talis (p. 331, 19) IND]; ¶ text. Ulterior (p. 331, 18) — talis (p. 331, 19) sign.: Vacat A²Z² lin. anfractuosa μ; text. Si instetur (18) — respondeo (p. 331, 2) sign.: Scotus extra A¹ Extra R²V² Vacat (non includendo respondeo, p. 331, 2) I^BBD² lin. anfractuosa μ [¶ cf. etiam p. 329 ad 6-p. 330, 5 et p. 329 ad 6-p. 332, 5 quoad notas criticas] 18 Si instetur om. Λ^O | quod] quia Λ^O | duplex] add. est R²I^N | operandi om. Λ^Y | nobis] add. necessario I^D 18-19 scilicet om. Λ^O 20-21 Haec responsio — quaestionis = A¹VI^BΛ¹; ¶ text. sign. Scotus extra A¹ 20 primae om. V¹

T¹ Cf. supra n. 241-242. ² Cf. supra n. 304; p. 312, 14-15.

idem formae, secundum unam opinionem de potentiis animae, — respondeo^a: ¶ licet in nobis sit duplex principium operativum, voluntas et intellectus, et ambo sint perfecta principia operandi et possint habere operationes perfectas sibi adaequatas in ratione perfectionis operationis, non tamen habent operationes sibi adaequatas in esse, hoc est, licet per intellectum nostrum possimus habere intellectionem ita perfectam sicut aliqua potest naturae nostrae competere, non tamen ista intellectio erit ita perfectum ens ut natura, quia intellectio adaequata intellectui ut potentiae vel obiecto in ratione operationis, non est adaequata obiecto vel intellectui in esse. Intellectus igitur et voluntas, scilicet in creatura, licet sint principia producendi operationes adaequatas sibi in ratione operationis, non tamen in esse, et per consequens multo magis nec realiter adaequatas naturae cuius est intellectus et voluntas.

Ita potest argui de quibuscumque principiis productivis in creaturis quorum distinctio stat in eodem supposito alicuius naturae.

^a Loco Si instetur (p. 330, 18) — respondeo (p. 331, 2) textus a Duns Scoto cancellatus: Ulterior ratio eius quod hic¹ supponitur, videlicet de duplici principio communicandi naturam in divinis, non autem in creaturis, potest poni talis.

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρ^{τρ}γβ^{μν})

1 idem] eidem Z eadem Λ^O add. est I^D | formae] forte AR²V formale I^NΛ^O formaliter I^N | secundum unam opinionem] in una opinione Λ^O 2 respondeo] aliter IND | licet] praem. quia C²I² praem. nam Σ om. C² | operativum] add. et duplex operatio D add. scilicet Σ 3 voluntas] voluntatis D add. scilicet PVT^B | voluntas et intellectus] i. et v. Σ add. et quodlibet aequae perfectum sicut natura, quia sunt idem ipsi naturae, scilicet animae, secundum unam opinionem de potentiis animae Σ | sint] sunt CMVT^D praem. in nobis I^N | perfecta] post principia VZIT^B perfecte VT^B perfectionis CMS²(in corr.)RIIND(in corr.) | principia operandi om. DCMS RIINDΛ^Y edd. 4 possunt DCPMVZI^DΛ^O | operationes perfectas] perfectiones R | perfectas om. DCMSIINDΣ | sibi adaequatas om. A 4-6 ratione — in om. D²Σ^{QU} 5 perfectionis] perfectioris VT^D om. D²CMSRIINDΛ^Y edd. | habent] habet VT^L om. CM²SRI²I^D | operationes] add. perfectas VT^B 6 possumus DCP²MSRIVZI^DΛ^{BGO} 8 nostrae] ante naturae (7) PIND om. D²IND | ista] illa SΣ ipsa τ om. Λ^Y | erit] esset I²I^D est VT^{BL} | perfectum ens] perfecta in entitate Σ 9 ut] nec D sicut VT^BΣ | potentiae vel] potentia Λ^H 10 obiecto] ut Λ^O om. Λ^Oτ 11 scilicet om. RI²VT^DΛ^Σ edd. | in creatura] post igitur Λ in creaturis D²I² 12 licet] si DCMSRVIT^DΛ^O et si Λ^O edd. | producendi] ad producendum I^N | operationes] rationes R | adaequatas sibi] s. a. I^NΛ^BΣ 14 adaequata D | naturae] nec τ add. eius M²Λ^B add. esse Λ^O | est] sunt ρτργβ^{μν} om. Λ^B 15 Ita] Item P | argui] add. idem P | productivis] praedictis D productionis (pon. productivis C²) CMZΛ^{BGO} 16 alicuius] eiusdem Σ 18 Ulterior] Alia DCINDΣ Ulterioris Λ^{BGO} | eius] est DS² huius Λ^O | quod] quia SR | hic supponitur, videlicet] haec suppositio (propositio D) valet ADC²SZ | supponitur] suppono I²Z | videlicet] scilicet Σ | principio] natura A modo M² 19 creaturis] divinis A | poni] esse DC PMSRIZIT^BΛ^{BHO} edd.

F I HENRICUS GAND., Quodl. III q. 14 in corp. (f. 67T).

T¹ id est in responsione, cf. supra n. 241-242.

- 344 In divinis autem principium operativum non tantum aequatur naturae in ratione principii operativi, sed etiam in essendo; operatio etiam aequatur principio operativo, et hoc in essendo, et per consequens aequatur naturae. Similiter principium productivum aequatur naturae in essendo ^a.
- 345 Ad argumenta quae probant quod non sunt tantum in Deo [33] duo principia productiva ¹. — Cum primo arguitur de natura et intellectu quod sunt duo principia productiva distincta per Philosophum II *Physicorum*, respondeo quod Philosophus parum locutus est de voluntate ut distinguitur contra intellectum, sed communiter in ratione principii activi coniunxit intellectum ad voluntatem; et ideo in II *Physicorum*, ubi distinguit ista principia activa, naturam scilicet et intellectum, intellectus non debet intelligi ibi ut distinguitur contra voluntatem sed ut concurrit cum voluntate, constituendo idem principium respectu artificialium.

^a Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus: et ideo per ipsum potest communicari terminus formalis productionis adaequatus sibi et naturae in essendo.

ADCPMSRIVZ¹BDLN²Λ³YHGOΣQU(Φ⁴PP⁵PT⁶γβμν)

1 autem] add. quia ΦPTγβμν | principium] add. productivum et DC | aequatur] adaequatur PVZ¹BD²Λ³ adaequantur DC praem. naturaliter D praem. adaequatum naturae C⁷ 2 naturae om. VT¹⁰ | in¹ om. AM⁸SR⁹T¹⁰ | principii] add. elicitive (post operativi Γ¹⁰*) VT¹⁰BD | in² om. Λ²⁰ 2-3 essendo; operatio etiam in ras. R² | operatio — in essendo om. DCM²S 3 aequatur] adaequatur PVZ¹BD²Λ³Σ est aequata in corr. R² aequato I¹ | principio — essendo om. R² | et hoc] et Λ⁶ om. I¹Z¹⁰Σ | essendo] add. et operando D 3-5 per — in essendo om. D²Λ² 4 aequatur] post naturae Λ²⁰ adaequatur D²C¹T¹⁰ adaequantur C² om. VT¹⁰BD | Similiter] add. ergo quia βμν 4-5 Similiter — naturae om. τ 5 aequatur] adaequatur D²VT¹⁰BD om. Λ⁶ | naturae om. Σ | in essendo] om. RI²T¹⁰Σ add. et per consequens naturae aequatur Λ⁶ 6 tantum] ante sunt PI²Z post Deo Λ²⁰ om. MI¹⁰T¹⁰Σ 7-8 Cum — productiva om. V | de natura et intellectu quod] de i. et n. q. D quod nat. et intellectus Σ 8 quod] quae CPR | distincta om. CM²Z Λ⁶ | per] secundum VT¹⁰BDΣ 9 respondeo] dico Γ¹⁰N²Σ 9-10 parum — intellectum om. Λ²² 11-12 ad voluntatem] et vol. Λ²⁰ cum voluntate PVZ¹BD²Λ³Σ 12-14 et ideo — voluntatem om. Λ²² 12 in om. CΣ | distinxit Γ¹⁰LN²Λ²² 13 naturam scilicet et intellectum] sc. n. et i. Σ naturam et int. Γ¹⁰N² intellectum et naturam R² in naturam et intell. PTγβμν om. DCMSR¹IT¹⁰BDLN²Λ³YHGOΣ | intellectus] ante ut¹ (14) Σ om. R²PTγβμν 14 ibi] ante intelligi (13-14) DΛ⁶Σ om. MΛ²² add. | distinguitur contra voluntatem = A intellectus dist. contra vol. Z intellectus (om. Σ) distinguitur (i. d.] distinctus Λ²²) contra voluntatem, ut (ut om. Λ²²H²²) patebit statim Λ²² rell. edd. | concurrit] in ras. R²T¹⁰ comp. Λ⁶ convenit (bon. concurrit M²) MΛ²²(in ras.) 15 constituendo] ad constituendum PR | idem] illud VT¹⁰BD unum ZΛΣτ 16-17 et ideo — in essendo = codd. edd.; ¶ text. sign. Vacat A¹D²V¹Z²T¹⁰B¹(om. B²) 16 et ideo] ideo D²Λ² non Λ²² 16-17 potest communicari] c. p. Σ 17 terminus formalis] f. t. VT¹⁰B

F 12 ARISTOT., *Physic.* II t. 49 (B c. 5, 196b 17-22): «Eorum autem quae fiunt alia quidem propter hoc fiunt, alia quidem non. Horum autem alia quidem secundum propositum, alia vero non... Sunt autem propter hoc quaecumque ab intellectu utique aguntur et quaecumque a natura ».

T ¹ Cf. supra n. 216-218; p. 312, 17-18.

Hoc patebit respondendo ad instantiam Philosophi de IX *Metaphysicae* ¹, ad quam dico quod intellectus comparatur ad suam naturam et ad suam propriam operationem, cuius est principium elicitive et productivum aliquo modo; et comparatur etiam ad operationes aliarum potentiarum, respectu quarum est potentia directiva vel regulativa. Si primo modo accipitur, dico quod est mere natura, et in eliciendo et in producendo; quemcumque enim actum intelligendi producit cum obiecto praesente in memoria, mere naturaliter producit, et quamcumque operationem operatur, mere naturaliter operatur.

Voluntas autem respectu operationis propriae ut productiva 347 habet oppositum modum producendi, et hoc satis apparet per Philosophum IX *Metaphysicae* 4, ubi tractat quomodo potentia rationalis vel irrationalis reducitur ad actum; et arguit quod potentia rationalis quae ex se est ad opposita, non potest ex se exire in actum: tunc enim simul exiret in opposita, quia simul est oppositorum; et ex hoc concludit quod praeter illam potentiam rationa-

ADCPMSRIVZ¹BDLN²Λ³YHGOΣQU(Φ⁴PP⁵PT⁶γβμν)

1 adnot. Nota (om. VI), qualiter secundum Philosophum intellectus est principium distinctum (est pr. d.] distinguitur Γ¹⁰B²) contra naturam (add. non contra voluntatem Γ¹⁰B²) A¹V¹T¹⁰B² | Hoc patebit respondendo] Hoc patebit. Respondeo Λ²⁰ om. Σ | instantiam] illud Σ om. D² | de om. DC PMZA² 2 ad quam] ad quartum D² om. Στ 2-3 suam naturam et ad om. PVZ¹BD²Λ³Y 3 naturam] pon. materiam C² | et ad suam] et suam Λ⁶ om. I¹ | propriam operationem] primam op. propr. S² p. rationem Γ¹⁰N² add. respectu VT¹⁰BD 4 et comparatur etiam = AVZ¹B² etiam comp. Λ²⁰τ et comp. rell. PTγβμν *5 operationes] opera CMR² operationem Z voluntates Λ²² | aliarum] istarum D illarum C²MSRIVZ¹ | potentia] ratio Λ⁶ 6 modo om. DC²MS Γ¹⁰LN² | accipitur] accipitur CPMIVZ¹ attenditur D 8 intelligendi] producendi Γ¹⁰B² om. Γ¹⁰B²Σ 8-9 cum — producit om. D 8 obiecto] add. mere V | in] cum Γ¹⁰B² et C²(in ras.)PTγβ praem. et I¹ | in memoria om. VZ¹B²ΛΣ 9 operatur] operetur ΛΣτ om. D 11 ut productiva] ut producta V et ut operativa et ut productiva post producendi (12) Σ add. est PVZ¹BD²Λ³Y 12 producendi] principiandi PVZ¹BD²Λ³Σ | et hoc satis apparet om. Γ¹⁰L² | satis] saltem VT¹⁰B² | apparet] patet Σ 13 4] comp. C, X V praem. cap. CPMRIVZ¹BDN²Λ³OΣ om. DΛ²⁰B²OΣ | potentia] potentiae D²Λ² scientiae D¹ 14 rationalis vel irrationalis] rationales (praem. rationales vel irrationales D²) D 14-15 vel — rationalis om. Λ²² 14 vel] et M²T¹⁰V¹T¹⁰B²Λ³YHGOΣ edd. | reducuntur DΣ edd. 15 rationalis] naturalis ρ | ex se² om. DVT¹⁰N²(post exire) 16 simul¹] ex se Γ¹⁰N² 16-17 oppositorum] oppositarum Z add. ergo concludit A² 17 et om. CMSRII¹⁰ 17-p. 334, 1 potentiam — aliam om. S² | rationalem — potentiam] in ras. R² om. I¹ irrationalem oportet aliam potentiam I²

F 13 ARISTOT., *Metaph.* IX t. 10 (© c. 5, 1048a 8-10): «illae autem [potentiae cum ratione] contrariorum. Quare simul facient contraria, scilicet si agerent approximata passivo sine aliquo determinante: hoc autem impossibile». 17 Ibidem (p. 1048a 10-11): «Necesse ergo alterum aliquid esse, quod proprium est. Dico autem hoc appetitum aut prohaeresim».

T ¹ Cf. supra n. 217; cf. infra n. 350-351.

lem oportet ponere aliam potentiam rationalem, determinativam, per quam determinetur, et illa determinata potest exire in actum.

348 Ex hoc sequitur quod intellectus si est oppositorum quod sic est oppositorum, scilicet per modum naturae, quod quantum est de se necessario est oppositorum; nec potest se determinare ad alterum illorum, sed requiritur alterum determinans, quod libere potest exire in alterum oppositorum: hoc autem est appetitus, secundum eundem, vel prohaeresis.

349 Exemplum. Sol habet virtutem producendi opposita, scilicet liquefactionem et constrictionem. Si essent duo approximata quorum alterum esset liquefactibile et alterum coagulabile, de necessitate naturae sol haberet elicere istos duos actus in illis; et si idem esset approximatum quod esset natum recipere ista opposita simul, de necessitate naturae simul produceret opposita, vel neutrum.

350 Est ergo potentia solis mere naturalis licet oppositorum, quia est illorum mere ex se, ita quod non potest determinare se ad alterum tantum. Talis potentia est intellectus ut intellectus praecise, respectu oppositorum intellectuum; et non est ibi aliqua determinatio ad alterum illorum, et non reliquum, nisi quatenus voluntas concurrat.

ADCMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}π^{γβμν})

1 determinativam] determinatam (pon. determinativam C²M²) CMT^{LN}Λ^{BGO}* declarativam in ras. ante oportet R² 2 quam] add. illa Σ | determinetur] determinatur DP²Λ^{BHG} | et] etiam Γ^{LN} | illa] post determinata R praem. ita IT² | determinata] determinate Σ 3-4 quod² — oppositorum] quod hoc est Σ om. DVA⁰² 3 quod² om. Γ²Λ⁰²π^{γβμν} 4 scilicet om. PZA^{VO2}Σ edd. | modum naturae] in ras. R² add. ita C²Σ 5 se determinare] d. se Γ² se determinari V¹ praem. de VT^B 6 illorum — alterum om. D² | alterum] aliud Σ 7 autem = ADΣ | appetitus] add. rationalis DT^{N2}Λ^{H20} 8 secundum — prohaeresis om. Λ⁰² | eundem] eum Σ 9 Sol] praem. Si PVZIT²Λ^{YΣ} | opposita] omnia R 10 et] vel Λ^{Y02} | constrictionem = A congelationem (pon. coagulationem R²IT^{L1}) PRIVZIT^{BD/ LN}Λ^{YB2HGO2}Σ congregationem (pon. constrictionem M²) CMSIT²²Λ^{B/02}τ coagulationem Dπ^{γβμν} | Si] praem. Et Λ^{BH/0} praem. Unde edd., add. enim Λ^{H2} | duo = A duo passiva DPI²Λ⁰ duo passa rel. edd. 11 alterum²] illud Σ | coagulabile] in corr. Γ² in ras. Λ^{B2} coagibile D²IT^L coagabile S conagulabile in corr. Γ^{N2} congelabile VT^B 11-12 de necessitate naturae sol = A sol (sive P²) de nec. nat. (nat. om. Γ^L) rel. edd. 12-14 haberet — naturae om. Σ^{QU2} 12 istos = ADΣ^{U2}τ illos (post duos Λ^{B0}) rel. (om. M²Σ^Q) π^{γβμν} | in illis] insimul DA^{B0} 13 quod = A quod (quia Λ⁰²) simul Σ^{U2} rel. (om. Σ^Q) edd. | esset natum] n. e. (esse M²) DCPMSIZIT²Λ^{Σ^{U2}} edd. | ista] illa SA^Y ita Λ⁰ add. duo VT^B | simul = A sol Σ^{U2} rel. (om. Σ^Q) edd. 15 solis] solum VT^LΛ⁰ om. M² | licet om. DCA^{B20} 16 determinare se] se (om. Λ⁰²) det. Λ^{Y0Σ} 16-17 alterum] add. illorum R 17 potentia est] e. p. PMZ | intellectus²] intelligitur D add. est π^{γβμν} 18 oppositorum] in ras. Γ^{N2} post intellectuum RE^{U2} obiectorum (not. vel. oppositorum P²) PVT^BΛ^H om. Σ^U | aliqua om. CPMIZIT² 19 reliquum] praem. ad DCPMR²IVZIT^LΛ^{H2GO}

F 8 ARISTOT., *Metaph.* IX t. 10 (© c. 5, 1048a 10-11).

Philosophus autem communiter loquitur de intellectu secundum quod cum voluntate constituit unum principium respectu artificialium et non ut est naturaliter elicivus suae operationis; et ideo quod aliquando contra naturam distinguit intellectum et aliquando artem et aliquando propositum, idem est intellectus per omnia.

Cum ultimo dicitur de voluntate quod est principium respectu creaturarum¹, dico quod prius naturaliter voluntas Dei est principium productivum alicuius producti sibi adaequati quam sit productivum non adaequati; adaequatum infinito est infinitum, et ita creatura est secundarium volitum, et productum a voluntate Dei secundario.

IV. — AD SECUNDAM QUAESTIONEM

[34] Ad secundam quaestionem, cum quaeritur de trinitate personarum in divinis², respondeo quod tantum sunt tres personae in essentia divina.

Quod probatur sic: tantum sunt duae productae, et tantum est una improducta; igitur tantum tres sunt.

ADCMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}π^{γβμν})

1 Philosophus — loquitur] Similiter (Aliter Γ^B praem. Philosophus — loquitur Γ^{B2}) autem quandoque loquitur Philosophus VT^B | communiter loquitur] aliter (communiter P²) loq. quandoque (q. om. P²) PZA^Y aliter quandoque loq. Γ^{LN}* loq. (praem. aliter Σ^{U2}) quandoque Σ loquitur Λ^Y 1-2 secundum quod] prout R 2 constituit] consistit PZ t... Λ^{G2} 2-3 principium respectu artificialium] adnot. De principio artificialium Henricus in Summa, articulo 60, quaest. 1, in solutione sexti argumenti A¹V¹IT^{B2} 4 ideo] ratio V hic Σ add. est (post quod Λ^{B2}) PM²R²IT^BVZ IT²Λ^Σ edd. | et om. VT^BΛ^{Y0Σ} edd. 5 artem] praem. contra Λ^{H2GO} | et om. DSRIVT^{ΛΣ} edd. | propositum] proponitur (I) Γ^{L2} praem. contra Γ^{N2}Λ^{H2GO} | est intellectus] intelligens (post omnia, 6 Λ^H praem. est Γ^{DLN}*) PVZIT²Λ^{0Σ} edd. intellectus M tamen intellectus, intellectus Λ⁰ pon. intelligens C² 7-8 Cum ultimo — creaturarum] Ad ultimum de voluntate Σ 7 quod] quae Λ⁰ 8 quod] add. per π^{γβμν} | Dei om. PZAΣτ 9 productivum alicuius om. Σ^{QU2} | sit] sic A 9-10 sit productivum] om. Σ add. sibi (rep. post non, 10 Γ²*) VT^B 10 adaequatum] add. autem Σ 11 volitum] praem. obiectum Γ^{N2}Λ^{H2GO} add. obiectum Γ^N | et productum] et productivum Z producitur Λ⁰ | a om. Σ 12 secundario] ante productum (11) DPVZIT^B Λ^{YB20Σ} a secundario Λ^Y om. CMSRIT²Λ^{B/H0} edd. 14 cum quaeritur om. Σ | trinitate] pluralitate D 15 tantum] post sunt VT²Λ^H post personae Σ 17 sic om. Γ^{LN}* 17-p.336, 5 ¶ tantum sunt — hoc sic sign. lin. anfractuosa μ 17 sunt] ante tantum¹ RIT² ante productae PΣ^U om. M | duae] add. personae CPMR²IZIT² | productae om. Λ^{B2H} 17-p.336, 3 et tantum — productae om. Γ^B 17-18 tantum est una] t. u. e. R una tantum CPMIZIT² tantum una Σ 18 improducta] non producta DCPMRIZIT²Λ^{BH}Σ^{Q2} producta Σ^{Q/U}* | tres sunt = AR sunt (ante tantum Γ^L) tres Γ^{LN}Λ^{BH} tres s. personae π^{γβμν} s. tres personae CZ tres s. ibi personae IT² s. ibi tres personae PM tres rel. (om. Γ^B) τ

T ¹ Cf. supra n. 218. ² Cf. supra n. 197.

IA. — DE PERSONIS PRODUCTIS IN DIVINIS

- 354 Circa propositionem primam primo probo quod sunt duae productae¹, secundo quod non plures².
- 355 Ad probandum quod sint duae productae, primo probo quod est una persona producta, et hoc sic: intellectus ut est perfecta memoria, hoc est 'habens obiectum actu intelligibile sibi praesens'³, per aliquem actum sui est productivus termini adaequati, scilicet infiniti, ex praecedenti quaestione⁴; nihil autem se ipsum producit, I *De Trinitate* cap. 1; ergo quod producitur actu intellectus, aliquo modo distinguitur a producente. Essentialiter non distinguitur, quia essentia divina, et quaecumque essentialis perfectio intrinseca sibi, est indistinguishibilis, ex quaestione de unitate Dei⁵, igitur distinguitur personaliter productum a producente; igitur est aliqua persona producta actu intellectus.
- 356 Consimiliter arguitur de producto actu voluntatis⁶.

^a Sequitur textus interpolatus: Sed dices, una et eadem persona potest produci utraque productione. Contra⁷.

ADCPMSRIVZI^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμυ)

2 Circa] Unam D om. AVZA^YΣ | propositionem primam] prim. prop. Λ^YΣτμυ primum propositum Λ^O propositum ρ probationem primam Γ^L primam πγβ | primo] post probo CA^H et primo post probo Σ om. VZA^Y 2-5 ¶ quod — hoc sic sign. Vacat V²(text. et mg.)Z² 2 quod] quia V praem. quia ZA^Y | sunt] sint CPMSRIZI^{DA}Λ^{YGO}ρτπγβμυ praem. tantum τ add. tantum DP MSRI^{ZI}τ^Nρ 3 productae] praem. personae CPMIZI^{DP} om. Λ^H add. et DI^ΛΛ^O 3-4 secundo — productae om. Λ^G 4 Ad probandum — primo] Quantum ad primum Σ | sint] sunt CIVT^{edd.}, praem. tantum DΦ add. tantum M²VT^Bρτ | duae] om. M² add. personae edd. | quod²] add. ibi Σ 5 una] aliqua ρτπγβμυ | producta] in corr. C² add. actu intellectus (-ctivo Γ^NΛ^{GO}) VT^Bτ^NΛ^{GO} edd. 6 hoc est] id est DCPMSRIZI^{DL}Σ om. Γ^N add. est CPM²Z add. ut est Λ^G | habens — intelligibile] obiectum habens actum intelligibilem Λ^G 7 adaequati] add. termini PZ 9 I De Trinitate] I Trinitatis DVT^B praem. Augustinus Σ^U | cap. om. DSRIT^{LN} ΛΣ 10-11 Essentialiter non distinguitur] Non (praem. Essentia autem P add. autem Σ) dist. ess. P I²VT^BΛΣ Essentia (add. autem Z) non dist. DC²M²SRI^{ZI}τ^B 11 essentialis perfectio] p. e. ΛΣ 11-12 intrinseca sibi] sibi (in corr. D²) int. DA^{YGO}Σ 12 indistinguishibilis] distinguishibilis P²Λ^B etiam distinguishibilis D² indefinibilis (pon. indistinguishibilis Λ^O) Λ^O 13 personaliter] persona vel Λ^H essentialiter V² | productum a producente] producens a producto DA^H productum a producto Γ^{DP} producens a producente AA^H productivum a producente R² add. essentia non distinguitur, quia essentia divina, et quaecumque essentialis etc., et ideo distinguitur personaliter productivum a producente (cf. 10-13) R(videtur om. R²) 16-17 Sed — Contra = A

F 9 AUGUST., *De Trin.* I c. 1 n. 1 (PL 42, 820): «nulla enim omnino res est, quae se ipsam gignat ut sit».

T ¹ Cf. infra n. 355-357. ² Cf. infra n. 358. ³ Cf. supra n. 221. ⁴ Cf. supra n. 302; p. 307, 16-308, 13. Cf. etiam n. 222. ⁵ Cf. supra n. 89-104. ⁶ Cf. supra p. 308, 13. Cf. etiam n. 222. 226. ⁷ Cf. DUNS SCOTUS, *Rep.* IA d. 2 n. 203.

Quod autem persona producta actu isto et illo sit alia et alia, 357 probatio, quia non potest eadem persona produci duabus productionibus sufficientibus et totalibus; haec autem productio alia est ab illa, ex quaestione praecedenti¹; ergo hac et illa non producit eadem persona, sed duae. Probatio maioris: si idem produceretur duabus productionibus totalibus, utraque acciperet esse sufficienter; sed si sufficienter accipit esse a producente hac productione, haberet perfecte esse suum nulla alia productione posita²; igitur non potest accipere esse per aliam productionem, 10 quia tunc non esset sine illa.

Ulterius, quod non possint esse plures personae productae 358 quam istae duae probo sic: non possunt esse nisi duae productiones intra. Quod aliquialiter suadebatur in quaestione praecedente³, sed differebatur usque ad distinctionem 7 finaliter declarandum⁴, 15 hoc ergo nunc sit certum, quod tantum duae sunt productiones intra. Nulla autem istarum potest terminari nisi ad unam personam, quia persona producta est terminus adaequatus illi productioni; igitur etc.

^a Sequitur textus interpolatus: immo omni alia circumscripta⁴.

ADCPMSRIVZI^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμυ)

1 autem om. AT^B | illo] alio Λ^{B+H} praem. actu VT^B add. id est actu intellectus et actu voluntatis Λ^O 2 probo SRA^{YH}Σ | quia] sic Σ | eadem persona] ante non Σ praem. esse Λ^G om. Γ^{DA} 3-4 alia est] e. a VA^{YGO}Σ 4 illa¹] ista Λ^Y alia Γ^B | quaestione praecedenti] p. q. Λ^{YGO}Σ | hac] haec Λ^O add. productione RA^O 5 Probatio maioris] Probo maiorem VT^B add. quia Λ^G 8 haberet] habet Λ^{YGO}Σ praem. sed sufficienter Λ^G | perfecte esse suum] s. e. p. CP MRIZI^{DP} p. s. e. VT^BΣ e. p. s. Λ^B | alia om. Λ^{B+H} 11 Ulterius] Aliud videlicet I²T Secundo probo Σ | possint = AA^{YGO} possunt rel. edd. 11-12 plures — esse om. Σ^U | plures — probo] nisi tantum duae personae productae Σ^Q 13 suadetur Z persuadebatur VT^{DP}Λ^{GO} 14-16 ¶ sed — intra sign.: Vacat V²(text. et mg.)Z²Γ^B lin. anfractuosa μ 14 sed] et Σ 15 hoc] hic IVT^{BD}τ | nunc sit certum] s. c. n. V n. c. est (sit M²) CPMIZI^{DP} sit certum pro nunc Σ | tantum om. DCMSRVT^{DP}Σ^{QU} | duae sunt productiones] d. p. s. (sint IT^{DP} om. Λ^B) IT^{DP}Λ^B s. duae (tres Λ^O) p. Λ^BΣ p. s. d. D | sunt] sint PMSRI^{DL} 16 potest terminari] t. p. Σ 16-17 personam] ante unam (16) R praem. aliquam R praem. divinam M² om. Λ^{B+H}τ add. productam VT^{DP} 18 etc. om. Σ 19 immo omni alia circumscripta = A

T ¹ Cf. supra n. 303. ² Cf. ibidem. ³ Cf. supra n. 309. ⁴ Cf. DUNS SCOTUS, *Rep.* IA d. 2 n. 203.

IB. — DE PERSONA UNICA IMPRODUCTA IN DIVINIS

359 Nunc restat probare quod una sit non producta^a.

Ubi dicit unus doctor quod illud ostenditur sicut ostenditur unitas Dei. — Hoc etiam patet per Hilarium, *De synodis*, ubi vult quod qui dicit duos innascibiles, confitetur duos deos^{b 1}.

360 ¶ Item² Henricus 55, 2 ubi arguit ad oppositum: «innascibilitates essent eiusdem rationis, et ita plures proprietates eiusdem rationis in eadem natura singulari, scilicet deitate, quod est impossibile, sive fuerint absolutae sive relativae; patet in creaturis».

361 Item arguit ibi: «persona improducta est primum principium; ergo plura prima principia».

362 Item in solutione: «Richardus V *Trinitatis* 4: 'persona non ab alia est potens per essentiam; quare habet in se omne posse'».

363 Ad primum³: negationes eiusdem rationis sunt tot in isto quot

^a Loco una sit non producta (2) textus interpolatus: illa persona non producta sit tantum unica⁴.

^b Sequitur textus interpolatus: In littera vide auctoritatem⁵.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}Χ^{PT}Υ^βμ^υ)

2 et 15-16: una sit non producta (2) = DCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}Χ^{PT}Υ^βμ^υ) edd. illa (15) — unica (16) A 2 una] add. tantum π^ρΥ^βμ^υ | una sit non] u. n. s. RΛ^B s. u. n. Σ | non producta] improducta Λ^Q 3 unus doctor] adnot.: Henricus, 6 Quodlibet, quaest. 1 A¹ similiter D²V¹Z²Γ^BΛ^Yβ^μυ et iste est Thomas X² | illud] hoc VΓ^B | sicut ostenditur om. P² 4 Hoc] praem. Et DVI²Λ^Q | patet] probat DCMSRΛ^QΣ^{PT}Υ^βμ^υ probatur PIZI^QΛ^Y | Hilarius] add. cap. π^ρΥ^β add. cap. 5 β^μυ | synodo RΛ^Qπ^ρΥ^β | ubi] qui AVI²BD om. MSR² | vult] dicit AP om. MSR² 5 dicit] ponit A | deos] add. ergo RΛ²Σ^{BD} add. etc. CPMIZI^Q add. ergo etc. DSVI²Λ^QY^{GO} 6-p. 339, 7 Item — quare non = AIVI²Λ^QY^{GO}μ^υ; ¶ text. sign.: punctis A¹ Extra I²(text. et mg.)V¹Γ^BΛ^YLI^{NI} Additio Λ^Qμ^υ lin. anfractuosa μ 6 Henricus om. IΛ^Y | 55] praem. dist. I²μ^υ praem. Quodlibet v om. A add. quaest. μ^υ 7 ita om. μ^υ 8 rationis] add. et Λ^Q 9 fuerit AΛ^Y | sive relativae] per se Λ^Y 10 arguit ibi om. μ^υ 11 ergo] add. non μ^υ | prima principia] princ. pr. Γ^B 12 Item om. I | solutione] praem. generatione V add. facit I add. facit argumentum μ^υ | Richardus om. II^B | 4] praem. cap. μ^υ | persona] prima μ^υ 13 quare] quia A|μ^υ | omne] in ras. Γ^{N2} omnia Λ^Q communia Γ^L 14 in isto om. Λ^Y 17 In littera vide auctoritatem = A; ¶ text. sign. punctis A¹

F 3 HENRICUS GAND., *Summa* a. 54 q. 2 in corp. (II f. 78K). 4 HILARIUS PICTAV., *De synodis* n. 26 (PL 10, 512): «Si quis innascibilem et sine initio dicat Filium, tamquam duo sine principio et duo innascibilia et duo innata dicens, duos faciat deos: anathema sit». 6 HENRICUS GAND., *Summa* a. 54 q. 2 arg. 1 in opp. (II f. 78 I). 10 Ib. arg. 2 in opp. (f. 78 I). 12 Ib. in corp. (f. 78K); RICHARDUS A. S. VICTORE, *De Trin.* V c. 4 (PL 196, 951): «persona igitur cui est idem esse quod posse, si ex semetipsa est ei suum esse, ex semetipsa est ei et suum posse. Sed suum posse est omne posse, ergo ex ipsa est omne posse».

T 1 Cf. HENRICUS GAND., *Summa* a. 54 q. 2 in corp. (II f. 78K). 2 Pro n. 360-365 cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio* prol. n. 145 (I 99, 9-10). 3 Cf. supra n. 360. 4 Cf. DUNS SCOTUS, *Rep.* IA d. 2 n. 205. 5 Cf. ibidem.

sunt possibilia alia eiusdem rationis; innascibilitas negatio. — Ali-
ter: relationes plures in eodem; III liber distinctio 8¹.

Ad secundum²: nunc tres personae sunt unum principium 364
omnium aliorum.

5 Ad tertium³: omne posse respectu cuiuscumque possibilis. 365
Nec potest ratio⁴ colorari sicut coloratur illa de omnipotentia
quaestione de unitate Dei⁵; patet quare non. ¶

Praeterea arguit sic: plura supposita absoluta non possunt 366
esse in hac natura, quia natura non est in pluribus suppositis abso-
lutis sine divisione naturae; erunt igitur plura supposita relativa.
Aut igitur relatione mutua inter se, aut ad alia. Sed si plura essent
supposita non producta, non distinguerentur relatione ad alia
supposita, quia non relatione ad supposita producentia, quia nulla
sunt, ex hypothesi; nec ad producta, quia ad illa haberent relatio-
nem eandem, sicut modo Pater et Filius habent eandem relationem
15 spirationis activae ad Spiritum Sanctum. Ergo relationibus inter
se distinguerentur, et hoc relationibus originis, quod est propo-
situm.

Istae probationes non videntur sufficientes. Prima⁶ non, quia 367
20 unitas Dei probatur ex hoc quod divina infinitas non dividitur in
plures essentias: non autem ita manifestum est quod ratio 'inge-

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}Χ^{PT}Υ^βμ^υ)

1 possibilis] relativa vel possibilia VΓ^B plura Γ^{LN2}Λ^Q not. alias: positiva v add. est A⁺ | alia] aliqua Γ^{N2} om. Iμ^υ | rationis om. μ^υ | innascibilitas] add. autem VΓ^B | negatio] necessario V⁺Γ^B praem. est V²Λ^Qμ^υ 1-2 Aliter om. V² 2 relationes] in ras. I² relationum V² | plu-
rium V² | III] post distinctio V post liber Γ^B | liber] vel Λ^Q | 8] 3 μ^υ 3 nunc om. Λ^Q | nunc
tres personae] p. t. n. I | unum] add. primum Γ^{N2} 5 posse] possibile A|μ^υ 6 ratio]
praem. ista μ^υ add. ista VΓ^B | illa] praem. in Γ^{LN2}Λ^Q | de om. Γ^{N2} 7 non] add. etc. Λ^Qμ^υ
8 plura] praem. si A add. si plura Γ^B 9 natura] praem. haec Λ^Q om. Λ^H add. absoluta CP
MI⁺Γ^D 9-10 non est — plura om. M² 11 igitur] erunt Λ^Q om. VΓ^BΛ^YG | ad] aliqua D⁺
om. R*Γ^{LN2}Λ^QΣ^H add. supposita Γ^{N2} 12 relatione] relate (?) VΓ^BΛ^Q relative Λ^Hπ^ρΥ^βμ^υ re-
lativa ρ 13 relatione] relate Λ^Q relative Λ^H negatione Λ^Y om. Σ | ad] add. alia π^ρΥ^βμ^υ |
producentia] productibilia CΛ^Q productiva (pon. -centia Γ^{D2}) M⁺RII^D improducentia Z praem. ad
C | nulla] non Λ^Q illa non Σ 14 ad² om. CMR⁺Z | illa] ista D illam P istam ρ 15 sicut —
relationem om. Γ^{D2} 17 hoc] ita Σ | relationibus = A relate Λ^Q relatione Λ^Q rell. (om. Λ^Y)
edd. 19 Istae] Item I^{L2} praem. Contra π^ρΥ^βμ^υ | videntur] add. esse RII^DΛ^Q 20 unitas
Dei] Dei u. CPMZ unitas divina I⁺Γ^D praem. prima A^Q 20-21 in plures essentias om. Γ^{LN2}
Λ^QΣ^{HO2} 21 est] ante autem DΛ^QΣ^{HO2} ante manifestum Γ^DΛ^Q

F 8 HENRICUS GAND., *Quodl.* VI q. 1 in corp. (f. 215S-216V).

T 1 Cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio* III d. 8 q. un. 2 Cf. supra n. 361. 3 Cf. supra
n. 362. 4 Cf. ibidem. 5 Cf. supra n. 180. 6 Cf. supra n. 359.

niti', vel 'innascibilis', non sit in pluribus suppositis, — tum quia ratio 'innascibilis' non dicit aliquam perfectionem simpliciter, ex qua perfectione simpliciter posset concludi unitas innascibilis sicut ex perfectione infinita concluditur unitas divinae essentiae; tum quia indivisibilitas non concludit incommunicabilitatem. — Simi-
liter, auctoritas Hilarii quam adducit¹ dicit quod ita est, non tamen probat ita esse.

368 Et cum accipit in ratione sua quod plures personae absolutae non possunt esse in eadem natura², qualiter est hoc notius con-
clusionem? qui enim poneret plures personas ingenitas, non diceret
eas formaliter constitui aliquibus relationibus: ergo contra eum
accipere quod non possunt esse plures personae absolutae, videtur
esse accipere immanifestius concludendo.

369 Cum ultra dicit quod non distinguuntur relationibus inter se,
quia hoc non esset nisi per relationes originis³, consequentiam
hanc oporteret probare⁴.

¹ Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus: Concesso enim quod non sit distinctio nisi per relationes originis, cito haberet propositum.

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}πτγβμ)
1-2 sit — non om. R* 1 tum] tamen P* om. SA^{EH}O 3 posset = ACPMZ possit (ante
simpliciter Σ) rel. edd. | innascibilis] divinae naturae Γ^{LN}* 4 ex — essentiae] unitas naturae
divinae concluditur ex perfectione infinita D | concluditur] ostenditur C | essentiae] naturae VZ
Γ^{BD}ΛΣτ | tum] om. Λ^G add. etiam Σ 4-5 tum — incommunicabilitatem om. SR*Λ^{EH}O*πτγ
βμ 5 incommunicabilitatem] (sequitur spatium vacuum dimidiae partis lineae; deinde) add. Parisius: unitas
de Deo ostensa est in (I) indivisibilitatis sive simplicitatis (spatium vacuum unius centimetri) unitas autem
personae est unitas solum (s. om. D¹) solitudinis, cum unitate indivisibilitatis sive simplicitatis stat
communicabilitas et sic ad unitatem personae innascibilis oportet probare unitatem solitudinis et
incommunicabilitatis (add. etc. D²) D (cf. Rep. I A d. 2 n. 208) 5-6 Similiter] praem. Et P om.
DZΛ^{YHGO}Στ 6 Hilarii] post adducit I*ZIT^D om. PM*SR add. autem D | quod] quia Σ
8 Et cum] Et tamen DMVT^{BL}Λ^{BHO} Quod etiam Σ | quod] quia Λ^{BHO} praem. scilicet Σ
9 qualiter] praem. hoc oportet probare D add. enim D 9-10 conclusionem] add. non video
Γ^N* 11 relationibus] add. de hoc dist. 26 D adnot. dist. 26 probabiliter reputari potest (...)
Γ^D* 11-13 ergo — concludendo om. D 11 contra eum] post accipere (12) Σ contrarium Λ^G
not. aliter: contrarium S² add. oportet C*M*ITZ add. debet Γ^{LN}* 12 absolutae] add. in divi-
nis VT^B 13 esse] eum CM*ITZ cum S enim Γ^{LN} om. M²R²IT^BΛ^OΣ edd. | immanifestius =
VT^D non (ante videtur, 12 Σ ante accipere rel.) manifestius (stam R²) C²PM²R²IT^BΛ^OΣ edd. immani-
festius vel non manifestius A manifesta C*M*SR*IT | concludendo] concludo Λ^G conclusionem
C²(?)M²(in ras.)I²(in ras.)VT^{BD}2(in corr.)^{LN} edd. condicio (c-ionem in ras. R²) personae C'R add. perso-
nae S 14 distinguuntur] distinguitur (pon. distinguuntur M²) CMSIVZIT^NΛ^{YEG} add. realiter P
15 per relationes] remotionibus D' relationibus D² | originis] in corr. Λ^O2 originum CMSRτ
15-16 consequentiam hanc] h. c. VT^BΛΣ om. D' hoc D² 16 oporteret = A oportet D² rel.
edd. | probare om. D² 17-18 Concesso — propositum = codd. edd.; ¶ text. sign.: Vacat Scotus
(Vacat in text. Scotus in mg.) A¹ Vacat D²V²(text. et mg.)Z² litteris a-b Γ^B2 lin. anfractuosa μ | Con-

T¹ Cf. supra 359. ² Cf. supra n. 366. ³ Cf. ibidem; cf. etiam n. 253. 248.

Aliter ergo persuadeo conclusionem intentam sic: quidquid
potest esse in pluribus suppositis et non determinatur ad certum
numerus per aliud a se, quantum est de se potest esse in infinitis;
et si est necesse esse, est in infinitis, quia quidquid potest ibi esse,
est. Sed ingenitum si potest esse in pluribus suppositis, non deter-
minatur ab alio in quot suppositis sit, quia determinari ab alio ad
esse in supposito vel suppositis est contra rationem ingeniti; ergo
de ratione sua potest esse in infinitis: et si potest esse, est, quia
omne ingenitum est ex se necesse esse. Consequens est impossi-
bile, ergo illud ex quo sequitur⁴.

[VI. — AD ARGUMENTA PRINCIPALIA SECUNDAE QUAESTIONIS]

[37] Ad argumenta. — Cum arguitur 'aeque nobiles sunt, ergo tot'¹, 371
figura dictionis est, commutando 'quid' vel 'quale' in 'quot'². Et

⁴ Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus: Secundo sic: numquam pluralitas
ponenda est sine necessitate³; nulla necessitate, nec ad se nec ad extra, contingit
plures esse innascibiles; ergo est tantum unus. — Tertio, quia essentia una actu
exsistens non videtur ex se immediatissime habere plures modos essendi. Oppo-
situm sequeretur, si plura essent supposita ingenita. Non autem sequitur modo,
quia essentia divina non habet plures modos essendi immediatissime sine pro-

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}πτγβμ)
cesso — originis om. D² 17 Concesso] Posito D² | enim] add. illo Λ^O | non om. R* 18 per
relationes] relationibus D² | originum Λ^Oτ | haberet = A habet P haberetur SRIT^BΛ^{BH}Σπτγβμ
habetur rel. τ | propositum] add. (includendo sub laudato Vacat) Parisius: idem enim est dicere
quod duo dicantur mutuo inter se relatione originis et quod non sint ambo a se nec persona,
eo quod unum ab altero produceretur D (cf. Rep. I A d. 2 n. 210)

1 adnot. Probatio propria A¹; similiter multi | ergo = A | conclusionem intentam] i. c. CP
MZ | sic] add. quia R 3 numerum = A numerum suppositorum rel. edd. 4 et — infi-
nitis om. Γ^D* | est] add. possibile Λ^G | est] post infinitis Λ^GΣ om. Λ^O* 6 alio] aliquo RIV
ΓΛ^GΣ^Q 7 suppositis] praem. in VTΛ^Oπτγβμ 7-8 ergo — est om. Λ^H 8 esse] add. in
infinitis Λ^Y 9 omne] esse (not. alius libri: omne μ) DΛ^GΦπτγβμ | ex se] post esse Σ esse D'
om. D² 9-10 Consequens — sequitur] om. Λ^{YH}Στ; ¶ sign.: litteris a-b V²(text. et mg.) lin. anfrac-
tuosa μ 9 est] enim MZ 10 illud ex quo sequitur] et antecedens Λ^G 12 argumenta]
add. secundae quaestionis I²Λ^G | arguitur] dicitur Λ^G add. primo Σ | tot] add. sunt VT^B
13 figura dictionis est = A e. f. d. τ fallacia est figurae dict. πτγβμ fallacia dict. Λ^H fallacia fi-
gurae dict. Λ^G figura (praem. est M²Λ^O2 add. figurae I²) dict. (add. est Λ^B2) rel. | commutando] com-
mutato D immutando R commutato Γ^D mutando Σ om. Λ^O* | quid vel quale = A quale vel
quid Σ quale quid Λ^G quid (quod Λ^H add. vel quale Λ^O2) DCM'SRIT^DΛ^{HO} quale M² rel. edd.
14-p. 342, 20 Secundo sic — productionibus = codd. edd.; ¶ text. sign.: Vacat Scotus (Vacat in text.
Scotus in mg.) A¹ Vacat D²V²Z²Γ^N2 lin. anfractuosa μ; lectiones variantes vide in append. B

T¹ Cf. supra n. 197. ² Cf. ARISTOT., Soph. elenchi I c. 2 (c. 4, 166b 10-14). ³ Cf.
ARISTOT., Physic. I t. 41 (A c. 4, 188a 17-18): «Melius autem est minora et finita [principia] re-
cipere»; t. 50 (c. 6, 189a 15-16); VIII t. 48 (c. 6, 259a 8-9). — Cf. supra p. 338 nota 2.

ratio defectus consequentiae est: non enim est propter nobilitatem vel ignobilitatem relationis principii vel principiatum quod multiplicetur vel non multiplicetur, sed de ratione principii est unitas licet in principiatum possit esse pluralitas, quia semper est reductio pluralitatis ad unitatem. Et ideo stante aequali nobilitate potest esse multiplicatio in relationibus productorum licet non in relationibus producentium¹.

372 Alia responsio est quod ibi quaelibet relatio unius rationis est de se haec, tamen a pluribus relationibus producentium potest forsitan abstrahi unum commune, puta 'productivum', et ita a pluribus relationibus producti potest abstrahi unum commune, puta 'productum'. Etsi ergo sit una relatio in communi – si est commune abstrahibile – quae dicitur in communi 'relatio producentis', sunt tamen duae relationes producentis, sic et sic, sicut sunt duae correspondentes eis.

373 Ad secundam rationem² concedo quod relationibus ex parte
productorum correspondent relationes ex parte productivi, et tot,
sed non sequitur 'si relationes producti distinguuntur personaliter,

ductione, sed tantum unum modum essendi sine productione et alios duos mediantibus etiam productionibus.

ADCPMSRIVZ^{BDLN} $\Lambda^{YEHGO\Sigma QU(\Phi^{PP} \rho \pi \gamma \beta \mu)}$
1 ratio] ideo Γ^{LN*} | est¹] om. DCPMSRI^{Z^{BDLN}} add. ista (illa Λ^O) $P^*VZI^{BD*}\Lambda\Sigma$ | enim] post
est² Λ^{GO} quia ante non $VI^{B\Sigma}$ om. DCPMSRI^{Z^B Λ^{YEH}} | est² post principiat (2) Σ 2 rela-
tionis] rationis (pon. relationis Λ^{O2}) CPMZI^{N2} Λ^O relationis vel rationis $\pi \gamma \gamma \beta \mu$ om. Λ^{B2G} 2-3 mul-
tiplicetur... multiplicetur] multiplicetur... multiplicatur Λ^{HGO} multiplicatur... multiplicatur D
CPSRIVZ^N multipliciter (-plicatur Γ^{D3} praem. non Λ^B)... multipliciter $M^*I^{-N}\Lambda^B$ 3 sed] add.
est quia Σ 4-6 quia — esse om. D^* 6 multiplicatio] distinctio $VI^{-D}\Lambda\Sigma\tau$ distinctio vel
multiplicatio P multiplicatio vel distinctio $\pi \gamma \gamma \beta \mu$ 6-7 productorum — relationibus om.
 DI^{B2} 6 licet] in ras. Λ^{B2} sed P^*IZI^D add. hoc P 7 producentium] add. a se D^*CPMSI
 $VZ\Gamma\Lambda^{-Y}\Sigma$ add. 8-9 Alia — producentium om. D^* 8 responsio est = $\Lambda\Sigma$ est ratio τ est
resp. D^2 rell. $\pi \gamma \gamma \beta \mu$ | quod] quia Z add. 9 haec] comp. $PI^L\Lambda^Y\Sigma$ hoc M^*SI^B | tamen] praem.
sed Λ^G praem. licet II^D om. P | producentium] in corr. Λ^{B2} productivi $\Gamma^{BD2(in corr.)}\Sigma$ add. pro-
ductivis Λ^{YHG} pon. productivis C^2 10 puta] principium DR^2 om. R' 10-12 et ita — pro-
ductum] rep. Λ^{O2} om. D^2C^2V 10 ita] similiter Σ 12 Etsi] Si Δ^{GO} Et quod si C^2 | sit]
add. unum commune vel Σ 13 quae om. $C^*MSRI^I^D$ | relatio] relatione Λ^G add. naturae D
add. personae CPMSRI^{Z^{DN2} Λ^{O2}} 14 sunt tamen] tamen in speciali sunt Λ^G | sicut] et ita Σ
15 eis] add. producti τ add. producti sic et sic $\Gamma^{D2N2}\Lambda^{GO}\pi \gamma \gamma \beta \mu$ 16 secundam rationem] se-
cundum Σ tertiam rat. γ | relationibus] praem. in VI^{B*} 17 productorum = A productivo-
rum VI^B productum τ productum vel productivi $\pi \gamma \gamma \beta \mu$ productivi rell. | productivi =
A productum Λ^G productorum rell. add. | et tot] praem. tot ρ add. tot $PVZI^{BL*}\Lambda^Y$ add. et tot
 $\Lambda^{B*H\tau}$ add. quot $\Gamma^{N2}\Sigma$ 18 sed] add. tamen Λ^O | distinguuntur] in corr. Λ^{B2} distinguantur D
 R^2VI^{-D} distinguitur Λ^O distinguunt $\pi \gamma \gamma \beta \mu$ | personaliter] sic ut sint in distinctis suppositis

T¹ Cf. HENRICUS GAND., *Summa* a. 54 q. 2 ad 2 (II f. 78M). ² Cf. supra n. 198.

igitur et relationes producentis; cuius ratio assignatur, ¶ quia ex parte producentis sufficit alia ratio producendi ^a, ¶ sicut productio artificialis et naturalis sic distinguuntur per principia productiva, scilicet per artem et naturam, licet ista concurrant in eodem sup-
⁵posito. Relationes autem producti non possunt ita concurrere in eodem supposito et una persona, sed sunt distinctae personaliter, quia productum est per se subsistens et suppositum.

Alia responsio patet ex solutione quaestionis ¹, quia non potest
idem produci duabus productionibus totalibus, licet idem possit
¹³ producere duabus productionibus totalibus; et ideo relationes
producti non plurificantur in eodem, licet relationes producentis
possint plurificari.

Ad tertium²: potentia finita non potest habere simul duos ter- 375
minos adaequatos in produci, licet possit habere unum in produci

¹⁵ ^a *Loco quia* (1) — *producendi* (2) *textus a Duns Scoto cancellatus*: quia relationes producti possunt distingui propter distinctas rationes producendi quae sunt in producente licet sit idem suppositum producens.

ADCPMSRIVZ $\Gamma^{\text{BDLN}}\Lambda^{\text{YEHGO}}\Sigma^{\text{QU}}(\Phi^{\text{FP}}\rho^{\text{TPY}}\beta^{\text{MU}})$
(not. alius liber: personalitas μ) $\mu\omega$ om. DC²M*SR¹IV² Λ^{EHO} personas R⁴ add. sic ut sint in distinctis
suppositis $\Gamma^{\text{L}}\Lambda^{\text{G}}$

1-2 et 15-17: quia (1) — producendi (2) = Γ^{LN} [[add. quia (15) — producents (17) $\Gamma^{L\alpha N\alpha}$]]
quia (15) — producents (17) DCPMSRI^D $\Lambda\Sigma$ edd. quia (1) — producendi (2) et quia (15) —
producens (17) AVZI^B; ¶ text. quia (1) — producendi (2) sign. Scotus extra A¹; text. quia (15) —
producens (17) sign.: Vacat A¹D²V²(text. et mg.)Z²I^{B1}(om. B²) lin. anfractuosa μ 1 quia om. Z
2 alia] add. et alia Γ^{Na} 3 sic = AM si (om. R²A²I^{D2}) SRIVI^Γ | distinguuntur] distinguitur CP
MII^D distinguuntur VI^{-D} add. distinguuntur VI^B | productiva] proxima (propria Λ^Y) DZ Λ^{YG}
praem. proxima (ante principia Σ) $\Lambda^O\Sigma$ add. proxima his P 4 scilicet] ut VI^B om. PMSRI^{IG}
 $LN\Lambda^{BHO}$ 5-6 Relationes — supposito om. R²(post persona, 6) 6 eodem supposito] eadem
persona R² | eodem — persona] eodem supposito S eadem persona DC una persona Z $\Lambda\tau$ | sed]
si D licet V | distinctae personaliter] distincte personalia Λ^O 8 responsio = ADCP^I Γ^{D2} ratio
(pon. responsio M²) I Γ^{D1} rel. edd. | solutione questionis] superiore (add. solutione Λ^{O2}) quaestione
(-nis Λ^{O2} not. vel: ex solutione quaestionis Λ^1) ADMSRI^I- $B\Lambda^{BHO}$ quaestione superiore C Λ^G superiore
ratione (not. alius liber: ex solutione questionis μ) $\gamma\beta\mu\nu$ | quia] quod C Λ^G 9 duabus om. Σ^{QU2}
9-10 licet — totalibus om. SR²V Σ^{QU2} 10 productionibus] relationibus pr γ om. C² 12 pos-
sint] possunt DRIZI^D Λ^G dicunt τ | plurificari] add. in (om. M) eodem CPMR²I Γ^{D1} 13 infi-
nita M²SR^I $\Gamma^{LN*}\Lambda^G$ | habere simul] s. h. PMZ 14 licet — produci om. P²M² | possint D'
posset D²SRVI^I $\Gamma^{BL}\Lambda^G\tau$ 15 quia] praem. ex parte producentis R² Λ^{YG} add. ex parte producen-
tis Σ 15-16 quia relationes] r. enim Γ^{N2} (restit. N²) 16 producti] productivi ADC² $\Gamma^{BD\alpha N2}$
 $\Lambda^{G0}\tau$ pon. productivi M² | possunt in ras. P² | propter] per DCPMSRIZI^D Λ^G secundum Γ^{N2}
 Λ^O | distinctas] post rationes Γ^{N2} distincta Γ^{L2} | rationes in ras. P² | producendi] producentis
 Λ^{B*} | quae] quia Γ^{L2} 16-17 quae sunt in producente] in quo producente eadem sunt istae
diversae rationes producendi post producents (17) D 16 sint S 17 eidem I²

T¹ Cf. supra n. 357; cf. etiam n. 172-173. ² Cf. supra n. 199.

et alium in producto esse; potentia autem infinita habet suum terminum intra semper in produci, et iste est adaequatus, et ideo non potest habere plures terminos.

LVII. — AD PRIMAM QUAESTIONEM

- 376 Ad primam quaestionem¹ dico quod simul stat unitas essentiae et pluralitas personarum, quod apparet ex solutione quaestionis praecedentis², quia simul est ibi ista pluralitas personarum cum ista unitate.

LA. — DECLARATIO SOLUTIONIS PROPRIAE

- 377 Ad hoc autem aliquo modo declarandum notandum est quod sicut repugnantia repugnant ex suis propriis rationibus, ita non-repugnantia, sive compossibilitas, est ex propriis rationibus compossibilium.

- 378 Ad videndum autem istam compossibilitatem videnda est ratio extremorum, scilicet naturae et suppositi.

Ubi notandum quod natura non se habet ad suppositum sicut universale ad singulare, quia in accidentibus etiam invenitur singularitas sine ratione suppositi, et in substantia nostra natura atoma assumpta est a Verbo, secundum Damascenum, non tamen

ADCPMSRIVZΓ^BDLNΛ^YEHGOΣ^{QU}(Φ^{PP}ρ^τπγβμν)

1 alium] aliud Σ | autem] in corr. P² om. CM 1-2 suum terminum = A suum D t. s. rel. add. 2 intra] necessario τ add. necessario PVT^B add. se ρτγβμν | semper] post produci P se Γ^{N2} om. Λ^OΣ^{QU} necessario semper (¶ sign. Additio) Λ^{O2} | iste] ille DΛ^{YO}Σ 5 adnot. Littera magna hic P² | stant DCPMR²VZΓ^B add. 6 apparet] patet Σ 7 ista] illa Λ^{YO} haec post pluralitas Σ om. Dρτγβμν | personarum = A 8 ista] illa (post unitate Σ) SVA^YΣ 10 est om. DRVΓ^{-D}Σ 11 repugnantia] add. impossibile Λ^O | repugnant] repugnat CM²SIV Γ^{LN} | rationibus] add. formalibus R add. impossibile Λ^Oγ 11-12 ita — rationibus] om. M²Λ^Y not. alius liber: ista non-repugnantia sunt compossibilia ex propriis rationibus etc. μ | non-repugnantia — est] compossibilia conveniunt τ 12 sive compossibilitas, est] sunt compossibilia Λ^O non (om. Λ^B*) repugnat Λ^B | impossibilitas A²M² 14 autem] igitur PΛΣ 16 Ubi notandum quod] Unde not. est quod Λ^{B2}(in ras.)^O om. Λ^{HO2} 17 singulare] particulare vel singulare PΛΣτ | accidentibus] actibus M²R praem. aliquibus M²R² | etiam om. Z²Λ^OΣρτγβμν 18 sine ratione] non ratio τ | et in substantia nostra natura] natura etiam nostra PZΛ^YΣ et etiam (add. in substantia Γ^{B2}) natura nostra (nost. nat. Γ^B) VT^B etiam natura Γ^{LN2} et (item nec in praedicamento substantiae quia Λ^{G2}) natura sive substantia nostra Λ^{GO} similiter etiam in substantia veri; natura enim nostra in ras. et corr. Λ^{B2} | substantia] add. quae est materia M²(om. M²) add. quia M²Γ^{DO2}

F 19 DAMASC., De fide orth. III c. 3 (PL 94, 994): «Hinc fit, ut in domino nostro Iesu Christo natura una dicenda non sit, ut eodem modo de Christo qui ex deitate et humanitate compositus est loquamur, veluti de individuo (ἄτομον) quod corpore et anima constat. Illic siquidem individuum est; at Christus nequaquam est individuum».

T¹ Cf. supra n. 191. ² Cf. supra n. 353-370.

suppositum nostrae naturae. Neque se habet natura ad suppositum sicut 'quo' ad 'quod', nam cuicumque 'quo' correspondet proprium 'quod' vel 'quis', et ita, sicut natura est 'quo', ita habet proprium 'quod' vel 'quis' quod non contrahit ad suppositum, et sicut suppositum est 'quod' vel 'quis', ita habet suum proprium 'quo' quo subsistit et tamen concomitanter suppositum de necessitate est singulare, — et etiam, non potest esse 'quo' respectu alterius, quia est subsistens, non potens esse actus alicuius subsistentis; ¶ haec duo dicunt duplicem incommunicabilitatem^a. ¶

Ubi¹ sciendum quod communicabile dicitur aliquid vel per identitatem, ita quod illud cui communicatur sit 'ipsum', vel per informationem, ita quod illud cui communicatur sit 'ipso', non 'ipsum'.

Primo modo universale communicatur singulari, et secundo modo forma materiae^b. Natura igitur quaecumque quantum est ex se et de ratione naturae est communicabilis utroque modo, vide-

^a Loco haec — incommunicabilitatem (9) textus a Duns Scoto cancellatus: Est ergo ratio suppositi in duplici incommunicabilitate.

^b Sequitur textus interpolatus: ita quod materia est actu ens per formam².

ADCPMSRIVZΓ^BDLNΛ^YEHGOΣ^{QU}(Φ^{PP}ρ^τπγβμν)

1 nostrae naturae] nat. nostr. D²PRI²VZΓ^{-D} om. D' | Neque] Nec Λ^O Sed (I) Γ^D Non enim ita Λ^O Nec ita Λ^{G2} 2 correspondet] respondet AD²(in ras.)CMΣ respondere (pon. respondet Λ^{G2}) Λ^O 3-4 et ita — vel quis om. Γ^LΛ^{B2}HΣU² 4 non contrahit] haec (?) D | contrahit] in ras. I² contrahitur CM²RZΓ^{DO}Σ edd., add. eam (post suppositum D) DM²VT^{-D}Λ^{O2} 5 suum] totum M² unum CM²SRI²Γ^D om. Λ^O 6 et om. I²ZΛ^{-O}Στ | concomitanter] ante tamen Λ^OΣ post suppositum DCPMSRIVZΓ^{-N} communicatur D' concomitatur (I) D² om. Γ^N 8 non potens] quod non potest (potens Γ^L) VT^{-D} non potest Z 8-9 subsistentis] add. quod consistit Γ^{LN}* 9 et 16-17: haec — incommunicabilitatem (9) = Z Est (16) — incommunicabilitatem (17) DCPMSRIΓ^{-B}Λ^{BHO}Σ edd. [praem. haec — incommunicabilitatem (9) R²Γ^{N2}Λ^{B2}] haec — incommunicabilitatem (9) et Est (16) — incommunicabilitatem (17) AVΓ^BΛ^{YG} [Est (16) — incommunicabilitatem (17) post haec — incommunicabilitatem (9) VT^BΛ^{YG}]; ¶ text. haec — incommunicabilitatem (9) sign. Scotus extra A²; text. Est (16) — incommunicabilitatem (17) sign.: Vacat A²D²V² lin. anfractuosa μ 9 haec] praem. quia VT^{BN2} praem. et Λ^{B2} 10 communicabile dicitur aliquid] a. d. c. Σ | vel om. DΛ^{BH} 11 ita] quando illud quod communicatur est idem Λ^{H2} 11-12 sit — sit] sit Γ^{DO}Λ^H alio modo dicitur communicabile per informationem quando illud communicabile sic se habet ad illud cui communicat quod est Λ^{H2} 11 per om. R²Γ^{LN}* 12 ipso] in ras. P² in corr. S² ipsius (pon. ipso M²) CMZ proprie Λ^O praem. in Λ^{BH}ΣU² add. et Γ^{DO2} | ipso, non om. D² 13 universale] post communicatur Λ^{G2}Σ comp. I² velle A om. Λ^O | et om. IΓ^{DO}Λ^{YHG}Σ 14 igitur] autem Σ 15 ex] de CPMVZΓ^{-D}τ | et] etiam D om. Λ^{GO}Σ 15-p. 346, 1 videlicet] scilicet Λ^{HGO}Σ quia est D add. et Λ^O 16 Est] post ergo (17) C Consistit (post ergo, 17 Λ^H post incommunicabilitatem, 17 R²) PRI²VT^{BN2}ΛΣ edd. 17 ergo] etiam Σ | duplici] add. rerum Λ^O | incommunicabilitatem] communicabilitatem Λ^O* add. sicut ratio naturae in duplici communicabilitatem Λ^{O2} 18 ita — formam = A

T¹ Pro lin. 10-p. 346, 10 cf. DUNS SCOTUS, Rep. IA d. 2 n. 215-216. ² Cf. ib. n. 215.

licet pluribus suppositis, quorum quodlibet sit 'ipsum', — et etiam ut 'quo', tamquam forma, quo singulare vel suppositum sit ens quiditative, vel habens naturam; suppositum autem est incommunicabile duplici incommunicabilitate opposita.

381 Ex his declaratur propositum.

Et primo sic: natura quaecumque est communicabilis pluribus per identitatem, igitur et natura divina est communicabilis (hoc etiam patet ex quaestione praeposita¹); non est autem divisibilis, ex quaestione de unitate Dei²; igitur communicabilis sine divisione.

382 ¶ Item arguo sic: 'perfectio simpliciter' quantum est ex se est, quolibet sibi impossibile, melior cuilibet supposito absolute sumpto secundum rationem suppositi; natura divina non est sic melior, ex hypothesi; ergo. Probatio minoris: ipsa ex se determinat sibi unam subsistentiam, ergo ipsa ex se est impossibilis cuilibet alteri subsistentiae, etiam praecise acceptae ut est subsistentia altera, non considerando scilicet quod sit in altera natura; et ultra, ergo ipsa ex se non est melior alicui alteri ut est altera subsistentia.

383 Probatur prima consequentia, quia sicut aliquid ex se deter-

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Δ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμν)

1 pluribus] *praem.* in Δ^{BDHO} | sit] est Δ^{AG} | ipsa Σ 2 quo²] qua M²I²Δ^{GO}ρτπγβμν *om.* C² | sit] est ΔΣ 3 vel] ut Δ^{AO} sive Δ^{YH} sive ut Δ^G | naturam] *add.* tantum Γ^{N2}Δ^{GO} 4 incommunicabilitate] in communitate M^{*} in communicatione Δ^Y *add.* sibi VT^Bρτπγβμν 6 natura] nam Δ^{2*} *praem.* nam primo Δ^G 6-9 pluribus per identitatem — de unitate Dei *om.* D² 7 et *om.* D²VT^B 8 etiam *om.* Σ | praeposita] ante quaestione VT^B proposita P supposita I² 9-10 igitur communicabilis sine divisione *om.* A 9 igitur] *om.* D² *add.* est Σ | communicabilis] communicabiliter v *om.* D' communicabile D² 11-p. 347, 8 et p. 347, 10-19: Item (11) — impossibile (p. 347, 8) et Hoc (p. 347, 10) — simpliciter (p. 347, 19) = AIVΓ^{-D}Δ^Yμν [Item (11) — impossibile (p. 347, 8) post simpliciter (p. 347, 19) omnes] Hoc (p. 347, 10) — simpliciter (p. 347, 19) *rell.* ρτπγβ [add. Item (11) — impossibile (p. 347, 8) R²Δ^{GO}]; ¶ *text.* Item (11) — impossibile (p. 347, 8) *sign.*: Scotus extra A¹ Extra R²I²(*text.* et *mg.*)V¹I²B¹ Vacat Γ^{L2} *lin.* anfractuosa μ; *text.* Hoc (p. 347, 10) — simpliciter (p. 347, 19) *sign.*: Vacat Scotus (Vacat in *text.* Scotus in *mg.*) A¹ Vacat (Va- deest in I²B¹) D²V¹I²B¹ Sic in originali Doctoris et *lin.* anfractuosa μ 11 arguitur R² | arguo sic *om.* μν | simpliciter] *add.* est μν | est ex se] ex se est R² | est²] post impossibile (12) R² *om.* v 12 sibi *om.* μ | cuilibet *om.* Γ^{LN2}Δ^{GO} | absolute I 13 suppositi] sumpti Γ^L 14 hypothesi] hypostasi μ | ergo] *add.* etc. VT^BΔ^{YGO} μν | Probatio minoris] Minorem probo μν 15 ex] in Iμν | impossibilis] compossibilis A incommunicabilis μν 16 etiam praecise acceptae *om.* Δ^{GO}(*restit.* O²) | acceptae] activae Γ^{LN2} *add.* activae Δ^{GO} | ut] in *ras.* Γ^{N2} ubi Γ^L vel μ | est *om.* R²(*restit.* R²) 17 considerando] *pon.* concedendo Δ^{GO} | quod] quid I | in altera] a. in R² in alia VT^B 18 alicui *om.* μν | ut] ubi Γ^{LN*} 20 aliquid *om.* R²Iμν

T¹ Cf. supra n. 353-370. ² Cf. supra n. 157-190.

minat sibi unicum, ita repugnat sibi quodlibet alterum impossibile illi; ex hypothesi, natura divina ex se determinat sibi non tantum subsistentiam quae sit in una natura (cum hoc staret trinitas), sed subsistentiam unicam — hanc et ut haec — in ratione subsistentiae, non considerando tantum quia in hac natura.

Secunda consequentia probatur, quia sicut est impossibile huic, ita non est melius huic quam quodcumque sibi impossibile^a. §

^a Loco Item (p. 346, 11) — impossibile (p. 347, 8) *textus a Duns Scoto cancellatus*: Hoc etiam arguitur sic: natura divina, et quidquid est naturae ut natura, est 'perfectio simpliciter'; omnis 'perfectio simpliciter' est communicabilis pluribus; ergo etc. Probatio minoris: 'perfectio simpliciter' est quae in quolibet « melius est ipsum esse quam non esse », Monologion cap. 15¹; quod sic intelligitur, quod 'perfectio simpliciter' est melius, quocumque sibi impossibile, in quocumque supposito absolute considerato, hoc est, non determinando in qua natura sit illud subsistens. Sed si natura divina determinaret se ad subsistentiam incommunicabilem, ipsa in nulla alia esset melior quolibet sibi impossibile nisi in illa subsistentia ad quam se determinaret, quia cuilibet alii subsistentiae esset impossibilis; igitur non esset 'perfectio simpliciter'^b.

^b Sequitur *textus a Duns Scoto cancellatus*: Hoc etiam arguitur ex parte ratio-

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Δ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμν)

2 illi] sibi VT^B | hypothesi] hypostasi μ | ex se] post subsistentiam (3) Δ^{GO} *om.* Aμν | sibi] sic μν 3 quae] qua μν | natura] *add.* quia R²VT^BΔ^{GO}μν 3-4 trinitas *rescr.* Γ^{N2}Δ^{GO} 4 subsistentia (I) I | unicam] post hanc μν *om.* R² | hanc] habeat Γ^L | et *om.* R² | ut *om.* Γ^{LN}Δ^{GO} | ut haec] verbum Δ^Y | haec] hoc V hanc μν 5 considerando] concernendo μν | tantum *om.* I^{*} | quia] quod Δ^{GO} | hac] altera Δ^{GO} | natura *om.* Γ^{LN*} 7 huic¹] hoc Δ^{YGO}(*restit.* O²) | huic²] hoc Δ^{GO}(*restit.* O²) | quam quodcumque] quancumque IΔ^Y 10 Hoc — sic] Praeterea Σ | natura divina] persona div. SR^{*} *om.* Σ^Q | est] inest ρτπγβμν | naturae] in ea DΓ²(in *ras.*)Δ^{-Y} 11 natura] nulla Δ^{2*} *add.* est ρτπγβμν | omnis perfectio simpliciter *om.* Γ^{L2}N² | omnis] *add.* autem Γ^{N2} Δ^{GO}Σ 12 etc. *om.* Σ 12-13 est quae in quolibet melius est] est (post melius R *om.* Γ^D) quae est quodlibet (quod. M²) melius (*pon.* quae est in quolibet melius M²) MR¹I²I²D' est quae est in quolibet melius R² est quae in quolibet est melius VT^BΔ^{GO} est quae melius in quolibet est I² est quae melius est in quodlibet Δ^{GO} | in quolibet] post esse² (13) Σ *om.* PZΔ^{YHGO} *edd.* 13 esse¹ *om.* VT^B | non] *add.* ipsum VT^Bρτπγβμν | cap. *om.* R²Σ 14 quod] quia Δ^{GO} *om.* Σ | melior Δ^{GO} 15 quocumque] quolibet PZΔ^{YH}Σ *edd.* | hoc est] id est Σ hoc etiam A 17 subsistentiam incommunicabilem] i. s. Δ^YΣ incomm. subsistentem Δ^{GO} | ipsa] *praem.* natura Δ^G *praem.* subsistentia (post nulla Γ^{D2}) Γ^D *add.* natura PVZI^BΔ^Y *add.* subsistentia R² | nulla] nullo Δ^{2*}H *edd.*, *add.* subsistentia CPMIZI^{N2}Δ^{YHGO} | alia] *om.* I²Δ^{-O} *edd.*, *add.* subsistentia S²VT^BΣ *add.* natura] R² 17-18 esset — 'subsistentia' *om.* I² 17 quolibet] quocumque PVI^{-D}Δ^{GO}ρτπγβμν 18 nisi] non A | alii *om.* DC²(post subsistentiae, 19)M²SRI²ZI^{D*} 19 esset¹] *add.* incommunicabilis et D | impossibilis — esset *om.* P² 20-p. 348, 21 Hoc — quarto = *codd.* *edd.* [Introducto² *textu* Item²(p. 346, §11) — impossibile (p. 347, 8) qui erat extra corpus, post simpli-

T¹ ANSEL., *Monolog.* c. 15 (PL 158, 163; ed. SCHMITT I 28): « Melius quidem est omnino aliquid quam non ipsum, ut sapiens quam non ipsum sapiens, id est: melius est sapiens quam non sapiens ».

- 385 Declaratur ex infinitate, quae est condicio naturae, et hoc sic: forma, quae est aliquo modo illimitata in perficiendo materiam, sine sui distinctione potest perficere plures partes materiae.
- 386 Exemplum. Anima intellectiva, quae non est limitata ad perficiendum hanc partem corporis organici, sine sui distinctione vel extensione qualicumque, vel per se vel per accidens, potest perficere aliam partem corporis organici¹. Ista autem proprietas, videlicet quod forma non distinguatur et tamen perficiat plures partes corporis vel materiae, non competit animae ratione imperfectionis, quia ipsa ponitur perfectissima inter omnes formas naturales, et omnes aliae formae imperfectiores carent isto gradu in perficiendo: omnes enim limitantur ad perficiendum unum, nec perficiunt plures partes materiae sine extensione per accidens.
- 387 Ex hoc arguo sic: si talis unitas stet cum pluralitate, et non ex imperfectione illius quod est 'unum', ergo subtracto omni eo quod

nis suppositi: quia enim suppositum de ratione sui est incommunicabile simpliciter, non oportet illam rationem includere quamlibet rationem entis per identitatem, et ita potest stare alia ratio suppositi distincta, et ideo ratio suppositi non est 'perfectio simpliciter' modo praedicto²; si autem possunt stare duae rationes suppositi distinctae, ergo et duo supposita distincta, et sine divisione naturae; ergo etc. — Hoc quarto.

ADCPMSRIVZΓ^BDLNΛ^YEHGOΣQU(Φ^{FP}π^γβ^μυ)
citer (p. 347, 19), habent AIVI^{-D}Λ^Yμ^υ textum Hoc (p. 347, 20) — quarto (p. 348, 21) post impossibile (p. 347, 8)]; ¶ text. sign.: Vacat Scotus (Vacat in text. Scotus in mg.) A¹ Vacat (Va-deest in Γ^{B1}) D²VΓ^{B1} lin. anfractuosa μ [Verba Hoc quarto (p. 348, 21) non subiciuntur notae Vacat in D²VΓ^{B1} nec signantur lin. anfractuosa in μ]; lectiones variantes vide in append. B

1 Declaratur] add. secundo Λ^{B2} add. propositum Λ^{GO2}Σ add. secundo (sec. om. Γ^{LN2}) propositum VΓ^{-D}Λ^Y 2 materiam] naturam D^R om. Λ^Y 3 distinctione] pon. divisione C¹ add. et extensione qualicumque π^γβ^μυ | potest] add. simul Λ^H | partes materiae] alias p. m. S p. alias m. RI^{*T}D alias (om. C²) m. p. CPMZ 4 non est limitata] est illimitata CMSRI^{*V}ZΓ^Σ add. scilicet R add. sed illimitata Λ^G 5 hanc] aliquam Λ^H | distinctione] divisione π^γβ^μυ pon. divisione M² | vel] et DPIZI^DΛ^{-O}Σ aut in ras. Λ^{O2} add. videlicet (patet I) quod forma non distinguitur in (cf. 7-8) I^Z 6 potest post organici (7) Σ 7 aliam] in corr. I² aliquam D^Y alteram D² quamlibet Λ^{B2}(in ras.)^OΣ om. Λ^{O*} | Ista] Haec Σ | autem = A etiam in corr. Λ^{H2} enim rell. (om. Λ^YΣ) edd. 7-8 videlicet] scilicet D om. Σ 8-9 quod — materiae] quae est formam perficere plures partes materiae sine distinctione eius Σ 8 distinguitur DPRIZ^DΛ^{-O} 9 corporis vel om. Γ^{D2}Λ^YG 10 perfectissima] perfectior D praem. forma VΓ^B edd. 11 formae = A 12 ad perficiendum] in perficiendo Σ | unum om. DVI^BΛΣ 13 extensione] praem. sui Λ^G add. vel per se vel I^{N2} 14 stet] sit CM²S¹I^ZI^{-B}Λ^O edd. stat I² stat vel sit Λ^{BH} fit S² fiet R add. possibilis C² 14-15 ex imperfectione] est imperfectionis D 15 illius] huius Λ^O eius Σ | subtracto] abstracto DΛ^O | omni] ab D

T¹ Cf. HENRICUS GAND., Quodl. III q. 14 in corp. (f. 68Y-Z); AUGUST., De immort. animae c. 16 (PL 32, 1034). ² Cf. supra p. 347, 13-16.

est imperfectionis ex utraque parte, potest stare perfecta unitas cum pluralitate. Sed quod anima perficiat materiam, hoc est imperfectionis in ea; quod etiam illa plura perfecta sint partes eiusdem totius, hoc est imperfectionis. Si igitur tollatur ab anima hoc quod est 'perficere materiam', et a pluribus distinctis hoc quod est 'esse partes unius totius', remanebit forma habens perfectam unitatem, sed non informans materiam, sed dans totale esse, et hoc pluribus distinctis, quae non erunt partes unius totius, sed erunt per se subsistentes; et tunc erit una natura dans totale esse pluribus suppositis distinctis. Ergo essentia divina, quae est penitus illimitata, a qua aufertur quidquid est imperfectionis, potest dare totale esse pluribus suppositis distinctis.

IB. — DE DISTINCTIONE SIVE NON-IDENTITATE FORMALI

- [41] Sed adhuc restat ulterior difficultas. Non enim videtur intelligibile quod essentia non plurificetur et supposita sint plura nisi aliqua distinctio ponatur inter rationem essentiae et rationem suppositi. Et ideo ad salvandum istam compossibilitatem praedictam¹, oportet videre de ista distinctione.

Et dico sine assertione et praeiudicio melioris sententiae quod ratio qua formaliter suppositum est incommunicabile (sit a) et ratio essentiae ut essentia (sit b) habent aliquam distinctionem praecedentem omnem actum intellectus creati et increati².

Hoc probo sic: primum suppositum formaliter vel realiter ha-

ADCPMSRIVZΓ^BDLNΛ^YEHGOΣQU(Φ^{FP}π^γβ^μυ)
1 parte] per se (I) Γ^B om. D²Z 3-4 in ea — imperfectionis om. Γ^BΣ^{U2} 3 in ea om. Σ^{QU1} add. similiter quod (I) dat esse totale corpori, sed esse parziale ut esse intellectivum D add. non dat tale (I) esse corpori sed parziale ut esse intellectivum Γ^{L2} | quod etiam] similiter quod Σ^{QU1} | illa] ista VΓ^{LN}Λ^O om. PZ | sunt DSVΓ^{LN}Λ 4 hoc] praem. igitur D^{*} om. Σ^{QU1} add. etiam π^γβ^μυ | Si igitur = AΣπ^γβ^μυ Ig. si rell. τ 5 hoc] praem. et C¹MZ 6 esse] post partes CPMI^{*}ZI^D om. SR^{*} 7 sed¹ om. Σ 8 non] add. per se D 9 totale esse] e. t. Σ 10-11 penitus] prius A 14 adhuc] in ras. Λ^{O2} hic DCPMSRIZI^DΛ^{-O}Σ edd. 15 plurificatur DCM SRIZI^{-B}Λ^{EG}τ | sunt CRI^{*T}D 16 aliqua] alia DΛ^{BG} 17 istam] illam S om. Σ | incommunicabilitatem VΓ^{B*} 19 dico] praem. ad (de Λ^G) hoc PVI^BΛ^YGΣ add. ad hoc Λ^{O2} add. quod M add. primo Γ^{D2} | melioris sententiae] s. m. DSRIVZΓ^ΛBH^O edd. | quod] add. si I^N add. sit I^{L*} 20 formaliter suppositum est] f. e. s. Λ^G s. e. f. Σ | incommunicabile] add. quod est I^{D2} | sit a] om. P¹Γ^BΛ^YEHGO²Σ edd. sit b P² 21 sit b] est sic b S sit CP² om. P¹Γ^BΛ^YEHGO²Σ edd., add. tunc a et b M² add. a et b R add. ista duo C² 23 Hoc] Ex hoc Λ^O om. D^{*} add. autem Σ | sic] add. ante (add. non D^{*}) omne intelligere in divinis, sive loquamur de productione per

T¹ Cf. supra n. 376-387. ² «Qui igitur potest capere, capiat, quia sic esse intellectus meus non dubitat», cf. DUNS SCOTUS, Lectura I d. 2 n. 275.

bet entitatem communicabilem, alioquin non posset eam communicare; habet etiam realiter entitatem incommunicabilem, alioquin non posset esse positive in entitate reali suppositum. Et intelligo sic 'realiter', quod nullo modo per actum intellectus considerantis, immo quod talis entitas esset ibi si nullus intellectus esset considerans; et sic esse ibi, si nullus intellectus consideraret, dico 'esse ante omnem actum intellectus'. — Non est autem aliqua entitas ante omnem actum intellectus ita quod non per actum intellectus, communicabilis, et alia entitas de se sit incommunicabilis, ita scilicet quod sibi contradicat communicari, nisi ante actum intellectus, hoc est, non praecise per intelligere, sit aliqua distinctio inter hanc entitatem et illam; ergo etc.

391 Si dicas quod ante omnem actum intellectus Patris non est ibi aliqua distinctio, sed est entitas omnino unius rationis^a, et ita

^a Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus: contra: ergo entitatem illam unius rationis totam communicat Pater.

ADCPMSRIVZ¹BDLN¹Λ¹YHGOΣ¹QU(Φ¹PP¹PT¹PT¹β¹μ¹)
modum intellectus (add. sive de intelligere quae est operatio primi D) sive de operatione paterna qua Pater intelligit, oportet praeintelligere suppositum subsistens in actu primo quod operatur DCI¹ | primum] istud DC praem. istud Λ¹YHGOΣ¹ praem. illud Λ¹YHGOΣ¹ | suppositum] add. praeintellectum CI¹ | formaliter vel realiter = A formaliter (pon. realiter M²) DCMSRIZ realiter PVTΛΣ¹ add. [post habet (23-p. 350, 1) PT¹Λ¹YHGOΣ¹ add.]

2 habet etiam] sed etiam habet C praem. et VI¹ 3 posset esse = A esset (esse M²) rel. edd. | positive] potissime τ add. et D²CPMSRIZΓΛΣ 4 considerantis] componentis (pon. considerantis C²M²) DCMSR¹Γ¹LN¹ componentis vel considerantis A 5-6 esset² — intellectus om. Λ¹ | esset considerans] consideraret Λ¹YHGOΣ¹ add. 6 et sic — consideraret om. C²M²S RI¹Z | sic] illud D | esse — consideraret om. DΣρ | esse¹] esset Γ¹LN¹Λ¹YHGOΣ¹ est Γ¹N² | consideraret] esset considerans et sic esse Γ¹B² consideret Γ¹DLN¹ | dico esse] e. d. Σ praem. hoc R²Y add. ibi Γ¹N¹Λ¹ 7 ante omnem actum] obiectum D² 7-8 Non est — non per] ita (vera M²) quod non per M² | Non est — intellectus¹ om. DΛ¹YHGOΣ¹ 7 aliqua entitas] post intellectus¹ (8) Σ illa entitas post intellectus¹ (8) Λ¹ 8 intellectus¹] add. communicabilis Γ¹DLN¹Λ¹YHGOΣ¹ | ita — intellectus om. PMR¹Γ¹BDN¹Λ¹YHGOΣ¹ 9 communicabilis] communicata I² praem. sit C²M²IVZΓ¹LN¹ praem. una entitas sit Λ¹YHGOΣ¹ om. Γ¹DLN¹ | alia] aliqua ΣPT¹β¹μ¹ | de se sit] sit de se C²M²RI¹ZΓ¹LN¹Λ¹YHGOΣ¹ de se PT¹β¹μ¹ de se sic τ sic est praecise ρ se D² de se (post incommunicabilis Λ¹YHGOΣ¹) D²C²PT¹β¹μ¹Λ¹YHGOΣ¹ om. Σ 9-10 scilicet om. ΣPT¹β¹μ¹ 10 ante] add. omnem M²Σ 10-11 intellectus] add. ita quod per actum non est autem (cf. 7-8) Λ¹ 11 hoc — intelligere] hoc est (h. e.) igitur est M²R² et M²R² praecise (pr.] in corr. R² pon. praecipue M²) ante intelligere MS²RI¹LN¹ praem. et praecise ante intelligere sit aliqua distinctio inter hanc entitatem et illam I²Z om. DC add. (= ¶ text. sign. 7) signum Syrii S | hoc] id Σ | non] praem. quod PT¹β¹μ¹ add. quod Λ¹YHGOΣ¹ | sit] fit SA¹ 12 entitatem om. I²Z | etc. om. Σ 13 actum intellectus] intellectum C | ibi = A 14 entitas — rationis] unius rationis omnino (add. omnis C²) entitas (add. in divinum C²) C | unius] eiusdem Λ¹YHGOΣ¹ add. et eiusdem PT¹β¹μ¹ | et ita] add. communicat paternitatem et Λ¹YHGOΣ¹ 15-16 contra — Pater = codd. (om. Γ¹DLN¹ add.; ¶ text. sign.: Vacat Scotus (Vacat in text. Scotus in mg.) A¹ Vacat V²(text. et mg.) I²B² om. B²N² signo + D² [V²Γ¹B² incipiunt Vacat ante entitatem (15), Γ¹B² terminat post ita (14)] 15 contra om. C²M²S²R² | ergo] istam D om. Σ | illam] ante entitatem Z istam

nullam entitatem positivam in se habet Pater quam non communicat Filio: ergo communicat ei paternitatem sicut essentiam!

[42] Secundo arguitur sic: distinctio una in intellectu est penes diversum modum accipiendi idem obiectum formale, et hoc sive concipiendo grammaticae, ut 'homo', 'hominis', sive logice, ut 'homo' et 'hic homo'; alia distinctio, maior, est in intellectu, concipiendo duobus actibus duo obiecta formalia, et hoc sive illis correspondeant diversae res, ut intelligendo hominem et asinum, sive una res extra, ut intelligendo colorem et disgregativum.

10 Ex hoc arguo: Pater intelligens se in illo signo primo originis aut intelligit essentiam et a proprietatem¹ ut diversa obiecta formalia, aut praecise ut idem obiectum sub alio et alio modo concipiendi. Secundo modo non, quia tunc non esset maior differentia quam concipiendo Deum et deitatem, et ita non conciperet a proprietatem magis incommunicabilem quam deitatem incommunicabilem, nam homo non est incommunicabilis si humanitas est communicabilis, nec e converso; ita in proposito. Et tunc etiam, non magis esset intellectus Patris in essentia divina beatus quam in

ADCPMSRIVZ¹BDLN¹Λ¹YHGOΣ¹QU(Φ¹PP¹PT¹PT¹β¹μ¹)

VI¹PT¹β¹μ¹ illius τ | unius] post rationis (16) C illius P 16 totam] comp. Λ¹ ante entitatem (15) Σ om. Γ¹DLN¹ | Pater] add. Filio Λ¹YHGOΣ¹

1 in se] ante positivam VI¹ post habet Σ 1-2 communicet VI¹Σ 2 ergo] ante Filio Λ¹ et ita VI¹Λ¹ add. sequitur quod VI¹ | ei] ante communicat VI¹ sibi Σ Filio I² om. Λ¹ add. Pater Λ¹ | sicut] add. et Σ 3 arguitur] post sic D arguo IVI¹ | penes] add. patris S²R² 4 accipiendi] concipiendi C²PA¹YHGOΣ¹PT¹β¹μ¹ | idem] illud CPM² 5 homo, hominis = ACA¹ hominis et homo Λ¹ homo et (et om. M²) hominis rel. edd. 6 et hic homo] et humanitas (pon. et hic homo Γ¹DLN¹ not. vel: hic homo P²) PIVZΓ¹ΛΣ¹ add., pon. et humanitas C² | alia] aliqua Γ¹B²LN¹ praem. et P 7 sive illis] s. eidem D sive τ om. M² 7-8 correspondeat D²Λ¹YHGOΣ¹ correspondent V respondeant Σ 8 sive] add. sit CPMSRI¹ZΓ¹DLN¹ | una] in corr. Λ¹YHGOΣ¹ duae Λ¹ 9 disgregativum] in corr. I²V² disgregationem DCMSRIZΓ¹Λ¹YHGOΣ¹ disgregationem P 10 arguo = A arguo (arguitur DI¹) sic rel. edd. | signo] post primo DRV¹BN¹Σ in corr. Λ¹YHGOΣ¹ 11 essentiam] praem. b Λ¹YHGOΣ¹ add. b R² add. suam VI¹Λ¹ | a om. D²PR¹Γ¹BDN¹Λ¹YHGOΣ¹Σ¹ 12-13 concipiendi] add. si primo modo, haberetur propositum M² 13 non] ante Secundo Σ add. potest esse Λ¹YHGOΣ¹ | quia tunc non om. D² | differentia] add. in (om. Λ¹YHGOΣ¹) concipiendo essentiam et proprietatem Γ¹N²Λ¹YHGOΣ¹ add. inter Deum et relationem PT¹β¹μ¹ 14 a om. PT¹β¹μ¹Λ¹YHGOΣ¹ 15-16 quam — incommunicabilem om. R² 15-17 incommunicabilem² — communicabilis rep. M² | incommunicabilem² — in proposito om. D 16 homo] praem. hic M² | incommunicabilis] ante est I² in corr. I²B² communicabilis C²MSR¹ZΓ¹DLN¹ 16-17 si — communicabilis om. Γ¹B² 16 si] sed C²P²M²S²R²I¹ZΓ¹DLN¹ licet M²Γ¹B²(resit. B²) quia Γ¹LN¹ | humanitas] praem. homo et M²Γ¹B²(resit. B²) | est²] sit Γ¹B² 17 ita in proposito om. CM²S²R²I¹ZΓ¹DLN¹ | ita] sic M² similiter Σ | Et] Similiter I²VI¹ΛΣ¹ edd., praem. Similiter P | tunc etiam = A etiam tunc Σ tunc rel. edd. 18 magis esset] e. m. DRA¹YHGOΣ¹ | beatus ante intellectus Σ

T¹ Cf. supra n. 389.

a quae dicitur proprietas Patris, nec magis in a quam in proprietate Filii, et ita in duobus obiectis ut in proprietate Patris et Filii primo esset beatus.

- 394 Et si detur primus modus, quod intellectus paternus habeat essentiam et a tamquam duo obiecta formalia¹, tunc arguo: intellectus ille nihil intelligit nisi intuitive, quia — ut patebit distinctione 3 quaestione 3² — omnis intellectio abstractiva et non-intuitiva est aliquo modo imperfecta. Cognitio autem intuitiva est obiecti ut obiectum est praesens in existentia actuali, et hoc in se vel in alio continente eminenter totam entitatem ipsius; ergo quae cognoscuntur intuitive ut obiecta formalia distincta, vel unum continentur eminenter in alio, vel utrumque secundum propriam existentiam terminat actum ut est eius. Nihil autem intrinsecum personae divinae proprie continetur in aliquo eminenter, quia tunc non esset ens nisi per participationem illius continentis; igitur quaecumque intrinseca sunt diversa obiecta formalia intuitiva, secundum propriam existentiam actualem terminant intuitionem ut obiecta, et ita habent aliquam distinctionem ante actum intelligendi.

- 395 Si dicas quod essentia facit de se unum conceptum in intellectu Patris sed circa illam potest intellectus paternus facere diversas rationes, et praecise secundo modo distinguuntur essentia et a in

ADCPMSRIVZΓ^BDLNΛ^YHGOΣ^{QU}(Φ^{PP}ρττγβμυ)

1 a quae dicitur proprietas Patris] proprietate Patris quae dicatur (dicitur Σ) a (a om. Λ^{B*}) PAΣτ [a²] add. quae dicitur proprietas Patris VI^B [proprietate] a (b Γ^{B*}) quae dicitur proprietas VI^B 2 et ita — Filii om. Γ^{B*} [ita] non D* sic Λ^{BH} [duobus] tribus (post obiectis R) DCMSRI*ZI^BDLN [ut — Filii] Pater M²Γ^{B*} om. DCM'SRI^{LN} [proprietatibus PIVZI^{DL}ΛΣ edd. 2-3 primo esset] e. p. Σ 4 Et si] Si igitur VI^BΛΣ [modus] numerus Γ^{B*} om. R* add. scilicet Σ [intellectus paternus] p. i. CPMRIZI^{DL} 5 a] add. proprietatem I² add. id est proprietatem Λ^{O*} 6 ille] in ras. Λ^{O*} iste D*CPMVΓ^{DL} beatus iste Λ^G [quia] quod Γ^L om. Λ^{GO} [ut om. Γ^{LN} 7 quaestione 3] in corr. P² quaest. Λ^{YB} quia (praem. quaestione 3 Λ^{O*}) Λ^{GO} om. Λ^{H*} adnot. Thynkonrensisi R² 8 est²] add. aliquo modo imperfecta, cognitio autem intuitiva R² 9 hoc] add. vel DPA^{YGO}Σ 10 continente eminenter = A e. (pon. essentialiter M²) c. rell. edd. [ipsius] eius Σ 11-12 continetur eminenter in alio = A in alio em. concipitur (continetur Λ^{O*}) Λ^O em. cont. (continetur Λ^{B*}) in alio (altero VI^B) rell. edd. 14 eminenter] ante in DA^{YΣ} om. Λ^Y 15 non esset ens nisi = A esset ens rell. edd. [illius] istius DA^Y ipsius R [continentis] add. eminenter R² 16 intrinseca] add. personae divinae Λ^{O*} [sunt] rep. Λ^H sint (praem. si C²) CP²M² [diversa om. CM [intuitiva] intuita C²(in corr.)VI^BΛ^H intuita vel intuitiva (-vam D*) D intellecta in corr. Λ^{B*} intuitibilia Γ^{N*} edd., add. et Γ^LΛ^{O*} 18 ut obiecta] ut obiectum D om. P²VI^BΛ^{YΣ} 20 quod om. Λτ 21 sed — paternus om. Σ^{U*} [illam] istam C illum DM²SRI^{LN} [paternus] Patris Σ 22 distinguitur CVI^BDLNΛ^{YB*}Σ [a] proprietate I²

T ¹ Cf. supra n. 393. ² Cf. supra p. 211 nota 1.

intellectu paterno, non autem primo¹, — contra: quidquid intellectus causat sine actione obiecti circa obiectum praecise virtute propria intellectus, et hoc loquendo de obiecto ut habet esse cognitum in intellectu praecise et de intellectu ut considerans est, illud est praecise relatio rationis. Nunc autem illa ratio quam facit essentia de se patet quod est absoluta, aliter non beatificaret intellectum Patris; praeter istam rationem absolutam nulla est alia in re ante actum intellectus, vel habetur propositum²; nulla etiam est alia per te in intellectu Patris nisi per actum intellectus negotiantis et non per impressionem factam ab obiecto, quod non imprimit per te nisi unum conceptum: igitur quaelibet ratio alia a ratione absoluta essentiae esset praecise relatio rationis, et ita proprietas Patris qua est incommunicabilis erit relatio rationis, quod videtur inconveniens.

- Secundo oportet videre³ qualis sit ista differentia quae ponitur praecedere omnem actum intellectus.

Dico quod tam in rebus quam in intellectu differentia maior manifesta est, et ex illa concluditur frequenter differentia minor, quae est immanifesta, sicut ex differentia creaturarum concluditur

ADCPMSRIVZΓ^BDLNΛ^YHGOΣ^{QU}(Φ^{PP}ρττγβμυ)

1 non autem primo] in ras. R² om. Z add. modo DR²I²VI^Bρττγβμυ 2 virtute] praem. in Σ praem. hoc est ρττγβμυ 3 proprii M²S*R 4 praecise] om. Λ^{YHGO*} add. et de intellectu praecise γ add. (= rep. cf. 5-7) illa ratio quam facit essentia de se patet quod est absoluta, aliter non beatificaret intellectum Patris (¶ sign. Vacat P²) P [illud] add. obiectum illud Γ^B 5 praecise] ante est Σ om. Γ^{LN} [illa] ista D*I om. Γ^{LN*} [illa ratio] r. i. VI^B add. abstrahibilis Λ^{O*} 6-7 aliter — absolutam om. Λ^{B*} 7 praeter] praem. ergo MVI^BBN²Λ^{HGO} edd., add. autem Σ add. potest V* [absolutam om. Σ 7-8 ¶ nulla — propositum sign. Vacat V²(text. et mg.)Γ^{B*} 7 alia] ante est Σ om. C [in re] per te in ras. Λ^{B*} add. per te PIZI^{DL} 8-9 vel — intellectus om. Σ^{U*} 8 vel = AA^H quod (pon. quia si sic C²) C alias ρττγβμυ et DPMSRIVZI^{DL}Λ^{YB*} (in ras.)GOΣ^{QU*}τ [habetur] haberetur Λ^{GO}ρττγβμυ hoc est Σ^{QU*} [etiam est] est (praem. autem Λ^{O*}) etiam DA^{GO}Σ^{QU*} autem (praem. etiam M²) est CPM est (post alia Γ^B) Γ^BΛ^Y 9 in intellectu Patris] ante per te Σ om. Λ^{O*} [Patris om. Λ^{BH} [negotiantis] negotiantur Λ^{BH} 9-10 negotiantis — factam om. M² 10 per impressionem om. Γ^B [factam] facta Γ^{B*} om. Λ^{YHGO*}τ [quod] quia DCPMR²IZI^Bρττγβμυ [non imprimit] post te (11) Σ non imprimitur τ 11 ratio alia] a. r. CPMA^{YΣ} 11-12 absolutae VI^Bρττγβμυ 12 essentiae] existentiae A [esset = AA^{YΣ} erit VI^BDLNΛ^Y edd. est rell. [rationis] add. ergo (ergo] et ita proprietas D add. igitur D²) nulla erit relatio (rel. erit D) circa illam (illam om. D) essentiam nisi praecise per operationem (op.] participationem Z) intellectus (intellectus] intus M²) considerantis et per consequens quaelibet talis est relatio rationis DCMR²I²ZI^{DL} 12-13 et ita — rationis om. D²Λ^{HGO*} 13 qua] quae D²VI^BΛ^{O*}ρττγβμυ [erit] est Γ^{DL}Λ^{O*}Σ [videtur] est ρττγβμυ 15 differentia] in corr. D² distinctio VI^BΣ 17 differentia maior] est maior (add. est Λ^{G*}) differentia et magis Λ^G diff. magna Λ^{BH} diff. Λ^{O*} add. magis DCMSIVI^{DL}Λ^O 18 manifesta est] est man. (m.] infinita Λ^{Y*}) DA^G est magis manifesta PE [frequenter] post minor V om. CPM²Σ^{QU*}

T ¹ Cf. supra n. 393. ² Cf. supra n. 389. ³ Cf. supra n. 388.

differentia idearum in intellectu divino, sicut patet per Augustinum 83 *Quaestionum* quaestio 46. In re autem manifesta est distinctio rerum, et hoc duplex, suppositorum scilicet et naturarum; in intellectu manifesta est differentia duplex, modorum scilicet concipiendi et obiectorum formalium¹.

397 Ex dictis concluditur differentia hic intenta, quae est immanifesta, nimirum quia minima in suo ordine, id est inter omnes quae praecedunt intellectionem.

398 Concluditur autem ex differentia reali sic: distinctio divinorum suppositorum est realis; ergo cum non possit idem eodem formaliter, quod est aliquid sui, convenire realiter tantum, sic quod non ex illo distinguui, et differre realiter tantum, sic quod non illo convenire (quia si est omnino idem re, quare hoc est tantum principium identitatis et non-distinctionis et idem tantum principium distinctionis et non-identitatis?), concluditur aliqua differentia vel

ADCPMSRIVZ¹BDLN²Λ³YHGOΣ⁴QU(Φ⁵PP⁶PT⁷γβ⁸μν)

2-3 distinctio] in corr. Γ^{N2} distantia Γ^{BL} differentia sive distinctio Λ⁰ praem. differentia sive Λ^{B2} 3 hoc] haec AIZΛ^{B2}(in ras.)^H add. in ras. est Λ^{B2} | duplex] in corr. Λ^{B2O2} dupliciter DPM² ST^BΛ^{YΣ} | suppositorum scilicet] sc. sup. DVT¹-DΛ^{Y0Σ} 4 in intellectu] praem. et CPS²R add. tamen V add. autem Γ^{BΣ} add. etiam τ | scilicet] ante modorum DVT^BΛ^{0Σ} videlicet Λ 6 dictis = AVT¹-D his (add. dictis Λ⁰²) Λ⁰PT⁷γβ⁸μν istis rell. τ 7 nimirum] nec mirum VT^{BΣ} om. DCPMSR²IZT^DΛ^YPT⁷γβ⁸ | quia] cum sit Σ add. est VZT¹-DΛ⁰² | quia minima] om. Γ^{D2} add. distinctio PT⁷Z | id est] hoc est S²R²(in ras.)ΔΣ et C⁷ scilicet post omnes C² om. M²S¹T¹ 9 sic] sicut DC²M²R²Z quod Σ 9-10 divinorum suppositorum] s. d. Λ^{0Σ} add. quae DC²P²M² SR² add. non ex differentia suppositorum quae I²Z 10 ergo cum] c. e. PT^DΛ^{YHGOΣ} cum (add. ergo C²P²) DCM²IZ cognitio Λ⁰ 10-11 non possit ... tantum] tantum non possit post sui (11) Σ 10-12 eodem — ex illo in ras. R² 10 eodem] eo V² eidem Λ⁰ praem. cum I²ZT¹Λ^Y praem. de V 10-11 formaliter] ante convenire (11) Γ^{N2} tantum formaliter ante convenire (11) Γ^L 11 quod est aliquid sui] om. (sed pon. in mg. μ) DCPMSIZA^{B/HGO} add.; quoad Γ^DΛ^{B2} cf. p. 355 ad 2 | convenire realiter] ante et (12) Γ^NΛ^Y real. conv. cum alio Σ 11-12 tantum — distinguui] om. (sed. pon. in mg. μ) DCPMSIVZT¹BL²Λ^{B/HGO} add.; ¶ sign. Vacat Γ^{N2}; quoad Γ^DΛ^{B2} cf. p. 355 ad 2 | non ex illo] in nullo R² 12 ex om. Γ^NΛ^YΣμ | distinguitur Γ^N | distinguui, et differre om. R² | realiter] om. DCM²SRI²ZT¹LN² add. sic quod alia sit ratio essentiae in qua supposita conveniunt ab illis rationibus quibus supposita distinguuntur V 12-15 tantum — non-identitatis] om. (sed pon. in mg. μ) A²(ante realiter, 12)DCPMSR²IZT¹Λ^{B/HGO} (post distinguuntur, p. 355, 2) add.; quoad Γ^DΛ^{B2} cf. p. 355 ad 2 12 tantum om. Σ 12-13 tantum — convenire om. VT^BΛ⁰² 12 non om. Λ^Y | non illo] in nullo R² 13 rei Λ^Y | quare hoc om. Σ | est²] add. idem Γ^{B2} 14 non-distinctionis] non-diversitatis VT^B non-divisionis Γ^N | idem] illud Λ⁰²μ | principium om. Λ⁰² 15 distinctionis] diversitatis VT^B divisionis Γ^N | concluditur] sequitur PT²ΛΣ praem. et Z² add. quod PT²ΛΣ add. ergo VT^B add. autem RT² | aliqua] alia Λ^{H0Σ} autem Γ^{D2}Λ^Y praem. sit P add. sit (post essentiae, p. 355, 1 Λ⁰) P²ΛΣ 15-p. 355, 1 differentia vel distinctio = A distinctio P²Λ^Y ratio Στ differentia (not. vel: ratio Λ⁰²) P² rell. PT⁷γβ⁸μν

F 1-2 AUGUST., *De diversis quaest.* 83 q. 46 n. 2 (PL 40, 30).

T¹ Cf. supra n. 392.

distinctio essentiae in qua supposita conveniunt ab illis rationibus quibus supposita distinguuntur.

Similiter secunda via¹: ex differentia obiectorum formalium 399 quorum neutrum continetur in aliquo eminenter, et hoc in intellectu intuitive considerante, concluditur aliqua differentia ante actum intellectus eorum quae cognoscuntur intuitive².

Sed numquid haec distinctio dicitur realis?

Respondeo: non est realis actualis, intelligendo sicut communiter dicitur, 'differentia realis actualis' illa quae est differentia rerum et in actu, quia in una persona non est aliqua differentia rerum, propter simplicitatem divinam; et sicut non est realis actualis, ita non est realis potentialis, quia nihil est ibi in potentia quod non est in actu.

Potest autem vocari 'differentia rationis', sicut dixit doctor 401 quidam; — non quod 'ratio' accipiat pro differentia formata ab intellectu, sed ut 'ratio' accipitur pro quiditate rei secundum quod quiditas est obiectum intellectus.

Vel, alio modo, potest vocari 'differentia virtualis', quia illud 402

ADCPMSRIVZ¹BDLN²Λ³YHGOΣ⁴QU(Φ⁵PP⁶PT⁷γβ⁸μν)

1 in qua] et (praem. in qua essentia D²) D | ab] in R² | rationibus] relationibus Λ⁰ 2 distinguuntur] add. (cf. supra p. 354 ad 11 et ad 12-15) Vel sic: cum igitur non possit idem eodem formaliter, quod est aliquid sui, convenire realiter tantum, sic quod non in illo convenire (conv. om. Γ^{D1}), distinguui et (et om. Γ^{D2}) differre realiter tantum, sic quod non in illo convenire, sequitur quod aliqua sit distinctio essentiae in qua supposita conveniunt ab illis rationibus quibus supposita distinguuntur, quia si est omnino idem re, hoc est tantum principium identitatis et non-distinctionis, et si non idem, est tantum principium distinctionis et non-identitatis (¶ sign. Extra Γ^{D2}) Γ^D pon. Vel sic: cum ergo non possit idem eodem formaliter, quod est aliquid sui, tantum sic quod non illo distinguitur convenire realiter et differre realiter rationem, quia si est omnino idem re, hoc est tantum principium identitatis et non-distinctionis et idem tantum principium distinctionis et non-identitatis Λ^{B2} 3 Similiter] Sic Σ | secunda via om. DCMSRIZT^DΛ^{B/HGO} add. | obiectorum] istorum Σ⁰ 4 quorum — eminenter om. DC²M²S²R² | neutrum] unum non R² | aliquo] alio R²VT^{BΣ} | hoc] om. D² add. si Γ^{N2}Λ⁰τ 5 considerante] in corr. D²C²M²T² considerantis PΛ^Y consideratum SIZT^{D2}Λ^Y consideranti Λ^H consideretur Λ⁰τ 7 realis] add. actualis Λ^{B2} 8 Respondeo] add. quod DZΛΣ | est] erit Λ^H om. M²Λ⁰ dicitur Λ⁰² praem. proprie Λ⁰ add. proprie Λ⁰PT⁷γβ⁸μν 9 differentia¹ om. Λ^{B/HGO} add. | actualis] praem. et D add. quia differentia realis actualis dicitur V add. vel Λ^{B2} | illa] ista Λ^{Y0} praem. sola Λ^{B2} add. sola PIVZT¹BDΛ^{YHGOΣ} 10 et om. VT^BΛ^{0Σ} 11-12 propter — quia] nec actualis nec potentialis propter simplicitatem divinam et Σ 11 ita] praem. et Λ^{B2} add. etiam VT^B 13 est] sit Σ om. M² 14 differentia] potentia Λ^Y | dicit VT^B add. | doctor] post quidam (15) VΣ om. Λ^Y 16 accipiat RIZT^D | secundum quod] ut P

F 14-15 BONAV., *Sent.* I d. 5 a. 1 q. 1 ad 1 (I 113a); d. 26 a. un. q. 1 ad 2 (I 453a); d. 45 a. 2 q. 1 in corp. (I 804ab).

T¹ scilicet ex differentia in intellectu, cf. supra n. 396. ² Cf. supra n. 394.

quod habet talem distinctionem in se non habet rem et rem, sed est una res, habens virtualiter sive praeeminenter quasi duas realitates, quia utrique realitati ut est in illa una re competit illud quod est proprium principium tali realitati, ac si ipsa esset res distincta: ita enim haec realitas distinguit et illa non distinguit, sicut si illa esset una res et ista alia.

403 Vel, ut propriissime, dicatur: sicut possumus invenire in unitate multos gradus — primo, minima est aggregationis; in secundo gradu est unitas ordinis, quae aliquid addit supra aggregationem; in tertio est unitas per accidens, ubi ultra ordinem est informatio, 10 licet accidentaliter, unius ab altero eorum quae sunt sic unum; in quarto est per se unitas compositi ex principiis essentialibus per se actu et per se potentia; in quinto est unitas simplicitatis, quae est vere identitas (quidquid enim est ibi, est realiter idem cuilibet, et non tantum est unum illi unitate unionis, sicut in aliis modis) — 15 ita, adhuc ultra, non omnis identitas est formalis. Voco autem identitatem formalem, ubi illud quod dicitur sic idem, includit illud cui sic est idem, in ratione sua formali quiditativa et per se

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}ρτπγβμν)

1 et rem om. Λ^Y 2 praeeminenter] eminenter Λ^G edd. 4 est] inest CMS*RI^LΛ^O₂ not. alius liber: inest V² om. Λ^G | proprium principium = A principium S'V^LΛ^N [ante illud (3) I^L post illud (3) SI^N post est (4, cum nota alius liber post illud, 3 V²) V] propositum Λ^G proprium S^IΛ^N rel. edd. [ante illud (3) I^L post illud (3) CMRρτπγβμν post quod (3) ZI^D] 5 distinguitur ... distinguitur Σ | et illa non distinguit om. Λ^Oτ | illa² ista DCPMSRIZI^DΛ^{BHG}Σ edd. 6 res] realitas Λ^O om. Λ^Y | ista illa DPMSRIZI^DΛ^Σ edd. alia C 7 dicatur] add. illud Λ^Y | possumus] add. dico quod possumus Λ^{BHG} 7-8 in unitate] post gradus (8) DI^AΛ^GΣ unitatem inter CMSRI^DΛ^N in unitate inter I^N unitatis (om. Λ^G) modos invenire sive post multos (8) Λ^G 8 primo] in primo (add. gradu Λ^O) I'VZI^{BDN}Λ^{GO} edd. prima DA^B prima unitas et I² nam Σ om. Λ^Y add. in unitate P | minima est aggregationis] secundum aggregationem quae est minima D | est] praem. unitas I^Nρτπγβμν add. unitas Σ add. scilicet unitas Λ^G 9 qui CR²(in corr.)I^D | aggregationem] unitatem aggregationis ρτπγβμν 10 tertio] add. gradu Σ | ultra] supra Σ 11 eorum] illorum RIVZI^{BD} om. PA^O* | sic] in ras. R² ut P* sicut ZI^D 12 essentialibus] om. I² add. formalibus Λ^G 13 unitas] add. per se D | simplicitatis] simplicis CM*Λ^G singularitatis Λ^O* 14 vere] vera (post identitas DA^G) DPIZI^DΛ^Στγ | enim] post est² Λ^B quia ante quidquid DI² om. PT^{LN} | realiter] proportionato C proportionaliter (praem. realiter et M² add. et realiter R²) MSRI^{LN} add. et proportionaliter DI*ZI^D* not. vel: proportionatum P² 15 non] si C*M*S*R | illi] ista D'R illa D²CMI*VZI^{BD} om. S² | unionis] in ras. S² om. DC*M*RI'ZI^DΛ^N univocationis I² | modis] om. I^L add. unionis VI^B 16 ita] om. D*Λ^GΣ item Λ^B | ultra, non omnis identitas] ultra omnes (-nis Λ^O add. identitates Λ^G) I²Λ^GΣ edd. | est formalis] e. (erit I²) identitas f. I²Λ^O edd., add. identitas Λ^G add. qua est communicabilis M² | Voco autem] Et voco IZI^D Voco Λ^{YHGO} Dico Λ^H 17 idem] om. VI^B add. quod Λ^G* 18 sic est] e. s. Σ | formali] om. PVI^DΛ^YΣ add. vel Λ^BΣ | quiditativa] om. DCMSRIZI^DΛ^BΣ edd. et (add. ultra sic V*) per consequens PVI^DΛ^{YHGO}Σρτπγβμν | et om. VI^BΛ^{YHGO}Σρτπγβμν 18-p. 357, 2 et per se — quiditativa om. D² 18 se] add. et D²I²Λ^{HO} add. in Λ^BG

primo modo. In proposito autem essentia non includit in ratione sua formali quiditativa proprietatem suppositi, nec e converso. Et ideo potest concedi quod ante omnem actum intellectus est realitas essentiae qua est communicabilis, et realitas suppositi qua 5 suppositum est incommunicabile; et ante actum intellectus haec realitas formaliter non est illa, vel, non est formaliter eadem illi sicut prius expositum est quid est 'formaliter' ¹.

Numquid igitur debet concedi aliqua 'distinctio'?

404

Melius est uti ista negativa 'hoc non est formaliter idem', quam, 10 hoc est sic et sic 'distinctum'.

Sed nonne sequitur, a et b ² non sunt idem formaliter, ergo 405 sunt formaliter distincta?

Respondeo quod non oportet sequi, quia formalitas in antecedente negatur, et in consequente affirmatur.

15 Breviter ergo dico ³ quod in essentia divina ante actum intel- 406 lectus est entitas a et entitas b, et haec formaliter non est illa, ita quod intellectus paternus considerans a et considerans b habet

¹ Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus: omittendo illa verba de distinctione rationis et de distinctione virtuali ³; non quia sunt male dicta, sed quia non oportet eis uti; dico.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}ρτπγβμν)

1 modo om. I²Λ^H | non om. A 2 sua om. VI^BΛ^O* | formali quiditativa = A form. et quid. γ formali (praem. quiditativa et Λ^O) D²CMSRIZI^DΛ^Yρτπγβμν quiditativa PVI^DΛ^YΣ | proprietatem suppositi] rationem suppositi sive proprietatem VI^B 4 essentiae — suppositi om. I^N* | qua est communicabilis om. DI^NΣ (restit. N²)Λ^τ | qua¹ quae (pon. qua M²) CPMIVZI^DΛ^N | communicabilis] communicabilitas P mar... I^NΣ | et] et etiam VI^B et est Λ^H est et Λ^B est etiam DI²Λ^Gτ om. I^L | suppositi] ante realitas² VI^{BL} proprietatis Σ | qua² contra Λ^H add. etiam VI^B 4-5 qua suppositum om. Z 5 actum] praem. omnem M²I²VI^BΛ^{GO}Σ add. omnem C² 6 formaliter¹] post non¹ Λ^BG post est¹ PRIZA^{YHO} om. Σ | vel — illi om. C | est² om. Λ^BG 7 formaliter = A formaliter esse idem (f. i. e. D e. i. f. Σ) rel. edd. 8 debet] post concedi Σ add. ita D | aliqua] in ras. R² ista (pon. aliqua C²) CM²IZI^D* ita S* 9 Melius] praem. Respondeo VΣβμν praem. Sed DR²ρτγ | hoc] haec Λ^H hic R om. I^D* | idem] ante formaliter Λ^BG illud I^NΣ (in corr.)Σ eadem ante formaliter C* 11-12 ergo sunt formaliter om. Σ^U 12 sunt formaliter om. I^{LN}Σ 13 formalitas] add. non est in essentia Λ^B* add. quae Σ 13-14 in antecedente negatur] n. in a. Σ 14 et om. Λ^OΣ | et in consequente om. I² | affirmetur I^L confirmatur I*ZI^D 15 ergo dico] d. e. I'ZI^D ergo I²Λ^Σ dico I^{LN} | in essentia] in persona Λ^O* | ante] add. omnem VI^BΛ^N 17 considerans² om. Σ 18-20 omittendo — dico = codd. edd.; ¶ text. sign.: Vacat (exceptio dico, 20) A¹V²I²Λ^BΣ (text. et mg. V²I²Λ^BΣ) lin. anfractuosa μ 18 omit- tendo] ostendo Λ^O* praem. quod PM*RI'ZI^D | illa] ista PVI^BΛ^Y | verba] add. respondeo I^{LN} | distinctione] definitione Z 19 rationis et de distinctione om. Z | quia¹ — sed om. C² | sunt] sint DVI^BΛ^{BHG}Σ sit Λ^Y 20 eis uti] u. (comp. Λ^B) eis VI^DΛ^BG

T ¹ Cf. supra n. 390. ² Cf. supra n. 389. ³ Cf. supra n. 401. 402.

ex natura rei unde ista compositio sit vera 'a non est formaliter b', non autem praecise ex aliquo actu intellectus circa a et b¹.

407 Ista differentia manifestatur per exemplum^a: si ponatur albedo species simplex non habens in se duas naturas, est tamen in albedine aliquid realiter unde habet rationem coloris, et aliquid unde habet rationem differentiae; et haec realitas non est formaliter illa realitas, nec e converso formaliter, immo una est extra realitatem alterius – formaliter loquendo – sicut si essent duae res, licet modo per identitatem istae duae realitates sint una res.

408 Hoc autem exemplum licet aliquantulum sit simile ad propositum (quoad hoc scilicet quod identitas realis non necessario concludit identitatem formalem cuiuslibet quod est in sic eodem ad quodcumque quod est in ipso), non tamen est omnino simile, quia aliqua compositio est in albedine, licet non rei et rei, tamen qualis non concederetur in Deo, propter non-identitatem formalem. Ubi autem non-identitas formalis aliquorum in eodem requirat aliquam compositionem et ubi non, dicitur distinctione 8 quaestione de attributis, et in illa quaestione 'An Deus sit in genere'² b.

^a Loco exemplum a Duns Scotus ponitur: exempla: primo³.

^b Sequitur textus a Duns Scotus cancellatus: Posset poni exemplum de toto

ADCPMSRIVZ¹BDLN²YHGO³QU⁴(⁵PP⁶PT⁷PT⁸PT⁹PT¹⁰PT¹¹PT¹²PT¹³PT¹⁴PT¹⁵PT¹⁶PT¹⁷PT¹⁸PT¹⁹PT²⁰PT²¹PT²²PT²³PT²⁴PT²⁵PT²⁶PT²⁷PT²⁸PT²⁹PT³⁰PT³¹PT³²PT³³PT³⁴PT³⁵PT³⁶PT³⁷PT³⁸PT³⁹PT⁴⁰PT⁴¹PT⁴²PT⁴³PT⁴⁴PT⁴⁵PT⁴⁶PT⁴⁷PT⁴⁸PT⁴⁹PT⁵⁰PT⁵¹PT⁵²PT⁵³PT⁵⁴PT⁵⁵PT⁵⁶PT⁵⁷PT⁵⁸PT⁵⁹PT⁶⁰PT⁶¹PT⁶²PT⁶³PT⁶⁴PT⁶⁵PT⁶⁶PT⁶⁷PT⁶⁸PT⁶⁹PT⁷⁰PT⁷¹PT⁷²PT⁷³PT⁷⁴PT⁷⁵PT⁷⁶PT⁷⁷PT⁷⁸PT⁷⁹PT⁸⁰PT⁸¹PT⁸²PT⁸³PT⁸⁴PT⁸⁵PT⁸⁶PT⁸⁷PT⁸⁸PT⁸⁹PT⁹⁰PT⁹¹PT⁹²PT⁹³PT⁹⁴PT⁹⁵PT⁹⁶PT⁹⁷PT⁹⁸PT⁹⁹PT¹⁰⁰PT¹⁰¹PT¹⁰²PT¹⁰³PT¹⁰⁴PT¹⁰⁵PT¹⁰⁶PT¹⁰⁷PT¹⁰⁸PT¹⁰⁹PT¹¹⁰PT¹¹¹PT¹¹²PT¹¹³PT¹¹⁴PT¹¹⁵PT¹¹⁶PT¹¹⁷PT¹¹⁸PT¹¹⁹PT¹²⁰PT¹²¹PT¹²²PT¹²³PT¹²⁴PT¹²⁵PT¹²⁶PT¹²⁷PT¹²⁸PT¹²⁹PT¹³⁰PT¹³¹PT¹³²PT¹³³PT¹³⁴PT¹³⁵PT¹³⁶PT¹³⁷PT¹³⁸PT¹³⁹PT¹⁴⁰PT¹⁴¹PT¹⁴²PT¹⁴³PT¹⁴⁴PT¹⁴⁵PT¹⁴⁶PT¹⁴⁷PT¹⁴⁸PT¹⁴⁹PT¹⁵⁰PT¹⁵¹PT¹⁵²PT¹⁵³PT¹⁵⁴PT¹⁵⁵PT¹⁵⁶PT¹⁵⁷PT¹⁵⁸PT¹⁵⁹PT¹⁶⁰PT¹⁶¹PT¹⁶²PT¹⁶³PT¹⁶⁴PT¹⁶⁵PT¹⁶⁶PT¹⁶⁷PT¹⁶⁸PT¹⁶⁹PT¹⁷⁰PT¹⁷¹PT¹⁷²PT¹⁷³PT¹⁷⁴PT¹⁷⁵PT¹⁷⁶PT¹⁷⁷PT¹⁷⁸PT¹⁷⁹PT¹⁸⁰PT¹⁸¹PT¹⁸²PT¹⁸³PT¹⁸⁴PT¹⁸⁵PT¹⁸⁶PT¹⁸⁷PT¹⁸⁸PT¹⁸⁹PT¹⁹⁰PT¹⁹¹PT¹⁹²PT¹⁹³PT¹⁹⁴PT¹⁹⁵PT¹⁹⁶PT¹⁹⁷PT¹⁹⁸PT¹⁹⁹PT²⁰⁰PT²⁰¹PT²⁰²PT²⁰³PT²⁰⁴PT²⁰⁵PT²⁰⁶PT²⁰⁷PT²⁰⁸PT²⁰⁹PT²¹⁰PT²¹¹PT²¹²PT²¹³PT²¹⁴PT²¹⁵PT²¹⁶PT²¹⁷PT²¹⁸PT²¹⁹PT²²⁰PT²²¹PT²²²PT²²³PT²²⁴PT²²⁵PT²²⁶PT²²⁷PT²²⁸PT²²⁹PT²³⁰PT²³¹PT²³²PT²³³PT²³⁴PT²³⁵PT²³⁶PT²³⁷PT²³⁸PT²³⁹PT²⁴⁰PT²⁴¹PT²⁴²PT²⁴³PT²⁴⁴PT²⁴⁵PT²⁴⁶PT²⁴⁷PT²⁴⁸PT²⁴⁹PT²⁵⁰PT²⁵¹PT²⁵²PT²⁵³PT²⁵⁴PT²⁵⁵PT²⁵⁶PT²⁵⁷PT²⁵⁸PT²⁵⁹PT²⁶⁰PT²⁶¹PT²⁶²PT²⁶³PT²⁶⁴PT²⁶⁵PT²⁶⁶PT²⁶⁷PT²⁶⁸PT²⁶⁹PT²⁷⁰PT²⁷¹PT²⁷²PT²⁷³PT²⁷⁴PT²⁷⁵PT²⁷⁶PT²⁷⁷PT²⁷⁸PT²⁷⁹PT²⁸⁰PT²⁸¹PT²⁸²PT²⁸³PT²⁸⁴PT²⁸⁵PT²⁸⁶PT²⁸⁷PT²⁸⁸PT²⁸⁹PT²⁹⁰PT²⁹¹PT²⁹²PT²⁹³PT²⁹⁴PT²⁹⁵PT²⁹⁶PT²⁹⁷PT²⁹⁸PT²⁹⁹PT³⁰⁰PT³⁰¹PT³⁰²PT³⁰³PT³⁰⁴PT³⁰⁵PT³⁰⁶PT³⁰⁷PT³⁰⁸PT³⁰⁹PT³¹⁰PT³¹¹PT³¹²PT³¹³PT³¹⁴PT³¹⁵PT³¹⁶PT³¹⁷PT³¹⁸PT³¹⁹PT³²⁰PT³²¹PT³²²PT³²³PT³²⁴PT³²⁵PT³²⁶PT³²⁷PT³²⁸PT³²⁹PT³³⁰PT³³¹PT³³²PT³³³PT³³⁴PT³³⁵PT³³⁶PT³³⁷PT³³⁸PT³³⁹PT³⁴⁰PT³⁴¹PT³⁴²PT³⁴³PT³⁴⁴PT³⁴⁵PT³⁴⁶PT³⁴⁷PT³⁴⁸PT³⁴⁹PT³⁵⁰PT³⁵¹PT³⁵²PT³⁵³PT³⁵⁴PT³⁵⁵PT³⁵⁶PT³⁵⁷PT³⁵⁸PT³⁵⁹PT³⁶⁰PT³⁶¹PT³⁶²PT³⁶³PT³⁶⁴PT³⁶⁵PT³⁶⁶PT³⁶⁷PT³⁶⁸PT³⁶⁹PT³⁷⁰PT³⁷¹PT³⁷²PT³⁷³PT³⁷⁴PT³⁷⁵PT³⁷⁶PT³⁷⁷PT³⁷⁸PT³⁷⁹PT³⁸⁰PT³⁸¹PT³⁸²PT³⁸³PT³⁸⁴PT³⁸⁵PT³⁸⁶PT³⁸⁷PT³⁸⁸PT³⁸⁹PT³⁹⁰PT³⁹¹PT³⁹²PT³⁹³PT³⁹⁴PT³⁹⁵PT³⁹⁶PT³⁹⁷PT³⁹⁸PT³⁹⁹PT⁴⁰⁰PT⁴⁰¹PT⁴⁰²PT⁴⁰³PT⁴⁰⁴PT⁴⁰⁵PT⁴⁰⁶PT⁴⁰⁷PT⁴⁰⁸PT⁴⁰⁹PT⁴¹⁰PT⁴¹¹PT⁴¹²PT⁴¹³PT⁴¹⁴PT⁴¹⁵PT⁴¹⁶PT⁴¹⁷PT⁴¹⁸PT⁴¹⁹PT⁴²⁰PT⁴²¹PT⁴²²PT⁴²³PT⁴²⁴PT⁴²⁵PT⁴²⁶PT⁴²⁷PT⁴²⁸PT⁴²⁹PT⁴³⁰PT⁴³¹PT⁴³²PT⁴³³PT⁴³⁴PT⁴³⁵PT⁴³⁶PT⁴³⁷PT⁴³⁸PT⁴³⁹PT⁴⁴⁰PT⁴⁴¹PT⁴⁴²PT⁴⁴³PT⁴⁴⁴PT⁴⁴⁵PT⁴⁴⁶PT⁴⁴⁷PT⁴⁴⁸PT⁴⁴⁹PT⁴⁵⁰PT⁴⁵¹PT⁴⁵²PT⁴⁵³PT⁴⁵⁴PT⁴⁵⁵PT⁴⁵⁶PT⁴⁵⁷PT⁴⁵⁸PT⁴⁵⁹PT⁴⁶⁰PT⁴⁶¹PT⁴⁶²PT⁴⁶³PT⁴⁶⁴PT⁴⁶⁵PT⁴⁶⁶PT⁴⁶⁷PT⁴⁶⁸PT⁴⁶⁹PT⁴⁷⁰PT⁴⁷¹PT⁴⁷²PT⁴⁷³PT⁴⁷⁴PT⁴⁷⁵PT⁴⁷⁶PT⁴⁷⁷PT⁴⁷⁸PT⁴⁷⁹PT⁴⁸⁰PT⁴⁸¹PT⁴⁸²PT⁴⁸³PT⁴⁸⁴PT⁴⁸⁵PT⁴⁸⁶PT⁴⁸⁷PT⁴⁸⁸PT⁴⁸⁹PT⁴⁹⁰PT⁴⁹¹PT⁴⁹²PT⁴⁹³PT⁴⁹⁴PT⁴⁹⁵PT⁴⁹⁶PT⁴⁹⁷PT⁴⁹⁸PT⁴⁹⁹PT⁵⁰⁰PT⁵⁰¹PT⁵⁰²PT⁵⁰³PT⁵⁰⁴PT⁵⁰⁵PT⁵⁰⁶PT⁵⁰⁷PT⁵⁰⁸PT⁵⁰⁹PT⁵¹⁰PT⁵¹¹PT⁵¹²PT⁵¹³PT⁵¹⁴PT⁵¹⁵PT⁵¹⁶PT⁵¹⁷PT⁵¹⁸PT⁵¹⁹PT⁵²⁰PT⁵²¹PT⁵²²PT⁵²³PT⁵²⁴PT⁵²⁵PT⁵²⁶PT⁵²⁷PT⁵²⁸PT⁵²⁹PT⁵³⁰PT⁵³¹PT⁵³²PT⁵³³PT⁵³⁴PT⁵³⁵PT⁵³⁶PT⁵³⁷PT⁵³⁸PT⁵³⁹PT⁵⁴⁰PT⁵⁴¹PT⁵⁴²PT⁵⁴³PT⁵⁴⁴PT⁵⁴⁵PT⁵⁴⁶PT⁵⁴⁷PT⁵⁴⁸PT⁵⁴⁹PT⁵⁵⁰PT⁵⁵¹PT⁵⁵²PT⁵⁵³PT⁵⁵⁴PT⁵⁵⁵PT⁵⁵⁶PT⁵⁵⁷PT⁵⁵⁸PT⁵⁵⁹PT⁵⁶⁰PT⁵⁶¹PT⁵⁶²PT⁵⁶³PT⁵⁶⁴PT⁵⁶⁵PT⁵⁶⁶PT⁵⁶⁷PT⁵⁶⁸PT⁵⁶⁹PT⁵⁷⁰PT⁵⁷¹PT⁵⁷²PT⁵⁷³PT⁵⁷⁴PT⁵⁷⁵PT⁵⁷⁶PT⁵⁷⁷PT⁵⁷⁸PT⁵⁷⁹PT⁵⁸⁰PT⁵⁸¹PT⁵⁸²PT⁵⁸³PT⁵⁸⁴PT⁵⁸⁵PT⁵⁸⁶PT⁵⁸⁷PT⁵⁸⁸PT⁵⁸⁹PT⁵⁹⁰PT⁵⁹¹PT⁵⁹²PT⁵⁹³PT⁵⁹⁴PT⁵⁹⁵PT⁵⁹⁶PT⁵⁹⁷PT⁵⁹⁸PT⁵⁹⁹PT⁶⁰⁰PT⁶⁰¹PT⁶⁰²PT⁶⁰³PT⁶⁰⁴PT⁶⁰⁵PT⁶⁰⁶PT⁶⁰⁷PT⁶⁰⁸PT⁶⁰⁹PT⁶¹⁰PT⁶¹¹PT⁶¹²PT⁶¹³PT⁶¹⁴PT⁶¹⁵PT⁶¹⁶PT⁶¹⁷PT⁶¹⁸PT⁶¹⁹PT⁶²⁰PT⁶²¹PT⁶²²PT⁶²³PT⁶²⁴PT⁶²⁵PT⁶²⁶PT⁶²⁷PT⁶²⁸PT⁶²⁹PT⁶³⁰PT⁶³¹PT⁶³²PT⁶³³PT⁶³⁴PT⁶³⁵PT⁶³⁶PT⁶³⁷PT⁶³⁸PT⁶³⁹PT⁶⁴⁰PT⁶⁴¹PT⁶⁴²PT⁶⁴³PT⁶⁴⁴PT⁶⁴⁵PT⁶⁴⁶PT⁶⁴⁷PT⁶⁴⁸PT⁶⁴⁹PT⁶⁵⁰PT⁶⁵¹PT⁶⁵²PT⁶⁵³PT⁶⁵⁴PT⁶⁵⁵PT⁶⁵⁶PT⁶⁵⁷PT⁶⁵⁸PT⁶⁵⁹PT⁶⁶⁰PT⁶⁶¹PT⁶⁶²PT⁶⁶³PT⁶⁶⁴PT⁶⁶⁵PT⁶⁶⁶PT⁶⁶⁷PT⁶⁶⁸PT⁶⁶⁹PT⁶⁷⁰PT⁶⁷¹PT⁶⁷²PT⁶⁷³PT⁶⁷⁴PT⁶⁷⁵PT⁶⁷⁶PT⁶⁷⁷PT⁶⁷⁸PT⁶⁷⁹PT⁶⁸⁰PT⁶⁸¹PT⁶⁸²PT⁶⁸³PT⁶⁸⁴PT⁶⁸⁵PT⁶⁸⁶PT⁶⁸⁷PT⁶⁸⁸PT⁶⁸⁹PT⁶⁹⁰PT⁶⁹¹PT⁶⁹²PT⁶⁹³PT⁶⁹⁴PT⁶⁹⁵PT⁶⁹⁶PT⁶⁹⁷PT⁶⁹⁸PT⁶⁹⁹PT⁷⁰⁰PT⁷⁰¹PT⁷⁰²PT⁷⁰³PT⁷⁰⁴PT⁷⁰⁵PT⁷⁰⁶PT⁷⁰⁷PT⁷⁰⁸PT⁷⁰⁹PT⁷¹⁰PT⁷¹¹PT⁷¹²PT⁷¹³PT⁷¹⁴PT⁷¹⁵PT⁷¹⁶PT⁷¹⁷PT⁷¹⁸PT⁷¹⁹PT⁷²⁰PT⁷²¹PT⁷²²PT⁷²³PT⁷²⁴PT⁷²⁵PT⁷²⁶PT⁷²⁷PT⁷²⁸PT⁷²⁹PT⁷³⁰PT⁷³¹PT⁷³²PT⁷³³PT⁷³⁴PT⁷³⁵PT⁷³⁶PT⁷³⁷PT⁷³⁸PT⁷³⁹PT⁷⁴⁰PT⁷⁴¹PT⁷⁴²PT⁷⁴³PT⁷⁴⁴PT⁷⁴⁵PT⁷⁴⁶PT⁷⁴⁷PT⁷⁴⁸PT⁷⁴⁹PT⁷⁵⁰PT⁷⁵¹PT⁷⁵²PT⁷⁵³PT⁷⁵⁴PT⁷⁵⁵PT⁷⁵⁶PT⁷⁵⁷PT⁷⁵⁸PT⁷⁵⁹PT⁷⁶⁰PT⁷⁶¹PT⁷⁶²PT⁷⁶³PT⁷⁶⁴PT⁷⁶⁵PT⁷⁶⁶PT⁷⁶⁷PT⁷⁶⁸PT⁷⁶⁹PT⁷⁷⁰PT⁷⁷¹PT⁷⁷²PT⁷⁷³PT⁷⁷⁴PT⁷⁷⁵PT⁷⁷⁶PT⁷⁷⁷PT⁷⁷⁸PT⁷⁷⁹PT⁷⁸⁰PT⁷⁸¹PT⁷⁸²PT⁷⁸³PT⁷⁸⁴PT⁷⁸⁵PT⁷⁸⁶PT⁷⁸⁷PT⁷⁸⁸PT⁷⁸⁹PT⁷⁹⁰PT⁷⁹¹PT⁷⁹²PT⁷⁹³PT⁷⁹⁴PT⁷⁹⁵PT⁷⁹⁶PT⁷⁹⁷PT⁷⁹⁸PT⁷⁹⁹PT⁸⁰⁰PT⁸⁰¹PT⁸⁰²PT⁸⁰³PT⁸⁰⁴PT⁸⁰⁵PT⁸⁰⁶PT⁸⁰⁷PT⁸⁰⁸PT⁸⁰⁹PT⁸¹⁰PT⁸¹¹PT⁸¹²PT⁸¹³PT⁸¹⁴PT⁸¹⁵PT⁸¹⁶PT⁸¹⁷PT⁸¹⁸PT⁸¹⁹PT⁸²⁰PT⁸²¹PT⁸²²PT⁸²³PT⁸²⁴PT⁸²⁵PT⁸²⁶PT⁸²⁷PT⁸²⁸PT⁸²⁹PT⁸³⁰PT⁸³¹PT⁸³²PT⁸³³PT⁸³⁴PT⁸³⁵PT⁸³⁶PT⁸³⁷PT⁸³⁸PT⁸³⁹PT⁸⁴⁰PT⁸⁴¹PT⁸⁴²PT⁸⁴³PT⁸⁴⁴PT⁸⁴⁵PT⁸⁴⁶PT⁸⁴⁷PT⁸⁴⁸PT⁸⁴⁹PT⁸⁵⁰PT⁸⁵¹PT⁸⁵²PT⁸⁵³PT⁸⁵⁴PT⁸⁵⁵PT⁸⁵⁶PT⁸⁵⁷PT⁸⁵⁸PT⁸⁵⁹PT⁸⁶⁰PT⁸⁶¹PT⁸⁶²PT⁸⁶³PT⁸⁶⁴PT⁸⁶⁵PT⁸⁶⁶PT⁸⁶⁷PT⁸⁶⁸PT⁸⁶⁹PT⁸⁷⁰PT⁸⁷¹PT⁸⁷²PT⁸⁷³PT⁸⁷⁴PT⁸⁷⁵PT⁸⁷⁶PT⁸⁷⁷PT⁸⁷⁸PT⁸⁷⁹PT⁸⁸⁰PT⁸⁸¹PT⁸⁸²PT⁸⁸³PT⁸⁸⁴PT⁸⁸⁵PT⁸⁸⁶PT⁸⁸⁷PT⁸⁸⁸PT⁸⁸⁹PT⁸⁹⁰PT⁸⁹¹PT⁸⁹²PT⁸⁹³PT⁸⁹⁴PT⁸⁹⁵PT⁸⁹⁶PT⁸⁹⁷PT⁸⁹⁸PT⁸⁹⁹PT⁹⁰⁰PT⁹⁰¹PT⁹⁰²PT⁹⁰³PT⁹⁰⁴PT⁹⁰⁵PT⁹⁰⁶PT⁹⁰⁷PT⁹⁰⁸PT⁹⁰⁹PT⁹¹⁰PT⁹¹¹PT⁹¹²PT⁹¹³PT⁹¹⁴PT⁹¹⁵PT⁹¹⁶PT⁹¹⁷PT⁹¹⁸PT⁹¹⁹PT⁹²⁰PT⁹²¹PT⁹²²PT⁹²³PT⁹²⁴PT⁹²⁵PT⁹²⁶PT⁹²⁷PT⁹²⁸PT⁹²⁹PT⁹³⁰PT⁹³¹PT⁹³²PT⁹³³PT⁹³⁴PT⁹³⁵PT⁹³⁶PT⁹³⁷PT⁹³⁸PT⁹³⁹PT⁹⁴⁰PT⁹⁴¹PT⁹⁴²PT⁹⁴³PT⁹⁴⁴PT⁹⁴⁵PT⁹⁴⁶PT⁹⁴⁷PT⁹⁴⁸PT⁹⁴⁹PT⁹⁵⁰PT⁹⁵¹PT⁹⁵²PT⁹⁵³PT⁹⁵⁴PT⁹⁵⁵PT⁹⁵⁶PT⁹⁵⁷PT⁹⁵⁸PT⁹⁵⁹PT⁹⁶⁰PT⁹⁶¹PT⁹⁶²PT⁹⁶³PT⁹⁶⁴PT⁹⁶⁵PT⁹⁶⁶PT⁹⁶⁷PT⁹⁶⁸PT⁹⁶⁹PT⁹⁷⁰PT⁹⁷¹PT⁹⁷²PT⁹⁷³PT⁹⁷⁴PT⁹⁷⁵PT⁹⁷⁶PT⁹⁷⁷PT⁹⁷⁸PT⁹⁷⁹PT⁹⁸⁰PT⁹⁸¹PT⁹⁸²PT⁹⁸³PT⁹⁸⁴PT⁹⁸⁵PT⁹⁸⁶PT⁹⁸⁷PT⁹⁸⁸PT⁹⁸⁹PT⁹⁹⁰PT⁹⁹¹PT⁹⁹²PT⁹⁹³PT⁹⁹⁴PT⁹⁹⁵PT⁹⁹⁶PT⁹⁹⁷PT⁹⁹⁸PT⁹⁹⁹PT¹⁰⁰⁰PT¹⁰⁰¹PT¹⁰⁰²PT¹⁰⁰³PT¹⁰⁰⁴PT¹⁰⁰⁵PT¹⁰⁰⁶PT¹⁰⁰⁷PT¹⁰⁰⁸PT¹⁰⁰⁹PT¹⁰¹⁰PT¹⁰¹¹PT¹⁰¹²PT¹⁰¹³PT¹⁰¹⁴PT¹⁰¹⁵PT¹⁰¹⁶PT¹⁰¹⁷PT¹⁰¹⁸PT¹⁰¹⁹PT¹⁰²⁰PT¹⁰²¹PT¹⁰²²PT¹⁰²³PT¹⁰²⁴PT¹⁰²⁵PT¹⁰²⁶PT¹⁰²⁷PT¹⁰²⁸PT¹⁰²⁹PT¹⁰³⁰PT¹⁰³¹PT¹⁰³²PT¹⁰³³PT¹⁰³⁴PT¹⁰³⁵PT¹⁰³⁶PT¹⁰³⁷PT¹⁰³⁸PT¹⁰³⁹PT¹⁰⁴⁰PT¹⁰⁴¹PT¹⁰⁴²PT¹⁰⁴³PT¹⁰⁴⁴PT¹⁰⁴⁵PT¹⁰⁴⁶PT¹⁰⁴⁷PT¹⁰⁴⁸PT¹⁰⁴⁹PT¹⁰⁵⁰PT¹⁰⁵¹PT¹⁰⁵²PT¹⁰⁵³PT¹⁰⁵⁴PT¹⁰⁵⁵PT¹⁰⁵⁶PT¹⁰⁵⁷PT¹⁰⁵⁸PT¹⁰⁵⁹PT¹⁰⁶⁰PT¹⁰⁶¹PT¹⁰⁶²PT¹⁰⁶³PT¹⁰⁶⁴PT¹⁰⁶⁵PT¹⁰⁶⁶PT¹⁰⁶⁷PT¹⁰⁶⁸PT¹⁰⁶⁹PT¹⁰⁷⁰PT¹⁰⁷¹PT¹⁰⁷²PT¹⁰⁷³PT¹⁰⁷⁴PT¹⁰⁷⁵PT¹⁰⁷⁶PT¹⁰⁷⁷PT¹⁰⁷⁸PT¹⁰⁷⁹PT¹⁰⁸⁰PT¹⁰⁸¹PT¹⁰⁸²PT¹⁰⁸³PT¹⁰⁸⁴PT¹⁰⁸⁵PT¹⁰⁸⁶PT¹⁰⁸⁷PT¹⁰⁸⁸PT¹⁰⁸⁹PT¹⁰⁹⁰PT¹⁰⁹¹PT¹⁰⁹²PT¹⁰⁹³PT¹⁰⁹⁴PT¹⁰⁹⁵PT¹⁰⁹⁶PT¹⁰⁹⁷PT¹⁰⁹⁸PT¹⁰⁹⁹PT¹¹⁰⁰PT¹¹⁰¹PT¹¹⁰²PT¹¹⁰³PT¹¹⁰⁴PT¹¹⁰⁵PT¹¹⁰⁶PT¹¹⁰⁷PT¹¹⁰⁸PT¹¹⁰⁹PT¹¹¹⁰PT¹¹¹¹PT¹¹¹²PT¹¹¹³PT¹¹¹⁴PT¹¹¹⁵PT¹¹¹⁶PT¹¹¹⁷PT¹¹¹⁸PT¹¹¹⁹PT¹¹²⁰PT¹¹²¹PT¹¹²²PT¹¹²³PT¹¹²⁴PT¹¹²⁵PT¹¹²⁶PT¹¹²⁷PT¹¹²⁸PT¹¹²⁹PT¹¹³⁰PT¹¹³¹PT¹¹³²PT¹¹³³PT¹¹³⁴PT¹¹³⁵PT¹¹³⁶PT¹¹³⁷PT¹¹³⁸PT¹¹³⁹PT¹¹⁴⁰PT¹¹⁴¹PT¹¹⁴²PT¹¹⁴³PT¹¹⁴⁴PT¹¹⁴⁵PT¹¹⁴⁶PT¹¹⁴⁷PT¹¹⁴⁸PT¹¹⁴⁹PT¹¹⁵⁰PT¹¹⁵¹PT¹¹⁵²PT¹¹⁵³PT¹¹⁵⁴PT¹¹⁵⁵PT¹¹⁵⁶PT¹¹⁵⁷PT¹¹⁵⁸PT¹¹⁵⁹PT¹¹⁶⁰PT¹¹⁶¹PT¹¹⁶²PT¹¹⁶

tia»^a. Et ex hoc concludit cap. 14: «Quapropter non quia Pater non est Filius», «ideo non una essentia, quia his nominibus eorum relativa ostenduntur; uterque autem simul una sapientia, una essentia». Est ergo, secundum ipsum, talis non-identitas relationis ad absolutum in divinis, quod si unum est 'quo' respectu alicuius, alterum non erit 'quo' respectu eiusdem; esse autem 'quo' convenit alicui secundum rationem eius formalem; ergo unum illorum non est de ratione formali alterius sed extra eam, et per consequens non est formaliter idem alteri sicut supra exposita est ratio eius quod est 'non esse idem'^{1b}. Et tamen ex hoc non sequitur sim-

^a Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus: Intelligit ergo Augustinus quod Pater eo modo quo Pater eodem est sapientia et essentia, eodem modo non eodem est Pater et Deus².

^b Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus: § Idem ibidem cap. 8 vel 31³: «Iam

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Δ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρ^πτ^γβ^μυ)

1 14] IX R add. de minoribus π^ρτ^γβ^μυ 2 Filius] add. et Filius non est Pater, aut ille ingenuus, ille autem genitus π^ρτ^γβ^μυ | non²] add. est D^ρπ^ρτ^γβ^μυ 2-3 eorum relativa = A relativa Δ^G r. e. rell. edd. 3 uterque] utrique Γ^BΔ^{GO*} | simul una sapientia om. Σ 3-4 essentia] hic sequitur in I Idem (14) — absurdum (p. 361, 10) et hic inducatur (p. 361, 11) — una via (p. 361, 13 | essentia — non-identitas] essentia est. Ergo sec. ipsum est talis non-identitas (tal. est non-ident. C² tal. non est ident. Δ^H) C²VI^BΔ^{BH} 4 ad] om. D'Δ^{B*}Δ^{B*} aliud D² 6 esse] essentia S²Δ^{BHGO}ρ^πτ^γ omne Γ^{LN*}Δ^{O*} | autem] add. ut Δ^{GO}ρ^τ 7 rationem eius] eius (in corr. C²) r. CPMΔ^AΔ^O | formalem] add. et similiter relatio convenit alicui ut 'quo' secundum rationem formalem Δ^Gτ add. cui non convenit relatio ρ | illorum] istorum D²VI^BΔ^{BH}Σ eorum CPMRIZI^D 8 est] esset C erit PM | ratione formali] f. r. (r.) essentia M¹) CPM ratione Σ 8-10 ¶ et per consequens — idem] sign. Vacat Γ^{LN*}; adnot. Non idem formaliter, igitur diversum; non valet M² 9 formaliter idem alteri] i. f. a. (a.) alterius Γ^{D*} om. C) CPMRIZI^D a. i. f. Δ^{GO} i. a. f. Δ^O 9-10 sicut — idem om. Δ^{B*} 9 sicut = ADγ quia sicut C²MSRIVZΓ^{BDLN}τ quia (quod Δ^Y) sic C²I² Γ^{N*}Δ^{B*} rell. π^ρτ^γβ^μυ | exposita est] ante supra Σ est expos. (compos. Δ^G*) Δ^{B*}GO 10 idem = A formaliter τ formaliter idem PRIZI^DΔ^Oπ^ρτ^γβ^μυ idem formaliter DCMSVT^DΔ^{YHGO} idem alteri formaliter Σ 10-p. 361, 8 ¶ Et tamen — formali sign. Vacat Γ^{LI} 10 Et tamen ex hoc] Ex hoc tamen Σ | ex hoc] hoc Γ^{N*} om. PVI^BΔ^Y 11-13 Intelligit — Deus = codd. edd.; ¶ text. sign.: Vacat Scotus (Vacat in text. Scotus in mg.) A¹ Vacat D²V¹(text. et mg.)Γ^{LN*} lin. anfractuosa μ 11 Intelligit ergo] Ergo i. D Ergo vult Δ^H | Augustinus] add. dicit R² | quod] quia Γ^{D*} 12 Pater¹] sicut Pater non π^ρτ^γβ^μυ om. P¹Δ^{YHGO*}τ add. sicut non Σ | eo modo] eo C²M²R²π^ρτ^γβ^μυ eodem Δ^HΣ eo (om. Δ^{B*}) eodem Δ^{B*} | quo Pater] quo est Pater Δ^Oπ^ρτ^γβ^μυ quo I²I²D² Pater est Δ^{B*}GO est Pater Δ^HΣ add. est Pater (Pat. om. C²) CMR²(in ras.)IZI^D | est] in ras. R² et Σ om. C²S²Δ^{BHGO*} | et] quo Δ^H | eodem modo] eo modo P¹ZI^DΔ^Y modo D et per consequens I²I²N²γ ita Σπ^ρτ^γβ^μυ om. C²M²I²D²Δ^{BHGO} 13 eodem] om. VI^B add. modo Δ^O | et] quo M² 14-p. 361, 10 Idem — absurdum = AR²IVT^BΔ^{YHGO}τμ [[post essentia (3-4) I]; ¶ text. sign.: Vacat (add. Extra Γ^{B*}) A¹Γ^{B*} Extra R²I²(text. et mg.)V¹(om. V²) Vacat, extra V² lin. anfractuosa μ 14-p. 361, 9 Idem — relati-

F 1 AUGUST., De Trin. VII c. 2 n. 3 (PL 42, 936).

T¹ Cf. supra n. 403. ² Cf. AUGUST., De Trin. VII c. 4 n. 9 (PL 42, 942): «Si autem aliud est Deo esse aliud subsistere, sicut aliud Deo esse aliud Patrem esse, vel Dominum esse, ... iam substantia non erit substantia, quia relativum erit». ³ Cf. ibidem.

pliciter diversitas vel non-identitas realis substantiae et relationis. Non enim illud quo Pater est Pater est aliud ab essentia, sed idem, secundum ipsum Augustinum^a XI De civitate cap. 10 et cap. 11: «Simplex dicitur Deus, quia est hoc quod habet, excepto quod relative quaecumque persona ad alteram dicitur»; nec est ipsa «sicut Pater habet Filium et non est Filius», sed «quidquid habet Pater in se, ad quod» per consequens «non dicitur relative, illud est ipse» vera identitate, licet non formali.

substantia non erit substantia, quia relativum erit»; et sequitur: «Absurdum est ut substantia relative dicatur» (deduc: ergo et e converso est absurdum). §

^a Adnotatio a Duns Scoto cancellata: § Hic inducatur illud dictum doctoris¹ de duplici praedicatione in divinis, scilicet per identitatem et formaliter, quod bene exponit² ista una via³. §

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Δ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FF}ρ^πτ^γβ^μυ)

vum erit om. τ 14 Idem] praem. Etiam Δ^G praem. Item VI^B | ibidem cap. 8] cap. 8 i. Δ^{B*}GO | vel 31] vel 13 IV et cap. 13 Δ^{B*} 9 cap. 5 Δ^G | Iam] Ideo Δ^{B*}GO

1 substantiae et relationis] substantiae cum relatione Δ^G essentiae et relationis Δ^Oπ^ρτ^γβ^μυ om. DCMSRIZI^DΔ^{B*}HO¹ 3 secundum ipsum Augustinum] secundum ipsum DΣ secundum (in ras. Δ^{B*}) Aug. Δ^{GO} Augustinus Δ^H | XII XIV RIZI^D | XI De civitate] in ras. Δ^{B*} XI Civitatis VI^B Civitatis XI Δ^{YH} add. Dei DCPMIZI^D | cap. 10] in ras. Δ^{B*} et cap. 10 C cap. Γ^B om. Σ | et cap. 11] et 11 CVI^B cap. 11 Σ om. I²Δ^{YHGO*} 4 quia] quod Δ^{GO} quoniam π^ρτ^γβ^μυ 5 relative] relatione Σ ratione Δ^B | dicitur] ante quaecumque Σ dicatur (ante ad R) RI²ZI^DΔ^B 5-6 ipsa — est om. Σ^U 6 Filium — est om. Σ^Q | et non] nec DCVI^BΔ^YGOΣ^U 7 quod] quem MS²RI^{LN*} | per consequens om. DCP²I² | illud] id Γ^L om. DCI²Δ^{O*} add. idem (post est, 8 Σ^Q) Σ 8 ipsa V¹Γ^L ipsum Δ^{BH} | vera — formali om. C | licet] sed IVT^B et Δ^H 9 erit¹] add. simpliciter Δ^{Y*} | substantia²] add. prima I | relativum] add. non Γ^{B*} | erit²] est V erat Δ^{B*} | et om. VI^B 10 est¹ om. R² | relative] respectu Δ^G | deduc] deducit Δ^{B*}GO de Deo R² om. τ | est absurdum] a. e. VI^Bτ add. ut relative substantia dicatur τ 11-13 Hic — via = A¹Δ^Yμ [[post absurdum (10) IΔ^Yμ sine praecisa indicatione ubi textus ponendus sit A¹]; ¶ text. sign.: Scotus vacat A¹ Extra I² (text. et mg.) lin. anfractuosa μ 11 inducatur] potest induci μ | doctoris] doctorum IΔ^Y add. illius μ 12 duplici] triplici I | in divinis ante de μ | scilicet] videlicet μ | per — formaliter] et per identitatem μ | formali IΔ^Y 13 ista] illa Δ^Y | una = A¹f Δ^Y | via] add. (cf. p. 360, 10-p. 361, 1) et tamen ex hoc non sequitur dupliciter diversitas I

F 3 AUGUST., De civ. Dei XI c. 10 n. 1 (PL 41, 325; CSEL XL pars I 526, 8-10): «sed [Trinitas] ideo simplex dicitur, quoniam quod habet hoc est, excepto quod relative quaeque persona ad alteram dicitur». 6 Ibidem (CSEL ib. lin. 10-11): «Nam utique Pater habet Filium, nec tamen ipse est Filius». 6-7 Ibidem (CSEL ib. lin. 12-13): «In quo ergo [Pater] ad semetipsum dicitur, non ad alterum, hoc est quod habet».

T¹ dictum doctoris, scilicet Augustini, cf. p. 360, 11-13. ² Augustinus. ³ Cf. supra lin. 3-8.

[VIII. — AD ARGUMENTA PRINCIPALIA PRIMAE QUAESTIONIS]

- 411 [Ad primum] — Ad primum argumentum principale¹ dico quod [47]
maior sic est intelligenda: 'quaecumque aliqua identitate sunt eadem
alicui, tali identitate inter se sic sunt eadem', quia non potest con-
cludi aliqua identitas extremorum inter se nisi secundum illam
identitatem sint eadem medio et medium in se sit sic idem; et per
hanc propositionem sic intellectam 'tenet omnis forma syllogi-
stica'. Omissa enim altera condicione, vel unitatis medii in se vel
extremorum ad medium, non est syllogismus, sed paralogismus
accidentis.
- 412 ¶ Alia responsio, ubi unitas medii est illimitata respectu uni-
tatis extremorum. Exemplum de ubicatis et quandocatis limitatis:
quae sunt simul secundum 'ubi' vel 'quando' cum illimitato, sic
vel sic, non tamen sunt simul sic inter se. Aliud exemplum, fami-
liarius, de anima intellectiva et de hac parte carnis et illa, $\emptyset$.² —
Haec responsio³ evadit quando idem illimitatum est 'cum quo'
vel 'in quo', non quando est 'hoc', nisi deficiat medio in se unitas
requisita, sicut dicit responsio logica quae hic intra habetur⁴. ¶
- 413 Cum accipitur in minori quod 'quidquid est in essentia divina,

ADCPMSRIVZ¹BDLN¹AYHGO²QU³(Φ ⁴PP⁵PT⁶TP⁷Y⁸BY⁹BY¹⁰)

2-10 ¶ Ad primum argumentum — accidentis sign. Vacat D²V²I²LN¹ 3 sic est] e. s.
PRI²ZI²D²Σ 4 tali] reali MR* not. aliter: reali S² | inter se sic sunt eadem] s. i. se sic e. Σ s. sic
e. i. se VT² 6 identitatem] ante illam (5) IZI² om. Σ add. qua A²B²BY² add. secundum quam
Z² | sint] sunt (pon. sint C²) CMSRI²ZI²D²A² | eadem] idem A²Σ add. in A² 6-8 sit sic — in
se om. M 6 sit sic = AA⁰ sit (add. sic A²B²) A²B² sic (si P*) sit rell. (om. M) edd. | idem] om. D²
add. (semper sub nota Vacat, vide ad 2-10) vel sic: quod quaecumque sunt eadem alicui identitate
scilicet, reali scilicet et adaequata, sint eadem inter se, scilicet in conclusione cum praemissis, pri-
mum medium medio, et medium tertio, propter ipsum D 7 omnis om. AYHGO² 11-18 Alia
responsio — habetur = AR²IVT²-D²A²Y²BY² [post syllogistica (7-8) A post suppositorum (p. 363, 4)
R² post aliquid (p. 364, 2) rell. BY²]; ¶ text. sign.: Scotus extra A¹ Extra (tra deest in I²L¹) R²I² (ext.
α mg.) V²I²BY²LN¹ Vacat I²N² Additio v lin. anfractuosa μ 11 responsio] add. est V | ubi] ut I²
videtur A²Y² om. V | est om. V 12 ubicatis] ubitatis AVI²-D²A²Y²μ | et] vel I | quandocatis] comp.
AR²IVT²-D²A²Y²BY² quantitatibus v | limitatis om. A² 13 quae — illimitato] adnot. id est quae sunt
infinita A²Y² | vel] et I²LN¹A²Y²μ | limitato I²LN¹ 13-14 sic vel sic] adnot. secundum ubi vel se-
cundum quando A²Y² 14 sic] om. I²LN¹ add. vel sic I² 15 $\emptyset$. = AC¹A²Y² 16-18 Haec —
habetur om. R² 17 quando] add. hoc IVI²BY²LN¹A²Y²μ | in se om. A²Y² 18 sicut] sic A²Y²μ |
quae om. I²LN¹A²Y² | intra] infra A add. in quaestione VT² 19-p. 364, 2 ¶ Cum accipitur —
hoc aliquid sign.: Scotus A¹ Vacat D²V²I²LN¹ 19 accipitur] arguitur CM

T¹ Cf. supra n. 191. — Responsio ad primum principale protrahitur a n. 411 usque ad
n. 434. ² Cf. supra n. 386-387; cf. DUNS SCOTUS, Rep. I A d. 2 n. 218-219. — De hoc signo
quo remittitur ad doctrinam alibi expositam cf. BALIC C., Segni e note critiche nelle opere di
G. Duns Scoto, in Miscellanea Giovanni Mercati vol. VI (Studi e Testi 126), Città del Vaticano
1946, 312-318. ³ Cf. supra lin. 11-12. ⁴ Cf. supra lin. 8-10.

est idem illi¹, non est verum de identitate formali, et ideo non
potest concludi formalis identitas extremorum inter se; quamdiu
autem stat formalis distinctio relationum suppositi, stat distinctio
suppositorum.

- 5 Et si dicas quod saltem ex reali identitate eorum ad essentiam 414
concluditur identitas eorum inter se, dico quod essentia non habet
identitatem talem unicam subsistentiae prout personae vel perso-
nalia ut extrema uniuntur in essentia, et ideo non potest concludi
identitas subsistentium vel subsistentiae per rationem identitatis
10 eorum in essentia ut in medio.

Per hoc² patet ad talia sophismata 'hic Deus est Pater, Filius 415
est hic Deus, ergo Filius est Pater', quod³ confirmatur, quia medio
exsistente 'hoc aliquo', necesse est coniungi extrema.

- Respondeo. Sicut in creaturis commune se habet ut 'quale
15 quid', singulare ut 'hoc aliquid', ita hic, essentia communis per-
sonis habet rationem 'qualis quid', et persona habet rationem
'huius alicuius'. Medium igitur hic est 'quale quid' et non 'hic ali-
quis'. Concluditur autem identitas extremorum in conclusione ac
si medium esset 'hoc aliquid'; similiter ibi⁴ videtur esse fallacia
20 accidentis⁵ et consequentis⁶, quia 'hic Deus' accipitur in praemissis

ADCPMSRIVZ¹BDLN¹AYHGO²QU³(Φ ⁴PP⁵PT⁶TP⁷Y⁸BY⁹BY¹⁰)

1 idem illi = A illi naturae idem Z idem illi essentiae (id. e. illi C) rell. edd. | verum] vera
PMSRI²ZI²D² add. intelligendo PI²VT²-D²A²Σ add. intellecta R²I²D² add. loquendo Z | et om. Σ
2 formalis] formaliter VT² om. M | formalis identitatis] ante concludi D i. f. RA² formalitas Σ |
extremorum — quamdiu in ras. A²B² 3 autem — suppositi om. A² 5 dicatur RA⁰ | ex
om. Σ²Y² 6 concluditur identitas] concludam identitatem CPMSRIZI²D²A²Σ edd., add. rea-
lem I²A²Y² edd. 7 talem] tantum PA²Y² realem I²LN¹ om. VT²BN² | unicam] unitam DC²MSA²BN²
unitati A²Y² | prout] sicut Σ add. ipsae Dr 11 sophistica DC²RIZI²D²A²Y² 12 quod om. Σ
13 hoc aliquo] hoc aliquando V² hoc aliquid Σ edd. | coniungi extrema] e. c. CPMRIVZTA²-
14 Respondeo] add. quod A²Y² edd. 15 hic] haec DSRIT²-A²Y²BN² om. A² 15-16 personis]
tribus τ om. D²R²V² 16 rationem¹] add. huius (huiusmodi I²D² hic M) quod dico CPMRIZI²D² |
qualis] quale CPMZ | et persona] persona vero Σ 16-17 et persona — quale quid om. S²Z
16 rationem²] add. huius (huiusmodi I²D²) quod dico I²D² 17 igitur = A²Y²BY²μ autem S² rell.
(om. Z) PT² | hic¹] post est PA²Y²BN² hoc S²R²I²D²LN¹A² | et om. RII²D² | et non hic] et persona hic in
ras. A²B² 17-18 hic aliquid] hic (!) aliquid MI²BN² hoc (!) aliquid S hoc aliquid DCPRIVZI²D²
A²Y²BN²Σ edd. 18-19 Concluditur — hoc aliquid om. D² 19 esset = AD² fuisset (sufficeret M)
rell. edd. | hoc aliquid] hic aliquid (pon. aliquid A²Y²BN²) A²Y²BN² 19-p. 364, 1 similiter — supposito
post aliquid (p. 364, 2) D 19 ibi] post videtur D idem A²Y² | esse om. CR²IZI²D² 20 et
consequentis om. D | hic] hoc S ly PT²BY²μ | praemissis] add. scilicet in maiori et in (in om.
I²D²) minori IZI²D²

T¹ Cf. supra n. 191. ² Cf. supra lin. 6-10. ³ id est 'quod sophisma'. ⁴ Cf.
supra lin. 11-12. ⁵ Cf. ARISTOT., Soph. elenchi I c. 3 (c. 5, 166b 28-30). ⁶ Cf. ibidem
(p. 167b 1-3).

pro alio et alio supposito, et similiter fallacia figurae dictionis¹, commutando 'quale quid' in 'hoc aliquid'.

- 416 Quod si arguas 'deitas est Pater, Filius est deitas, ergo etc.', [48] licet deitas non supponat pro aliquo supposito in maiori et in minori, tamen ibi est figura dictionis, commutando 'quale quid' in 'hunc aliquem'. Nihil enim aliud est sic commutare, quam ex vi illationis interpretari illud habere rationem 'huius alicuius' quod habet rationem 'qualis quid'; ita sic inferens suppositum de supposito, interpretatur medium esse idem secundum rationem exsistentiae vel subsistentiae, quod falsum est.
- 417 Quod si saltem arguas 'extrema realiter esse idem inter se quia et in medio', concedo quod potest inferri identitas essentialis, non formalis vel suppositiva. Et ideo non debet inferri 'Filius est Pater', quia ibi denotatur ex vi sermonis identitas formalis vel hypostatica, sed sic debet inferri: 'Filius est idem cum eo quod est Pater' vel 'Filius est illud quod est Pater'.
- 418 Quod si adhuc confirmetur illa maior argumenti principalis² per hoc quod negando eam videtur destruere primum principium, ponendo scilicet affirmationem et negationem esse veras de eodem,

ADCPMSRIVZI^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}π^{γβμν})

1 supposito] add. in maiori et minori P 1-2 et² — aliquid] om. Λ^{YHGO}Σ; ¶ sign. Extra I²(text. et mg.); cf. p. 362 ad 11-18 quoad transpositionem in IVI^{BD}Λ^{YHGO} 1 et² om. CP MRA^O | similiter] in ras. S² sequitur D | fallacia figurae] figura CPMSRIVZI^{BDLN} alia (?) est figura Λ^O 3-p. 365, 10 ¶ Quod si — eiusdem sign. Vacat D⁴V² 3 etc.] om. Σ add. respondeo π^{γβμν} add. dico quod τ 4 supponat] supponit CPM | aliquo] alio π^{γβμν} add. alio IZI^{BD} | in² om. PMRIZI^{BD}Λ^{GO} 5 ibi] in ras. Λ² post est DCPMSRIZI^{BD}Λ^OΣ hic V I^{BD} | figura] fallacia I² fallacia figurae Vπ^{γβμν} 6 hunc aliquem] hoc aliquid DCI²Λ^O add. hunc aliquid (I) Λ^{YH} | enim = AVI² autem rel. add. | aliud] post est I² om. Σ 7 illationis] add. et sermonis PMSRIZI^{BD} | huius] huiusmodi I^{BD} om. MSR²Λ^H 7-8 quod habet rationem om. Λ^H 8 quid] quod vel cuius I²Z cuius CMR²I^{BD} quid cuius I² add. cuius P² 8-9 suppositum de supposito] om. I^N add. in (de I²) conclusione VI² 9 medium] add. commune Φπ^{γβμν} 10 quod falsum est] q. e. f. CPM q. non est verum Σ om. I²Λ^{YHGO}Σ 11 realiter esse] e. r. RΣ 12 et] etiam CPMSIZI^{BD} om. VI²Λ^O | potest] debet Dτ | essentialis] realis vel essent. γ | non] add. autem Σ 13 vel] nec PR id est Λ^{GO} om. Σ^Q | ideo] add. dico (add. ultra quod Λ^O) Λ^{GO} | inferri] ferri Λ² add. ergo Σ add. quod π^{γβμν} | est] post Pater CPM om. I^N 14 denotatur] notatur SVI^{BD}Λ^{YH}Σ notatur vel denotatur P non est (post sermonis Λ^O) Λ^{GO} | sermonis] praem. illationis et CPMRIZI^{BD} add. et illationis DS 15 sic] post debet Σ praem. hic Λ^O om. D | est² om. A 15-16 vel — Pater om. Dτ 16 illud] id Λ^H idem CPMRIZI^{BD}Λ^{GO} | est² om. CPMRI²ZI^{BD}Λ^H 17 adhuc — maior] arguatur ulterius confirmando maiorem Σ | confirmatur D²VI²Λ^{GO} 18 per hoc om. Λ^H | negando eam] neg. eam (pon. necessitando eam C²) ante per hoc C²MSRI²ZI^{BDLN}Σ illam neg. post maior (17) D negans eam post videtur C² | destrui I²VI²Λ^Σ

T¹ Cf. ARISTOT., *Soph. elenchi* I c. 2 (c. 4 166b 10-14). * Cf. supra n. 191.

respondeo: de aliquo habente veram identitatem sed non tantum unicam, formalem, necesse est idem ratione unius 'realitatis' formaliter praedicari de illa, et de alia 'realitate formaliter' non praedicari formaliter. Sicut albedo ratione alicuius realitatis quam habet in se convenit cum nigredine et ratione alterius non realiter convenit sed differt, nec affirmatio et negatio de eodem ratione eiusdem — scilicet 'realitatis formaliter' — dicuntur, ita hic, Pater ratione essentiae est idem quiditative et ratione proprietatis non est idem formaliter nec hypostatice, nec est affirmatio et negatio eiusdem identitatis de eodem nec ratione eiusdem; ¶ et licet diceretur affirmatio et negatio eiusdem identitatis de eodem, non tamen ratione eiusdem, puta si diceretur quod ratione paternitatis Pater non est idem quiditative Filio sed ratione essentiae. ¶

Si contra arguas quod affirmatio differt ab affirmatione cuius unius negatio dicitur de alia vel stat cum alia quia neutrum est verum de affirmatione contradicente illi negationi, igitur si deitas stat cum non-paternitate (puta in alia persona), ipsa deitas differret

ADCPMSRIVZI^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}π^{γβμν})

1 habente] in corr. R² dicente S dicente vel habente MI²I^{BD}* | tantum] tamen Λ^{HO} om. R²Σ 2 unicam] unitam S unitatem I²Σ²Λ^{EH} add. realitatem P²Σπ^{γβμν} | realitatis] add. (sed cf. ad 4-5) quam habet in se C add. vere π^{γβμν} 2-4 formaliter — realitatis om. Z 3 illa] in ras. R² ista D²Λ^Y add. realitate formaliter PMR²(in ras.)I^{BD} add. realitate V | formaliter] formali P²Λ^G praem. formali π^{γβμν} om. VZ 3-4 praedicari formaliter] f. p. Σ 4 formaliter om. CMI² I²Σ² | albedo] nec (add. color nec D²) albedo D color C 4-5 quam habet in se om. DC 6 nec] in ras. P²Λ²Σ² neque VI² ut (pon. nec C²) DCM²SRI²ZI^{BD}Λ^N* et non (non post formaliter, 7) Λ^H add. tamen ut sunt C² | eodem] eadem Λ^{HO} | ratione] respectu DΣτ om. CM²SR²I^{BD}Σ² 7 scilicet = A | dicuntur] in ras. P² ante de eodem (6) Σ ante formaliter Λ² dicitur V 7-8 ratione essentiae] e. r. Λ^H* post quiditative (8) Σ 8 quiditative] praem. Filio I^{BD} add. Filio M²R²I^{BD}Λ^V Λ^Y add. cum Filio P² add. quod Filius I^NΣ² | et] sed. Σ | idem] add. ei P² add. Filio I^{BD}Σ² 9 nec] vel ΣΦ | nec hypostatice] om. D add. Filio I²Λ^{HO} | est] in ras. R² eius in ras. S² dicuntur (ante nec D²) DCPMIZI^{BD} add. | affirmatio et negatio in ras. P²R² 9-10 eiusdem — eiusdem] in ras. R² de eodem (ead. C) ratione eiusdem DCPMIZI^{BD} de eodem (add. eiusdem S²) identitatis (id.) post ratione I²LN add. nec S²) ratione eiusdem SI²LN* 10 nec om. Σ 10-13 et licet — essentiae = APM²R²(partim in ras. in textu, partim in mg.)VI²Λ^{YHGO}Σ^{QU}γμ; ¶ text. sign.: Scotus extra A¹ Extra, vacat V² lin. anfractuosa μ 10-12 et licet — eiusdem om. Λ²Σ² 10 diceretur] dicitur post eiusdem (12) M² daretur rel. γμ 12 puta] ut M² praedicati μ | si diceretur quod] dicitur post Pater M² si daretur quod rel. γμ | ratione paternitatis ante sed (13) PM²VI²Λ^{YH}γμ | est] esset V sit I^{BD}γ om. M² 13 quiditative] post Filio M²R²Λ²Σ²γ om. Σ add. cum VI²LNΛ^O | sed] et M² tamen est idem M²I^{BD}Σ² add. non V² | sed ratione essentiae om. I^{BD} 14-p. 377, 16 ¶ Si contra — necessario ex se sign. Vacat totum usque ad finem quaestionis D² 14 contra arguas] a. c. Σ 15 alia] alio Λ^O add. affirmatione P²I² 15-16 ad quia — negationi adnot. videlicet negatio unius et affirmatio quae stat cum illa negatione vel de qua dicitur illa negatio I^NΣ² | quia — affirmatione] om. Λ^OΣ² add. (= rep.) cuius unius negatio dicitur de alia (¶ sign. Vacat Λ²) Λ² add. cuius unius negatio Σ^Q 17 non-paternitate] add. quia A² 17-p. 366, 1 puta — non-paternitate om. Σ^Q 17 persona] add. scilicet Filii I²Λ^{HO}Φ add., add. Filii Λ^G | differt D²VI²Λ^{HO}

a paternitate, quae numquam stat in eodem cum non-paternitate, respondeo: maior posset concedi de non-identitate formali, vel de non adaequata, quia unum illorum non determinatur ad alterum, ex quo stat cum eius opposito, — vel sub aliis verbis, de non-identitate convertibili et praecisa. Sed si maior accipiat distinctionem 5 realem simpliciter, neganda est; patet in albedine: accipiendo propriam realitatem unde sumitur genus, illi ex se non repugnat opposita differentiae nigredinis; tamen realitati unde accipitur differentia specifica albedinis, differentia nigredinis repugnat.

420 Et ista responsio debet intelligi quantum ad secundam partem 10 maioris, quae dicit quod altera affirmationum 'stat' cum negatione. Sed prima pars maioris, quae accipit negationem 'dici' de affirmatione, posset maior quoad illam partem concedi si intelligatur 'dici' 'necessario et universaliter et per rationem propriam illius de quo dicitur', et hoc quando contradictio illa de qua est sermo est 15 realis sive rei ad non-rem, non autem rationis ad non-rationem, nam tunc non sequitur nisi distinctio rationis affirmationis ab affirmatione.

421 Applicando primam partem maioris — ut vera est — ad propositum, sequitur quod Filius realiter distinguitur a Patre, non autem 20 quod Deus vel deitas, quia de Deo non dicitur non-Pater necessaria

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YBHO}Σ^{QU}(Φ^{FP}π^{γβμν})

1 quae — non-paternitate om. D² 2 de² om. R¹I²ZI^D 4 ex quo] igitur D | sub] ab A 5 Sed om. I²VI^DΛ^{YBHO}Σ^{QU} 7 genus] in ras. P² generatio M²S²R²A²Y | illi] isti P add. enim Σ 7-8 opposita differentiae = A differentiae D' differentia opposita differentiae (ae in ras. Λ^{B2}) Λ^{YB}Σ differentia opposita scilicet (sc.) sed Λ^{G*} om. Λ^H add. differentia Λ^O) Λ^{HGO} add. opposita differentia D² rel. 8 tamen realitati] ante nigredinis Λ^H accipiendo vero propriam realitatem Λ^{GO} 8-9 tamen — repugnat om. D 8 accipitur] sumitur Σ 8-9 differentia specifica] s. d. Λ^{GO} add. per se Λ^G 9 differentia nigredinis repugnat] r. (add. sibi Λ^{GO}) d. n. ΛΣ add. sibi V 10 debet intelligi] i. d. Σ | secundam] illam Γ^B alteram Σ 11-13 maioris — partem om. C² 11-12 quae — maioris om. Γ^D 11 dicit — affirmationum om. DMSR I²ZI^L | quod altera affirmationum om. Γ^{N2}Λ^{BHO}Σ | altera affirmationum om. Λ^G | affirmationum] affirmatio C²PI²VI^{BN2}Λ^{YO2} affirmativa Σ 12-13 prima pars ... concedi] primam partem ... concessi Λ^{H2} | quae — maior om. Λ^H 13 maior — partem] maior ante posset C² om. VI^B Λ^{YGO}Σ | intelligitur DRIZI^DΛ^{BH} 14 dici] post necessario Λ^B de Λ^Y r... Λ^{O*} praem. de γ om. C²(post universaliter) | necessario] praem. de affirmatione D add. de affirmatione I² | et² om. VM Γ^DΛ^{BHO}Σ | illius] huius VI^BΛ^O 15 contradictio] in ras. Γ^{N2} condicio C²PMI²ZI^D comparatio Γ^L cum dicto Λ^{B*} dictio Λ^H quidem D 16 realis] rationis (pon. realis C²) DCMS²RΓ^LN² | non-rem] rem DC²MS²R² | autem] in ras. P² om. CMSRI²ZI^D | non-rationem] rationem R² non-rem Λ^{BHO*} non-rem enim (I) Λ^{H*} not. vel (non-)rem Γ^{B2} 19 Applicando] add. igitur Σ 20 quod] add. non Λ^H | realiter] post distinguitur Λ^{BHO} post Patre Λ^{YGO} | distinguatur Γ^D | autem] add. secundum Λ^{GO} 21 non dicitur non-Pater] non praedicatur Pater V² Pater Λ^{O*} nec praedicatur ρ add. non I²

rio et universaliter, nec per rationem subiecti, licet secundum aliquos dicatur particulariter ratione suppositi ipsius subiecti.

[50] Quod si arguas, illud quo Pater distinguitur a Filio sit *a*, *a* in 422 quantum *a* aut est idem essentiae, aut aliud — si aliud, hoc est inconveniens, si in quantum *a* est idem, igitur in quantum distinguit est idem, et per consequens essentia distinguit — respondeo: dico quod nec verum est *a* in quantum *a* esse idem essentiae, nec *a* in quantum *a* est aliud ab essentia, et hoc, intelligendo illud quod sequitur reduplicationem accipi secundum rationem suam formalem et cum 10 hoc habet esse rationem formalem inhaerentiae praedicati, sicut distinxi superius de unitate obiecti fruibilis in responsione ad tertium argumentum¹. Ad hoc est exemplum: homo enim et non-

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YBHO}Σ^{QU}(Φ^{FP}π^{γβμν})

1 per] secundum Σ | subiecti] ante rationem VI^B obiecti Z | licet] sed (pon. licet P²) PΦ² 2 dicitur Λ^{O*}Φ² 3-p. 368, 15 Quod si — quale quid] om. Λ^Y; ¶ sign. Vacat Γ^LΛ^{N1} 3 Quod] Quo D² Et P om. Λ^H | a²] et Λ^B praem. et Γ^L praem. tunc D praem. tunc sic Σ om. R²I^DΛ^{O*} 4-8 si aliud — ab essentia] non idem, quia *a* in quantum *a* distinguit, et per consequens si in quantum *a* est idem essentiae, essentia distinguit, non (nec Σ^U) est aliud propter simplicitatem divinam, respondeo: dico quod proprie *a* in quantum *a* non (nec Σ^U) est idem essentiae, nec aliud Σ 4 si aliud] om. I² add. est R² 4-5 inconveniens] add. propter simplicitatem divinam γ 5 si in quantum] si *a* in quantum I²Γ^{N2}Λ^{O2} om. I² 6 distinguit] distinguitur ab essentia VI^B | dico] praem. et Λ^O om. VI^B 7 esse = A est rel. edd. 8 et hoc om. Σ^{QU2} 8-10 et hoc — habet] quia ly 'in quantum' potest accipi dupliciter, aut secundum quod denotat illud quod sequitur accipi secundum rationem suam formalem, aut secundum quod denotat subiectum D (cf. ad 11) 9 reduplicationem] reduplicative C add. in quantum Λ^O edd. | suam] ante rationem VI^D om. P | formalem] formaliter Λ^B om. Σ 9-10 et cum — formalem om. PVZI^B 9 cum] per Λ^{BH} 10 habet esse] etiam esse Γ^{N2}Λ^{BH}Σ edd. habet C²M²R²I²Λ^{O2} esse C²I²Γ^{D2}Λ^{O2} om. Γ^D | praedicati] add. ad subiectum Λ^G 11 superius] praem. de talibus sermonibus I²Λ^{BH} add. de talibus sermonibus Γ^{N2}Λ^{GO}π^{γβμν} add. de talibus dictionibus 'ut' et 'in quantum' VI^B | de unitate] praem. in quaestione P²I²VI^{BN2}Λ^Yπ^{γβμν} adnot.: dist. 1 quaest. 2 Λ^{O2} scilicet iuxta manum in margine, quaestione 9 totius libri R² | fruibilis] frui C et D² add. vel Γ^{N*} add. (post argumentum, 12 Γ^{N2}Λ^{GO2}) Vel sic: quod ly 'in quantum' potest accipi dupliciter, aut secundum quod denotat illud quod sequitur accipi secundum formalem suam rationem, aut secundum quod denotat subiectum esse rationem inhaerentiae praedicati ad subiectum etc. (¶ sign.: Extra in text. et mg. I² ponuntur ab aliquibus aliquae lineae quae non sunt de textu π^{GOβO}) CMS²RIZI^{DN2}Λ^{GO2}π^{GOβO} (cf. etiam ad 8-10 quoad D) [sic resc. C²; quod¹] quia S² sed R; secundum] add. illud Γ^{N2}; denotat ... denotat] denominat ... denominat Γ^{N2}; formalem om. CM; suam rationem] ante formalem Λ^G r. s. (ante formalem Λ^{O2}) CMRA^{O2} rationem ante formalem Γ^{N2} add. aut secundum quod denotat ad (ad illud C²) quod sequitur accipi secundum rationem suam C; aut²] et sic cum hoc C²; quod¹] add. simul cum hoc Γ^{D2}; etc.] praem. ergo Z om. I²Γ^{N2}Λ^{GO2}] | in responsione] Responsio D²C²P²MSI²ZI^D responsione R²(in ras.)Λ^{G*} respondendo D²P²Λ^{B2}(in corr.) H^{O2}(in corr.)Σ^Q om. C²Γ^{D2} add. scilicet D 11-12 ad tertium argumentum om. C²Γ^{D2} 12 Ad hoc est exemplum] Hoc patet in exemplo I²Λ^{BHO} Exemplum Σ praem. Responsio ad tertium argumentum Γ^L

F 2 HENRICUS GAND., Summa a. 54 q. 3 ad 3 (II f. 79S).

T 1 Cf. supra d. 1 n. 58.

homo sunt opposita immediata, et tamen formaliter de aliquo cum reduplicatione neutrum dicitur; sicut album nec in quantum album est homo nec in quantum album est non-homo.

423 Et si dicas, 'idem' et 'aliud' circa ens sunt immediate opposita, dico quod non sequitur «sunt immediate opposita, ergo alterum praedicatur de quolibet cum 'in quantum'» ita quod ratio subiecti sit formalis ratio inhaerentiae alterius contradictorii, sed sufficit quod alterum contradictorium vere insit cuilibet subiecto, licet non per se ratione subiecti. Si autem accipiatur ly 'in quantum' primo modo, ut tantum notet *a* accipi secundum suam rationem formalem¹, dico quod *a* quocumque modo formaliter acceptum est idem essentiae, licet non formaliter idem essentiae: sed tunc non sequitur «*a* formaliter' est idem essentiae, '*a* formaliter' distinguit, ergo essentia distinguit», sed est figura dictionis, commutando 'hunc aliquem' in 'quale quid'.

424 Si adhuc instes quod *a* in quantum *a* est ens vel res, quae res, vel quod ens? — si essentia, habetur propositum², si res et non essentia, ergo alia res — respondeo: concedo quod est ens et res, et hoc, utroque modo accipiendo 'in quantum', quia si aliquod

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρ^{TP}γ^βμ^ν)

1 immediata] in Metaphysica vel immediata (immediate D²) D | formaliter om. Λ^{BHO} | aliquo] eodem Λ⁹ 2-3 nec — album om. Γ^B | nec — album est] in quantum album nec est homo nec Σ 3 est¹ — album om. Λ⁰ | non-homo] add. sed est tantum album D 4 dicas] add. quod PIZI^{PA} 5 dico — opposita om. D² 6-7 subiecti sit formalis] formalis (pon. subiect sit formans C³) C 7 formalis ratio] r. f. (add. ratio D²) DA^BΣ | inhaerentiae] inhaerens M add. praedicati PR add. praedicat V⁺ | contradictorii] partis contradictionis τ^{TP}γ^βμ^ν 7-8 sufficit quod om. Γ^L 8 contradictorium CPMA⁰ | cuilibet subiecto, licet] cuilibet in ras. Λ^B licet Λ^{HO} 9 accipiatur] accipitur CPT^N add. ibi Σ | ly] rescr. Σ^Q om. Σ^V 10 ut] add. scilicet DΣ | notat VT^B | a] post accipi Σ add. in se Λ^V | suam] propriam Λ^{BHO} 10-11 suam rationem formalem] s. f. r. R r. s. f. CPΣ. 12-13 licet — sequitur om. Γ^B | licet — essentiae om. R⁺ 12 non = ADSA⁰ non sit R²Γ^B rel. edd. 12-13 sed tunc non sequitur] nec seq. Γ^B om. Z 13 formaliter¹ — essentiae, a om. Γ^BΛ^{BH} | est] ante formaliter¹ C³MIΓ^{DP} acceptum est Γ^{DA}Λ^{GO} om. VZ 13-14 a formaliter distinguit om. P 14 ergo essentia distinguit om. Σ⁺ | figura] fallacia figurae Λ⁰ edd. 15 hunc aliquem] hanc aliquam CMSRIT^D hoc ali- quid (pon. hunc aliquem Λ⁰) DI²Λ⁰Φ edd. aliquem Λ^H | quale quid] in corr. Γ^B add. et ideo non sequitur Σ add. a S 16 Si adhuc] Sed ad hoc Λ^B | instes] om. D⁺R⁺ instetur D² add. scilicet Γ^{DA} | quod] quia τ^{TP}γ^βμ^ν om. Λ⁺ | in quantum a om. Λ^{BH} | ens vel res] res vel ens ΛΣ ens ut res D add. quaero S²Γ^NΛ^VΦ edd., add. igitur quaero Σ^Q add. quaero igitur Σ^V | quae res om. M⁺Γ^{DP} 16-17 quae res, vel quod ens] quae vel quod ens est essentia Γ^{LN} quod ens vel quae res Γ^N 17 essentia] praem. est Λ⁰ add. est D 18 concedo om. VI^{-D} | ens et res] res et ens DA⁰ add. et res D 19 in quantum om. C³M⁺S⁺R⁺Γ^LΛ^N | aliquod] in corr. Γ^B aliquid Σ

T¹ Cf. supra n. 422. ² Cf. supra n. 191.

praedicatum per se primo modo inest alicui, ergo inerit eodem modo per se sive illud subiectum sit res distincta a quocumque quod est extra rationem eius sive contineatur per identitatem in aliquo quod est extra rationem eius; continentia enim talis non tollit rationem formalem nec ea quae insunt per se primo modo.

Sed cum quaeris, quod ens¹, — dico quod ens quod est *a*; sicut si substantia est per se ens, quod ens, descendendo sub ente, est per se substantia, non aliud. Ultra si quaeras, estne per se essentia, dictum est² quod non. Si infers 'ergo alia per se res', fallacia consequentis est 'non est per se haec res, et est res, ergo est alia res'³, quia in antecedente negatur 'per se identitas', in consequente 'identitas', et ita destruitur antecedens.

Si obicis: 'est per se res, et non per se essentia', 'ergo per se alia res', et ultra, 'ergo alia res'⁴.

15 Probat⁵ur prima consequentia⁵, nam circa ens 'idem' et 'aliud' sunt immediate opposita; ergo si est per se res, est per se res eadem essentiae (et ita per se essentia) vel per se alia res. Secunda conse-

ADCPMSRIVZIT^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρ^{TP}γ^βμ^ν)

1 praedicatum om. CMSR⁺Γ^{LN}Σ | ergo] si VT^B om. ΛΣ | inerit] add. etiam I⁺ZI^{DP} add. sibi PI²ΛΣ 2 sive] si A | subiectum] ante illud Σ obiectum DSR⁺ 3 quod — eius om. S 3-4 sive — rationem eius] rep. Σ^Q om. C³MR⁺Γ^{LN}Λ^B | sive — aliquo om. S⁺ | per identitatem in aliquo] in a. p. i. DC²Σ 4 continentia] contingentia C³MS⁺Γ^{LN}Λ^B pon. contingentia Λ⁰ | continentia enim talis] t. e. c. Σ 5 insunt] sunt in D sunt VT^B | per se] post modo PA⁰ om. D 6 Sed cum] Si tamen P | quod ens² om. D²Λ^{BH} 7 ens¹] add. si quaeras (r. Λ⁰) Λ^{GO}Σ^QΦ edd. | descendendo] descendendo S⁺ definiendo Λ^B distinguendo Λ^H descendendo vel distinguendo Λ⁰ om. R² | est²] add. dico C³Σ^Q 8 Ultra] Ulterius VT^B | quaeris Λ⁰ 9 ergo] add. est DA⁰ edd. | per se om. ΛΣ edd. 10 est¹ = A | et est res om. D²CMA⁰Σ^{QU} | est²] add. per se PIVZIT^{BDN}Λ⁰ edd. | est¹] om. VI^BΣ add. per se C² 11 per se identitas] per seitas Λ^B(in ras.)^G add. et DR⁺βμ^ν 11-12 in consequente identitas om. Λ^H | identitas] praem. affirmatur DCPMR²I⁺ZI^{DP}Λ^{GO}(in ras.) add. affirmatur VT^{-D} add. simpliciter sumpta Σρ^{TP}γ^βμ^ν add. simpliciter, quia ponitur 'per se' in antecedente, in consequente infertur sine 'per se' Λ⁰ 12 destruitur] destruit C³PM add. in Λ^B | antecedens] om. R⁺ add. sese enim per se (add. idem Λ⁰) alicui est (add. esse Λ⁰) idem simpliciter, quia sic procedendo inferendo (infertur Λ⁰) consequens ex positione antecedentis, sed non sequitur 'non est per se idem, ergo est aliud simpliciter sive non-simpliciter idem'; hoc enim destruit consequens ad destructionem antecedentis: esse enim similiter (!) idem est consequens ad esse idem per se Λ⁰ 13 obicit MSRI⁺VI^{-B} obicias Λ⁰Σ obicitur CA^{BH}ρ^{TP}γ^βμ^ν | non] add. est PIZI^{DP} | per se³ om. CPMI⁺ZI^{DP}(post res¹, 14)^L 14 alia res¹] r. a. D add. quia in antecedente negatur per se res et non per se essentia (add. ergo per se res Λ^B) R²Λ^B | et om. Λ^BΣ | et — res om. S⁺ | alia res²] praem. per se CPMS²(om. S³)RI⁺Z I^{BDLN}Λ⁰ add. ergo alia res R² 15 Probat⁵ur] post consequentia Σ rescr. R² | nam] quia Σ 16 res¹] om. Λ⁰ add. vel CP²MI⁺ZI^{DP}Σ add. probatur prima consequentia D⁺ 16-17 est² — res om. Γ^L 16 per se res eadem] p. se e. r. VI^{BN} e. r. p. se CPMR² | res² om. Λ^{GO}

T¹ Cf. supra n. 424. ² Cf. supra p. 368, 12. ³ Cf. supra n. 424. ⁴ Respondet infra n. 430. ⁵ 'est ... per se alia res', cf. supra n. 426.

quentia¹ probatur, quia 'per se' non est determinatio distrahens, patet.

428 Praeterea, probatur prima consequentia, et est ad principale²: si est per se res, aut res quae est essentia, aut res quae non est essentia. Si per se res quae est essentia, ergo est per se essentia; si est per se res quae non est essentia, ergo est res alia ab essentia.

429 Praeterea, tertio³: essentia est per se res, et proprietas per se est res, et non sunt per se eadem res; ergo sunt per se duae res, et ita utrumque est per se res alia ab altero.

430 Ad primum⁴. Licet posset conclusio⁵ primi argumenti⁶ distinguere quod ibi esset alietas perseitatis vel perseitas alietatis, et primo modo⁷ negaretur ly 'per se' per negationem inclusam in alietate, secundo modo⁸ affirmaretur, quia praecederet vim negationis, et per consequens primo modo consequens⁹ primae consequen-

ADCPMSRIVZI^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρ^{TP}γ^βμ^υ)

1 determinatio] condicio VI^{1D}Σ^{not. vel: condicio} Λ⁰² 2 patet om. CΣρ^{TP}γ^βμ^υ 3-4 et est — essentia] om. Γ^{1D} sic Γ^{1D2} 4 res¹] om. C*MR*Γ¹* add. quae non est S* 4-5 aut res¹ — per se res om. D² | essentia — Si¹ in ras. Z² 4 essentia] add. et habetur propositum Σ 4-5 aut res quae non est essentia] post essentia² (5) Σ res autem non est essentia Γ^{1D} 4 res² om. Λ^{YH} 5 Si per se res quae est essentia om. Σ | Si¹ — essentia² om. Λ^{B2} 5-6 Si¹ — est essentia om. P² 5 Si¹ = Aγ Si est D²P²Z²Λ^{B2} rel. (om. Σ) ρ^{TP}γ^βμ^υ 5-6 quae — res¹ om. S² 5 est¹] add. per se V*Γ^{B*} | est² om. Λ⁰Σ | si²] add. autem Σ 5-6 per se om. (cf. ad 5) VI^{1B*} (ante est², 5) 6 non om. Z* | essentia¹] add. ergo est per se res (res) essentia Z*) quae non est essentia Z | essentia, ergo est om. D² | est²] om. ZΣ^Qτ add. per se Λ^Qρ^{TP}γ^βμ^υ | res alia] a. r. PΛ⁰Σ res aliqua Γ^{1D} 7 Praeterea] Item D Probatur I²ZI^{1D} | tertio] in ras. M³ om. Σ 7-8 per se est] e. (res I*) p. se CPMIVZI^{1N}Λ^{Y0}Σ add. 8 eadem] eadem I²Z 9 utraque Λ⁰⁰Στ | altera VΛ⁰⁰Σ add. 11 vel] et Σ | alietatis] add. hoc est, 'per se alia res' potest intelligi dupliciter: uno modo ut sit alietas perseitatis, hoc est dictum quod sit aliud per se et (et) ut Λ^{B2} aliud in perseitate vel in (in om. Λ^{B2}) formalitate, et tunc per negationem inclusam in alio, idem est ac si dicerent quod non est per se idem; et conceditur conclusio primae consequentiae, scilicet 'haec est per se res, et non est per se essentia, igitur per se alia res', quae tantum valet quantum non per se ista res. Et ulterius, si arguitur in secunda consequentia 'no nest per se ista res, ergo alia', fallacia consequentis a destructione antecedentis, scilicet non idem per se, ergo nec realis. Alio modo potest sic accipi 'per se alia res' ut sit ibi perseitas alietatis, hoc est dictum quod per se sit alia res, et isto modo in prima consequentia est fallacia consequentis; non enim sequitur 'est per se res, et non per se essentia, ergo per se alia res', quia plus negatur in consequente quam daretur in antecedente, quia in antecedente non fuit negata nisi identitas formalis, in consequente negatur identitas realis (Et ulterius — identitas realis om. Λ^{B2}) Λ^{B2}G | et om. Γ^{1LN} 12 modo om. CM | ly] in ras. Λ⁰² hoc Γ^{1D}Λ^{YH}Σ om. Λ^{0*}τ | per²] propter Σ | alietate] add. secundo modo affirmaretur ly per se Λ^{0*} add. tunc enim idem est ac si diceretur quod non est per se idem Λ⁰¹ 13 affirmaretur] affirmatur Λ⁰τ add. ly per se Λ⁰⁰τ 13-p. 371, 1 affirmaretur — consequentiae om. D² 14-p. 371, 2 consequens² — modo om. Λ^{B2}H 14-p. 371, 1 consequens pri-

T¹ 'est ... essentia, ergo alia res', cf. supra n. 426. 2 obicit secundo, cf. infra n. 429. 3 'secundo' cf. supra n. 428, 'primo' n. 426. 4 Cf. supra n. 426. 5 'ergo per se alia res', cf. n. 426. 6 secundi argumenti conclusio 'ergo alia res', cf. n. 426. 7 alietate perseitatis. 8 perseitate alietatis. 9 'ergo per se alia res', cf. supra n. 426.

tiae¹ concederetur — sed tunc consequentia secunda² peccaret secundum consequens a destructione antecedentis³, secundo modo prima consequentia peccaret secundum consequens — tamen quia non videtur bene logice dictum quod negatio, si qua includatur in alietate, possit aliquid attingere praeter terminum respectus et formam in qua vel secundum quam notatur esse alietas, nec videtur bene logice dictum quod ly 'per se', quod dicit modum inhaerentiae et per consequens determinat compositionem, possit negari per negationem aliquam in praedicato, ideo aliter potest dici, quod in consequente primae consequentiae tantum potest haberi de vi sermonis unus sensus, videlicet quod hoc praedicatum, esse rem aliam ab essentia, 'per se' insit proprietati; et iste sensus est falsus, quia sic bene sequitur falsum illud quod infertur in secunda consequentia. Ideo simpliciter nego primam consequentiam, cum duae propositiones in antecedente⁴ sint verae et consequens⁵ falsum.

Ad probationem consequentiae⁶ dico quod 'idem' et 'diversum' non sunt immediata circa quodcumque praedicatum ut per se dictum de subiecto, immo nec contradictoria sic sunt immediata: nec enim homo per se est albus nec per se est non-albus.

ADCPMSRIVZI^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρ^{TP}γ^βμ^υ)

mae consequentiae = V prima consequentia Λ^{B2} conclusio (rep. Λ^{0*}) primae consequentiae (cons. om. M) D² rel. (om. Λ^B) add.

1 consequentia secunda = A s. c. Λ^{B2} rel. (om. Λ^B) add. 2 secundum] per VT^B 2-3 a destructione — consequens om. P²S² 2 a destructione] ad destructionem P²I²ZI^{1D} | antecedentis] add. enim C* add. sed P² add. ac si diceretur non idem per se, ergo nec formaliter Λ⁰ 3 quia om. PΛ^{Y0}Σ 5 aliquid attingere] at. al. CPMIZI^{1D} 6 nec] non Γ^{1D}Λ^{0*} nec etiam R praem. igitur D om. C' etiam non post videtur (6-7) C² 7 bene om. C² | quod¹] tamen quia D | ly om. Λ^{BH} | dicit] add. per se Λ⁰ 9 praedicato] praedicando A | aliter potest dici] a. d. p. ZΛ^BΣ d. a. p. Λ^B 10 tantum] post potest IZI^{1D} om. C*M | potest haberi] h. p. Σ 11 unus sensus] s. u. C huius D 12 essentia] add. dicat quae D | per se om. V 13 secunda] tertia V 14 primam consequentiam] c. p. DCM | duae] add. primae Mτ add. secundae R*V 15 in antecedente sint verae] in a. v. s. C s. v. in a. Λ^BΣ add. scilicet est per se res et non per se essentia Λ⁰ | et consequens falsum om. Λ^B | consequens] per consequens C*S' per consequens est consequens S² 16-17 diversum] aliud (not. vel: diversum Λ⁰²) PΛΣ 17 immediata] immediate opposita PIVZI^Y immediate Σβμ not. vel: immediate opposita Λ⁰² 17-18 per se dictum de subiecto] de omni subiecto cum ly per se τ add. id est cum ly per se Λ⁰ 18 sic sunt] sunt sic (sic in corr. Λ^{B2}) VI^{1B}Λ^BΣτ sunt nec Λ^Y sunt (praem. sic Λ⁰²) simul Λ⁰ 18-19 immediata] immediate opposita VI^{1B} 19 nec enim homo] n. h. e. C h. e. n. Σ | enim om. Λ⁰ | albus] album PSVA^{YB} | non-albus] non-album CSVI^{1L}Λ^{YB*}

T¹ prima consequentia: 'est per se res, et non per se essentia, ergo per se alia res', cf. n. 426. 2 'est per se res, et non per se essentia, ergo alia res', cf. n. 426. 3 Cf. supra n. 425. 4 'est per se res, et non per se essentia'. 5 'ergo per se alia res'. 6 Cf. supra n. 427.

Tamen inter contradictoria absolute sumpta vel absolute dicta de quocumque, non est medium¹; ita si proprietas est res, est 'eadem' vel 'alia' verum est, sed cum 'per se' non valet, quod sit 'per se eadem' vel 'per se alia'.

- 432 Ad secundum². Antecedens³ potest distingui secundum compositionem et divisionem. In sensu compositionis neutrum⁴ dandum est; sicut enim non est dandum quod sit per se essentia vel per se non-essentia⁵, ita nec alterum membrum illius disiunctivae⁶, cum 'quae est', in sensu compositionis. Nec ex hoc negantur ambo contradictoria, quia si dicas de incomplexis, habetur quod neutrum illorum dicitur per se de subiecto; hoc concedo. Si vis habere contradictoria complexa, dico quod erunt ista: 'aut proprietas est per se res quae est essentia, aut non est per se res quae est essentia'; et haec negativa est vera, sed non infert 'ergo est per se res quae non est essentia', sicut non sequitur 'homo non est per se

ADCPMSRIVZI¹BDLN²Λ³YHGOΣ⁴QU(Φ⁵FP⁶πτ⁷β⁸μ⁹)

1 Tamen] unde PA^Y 1-2 absolute¹ — quocumque om. D 1 sumpta vel absolute om. Σ^U | vel absolute dicta] om. Φ^{FP} p dicta Φ^{P2} 1-2 dicta de quocumque] de (praem. dicta I²) q. d. CPMSRIVZI 2 ita] ideo VIT² ista Λ^Y praem. et D add. igitur γ 3 est] erit P⁺ add. quia (quod Λ^{GO} Σ^τβ^μ) eadem P²VIT²Λ^Σ add. | cum] tamen ADCPMSR⁺IVZI²Λ^{GO}Σ^τ tunc π^τβ^μ est Λ^{GO} add. cum I² add. causa D | per se¹] om. π^τβ^μ add. illud Λ^{GO}τ | valet] habet Γ^{LN} oportet Λ^{GO} add. consequentia π^τβ^μ | quod] praem. ut Λ^{GO} praem. scilicet Σ praem. nec scilicet τ add. scilicet DA^{GO} | per se²] ante sit PV praem. vel Λ^{GO}τ om. Λ^Y 4 per se om. π^τβ^μ 5 secundum¹] secundam probationem Γ^{DO}γ tertium Λ^{GO} alium Λ^{B+} add. autem (om. Γ^{DO}γ) dico quod Γ^{DO}γ | Antecedens] Consequens DA^{GO}Σ^U om. Γ^{N2} 6 In = ACPMR Et in rell. edd. | compositionis] composito CA^{BH} 6-7 dandum est] e. d. PΣ est dicendum CM 7 sicut — dandum om. Z | enim om. DC*MSRI²LN² | non est dandum] n. (nec I) d. e. DII^{DO} dandum non est Γ^{DO} non (nec R) dandum MSR add. disiunctim γ | se] add. divisum p 7-8 vel per se non-essentia om. R*Σ^{QU} 7 vel] et CPMSR⁺IVZI²Λ^{BHGO} nec Σ^{U2} add. sit Λ^{GO} 8 membrum] membrorum C om. Λ^{BH} | illius] istius DIZI²Λ^{GO} | disiunctivae] distinctivae R⁺I²ZI²Λ^B 9 cum quae est = I^L cum quae etc. A cum quae est etc. C² cumque est etc. PI(om. I²)Z cum quae est autem I^BΛ^Y cum quaeque etc. C⁺MSR' cum qua est Σ cum quocumque etc. R² cum autem (a. in corr. Γ^{N2}) est Γ^{N(om. N3)}Λ^{GO} cum autem est etc. Λ^{B(om. B2)}H cum accipitur Λ^{GO}π^τβ^μ etc. V cum dicitur ibidem (ib.) ibi dicitur I^{DO}: si est res per se aut ergo res quae est essentia aut res quae non est essentia est I^{DO}K add. textum huic similem post compositionis γ 10 quia] quod I^{DO}p et C add. et P² | dicas] accipias π^τβ^μ add. quod I²Γ^{DO}Λ^{BHGO}τ add. quia Λ^B | complexis DP 11 illorum] istorum Λ^{BHGO} om. RVI^B | conceditur VI^B 12 dicitur VI^B 13-14 aut — essentia om. S²V² 14-15 et haec — essentia om. I^B 14 haec] hoc in ras. Λ^{B2} hic Λ^H om. C | sed] si I^L add. hoc Λ^{GO} add. haec Σ | infert] infertur Λ^{GO} edd., add. hanc Σ

T¹ Cf. ARISTOT., De interpr. I [c. 4] (c. 6, 17a 33-35); Anal. post. I c. 2 [t. 5] (A c. 2 72a 12-13). ² Cf. supra n. 428. ³ 'si est per se res, aut res quae est essentia, aut res quae non est essentia', cf. n. 428. ⁴ in antecedente. ⁵ Cf. supra n. 431. ⁶ 'aut est per se res quae est essentia, aut per se res quae non est essentia', cf. supra notā 3; alterum membrum: 'quod sit per se res quae est essentia vel per se res quae non est essentia'.

albus', 'ergo est per se non-albus'. — In sensu divisionis est danda pars affirmativa disiunctivae; sed non sequitur ultra 'ergo est per se essentia', quia ex identitate reali infertur formalis, nam antecedens in sensu divisionis tantum notat identitatem realem per ly 'quae est'.

- 5 Aliter posset distingui antecedens praedictum¹, ut per impli- 433 cationem illam 'quae est' intelligatur inhaerentia formalis vel tantum identica. Primo modo² neutra pars est danda, quia neutrum oppositorum per se inest illi rei quae per se dicitur de proprietate. Secundo modo³ est danda pars affirmativa, sed non sequitur ulterius propositum⁴ propter positionem consequentis⁵.

Haec secunda distinctio⁶ non habetur ex vi sermonis, quia illa 434 compositio implicata⁷ non determinatur per aliquid quod notet eam dicere inhaerentiam formalem, sed tantum identicam; prima distinctio⁸ habetur ex vi sermonis, et licet ibi 'quae est' non notet 15 in sensu compositionis formalem inhaerentiam, tamen ex unitate extremi, ut est quasi specificativa et determinativa constructio, habet essentia denominari 'per se inesse' subiecto⁹ a.

^a Sequitur textus interpolatus: Ad tertium¹⁰ patet. Dicitur quod nec per se

ADCPMSRIVZI¹BDLN²Λ³YHGOΣ⁴QU(Φ⁵FP⁶πτ⁷β⁸μ⁹)

1 albus] album SI^{LN}Λ^B | est ... non-albus] est ... non autem Λ^B est ... non-album Λ^{B2} est non-albus (-bum V) post per se PRIVZI²Λ^{YH} non est (e. om. D²) albus (-bum CSI^{LN}) post per se DC MSI^{LN}Λ^{GO} 1-2 est danda pars affirmativa = A d. e. a. p. rell. edd. 2 disiunctivae] distinctivae ZI^{DO}Λ^{BGO} distinctionis Λ^H add. scilicet proprietas est per se res quae est essentia π^τβ^μ 3 formalis] formaliter D praem. identitas Γ^{N2}Λ^{GO} edd. 4 tantum] tamen A | realem] add. et Γ^{LN} | ly] hoc DC*MSR⁺IVZI²LN²Λ^{B+}γ 5 posset = AA^YΣ potest rell. edd. | praedictum] illud Σ | ut] utrum Γ^{B2} 5-6 implicationem] multiplicationem V 6 illam] istam VI^BΛ^Y | est] add. per se Γ^{N2}Λ^{GO}π^τβ^μ | inhaerentia] identitas DCMR²Σ not. vel: identitas Λ^{GO} 6-7 tantum] in corr. Λ^{B2} om. VI^BLN² 7 identica] comp. Λ^B identitas M²R²Γ^{LN} inhaerentia Σ | pars] add. per se C | neutrum] neutra pars Λ^{GO}τ 8 rei om. D²VI^{N2} | dicitur de proprietate] inest proprietati vel per se dicitur de proprietate Σ^U 9 est danda] d. e. DCM RIZI²Λ^BΣ danda Λ^B | pars om. Λ^τ | sequitur] habetur I^{DO} 10 positionem] potentiam S² rationem DA^{B2}Σ^{U2} fallaciam R 11-14 quia — sermonis om. Γ^{L2} 11 illa] ista Λ^{YGO} recta Λ^H 12 implicata = D²Λ^{YH} edd. implicita RI^{L2}N comp. (= implita) D' rell., add. et I^{L2} 13 dicere] habere V | identitatem DCMSRA^{BHGO} | prima] add. autem DCPMIZI^{DO} 13-14 prima — sermonis om. Γ^{L2} 14 ibi om. VI^BΛ^{GO}π^τβ^μ | quae est] per se p praem. ly Γ^{N2}Λ^{GO2} π^τβ^μ om. VI^{BDO}τ add. per se Λ^{GO} 15 conformalem Λ^{BH} | inhaerentiam] inhaerentem conceptum Λ^H add. talem Λ^{GO}τ | tamen om. Λ^H 16 ut est] ubi (ibi D) est (eius M) DCPMSRIZI²Λ^B Λ^{GO}π^τβ^μ non est non est Λ^{GO} | specificativa] speculativa DA^{GO2} specifica VI^B specificata Λ^{GO} 17 essentia] essentiam DCPMSA^YΣπ^τβ^μ esse I^B | denominari] comp. (denom. vel deno-

T¹ Cf. supra n. 432. ² inhaerentiae formalis. ³ inhaerentiae identicae. ⁴ Cf. supra n. 191. ⁵ 'ergo est per se essentia', cf. supra n. 428. Cf. supra lin. 3-4. ⁶ Cf. supra n. 433. ⁷ 'quae est'. ⁸ Cf. supra n. 432. ⁹ Ad tertium (cf. supra n. 429) a Duns Scoto non datur responsio. ¹⁰ Cf. supra n. 429.

435 [Ad secundum] — Ad secundum¹ dico quod accidentale aut
accipitur pro extraneo, aut accipitur proprie, pro eo quod quasi
perficit aliquid accidentaliter quod praeexistit in se perfectum.
Si secundo modo, dico quod non omne ens omni enti in quo est
est essentialē vel accidentale; est enim medium inter accidentale
et essentialē, ut contrahens, sicut differentia contrahit genus, quia
tale non est substantiale nec accidentale, accipiendo hoc modo. Et
sic in divinis nihil est accidentale, sed praeter essentialē aliquid est
non-essentialē. — Si autem accipiatur accidentale primo modo,
quidquid non est de ratione eius formali sed extraneum, licet non
proprie sic dicatur accidentale, sic differentia esset accidentalis
respectu generis; et hoc modo accipit Philosophus accidentale
pro extraneo in fallacia accidentis. Sic potest dici accidentale alicui

eadem res, nec per se duae res; sed bene, amoto illo syncategoremate, scilicet
ly 'per se', affirmativa est vera, scilicet 'sunt eadem res'.

ADCPMSRIVZΓ^BDLNΛ^YEHGOΣ^{QU}(Φ^{FP}πτγβμν)
tari ?) CMSRIT^{PA}Y^{BH} denotari τ demonstrari Γ^{N2} denominare Σ denotatam D not. alius liber:
(alias υ) denotari μν | per se | post subiecto IZΓ^D om. R | inesse] in essentialē C² | subiecto] in corr.
S²A^{B2} sic per se C²M sic (add. per se subiecto R²) R secundo A^H om. DΣ^Q 18-p. 374, 15 Ad ter-
tium — eadem res = βμν Ad tertium satis (s. om. πτγ) patet VT^Bπτγ Ad tertium (sequitur la-
cuna dimidia lineae) Λ^Y Non respondetur ad tertium quo quaeremus (quaer. del.) sic arguebatur:
essentialē est per se res, et proprietas est per se res, etc., sed respondetur negando consequentiam
sicut in primo argumento Γ^{N2}; ¶ text. sign. Additio aliorum μ 18 Dicitur add. enim υ |
se] add. sunt υ

1-p. 375, 13 Ad secundum — impossibile] om. Λ^Y; ¶ sign.: Vacat Γ^{LN1} litteris a-b
V¹(text. et mg.) 1 secundum] tertium Λ^O add. (post dico Λ^O) principale VT^BNΛ^G add. | aut]
post accipitur¹ (2) VT^BΛ^O om. D 2 accipitur proprie om. C | proprie] post accidentale (1)
γ post aut Γ^B post quasi V² om. πτβμν 2-3 quasi perficit] q. percipit Z perficit C perficit vel
quasi perficit (vel q. perf. post aliquid, 3) Σ 3 aliquid] aliud VT^DΛ^YΣτ | praexistit] praexi-
git R²Λ^G* praexit V² praexistit Λ^H 5-6 accidentale et essentialē] ess. (praem. ens P) et acc.
PRVT^DΛ^{GO}Σ edd. 7 tale om. DΛ^Y edd. | non = AR nec rel. (om. Λ^Y) edd. | substantiale
nec accidentale] essentialē n. acc. Dπτγβμν acc. n. essentialē Σ 8 aliquid est] e. a. VT^BΣ
8-9 est non-essentialē] non est essentialē Λ^{B*O} 9 autem om. VT^B | accipitur] post accidentale
CM accipitur (-plam M²) CMT^{LN}Λ^Y | primo modo] sic τ om. I²Λ^{BHGO2} add. sic Σ 10 eius]
alicuius Λ^HΣτ 10-11 sed — sic¹] potest dici accidentale sic, licet improprie Σ 11 sic² —
accidentalē om. Γ^{N2} | sic³] sicut CSRI²VZΓ^BDN²Λ^Bγ si Λ^{O*} et hoc modo Σ | esset] est PΣ om. SR
12 generis] add. in quantum unum sunt in specie vel insunt speciei Λ^{O2} 13 Sic] post potest P
praem. Et RΛ^Oτ add. enim Σ 13-p. 375, 1 Sic — extraneum] Quodcumque enim tale quod
est extraneum aliter dicitur esse accidentale D 14 syncategoremate μ 15 res] add. Aliter
potest dici distinguendo de re et sensu ut prius υ

F 12 ARISTOT., *Soph. elenchi* I c. 3 (c. 5, 166b 28-30): «secundum accidens quidem para-
logismi sunt, quando similiter quidlibet assignatum fuerit rei subiectae et accidenti inesse».

T 1 Cf. supra n. 192.

quidquid est ei extraneum ut illud comparatur ad aliquod tertium
praedicatum¹.

[Ad tertium] — Ad tertium² dico quod si in maiore per illud 436
'si'³ intelligatur condicio possibilis, maior est vera et minor falsa;
5 nulla enim positione possibili posita potest deesse secunda persona
in divinis quin summum bonum et summa perfectio deesset. Et
si probes, si illa deesset, summa perfectio esset in Patre, dico quod
si illa deesset, summa perfectio deesset; et si illa deesset et Pater
non deesset, summa perfectio adesset: et ita ipsam deesse et Patrem
10 esse includit contradictionem. — Si autem in maiore per ly 'si'
ponatur positio impossibilis, dico quod maior est falsa; illud
enim ponendum est in summo bono quod non potest poni non
esse sine positione impossibilem.

[Ad quartum] — Ad ultimum⁴ dico quod illa ratio de 'necesse 437
15 esse' debet sic intelligi: quidquid est ex se necesse esse, habet ex
se esse actualissimum, ita quod per nihil — qualitercumque aliud
a se — exspectat aliquam actualitatem essendi. Et ideo ex se est
indivisible, quia si posset dividi, tunc ab illis per quae divideretur
exspectaret aliquam actualitatem essendi quam haberet in illis divi-

ADCPMSRIVZΓ^BDLNΛ^YEHGOΣ^{QU}(Φ^{FP}πτγβμν)

2 praedicatum] rescr. M² om. R²Λ^{BHGO*} add. et hoc (isto πτγβμν) modo non est inconve-
niens distinctiva personarum accidere essentialē, quia sunt extra rationem eius Σγ eundem textum
habent loco praedicatum πτβμν 4 si] om. S²VT^{D2}Λ^{O'} ly si Λ^{O2} | intelligatur] post maiore (3)
Σ intelligitur Λ^{BH} | minor] add. est Λ^{GO} 5 enim om. Γ^{LN2} | positione] ratione Λ^{O2} om. M²
6 quin] in ras. Λ^{H2} rep. Γ^{N*} quando C²τ | bonum om. Dπτβ | deesset] add. si ipsa (i. l. persona Λ^{O2})
deesset DCPMS²RIZI^DΛ^{GO}Σ edd. 7 si probes] si probas P si dicis Γ^{N*} cum dicis Σ add. quod
DCPMSRIZI^{DN2}Λ^YΣ edd. | illa] ipsa Λ^{BH} ista Σ | esset] deesset DCPM²S²R²Λ^{HGO2} praem.
non D² 7-8 in Patre — deesset² om. D²C²Λ^H 7-9 dico — adesset om. S² 8 si¹ om.
Λ^{B*O*} | illa¹] ipsa Σ^{Q'} ista Σ^{QU} | summa perfectio deesset om. Γ^D | summa — deesset² om. Γ^B |
et si illa deesset om. Γ^{D2} 8-9 et si — adesset om. Γ^L 8 illa²] ipsa IZΓ^D ista Σ^Q 9 ades-
set] ante perfectio Λ^H adesset et non adesset γ deesset MS²R²Γ^{D2}Λ^{B2} esset R² esset et non esset Φ
9-10 et Patrem esse om. πτγ 10 esse] inesse D² adesse Λ^O om. R² | includit] post contra-
dictionem CPM comp. Λ^H concludit D² 11 ponatur] ponitur D imponeretur Σ | positio]
condicio VT^BΣ | impossibilis VT^{B2} possibilis Γ^{B'} | est] manifeste P praem. manifeste CMZ
12-13 non esse] inesse (ante poni, 12 D²) DI^L add. vel inesse Λ^{O2} add. in illo Λ^Oτ 13 incom-
possibilium] impossibile Λ^OΣΦ edd. compossibilium (ante positione) D² add. dico quod maior
est falsa Λ^O 15 ex se] de se Γ^N per se πτ 15-16 ex se — se] ex se Λ^{B/H} necesse esse habet
esse ex se Λ^{B2} | necesse — nihil om. S² 16 per om. I²V²Λ^{O*} | nihil] non ante exspectat (17)
τ | qualitercumque] quaecumque DCPMSRI²(bon. denuo quaecumque I²)ZΓ^{B2}DN²Λ^Oπτγβμν quale-
cumque vel qualitercumque Λ^Oτ 17 essendi] essendo Γ^L add. quam haberet in illis divisio R
18-p. 376, 1 ab illis — tunc om. R² 19 aliquam] in ras. Γ^{N2} aliam R²Γ^{D2} | habuit D

T 1 Cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio* I d. 17 pars 2 q. 2 n. [9].

2 Cf. supra n. 193.

3 'non posito' exponit per 'si', cf. DUNS SCOTUS, *Lectura* I d. 2 n. 285.

4 Cf. supra n. 195.

sis; et oporteret tunc illa distinguenda illa necesse esse quod essent formaliter necessitates essendi, quia essent ultimae actualitates necessitatis in illis diversis necesse esse, sine quibus non haberent actualissimam entitatem, quia divisibile non habet entitatem actualissimam sive existentiam actualissimam. Per hoc igitur tenet ratio illa superius posita¹ in quaestione de unitate Dei, ex ratione 'necesse esse', quae etiam tacta fuit quaestione prima secundae distinctionis², quod necesse esse non dividitur in plura. Quia *a* et *b* si non essent formaliter necessitates essendi, antequam etiam intelligerentur in aliquo illorum in quibus necesse esse dividitur, cum sint ultimae actualitates sine quibus actualitas illa communis non esset, illa actualitas communis non esset necesse esse, quia requireret aliquo modo aliquid aliud a se per quod esset. Sed hoc non concludit de diversis personis in eadem entitate necessaria; nam illa entitas ex se necessaria non exspectat aliquam actualitatem ab ipsis distinguendis personas, quia non dividitur per illa distinguenda personas, et illa distinguenda personas non sunt quasi ultimae actualitates quibus talia entia existunt.

438 Cum ergo arguitur '*a* et *b* (intelligendo hic per ipsa duas pro-

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}ρτπγβμν)

1 tunc] ante oporteret VT^B om. Λ^G | distinguenda] ante illa¹ Σ rescr. I² distantia D⁴ dividenda A^H | illa²] esse PT^L ita esse γ om. DCR⁴IVZΓ^{BD}Λ^{G2}Σ^{PP}βμν | necesse] necessitate Λ^{B2}(in ras.)^H | quod essent] quia essent I^L esse Σ 2 actualitates] actuales IZΓ^{DN}* add. et Λ^O add. 3 necessitatis] necessitates D²C^M*SR⁴IZΓ^{DN}*Λ^O add., om. D' | illis diversis] i. divis (nis V') DCM SRI⁴VT^{BD}Λ^OΣ^γ illo ultimo A^H* | non = AVT^B illa non rell. add. | haberet πγβμ 4-5 quia — actualissimam (4-5) om. DP | entitatem actualissimam] a. e. CMRIZΓ^{DN}Λ^{GO} entitatem Σ 5 sive existentiam actualissimam] s. a. e. Λ^Oτ vel essentiam a. Σ om. Γ^{N2} add. antequam intelligatur (add. et I*) in aliquibus (aliquo DCR²Γ^{N2} quibus I*) illorum (eorum PA^{B2} add.) in quibus (quo DC^M quae C²M²R²Γ^{N2}Λ^{B2}πγβμ qua τ) dividitur (-detur Γ^D) DCPMR²IZΓ^{DN2}Λ^{B2G} add. | Per] praem. Et CSRI⁴Γ^D | igitur] post tenet MR om. CA^{B2G}πγβμ 5-6 ratio illa] i. r. D²Λ^G ista responsio D' ratio PVT^B 6 in quaestione] quasi SR om. CM add. tertia Γ^{D2} pon. in hac distinctione Γ^{D2} | ratione] add. eius quod est D 7 etiam om. CMπγβμ | fuit] sunt (ante tacta Λ^O) C²ZA^O add. in I²ΛΣ | quaestione prima] p. q. Σ 8 esse om. Λ^{HG} 9 essendi] existendi Λ^{BHG} add. antequam essent formaliter necessitates essendi R* | etiam] ante antequam Σ omnia PT^{B2} om. C²I² VT^BΛ^{PP}πγβμ 9-10 intelligerentur] intelligeretur (not. alius liber: intelligerentur μ) D²R²πγβμ add. necesse esse γ 10 illorum] eorum P istorum Λ^{YBH} 11 actualitas illa] i. a. C act. ista DA^{BHG} alia act. VT^B 11-12 non — communis om. Γ^{D2} 12 illa — non esset om. C²MS²VT^{B2N}Λ^{τγβμ} 15 necessario PMSRIZΓ^{DN}γ | actualitatem] entitatem PV²Γ^{BLN}* 16 ipsis] istis D illis CPMIZΓ^{DN}Λ^OΣ^τ 16-17 per illa — et om. Γ^{B2} | distinguenda — personas² om. Σ 17 personas¹ om. Λ^{GO} | et — personas om. P²M² | illa] ita CMZπγβμ | non sunt quasi] n. q. s. CM' S⁴R⁴ nec quod sint M² non sunt Λ^Oτ non quasi Λ^G 19 arguitur] arguo D om. Z add. intelligendo Λ^O | hic] ante arguitur Γ^B post ipsa D hoc ante intelligendo Λ^O om. VΣ | ipsa] ipsas CT^LΛ^{HG}γ istas V ista I² illa in ras. Γ^{D2}

T¹ Cf. supra n. 177. ² Cf. supra n. 71.

prietates personales) aut sunt formaliter necessitates essendi, aut non¹, concedi potest quod non sunt formaliter necessitates essendi; nec sequitur 'ergo sunt possibilitates', quia per identitatem sunt una illa necessitas essendi. Sed si *a* et *b* essent in diversis, oporteret dicere quod essent formaliter necessitates vel entitates possibiles, quia non possent esse eadem alicui entitati ex se necessariae; illa enim entitas communis cui essent eadem esset quasi potentialis ad existendum ut praecintelligitur ante illam rationem contrahentem vel dividentem.

10 Contra hoc²: ipsi *a* in quantum *a* aut repugnat posse deficere, 439 aut non. Si sic, *a* in quantum *a* est necessarium, et ita cui est forma, est ratio necessario essendi. Si non, ergo per nihil aliud potest ipsi *a* praecise in quantum *a* repugnare, ergo per nihil tollitur quin ipsi *a* praecise in quantum *a* sit compossibile 'deficere'; ergo semper, praecise sumptum, est 'possibile deficere'; ergo repugnat 'necessario ex se'. — Ad istud³ a.

^a Sequitur textus interpolatus: Respondetur quod nec repugnat nec non repu-

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YHGO}Σ^{QU}(Φ^{PP}ρτπγβμν)

1 formaliter] actualiter et formaliter D 2-3 quod non — possibilitates om. M² 3 possibilitates] possibiles πγβμ possibiles entitates (e. in ras. Λ^{B2}) Λ^B 4 una illa = AD²CS una sunt D' illa (ista Λ^Oτ) una rell. add. | essent om. S⁴R⁴ 4-5 in — essent om. Γ^{B2} 4 diversis] add. quae non sunt idem identitate Λ^{O2} add. individuus γ 5 dicere] dare Λ dare vel dicere τ | quod] add. a et b πγβμ | vel entitates] et Σ praem. essendi A^H add. essendi VT^{B2N} | possibilitates DΣ 6 possent] possunt DPRT²Λ^OΣ sunt P' | entitati] enti CMR² | necessariae] in corr. D²Λ^{B2} necessario Λ^G necesse (-ssario C) esse CPMIZΓ^{DN}γ 7 cui — esset] esset eadem A^H | potentialis] possibilis DVA^Oτ 10-16 Contra hoc — ex se] om. CSR²Z; ¶ sign.: Scotus intra A¹ Additio D² Extra M²I²(text. et mg.) Vacat VT^{BLN} lin. anfractuosa μ 10 hoc om. MΣ 10-11 in quantum — Si sic om. Γ^{B2} 10 in quantum a om. Λ^G | aut om. D²MΓ^{LN} 11 sic] add. ergo MΣ | a¹ om. D² | a² om. D²VT^{B2} | cui] add. a Στ | est] inest πγβμ | forma] formaliter R² (restit. R²)πγβμ 12 est = A ei est DMR²VT^{B2}Σ est ei (ei enim Λ^{O2}) PIT²Λ add. | necessaria (post essendi V) AVT^{LN} 12-13 potest — nihil om. P | ipsi a] ipsa Λ^{B2HG} 13 praecise in quantum a] in q. a p. Γ^N*Λ^OΣ 13-14 repugnare — in quantum a om. I²Γ^{L2}Σ^Q | ergo — in quantum a om. D 13 ergo] et ita M | nihil] add. aliud MIT^D 14 praecise in quantum a] in quantum a (add. et M) praecise MΣ^U | in quantum a om. Λ^{O2} | sit] rep. V et sic D | sit — deficere] conveniat possibilitas ad deficientum MΛ^{O2} om. Λ^O | impossibile I | deficere] definire (-ri D²) D om. Λ^G add. est Λ^{B*} 14-15 semper] ipsum MΛ^OΣ 15 sumptum] sive pure R² add. semper Σ^U add. praecise in quantum a repugnare; igitur per nihil aliud tollitur quin ipsi a in quantum a praecise sit compossibile deficere; igitur ipsum praecise semper Σ^Q | sumptum, est possibile om. Λ^{O2} | possibile] ante est P post deficere I² | deficere] definire D | ergo] ideo PT^D et per consequens M | repugnat] praem. ei VT^{B2}Σ^U add. sibi D add. esse VT^B 16 Ad istud = APA^Y Ad istud quaere IT^B Ad illud responsionem quaere τ Quaere solutionem IT^N Quaere solutionem huius dubii VT^B [sequitur deinde in VT^B textus De

T¹ Cf. supra n. 195. ² Cf. supra n. 438, 437. ³ Post 'istud' a Duns Scoto re, linquitur spatium vacuum.

gnat cum ly 'in quantum'. Sed sine ly 'in quantum', dico quod non sunt possibiles ipsae relationes sed sunt necesse esse, et hoc per identitatem; sed non formaliter nec non-formaliter sunt possibiles.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Δ^{YBHG}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρ^{πγβμν})
 cognitione — attribuuntur distinctionis tertiae, de quo vide suo loco] Quaere solutionem ad hanc objectionem π^{πγβμν} De hoc alibi A⁹² Ista responsio A⁰; not. Defectus A⁹²; ¶ text. sign.: Scotus intra in marg., et sequitur in textu: post album in libro Scoti A¹ Vacat V¹Γ^{BIN} Extra I²(*tex. et ms.*) lin. anfractuosa μ 17-p. 378, 3 Respondetur — possibiles = βμν Potest responderi ad illud distinguendo de ly 'in quantum', sicut in quadam responsione superius dicebatur Γ⁹²; ¶ text. sign.: Additio aliorum, lin. anfractuosa et nota in fine: non ab re Doctor omisit instantem solutionem, licet posuit 'vacat' super argumento in originali correcto. Mauritius μ Additio υ; post possibiles (3) sub eisdem notis criticis addunt ultra textum sequentem: Relationes enim divinae abstrahunt a necesse esse et possibili. Vel aliter posset dici, quod unicum est necesse esse radicale et a se, de quo supra quaestione praedicta fuit sermo. Plura autem sunt necesse esse formaliter ex se, licet ab alio, quia quodlibet reale ad intra, — et sic pluribus convenit formalis necessitas essendi quam formalis infinitas μν

APPENDICES

[APPENDIX A

LIBER PRIMUS

DISTINCTIO PRIMA

PARS PRIMA QUAESTIO SECUNDA*]

5 41, 16 — Modo relatio non est alia res nec alia bonitas ab essentia, ideo non
valet. Ideo¹ aliter potest dici, quod in consequente primae consequentiae tantum
potest haberi de vi sermonis unus sensus, scilicet quod hoc praedicatum, quod
est esse rem aliam ab essentia, insit proprietati; et ideo falsus est sensus, quia sic
bene sequitur falsum id quod infertur in secunda consequentia. Et ideo similiter
10 nego primam consequentiam, cum propositiones duae in antecedente sint falsae
et consequens sit falsum.

Ad probationem consequentiae dico quod 'idem' et 'alia' non sunt immediata
circa quodcumque praedicatum ut per se dictum de subiecto, immo nec con-
tradictoria sunt sicut immediata: nec enim homo est per se albus nec per se non-
15 albus. Tamen inter contradictoria absolute dicta de quocumque, non est me-
dium; ita si proprietas est res, est 'eadem' vel 'alia', verum est quia est eadem,
sed cum 'per se' non valet, quod sit 'per se eadem' vel 'per se alia'.

41, 17 — Ideo² dico quod ens prima divisione dividitur in ens quiditative et
in ens habens quiditatem, quod est ens subsistens. Nunc autem quidquid est
20 perfectio formalis, est ens quiditative et entitas quiditativa; nam perfectio for-
malis est, quae in quolibet ente melius est esse quam non esse. Sed nihil est tale
nisi sit entitas quiditativa prout abstrahit a subsistere. Ens autem subsistens ha-
bens quiditatem est contrahens illam perfectionem, et non est formaliter illa
perfectio quiditativa. Nunc autem est ita quod unum, quod convertitur cum
25 ente, est tam ens quiditative quam ens subsistens; et ideo est tam essenziale quam
notionale. Sed bonum — ut hic loquimur de eo — ut dicit formalem rationem
terminandi actum volitionis, est essentia quiditativa; et ideo est tantum essen-
tiale. Etc.

5-17 Modo — per se alia = Λ^0 6-17 ¶ Ideo — per se alia sign. Vacat (-cat deest) Λ^{02}
(om. ^{03}) 8 aliam] add. scilicet relationem Λ^{03} | sensus] add. iste Λ^{02} 9 consequentia]
add. quando dicitur: si est ibi alia et alia relatio, et alia et alia bonitas, igitur alia et alia
fruibilitas Λ^{02} 13-14 contradictoria] praem. circa Λ^{02} 17 cum] tamen (add. cum hac
connotatione Λ^{02}) Λ^0 18-28 Ideo — Etc. = $\mu\nu$; ¶ text. sign.: lin. anfractuosa μ Additio u
21 quae] quam μ | est³ om. μ 27 essentia] not. alias: entitas u

T ¹ Cf. supra p. 371, 9-372, 4. ² Cf. DUNS SCOTUS, *Lectura I d. 1 n. 53*.

* Numeris textui praepositis pagina et linea designantur.

41, 18 — Ad tertium potest dici, quod licet necessario actus voluntatis sequatur actum intellectus, non tamen modus voluntatis sequitur necessario modum intellectus, quia intellectus potest multa de rebus formare quae non sunt in rebus, quia potest unita dividere et divisa unire, et sic formare diversas rationes. Sed voluntas fertur in rem non secundum modum quem habet in intellectu, sed secundum modum rei. Praevia tamen ostensione intellectus modo fruitio dicit actum voluntatis terminatum in aliquo obiecto, ultra quem non convenit procedere.

Sed in terminare aliquid est duo considerare, illud quod terminat et rationem terminandi, — sicut lux non terminat sed est ratio terminandi, sed coloratum terminat. Eodem modo ratio terminandi est essentia divina respectu actus fruitionis ut est forma quaedam absoluta, quam consequitur ratio veri et boni, quia ex ratione qua terminat intellectum sequitur ratio veri, et ex ratione qua terminat voluntatem, ratio boni; sed illud quod terminat est essentia existens in tribus.

Tunc ad illud 'sub ratione una fruimur Deo'¹: illa est essentia, illud quod terminat est essentia existens in tribus; una persona non potest terminare sine alia — et loquitur de fruitione ordinata.

Ad argumenta patet per dicta.

Conceptus essentiae est alius a conceptu relationis. Modus voluntatis non sequitur modum intellectus, ut dictum est. Unde intellectus potest formare multas rationes, nec oportet voluntatem sequi. Unde respectus idealis est respectus rationis, non tamen est obiectum fruitionis.

Quod 'Deus potest facere creaturam videre essentiam, non personam'², probatio, quia visio essentiae et personae, et attributorum et creaturarum vel idealium, in essentia, sive sint duo actus sive unus, libere sunt a Deo, et ambo,

1-p. 383, 26 Ad tertium — in Deo = Λ^{00} (post subiectum p. 42, 9 Λ^0) Ad tertium (1) — ordinata (18) R^2 ; ¶ text. sign.: Non habetur illa responsio in libro Doctoris R^2 Additio Λ^{02} Extra Λ^{02} ; adnot. ultra: Illud 'Ad tertium' (1) pertinet supra, tali signo τ , cum toto sequenti, usque ad finem virgulae [finis virgulae invenitur ad verba 'quae sunt in Deo' (p. 383, 26), signum vero non invenitur supra] Λ^{02} 1 Ad tertium potest dici] Vel aliter potest dici R^2 Vel dicatur sic ad tertium Λ^0 | necessario actus voluntatis] a. v. n. R^2 2 sequitur om. R^2 2-3 necessario modum intellectus] m. i. n. Λ^0 3 sunt] add. ita R^2 4 quia potest] p. enim R^2 5 modum] add. rei R^2 6 Praevia] resc. Λ^{02} comp. $R^2 \Lambda^0$ | modo] Postea dico quod R^2 om. Λ^0 7 voluntatis terminatum] t. v. Λ^0 | quem] quod $R^2 \Lambda^0$ | convenit] est $R^2 \Lambda^0$ 9 terminare] determinare Λ^{0*} terminante $R^2 \Lambda^0$ | aliquid om. R^2 | duo] secundo Λ^{0*} | illud quod terminat] scilicet terminatum R^2 10 sed] licet R^2 11 terminat] terminet R^2 12 formam Λ^{0*} | quaedam om. Λ^0 | veri et boni] b. et v. R^2 13 et om. $R^2 \Lambda^0$ 14 terminat] om. Λ^{00*} | voluntatem] add. sequitur R^2 | terminat] determinat Λ^{0*} 16 illud] argumentum dicitur quod R^2 | fruitur R^2 | Deo — essentia] dico quod Λ^0 | illa] praem. et R^2 16-17 illud] — essentia om. R^2 17 terminat] determinatur Λ^{0*} | essentia] existentia essentiae Λ^{02} | una] praem. et ideo R^2 praem. et Λ^0 18 et om. R^2 | loquendo R^2 loquor Λ^0 | ordinate Λ^{0*} 22 voluntatem] add. sic Λ^0 | sequi] add. necessario quoad actum Λ^{02} | idealis] realis Λ^0 22-23 respectus] ens Λ^0 24 non personam om. Λ^0 24-25 probo Λ^0 25 et] om. Λ^0 | vel om. Λ^0 26 sive] add. non Λ^0 | ambo] add. et Λ^0

T ¹ Cf. supra d. 1 n. 34. 30. ² Cf. supra d. 1 n. 51. 30.

uterque, per se scilicet, eadem. Quia primo producto aliud est producibile libere, non aliqua necessitate, igitur unum est producibile sine alio. Consequentia patet.

Probatio antecedentis, quia non repugnat contradictorie visionem essentiae esse creatam et non sit creata visio respectu personarum vel respectu creaturarum in essentia; probatio, quia essentia cum sit obiectum absolutum et primum et distinctum, aliud a creatura vel relatione vel persona (VII De Trinitate, 2: « omne quod relative dicitur, est aliquid » etc.¹), potest ut praecise sumptum et distinctum contra omnia obiecta alia praedicta, quorum nullum includit quiditative sicut partem essentialem vel integram, esse totale obiectum actus intellectus creati et limitati, intuitive vel abstractivae, licet non increati vel illimitati (sed hoc est propter infinitatem intellectionis, non propter distinctionem illius obiecti ab aliis). Ita patet quia intellectus potest istud obiectum distinguere ab omnibus aliis, ergo et habere actum circa ipsum tantum. Item, intellectus abstractivae potest intelligere illud praecise sumptum, ergo et similiter intuitive. Item, si visa essentia non potest non videre attributa, igitur non potest non videre infinitas perfectiones relucens in ea, et ita comprehendit, quod falsum est.

Per hoc patet solutio ad argumentum 'videns aliquid album videt omnes partes eius'², quia istae partes sunt aliquid illius obiecti albi, quia partes integrales, — sicut videndo hominem videtur animal forte quod includitur in eo, sed non risibilitas.

Contra: essentia ut distincta contra voluntatem repraesentat se intellectui beato, ergo naturaliter; ergo quoad personas et creabilia relucens.

Item ad idem: idem principium habet unum modum agendi. Sed essentia divina repraesentat se naturaliter intellectui divino, igitur cuicumque repraesentat se, repraesentat se naturaliter, et omnia quae sunt in Deo.

1 scilicet om. Λ^0 | eadem om. Λ^{00*} | Quia] praem. Et Λ^0 4-5 non — creatam] nulla contradictio est visionem esse Λ^0 5 et] sed Λ^0 | creata om. Λ^0 | respectu] in ras. Λ^{02} om. Λ^0 | respectu] ante vel Λ^{0*} om. Λ^0 6 probatio om. Λ^0 7 aliud om. Λ^0 | 2 om. Λ^0 8 relative] relatione Λ^0 | potest] terminare Λ^0 9 alia] ante obiecta Λ^0 aliqua Λ^0 10 esse totale obiectum] est autem tale absolutum intellectus Λ^0 11 limitati] libertati Λ^0 12 indistinctionem Λ^0 | illius] istius Λ^0 13 Ita] praem. Et Λ^{0*} | quia] quod Λ^0 | istud obiectum] illud absolutum Λ^0 13-14 distinguere — aliis] distincte ab omnibus aliis cognoscere Λ^0 14-15 abstractivae potest] p. abstrahere Λ^0 15 et similiter] s. et Λ^0 16 non] om. Λ^0 17 comprehendit] add. ipsam vel comprehensive intelligit Λ^{02} 18 argumentum] rata Λ^0 19 eius om. Λ^0 | istae] illae Λ^0 | obiecti om. Λ^0 19-20 quia partes integrales om. Λ^0 20 forte] formatum Λ^0 | quod] quia Λ^0 20-21 eo — risibilitas] eius essentia Λ^0 22-23 intellectui beato, ergo] mere Λ^0 23 creabilia] alia Λ^0 24 ad idem: idem] naturale Λ^0 | idem] om. Λ^{0*} 25 se om. Λ^0 | intellectu Λ^0 | cuicumque] cuilibet Λ^0 25-26 repraesentat se om. Λ^0 26 Deo] ea Λ^0 add. vel aliter dicitur (cf. p. 42, 1) Λ^{02}

T ¹ AUGUST., De Trin. VII c. 1 n. 2 (PL 42, 934-935). ² Cf. supra d. 1 n. 36.

PARS SECUNDA QUAESTIO PRIMA

59, 15-16 — Dicunt¹ autem quidam quod dilectio et delectatio idem sunt realiter, differunt tamen secundum rationem.

Primum quadrupliciter probatur. Primo, quia unius potentiae circa idem obiectum unus est actus. Probatur, quia distinctio actus non est nisi a potentia vel obiecto. — Secundo sic: ad idem non sequitur immediate nisi idem; sed habito obiecto sequitur immediate dilectio et delectatio. — Item: quorum opposita sunt eadem, et ipsa sunt eadem; sed odium et tristitia sunt idem. Patet, quia utrumque importat quamdam inquietationem. — Quarto sic: habent enim eosdem effectus et eadem consequentia. Patet, quia utrumque habet perficere operationem intellectus.

Secundum sic ostenditur, quia dilectio dicitur secundum quod est a potentia in obiectum, delectatio vero e converso. Delectatio etiam importat quietationem, quae est privatio motus; dilectio autem dicit unionem, quae est privatio divisionis. Hae autem duae privationes solum ratione differunt.

Sed contra. Primo, quia istorum opposita non sunt idem. Probatio, quia odium est quoddam nolle, nolle autem non requirit obiectum existens, tristitia vero sic. — Secundo, quia nolle intensissimum praecedit eventum rei, ex eventu autem talis consurgit tristitia. — Tertio, quia delectatio est per se obiectum fruitionis, non autem dilectio. — Quarto, quia angelus malus potest se summe diligere. Patet per Augustinum XIV De civitate Dei cap. ultimo: «Duo amores» etc.² — Quinto, quia X Ethicorum³ dicitur quod magis quis diligit amicos antiquos, magis tamen delectatur in novis. — Item, definitio dilectionis et delectationis differunt. Patet ex II Rhetoricae⁴. — Item, ubi aliquando intensior dilectio, ibi minor delectatio. Patet in devotis.

Ad primum illorum: maior est falsa. — Ad secundum: minor falsa. — Ad tertium: ostensum est quod minor est falsa. — Ad quartum dico quod non eodem modo perficiunt, sed delectatio est quasi perfectio accidentalis ipsius, sicut pulchritudo in iuventute, ex X Ethicorum⁵, dilectio vero est quasi actus imperatus vel coniungens parentem cum prole.

2-29 Dicunt — cum prole = R²I^{BD}Φ^{P2}K [[post concomitantur (p. 56, 5-6) omnes]]; ¶ text. sign. Extra R²I^{BD}Φ^{P2} 2 autem om. R² 3 tamen] ante differunt K tunc Φ^{P2} 5 Probatio R² 6 vel] add. ab Φ^{P2} | idem³ in corr. I^{DB} 8 et¹ om. R² 9 importet K | habet R² 10 consequentia] communia (rescr. I^{DB}) I^{DB} 12 delectatio... Delectatio] dilectio... Dilectio K* 13 dilectio] delectatio I^{DB}* 15 istorum] illorum R²Φ^{P2} | Probatio om. R² 17 intensivum R²K 18 tali Φ^{P2} | talis consurgit] c. t. R² add. autem K* 20 XIV De civitate Dei] XI Trinitatis R²I^{BD}K XI De Trinitate Φ^{P2} | cap. om. R² 21 X] V R² 4 K 22-23 dilectionis et delectationis] delect. et dilect. Φ^{P2} 22 et om. I^{DB} 23 dilectio om. I^{DB} 25 illorum] istorum K | Ad secundum: minor falsa om. I^{DB} 26 est¹ om. K* | est² om. R² 27 perfectio] per se R² 28 in iuventute] iuventutis R² | vero] autem Φ^{P2}

T¹ Cf. DUNS SCOTUS, Rep. IA d. 1 pars 2 q. 2. ² AUGUST., De civ. Dei XIV c. 28 (PL 41, 436; CSEL XL pars II 56, 30-57, 1). ³ Non invenimus. ⁴ ARISTOT., Rhet. II c. 4 (ed. IUNTINA II 29E-F; ed. BEKKER B c. 4, 1380b 35-1381a 2). ⁵ ARISTOT., Eth. ad Nic. X c. 4 (K c. 4, 1174b 31-33).

59, 15-16 — Nota rationes quas facit idem Ioannes dist. 1 q. 3 in Lectura Parisiensi¹ contra hanc conclusionem, quod fruitio vel amor et delectatio sunt idem realiter.

Prima ratio fundatur super hoc quod odium et tristitia, quae sunt opposita amoris et delectationis, sunt distincta realiter.

Quod probat, quia odire aliquid est nolle illud; modo nolle et tristari non sunt idem, quia actus nolendi non requirit obiectum apprehensum sub ratione existentis, quod facit tristari, secundum Augustinum XIV De civitate cap. 7².

Idem etiam probat, quia contingit voluntatem mutari a non tristante in tristantem stante aequali nolle, quia nolitum intensissimum potest praecedere eventum ipsius noliti. Posito igitur nolito in esse non erit intensior nolitio, et tunc necessario tristatur, prius non.

Tertio, quia voluntas libere elicit actum nolendi sicut volendi, non autem voluntarie tristatur; igitur nolle non est tristari. Confirmatur, quia voluntas reflectens se supra actum voluntarie elicitum complacet sibi, et ita voluntas volens se libere nolle complacet sibi; sed voluntas reflectens se super tristari non complacet sibi, sed displicet; igitur etc.

Secunda ratio: in Deo reperitur proprie actus nolendi, non autem tristandi. Assumptum patet, quia Deus sicut per velle suum est causa eorum quae fiunt, ita per nolle suum est causa impeditiva malorum.

Tertia ratio: delectatio potest esse per se obiectum alicuius dilectionis cuius non potest dilectio esse per se obiectum. Hoc probatur, quia voluntas potest diligere delectari in ipso delectabili quando illud delectabile est absens, et istius dilectionis est delectatio per se obiectum, non autem dilectio vel amor, quia tunc voluntas reflecteret se supra actum suum; sed non oportet voluntatem se reflectere super actum suum quando desiderat coniungi suo delectabili, aut quando desiderat delectari in delectabili cum fuerit praesens; igitur quando actu amoris diligit delectabile vel delectari, non oportet ut reflectatur, igitur delectatio potest esse obiectum dilectionis cuius non est dilectio.

Item, angelus malus potest summe diligere se, et tamen non delectatur. Patet secundum Augustinum De civitate³.

Item, intensior dilectio stat cum remissione delectatione⁴, sicut in devotis.

1-32 Nota — in devotis = I^{DB}

T¹ Cf. DUNS SCOTUS, Rep. IA d. 1 pars 2 q. 2. ² AUGUST., De civ. Dei XIV c. 6 (PL 41, 409; CSEL XL pars II 11, 13-12, 6) «Itemque cum dissentimus ab eo quod accidere nolumus, talis voluntas metus est; cum autem dissentimus ab eo quod nolentibus accidit, talis voluntas tristitia est». ³ Ib. c. 28 (col. 436; p. 56, 30-57, 26). ⁴ Cf. ARISTOT., Eth. ad Nic. III c. 11 (I¹ c. 12, 1117b 10-11).

[PARS SECUNDA QUAESTIO SECUNDA]

77, 15-16 — *a.* Quidquid non impeditum necessario agit, necessario tollit impedimentum si potest.

b. Quidquid necessario agit posita aliqua actione praevia, necessario determinat se ad illam praeviam si potest.

c. Agens principale quocumque posito in secundo, necessario agens, ex principio activo principali necessatur.

d. Quidquid circa obiectum praesens necessario agit, necessario determinat se ad eius praesentiam si potest.

e. Si potentia principaliter necessario operatur circa obiectum praesens, in ipsa potentia est ratio quantum est ex se semper necessario agendi circa illud, vel quodcumque potest si potest.

f. Quicumque appetitus necessario tendit in obiectum cognitum, necessario determinat se ad cognitionem eius si potest.

g. Quicumque appetitus in solum obiectum summum et perfectissimum apprehensum necessario tendit, necessario determinat se ad eius apprehensionem si potest.

h. Quaecumque potentia circa obiectum praesens sibi perfectissimum necessario operatur, necessario operationem continuat quantum potest.

i. Quaecumque potentia circa obiectum praesens necessario operatur-quiet, ad illud absens quantum est de se necessario movetur; convenientia est causa communis.

k. Si extremi est simpliciter necessitas vel quantum est de se ad extremum, similis erit eius necessitas ad quodcumque medium simpliciter necessarium inter illa.

2-25 *a.* Quidquid — inter illa = $DI\Gamma^N\mu\nu$ [litteras *a. b. c. etc. habent in mg. D¹I¹ in text. μ om. (exceptio $h\ \Gamma^N$) $\Gamma^N\mu$]; ¶ text. sign.: Extra D^2I^2 (text. et mg.) Additio. Est tamquam epilogus v lin. anfractuosa μ . 2 Quidquid] praem. Item I 3 si potest] similiter D om. v 4 aliqua om. D | actione praevia] p. a. $\mu\nu$ 5 se om. I* | illam] istam D | si potest] simpliciter D om. Γ^N 6 agens² om. D* 7 principal] principatu μ 8 praesens] add. enim Γ^N 10-12 Si — potest² sub littera i D 10 Si — praesens om. D* 11 semper om. $\mu\nu$ | illud] idem I 12 vel — potest²] post se (11) $\Gamma^N\mu\nu$ quacumque pot. vel si pot. D si pot. vel quodcumque pot. $\mu\nu$ | quantumcumque Γ^N 13-14 Quicumque — potest sub littera e D 14 determinat se] se d. $II^N\mu\nu$ | si potest] similiter D 15-17 Quicumque — potest sub littera f D 15 solum] summum D | summum et] summe D 16 apprehensum] apprehendens II^N | eius om. D* 18-19 h. Quaecumque — potest post communis (22) II^N | Quaecumque — potest sub littera g D 18 circa] add. solum D | praesens sibi perfectissimum] perf. praesens D perf. s. praesentatum et non circa aliud $\mu\nu$ | sibi] est Γ^N 19 necessario] om. I* add. circa idem $\mu\nu$ | operationem continuat] c. o. $II^N\mu\nu$ | quantum] praem. in II^N | potest] add. huiusmodi quare responsionem in cedula I* Γ^N 20-22 Quaecumque — communis sub littera h D | necessario — communis om. D* 20-21 operatur-quiet] operatur D² quiescit $\mu\nu$ 21 quantum est de se] post movetur $II^N\mu\nu$ quantum est si potest de se Γ^N 21-22 convenientia — communis] causa enim (en. om. Γ^N) est com. (com. est $\mu\nu$) $II^N\mu\nu$ 23 extremi] extremum μ 24 erit] est D | quantumcumque Γ^N | simpliciter om. D 25 inter illa om. $II^N\mu\nu$*

80, 31 — Ex *c.*, facta maiore, sequitur *a.*, sequitur *b* et *d* et *f*, quarum quaelibet potest esse maior ad conclusionem negativam primi articuli. — Ex *i* sequitur *e.* — *g* infert velle et intelligere iam posita continuari; prima ex *k*, secunda ex *i*, inferunt non posita necessario esse ponenda.

5 *h* inter istas apparet verior, quia universaliter eadem videtur ratio necessario agendi vel operandi et necessario continuandi, si simpliciter, simpliciter, si quando potest, quando potest. — *g* apparet, quia in appetitu sensitivo, sensu et intellectu hoc videmus. Tamen in voluntate videtur verissima, quia ipsa non cessat ex se agere circa aliquod obiectum nisi convertendo se ad aliud, vel magis 10 conveniens vel perfectius, vel ad quod magis determinatur vel inclinatur, quod impedit operari simul circa aliud; sed finis est obiectum perfectissimum, convenientissimum: ad ipsum solum necessatur, ad ipsum maxime inclinatur, in ipso maxime quietatur et in ipso maxime delectatur; volitio illius stat cum volitione cuiuscumque alterius.

15 93, 18 — Praeterea, diversa approximatio passi ad agens non causat necessitatem sed tantum intensiorem actionem, sicut apparet de calore respectu calefactibilium plus et minus approximatorum; diversa autem praesentia obiecti cogniti, puta visi et non visi, non videtur esse nisi quasi diversa approximatio eius circa quod enim debet esse actus voluntatis, ad voluntatem; ergo non diver- 20 sificat necessitatem et non-necessitatem, sed tantum faciet intensiorem et minus intensum actum.

1-14 Ex *c.* — alterius = $II^N\mu$ [in fine I lib. Add. magnae (f. 176va) ut append. Γ^N]; ¶ text. sign.: Extra I^2 (text. et mg.) lin. anfractuosa μ . 1 maior μ | sequitur² om. I* 1-2 quarum quaelibet] qualiter μ 3 velle et intelligere] i. et v. μ | continuari] praem. necessario μ | *k*] *b* μ | ex² om. Γ^N | *i*] *h* μ 4 est I* | ponenda] posita Γ^N 5 apparet verior] v. a. μ | eadem videtur] v. e. μ 6 et om. I* 7 sensu] praem. in μ 8 videtur verissima] ver. vid. μ 10 determinatur vel inclinatur] i. v. d. μ | quod²] quid μ 11 circa aliud om. μ | finis] praem. ultimus μ | obiectum] omnium Γ^N 13 maxime¹] add. inclinatur in ipso maxime Γ^N | maxime² om. I* 14 cuiuslibet μ | alterius] add. dicitur ad illam rationem quae est de continuando velle μ 15-21 Praeterea — actum = $\pi^0\beta^0\mu$ [ante Item (p. 93, 5) μ post et ante (p. 91, 16) $\pi^0\beta^0\mu$]; ¶ text. sign.: ante Praeterea (15): Advertendum est etiam in eadem distinctione et in eadem quaestione, quando Doctor improbat tertium articulum Henrici, quae improbatio incipit 'Contra tertium articulum. Quando principium elicitive' etc. (cf. p. 91, 5), immediate post illam lineam primae rationis contra Henricum, quae est 'potuerit esse aequalis caritas ante raptum et in raptu' (cf. p. 91, 16), ponitur ab aliquibus una alia ratio contra Henricum, scilicet $\pi^0\beta^0$; post actum (21): Et secundum quosdam non debet esse in textu, quia in ratione immediate posita a Doctore, quae est 'Item, aut finis movet' (cf. p. 93, 5), statim post illa verba 'nisi approximationem maiorem aut minorem' (cf. p. 93, 17) debet sequi 'diversa autem approximatio passi ad agens' etc. (cf. p. 93, 7-8), ut patet in textu $\pi^0\beta^0$ 19 enim om. π^0

[DISTINCTIO SECUNDA

PARS SECUNDA QUAESTIONES 1-4]

288, 6 — Modus ponitur iste, et colligitur ex multis dictis illius doctoris, sparsim in pluribus locis. Formatur enim verbum, secundum eum, sic in nobis, quod «cognitum primo sui simplicem notitiam imprimit intellectui nostro re-
 praesentando se illi ut pure passivo et sub illa ratione qua est intellectus. Intel-
 lectus autem perfectus simplici notitia per obiectum cognitum, quod in se con-
 tinet expressive, factus est fecundus et principium activum ut natura, in se ipso
 ut intellectus tantum et principium passivum, ad formandum in se notitiam de-
 clarativam de notitia simplici. Et secundum hoc, quando dicitur 'verbum for-
 mari per intellectum' et quod 'intellectus sit in formatione eius activus', hoc
 intelligitur de intellectu actu informato simplici notitia; per hanc enim ut per
 rationem formalem agendi intellectus est principium activum, et necessario
 prior est ratio eius ut intellectus est passivus, sed respectu notitiae simplicis
 quam recipit ab obiecto, quam ratio eius secundum quam est natura et activus
 per notitiam simplicem inhaerentem: et ideo ordine rationis prius habet esse
 ut est intellectus quam ut est natura, et fundatur actus notionalis, quem agit
 ut natura, super actum essentialem, quem patitur ut intellectus»¹, scilicet super
 notitiam simplicem obiecti, quam recipit ut est nudus.

Qualiter autem intellectus ut natura sit principium activum respectu intel-
 lectus ut pure ad producendum, declarat sic, quia «tam intellectus quam voluntas
 in quocumque habent esse, propter separationem illius a materia, postquam ha-
 buerint esse in actu suo primo simplicis intelligentiae aut volitionis, sunt supra
 se conversivi et super actus eorum simplices et super obiecta eorum per actus
 conversivos intelligendi et volendi.

Intellectus enim non solum intelligit verum simplici intelligentia, sed etiam
 intelligentia conversiva, intelligendo se intelligere et convertendo se super
 obiectum intellectivum et super actum simplicem intelligendi et super se intelli-
 gentem per actum suum conversivum, quia intellectus notitia illa secunda quae
 est in verbo non solum scit et intelligit rem, sed sic scit et intelligit eam, ut sciat
 se scire et intelligere eam. Similiter voluntas non solum vult bonum simplici
 volitione, sed etiam volitione conversiva, volendo se velle, convertendo se super
 obiectum volitum et super actum volendi simplicem et super se volentem per
 actum suum conversivum.

Sed ista conversio partim uno et eodem modo convenit intellectui et volun-
 tati et partim alio et alio modo. Quod enim ambae se convertunt ut sunt nudaе,
 purae et solae potentiae, hoc uno et eodem modo convenit eis quantum est ex
 parte ipsarum se convertentium; ambae enim se solas convertunt sua vi activa

3-p. 389, 40 Modus — voluntate = μ ; ¶ text. sign. lin. anfractuosa μ 8 in] si μ

T ¹ HENRICUS GAND., *Summa* a. 54 q. 10 ad 2 (II f. 105L).

quae aequaliter eis convenit, sed alio et alio modo quantum est ex parte obiecto-
 rum ad quae se convertunt.

Intellectus enim postquam est conversus ad illa ad quae conversus est se habet
 ut potentiale quoddam et purum potentiale, et hoc quia intellectus nudus et
 purus natus est recipere ab illis, sicut proprium passivum a suo proprio activo
 naturali (quod quidem activum est idem intellectus informatus notitia simplici),
 informationem notitiae genitae. Voluntas autem postquam est conversa ad
 illa ad quae conversa est se habet ut activum quoddam, et hoc ut voluntas nuda
 et pura nata exprimere de illis, sicut proprium activum de suo proprio passivo
 (cuiusmodi est eadem voluntas informata amore simplici), amorem quemdam
 incentivum»¹. Applicando ad propositum in divinis, «intellectus ut in Patre
 existens in actu intelligendi suam essentiam, quem actum ipsa essentia operatur
 in ipso intellectu suo ut est quasi in potentia ad notitiam essentialem secundum
 rationem intelligendi, fecundus est fecunditate naturali ad producendum de se
 ipso sibi similem, ad quod est quasi in potentia per hoc quod est actu sub illa
 notitia essentiali. Intellectus enim ut est quaedam notitia essentialis secundum
 actum est natura et principium activum, quo Pater de eodem intellectu ut est
 intellectus purus et tantum intellectus ut de principio passivo format notitiam
 quae est Verbum, quae secundum rem est eadem notitia cum illa de qua forma-
 tur, differens solum ab ea in quantum procedit ab ea ut manifestativa et decla-
 rativa ipsius»².

«Ex parte ergo intellectus causatur actus dicendi a notitia simplici in intel-
 lectu nudo converso supra se et supra notitiam suam simplicem, ita quod intel-
 lectus informatus notitia simplici est principium activum et elicativum actus no-
 tionalis intellectus. Ipse autem nudus intellectus conversus non est nisi quasi
 principium passivum, de quo quasi de materiali producitur Verbum quasi per
 impressionem. Ex parte autem voluntatis causatur actus notionalis ab ipsa vo-
 luntate nuda conversa supra se et supra amorem suum simplicem et supra ipsam
 voluntatem informatam amore simplici, ita quod voluntas nuda conversa est
 principium activum et elicativum actus notionalis voluntatis. Ipsa vero voluntas
 informata amore simplici est principium quasi passivum, de quo quasi de mate-
 riali producitur Spiritus Sanctus»³, «non per informationem eius de quo est
 quasi subiective, neque per aliam impressionem factam eidem secundum modum
 quo Verbum sive Filius procedit a Patre per quamdam quasi informationem sive
 impressionem factam intellectui paterno converso, ut sit sicut notitia declarativa
 de notitia simplici, sed per quamdam quasi excussionem vel expulsionem, aut
 progressum, aut — magis proprie loquendo — per quamdam expressionem pro-
 ducti de eo de quo subiective producitur»⁴.

Sic itaque patet modus quo secundum istam opinionem fundatur actus notio-
 nalis super actum essentialem, et quomodo diversimode in intellectu et voluntate.

11 incentivum] intentivum μ

T ¹ HENRICUS GAND., *Summa* a. 60 q. 1 in corp. (II f. 155X) ² Ib. a. 54 q. 10 ad 2 (f. 105L). ³ Ib. a. 60 q. 4 ad 1 (f. 167M). ⁴ Ib. q. 1 in corp. (f. 155X).

I

INDEX NOMINUM

- Ambrosius 3,11; 17,10; 323,9
 Anselmus Cantuariensis 58,18; 86,8-9;
 129,5; 145,11; 208,16; 214,5
 Apostolus *vide* Paulus
 Aristoteles 17,9; 28,18; 49,12; 52,8; 61,2;
 86,17; 127,17; 131,2; 133,1; 141,4;
 143,16; 156,21; 166,7,12; 167,9; 177,13
 178,17-18; 181,14; 182,14; 189,8; 190,
 2,14; 191,15; 192,8,10-11; 196,2; 197,
 2,12,26; 218,1,6,18; 219,18; 220,7; 224,
 4,12; 225,9,11; 250,17; 255,1; 257,9-10;
 258,3; 273,6; 282,4; 296,11; 320,11;
 325,3,11; 326,6; 329,12,15; 332,8-9,9;
 333,1,13; 335,1; 374,12
 Augustinus 1,10; 3,8; 4,14; 7,1; 8,2-3; 19,
 11; 20,18; 38,4,8; 39,1; 44,17; 48,10;
 52,10; 53,2,8; 54,4; 55,6; 61,11; 63,
 9,16; 66,3; 100,10-101,1; 100,13; 102,
 13; 103,13; 104,17; 105,10; 110,10-11;
 111,11; 112,4; 114,11; 118,6; 123,6;
 206,1; 237,12; 247,1-2; 251,8; 255,5;
 266,15; 285,3; 300,1,18; 302,20; 304,
 4; 317,4,15; 319,1; 320,9; 322,15,16;
 323,8; 354,1-2; 359,3; 360,11; 361,3;
 384,20; 385,8,31
 Averroes 115,14; 221,1; 255,16; 257,6;
 322,2,7,11; 323,4; 325,4,11,16; 326,3;
 329,6
 Avicenna 5,1-2,13; 9,6; 15,15; 59,10; 130,
 13; 153,8-9; 180,11; 199,2,12-13; 268,
 4; 322,5,6
 Boethius 137,12
 Christus *vide* Iesus
 Commentator *vide* Averroes; Eustratius
 Damascenus *vide* Ioannes Damascenus
 Ecclesia 45,6,7
 Eustratius 17,9
 Filius (Dei) *vide* Iesus
 Hebraei 237,4
 Henricus Gand. 61,7; 85,14; 141,18;
 338,6
 Hilarius Pictav. 338,4; 340,6
 Iesus 3,9; 19,12; 22,14,15; 27,6-7; 28,17;
 29,19,28; 34,9; 38,5,7; 39,1,11; 45,
 8,10,11; 187,7; 251,6; 262,1; 270,24;
 281,6,10; 282,1,10,12; 283,5; 290,13,
 14; 291,6,15; 292,10; 294,6; 295,7,8,
 14,15; 297,10,12,15; 299,6,13,16; 300,3,
 6,15; 301,5,8,18; 302,9,10,12,13,14,15,
 17,19; 303,13,19; 311,10,11; 314,1,3,
 19; 315,12,13; 317,2,4,5-6,9,17,18; 318,
 1,3,7,8,15,16; 320,4; 339,15; 344,19;
 351,2; 352,2; 359,11,12,13; 360,2; 361,
 6; 363,11,12; 364,3,13,15,16; 365,13;
 366,20; 367,3; 389,19,26,34
 Ioannes Damascenus 19,16; 119,5; 128,
 8,13; 143,7; 145,2; 224,6; 344,19
 Israel 224,2
 Lombardus *vide* Petrus Lombardus
 Lucifer 58,17
 Magister *vide* Petrus Lombardus
 Michael (arch.) 29,14
 Moyses Maimonides 225,5; 236,11

- Pater (Deus) 3,9; 19,11; 21,3; 22,13,15.
16,17; 27,6,9; 28,16,21; 29,4,7-8,8,9.
19,23,29,30; 34,7; 38,5,7,8; 39,12; 45,
7,9; 251,6; 255,5; 262,22; 269,11.
12,13; 270,1,14; 281,14; 290,14; 292,
1,8; 296,1,2,4; 298,1,3; 299,16; 300,
2,3,15-16; 301,1,4,5,9,16,17,19; 302,9.
11,14,15,16,17; 303,3,7,13,18; 314,5,6.
7,8; 315,8,9,10,11,13; 316,19; 317,2,8.
9,11,14,16; 318,1,3,4,12,13,14,16; 320,
1,6,10; 321,4,6.; 339,15; 350,13,16;
351,1,10,18; 352,1,2; 353,7,9,12; 359,
6,8,13; 360,1,12,13; 361,2,6,7; 363,
11,12; 364,3,13,15,16; 365,7,12; 366,
20,21; 367,3; 375,7,8,9; 389,11,17,34.
Paulus (apost.) 91,13; 237,4; 238,16
Petrus Lombardus 1,6; 125,10; 224,8;
247,1
- Philippus (apost.) 38,6,8
Philosophus *vide* Aristoteles
Polycletus 154,16
Proclus 5,7; 224,10
- Rabbi Moyses *vide* Moyses Maimonides
Richardus a S. Victore 234,15; 338,12
- Salvator *vide* Iesus
Spiritus Sanctus 3,9; 19,12; 22,15-16.
17; 34,9; 45,6,11; 48,1; 251,7; 262,2;
290,10-11; 291,13; 314,19; 317,17,18-
19; 318,2; 339,16; 389,32
- Trinitas 26,17; 42,16; 43,6; 45,2; 54,1;
317,16,19
- Verbum *vide* Iesus

II

INDEX AUCTORUM

A. — AUCTORES IN APPARATU F ALLATI *

AEGIDIUS ROMANUS

Quodlibet (Bononiae 1481) V q. 6: 299,4

AMBROSIUS

De incarnationis dominicae sacramento (PL 16) c. 9 n. 101-102: 323,9

ANSELMUS CANTUARIENSIS

(PL 158. — *Opera*, ed. Schmitt I, Seccovii 1938; II, Romae 1940)

De casu diaboli c. 4: 58,18

De conceptu virginali c. 4: 86,8-9

Proslogion c. 5: 129,5

ARISTOTELES

(Opera, latine, cum commentariis Averrois, Venetiis 1483, 3 voll. — Opera, latine, cum Averrois commentariis, Venetiis apud Iunctas 1562 [= ed. Iuntina], 10 voll. — Opera, graece, ed. Bekker, Berolini 1831, 2 voll.)

Analytica posteriora I c. 7 [t. 20] (A c. 6,7): 132,5 | c. 8 [t. 22] (A c. 8): 132,5

De anima II t. 33 (B c. 4): 310,13 | t. 146 (Γ c. 2): 61,2

De caelo I t. 8 (A c. 2): 325,3 | t. 20 (A c. 3): 128,5 | t. 120-121 (A c. 12): 128,5 || II t. 20-21 (B c. 3): 177,13; 195,7 | t. 28 (B c. 4): 128,5 | t. 40 (B c. 6): 128,5

De generatione et corruptione II t. 56-62 (B c. 10): 152,11; 177,13; 191,12; 195,7; 250,17 | t. 63-70 (B c. 11): 152,11; 191,12; | t. 68-70 (B c. 11): 250,17

Ethica ad Nicomachum I c. 1 (A c. 1): 112,15 | c. 7 (A c. 4): 17,8-9 || VI c. 3 (Z c. 2): 49,12 | c. 8 (Z c. 7): 86,17 || X c. 3 (K c. 2): 59,2 | c. 4 (K c. 4): 47,15; 51,11

Metaphysica I [c. 1] (A c. 1): 277,2-3 | [c. 2] (A c. 2): 86,17; 176,13 || II t. 1 (α c. 1): 129,1 | t. 4 (α c. 1): 205,7 | t. 15 (α c. 3): 131,2 || V t. 2 (Δ c. 2): 326,6 | t. 16 (Δ c. 11): 158,2 | t. 17 (Δ c. 12): 282,4; 283,3 | t. 20 (Δ c. 15): 273,6 | t. 21 (Δ c. 16): 196,2 | t. 34 (Δ c. 29): 141,4 || VII t. 13 (Z c. 4): 52,8 | t. 16 (Z c. 4): 52,8 | t. 29 (Z c. 9): 325,11 | t. 31 (Z c. 9): 325,11 ||

* Post colon (:) numero maiore designatur pagina, minore linea. — Uncis rotundis (), praeter operum editiones, allegationes Aristotelis ex ed. Bekker includuntur. — Uncis quadratis [] includuntur a nobis addita, idque: quoad opera Aristotelis, ex ed. Iuntina; quoad opera Patrum, ex ed. Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum; quoad notas typographicas quae in ipsa tituli pagina desunt, a nobis aliunde eruta.

VIII t. 10 (H c. 3): 167,9; 172,10 || IX t. 3 (© c. 2): 258,3 | t. 10 (© c. 5): 296,11; 333,13,17; 334,8 | t. 12 (© c. 7): 296,13 | t. 17 (© c. 8): 128,5; 215,15 || XII t. 30 (A c. 6): 215,15 | t. 33-34 (A c. 6-7): 177,13; 195,7 | t. 39 (A c. 7): 196,2 | t. 40 (A c. 7): 196,2 | t. 41 (A c. 7): 189,8 | t. 42-50 (A c. 8): 281,3 | t. 51 (A c. 9): 181,14; 182,1-3; 320,11 | t. 52-54 (A c. 10): 215,15

Meteorologica IV t. 19 (A c. 3): 277,2-3

Physica I t. 5 (A c. 1): 133,1-5 | t. 82 (A c. 9): 326,6 || II t. 3 (B c. 1): 266,8-9 | t. 49 (B c. 5): 166,7; 257,9-10; 332,12 | t. 66 (B c. 6): 175,5 | t. 66-67 (B c. 6): 166,12 | t. 89 (B c. 9): 62,16 || III t. 31 (Γ c. 4): 212,8 || VIII t. 4-9 (© c. 1): 215,15 | t. 4-13 (© c. 1): 218,1 | t. 13-15 (© c. 1): 215,15 | t. 46 (© c. 6): 322,3 | t. 53 (© c. 6): 177,13; 195,7; 215,15 | t. 55-58 (© c. 7): 255,1 | t. 78 (© c. 10): 127,17; 189,8 | t. 79 (© c. 10): 127,13 | t. 80 (© c. 10): 127,17; 189,8 | t. 86 (© c. 10): 127,17; 189,8

Rhetorica I c. 11 (ed. Iuntina II; ed. Bekker A c. 11): 58,8 || II c. 4 (ed. Iuntina II; ed. Bekker B c. 4): 58,7

Sophistici elenchi I c. 3 (c. 5): 374,12

AUGUSTINUS

De civitate Dei (PL 41. — CSEL XL pars I; pars II) XI c. 4 n. 2: 7,1 | c. 10 n. 1: 247,1-2; 361,3,6,6-7 | c. 28: 114,11 || XIV c. 28: 58,17; 118,6 || XVIII c. 41 n. 2: 237,12

De diversis quaestionibus 83 (PL 40) q. 30: 1,10; 4,14; 52,10; 54,4; 111,11; 112,4 || q. 46 n. 2: 354,1-2

De doctrina christiana (PL 34) I c. 4 n. 4: 53,2; 110,10-11; 112,8 | c. 5 n. 5: 3,8 | c. 22 n. 35: 55,3

De Genesi ad litteram (PL 34. — CSEL XXVIII pars II) XI c. 15 n. 20: 118,9-10

De libero arbitrio (PL 32) III c. 6 n. 18: 206,1 | c. 8 n. 23: 206,1 | c. 24 n. 73: 84,7 | c. 25 n. 74: 84,7

De Trinitate (PL 42) I c. 1 n. 1: 151,9; 336,9 | c. 8 n. 17: 38,4 | n. 18: 53,8 || III c. 8 n. 13: 322,15 || IV c. 20 n. 29: 255,5 || V c. 14 n. 15: 19,11 || VII c. 1 n. 2: 20,18; 21,3; 285,3; 359,4,6 | c. 2 n. 3: 359,11; 360,1 || VIII c. 1 n. 2: 232,7 | c. 2 n. 3: 85,9 | c. 3 n. 4: 63,9 || IX c. 12 n. 18: 58,15 || X c. 10 n. 13: 54,8 112,18 || XIII c. 3 n. 6: 103,13 | c. 5 n. 8: 105,10 || XIV c. 7 n. 9: 266,15 | c. 8 n. 11: 8,2-3 || XV c. 7 n. 12: 317,15,19; 318,6; 320,9 | c. 10 n. 19: 302,20 | c. 11 n. 20: 304,4; 319,1 | c. 11 n. 21: 304,4 | c. 12 n. 22: 317,4; 319,2 | c. 14 n. 24: 300,1 | c. 15 n. 25: 319,10 | c. 16 n. 26: 39,1; 304,4

Enchiridion de fide (PL 40) c. 105 n. 28: 61,11

Epistola 102, ad Deogratias (PL 33. — CSEL XXXIV) q. 1 n. 4: 323,8

Retractationes I (PL 32. — CSEL XXXVI pars II): c. 9 [8] n. 3: 66,3; 100, 10-101,1 | c. 15 [14] n. 4: 55,6 | c. 22 [21] n. 4: 66,3; 100,10-101,1

AVERROES

(Aristotelis opera, latine, Venetiis 1483)

De anima I com. 53: 325,7

De caelo I com. 8: 325,4 || II com. 20-21: 195,7 | com. 42: 323,11 || III com. 56: 324,3

De generatione et corruptione II com. 56-62: 152,11; 191,12; 195,7 | com. 63-70: 152,11; 191,12

Destructio destructionum philosophiae Algazelis (Aristotelis opera, latine, ed. Iuntina IX) disp. 1: 215,15

Epitome in libros metaphysicae Aristotelis (Aristotelis opera, latine, ed. Iuntina VIII) tr. 4: 195,7; 215,15; 281,3

Metaphysica (Aristotelis opera, latine, Venetiis 1483) VII com. 28: 195,7 | com. 31: 195,7; 325,16 || IX com. 7: 195,7 | com. 17: 215,15 || XII com. 18: 324,6,9 | com. 30: 215,15 | com. 33-34: 195,7 | com. 41: 195,7; 221,1 | com. 42-50: 281,3 | com. 52-54: 215,15

Meteorologica (Aristotelis opera, latine, ed. Iuntina V) I summa II c. 1: 324,7

Physica (Aristotelis opera, latine, Venetiis 1483) V com. 13: 152,11; 191,12 || VIII com. 4-9: 215,15 | com. 13-15: 215,15 | com. 15: 152,11; 191,12 | com. 46: 255,16; 256,2-7,8-257,5; 322,2,5; 327,8 | com. 47: 152,11; 191,12 | com. 53: 195,7; 215,15 | com. 79: 195,7

AVICENNA

(Opera, latine, Venetiis 1508)

De anima pars 5 c. 4: 9,4

De intelligentiis c. 4: 9,4

Metaphysica I c. 6: 5,13 || VI c. 2: 153,8-9; 191,12; 199,2; 215,15 | c. 5: 153,8-9; 180,11; 191,12; 268,4 || VIII c. 7: 59,10; 281,3 || IX c. 1: 215,15 | c. 2: 281,3 | c. 3: 281,3 | c. 4: 5,1-3; 9,4; 195,7; 281,3 | c. 6: 215,15

Metaphysices compendium (ed. Carame, Romae 1926) I pars 3 tr. 1 c. 3: 215,15 | pars 4 tr. 1 c. 1: 281,3 | tr. 2 c. 1: 195,7; 281,3

BIBLIA SACRA

I Cor. 8, 5: 222,5 || 8, 6: 238,17

Deut. 6, 4: 224,2

Eccl. 3, 19: 111,1-2

Ex. 3, 14: 237,3

Gal. 5, 22: 48,1

Hebr. 11, 6: 237,4

Ioan. 14, 8: 38,6 || 15, 23: 39,12

I Ioan. 5, 7: 251,7

Is. 45, 5: 224,2

Matth. 28, 19: 251,6

Ps. 2, 7: 255,7 || 13, 1: 130,10-11 || 47, 2: 128,7 || 52, 1: 130,10-11 || 95, 5: 238, 18 || 144, 3: 128,7

Rom. 8, 20: 111,1-2

BONAVENTURA

Sententiarum (*Opera*, ed. PP. Collegii S. Bonaventurae, ad Claras Aquas 1883-1902, 10 voll.) I d. 1 a. 3 q. 1: 8,1 | d. 2 a. un. q. 1: 234,8.12; 242,10 | q. 2: 276,12; 277,1 | d. 5 a. 1 q. 1: 355,14-15 | d. 26 a. un. q. 1: 355,14-15 | d. 45 a. 2 q. 1: 355,14-15

COMMENTATOR *vide* AVERROES; EUGRATIUS

DAMASCENUS *vide* IOANNES DAMASCENUS

EUGRATIUS

In Aristotelis Moralia Nicomachia explanationes (latine, Venetiis 1589) I c. 6: 17,9

FULGENTIUS RUSPENSIS

De fide ad Petrum (PL 40) c. 1 n. 5: 251,8

GODEFRIDUS DE FONTIBUS

Quodlibet VI (ed. de Wulf-Hoffmans in PhB III, Louvain 1914) q. 1: 100,1 | q. 7: 61,6-7; 62,12-63,15; 92,10 | q. 8: 61,7 | q. 9: 64,9.12; 65,6.10 || VIII (ed. Hoffmans in PhB IV fasc. I, Louvain 1924) q. 2: 61,7 | q. 16: 61,7

GUILIELMUS DE WARE

Sententiarum (cod. Florent., bibl. nat. A IV 42) I d. 2 q. 2: 234,12

HENRICUS GANDAVENSIS

Quodlibet (Parisiis 1518) I q. 1: 40,7 | q. 17: 85,3 || II q. 7: 23,2.8 || III q. 6: 9,10 | q. 14: 331,1 | q. 17: 61,6-7.7; 62,12-63,15 || IV q. 8: 85,14 | q. 37: 198,1 || VI q. 1: 276,2.5; 287,13; 288,1; 339,8 || IX q. 5: 92,8 | q. 15: 266,15 || X q. 9: 61,7 || XII q. 5: 61,7 64,5.9; 94,7 || XIII q. 1: 23,2.14; 24,7 | q. 9: 62,12-63,15 | q. 11: 92,8

Summa quaestionum ordinariarum (Parisiis 1520) a. 21 q. 1: 126,5 || a. 22 q. 2: 64,1; 136,1; 137,1 | q. 4: 149,7 || a. 25 q. 3: 234,8 || a. 35 q. 6: 198,1 || a. 47 q. 5: 61,7 || a. 49 q. 6: 64,12 || a. 53 q. 8: 276,2 | q. 9: 276,2 || a. 54 q. 2: 338,3.6.10.12 | q. 3: 276,2.9; 297,3; 367,2 | q. 8: 287,13; 288,1 | q. 10: 292,1-293,18 || a. 60 q. 1: 288,5-290,18 | q. 4: 291,1-13

HERMES TRISMEGISTUS

Liber XXIV philosophorum (ed. Baeumker in BGPM XXV fasc. I-II, Münster 1928) prop. 2: 114,13

HILARIUS PICTAVIENSIS

De synodis (PL 10) n. 26: 338,4

IOANNES DAMASCENUS

De fide orthodoxa (PG 94) I c. 1: 128,13; 145,9 | c. 3: 145,5 | c. 8: 19,16 | c. 9: 128,8; 143,7 || II c. 22: 119,5 || III c. 3: 344,19

LOMBARDUS *vide* PETRUS LOMBARDUS

[LYCIUS DIADOCHUS] *vide* PROCLUS

MAGISTER *vide* PETRUS LOMBARDUS

MATTHAEUS AB AQUASPARTA

Quaestiones disputatae de gratia (ed. Doucet in BFS XI, ad Claras Aquas 1935) q. 5: 8,1 || q. 10: 8,1

MOYSES MAIMONIDES

Doctor perplexorum (ed. Buxtorfius, Basileae 1629. — cod. Vat. lat. 1124) I c. 75: 225,3-226,4

PETRUS LOMBARDUS

Sententiarum (ed. PP. Collegii S. Bonaventurae, ad Claras Aquas 1916, 2 voll.) I d. 1 c. 2: 1,6; 110,11 | c. 3: 1,6 | d. 2 c. 2: 251,8 | c. 4-5: 255,9 | d. 8 c. 8: 247,1

PROCLUS

Institutio theologica (ed. Portus, Hamburgi 1618. — codd.: Vat. lat. 2419, 4426, 4557) c. 34: 5,7

PS.-HERMES TRISMEGISTUS *vide* HERMES TRISMEGISTUS

RICHARDUS DE MEDIAVILLA

Sententiarum (Venetiis 1507) I d. 2 a. 2 q. 1: 276,12; 277,1

RICHARDUS A S. VICTORE

De Trinitate (PL 196) I c. 25: 234,8.15 || V c. 4: 338,12

THOMAS AQUINAS

(*Opera*, Parmae 1852-1869, 23 voll.)

De ente et essentia (XVI 1864) c. 5: 211,9

De veritate (IX 1859) q. 10 a. 12: 136,11; 225,3-226,4

Quodlibet (IX 1859) II q. 2 a. 1: 211,9 || X q. 8 a. 1: 9,1

Sententiarum (VI 1856) I d. 3 q. 1 a. 2: 136,11 | d. 43 q. 1 a. 1: 212,5 || II d. 3 q. 1 a. 1: 211,7.9

(*Opera*, ed. Leonina IV-XIII, Romae 1886-1918)

Summa contra gentiles (XIII 1918) I c. 12: 225,3-226,4 | c. 43: 211,4 || II c. 52: 211,9

Summa theologica I q. 2 a. 1 (IV 1886): 136,11 | q. 7 a. 1: 211,4; 212,5 | q. 12 a. 1: 9,1 | q. 45 a. 5: 198,1 | q. 50 a. 2 (V 1889): 211,7.9 | q. 82 a. 1: 62,12-63,15 | q. 82 a. 2: 64,5 || I-II q. 9 a. 1 (VI 1891): 92,10 | q. 10 a. 1: 61,7 | a. 2: 61,6-7; 62,12-63,15 | q. 94 a. 2 (VII 1892): 136,11

B. — AUCTORES IN APPARATU T ALLATI *

AEGIDIUS ROMANUS

Quodlibet (*Bononiae* 1481) III q. 11: 183²
Sententiarum (*Venetiis* 1521) I d. 1 princ. 3 q. 1: 113¹

ALANUS DE INSULIS

Regulae de sacra theologia (*PL* 210): 29² || reg. 7: 114¹

[AMBROSIASTER]

In epistola ad Galatas (*PL* 17) c. 5, 22: 3¹

ANNALES de Dunstaplia. Annales monastici, in *Rolls Series III* (ed. Luard, London 1866, in *RBS XXXVI*): 274¹

ANSELMUS CANTUARIENSIS

Monologion (*PL* 158. — *Opera*, ed. Schmitt I, Seccovii 1938) c. 15: 347¹

ARISTOTELES

Analytica posteriora I c. 2 [t. 5] (A c. 2): 200² 372¹ | c. 3 [t. 6] (A c. 3): 131¹ 152³ | c. 4 [t. 9] (A c. 4): 134¹ 138^{1.2} | c. 7 [t. 20] (A c. 6.7): 135⁵ | c. 8 [t. 22] (A c. 8): 135⁵ | c. 13 [t. 30] (A c. 13): 148² | c. 22 [t. 39] (A c. 24): 139¹ || II c. 9 [t. 10] (B c. 10): 132¹ | c. 16.17 [t. 25] (B c. 17): 132¹

Analytica priora I c. 1 (A c. 1): 136¹ | c. 3 (A c. 4): 246² | c. 11 (A c. 13): 162²

De anima II t. 2 (B c. 1): 300¹ 313³ | t. 47 (B c. 4): 151⁴

De caelo I t. 12 (A c. 2): 240⁶

De generatione et corruptione I t. 23 (A c. 4): 254¹ | t. 55 (A c. 7): 59⁴ 163¹ || II t. 56-62 (B c. 10): 160³

De interpretatione I [c. 4] (c. 6): 200² 249³ 372¹ || II [c. 1] (c. 10): 143⁵ 152¹

Ethica ad Nicomachum I c. 7 (A c. 4): 18¹ 112² | c. 9 (A c. 6): 265⁵ 270³ || III c. 11 (Γ c. 12): 58¹ 385⁴ || VI c. 5 (Z c. 4): 182² 265⁵ 270³ || VII c. 12 (H c. 9): 63¹ || X c. 4 (K c. 4): 384⁵

Metaphysica II t. 4 (α c. 1): 223¹ | t. 5 (α c. 2): 197⁸ | t. 5-9 (α c. 2): 19¹ | t. 6 (α c. 2): 125⁸ 151³ 152² 158² 172¹ | t. 8-9 (α c. 2): 21² 125⁸ 172² || IV t. 3 (Γ c. 2): 18¹ | t. 9 (Γ c. 3): 130¹ || V t. 2 (Δ c. 2): 59⁴ 163¹ | t. 3 (Δ c. 2): 153² 154^{1.2} | t. 13 (Δ c. 7): 247¹ | t. 17 (Δ c. 12): 249² || VII t. 16 (Z c. 4): 18¹ || VIII t. 6 (H c. 2): 15¹ | t. 10 (H c. 3): 125⁷ || IX t. 7 (Θ c. 3): 162² | t. 10 (Θ c. 5): 261¹ 272³ 273¹ | t. 16 (Θ c. 8): 182² 265⁵ 270³ 300² | t. 17 (Θ c. 8): 182⁵ || X t. 7 (I c. 2): 18¹ | t. 13.15 (I c. 4): 201⁴ | t. 19 (I c. 5): 2¹ | t. 22 (I c. 7): 201⁴ || XII t. 24 (Λ c. 4): 19² | t. 33-34 (Λ c. 6-7): 225⁴ | t. 36 (Λ c. 7): 181¹ | t. 36-37 (Λ c. 7): 19² 59⁴ 163¹ | t. 37 (Λ c. 7): 181¹

* Numero maiore pagina, minore vero altius posito nota in apparatu T designatur. — De uncis rotundis et quadratis cf. supra p. 449. — Editiones operum in praecedente indice allegatorum hic per extensum non repetuntur.

t. 41 (Λ c. 7): 156²¹ | t. 42-50 (Λ c. 8): 225¹ | t. 49 (Λ c. 8): 224¹ | t. 51 (Λ c. 9): 28² | 52 (Λ c. 10): 172² | t. 54-55 (Λ c. 10): 172² | t. 55 (Λ c. 10): 224³

Physica I t. 3 (A c. 1): 135⁴ | t. 41 (A c. 4): 341³ | t. 50 (A c. 6): 341³ || II t. 18 (B c. 2): 284² | t. 26 (B c. 2): 15¹ | t. 32-33 (B c. 3): 153² 154^{1.2} | t. 49 (B c. 5): 60² 155¹⁰ 175¹ 272³ 273¹ | t. 50 (B c. 5): 153² 154^{1.2} || III t. 32 (Γ c. 4): 165⁴ | t. 43 (Γ c. 5): 127¹ | t. 63 (Γ c. 6): 207¹ 232¹ || V t. 4 (E c. 1): 257² | t. 7 (E c. 1): 254¹ | t. 31 (E c. 4): 257² | t. 48 (E c. 5): 257² || VII t. 1-9 (H c. 1): 151³ 152² | t. 21-24 (H c. 4): 329² || VIII t. 33-35 (Θ c. 5): 151³ 152² | t. 34-35 (Θ c. 5): 60¹ | t. 47 (Θ c. 6): 160³ | t. 48 (Θ c. 6): 341³ | t. 78 (Θ c. 10): 156²¹ | t. 80 (Θ c. 10): 156²¹ | t. 86 (Θ c. 10): 156²¹

Praedicamenta pars 2 [tr. 2 c. 3] (c. 7): 22²

Rhetorica II c. 4 (ed. Iuntina II; ed. Bekker B c. 4): 384⁴

Sophistici elenchi I c. 2 (c. 4): 238² 341² 364¹ | c. 3 (c. 5): 146⁵ 186² 212¹ 363^{5.6} | c. 4 (c. 6): 246¹

Topica III c. 3 (Γ c. 2): 223² || VII c. 1 (H c. 1): 246¹ || VIII c. 11 (Θ c. 13): 132²

AUGUSTINUS

De civitate Dei (*PL* 41. — *CSEL XL pars II*) XIV c. 6: 385² | c. 28: 384² 385³

De diversis quaestionibus 83 (*PL* 40) q. 30: 54¹

De immortalitate animae (*PL* 32) c. 16: 348¹

De Trinitate (*PL* 42) VII c. 1 n. 2: 383¹ | c. 4 n. 9: 360^{2.3} || X c. 10 n. 13: 48³ || XIII c. 3 n. 6: 63² 100² || XV c. 7 n. 12: 28¹ 29¹ 300⁶ | n. 13: 300⁴ | c. 10 n. 19: 300⁴ | c. 12 n. 22: 300⁴ | c. 21 n. 40: 300⁴

Enchiridion de fide (*PL* 40) c. 105 n. 28: 102²

Epistola 102, ad Deogratias (*PL* 33. — *CSEL XXXIV*) q. 1 n. 4: 323¹

Soliloquium (*PL* 32) II c. 2 n. 2: 129¹ | c. 15 n. 28: 129¹

AVERROES

De generatione et corruptione I com. 22: 15¹

Metaphysica II com. 4: 223¹ || X com. 7: 168⁷ || XII com. 6: 168⁷ | com. 11: 15¹ | com. 24: 19² 168⁷ | com. 36: 168⁷ | com. 36-37: 19²

Physica I com. 5: 133² || II com. 88: 115¹ || III com. 4: 329¹ | VIII c. 46: 256² 257³ 328³

AVICENNA

De natura animalium (*Opera*, latine, *Venetiis* 1508) XV c. 1: 322³

Metaphysica I c. 1: 130² | c. 7: 170¹ | c. 8: 171¹ 233¹ || II c. 1: 247¹ || VI c. 5: 180⁴ || VIII c. 1: 151³ 152² 172¹ | c. 5: 171¹ 233¹

Metaphysices compendium I pars 2 tr. 1 c. 11: 171¹ 233¹ | tr. 2 c. 1: 157¹

BALIĆ C.

Ratio criticae editionis operum omnium I. D. Scoti, II, Romae 1941: 29³

Segni e note critiche nelle opere di Giovanni Duns Scoto (in *Miscellanea Giovanni Mercati VI*, *Studi e Testi* 126, Città del Vaticano 1946): 362²

BIBLIA SACRA

Gal. 5, 22-23: 3²

BOETHIUS

De consolatione philosophiae (PL 63. — CSEL LXVII) III prosa 10: 240⁶De hebdomadis (PL 64. — ed. Peiper, Lipsiae 1871, in Bibliotheca Teubneriana): 137²

BONAVENTURA

Sententiarum I d. 26 a. un. q. 4: 278⁴ | d. 43 a. un. q. 1: 201¹

CHARTULARIUM Universitatis Parisiensis I (ed. Denifle-Chatelain, Parisiis 1889):

274¹COMMENTATOR *vide* AVERROESDAMASCENUS *vide* IOANNES DAMASCENUS

DIONYSIUS

De divinis nominibus (PG 3. — ed. Théry, II, Parisiis 1937) c. 5 § 5: 223¹ | § 6: 125¹⁰ || c. 13 § 2: 125¹⁰ 305³

DUNS SCOTUS *

Additiones magnae I d. 1 q. 3 n. [2-6]: 57² | d. 2 pars 1 q. 1 n. [1]: 125⁹ | q. 2 n. [2]: 125¹⁰ 126⁴ | q. 3 n. [1]: 126^{2,3} | q. 4 n. [2]: 224^{2,4} 225² 236^{4,5,7}Collationes Oxonienses (cod. Oxon., coll. Merton. 194) collat. 13: 309⁸ | collat. 16: 309⁵Tractatus de primo principio c. 2 concl. 4. 5. 8: 151² || c. 3 concl. 1-2. 3. 4. 5-6. 8-9. 10. 12-14. 16: 151² || c. 4 concl. 4: 151² | concl. 5: 176¹ | concl. 6-8. 9: 151² | concl. 11: 226³Lectura (codd. Patav., bibl. Anton. 178; Vat. Palat. lat. 993; Vindob., bibl. nat. 1449) I d. 1 pars 1 q. 1: 1¹ | q. 2 n. 35: 381² | pars 2 q. 1: 47¹ | q. 2: 59³ | pars 3 q. 1-5: 109¹ | d. 2 pars 1 q. 1: 125¹ | q. 2: 128³ | n. 22: 140¹ | n. 42: 152⁴ | n. 48: 155¹ | q. 3: 222¹ | n. 102-103. 112-114. 115. 121. 123: 226³ | n. 131: 241¹ | pars 2 q. 1: 245² | n. 136-141: 245¹ | q. 2: 250² | n. 142-147: 250¹ | q. 3: 252¹ | n. 148: 252² | n. 148-155: 252⁴ | q. 4: 255² | n. 156-163: 255¹ | n. 157-158: 256² | n. 158. 219: 326² | n. 273: 359⁴ | n. 275: 349² | n. 285: 375³Metaphysica I q. 5 n. [3-4]: 188⁴ || VII q. 15 n. [1]: 188⁴ | n. [9]: 188⁵Ordinatio prol. (I) n. 73: 272³ | n. 116: 7¹ | n. 145: 338² | n. 167. 168: 226¹ | n. 209: 39¹ | n. 217. 345: 18³ || I d. 1 pars 1 q. 2 n. 35 (II): 211² | n. 58: 367¹ | n. 182: 180⁴ | d. 3 pars 1 q. 1-2: 141³ | n. [5-20]: 141¹ | n. [11]: 211¹ 352² | n. [17]: 215² | n. [18-19]: 24¹ 211¹ 352² | n. [29]: 24¹ 211¹ 352² | q. 3: 141³ | n. [3. 8-12]: 188¹ | n. [10]: 24¹ 211¹ 352² | n. [24]: 24¹ 85³ 188¹ 211¹

* Quoad locos Ordinationis Duns Scoti hic allegatos cf. tabula infra posita, p. 461.

352² | n. [26]: 85¹ | n. [26-27]: 85³ | n. [28]: 24¹ 211¹ 352² | pars 3 q. 1 n. [9]: 85² | [19. 28]: 85³ | q. 2: 266² | n. [12-13]: 305¹ | d. 5 q. 2 n. [2]: 297⁴ | n. [2-10]: 295⁴ | n. [5-8]: 297³ | n. [7]: 297⁶ | n. [8]: 297² | d. 6 q. un. n. [2-4]: 321³ | d. 7 q. 2 (cod. Assis., bibl. commun. 137=A): 312⁵ | d. 8 pars 1 q. 1 n. [3-4]: 219² | q. 3: 141^{1,3} 358² | n. [13]: 85³ | q. 4: 309⁸ 358² | n. [1-26]: 20¹ | pars 2 q. un.: 176¹ | n. [3]: 221¹ | n. [3-9]: 281¹ | n. [3-11]: 225³ | n. [8-20]: 221¹ | n. [12-14]: 272^{1,2} | n. [13]: 268¹ | d. 10 q. un. n. [5]: 61³ | n. [10]: 61^{1,10} 102⁴ | n. [13]: 265⁵ 270³ | d. 13 q. un.: 309² 312⁸ | n. [11-25]: 314³ | d. 17 pars 1 q. 1-2: 106¹ | pars 2 q. 2 n. [9]: 375¹ | d. 20 q. un. [1.12]: 235² | d. 35 q. un.: 174¹ | n. [12-16]: 20¹ | d. 36 q. un. n. [5]: 149¹ | d. 39 q. 1-5 n. [12. 22]: 176¹ | d. 42 q. un. n. [2-3]: 194¹ | n. [3]: 176¹ || II d. 3 pars 2 q. 2 n. [6]: 211² | d. 6 q. 2 n. [10]: 229¹ | n. [13]: 103² | d. 9 q. 2 n. [17]: 211² | d. 41 q. un. n. [3]: 123³ | d. 43 q. un.: 103² || III d. 8 q. 1-2: 339¹ | d. 13 q. 1-4 n. [15-16]: 229¹ | d. 14 q. 3 n. [4]: 211² | Suppl. d. 26 q. un. n. [17]: 121⁴ || IV d. 1 pars 1 q. un. n. [6]: 198¹ | n. [11]: 200¹ | n. [12]: 201² | n. [34]: 196¹ | d. 6 pars 3 q. 1 n. [6]: 196¹ | d. 10 pars 3 q. 2 n. [5]: 211² | d. 13 q. 1 n. [37]: 196¹ | d. 45 q. 2 n. [12]: 211² | d. 48 q. 2 n. [5]: 177¹ | Suppl. d. 49 pars 1 q. 7 n. [2-7]: 53² | q. 8 n. [5]: 211² | pars 2 q. 1-2 n. [4-10]: 103² | q. 4 n. [3]: 211²

Priorum I q. 18 n. [6]: 146¹ | q. 23 n. [8]: 146¹Quodlibet q. 6 n. [9]: 206⁴ || q. 7 n. [3]: 148² | n. [34-35]: 235² || q. 13 n. [8]:211² || q. 14 n. [21-22]: 8² || q. 15 n. [13-20. 24]: 266¹ || q. 16 n. [13]: 273¹

Reportatio IA (codd.: Oxon., coll. Merton. 59, coll. Balliol. 205; Vat. Borgh.

lat. 325; Taurin., bibl. univers. K II 26; Vindob., bibl. nat. 1453) d. 1 pars 1

q. un.: 1¹ | pars 2 q. 1: 59³ | q. 2: 47¹ 57² 384¹ 385¹ | pars 3 q. 1-3: 109¹ | d. 2pars 1 q. 1-3: 125¹ | n. 6: 156¹ | n. 11: 150¹ | n. 12-20: 151² | n. 13: 152⁵ |n. 14: 153³ | n. 16: 154^{1,2} | n. 18: 154³ | n. 20: 155² | n. 21: 151² 154⁴157^{3,4} | n. 22: 151² 155⁵ | n. 23: 155⁶ 158⁶ | n. 23-24: 151² | n. 25: 151²155⁷ 159³ | n. 26-27: 155⁸ | n. 26-28: 151² | n. 27: 160^{2,3} | n. 28: 161⁴ | n. 29:151² | n. 30: 151² 155⁹ | n. 31: 151² 155¹¹ 169² | n. 32: 151² 155¹³ | n. 36-39:151² 156² | n. 37: 156³ | n. 44-50: 128² | n. 52: 211^{3,4,5} | n. 52-53. 56-57:151² | n. 57: 212² | n. 58: 198^{7,8} | n. 58-62: 151² | n. 59: 199^{1,2,4,5} | n. 60:199⁶ | n. 61: 200³ | n. 62: 201⁴ | n. 64-65. 66-67. 68. 69. 70. 71. 72-74:151² | n. 73: 209^{2,3,6} | n. 75: 151² | n. 77: 216⁴ | pars 2 q. un.: 222¹ | n. 86:224¹² | n. 86-88: 236⁴ | n. 87: 224⁸ | n. 88: 224¹⁰ | n. 89: 236⁶ | n. 89-91:236⁵ | n. 92: 228¹ | n. 92-96: 226² | n. 94: 228² | n. 95: 229² | n. 97-98: 233² |n. 100: 235⁴ | n. 100-102. 103: 226² | n. 104: 241² | n. 104-105: 226² | n. 106:226² 239³ | pars 3 q. 1: 252¹ | n. 107: 252³ | n. 107-111: 252⁴ | n. 113: 276³277⁶ | n. 113-121: 276¹ | n. 114: 276⁴ | n. 117: 277^{3,6,7} | n. 118: 278⁷ |n. 120: 279⁸ | n. 121: 279^{9,10} | n. 122: 260¹ | n. 123: 261⁴ 262¹ | n. 124-125:262⁶ | n. 125: 262^{3,7,8} | n. 126-127: 275¹ | n. 127: 275⁸ | n. 128-129: 264¹ |n. 130: 266^{3,4} 267^{5,6} | n. 131: 267⁴ 269³ | n. 132: 264⁷ 265⁴ | n. 133: 269² |n. 139: 282² | n. 141: 284⁵ | n. 142: 284^{4,6,7} | n. 144: 282² 286⁵ | q. 2:255² | n. 146: 257³ | n. 147: 258¹ | n. 161: 299³ 300^{3,5,7} | n. 163: 303³ |

n. 177: 324¹ | n. 180: 327² | n. 181: 327¹ | q. 3 n. 185: 312⁶ | q. 4: 245²
250² | n. 203: 336⁷ 337⁴ | n. 205: 338^{4.5} | n. 215: 345² | n. 215-216: 345¹ |
n. 218-219: 362² | d. 3 n. 58: 135³ | n. 58-60: 135⁶ | n. 62: 136^{2.3} | n. 64:
139²

DUPLESSIS D'ARGENTRÉ C.

Collectio iudiciorum de novis erroribus, I, Lutetiae Paris. 1728: 274¹

EUCLIDES

Elementa (ed. Heiberg, Lipsiae 1883, in *Bibliotheca Teubneriana*) I com. concept. 8: 131³ || def. 2: 134² | def. 20: 135²

GODEFRIDUS DE FONTIBUS

Quodlibet VI (ed. de Wulf-Hoffmans in PhB III, Louvain 1914) q. 1: 62¹ 102¹ |
q. 7: 62¹ | q. 9: 62¹ || VIII (ed. Hoffmans in PhB IV fasc. I, Louvain 1924)
q. 2: 62¹ | q. 16: 62¹ 119² || X (ed. Hoffmans in PhB IV fasc. III, Louvain
1931) q. 13.14: 62¹

GUILMUS DE WARE

Sententiarum I d. 1 q. 1: 55¹ | d. 7 q. 4: 312⁵

HENRICUS GANDAVENSIS

Quodlibet I q. 1: 18² | q. 17: 59⁴ 62¹ || II q. 7: 22² || III q. 14: 348¹ | q. 17:
62¹ || IV q. 11: 62¹ 119² | q. 23: 47² 48¹ || V q. 8: 233² || VI q. 1: 305³ 306² |
q. 33: 281¹ || VII q. 4: 21¹ | VIII q. 9: 281¹ || IX q. 5: 62¹ 119² || X q. 9:
62¹ || XII q. 5: 62¹ | q. 26: 62¹ || XIII q. 9: 62¹ 63² | q. 11: 59⁴ 62¹
Summa quaestionum ordinariarum a. 1 q. 12: 137¹ || a. 21 q. 1: 126¹ | q. 2
141^{5.6} || a. 22 q. 1: 131² | q. 2: 131² 137¹ | q. 4: 21³ || a. 25 q. 2: 168⁷ 215⁵
222¹ 236⁴ | q. 3: 171¹ 222¹ 225¹ 233¹ 236⁴ 281¹ || a. 27 q. 1: 133¹ || a. 28
q. 6: 283¹ 300¹ 313³ || a. 29 q. 5: 281¹ || a. 35 q. 3: 283¹ | q. 6: 127³ 128¹ ||
a. 39 q. 4: 270³ || a. 44 q. 1: 127² | a. 50 q. 2: 47² 48¹ || a. 54 q. 2: 338¹
342¹ | q. 3: 297⁶ | q. 10: 388¹ 389² || a. 60 q. 1: 389¹ | q. 4: 389³ |
q. 5: 278⁴

HENRICUS HARCLAY

Sententiarum (cod. Frec., bibl. commun. 501) I d. 2 q. 3: 274¹

IOANNES DAMASCENUS

De fide orthodoxa (PG 34) I c. 5: 224⁵

IOANNES PECKHAM

Registrum Epistolarum, in *Rolls Series (Rerum Britannicarum medii aevi scriptores, or Chronicles and memorials of Great Britain and Ireland during the Middle Ages, London 1858 sq.)* III (ed. Trice Martin in RBS LXXVII, London 1885): 274¹

LOMBARDUS vide PETRUS LOMBARDUS

PELSTER F.

Die Sätze der londoner Verurteilung von 1286 und die Schriften des Magister Richard von Knapwell OP, in *Arch. FF. Praed.* 16 (1946): 274¹

PETRUS DE ALVERNIA

Quodlibet (cod. Vat. lat. 932): 57²

PETRUS LOMBARDUS

Sententiarum I d. 2 c. 1 n. 17: 125² | c. 1-5 n. 17-34: 125³ | d. 3 c. 3: 224⁷ ||
II d. 25 c. 3-4: 61⁹ 102³

PROCLUS

Institutio theologica c. 5: 125¹⁰ || c. 21: 224¹¹

Ps.-DIONYSIUS vide DIONYSIUS

RICHARDUS DE MEDIAVILLA

Sententiarum I d. 2 a. 1 q. 1: 236⁴

THOMAS AQUINAS

De veritate q. 10 a. 12: 137¹

In articulos fidei et sacramenta Ecclesiae expositio (*Opusc. IV, ed. Parmen. XVI 1864*): 22¹

Sententiarum (VI 1856) I d. 26 q. 2 a. 3: 278⁴ | d. 35 q. 1 a. 1: 183¹ || II d. 3
q. 1 a. 4: 236⁶

Summa contra gentiles (XIII 1918) I c. 42: 236⁴

Summa theologica I q. 2 a. 1 (IV 1886): 137¹ | q. 11 a. 3: 236⁴ | q. 14 a. 2:
4: 183¹ | q. 30 a. 2: 278⁴ | q. 32 a. 3: 278⁴ | q. 76 a. 2 (V 1889): 236⁶ |
q. 82 a. 1. 2: 62¹ | q. 83 a. 4: 49¹ || I-II q. 8 a. 1-3 (VI 1891): 62¹ | q. 9 a. 1.
3. 4. 6: 62¹ | q. 10 a. 2: 62¹ | q. 11 a. 1: 47² | q. 77 a. 4 (VII 1892):
118¹ | q. 94 a. 2: 137¹

WOOD A.

Historia et antiquitates Universitatis Oxoniensis I, Oxonii 1674: 274¹

III

ORDINATIONIS QUAESTIONUM CONCORDANTIA
EDITIONIS VATICANAE ET LUGDUNENSIS *

Ed. Vaticana	Ed. Lugdunensis	Ed. Vaticana	Ed. Lugdunensis
PROLOGUS	PROLOGUS	d. 17 pars 1 q. 1-2	d. 17 q. 1-2
pars 1 q. un.	q. 1	d. 17 pars 2 q. 2	d. 17 q. 5
pars 2 q. un.	q. 2	d. 20 — q. un.	d. 20 q. un.
pars 3 q. 1	q. 3	d. 35 — q. un.	d. 35 q. un.
pars 3 q. 2	q. 1 lat.	d. 36 — q. un.	d. 36 q. un.
pars 3 q. 3	q. 2 lat.	d. 39 — q. 1-5	d. 39 q. un.
pars 4 q. 1-2	q. 3-4 lat.	d. 42 — q. un.	d. 42 q. un.
pars 5 q. 1	q. 4		
pars 5 q. 2	q. 4	LIBER II	LIBER II
		d. 3 pars 2 q. 2	d. 3 q. 9
LIBER I	LIBER I	d. 6 — q. 2	d. 6 q. 2
d. 1 pars 1 q. 1	d. 1 q. 1	d. 9 — q. 1-2	d. 9 q. 2
d. 1 pars 1 q. 2	d. 1 q. 2	d. 41 — q. un.	d. 41 q. un.
d. 1 pars 2 q. 1	d. 1 q. 3	d. 43 — q. un.	d. 43 q. 2
d. 1 pars 2 q. 2	d. 1 q. 4		
d. 1 pars 3 q. 1-5	d. 1 q. 5	LIBER III	LIBER III
d. 2 pars 1 q. 1-2	d. 2 q. 1	d. 8 — q. 1-2	d. 8 q. un.
d. 2 pars 1 q. 1-2	d. 2 q. 2	d. 13 — q. 1-4	d. 13 q. 4
d. 2 pars 1 q. 3	d. 2 q. 3	d. 14 — q. 3	d. 14 q. 3
d. 2 pars 2 q. 1-4	d. 2 q. 4		
d. 2 pars 2 q. 1-4	d. 2 q. 5	LIBER III SUPPL.	LIBER III
d. 2 pars 2 q. 1-4	d. 2 q. 6	d. 26 — q. un.	d. 26 q. un.
d. 2 pars 2 q. 1-4	d. 2 q. 7		
d. 3 pars 1 q. 1-2	d. 3 q. 1-2	LIBER IV	LIBER IV
d. 3 pars 1 q. 3	d. 3 q. 3	d. 1 pars 1 q. un.	d. 1 q. 1
d. 3 pars 3 q. 1	d. 3 q. 6	d. 6 pars 3 q. 1	d. 6 q. 5
d. 3 pars 3 q. 2	d. 3 q. 7	d. 10 pars 3 q. 2	d. 10 q. 8
d. 5 — q. 2	d. 5 q. 2	d. 13 — q. 1	d. 13 q. 1
d. 6 — q. un.	d. 6 q. un.	d. 45 — q. 2	d. 45 q. 2
d. 7 — q. 2	— —	d. 48 — q. 2	d. 48 q. 2
d. 8 pars 1 q. 1	d. 8 q. 1		
d. 8 pars 1 q. 3	d. 8 q. 3	LIBER IV SUPPL.	LIBER IV
d. 8 pars 1 q. 4	d. 8 q. 4	d. 49 pars 1 q. 7	d. 49 q. 7
d. 8 pars 2 q. un.	d. 8 q. 5	d. 49 pars 1 q. 8	d. 49 q. 8
d. 10 — q. un.	d. 10 q. un.	d. 49 pars 2 q. 1-2	d. 49 q. 10
d. 13 — q. un.	d. 13 q. un.	d. 49 pars 2 q. 4	d. 49 q. 12

* Numeri progressivi textus quaestionum editionis Lugdunensis, an. 1639, concordant cum numeris editionis nostrae uncis quadratis [] inclusis marginibusque internis positis.

IV
INDEX GENERALIS
LIBER PRIMUS
DISTINCTIO PRIMA
PARS PRIMA
DE OBIECTO FRUITIONIS

QUAESTIO 1: Utrum obiectum fruitionis per se sit finis ultimus	PAG. 1
I – Ad quaestionem	4
II – Ad argumenta principalia	12
QUAESTIO 2: Utrum finis ultimus habeat tantum unam ratio-	
nem fruibilis	17
I – Ad quaestionem	20
A. De fruitione viatoris quantum ad possibilitatem eius . .	20
B. De fruitione comprehensoris loquendo de potentia Dei	
absoluta	23
C. De fruitione comprehensoris loquendo de potentia crea-	
turae	35
D. De fruitione comprehensoris et viatoris loquendo de facto	38
II – Ad argumenta	39
A. Ad argumenta principalia	39
B. Ad rationes in oppositum	43

PARS SECUNDA
DE FRUI IN SE

QUAESTIO 1: Utrum frui sit aliquis actus elicited a voluntate,	
vel passio recepta in voluntate	47
I – Ad quaestionem	49
II – Ad argumenta principalia	56
QUAESTIO 2: Utrum fine apprehenso per intellectum necesse	
sit voluntatem frui eo	59
I – Ad quaestionem	62
A. Opinio aliorum	62
B. Impugnatio opinionis aliorum	66

C. Opinio propria	PAG. 96
D. Ad argumenta opinionis aliorum	97
II – Ad argumenta principalia	106

PARS TERTIA

DE FRUENTE

QUAESTIO 1: Utrum Deo conveniat frui	109
QUAESTIO 2: Utrum viator fruatur	110
QUAESTIO 3: Utrum peccator fruatur	110
QUAESTIO 4: Utrum bruta fruuntur	112
QUAESTIO 5: Utrum omnia fruuntur	112
I – Ad quaestiones insimul	113
II – Ad argumenta principalia	120

DISTINCTIO SECUNDA

PARS PRIMA

DE ESSE DEI ET EIUS UNITATE

QUAESTIO 1: Utrum in entibus sit aliquid existens actu in-	
finitum	125
QUAESTIO 2: Utrum aliquod infinitum esse sit per se notum	128
I – Ad secundam quaestionem	131
II – Ad argumenta principalia secundae quaestionis	145
III – Ad primam quaestionem	148
A. Declaratur esse de proprietatibus relativis entis infiniti	149
B. Declaratur esse de ente infinito	174
1. Proponuntur et demonstrantur conclusiones praeam-	
bulae ad infinitatem	175
2. Directe demonstratur infinitas Dei	189
IV – Ad argumenta principalia primae quaestionis	215
QUAESTIO 3: Utrum sit tantum unus Deus	222
I – Ad quaestionem	225
II – Ad argumenta	236
A. Ad argumenta pro alia opinione	236
B. Ad argumenta principalia	238

PARS SECUNDA

DE PERSONIS ET PRODUCTIONIBUS IN DEO

QUAESTIO 1: Utrum possibile sit cum unitate essentiae divinae	PAG.
esse pluralitatem personarum	245
QUAESTIO 2: Utrum sint tantum tres personae in essentia divina	250
QUAESTIO 3: Utrum cum essentia divina possit stare in ali-	
quo ipsum esse productum	251
QUAESTIO 4: Utrum in essentia divina sint tantum duae pro-	
ductiones intrinsecae	255
I – Ad tertiam quaestionem	259
A. Probationes propriae	259
B. Probationes aliorum	276
II – Ad argumenta principalia tertiae quaestionis	279
III – Ad quartam quaestionem	287
A. Opinio Henrici Gand. exponitur	287
B. Opinio Henrici Gand. improbatur	294
C. Opinio propria	305
D. Instantiae contra solutionem	310
IV – Ad argumenta principalia quartae quaestionis	322
V – Ad secundam quaestionem	335
A. De personis productis in divinis	336
B. De persona unica improducta in divinis	338
VI – Ad argumenta principalia secundae quaestionis	341
VII – Ad primam quaestionem	344
A. Declaratio solutionis propriae	344
B. De distinctione sive non-identitate formali	349
VIII – Ad argumenta principalia primae quaestionis	362

APPENDICES

APPENDIX A	381
APPENDIX B	391

INDICES

I – INDEX NOMINUM	447
II – INDEX AUCTORUM	449
A. Auctores in apparatu F allati	449
B. Auctores in apparatu T allati	454
III – ORDINATIONIS QUAESTIONUM CONCORDANTIA EDITIONIS	
VATICANAE ET LUGDUNENSIS	461
IV – INDEX GENERALIS	463

CORRIGENDA

- p. 57, T 2: Rep. I A (cod. *lege* Add. magnae (cod.
- p. 188, T 4.5: *dele* pars 2
- p. 274, T 1: London 1858 *lege* London 1885

NIHIL OBSTAT

Romae, die 2 iulii 1950.

Fr. PACIFICUS M. PERANTONI
Minister Generalis Ord. Fratr. Min.

IMPRIMATUR

Datum in Civitate Vaticana, die 1 augusti 1950.

P. GABRIEL MONTI, O. S. A.
Secretarius

DOCTORIS SUBTILIS ET MARIANI
IOANNIS DUNS SCOTI
ORDINIS FRATRUM MINORUM
OPERA OMNIA

IUSSU ET AUCTORITATE
RMI P. PACIFICI M. PERANTONI
TOTIUS ORDINIS FRATRUM MINORUM MINISTRI GENERALIS

STUDIO ET CURA COMMISSIONIS SCOTISTICAE
AD FIDEM CODICUM EDITA

PRAESIDE
P. CAROLO BALIĆ

SOCIIS
PP.: MARTINO BODEWIG, STANISLAO BUŠELIĆ, PETRO ČAPKUN-DELIĆ, IOANNE JURIĆ
IOSEPH MONTALVERNE, SEBASTIANO NANNI, BASILIO PERGAMO, FAUSTINO PREZIOSO
IULIO REINHOLD, ODULPHO SCHÄFER

II

95-846

CIVITAS VATICANA

TYPIS POLYGLOTTIS VATICANIS
MCML

III

ORDINATIONIS QUAESTIONUM CONCORDANTIA
EDITIONIS VATICANAE ET LUGDUNENSIS *

Ed. Vaticana	Ed. Lugdunensis	Ed. Vaticana	Ed. Lugdunensis
PROLOGUS	PROLOGUS	d. 17 pars 1 q. 1-2	d. 17 q. 1-2
pars 1 q. un.	q. 1	d. 17 pars 2 q. 2	d. 17 q. 5
pars 2 q. un.	q. 2	d. 20 — q. un.	d. 20 q. un.
pars 3 q. 1	q. 3	d. 35 — q. un.	d. 35 q. un.
pars 3 q. 2	q. 1 lat.	d. 36 — q. un.	d. 36 q. un.
pars 3 q. 3	q. 2 lat.	d. 39 — q. 1-5	d. 39 q. un.
pars 4 q. 1-2	q. 3-4 lat.	d. 42 — q. un.	d. 42 q. un.
pars 5 q. 1	q. 4		
pars 5 q. 2	q. 4	LIBER II	LIBER II
		d. 3 pars 2 q. 2	d. 3 q. 9
LIBER I	LIBER I	d. 6 — q. 2	d. 6 q. 2
d. 1 pars 1 q. 1	d. 1 q. 1	d. 9 — q. 1-2	d. 9 q. 2
d. 1 pars 1 q. 2	d. 1 q. 2	d. 41 — q. un.	d. 41 q. un.
d. 1 pars 2 q. 1	d. 1 q. 3	d. 43 — q. un.	d. 43 q. 2
d. 1 pars 2 q. 2	d. 1 q. 4		
d. 1 pars 3 q. 1-5	d. 1 q. 5	LIBER III	LIBER III
d. 2 pars 1 q. 1-2	d. 2 q. 1	d. 8 — q. 1-2	d. 8 q. un.
d. 2 pars 1 q. 1-2	d. 2 q. 2	d. 13 — q. 1-4	d. 13 q. 4
d. 2 pars 1 q. 3	d. 2 q. 3	d. 14 — q. 3	d. 14 q. 3
d. 2 pars 2 q. 1-4	d. 2 q. 4		
d. 2 pars 2 q. 1-4	d. 2 q. 5	LIBER III SUPPL.	LIBER III
d. 2 pars 2 q. 1-4	d. 2 q. 6	d. 26 — q. un.	d. 26 q. un.
d. 2 pars 2 q. 1-4	d. 2 q. 7		
d. 3 pars 1 q. 1-2	d. 3 q. 1-2	LIBER IV	LIBER IV
d. 3 pars 1 q. 3	d. 3 q. 3	d. 1 pars 1 q. un.	d. 1 q. 1
d. 3 pars 3 q. 1	d. 3 q. 6	d. 6 pars 3 q. 1	d. 6 q. 5
d. 3 pars 3 q. 2	d. 3 q. 7	d. 10 pars 3 q. 2	d. 10 q. 8
d. 5 — q. 2	d. 5 q. 2	d. 13 — q. 1	d. 13 q. 1
d. 6 — q. un.	d. 6 q. un.	d. 45 — q. 2	d. 45 q. 2
d. 7 — q. 2	— —	d. 48 — q. 2	d. 48 q. 2
d. 8 pars 1 q. 1	d. 8 q. 1		
d. 8 pars 1 q. 3	d. 8 q. 3	LIBER IV SUPPL.	LIBER IV
d. 8 pars 1 q. 4	d. 8 q. 4	d. 49 pars 1 q. 7	d. 49 q. 7
d. 8 pars 2 q. un.	d. 8 q. 5	d. 49 pars 1 q. 8	d. 49 q. 8
d. 10 — q. un.	d. 10 q. un.	d. 49 pars 2 q. 1-2	d. 49 q. 10
d. 13 — q. un.	d. 13 q. un.	d. 49 pars 2 q. 4	d. 49 q. 12

* Numeri progressivi textus quaestionum editionis Lugdunensis, an. 1639, concordant cum numeris editionis nostrae uncis quadratis [] inclusis marginibusque internis positis.

IV

INDEX GENERALIS

LIBER PRIMUS

DISTINCTIO PRIMA

PARS PRIMA

DE OBIECTO FRUITIONIS

QUAESTIO 1: Utrum obiectum fruitionis per se sit finis ultimus	PAG. 1
I - Ad quaestionem	4
II - Ad argumenta principalia	12
QUAESTIO 2: Utrum finis ultimus habeat tantum unam rationem fruibilis	17
I - Ad quaestionem	20
A. De fruitione viatoris quantum ad possibilitatem eius	20
B. De fruitione comprehensoris loquendo de potentia Dei absoluta	23
C. De fruitione comprehensoris loquendo de potentia creaturae	35
D. De fruitione comprehensoris et viatoris loquendo de facto	38
II - Ad argumenta	39
A. Ad argumenta principalia	39
B. Ad rationes in oppositum	43

PARS SECUNDA

DE FRUI IN SE

QUAESTIO 1: Utrum frui sit aliquis actus elicited a voluntate, vel passio recepta in voluntate	47
I - Ad quaestionem	49
II - Ad argumenta principalia	56
QUAESTIO 2: Utrum fine apprehenso per intellectum necesse sit voluntatem frui eo	59
I - Ad quaestionem	62
A. Opinio aliorum	62
B. Impugnatio opinionis aliorum	66

C. Opinio propria	PAG. 96
D. Ad argumenta opinionis aliorum	97
II – Ad argumenta principalia	106

PARS TERTIA

DE FRUENTE

QUAESTIO 1: Utrum Deo conveniat frui	109
QUAESTIO 2: Utrum viator fruatur	110
QUAESTIO 3: Utrum peccator fruatur	110
QUAESTIO 4: Utrum bruta fruuntur	112
QUAESTIO 5: Utrum omnia fruuntur	112
I – Ad quaestiones insimul	113
II – Ad argumenta principalia	120

DISTINCTIO SECUNDA

PARS PRIMA

DE ESSE DEI ET EIUS UNITATE

QUAESTIO 1: Utrum in entibus sit aliquid existens actu in- finitum	125
QUAESTIO 2: Utrum aliquod infinitum esse sit per se notum	128
I – Ad secundam quaestionem	131
II – Ad argumenta principalia secundae quaestionis	145
III – Ad primam quaestionem	148
A. Declaratur esse de proprietatibus relativis entis infiniti	149
B. Declaratur esse de ente infinito	174
1. Proponuntur et demonstrantur conclusiones praeam- bulae ad infinitatem	175
2. Directe demonstratur infinitas Dei	189
IV – Ad argumenta principalia primae quaestionis	215
QUAESTIO 3: Utrum sit tantum unus Deus	222
I – Ad quaestionem	225
II – Ad argumenta	236
A. Ad argumenta pro alia opinione	236
B. Ad argumenta principalia	238

PARS SECUNDA

DE PERSONIS ET PRODUCTIONIBUS IN DEO

QUAESTIO 1: Utrum possibile sit cum unitate essentiae divinae esse pluralitatem personarum	PAG. 245
QUAESTIO 2: Utrum sint tantum tres personae in essentia divina	250
QUAESTIO 3: Utrum cum essentia divina possit stare in ali- quo ipsum esse productum	251
QUAESTIO 4: Utrum in essentia divina sint tantum duae pro- ductiones intrinsecae	255
I – Ad tertiam quaestionem	259
A. Probationes propriae	259
B. Probationes aliorum	276
II – Ad argumenta principalia tertiae quaestionis	279
III – Ad quartam quaestionem	287
A. Opinio Henrici Gand. exponitur	287
B. Opinio Henrici Gand. improbatur	294
C. Opinio propria	305
D. Instantiae contra solutionem	310
IV – Ad argumenta principalia quartae quaestionis	322
V – Ad secundam quaestionem	335
A. De personis productis in divinis	336
B. De persona unica improducta in divinis	338
VI – Ad argumenta principalia secundae quaestionis	341
VII – Ad primam quaestionem	344
A. Declaratio solutionis propriae	344
B. De distinctione sive non-identitate formali	349
VIII – Ad argumenta principalia primae quaestionis	362

APPENDICES

APPENDIX A	381
APPENDIX B	391

INDICES

I – INDEX NOMINUM	447
II – INDEX AUCTORUM	449
A. Auctores in apparatu F allati	449
B. Auctores in apparatu T allati	454
III – ORDINATIONIS QUAESTIONUM CONCORDANTIA EDITIONIS VATICANAE ET LUGDUNENSIS	461
IV – INDEX GENERALIS	463

CORRIGENDA

p. 57, T 2: Rep. I A (cod. *lege* Add. magnae (cod.
p. 188, T 4.5: *dele* pars 2
p. 274, T 1: London 1858 *lege* London 1885

NIHIL OBSTAT

Romae, die 2 iulii 1950.

FR. PACIFICUS M. PERANTONI
Minister Generalis Ord. Fratr. Min.

IMPRIMATUR

Datum in Civitate Vaticana, die 1 augusti 1950.

P. GABRIEL MONTI, O. S. A.
Secretarius